။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

# ဒီဃနိကာယေ

# သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ

(ဒုတိယော ဘာဂေါ)

## ၂. သာမညဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

### ရာဇာမစ္စကထာဝဏ္ဏနာ

**၁၅၀.** ဣဒါနိ သာမညဖလသုတ္တဿ သံဝဏ္ဏနာက္ကမော အနုပ္ပတ္တောတိ ဒဿေတုံ **“ဧဝံ။ပေ။ သုတ္တ”**န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ**တိ အနုက္ကမေန ပဒဝဏ္ဏနာ, ပဒံ ပဒံ ပတိ အနုက္ကမေန ဝဏ္ဏနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဉှိ, ဥတ္တာနံ တ ပဒမညတြ ဝဏ္ဏနာပိ “အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ” တွေဝ ဝုစ္စတိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ **“အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ”**တိပိ ပဌန္တိ, ပုဗ္ဗေ အဝဏ္ဏိတပဒဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထော။ ဒုဂ္ဂဇနပဒဋ္ဌာနဝိသေသသမ္ပဒါဒိယောဂတော ပဓာနဘာဝေန ရာဇူဟိ ဂဟိတဋ္ဌေန ဧဝံနာမကံ, န ပန နာမမတ္တေနာတိ အာဟ **“တဉှိ”**တိအာဒိ။ နနု မဟာဝဂ္ဂေ **မဟာကောဝိန္ဒသုတ္တေ** အာဂတော ဧသ ပုရောဟိတော ဧဝ, န ရာဇာ, ကသ္မာ သော ရာဇသဒ္ဒဝစနီယဘာဝေန ဂဟိတောတိ? မဟာကောဝိန္ဒေန ပုရောဟိတေန ပရိဂ္ဂဟိတမ္ပိ စေတံ ရေဏုနာ နာမ မဂဓရာဇေန ပရိဂ္ဂဟိတမေဝါတိ အတ္ထသမ္ဘဝတော ဧဝံ ဝုတ္တံ, န ပန သော ရာဇသဒ္ဒဝစနီယဘာဝေန ဂဟိတော တဿ ရာဇာဘာဝတော။ မဟာကောဝိန္ဒပရိဂ္ဂဟိတဘာဝကိတ္တနဉှိ တဒါ ရေဏုရညာ ပရိဂ္ဂဟိတဘာဝူပလက္ခဏံ။ သော ဟိ တဿ သဗ္ဗကိစ္စကာရကော ပုရောဟိတော, ဣဒမ္ပိ စ လောကေ သမုဒာစိဏ္ဏံ “ရာဇကမ္မပသုတေန ကတမ္ပိ ရညာ ကတ”န္တိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – မန္ဓာတုရညာ စေဝ မဟာကောဝိန္ဒံ ဗောဓိသတ္တံ ပုရောဟိတမာဏာပေတွာ ရေဏုရညာ စ အညေဟိ စ ရာဇူဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ရာဇဂဟန္တိ။ ကေစိ ပန “မဟာကောဝိန္ဒော”တိ မဟာနုဘာဝေ ဧကော ပုရာတနော ရာဇာတိ ဝဒန္တိ။ **ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ**တိ ရာဇဓာနီဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ။ ဂယှတီတိ ဟိ **ဂဟံ,** ရာဇူနံ, ရာဇူဟိ တ ဂဟန္တိ **ရာဇဂဟံ။** နဂရသဒ္ဒာပေက္ခာယ နပုံသကနိဒ္ဒေသော။

**အညေပေတ္ထ ပကာရေ**တိ နဂရမာပနေန ရညာ ကာရိတသဗ္ဗဂေဟတ္တာ **ရာဇဂဟံ,** ဂိဇ္ဈကူဋာဒီဟိ ပဉ္စဟိ ပဗ္ဗတေဟိ ပရိက္ခိတ္တတ္တာ ပဗ္ဗတရာဇေဟိ ပရိက္ခိတ္တဂေဟသဒိသန္တိပိ **ရာဇဂဟံ,** သမ္ပန္နဘဝနတာယ ရာဇမာနံ ဂေဟန္တိပိ **ရာဇဂဟံ,** သုသံဝိဟိတာရက္ခတာယ အနတ္ထာဝဟိတုကာမေန ဥပဂတာနံ ပဋိရာဇူနံ ဂဟံ ဂဟဏဘူတန္တိပိ **ရာဇဂဟံ,** ရာဇူဟိ ဒိသွာ သမ္မာ ပတိဋ္ဌာပိတတ္တာ တေသံ ဂဟံ ဂေဟဘူတန္တိပိ **ရာဇဂဟံ,** အာရာမရာမဏေယျတာဒီဟိ ရာဇတိ, နိဝါသသုခတာဒိနာ စ သတ္တေဟိ မမတ္တဝသေန ဂယှတိ ပရိဂ္ဂယှတီတိပိ **ရာဇဂဟ**န္တိ ဧဝမာဒိကေ ပကာရေ။ နာမမတ္တမေဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနာတိ အတ္ထော။ သော ပန ပဒေသော ဝိသေသဋ္ဌာနဘာဝေန ဥဠာရသတ္တပရိဘောဂေါတိ အာဟ **“တံ ပနေတ”**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **“ဗုဒ္ဓကာလေ, စက္ကဝတ္တိကာလေ စာ”**တိ ဣဒံ ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္တံ အညဒါပိ ကဒါစိ သမ္ဘဝတော, **“နဂရံ ဟောတီ”**တိ စ ဣဒံ ဥပလက္ခဏမေဝ မနုဿာဝါသဿေဝ အသမ္ဘဝတော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **“သေသကာလေ သုညံ ဟောတီ”**တိအာဒိ။ **တေသ**န္တိ ယက္ခာနံ။ **ဝသနဝန**န္တိ အာဟာရဘူမိဘူတံ ဥပဝနံ။

**အဝိသေသေနာ**တိ ဝိဟာရဘာဝသာမညေန, သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနသိဒ္ဓံ ဝိသေသပရာမသနမန္တရေနာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ, (အ. နိ. ၅.၁၀၁; ပါစိ. ၁၄၇; ပရိ. ၄၄၁) ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, (ဓ. သ. ၁၆၀) မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိ, (ဒီ. နိ. ၃.၇၁, ၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇, ၄၅၉, ၅၀၉; ၂.၃၀၉, ၃၁၅; ၃.၂၃၀; ဝိဘ. ၆၄၂) သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ အမနသိကာရာ အနိမိတ္တံ စေတောသမာဓိံ ဥပသမ္ပ

ဇ္ဈ ဝိဟရတီ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၅၉) သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနသိဒ္ဓေန ဝိသေသပရာမသနေန ယထာက္ကမံ ဣရိယာပထ
ဝိဟာရာဒိဝိသေသဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနံ , န ဧဝမိဒံ, ဣဒံ ပန တထာ ဝိသေသပရာမသနမန္တရေန အညတရဝိဟာရသမင်္ဂိ
ပရိဒီပနန္တိ။

သတိပိ စ ဝုတ္တနယေန အညတရဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနေ ဣဓ ဣရိယာပထသင်္ခါတဝိသေသဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပ
နမေဝ သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေတိ **“ဣဓ ပနာ”**တိအာဒိနာ။ ကသ္မာ ပန သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနသိဒ္ဓဿ ဝိသေသပရာမသ
နဿာဘာဝေပိ ဣဓ ဝိသေသဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနံ သမ္ဘဝတီတိ? ဝိသေသဝိဟာရသမင်္ဂိပရိဒီပနဿ သဒ္ဒန္တရသင်္
ခါတဝိသေသဝစနဿ အဘာဝတော ဧဝ။ ဝိသေသဝစနေ ဟိ အသတိ ဝိသေသမိစ္ဆတာ ဝိသေသော ပယောဇိတဗ္ဗော
တိ။ အပိစ ဣရိယာပထသမာယောဂပရိဒီပနဿ အတ္ထတော သိဒ္ဓတ္တာ တထာဒီပနမေဝ သမ္ဘဝတီတိ။ ကသ္မာ စာ
ယမတ္ထော သိဒ္ဓေါတိ? ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒီနမ္ပိ သာဓာရဏတော။ ကဒာစိပိ ဟိ ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဝိနာ န ဘဝတိ တမန္
တရေန အတ္တဘာဝပရိဟရဏာဘာဝတောတိ။

ဣရိယနံ ပဝတ္တနံ **ဣရိယာ,** ကာယိကကိရိယာ, တဿာ ပဝတ္တနုပာယဘာဝတော ပထောတိ **ဣရိယာပထော,**
ဌာနနိသဇ္ဇာဒယော။ န ဟိ ဌာနနိသဇ္ဇာဒိအဝတ္ထာဟိ ဝိနာ ကဉ္စိ ကာယိကံ ကိရိယံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကာ, တသ္မာ
သော တာယ ပဝတ္တနုပာယောတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိဟရတိ ပဝတ္တတိ ဧတေန, ဝိဟရဏမတ္တံ ဝါ တန္တိ **ဝိဟာရော,** သော ဧဝ
ဝိဟာရော တထာ, အတ္ထတော ပနေသ ဌာနနိသဇ္ဇာဒိအာကာရပ္ပဝတ္တော စတုသန္တတိရူပပ္ပဗန္ဓောဝ။ ဒိဝိ ဘဝေါ **ဒိ
ဗ္ဗော,** တတ္ထ ဗဟုလံ ပဝတ္တိယာ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဒိဒေဝလောကေ ဘဝေါတိ အတ္ထော, ယော ဝါ တတ္ထ ဒိဗ္ဗာနုဘာ
ဝေါ, တဒတ္ထာယ သံဝတ္တတီတိ **ဒိဗ္ဗော,** အဘိညာဘိနီဟာရာဒိဝသေန ဝါ မဟာဂတိကတ္တာ **ဒိဗ္ဗော,** သောဝ ဝိဟာရော,
ဒိဗ္ဗဘာဝါဝဟော ဝါ ဝိဟာရော **ဒိဗ္ဗဝိဟာရော,** မဟဂ္ဂတဇ္ဈာနာနိ။ **နေတ္တိယံ** [နေတ္တိ. ၈၆ (အတ္ထတော သမာနံ)]
ပန စတဿော အာရုပ္ပသမာပတ္တိယော အာနေဉ္ဇဝိဟာရာတိ ဝိသုံ ဝုတ္တံ, တံ ပန မေတ္တာဈာနာဒီနံ ဗြဟ္မဝိဟာရ
တာ ဝိယ တာသံ ဘာဝနာဝိသေသဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌကထာသု** ပန ဒိဗ္ဗဘာဝါဝဟသာမညတော တာပိ “ဒိဗ္ဗ
ဝိဟာရာ” တွေဝ ဝုတ္တာ။ ဗြဟ္မာနံ, ဗြဟ္မဘူတာ ဝါ ဟိတူပသံဟာရာဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ သေဋ္ဌဘူတာ ဝိဟာရာတိ **ဗြ
ဟ္မဝိဟာရာ,** မေတ္တာဈာနာဒိဝသေန ပဝတ္တာ စတဿော အပ္ပမညာယော။ အရိယာ ဥတ္တမာ, အနညသာဓာရဏ
တ္တာ ဝါ အရိယာနံ ဝိဟာရာတိ **အရိယဝိဟာရာ,** စတဿောပိ ဖလသမာပတ္တိယော။ ဣဓ ပန ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာ
နံ, တဗ္ဗသေန ပဝတ္တာ အပ္ပမညာယော , စတုတ္ထဇ္ဈာနိကအဂ္ဂဖလသမာပတ္တိ စ ဘဂဝတော ဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယ
ဝိဟာရာ။

**အညတရဝိဟာရသမင်္ဂီပရိဒီပန**န္တိ တာသမေကေတော အပ္ပဝတ္တတ္တာ ဧကေန ဝါ ဒွီဟိ ဝါ သမင်္ဂီဘာဝပရိဒီပ
နံ, ဘာဝလောပေနာယံ ဘာဝပ္ပဓာနေန ဝါ နိဒ္ဒေသော။ ဘဂဝါ ဟိ လောဘဒောသမောဟုဿန္နေ လောကေ သကပဋိပ
တ္တိယာ ဝေနေယျာနံ ဝိနယနတ္ထံ တံ တံ ဝိဟာရေ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ တထာ ဟိ ယဒာ သတ္တာ ကာမေသု ဝိပ္ပဋိ
ပဇ္ဇန္တိ, တဒာ ကိရ ဘဂဝါ ဒိဗ္ဗေန ဝိဟာရေန ဝိဟရတိ တေသံ အလောဘကုသလမူလုပ္ပာဒနတ္ထံ “အပ္ပေဝ နာမ ဣမံ
ပဋိပတ္တိံ ဒိသွာ ဧတ္ထ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ ကာမေသု ဝိရဇ္ဇေယျု”န္တိ။ ယဒာ ပန ဣဿရိယတ္ထံ သတ္တေသု ဝိပ္ပ
ဋိပဇ္ဇန္တိ, တဒာ ဗြဟ္မဝိဟာရေန ဝိဟရတိ တေသံ အဒောသကုသလမူလုပ္ပာဒနတ္ထံ “အပ္ပေဝ နာမ ဣမံ ပဋိပတ္တိံ ဒိ
သွာ ဧတ္ထ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ အဒောသေန ဒောသံ ဝူပသမေယျု”န္တိ။ ယဒာ ပန ပဗ္ဗဇိတာ ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိဝဒန္တိ,
တဒာ အရိယဝိဟာရေန ဝိဟရတိ တေသံ အမောဟကုသလမူလုပ္ပာဒနတ္ထံ “အပ္ပေဝ နာမ ဣမံ ပဋိပတ္တိံ ဒိသွာ ဧတ္
ထ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ အမောဟေန မောဟံ ဝူပသမေယျု”န္တိ။ ဧဝဉှိ ကတွာ ဣမေဟိ ဒိဗ္ဗဗြဟ္မအရိယဝိဟာရေဟိ
သတ္တာနံ ဝိဝိဓံ ဟိတသုခံ ဟရတိ, ဣရိယာပထဝိဟာရေန စ ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ
အပရိပတန္တံ အတ္တဘာဝံ ဟရတီတိ ဝုတ္တံ “အညတရဝိဟာရသမင်္ဂီပရိဒီပန”န္တိ။

**“တေနာ”**တိအာဒိ ယထာဝုတ္တသံဝဏ္ဏနာယ ဂုဏဒဿနံ, တသ္မာတိ အတ္ထော, ယထာဝုတ္တတ္ထသမတ္ထနံ
ဝါ။ တေန ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဝိဟရတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ တထာ ဝဒမာနော ပန **ဝိဟရတီ**တိ ဧတ္ထ **ဝိ**-သဒ္ဒော ဝိစ္ဆေဒ
နတ္ထဇောတကော, **“ဟရတီ”**တိ ဧတဿ စ နေတိ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထောတိ ဉာပေတိ **“ဌိတောပိ”**တိအာဒိနာ ဝိစ္
ဆေဒနယနာကာရေန ဝုတ္တတ္တာ။ ဧဝဉှိ သတိ တတ္ထ ကဿ ကေန ဝိစ္ဆိန္ဒနံ, ကထံ ကဿ နယနန္တိ အန္ဒော
လီနစောဒနံ သန္ဓာယာဟ။ **“သော ဟိ”**တိအာဒိတိ အယမ္ပိ သမ္ဗန္ဓော ဥပပန္နော ဟောတိ။ ယဒိပိ ဘဂဝါ ဧကေနေဝ ဣ

ရိယာပထေန စိရတရံ ကာလံ ပဝတ္တေတုံ သက္ကောတိ, တထာပိ ဥပာဒိန္နကဿ နာမ သရီရဿ အယံ သဘာဝေါတိ ဒဿေတုံ **“ကေံ ဣရိယာပထဗာဓနေ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အပရိပတန္တန္တိ** ဘာဝနုပံုသကနိဒ္ဒေသော, အပတမာနံ ကတ္ဝာတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ ပန ဘဂဝတာ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသန္တော ဝေနေယျာနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော, နာနာသမာပတ္တီဟိ စ ကာလံ ဝီတိနာမေန္တော ဝသတိ, သတ္တာနံ, အတ္တနော စ ဝိဝိဓံ သုခံ ဟရတိ, တသ္မာ ဝိဝိဓံ ဟရတီတိ ဝိဟရတီတိ ဝေမေဝ တ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကေစရကမနိဒဿနတ္ထံ “ရာဇဂဟေ”တိ ဝတွာ ဗုဒ္ဓါနမနုရူပနိဝါသဋ္ဌာနဒဿနတ္ထံ ပုန “အမ္ဗဝနေ”တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“ကာဒမဿာ”** တိအာဒိမာဟ။ **အဿာ** တိ ဘဂဝတော။ **တဿာ** တိ ရာဇဂဟသင်္ခါတဿ ကေ စရကမဿ။ ယဿ သမီပဝသေန “ရာဇဂဟေ”တိ ဘုမ္မဝစနံ ပဝတ္တတိ, သောပိ တဿ သမီပဝသေန ဝတ္တဗ္ဗော တိ ဒဿေတိ **“ရာဇဂဟသမီပေ အမ္ဗဝနေ”** တိ ကာမိနာ။ **သမီပတ္ထေ** တိ အမ္ဗဝနဿ သမီပတ္ထေ။ **တေန္တိ** “ရာဇ ဂဟေ”တိ ဝစနံ။ **ဘုမ္မဝစန** န္တိ အာဓာရဝစနံ။ ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဟိ **ဘုမ္မံ,** အာဓာရော, တဒေဝ ဝစနံ တထာ, ဘုမ္မေ ပ ဝတ္တံ တ ဝစနံ ဝိဘတ္တိ **ဘုမ္မဝစနံ** , တေန ယုတ္တံ တထာ, သတ္တမီဝိဘတ္တိယုတ္တပဒန္တိ အတ္ထော။ ကာဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ကာမံ ဘဂဝတာ အမ္ဗဝနေယေဝ ဝိဟရတိ။ တဿမီပတ္တာ ပန ကေစရကမဒဿနတ္ထံ ဘုမ္မဝစနဝသေန “ရာဇ ဂဟေ”တိပိ ဝုတ္တံ ယထာ တံ “ဂင်္ဂါယံ ကတေ စရန္တိ, ကူပေ ဂဂ္ဂကုလ”န္တိ စာတိ။ အနေနေဝ ယဒိ ဘဂဝတာ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ, အထ န ဝတ္တဗ္ဗံ “အမ္ဗဝနေ”တိ။ ယဒိ စ အမ္ဗဝနေ, ဝေမ္ပိ န ဝတ္တဗ္ဗံ “ရာဇဂဟေ”တိ။ န ဟိ “ဟဋ္ဌလိပုတ္တေ ဟာသာဒေ ဝသတီ”တိအာဒီသု ဝိယ ဣမ အဓိကရဏာဓိကရဏဿ အဘာဝတော အဓိကရဏဿ ဒွဝယနိဒ္ဒေသော ယုတ္တော သိယာတိ စောဒနာ အနဝကာသာ ကတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကုမာရဘာတော ဝေ **ကောမာရဘစ္စော** သကတ္တဝုတ္တိ ပစ္စယေန, နိရုတ္တိနယေန တ ယထာ “ဘိသဂ္ဂမေဝ ဘေသဇ္ဇ”န္တိ။ **“ယထာဟာ”**တိအာဒိနာ ခန္ဓကဟဋ္ဌဝသေန တဒ တ္ထံ သာဓေတိ။ ကသ္မာ စ အမ္ဗဝနံ ဇီဝကသမ္ဗန္ဓံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တန္တိ အနုယောဂေန မူလတော ပဘုတိ တမတ္ထံ ဒ ဿေန္တော **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။

**အေသာဘိသန္န** န္တိ တတပိတ္တာဒိဝသေန ဥဿန္နဒေသံ။ **ဝိရေစေတွာတ**တိ ဒေသပ္ပကောပတော ဝိဝေစေတွာ။ **သိဝေယျကံ ဒုဿယုဂ** န္တိ သိဝိရဋ္ဌေ ဇာတံ မဟဂ္ဃံ ဒုဿယုဂံ။ **ဒိဝသဿ ဒွတ္တိက္ခတ္တု** န္တိ ဧကဿေ ဝ ဒိဝသဿ ဒွိတရေ တ တိတရေ တ ဘာဂေ, ဘုမ္မတ္ထေ တ ဧတံ သာမိဝစနံ, ဧကသ္မိံယေဝ ဒိဝသေ ဒွိတရံ တ တိတ ရံ တတိ အတ္ထော။ **တမ္ဗပဋ္ဋဝဏ္ဏေနာ** တိ တမ္ဗလောဟပဋ္ဋဝဏ္ဏေန။ **သစီဝရဘတ္တေနာ** တိ စီဝရေန, ဘတ္တေန စ။ **“တံ သန္ဓာယာ”** တိ ကာမိနာ န ဘဂဝတာ အမ္ဗဝနမတ္တေယေဝ ဝိဟရတိ, အထ ခော ဇေ ကတေ ဝိဟာရေ။ သော ပန တ ဒဓိကရဏတာယ ဝိသုံ အဓိကရဏဘာဝေန န ဝုတ္တောတိ သန္ဓာယဘာသိတမတ္ထံ ဒဿေတိ။ သာမညေ ဟိ သတိ သန္ ဓာယဘာသိတနိဒ္ဒါရဏံ။

အမုန တေဋ္ဌသ **အမုတေဋ္ဌသ။** တာဒိသေဟိ **ဘိက္ခုသတေဟိ။** အမှော ပနေတ္ထ သတဿေဝ။ ယေန ဟိ ပယု တ္တော တဗ္ဘာဂတစကော အမုသဒ္ဒေ, သော စ ခော ပဏ္ဏာသာဝ, တသ္မာ ပညာသာယ ဦနာနိ တေဋ္ဌသ ဘိက္ခုသတာ နီတိ အတ္ထံ ဝိညာပေတုံ **“အမုသတေနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အမုမေဝ သတံ သတဿ တ အမုံ တထာ။

**ရာဇတီ**တိ အတ္တနော ဣဿရိယသမ္ပတ္တိယာ ဒိဗ္ဗတိ သောဘတိ စ။ **ရဉ္ဇေတီ** တိ အနာဒိနာ, သဿမေဓာဒိနာ စ စတူ ဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ ရမေတိ, အတ္တနိ တ ရာဂံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ **စ**-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ ဝိကပ္ပနတ္ထော။ ဇနပဒတ စိနော ပုထုဝစနပရတ္တာ **“မဂဓာန”**န္တိ ဝုတ္တံ, ဇနပ္ပအာပဒေသေန တ တဗ္ဗာသိကာနံ ဂဟိတတ္တာ။ **ရညော**တိ ပိတု ဗိ မ္ဗိသာရရညော။ သသတိ ဟိံသတီတိ **သတ္တု,** ဝေရီ, အဇာတောယေဝ သတ္တု **အဇာတသတ္တု။ “နေမိတ္တကေဟိ နိဒ္ဒိဋ္ဌ ဓော”**တိ ဝစနေန စ အဇာတဿ တဿ သတ္တုဘာဝေ န တာဝ ဟောတိ, သတ္တုဘာဝဿ ပန တထာ နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ ဧဝံ တေဟာရိယတီတိ ဒဿေတိ။ အဇာတဿေဝ ပန တဿ “ရညော လောဟိတံ ပိဝေယျ”န္တိ ဒေဝိယာ ဒေဟဠဿ ပဝတ္တတ္တာ အဇာတောယေဝဝေသ ရညော သတ္တူတိပိ ဝဒန္တိ။

**“တသ္မိံ”** န္တိအာဒိနာ တဒတ္ထံ ဝိဝရတိ, သမတ္ထေတိ စ။ **ဒေဟဠော**တိ အဘိလာသော။ **ဘာရိယေ**တိ ဂရုကေ, အ ညေသံ အသက္ကုဏေယျေ တ။ **အသက္ကောန္တီ** တိ အသက္ကုဏမာနာ။ **အကထေန္တီ** တိ အကထယမာနာ သမာနာ။ **နိ ဗန္ဓိတွာတ**တိ ဝစသာ ဗန္ဓိတွာ။ **သုဝဏ္ဏသတ္ထကေနာ** တိ သုဝဏ္ဏမယေန သတ္ထကေန, ဃနသုဝဏ္ဏကတေနာတိ အတ္

ထော။ အယောမယဉ္စာတိ ရညော သရီရံ ဉပနေတုံ အယုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ သုဝဏ္ဏပရိက္ခတေန တ အယောမယသတ္တေန
တိ အတ္တော်ပိ အယမေတ္ထဓိပ္ပာယော။ **ဗာဟုံ ဖာလာပေတွာတ**တိ လောဟိတသိရာဝေဓဝသေန ဗာဟုံ ဖာလာပေတွာ။ ကေဝ
လသ္သ လောဟိတသ္သ ဂဗ္ဘိနိယာ ဒုဇ္ဇီရဘာဝတော ဉဒကေန သမ္ဘိန္ဒိတွာ ဟယေသိ။ **ဟညိဿတီ** တိ ဟညိဿ
တေ, အာယတိ ဟနိယတေတိ အတ္ထော။ နေမိတ္တကာနံ ဝစနံ တထံ တ သိယာ, ဝိတထံ တတိ အဓိပ္ပာယေန **"ပုတ္တော
တိ တ ဓိတာတိ တ န ပညာယတိ"**တိ ဝုတ္တံ။ **"အတ္တနော"**တိအာဒိနာ အညမ္ပိ ကာရဏံ ဒဿေတွာ နိတရေသိ။ ရညော
ဘာတေ **ရဇ္ဇံ**, ရဇ္ဇဿ သမိပေ ပဝတ္တာတိတိ **ဩပရဇ္ဇံ**, ဌာနန္တရံ။

**မဟာ**တိ မဟတီ။ သမာသေ ဝိယ ဟိ တက္ကေပိ မဟန္တသဒ္ဒဿ မဟာဒေသော။ **ခုရာ**တိ ဂဏ္ဍဿ ခုရဘူတာ,
ဓောရဃ္ဃာ ဖေဒ္ဒကာတိ အတ္ထော။ **ခုရံ နီဟရာမီ**တိ ဂဏ္ဍခုရမာဝဟာမိ, ဂဏ္ဍဗန္ဓိယံ နိဗ္ဗတ္တေဿာမီတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ **"သော န သက္ကာ"** တိအာဒိနာ ပုန စိန္တနာကာရံ ဒဿေတိ။ **ကုဒ္ဓိဟဒ္ဓိုဟာရိယေနာ** တိ အပဟိမေခလိကကုမာရ
ဝဏ္ဏဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဒိနာ။ **တေနာ**တိ အပွာယုကဘာဝေန။ **ဟီ**တိ နိပါတမတ္တံ။ **တေန ဟီ**တိ တ ဉယ္ယောဇနတ္တေ နိပါတော။
တေန ဝုတ္တံ "ကုမာရံ။ပေ။ ဉယ္ယောဇေသိ"တိ။ **ဗုဒ္ဓေ ဘဝိဿာမီ** တိ ဗွေ **ကူတိ**-သဒ္ဒေ ကူဒမတ္တော, ကူမိနာ ခ
န္ဓကေ အာဂတနယေနာတိ အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗေ ခော** တိအာဒီဟိပိ ခန္ဓကဟဋ္ဌိယေဝ (စူဠဝ. ၃၃၉)။

**ဟေတ္တနိယ** န္တိ ဆုရိကံ။ ယံ "နခရ"န္တိပိ ဝုစ္စတိ, **ဒိတ ဒိဝသေ**တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၅၀) ဒိဝသဿပိ ဒိတ။ သာမ္မ
တ္တေ ဟေတံ ဘုမ္မဝစနံ "ဒိတ ဒိဝသဿာ"တိ အညတ္တ ဒဿနတော။ ဒိဝဿ ဒိဝသေတိပိ ဝဋ္ဋတိ အကာရန္တသ
သပိ ဒိဝသဒ္ဒဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ နေဟတိကမ္ပိ ဒိတသဒ္ဒမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ, မဇ္ဈန္ဟိကဝေလာယန္တိ အတ္ထော။
သာ ဟိ ဒိဝသဿ ဝိသေသော ဒိဝသောတိ။ **"ဘီတော"**တိအာဒိ ပရိယာယော, ကာယထမ္ဘနေန တ **ဘီတော**။ ဟဒယမံသ
စလနေန **ဉဗ္ဗိဂ္ဂေ**။ "ဇာနေယ္ယုံ တ, မာ တ"တိ ပရိသင္ကာယ **ဉဿင္ကီ**။ ဉာတေ သတိ အတ္တနော အာဂစ္ဆမာနဘာယ
ဝသေန **ဉတြဿော**။ **ဝုတ္တပ္ပကာရ** န္တိ ဒေဝဒတ္တေန ဝုတ္တာကာရံ **ဝိပ္ပကာရ** န္တိ အပကာရံ အနုပကာရံ, ဝိပရိတ
ကိစ္စံ တ။ **သဗ္ဗေ ဘိက္ခူ** တိ ဒေဝဒတ္တပရိသံ သန္ဓာယာဟ။

**အစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ အပနယနဝသေန ဝိလုမ္ပိတွာ။ **ရဇ္ဇေနာ** တိ ဝိဇိတေန။ ကေဿ ရညော အာဏာပဝတ္တိဌာနံ
"ရဇ္ဇ"န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ, ရာဇဘာဝေန တ။

မနသော အတ္ထော ကုန္တာ **မနောရထော** ရ-ကာရာဂမံ, တ-ကာရလောပဉ္စ ကတွာ, စိတ္တဿ တ နာနာရမ္မဏေ
သု ဝိဗ္ဘမကရဏတော မနသော ရထော ကူဝ **မနောရထော,** မနော ဧဝ ရထော ဝိယာတိ တ **မနောရထော**တိပိ နေရုတ္တိ
ကာ ဝဒန္တိ။ **သုကိစ္စကာရိမ္ဟိ**တိ သုကိစ္စကာရီ အမှိ။ **အဝမာန**န္တိ အဝမညနံ အနာဒရံ။ **မူလဃစ္စ** န္တိ ဇီဝိတာ တေရော
ပနံ သန္ဓာယာဟ, ဘာဝနပုံသကမေတံ။ ရာဇကုလာနံ ကိရ သတ္တေန ဃာတနံ ရာဇူနမနာစိဏ္ဏံ, တသ္မာ သော **"နနု ဘန္တ
တေ"**တိအာဒိမာဟ။ **တာပနဂေဟံ** နာမ ဉဏှဟဂေဟာပနဂေဟံ, တံ ပန ဓူမေနေဝ အစ္ဆိန္နာ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဓူမဃရ"**န္တိ။ **ကမ္မကရဏတ္ထာယာ** တိ တာပန ကမ္မကရဏတ္ထမေဝ။ ကေနစိ ဆာဒိတတ္တာ ဉစ္ဆော အင်္ဂေတိ **ဉစ္စင်္ဂေ** , ယ
ဿ ကဿစိ ဂဟဏတ္ထံ ပဋိစ္ဆန္နေ ဉန္နတင်္ဂေတိ ကူမ အဓိပ္ပေတော။ တေန ဝုတ္တံ **"ဉစ္ဆင်္ဂံ ကတွာ ပဝိသိ
တုံ မာ ဒေထာ"**တိ။ **"ဉစ္ဆင်္ဂေ ကတွာ"** တိပိ ဟဋ္ဌော, ဧဝံ သတိ မဇ္ဈိမင်္ဂေဝ, ဉစ္ဆင်္ဂေ ကိဉ္စိ ဂဟေတဗ္ဗံ ကတွာ
တိ အတ္ထော။ **မောဠိယ**န္တိ စူဠာယံ "ဆေတွာန မောဠိံ ဝရဂန္ဓတသိတ"န္တိအာဒီသု (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁; သံ. နိ. အဋ္ဌ.
၂.၂.၅၅; အပ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၂၇.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ; ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ)
ဝိယ။ တေနာဟ **"မောဠိံ ဗန္ဓိတွာ"** တိ။ **စတုမဓုရေနာ**တိ သပ္ပိသက္ကရမဓုနာဠိကေရသ္နေဟသင်္ခါတေဟိ စတူဟိ မဓု
ရေဟိ အဘိသင်္ခတဟနဝိသေသေနာတိ ဝဒန္တိ, တံ မဟာဓမ္မသမာဒာနသုတ္တဟဋ္ဌိယာ (မ. နိ. ၁.၄၇၃) န သမေတိ။ ဝုတ္တ
တဉ္စာဟိ တတ္ထ "ဒဓိ စ မဓု စ သပ္ပိ စ ဖာဏိတဉ္စ ဧကဇ္ဈံ သံသဋ္ဌ"န္တိ, (မ. နိ. ၁.၄၈၅) **တဒဋ္ဌကထာယ** ဉ္စ ဝုတ္တံ
**"ဒဓိ စ မဓု စာ**တိ သုပရိသုဒ္ဓံ ဒဓိ စ သုမဓုရံ မဓု စ။ **ဧကဇ္ဈံ သံသဋ္ဌ** န္တိ ဧကတော ကတွာ မိဿိတံ အာလုဠိတံ။ **တသ္မ
သ တန္တိ** တဿ တံ စတုမဓုရဘေသဇ္ဇံ ပိဝတော"တိ "အတ္တုပက္ကမေန မရဏံ န ယုတ္တ"န္တိ မနသိ ကတွာ
**ရာဇာ တဿာ သရီရံ လေဟိတွာ ယာပေတိ။** န ဟိ အရိယာ အတ္တာနံ ဝိနိဟာတေန္တိ။

**မဂ္ဂဖလသုခေနာ** တိ မဂ္ဂဖလသုခဝတာ, သောတာပတ္တိမဂ္ဂဖလသုခူပသဉ္စာဟိတေန စင်္ကမေန ယာပေတီတိ အတ္
ထော။ **ဟာရေဿာမီ** တိ အပနေဿာမိ။ **ဝိတစ္စိတေဟီ** တိ ဝိဂတအစ္စိတေဟိ ဇာလဝိဂတေဟိ သုဒ္ဓင်္ဂာရေဟိ။ **ကေနစိ**

**သညတ္တော**တိ ကေနစိ သမ္မာ ဉာပိတော, ဩဝဒိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မဿုကရဏတ္ထာယာ**တိ မဿုဝိသောဓနတ္ထာယ။ **မနံ ကရောထာ**တိ ယထာ ရညော မနံ ဟောတိ, တထာ ကရောထ။ **ပုဗ္ဗေ**တိ ပုရိမဘဝေ။ **စေတိယင်္ဂဏေ**တိ ဂန္ဓပုပ္ဖာဒီဟိ ပူဇနဋ္ဌာနဘူတေ စေတိယဿ ဘူမိတလေ။ **နိသဇ္ဇနတ္ထာယာ**တိ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိသီဒနတ္ထာယ။ **ပညတ္တကဋ္ဌသာရကန္တိ** ပညပေတဗ္ဗဥတ္တမကိလဉ္ဇံ။ တထာဝိဓော ကိလဉ္ဇော ဟိ "ကဋ္ဌသာရကော"တိ ဝုစ္စတိ။ **တဿာ**တိ ယထာဝုတ္တဿ ကမ္မဒွယဿ။ တံ ပန မနောပဒေါသဝသေနေဝ တေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာဟ –

"မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ။
မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန၊ ဘာသတိ တ ကရောတိ တ။
တတော နံ ဒုက္ခမန္ဝေတိ၊ စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒ"န္တိ။ (ဓ. ပ. ၁; နေတ္တိ. ၉၀)။

**ပရိစာရကော**တိ သဟာယကော။ အဘေဒေပိ ဘေဒမိဝ တေဟာရော လောကေ ဟကဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ **"ယက္ခော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တီ"**တိ။ ကောယပိ ဟိ ဥပ္ပာဒကိရိယာယ က္ကမ ဘေဒတေဟာရော, ပဋိသန္ဓိဝသေန ဟုတွာ, ပဝတ္တိဝသေန နိဗ္ဗတ္တီတိ တ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ, ပဋိသန္ဓိဝသေန တ ပဝတ္တနသဋ္ဌာတံ သာတိသယနိဗ္ဗတ္တနံ ဉာပေတုံ ကောယေဝ ကိရိယာ ပဒဒွဝယေန ဝုတ္တာ။ တထာဝစနဉ္စဟိ ပဋိသန္ဓိဝသေန နိဗ္ဗတ္တနေယေဝ ဒိဿတိ "မက္ကဋ္ဋကော နာမ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၅) ကဏ္ဍကော နာမ။ပေ။ နိဗ္ဗတ္တိ, (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.အဝိဒူရေနိဒါနကထာ) မဏ္ဍူကော နာမ။ပေ။ နိဗ္ဗတ္တီ"တိအာဒီသု ဝိယ။ ဒွဝိန္နံ တ ပဒါနံ ဘာဝတ္ထမပေက္ခိတွာ "ယက္ခော"တိအာဒီသု သာမိအတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ ကတံ ပုရိမာယ ပဋ္ဌိမဝိသေသနတော, ပရိစာရကဿ။ပေ။ ယက္ခဿ ဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တီတိ အတ္ထော, ဟေတွဝတ္ထေ တ ဇ္ထေ တွာ-သဒ္ဒေါ ယက္ခဿ ဘာဝတော ပဝတ္တနဟေတူတိ။ အဿ ပန ရညော မဟာပုညဿပိ သမာနဿ တတ္ထ ဗဟုလံ နိဗ္ဗတ္တပုဗ္ဗတာယ စိရပရိစိတနိကန္တိဝသေန တတ္ထေဝ နိဗ္ဗတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**တံ ဒိဝသမေဝာ**တိ ရညော မရဏဒိဝသေယေဝ။ **ခါဘေတွာ**တိ ပုတ္တသ္နေဟဿ ဗလဝဘာဝတော, တံ သဟဇာတပီတိ ဝေဂဿ စ သဝိပ္ဖာရတာယ တံ သမုဋ္ဌာနရူပဓမ္မေဟိ ဖရဏဝသေန သကလသရီရံ အာလောဠေတွာ။ တေနာဟ **"အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ အာဟစ္စ အဋ္ဌာသီ"**တိ။ **ပိတုဂုဏာ**န္တိ ပိတုနော အတ္တနိ သိနေဟဂုဏံ။ တေန ဝုတ္တံ **"မယိ ဇာတေပီ"**တိအာဒိ။ **ဝိဿဇ္ဇေထ ဝိဿဇ္ဇေထာ**တိ တုရိတဝသေန, သောကဝသေန စ ဝုတ္တံ။

**အနုဋ္ဌုဘိတွာ** တိ အဆဋ္ဌေတွာ။

**နာဋ္ဌာဂိရိဟတ္ထိ မုဋ္ဌာပေတွာ** တိ ဧတ္ထ **ကြတိ**-သဒ္ဒေါ ပကာရတ္ထော, တေန "အဘိမာရကပုရိသပေသနာဒိပ္ပကာရေနာ"တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပကာရတ္တယံ ပစ္စာမသတိ, ကတ္ထစိ ပန သော န ဒိဿော။ **ပဋ္ဌ ဝတ္ထူနိ** တိ "သာခု ဘန္တေ ဘိက္ခူ ယာဝဇီဝံ အာရညိကာ အဿု"တိအာဒိနာ (ပာရာ. ၄၀၉; စူဠဝ. ၃၄၃) ဝိနယေ ဝုတ္တာနိ ပဋ္ဌ ဝတ္ထူနိ။ **ယာစိတွာ**တိ ဧတ္ထ ယာစနံ ဝိယ ကတွာတိ အတ္ထော။ န ဟိ သော ပဋိပဇ္ဇိတုကာမော ယာစတီတိ အယမတ္ထော **ဝိနယေ** (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၄၁၀) ဝုတ္တောယေဝ။ **သညာပေဿာမီ** တိ စိန္တေတွာ သင်္ဃဘေဒံ ကတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကြဒဋ္ဌတဿ အနိက္ခိတ္တဓုရတာဒဿနဝသေန ဝုတ္တံ, သော ပန အကတေပိ သင်္ဃဘေဒေ တေဟိ သညာပေတိယေဝ။ **ဥဏှလောဟိတ**န္တိ ဗလဝသောကသမုဋ္ဌိတံ ဥဏှဘူတံ လောဟိတံ။ **မဟာနိရယေ**တိ အဝီစိနိရယေ။ **ဝိတ္ထာရကထာနယော**တိ အဇာတသတ္တုပသာဒနာဒိဝသေန ဝိတ္ထာရတော ဝတ္တဗ္ဗာယ ကထာယ နယမတ္တံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ သာ န ဝုတ္တာ, နနု သင်္ဂီတိကထာ ဝိယ **ခန္ဓကေ** (စူဠဝ. ၃၄၃) အာဂတာပိ သာ ဝတ္တဗ္ဗာတိ စောဒနာယ အာဟ **"အာဂတတ္တာ ပန သဗ္ဗံ န ဝုတ္တ"**န္တိ, ခန္ဓကေ အာဂတတ္တာ, ကိဉ္စိမတ္တဿ စ ဝစနက္ကမဿ ဝုတ္တတ္တာ န ဧတ္ထ ကောစိ ဝိရောဓောတိ အဓိပ္ပာယော။ **"ဧဝ"**န္တိအာဒိ ယထာနုသန္ဓိနာ နိဂမနံ။

**ကောသလရညော**တိ ပသေနဒိကောသလဿ ပိတု မဟာကောသလရညော။ နနု ဝိဒေဟဿ ရညော ဓီတာ ဝေဒေဟီတိ အတ္ထော သမ္ဘဝတီတိ စောဒနမပနေတိ **"န ဝိဒေဟရညော"**တိ ကြမိနာ။ အထ ကေနဋ္ဌေနာတိ အာဟ **"ပဏ္ဍိတာဓိဝစနမေတ"**န္တိ, ပဏ္ဍိတဝေဝစနံ, ပဏ္ဍိတနာမန္တိ တ အတ္ထော။ အယံ ပန ပဒတ္ထော ကေန နိဗ္ဗစနေနာတိ ဝုတ္တံ

**“တတ္ရာယ”** န္တိအာဒိ။ **ဝိဒန္တီ** တိ ဇာနန္တိ။ **ဝေဒေနာ**တိ ကရဏာဘူတေန ဉာဏေန။ **“ဤဟတီ”**တိ ဝေဿ ပဝတ္တတိ တိပိ အတ္ထော **ဋီကာယံ** ဝုတ္တော။ **ဝေဒေဟီ**တိ က္လမ နအာဒိဂဏောတိ အာဟ **“ဝေဒေဟိယာ”**တိ။

သောယေဝ အဟော **တဒဟော,** သတ္တမီဝစနေန ပန **“တဒဟူ”**တိ ပဒသိဒ္ဓိ။ **ဥတ္တော** တိ ဝေသိ့ ဒိဝသေ။ ဥပသဒ္ဒေန ဝိသိဋ္ဌော ဝသသဒ္ဒော ဥပဝသနေယေဝ, န ဝသနမတ္တေ, ဥပဝသနဉ္စ သမာအနမေဝတတိ ဒဿေတုံ **“သီလေနာ”**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဥတ္တ စ **သီလေနာ**တိ သာသနေ အရိယုပေါသထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **အနသနေနာ**တိ အဘုဉ္ဇနမတ္တသင္ခါတံ ဗာဟိရုပေါသထံ။ **တ**-သဒ္ဒော စေတ္ထ အနိယမတ္ထော, တေန ဧကေစ္စံ မနောဒုစ္စရိတံ, ဒုဿီလျာဒိဉ္စ သင္ဂဏှာတိ။ တထာ ဟိ ဂေဟာလကုပေါသထော အဘိဇ္ဈာသဟဂတဿ စိတ္တဿ ဝသေန ဝုတ္တော, နိဂဏ္ဌုပေါသထော မောသဝဇ္ဇာဒိဝသေန။ ယထာဟ ဝိသာခုပေါသထေ “သော တေန အဘိဇ္ဈာသဟဂတေန စေတသာ ဒိဝသံ အတိနာမေတီ”တိ, (အ. နိ. ၃.၇၁) “က္လတိ ယသ္မိံ သမယေ သစ္စေ သမာဒပေတဗ္ဗာ, မုသာတဒေ တသ္မိံ သမယေ သမာဒပေတီ”တိ (အ. နိ. ၃.၇၁) စ အာဒိ။

ဇဝံ အဓိပ္ပေတတ္ထာနုရူပံ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတွတ က္လအနိ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန နိဗ္ဗစနာနုရူပံ အဓိပ္ပေတတ္ထံ ဒသ္သေတုံ **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ **ဥတ္တော** တိ ဥပေါသထသဒ္ဒေါ။ သမာနသဒ္ဒဝစနီယာနံ အနေကပ္ပဘေအနံ အတ္ထာန မုဒ္ဓရဏံ **အတ္ထုဒ္ဓါရော** သမာနသဒ္ဒဝစနီယေသု တ အတ္ထေသု အဓိပ္ပေတဿဝ အတ္ထဿ ဥဒ္ဓရဏံ **အတ္ထုဒ္ဓါရော**တိပိ ဝဋ္ဋတိ။ အနေကတ္ထဒဿနဉှိ အဓိပ္ပေတတ္ထဿ ဥဒ္ဓရဏတ္ထမေဝ။ နနု စ “အတ္ထမတ္တံ ပတိ သဒ္ဒာ အဘိနိဝိသန္တီ”တိအာဒိနာ အတ္ထုဒ္ဓါရေ စောဒနာ, သောဓနာ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာယေဝ။ အပိစ ဝိသေသသဒ္ဒသ္သ အတစကဘာဝတော ဟတိမောက္ခုဒ္ဒေသာဒိဝိသယောပိ ဥပေါသထသဒ္ဒော သာမညရူပေ ဇဝ, အထ ကသ္မာ ဟတိမောက္ခုဒ္ဒေသာဒိဝိသေသဝိသယော ဝုတ္တောတိ? သစ္စမေတံ, အယံ ပနတ္ထော တာဒိသံ သဒ္ဒသာမညမနာဒိယိတွတ တတ္ထ တတ္ထ သမ္ဘဝတ္ထဒဿနဝသေနေဝ ဝုတ္တောတိ, ဇဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ သီလဒိဋ္ဌိဝသေန (သီလသုဒ္ဓိဝသေန ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၅၀) ဥပေတေဟိ သမဂ္ဂေဟိ ဝသီယတိ န ဥဋ္ဌီယတီတိ **ဥပေါသထော,** ဟတိမောက္ခုဒ္ဒေသော။ သမာအနဝသေန, အဓိဋ္ဌာနဝသေန တ ဥပေစ္စ အရိယတသာဒိအတ္ထာယ ဝသိတဗ္ဗော အာဝသိတဗ္ဗောတိ **ဥပေါသထော,** သီလံ။ အနသနာဒိဝသေန ဥပေစ္စ ဝသိတဗ္ဗော အနုဝသိတဗ္ဗောတိ **ဥပေါသထော,** ဝတသမာအနသင္ခါတော ဥပတသော။ နဝမဟတ္ထိကုလပရိယာပန္နေ ဟတ္ထိနာဂေ ကိဉ္စိ ကိရိယမနပေက္ခိတွတ တံကုလသမ္ဘူတတာမတ္တံ ပတိ ရုဠှိဝသေနေဝ **ဥပေါသထော**တိ သမညာ, တသ္မာ တတ္ထ နာမပညတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အရယော ဥပဂန္တွာ ဥသေတိ အဟေတီတိ **ဥပေါသထော,** ဥသသဒ္ဒော အဟေတိပိ သဒ္ဒဝိဒူ ဝဒန္တိ။ ဒိဝသေ ပန ဥပေါသထ သဒ္ဒပဝတ္တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တာယေဝ။ **“သုဒ္ဓဿ ဝေ သအာဖဂ္ဂု”** တိအာဒီသု **သုဒ္ဓဿာ** တိ သဗ္ဗသော ကိလေသမလာဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓဿ။ **ဝေ**တိ နိပာတမတ္တံ, ဗျတ္တန္တိ တ အတ္ထော။ **သအာ**တိ နိစ္စကာလမ္ပိ။ **ဖဂ္ဂု** တိ ဖဂ္ဂုဏီနက္ခတ္တမေဝ ယုတ္တံ ဘဝတိ, နိရုတ္တိနယေန စေတဿ သိဒ္ဓိ။ ယဿ ဟိ သုန္ဒရိကဘာရဒ္ဓွတဇဿ နာမ ဗ္ရာဟ္မဏဿ ဖဂ္ဂုဏမာသေ ဥတ္တရဖဂ္ဂုဏီယုတ္တဒိဝသေ တိတ္ထန္ဟာနံ ကရောန္တဿ သံဝစ္ဆရမ္ပိ ကတပာပပဝါဟနံ ဟောတီတိ လဒ္ဓိ။ တတော တံ ဝိဝေစေတုံ က္လဒံ မဇ္ဈိမာဂမာဝရေ မူလပဏ္ဏာသကေ ဝတ္ထသုတ္တေ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ **သုဒ္ဓဿုပေါသထော သအာ** တိ ယထာဝုတ္တကိလေသမလသုဒ္ဓိယာ ပရိသုဒ္ဓဿ ဥပေါသထင္ဂါနိ, ဝတသမာအနာနိ စ အသမာဒိယတောပိ နိစ္စကာလံ ဥပေါသထတသော ဧဝ ဘဝတီတိ အတ္ထော။ **“န ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒီသု “အဘိက္ခုကော အာဝါသော န ဂန္တဗ္ဗော”တိ နီဟရိတွတ သမ္ဗန္ဓော။ **ဥပဝသိတဗ္ဗဒိဝသော** တိ ဥပဝသနကရဏဒိဝသော, အဓိကရဏေ တ တဗ္ဗသဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနိဗ္ဗစနေန သမေတိ။ အန္တောဂဓာဝဓာရဏေန, အညတ္ထာပေဟနေန စ နိတရဏံ သန္ဓာယ **“သေသဒ္ဓဝယနိတရဏတ္ထ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ “ပန္နရသေ”တိ ပဒမာရဗ္ဘ ဒိဝသဝသေန ယထာဝုတ္တနိဗ္ဗစနံ ကတန္တိ ဒဿေန္တော **“တေနေဝ ဝုတ္တ”** န္တိအာဒိမာဟ။ ပဉ္စဒသန္နံ တိထီနံ ပူရဏဝသေန “ပန္နရသော”တိ ဟိ ဒိဝသော ဝုတ္တော။

**“တာနိ ဥတ္တေ သန္တီ”** တိ ဥတ္တကေယေဝ ဝုတ္တေ နန္ဒေဝတာနိ အညတ္ထာပိ သန္တီတိ စောဒနာ သိယာတိ တံ နိတရေတုံ **“တအာ ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အနေန ဗဟုသော, အတိသယတော တ ဥတ္တ တဒ္ဒိတဝိသယော ပယုတ္တောတိ ဒဿေတိ။ စာတုမာသီ, စာတုမာသိနီတိ စ ပစ္စယဝိသေသေန က္လတ္တိလိင္ဂေယေဝ ပရိယာယဝစနံ။ **ပရိယောသာနဘူတာ**တိ စ ပူရဏဘာဝမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ တာယ သဟေဝ စတုမာသပရိပုဏ္ဏဘာဝတော။ **က္လဏာ**တိ ဟဋ္ဌိယံ။ တီဟိ အာကာရေဟိ ပူရေတီတိ **ပုဏ္ဏာ** တိ အတ္ထံ ဒဿေတိ **“မာသပုဏ္ဏတာယာ”** တိအာဒိနာ။ တတ္ထ တအာ ကတ္တိကမာသဿ ပုဏ္ဏတာယ **မာသပုဏ္ဏတာ။** ပုရိမပုဏ္ဏမိတော ဟိ ပဋ္ဌာယ ယာဝ အပရာ ပုဏ္ဏမီ, တာဝ ဧကော မာ

သောတိ တတ္ထ တေဟာရော။ ဝဿာနဿ ဥတုနော ပုဏ္ဏတာယ **ဥတုပုဏ္ဏတာ။** ကတ္တိကမာသလက္ခိတဿ သံဝစ္ဆရဿ ပုဏ္ဏတာယ **သံဝစ္ဆရပုဏ္ဏတာ။** ပုရိမကတ္တိကမာသတော ပဘုတိ ယာဝ အပရကတ္တိကမာသော, တာဝ ဧကော ကတ္တိကသံဝစ္ဆရောတိ ဧဝံ သံဝစ္ဆရပုဏ္ဏတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ လောကိကာနံ မတေန ပန မာသဝသေန သံဝစ္ဆရသမညာ လက္ခိတာ။ တထာ စ လက္ခဏံ ဂရုသင်္ကန္တိဝသေန။ ဝုတ္တဉှိ **ဇောတိသတ္ထေ** –

> “နက္ခတ္တေန သဟောဒယ-မတ္ထံ ယာတိ သုရမန္တီ။
> တဿ သင်္က တတ္ရ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဝဿံ မာသကမေနေတ”တိ။

မိနိယတိ ဒိဝသော ဧတေနာတိ **မာ။** တဿ ဟိ ဂတိယာ ဒိဝသော မိနိတဗ္ဗော “ဟဋ္ဌိပဒေ ဒုတိယာ, တတိယာ”တိ အာဒိနာ။ **တတ္ထ ပုဏ္ဏော** တိ တေဝိဿာ ရတ္တိယာ သဗ္ဗကလာပာရိပူရိယာ ပုဏ္ဏော။ စန္ဒဿ ဟိ သောဠသမော ဘာဂေ “ကလာ”တိ ဝုစ္စတိ, တဒာ စ စန္ဒော သဗ္ဗာသမ္ပိ သောဠသန္နံ ကလာနံ ဝသေန ပရိပုဏ္ဏော ဟုတွာ ဒိဿတိ။ ဧတ္ထ စ “တဒဟုပေါသထေ ပန္နရသေ”တိ ပအာနိ ဒိဝသဝသေန ဝုတ္တာနိ, “ကောမုဒိယာ”တိအာဒီနိ တဒေကဒေသရတ္တိဝသေန။

ကသ္မာ ပန ရာဇာ အမစ္စပရိဝုတော နိသိန္နော, န ဧကကောတတိ စောဒနာယ သောဓနာလေသံ ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိပဒတ္ထမေဝ အဝတွာ **“ဝေရူဟယာ”**တိအာဒီနိပိ ဝဒတိ။ ဧတေဟိ စာယံ သောဓနာလေသော ဒဿိတော “ဧဝံ ရုစိယမာနာယ ရတ္တိယာ တဒာ ပဝတ္တတ္တာ တထာ ပရိဝုတော နိသိန္နော”တိ။ **ခေဝိယမာနဒိသာဘာဂကယာ**တိ တတ္ထာပိ ဝိယသဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။ **ရဇတဝိမာနနိစ္ဆရိတေဟိ** တိ ရဇတဝိမာနတော နိက္ခန္တေဟိ, ရဇတဝိမာနပ္ပဘာယ တ ဝိပ္ဖုရိတေဟိ။ **“ဝိသရော”**တိ က္ကဒံ မုတ္တာဝဋ္ဋိအာဒီနမ္ပိ ဝိသေသနပဒံ။ အဗ္ဘံ မူမော ရဇော ရာဟူတိ က္ကမေ စတ္တာရော ဥပက္ကိလေသာ ဟဋ္ဌိနယေန (အ. နိ. ၄.၅၀; ပါစိ. ၄၄၇)။ **ရာဇာမစ္စေဟိ** တိ ရာဇကုလသမုဒာဂတေဟိ အမစ္စေဟိ။ အထ တ အနုယုတ္တကရာဇူဟိ စေဝ အမစ္စေဟိ စာတိ အတ္ထော။ **ကဥ္စနာသနေ** တိ သီဟာသနေ။ “ရညံ တု ဟေမမာသနံ, သီဟာသနမထော တဋ္ဌပီဇနိတ္တီ စ စာမရ”န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **ကသ္မာ နိသိန္နော** တိ နိသီဒနမတ္တေ စောဒနာ။ **တေ** န္တိ ကန္ဒနံ, ပဘောခနံ တ။ **က္ကတိ**တိ က္ကမိနာ ဟေတုနာ။ **နက္ခတ္တ** န္တိ ကတ္တိကာနက္ခတ္တဆဏံ။ သမ္မာ ဃောသိတဗ္ဗံ တေရဟိ နက္ခတ္တန္တိ **သင်္ဃုဋ္ဌံ။** ပဥ္စဝဏ္ဏကုသုမေဟိ လာဇေနေ, ပုဏ္ဏဃဋေဟိ စ ပဋိမဏ္ဍိတံ ဃရေသု ဒွာရံ ယဿ တဒေတံ နဂရံ **ပဥ္စ။ပေ။ ဒွာရံ။ ဓဇော** ဝဋ္ဋော။ **ပဋ္ဋာကော** ပဋ္ဋောတိ သီဟဋ္ဌိယာ ဝဒန္တိ။ တဒါ ကိရ ပဒီပုဇ္ဇလနသီသေန ကတနက္ခတ္တံ။ တထာ ဟိ **ဥမ္မာဒန္တိဇာတကာ** ဒီသုပိ (ဇာ. ၂.၁၈.၅၇) ကတ္တိကမာသေ ဧဝမေဝ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“သမုဇ္ဇလိတဒီပမာလာလင်္ကတသဗ္ဗဒိသာဘာဂ”**န္တိ။ **ဝီထိ** နာမ ရထိကာ မဟာမဂ္ဂေါ။ **ရစ္ဆာ** နာမ အနိဗ္ဗိဒ္ဓာ ခုဒ္ဒကမဂ္ဂေါ။ တတ္ထ တတ္ထ နိသိန္နဝသေန သမာနဘာဂေန ဟဋ္ဌိယေက္ကံ နက္ခတ္တကီဠံ အနုဘဝမာနေန သမဘိကိဏ္ဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယံ** ဧဝံ ဝတွာပိ တတ္ထေဝ က္ကတိ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတန္တိ အတ္ထော။

**ဥဒာနံ ဥဒာဟာရော**တိ အတ္ထတော ဧကံ။ **မာန**န္တိ မာနပတ္တံ ကတ္တုဘူတံ။ ဆန္ဒူနဝသေန **အဝသေကော။** သောတဝသေန **သြဃော။ ပီတိဝစန**န္တိ ပီတိသမုဋ္ဌာနဝစနံ ကမ္မဘူတံ။ **ဟဒယ**န္တိ စိတ္တံ ကတ္တုဘူတံ။ **ဂဟေတု**န္တိ ဗဟိ အနိစ္ဆရဏဝသေန ဂဏှိတုံ, ဟဒယန္တောယေဝ ဌပေတုံ န သက္ကောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေန ဝုတ္တံ **“အဓိကံ ဟုတွာ”**တိအာဒိ။ က္ကဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံ ဝစနံ ပဋိဂ္ဂဟက နိရပေက္ခံ ကေဝလံ ဥဋ္ဌာရာယ ပီတိယာ ဝသေန သရသတော သဟသာဝ မုခတော နိစ္ဆရတိ, တဒေဝိဓ “ဥဒာန”န္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ။

အဒေသေဟိ က္ကတာ ဂတာ အပဂတာတိ **အဒေသိနာ** တ-ကာရဿ န-ကာရံ ကတွာ ယထာ “ကိလေသေ ဇိတော ဝိဇိတာဝီတိ ဇိနော”တိ အာဟ **“အဒေသာပဂတာ”**တိ။ ယဒိပိ သုတ္တေ ဝုတ္တံ “စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဥပက္ကိလေသာ, ယေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌာ စန္ဒိမသူရိယာ န တပန္တိ န ဘာသန္တိ န ဝိရောစန္တိ။ ကတမေ စတ္တာရော? အဗ္ဘာ ဘိက္ခဝေ။ပေ။ မဟိကာ။ မူမော ရဇော။ ရာဟု ဘိက္ခဝေ စန္ဒိမသူရိယာနံ ဥပက္ကိလေသော”တိ, (စူဠဝ. ၄၄၇) တထာပိ တတိယုပက္ကိလေသဿ ပဘေဒဒဿန ဝသေန အဋ္ဌကထာနယေန ဒဿေတုံ **“ပဥ္စဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ”**တိ ဝုတ္တံ။ အယမတ္ထော စ ရမဏီယာဒိသဒ္ဒယောဂတော ဉာယတီတိ အာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ အနီယ-သဒ္ဒောပိ ဗဟုလာ ကတ္တုဝတ္တာဘိဓာယကော ယထာ “နိယျာနိကာ ဓမ္မာ”တိ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၉၆) ဒဿေတိ **“ရမယတီ”**တိ က္ကမိနာ။ ဇုဏှာဝသေန ရတ္တိယာ သုရူပတ္တမာဟ **“ဝုတ္တအဒေသဝိမုတ္တာယာ”** တိအာဒိ

နာ။ အဗ္ဘာဒယော စေတ္ထ ဝုတ္တအေသာ။ အယဥ္စ ဟေတု **“ဒဿိတုံ ယုတ္တာ”** တိ ဇောတ္တောပိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော။ တေန ကာရဏေန, ဥတုသမ္ပတ္တိယာ စ ဟာသာဒိကတာ ဒဠ္ဟဗ္ဗာ။ ဤဒိသာယ ရတ္တိယာ ယုတ္တော ဒိဝသော မာသော ဥတု သံဝစ္ဆရောတိ ဧဝံ ဒိဝသမာသာဒီနံ **လက္ခဏာ** သလ္လက္ခဏုပါယာ **ဘဝိတုံ ယုတ္တာ,** တသ္မာ လက္ခိတဗ္ဗာတိ **လက္ခဏိယာ,** သာ ဧဝ **လက္ခညာ** ယ-ဝတော ဏ-ကာရဿ ဉ-ကာရာဒေသဝသေန ယထာ ‘‘ဟေက္ခရညော သုမာပိတာ’’တိ အာဟ **“ဒိဝသမာသာဒီန”**န္တိအာဒိ။

‘‘ယံ နော ပယိရုပါသတော စိတ္တံ ပသီဒေယျာ’’တိ ဝစနတော **သမဏံ တ ဗြာဟ္မဏံ တ** တိ ဧတ္ထ ပရမတ္ထသ မဏော, ပရမတ္ထဗြာဟ္မဏော စ အဓိပ္ပေတော, န ပန ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တသမဏော, န စ ဇာတိမတ္တဗြာဟ္မဏောတိ ဝုတ္တံ **“သမိတပါပတာယာ”**တိအာဒိ။ ဗဟတိ ပါပေ ဗဟိ ကရောတီတိ **ဗြာဟ္မဏော** နိရုတ္တိနယေန။ ဗဟုဝစနေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဝစနံ, ဧကဝစနေ တ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ ဝစနဗျတ္တယော ဝစနဝိပလ္လာသောတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပန ‘‘ပယိရုပါသတ’’န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ‘‘ပယိရုပါသတော’’တိ ဝုတ္တတ္တာ ဗဟုဝစနေ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဝစနဝသေန ဝစနဗျတ္တယော ဒဿိတော။ အတ္တနိ, ဂရုဋ္ဌာနိယေ စ ဟိ ဧကသ္မိမ္ပိ ဗဟုဝစနပ္ပယောဂေါ နိရုဠှော။ **ပယိရုပါသတော**တိ စ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယနိဒ္ဒေသော ဧသ ယထာ ‘‘ပယိရုအာဟာသီ’’တိ။ အယဥ္ဟိ ဗဟုလံ ဒိဋ္ဌပယောဂေါ, ယဒိဒံ ပရိသဒ္ဒေ ယ-ကာ ရပရေ ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော။ တထာ ဟိ အက္ခရစိန္တကာ ဝဒန္တိ ‘‘ပရိယာဒီနံ ရယာဒိဝဏ္ဏဿ ယရာဒီဟိ ဝိပရိယာ ယော’’တိ။ **ယန္တိ** သမဏံ တ ဗြာဟ္မဏံ တ။ **ဣမိနာ သမ္ဗေန္ဓပိ ဝစနေနာ** တိ ‘‘ရမဏီယာ ဝတာ’’တိအာဒိဝစနေန။ **ဩဘာသနိမိတ္တကမ္မ**န္တိ ဩဘာသသဘူတံ နိမိတ္တကမ္မံ, ပရိဗျတ္တံ နိမိတ္တကရဏန္တိ အတ္ထော။ **မဟာပရာဓတာယာ**တိ မဟာအေသတာယ။

**“တေန ဟီ”**တိအာဒိ တဒတ္တဝိဝရဏံ။ **ဒေဝဒတ္တော စာ** တိ ဧတ္ထ **စ**-သဒ္ဒော သမုစ္စယဝသေန အတ္ထုပနယနေ, တေန ယထာ ရာဇာ အဇာတသတ္တု အတ္တနော ပိတု အရိယသာဝကဿ သတ္တု ဥပဋ္ဌာကဿ ဃာတနေန မဟာပရာ ဓော, ဧဝံ ဘဂဝတော မဟာနတ္တကရဿ ဒေဝဒတ္တဿ အပဿယဘာဝေနာပီတိ ဣမမတ္ထံ ဥပနေတိ။ **တဿ ပိ ဋ္ဌိဆာယာယာ**တိ တေဟာရမတ္တံ, တဿ ဇီဝကဿ ပိဋ္ဌိအပဿယေန, တံ ပမုခံ ကတွာ အပဿာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိက္ခေပပစ္စေဒနတ္ထ** န္တိ ဝက္ခမာနာယ အတ္တနော ကထာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝိက္ခေပဿ ပစ္ဆိန္ဒနတ္ထံ, အ နုပ္ပဇ္ဇနတ္ထန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“တဿံ ဟီ”** တိအာဒိ။ **အသိက္ခိတာန** န္တိ ကာယဝစီသံယမနေ ဝိဂတ သိက္ခာနံ။ **ကုလူပကေ**တိ ကုလမုပဂတေ သတ္တာရေ။ **ဂဟိတာသာရတာယာ**တိ ဂဟေတဗ္ဗဂုဏသာရဝိဂတတာယ။ **နိဗ္ဗိက္ခေပ**န္တိ အဉေသမပနယနဝိရဟိတံ။

**ဘဒ္ဒ** န္တိ အဝဿယသမ္ပန္နတာယ သုန္ဒရံ။

**၁၅၁.** အယဥ္စတ္ထော ဣမာယ ဟဋ္ဌိစ္ဆာယာယ အဓိဂတော, ဣမမတ္ထမေဝ တ အန္တောဂဓံ ကတွာ ဟဋ္ဌိယမေဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **“တေနာဟာ”**တိအာဒိနာ။ အသတ္တာပိ သမာနော သတ္တာ ပဋိညာတော ယေနာတိ **သတ္ထုပဋိ ညာတော,** တဿ အဗုဒ္ဓဿာပိ သမာနဿ ဗုဒ္ဓပဋိညာတဿ ‘‘အဟမေကော လောကေ အတ္ထမ္မောနုသာသ ကော’’တိ အာစရိယပဋိညာတဘာဝံ တ သန္ဓာယ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **“သော ကိရာ”**တိအာဒိနာ အနုဿုတိမတ္တံ ပတိ ဟေရာ ဏဋ္ဌကထာနယောဝ ကိရသဒ္ဒေန ဝုတ္တော။ ဧသ နယော ပရတော မက္ခလိပဒနိဗ္ဗစနေပိ ။ **ကေနူနအသသတံ ပူရယမာ နော**တိ ဧကေနူနအသသတံ အတ္တနာ သဒ္ဓိံ အနူနအသသတံ ကတွာ ပူရယမာနော။ ဧဝံ ဇာယမာနော စေသ မင်္ဂလအသော ဇာတော။ **ဇာတရူပေနေတ**တိ မာတုကုစ္ဆိတော ဝိဇာတဝေသေနေဝ, ယထာ တ သတ္တာ အနိဝတ္ထာ အဟာရုတာ ဇာယန္တိ, တထာ ဇာတရူပေနေဝ။ **ဥပသင်္ကမန္တီ** တိ ဥပဂတာ ဘဇန္တာ ဟောန္တိ။ **တဒေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အဂ္ဂဟေသိ** တိ တဒေဝ နဂ္ဂ ရူပံ ‘‘အယမေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ သိယာ’’တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ကတွာ အဂ္ဂဟေသိ။ **ပဗ္ဗဇိံသု** တိ တံ ပဗ္ဗဇိတမနုပဗ္ဗဇိံသု။

**“ပဗ္ဗဇိတသမူဟသင်္ခာတော”** တိ ဧတေန ပဗ္ဗဇိတသမူဟတာမတ္တေန သင်္ဃော, န နိယျာနိကဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓ သီလသာမညဝသေန သံဟတတ္တာတိ ဒဿေတိ။ **အဿ အတ္ထီ** တိ အဿ သတ္ထုပဋိညာတဿ ပရိတရာဘာဝေန အတ္ထိ။ **“သင်္ဃီ ဂဏီ”** တိ စေဒံ ပရိယာယဝစနံ, သင်္ကေတမတ္တတော နာနန္တိ အာဟ **“သွေဝတ”**တိအာဒိ။ **သွေဝတ**တိ စ ပဗ္ဗဇိတသမူဟသင်္ခာတော ဧဝ။ ကေစိ ပန ‘‘ပဗ္ဗဇိတသမူဟဝသေန **သင်္ဃီ,** ဂဟဋ္ဌသမူဟဝသေန **ဂဏီ**’’တိ ဝဒန္တိ, တံ တေသံ မတိမတ္တံ ဂဏော ဧဝ လောကေ သင်္ဃ-သဒ္ဒဿ နိရုဠှတ္တာ။ အစေလကဝတစရိယာဒိ အတ္တနာ ပရိကပ္ပိ

တမတ္တံ **အာစာရော။ ပညာတော ဟာကဠော** သင်္ဃိအာဒိဘာဝေန။ **အပ္ပိဠော သန္တုဠော** တိ အတ္ထတော ဇော။ တတ္ထ လဗ္ဘမာနာပ္ပိဠတံ ဒဿေတုံ **“အပ္ပိဠတာယ ဝတ္ထမ္ပိ န နိတသေတိ”** တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ တသ္မိံ သာသနိကေ ဝိယ သန္တုဂုဏနိဂ္ဂုဟဏလက္ခဏာ အပ္ပိဠတာ လဗ္ဘတိ။ **ယသော**တိ ကိတ္တိသဒ္ဒော။ တရန္တိ ဇောန သံသာရောဃန္တိ ဇေံ သမ္မတတာယ လဒ္ဓိ **တိတ္ထံ** နာမ “သာဓူ”တိ သမ္မတော, န စ သာဓူဟိ သမ္မတောတိ အတ္ထမာဟ **“အယ”**န္တိအာဒိနာ။ န ဟိ တဿ သာဓူဟိ သမ္မတတာ လဗ္ဘတိ။ **သုန္ဒရော သပ္ပုရိသော** တိ ဒ္ဒိဓာ အတ္ထော။ **အသ္သုတဝတော**တိ အဿုတာရိယဓမ္မဿ, ကတ္တုတ္တော စေတံ သာမိဝစနံ။ “ဣမာနိ မေ ဝတသမာအနာနိ တွေကံ ကာလံ သုစိဏ္ဏာနိ”တိ ဗဟူ ရတ္တိယော ဇာနာတိ။ တာ ပနဿ ရတ္တိယော စိရကာလဘူတာတိ ကတ္တတ **“စိရံ ပဗ္ဗဇိတဿာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, အန္တတ္ထအညပဒတ္ထသမာသော စေသ ယထာ “မာသဇာတော”တိ။ အထ တဿ ပဒဒ္ဒဝယဿ ကော ဝိသေသောတိ စေ? စိရပဗ္ဗဇိတဂ္ဂဟဏေနဿ ဗုဒ္ဓိသီလတာ, ရတ္တညူဂဟဏေန တတ္ထ သမ္ပဇာနတာဒဿိတာ, အယမေတဿ ဝိသေသောတိ။ ကိံ ပန အတ္ထံ သန္ဓာယ သော အမစ္စော အာဟာတိ ဝုတ္တံ **“အစိရပဗ္ဗဇိတဿာ”**တိအာဒိ။ **ဩကပ္ပနီယာ** တိ သဒ္ဒဟနီယာ။ **အဒ္ဓာန** န္တိ ဒီဃကာလံ။ ကိတ္တကော ပန သောတိ အာဟ **“ဒ္ဒေဝ တယော ရာဇပရိဝဋ္ဋေ”**တိ, ဒ္ဒိန္နံ, တိဏ္ဏံ တ ရာဇူနံ ရဇ္ဇာနုသာသနပဋိပါဟဋိယောတိ အတ္ထော။ “အဒ္ဓဂတော”တိ ဝတ္တတပိ ပုန ကတံ ဝယဂ္ဂဟဏံ ဩသာနဝယာပေက္ခံ ပဒဒ္ဒဝယဿ အတ္ထဝိသေသသမ္ဘဝတောတိ ဒဿေတိ **“ပစ္ဆိမဝယ”**န္တိ ဣမိနာ။ **ဥဘယ**န္တိ “အဒ္ဓဂတော, ဝယောအနုပ္ပတ္တော”တိ ပဒဒ္ဒဝယံ။

**ကာဇရော** နာမ ဇော ရုက္ခဝိသေသော, ယော “ပဏ္ဏကရုက္ခော”တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဒိသ္ဒတ ဝိယ အနုတ္တမနောတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပုဗ္ဗေ ပိတရာ သဒ္ဓိံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တ္ဒာ ဒေသနာယ သုတပုဗ္ဗတံ သန္ဓာယာဟ **“ဈာနာ။ပေ။ ကာမော”**တိ။ **တိလက္ခဏဗ္ဘာဟတ** န္တိ တီဟိ လက္ခဏေဟိ အဘိဃဋ္ဋိတံ။ **ဒဿနေနာ** တိ နိဒဿနမတ္တံ။ သော ဟိ ဒိသ္ဒတ တေန သဒ္ဓိံ အလ္လာပသလ္လာပံ ကတ္ဒတ , တတော အကိရိယတဒံ သုတ္ဒတ စ အနုတ္တမနော အဟောသိ။ **ဂုဏကထာယာ**တိ အဘူတဂုဏကထာယ။ တေနာဟ **“သုဌုတရံ အနုတ္တမနော”** တိ။ ယဒိ အနုတ္တမနော, ကသ္မာ တုဏှီ အဟောသီတိ စောဒနံ ဝိသောဓေတိ **“အနုတ္တမနော သမာနောပိ”**တိအာဒိနာ။

၁၅၂. **ကေသာလာယာ**တိ ဇေံနာမကေ ကမေတိ ဝုတ္တံ။ ဝဿာနကာလေ ဂုန္နံ ပတိဋ္ဌိတသာလာယာတိ ပန အတ္ထေ တဗ္ဗသေန တဿ နာမံ သာတိသယမုပပန္နံ ဟောတိ ဗဟုလမနညသာဓာရဏတ္တာ, တထာပိ သော ပောရာဏေဟိ အနနုဿုတောတိ ဇေစ္စတအော နာမ ကတော။ **“မာ ခလီတိ သာမိကော အာဟာ”**တိ ဣမိနာ တထာဝစနမုပာအယ တသ္ဒ သ အာဋ္ဌာတပဒေန သမညာတိ ဒဿေတိ။ သညာယ ဟိ ဝတ္တုမိစ္ဆာယ အာဋ္ဌာတပဒမ္ပိ နာမိကံ ဘဝတိ ယထာ “အညာသိကောဏ္ဍညော”တိ (မဟာဝ. ၁၇)။ **သေသ**န္တိ “သော ပဏ္ဍောန တ”တိအာဒိဝစနံ။

၁၅၃. အသာဒိသု သိရိဝမုကာဒိနာမမိဝ **အဇိတော**တိ တဿ နာမမတ္တံ။ ကေသေဟိ တယိတော ကမ္ဗလော ယသ္ဒ သာတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ **ပဋိုကိဌတရ** န္တိ နိပီဟိနတရံ။ **“ယထာဟာ”**တိအာဒိနာ အင်္ဂုတ္တရာဂမေ တိကနိပာတေ မက္ခလိသုတ္ဒတ (အ. နိ. ၃.၁၃၈) မာဟရိ။ **တန္တာဝုတာနိ** တိ တန္တေ ဝီတာနိ။ **“သီတေ သီတော”**တိအာဒိနာ ဆဟာကာရေဟိ တဿ ပဋိုကိဌတရံ ဒဿေတိ။

၁၅၄. ပကုဓ္ဓုတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိကေသု ဗ္ယာပဇ္ဇတီတိ **ပကုဓော။ ဝစ္စံ ကတ္ဒတပိ** တိ တွေ ပိ-သဒ္ဒေန ဘောဇနံ ဘုဥ္ဇိတ္ဒတပိ ကေနစိ အသုစိနာ မက္ခိတ္ဒတပီတိ ဣမမတ္ထံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ **တလိကာထူပံ ကတ္ဒတ**တိ ဝတသမာအနသီသေန တလိကာသဥ္ဇယံ ကတ္ဒတ, တထာရူပေ အနုပဂမနီယဋ္ဌာနေ ပုန ဝတံ သမာအယ ဂစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁၅၆. **“ဂဏ္ဌာနကိလေသော”** တိ တေဿ “ပလိဗုန္ဓနကိလေသော”တိ အတ္ထဝစနံ, သံသာရေ ပရိဗုန္ဓနကိစ္စော ခေတ္တဝတ္ထုပုတ္တအရာဒိဝိသယော ရာကဒိကိလေသောတိ အတ္ထော။ **“ဇေံတဒိတာယာ”**တိ ဣမိနာ လဒ္ဓိဝသေနဿ နာမံ, န ပနတ္ထတောတိ ဒဿေတိ။ ယာဝ ဟိ သော မဂ္ဂေန သမုဏ္ဃာဋိတော, တာဝ အတ္ထိယေဝ။ အယံ ပန ဝစနတ္တော – “နတ္ထိ မယ္ဒဟံ ဂဏ္ဌော”တိ ဂဏ္ဒဟာတီတိ **နိဂဏ္ဌော** တိ။ **နာဋ္ဌဿာ** တိ ဇေံနာမကဿ။

ကောမာရဘစ္စဇီဝကကထာဝဏ္ဏနာ

**၁၅၇.** သဗ္ဗထာ တုဏှီဘူတဘာဝံ သန္ဓာယ **“သေ နာဂ။ပေ။ ဝိယာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **သုပဏ္ဏော** တိ ဂရုဠော, ဂရုဠော တ သက္ကဋ္ဌမတေန။ “ဥ-ဌာန’မဝိသေသော”တိ ဟိ တတ္ထ ဝဒန္တိ။ ယထာဓိပ္ပာယံ န ဝတ္တတီတိ ကတွတ **“အနတ္တ ထော ဝတ မေ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဥပသန္တသ္သာ** တိ သဗ္ဗထာ သညမေန ဥပသမံ ဂတဿ။ ဧဝကဿ တုဏှီဘာဝေ မမ အဓိပ္ပာယဿ မဒ္ဒနသဒိသော, တသ္မာ တဒေဝ တုဏှီဘာဝံ ပုစ္ဆိတ္တ ကထာပနေန မမ အဓိပ္ပာယော သမ္မာဒေတ ဗ္ဗောတိ အယမေတ္ထ ရညော အဓိပ္ပာယောတိ ဒဿေန္တော **“ဟတ္ထိမ္ပိ ခော ပန”** တိအာဒိမာဟ။ **ကိန္တိ** ကာရဏ ပုစ္ဆာယံ နိပါတောတိ ဒဿေတိ **“ကေန ကာရဏေနာ”**တိ ဣမိနာ, ယေန တုဝံ တုဏှီ, ကိံ တံ ကာရဏန္တိ တ အတ္ထံ ဒ ဿေတိ။ တတ္ထ ယထာသမ္ဘဝံ ကာရဏံ ဥဒ္ဓရိတ္ဝတ အဓိပ္ပာယံ ဒဿေတုံ **“ဣမေသ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ယထာ ဧ တေသန္တိ** ဧတေသံ ကုလပုတ္တာနံ အတ္ထိ ယထာ, ဣမေသံ နု ခော တိဏ္ဏံ ကာရဏာနံ အညတရေန ကာရဏေန တုဏှီ ဘဝသီတိ ပုစ္ဆတီတိ အဓိပ္ပာယော။

**ကထာပေတီ**တိ ကထာပေတုကာမော ဟောတိ။ **ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေနာ** တိ ဧတ္ထ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိ အဘိမုခံ ဌိတေနာတိ အတ္ထော, ဟဒရာဏု ကပ္ပရ ဟတ္ထ သိသသင္ခာတာနိ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ သမံ ကတွတ ဩနာမေတွတ အဘိမုခံ ဌိတေန ပဤမံ ဝန္ဒိတွတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယမ္ပိ ဝဒန္တိ “နဝကတရေနုပါလိ ဘိက္ခုနာ ဝုမုတရဿ ဘိက္ခုနော ပာဒေ ဝန္ဒန္တေန ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥပဋ္ဌာပေတွတ ပါအာ ဝန္ဒိတဗ္ဗာ’တိအာဒိကံ (ပရိ. ၄၆၉) ဝိနယပါဠိမာဟရိတွတ ဧကံသ ကရဏအဉ္ဇလိပဂ္ဂဟဏပါဒသမ္ဘာဟနပေမကရုဝုပဋ္ဌာပနဝသေန ပဉ္စပတိဋ္ဌိတဝန္ဒနာ”တိ, တမေတ္ထာနဓိပ္ပေတံ ဒူရ တော ဝန္ဒနေ ယထာဝုတ္တပဉ္စင်္ဂဿ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ။ ဝန္ဒနာ စေတ္ထ ပဏာမနာ အဉ္ဇလိပဂ္ဂဟဏကရပုဋ္ဌသမာ ယောဂေ။ **“ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွတ”** တိ စ ကာယပဏာမော ဝုတ္တော, **“မမ သတ္တုနော”** တိအာဒိနာ ပန ဝစီပဏာ မော, တဒုဘယပုရေစရာနုစရဝသေန မနောပဏာမောတိ။ ကာမံ သဗ္ဗာပိ တထာဂတဿ ပဋိပတ္တိ အနညသာဓာရဏာ အ စ္ဆရိယဗ္ဘုတရူပာဝ, တထာပိ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိ အဘိဇာတိ အဘိနိက္ခမန အဘိသမ္ဗောဓိ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တန (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; ပဋိ. မ. ၃.၃၀) ယမကပါဋိဟာရိယဒေဝေရောဟနာနိ သဒေဝကေ လောကေ အတိဝိယ သုပါကဋာနိ, န သက္ကာ ကေနစိ ပဋိဗာဟိတုန္တိ တာနိယေဝေတ္ထ ဥဒ္ဓဋာနိ။

ဣတ္ထံ ဣမံ ပကာရံ ဘူတော ပတ္တောတိ **ဣတ္ထမ္ဘူတော,** တဿ အာချာနံ **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနံ,** သော ယေဝတ္ထော **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထော။** အထ တ ဣတ္ထံ ဧဝံပကာရော ဘူတော ဇာတောတိ **ဣတ္ထမ္ဘူတော,** တာဒိသောတိ အာချာနံ **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနံ,** တဒေဝတ္ထော **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထော,** တသ္မိံ ဥပယောဂဝစ နန္တိ အတ္ထော။ **အဗ္ဘုဂ္ဂတော** တိ ဧတ္ထ ဟိ **အဘိ**သဒ္ဒေါ ပဓာနဝသေန ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထဇောတကော က မ္မပ္ပဝစနီယော အဘိဘဝိတွတ ဥဂ္ဂမနကိရိယာပကာရဿ ဒီပနတော, တေန ပယောဂတော “တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တ”န္တိ ဣဒံ ဥပယောဂဝစနံ သာမိအတ္ထေ သမာနမ္ပိ အပ္ပဓာနဝသေန ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထဒီပနတော “ဣတ္ထမ္ဘူ တာချာနတ္ထေ”တိ ဝုတ္တံ။ တေနေတပ **“တဿ ခေါ ပန ဘဂဝတောတိ အတ္ထော”** တိ။ နနု စ “သာဓု ဒေဝဒတ္တ တော မာတရမဘိ”တိ ဧတ္ထ ဝိယ “တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တ”န္တိ ဧတ္ထ အဘိသဒ္ဒေါ အပ္ပယုတ္တော, ကထမေတ္ထ တံ ပယောဂတော ဥပယောဂဝစနံ သိယာတိ? အတ္ထတော ပယုတ္တတ္တာ။ အတ္ထသဒ္ဒပယောဂေသု ဟိ အတ္ထပယော ဂေယေဝ ပဓာနောတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ “သာဓု ဒေဝဒတ္တော မာတရမဘိ”တိ ဧတ္ထ အဘိသဒ္ဒပယောဂ တော ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနေ ဥပယောဂဝစနံ ကတံ, ဧဝမိဓာပိ “တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ အဘိ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသ ဒ္ဒေါ ဥဂ္ဂတော”တိ အဘိသဒ္ဒပယောဂတော ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနေ ဥပယောဂဝစနံ ကတန္တိ။ ယထာ ဟိ “သာဓု ဒေဝ ဒတ္တော မာတရမဘိ”တိ ဧတ္ထ “ဒေဝဒတ္တော မာတရမဘိ မာတုဝိသယေ, မာတုယာ တ သာဓူ”တိ ဧဝံ အဓိကရဏတွ ထေ, သာမိအတ္ထေ တ ဘုမ္မဝစနဿ, သာမိဝစနဿ တ ပသင်္ဂေ ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနဇောတကေန ကမ္မပ္ပဝစနီ ယေန အဘိသဒ္ဒေန ပယောဂတော ဥပယောဂဝစနံ ကတံ, ဧဝမိဓာပိ သာမိအတ္ထေ သာမိဝစနပ္ပသင်္ဂေ ယထာ စ တတွ ထ “ဒေဝဒတ္တော မာတုဝိသယေ, မာတု သမ္ဗန္ဓိ တ သာဓုတ္တပ္ပကာရပ္ပတ္တော”တိ အယမတ္ထော ဝိညာယတိ, ဧဝ မိဓာပိ “ဘဂဝတော သမ္ဗန္ဓိ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော အဘိဘဝိတွတ ဥဂ္ဂမနပ္ပကာရပ္ပတ္တော”တိ အယမတွ ထော ဝိညာယတိ။ တတ္ထ ဟိ ဒေဝဒတ္တဂ္ဂဟဏံ ဝိယ ဣဓ ကိတ္တိသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ, “မာတရ”န္တိ ဝစနံ ဝိယ “ဘဂဝန္တ”န္တိ ဝစနံ, သာဓုသဒ္ဒေါ ဝိယ ဥဂ္ဂတသဒ္ဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ကလျာဏော** တိ ဘဒ္ဒကော။ ကလျာဏဘာဝေ စဿ ကလျာဏဂုဏဝိသယတာယာတိ အာဟ **“ကလျာဏ ဂုဏသမန္နာဂတော”**တိ, ကလျာဏေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတော တဗ္ဗိသယတာယ ယုတ္တောတိ အတ္ထော။ တံ ဝိသ

ယတာ ပေဟတ္တ သမန္နာဂမော, ကလျာဏဂုဏဝိသယတာယ တန္နိဿိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **သဒ္ဒော** တိ ပရိယာယဝစနေပိ ဧသေဝ နယော။ သဒ္ဒဂုဏဝိသယတာ ဧဝ ဟိ ကိတ္တိသဒ္ဒဿ သဒ္ဒတာ ''ဘဂဝတိ ဝစနံ သေဋ္ဌံ, ဘဂဝတိ ဝစနမုတ္တမ''န္တိအာဒီသု (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၂; ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၁; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. နိဒာနဝဏ္ဏနာ; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၄၉) ဝိယ။ ''အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော''တိအာဒိနာ ဂုဏာနံ သံကိတ္တနတော, သဒ္ဒနီယတော စ ဝဏ္ဏောယေဝ ကိတ္တိသဒ္ဒော နာမာတိ အာဟ **''ကိတ္တိယေတ''**တိ။ ဝဏ္ဏော ဧဝ ဟိ ကိတ္တေတဗ္ဗတော **ကိတ္တိ,** သဒ္ဒနီယတော **သဒ္ဒော** တိ စ ဝုစ္စတိ။ ကိတ္တိပရိယာယော ဟိ သဒ္ဒသဒ္ဒော ယထာ ''ဉဒ္ဒာရသဒ္ဒာ ဣသယော, ဂုဏဝန္တော တပဿိနော''တိ။ ကိတ္တိဝသေန ပဝတ္တော သဒ္ဒော **ကိတ္တိသဒ္ဒော** တိ ဘိန္နာဓိကရဏတံ ဒဿေတိ **''ထုတိဃောသော''**တိ ဣမိနာ။ ကိတ္တိသဒ္ဒော ပေဟတ္တ ထုတိပရိယာယော ကိတ္တနမဘိတ္ထဝနံ ကိတ္တီတိ။ ထုတိဝသေန ပဝတ္တော ဃောသော **ထုတိဃောသော,** အဘိတ္ထဝုဒာဟာရောတိ အတ္ထော။ အဘိသဒ္ဒော အဘိဘဝနေ, အဘိဘဝနဉ္စေတ္ထ အဇ္ဈောတ္ထ ရဏမေတာတိ ဝုတ္တံ **''အဇ္ဈောတ္ထရိတွတ''** တိ, အနညသာဓာရဏေ ဂုဏေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တတ္တာ အဘိဗ္ယာပေတွာတတိ အတ္ထော။ ကိတ္တိ-သဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂတောတိ စောဒနာယ ''ဣတိပိ သော ဘဂဝတ''တိအာဒိမာဟာတိ အနုသန္ဓိံ ဒဿေတုံ **''ကိန္တိ''** တိ ဝုတ္တံ။

ပအနံ သမ္ဗဇ္ဈနံ **ပဒသမ္ဗန္ဓော။ သော ဘဂဝတ** တိ ယော သော သမတိံသ ဟာရမိယော ပူရေတွာတ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာတ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ဒေဝတနမတိဒေဝေ သက္ကာနမတိသက္ကော ဗ္ရဟ္မာနမတိဗ္ရဟ္မာ လောကနာထော ဘာဂျဝန္တတာဒီဟိ ကာရဏေဟိ သဒေဝကေ လောကေ ''ဘဂဝတ''တိ ပတ္ထဋကိတ္တိသဒ္ဒော, သော ဘဂဝတ။ ယံ တံ-သဒ္ဒာ ဟိ နိစ္စသမ္ဗန္ဓာ။ ''ဘဂဝတ''တိ စ ဣဒမာဒိပဒံ သတ္တု နာမကိတ္တနံ။ တေနာဟ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ ''ဘဂဝတိ နေတံ နာမံ မာတရာ ကတံ, န ပိတရာ ကတ''န္တိအာဒိ (မဟာနိ. ၆; စူဠနိ. ၂)။ ပရတော ပန ''ဘဂဝတ''တိ ပဒံ ဂုဏကိတ္တနံ။ ယထာ ကမ္မဋ္ဌာနိကေန''အရဟ''န္တိအာဒီသု နဝသု ဌာနေသု ပစ္စေကံ ဣတိပိသဒ္ဒံ ယောဇေတွာတ ဗုဒ္ဓဂုဏာ အနုဿရီယန္တိ, ဧဝမိဓ ဗုဒ္ဓဂုဏသံကိတ္တကေနာပီတိ ဒဿေန္တော **''ဣတိပိ အရဟံ။ပေ။ ဣတိပိ ဘဂဝတ''**တိ အာဟ။ ဧဝဉ္စဟိ သတိ''အရဟ''န္တိအာဒီဟိ နဝဟိ ပဒေဟိ ယေ သဒေဝကေ လောကေ အတိဝိယ ပာကဋာ ပညာတာ ဗုဒ္ဓဂုဏာ, တေ နာနပ္ပကာရတော ဝိဘာဝိတာ ဟောန္တိ ''ဣတိပိ''တိ ပဒဒွဝယေန တေသံ နာနပ္ပကာရတာဒီပန တော။ ''ဣတိပေတံ ဘူတံ, ဣတိပေတံ တစ္ဆ''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၆) ဝိယ ဟိ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ဣဓ အာသန္နပစ္စက္ခကရဏတ္တော, **ပိ**-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္တော, တေန စ နေသံ နာနပ္ပကာရဘာဝေ ဒီပိတော, တာနိ စ ဂုဏသလ္လက္ခဏ ကာရဏာနိ သဒ္ဒာသမန္နာနံ ဝိညုဇာတိကာနံ ပစ္စက္ခာနိ ဟောန္တိ, တသ္မာ တာနိ သံကိတ္တေန္တေန ဝိညုနာ စိတ္တဿ သမ္မုခီဘူတာနေဝ ကတွာတ သံကိတ္တေတဗ္ဗာနီတိ ဒဿေန္တော **''ဣမိနာ စ ဣမိနာ စ ကာရဏေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''**တိ အာဟ။ ဧဝဉ္စဟိ နိရူပေတွာတ ကိတ္တေန္တေ ယဿ သံကိတ္တေတိ, တဿ ဘဂဝတိ အတိဝိယ ပသာဒော ဟောတိ။

**အာရကတ္တာ**တိ ကိလေသေဟိ သုဝိဒူရတ္တာ။ **အရီနန္တိ** ကိလေသာရီနံ။ **အရာနန္တိ** သံသာရစက္ကဿ အရာနံ။ **ဟတတ္တာ**တိ ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာ။ **ပစ္စယာဒီနန္တိ** စီဝရာဒိပစ္စယာနဉ္စေဝ ပူဇာ ဝိသေသာနဉ္စ။ **ရဟာဘာဝတ**တိ စက္ခုရဟာဒီနမဘာဝတော။ ရဟောဟပကရဏာဘာဝတေ ဟိ ပဒမနတိက္ကမ္မ ရဟာဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ။ ဧဝမ္ပိ ဟိ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ။ **တတောတိ** ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၂၃)။ ယထာ စ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂတော, ဧဝံ တံသံဝဏ္ဏနာယ **ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၁၂၄) နေသံ ဝိတ္ထာရော ဂဟေတဗ္ဗော။

ယသ္မာ ဇီဝကော ဗဟုသော သတ္တု သန္တိကေ ဗုဒ္ဓဂုဏေ သုတွာတ ဌိတော, ဒိဋ္ဌသစ္စတာယ စ သတ္ထုသာသနေ ဝိဂတကထံကထော, သတ္ထုဂုဏကထနေ စ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော, တသ္မာ သော ဧဝံ ဝိတ္ထာရတော ဧဝ အာဟာတိ ဝုတ္တံ **''ဇီဝကော ပနာ''**တိအာဒိ။ **''တွေ စာ''** တိအာဒိနာ သာမတ္ထိယတ္တမာဟ။ **ထာမော** ဒေသနာဉာဏမေဝ, **ဗလံ** ပန ဒသဗလဉာဏံ။ **ဝိဿတ္ထ** န္တိ ဘာဝနပုံသကပဒံ, အနာသင်္ကန္တိ အတ္ထော။

**ပဉ္စဝဏ္ဏာယာ** တိ ခုဒ္ဒိကာဒိဝသေန ပဉ္စပကာရာယ။ **နိရန္တရံ ဖုဋ္ဌံ အဟောသိ** ကတာဓိကာရဘာဝတော။ ကမ္မန္တရာယဝသေန ဟိဿ ရညော ဂုဏသရီရံ ခတူပဟတံ ဟောတိ။ ကသ္မာ ပနေသ ဇီဝကမေဝ ဂမနသဇ္ဇာယ အာဏာပေတီတိ အာဟ **''ဣမာယာ''**တိအာဒိ။

**၁၅၈.** “ဥတ္တမ”န္တိ ဝတ္တတ န ကေဝလံ ဥတ္တမဘာဝေယေဝေတ္ထ ကာရဏံ, အထ ခော အပ္ပသဒ္ဒတာပီတိ ဒဿေ တုံ **“အဿယာနရထယာနာနီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဟတ္ထိယာနေသု စ နိဗ္ဗိသေဝနမေဝ ဂဏ္ဍဟန္တော ဟတ္ထိနိယောပိ ကပ္ပာပေသိ။ **ပဒာနုပဒ**န္တိ ပဒမနုဂတံ ပဒံ ပုရတော ဂစ္ဆန္တဿ ဟတ္ထိယာနဿ ပဒေ တေသံ ပဒံ ကတ္တတ, ပဒသဒ္ဒ အော စေတ္ထ ပဒဝဋ္ဋေ။ **နိဗ္ဗုတဿာ** တိ သဗ္ဗကိလေသဒရထဝူပသမဿ ။ **နိဗ္ဗုတေဟေတ** တိ အပ္ပသဒ္ဒတာယ သဒ္ဒ သဒ္ဒောဘာနဝူပသမေဟော။

**ကရေဏူ**တိ ဟတ္ထိနိပရိယာယဝစနံ။ ကဏတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ဟိ **ကရေဏု,** ကရောဝ ယဿာ, န ဒီဃော ဒန္တ တောတိ တ **ကရေဏု, “ကရေဏုကာ”**တိပိ ဟဍ္ဍော, နိရုတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိ။ **အာရောဟနသဇ္ဇနံ** ကုထာဒီနံ ဗန္ဓနမေဝ။ **ဩပဝယှ**န္တိ ရာဇာနမုပဝဟိတုံ သမတ္ထံ။ **“ဩပဂုယှ”**န္တိပိ ပဌန္တိ, ရာဇာနမုပဂူဟိတုံ ကေပိတုံ သမတ္ထန္တိ အ တ္ထော။ **“ဇဝံ ကိရဿာ”** တိအာဒိ ပဏ္ဍိတဘာဝဝိဘာဝနံ။ **ကထာ ဝတ္တတီ** တိ လဒ္ဓောကာသဘာဝေန ဓမ္မကထာ ပဝတ္ တတိ။ “ရညော အာသင္ကာနိဝတ္တနတ္ထံ အာသန္နစာရီဘာဝေန ဟတ္ထိနီသု ဣတ္ထိယော နိသဇ္ဇာပိတာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၅၈) **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန “ဣတ္ထိယော နိဿာယ ပုရိသာနံ ဘယံ နာမ နတ္ထိ, သုခံ ဣတ္ထိပရိဝုတော ဂမိဿာမီ”တိ တတ္ထ ကာရဏံ ဝုတ္တမေဝ။ ဣမိနာပိ ကာရဏေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ပန အာစရိ ယေန ဇဝံ ဝုတ္တံ သိယာ။ ရညော ပရေသံ ဒူရုပသင်္ကမနဘာဝဒဿနတ္ထံ တာ ပုရိသဝေသံ ကဟာပေတ္တတ အာဝုဓဟတ္ ထာ ကာရိတာ။ **ဟတ္ထိနိကာသတာနိ** တိ ဧတ္ထ ဟတ္ထိနိယော ဧဝ ဟတ္ထိနိကာ။ “ပဉ္စ ဟတ္ထိနိယာ သတာနီ”တိပိ က တ္ထစိ ဟဍ္ဍော, သော အယုတ္တောဝ “ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟီ”တိအာဒီသု (ဟာရာ. ၁) ဝိယ ဤဒိသေသု ပစ္ဆိမပဒသ္ သ သမာသဿေဝ ဒဿနတော။ **ကဿစိဒေဝ** တိ သန္ဒိပတိတေ မဟာဇနေ ယဿ ကဿစိ ဧဝ, တဒညေသမ္ပိ အာယတိံ မဂ္ဂဖလာနမုပနိဿယောတိ အာဟ **“သာ မဟာဇနဿ ဥပကာရာယ ဘဝိဿတီ”** တိ။

**ပဋ္ဋိဝေဒေသီ**တိ ဉာပေသိ။ **ဥပစာရဝစန**န္တိ တေဟာရဝစနမတ္တံ တေနေဝ အဓိပ္ပေတတ္ထဿ အပရိယောသာန တော ။ တေနာဟ **“တဒေဝ အတ္တနော ရုစိယာ ကရောဟီ”**တိ။ ဣမိနာယေဝ ဟိ တဒတ္ထပရိယောသာနံ။ **မညသီ**တိ ပကတိ ယာဝ ဇာနာသိ။ **တဒေတ**တိ ဂမနာဂမနမေဝ။ ယဒိ ဂန္တုကာမော, ဂစ္ဆ, အထ န ဂန္တုကာမော, မာ ဂစ္ဆ, အတ္တနော ရုစိ ယေဝေတ္ထ ပမာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**၁၅၉.** ဟဋ္ဋိက္ကောယေဝ သန္ဓိဝသေန **ပစ္စေကာ။** “မဟာဥ”န္တိ ပဒေ ကရဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **“မ ဟတာ”**တိ။ မဟန္တဿ ဘာဝေ **မဟာဥံ။ န** ကေဝလံ နိဂ္ဂဟီတန္တဝသေနေဝ ဟဍ္ဍော, အထ ခော အာကာရန္တဝသေနာ ပီတိ အာဟ **“မဟစ္စာတိပိ ဟဋ္ဋိ”** တိ။ ယထာ “ခတ္တိယာ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “ခတ္ယာ”တိ, ဧဝံ “မဟတိယာ”တိ ဝတ္တဗ္ ဗေ မဟတ္ယာ။ ပုန စ-ကာရံ ကတ္တတ မဟစ္စာတိ သန္ဓိဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ။ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန ဝတ္တဗ္ဗေ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန ဝိပလ္လာသော **လိင်္ဂဝိပရိယာယော။** ဝိသေသနဥဟိ ဘိယျော ဝိသေဿလိင်္ဂာဒိကပဟကံ။ **တိယောဇနသတာန**န္တိ ပစ္ စေကံ တိယောဇနသတပရိမဏ္ဍလာနံ။ **ဒွိဝိန္နံ မဟာရဋ္ဌာနံ ဣဿရိယသိရီ** တိ အင်္ဂမဂဓရဋ္ဌာနမာဓိပစ္စမာဟ။ တဒတ္ ထံ ဝိဝရတိ **“တဿာ”** တိအာဒိနာ။ **ပဋ္ဋိမုက္ကဝေဌနာနီ** တိ အာဗန္ဓသိရောဝေဌနာနိ။ **အာသတ္တခဂ္ဂါနိ** တိ အံသေ ဩလမ္ဗ နဝသေန သန္နဒ္ဓာသီနိ။ **မဏိဒဏ္ဍတောမရေ** တိ မဏိဒဏ္ဍကုသေ။

**“အပရာပိ”**တိအာဒိနာ ပဒသာ ပရိတရာ ဝုတ္တာ။ ခုဇ္ဇတမနကာ ဝေသဝသေန, ကိရာတသဝရအန္ဓကာဒယော ဇာတိဝ သေန တာသံ ပရိစာရကိနိယော ဒဿိတာ။ **ဝိဿာသိကပုရိသာ** တိ ဝဿဝရေ သန္ဓာယာဟ။ ကုလဘောဂဣဿရိယာ ဒိဝသေန မဟတီ မတ္တာ ပမာဏမေတေသန္တိ **မဟာမတ္တာ,** မဟာနုဘာဝ ရာဇာမစ္စာ။ **ဝိဇ္ဇာဓရေတရုဏာ ဝိယာ**တိ မန္ တာနုဘာဝေန ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိသမ္ပန္နာ ဝိဇ္ဇာဓရကုမာရကာ ဝိယ။ **ရဋ္ဌိယပုတ္တာ** တိ ဘောဇပုတ္တာ။ ရဋ္ဌေ ပရိစရန္တီတိ ဟိ လုဒ္ဒကာ **ရဋ္ဌိယာ,** တေသံ နာနာဝုဓပရိစယတာယ ရာဇဘဋ္ဋဘူတာ ပုတ္တာတိ အတ္ထော, အန္တရရဋ္ဌဘောဇကာနံ တ ပု တ္တာ **ရဋ္ဌိယပုတ္တာ,** ခတ္တိယာ ဘောဇရာဇာနော။ “အနုယုတ္တာ ဘဝန္တု တေ”တိအာဒီသု ဝိယ ဟိ **ဋီကာယံ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၅၉) ဝုတ္တော ဘောဇသဒ္ဒော ဘောဇကတစကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥဿာပေတ္တတ** တိ ဥဒ္ဓံ ပသာရေတ္တတ။ **ဇယသဒ္ဒ** န္တိ “ဇယတု မဟာရာဇာ”တိအာဒိဇယပဋ္ဋိဗဒ္ဓံ သဒ္ဒံ။ **ခနုပန္တိပရိက္ခေပေ** တိ ခနုပန္တိပရိတရော။ သဗ္ဗတ္ထ တံကပ္ပ ကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဟတ္ထိဃဋ္ဋာ** တိ ဟတ္ထိသမူဟာ။ **ပဟာရမာနာ**တိ ဖုသမာနာ။ **အညမညသင်္ဃဋ္ဋနာ** တိ အဝိစ္ ဆေဒဂမနေန အညမညသမ္ဗန္ဓာ။ **သေဏိယော**တိ ဂန္ဓိကသေဏိဒုဿိကသေဏိအာဒယော “အနုပလောကေတ္တတ ရာဇာနံ တ သင်္ဃံ တ ဂဏံ တ ပူဂံ တ သေဏိံ တ အညတြ ကပ္ပာ ဝုဋ္ဌာပေယျာ”တိအာဒီသု (ဟာစိ. ၆၈၂) ဝိယ။ “အဋ္ဌ

ဌာရသ အက္ခောဘိဏီ သေနိယော”တိ ကတ္ထစိ လိခန္တိ, သော အနေကေသုပိ ပောတ္ထကေသု န ဒိဋ္ဌော။ အနေကသင်္ခယာ စ သေနာ ပေဟ္ဂွာ ဂဏိတာတိ အယုတ္တောယေဝ။ တအ သဗ္ဗာဝုဓတော သရောဝ ဒူရကမီတိ ကတွာ သရပတနာတိ ကမပ္ပမာဏေန ရညော ပရိသံ သံဝိဒဟတိ။ ကိမတ္ထန္တိ အာဟ **“သစေ”**တိအာဒိ။

သယံ ဘာယနဋ္ဌေန **စိတ္တုတြာသော ဘယံ** ယထာ တထာ ဘာယတီတိ ကတွာ။ ဘာယိတဗ္ဗေ ဝေ ဝတ္တုသ္မိံ ဘယတော ဥပဋ္ဌိတေ “ဘာယိတဗ္ဗမိဒ”န္တိ ဘာယိတဗ္ဗာကာရေန တီရဏတော **ဉာဏံ ဘယံ** ဘယတော တီရေတီတိ ကတွာ။ တေနေတဟ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၅၁) “ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ ပန ဘာယတိ, န ဘာယတီတိ? န ဘာယတိ။ တဥဟိ ‘အတီတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓာ, ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ, အနာဂတာ နိရုဇ္ဈိဿန္တိ’တိ တီရဏမတ္တမေဝ ဟောတီ”တိ။ ဘာယနဋ္ဌာနဋ္ဌေန **အာရမ္မဏံ ဘယံ** ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ ကတွာ။ ဘာယနဟေတုဋ္ဌေန **ဩတ္တပ္ပံ ဘယံ** ဟာပတော ဘာယတိ ဧတေနာတိ ကတွာ။ **ဘယာနကန္တိ** ဘာယနာကာရော။ **တေပီတိ** ဒီဃာယုကာ ဒေဝတာပိ။ **ဓမ္မဒေသနန္တိ** ပဉ္စသု ခန္ဓေသု ပန္နရသလက္ခဏပဋိမဏ္ဍိတံ ဓမ္မဒေသနံ။ **ယေဘုယျေနာ** တိ ဌပေတွာ ခီဏာသဝဒေဝေ တဒညေသံ ဝသေန ဗာဟုလ္လတော။ ခီဏာသဝတ္တာ ဟိ တေသံ စိတ္တုတြာသဘယမ္ပိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ကာမံ **သီဟောပမသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၃၃) စိတ္တုတြာသဘယမ္ပိ တဒတ္တဘာဝေန ဝုတ္တံ, ဉ္ဉာဏ ပန ပကရဏာနုရူပတော ဉာဏဘယမေဝ ဂဟိတံ။ **သံဝေဂန္တိ** သဟောတ္တပ္ပဉာဏံ။ **သန္တာသန္တိ** သဗ္ဗသော ဥဗ္ဗိဇ္ဇနံ။ ဘာယိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဘယမေဝ ဘီမဘာဝေန ဘေရဝန္တိ **ဘယဘေရဝံ,** ဘီတဗ္ဗဝတ္ထု။ တေနာဟ **“အာဂစ္ဆတီ”** တိ, ဧတံ နရံ တံ ဘယဘေရဝံ အာဂစ္ဆတိ နူနာတိ အတ္ထော။

**ဘီရုံ ပသံသန္တိ** တိ ဟာပတော ဘာယနတော ဥတ္တာသနတော ဘီရုံ ပသံသန္တိ ပဏ္ဍိတာ။ **န ဟိ တတ္ထ သူရ** န္တိ တသ္မိံ ဟာပကရဏေ သူရံ ပဂဗ္ဘံ သိနံ န ဟိ ပသံသန္တိ။ တေနာဟ **“ဘယာ ဟိ သန္တော န ကရောန္တိ ဟာပ”** န္တိ။ တတ္ထ **ဘယာ**တိ ဟာပုတ္တာသတော, ဩတ္တပ္ပဟေတူတိ အတ္ထော။

**ဆမ္ဘိတတ္တာ** တိ ထမ္ဘိတတ္တာ, ထ-ကာရဿ ဆ-ကာရာဒေသော။ တဒတ္ထမာဟ **“သကလသရီရစလန”**န္တိ, ဘယဝသေန သကလကာယပကမ္ပနန္တိ အတ္ထော။ ဥပ္ပေါဓနံ **သမ္ပဟာရော။**

**ဧကေ**တိ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိနော။ **“ရာဇဂဟေ”**တိအာဒိ တေသမဓိပ္ပာယဝိဝရဏံ။ ဧကေကသ္မိံ မဟာဒွါရေ ဒွေဝ ဒွေ ကတွာ **စတုသဋ္ဌိ ခုဒ္ဒကဒွါရာနိ။ “တအ”** တိအာဒိနာ အကာရဏဘာဝေ ဟေတုံ ဒဿေတိ။

ဉ္ဉာအနိ သကတဒံ ဒဿေတုံ **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“ဇီဝကော ကိရာ”**တိအာဒိ အာသင်္ကနာကာရဒဿနံ။ **အဿာ** တိ အဇာတသတ္တုရညော။ **ဥက္ကဏ္ဌိတော** တိ အနဘိရတော။ ဆတ္တံ ဥဿာပေတုကာမော မညေတိ သမ္ဗန္ဓော ။ **ဘာယိတွာတိ** ဘာယနဟေတု။ **တဿာ** တိ ဇီဝကဿ။ သမ္ဗသဒ္ဒေ သမာနတ္ထော, သမာနဘာဝေ စ ဝယေနာတိ အာဟ **“ဝယဿာဘိလာပေ”** တိ။ ဝယေန သမာနော **ဝယဿော** ယထာ “ဧကရာဇာ ဟရိဿဝဏ္ဏော”တိ (ဇာ. ၁.၂.၁၇)။ သမာနသဒ္ဒဿ ဟိ သာဒေသမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ, တေန အဘိလာပေ အာလပနံ တထာ, ရုဠှဟီနိဒ္ဒေသော ဝေသ, “မာရိသာ”တိ အာလပနမိဝ။ ယထာ ဟိ မာရိသာတိ နိဒ္ဒုက္ခတာဘိလာပေ သဒ္ဒက္ခေပိ နေရယိကေ ဝုစ္စတိ “ယဒာ ခော တေ မာရိသ သင်္ကုနာ သင်္ကု ဟဒယေ သမာဂစ္ဆေယျာ”တိအာဒီသု, (မ. နိ. ၁.၅၁၂) ဧဝံ ယော ကောစိ သဟာယော အသမာနဝယောပိ “သမ္မာ”တိ ဝုစ္စတီတိ, တသ္မာ သဟာယာဘိလာပေ ဥစ္စနေဝ အတ္ထော။ ကစ္စိ န ဝဉ္စေသီတိ ဟဋ္ဌိယာ သမ္ဗန္ဓော။ “န ပလမ္ဘေသီ”တိ ဝုတ္တေပိ ဥ္ဉာဏ ပရိကပ္ပတ္ထောဝ သမ္ဘဝတီတိ ဝုတ္တံ **“န ဝိပ္ပလမ္ဘေယျာသီ”**တိ, န ပလောဘေယျာသီတိ အတ္ထော။ ကထာယ သလ္လာပေ, သော ဧဝ နိဂ္ဂေါသော တထာ။

**ဝိနဿေယျာ** တိ စိတ္တဝိဃာတေန ဝိဟညေယျ။ “န တံ ဒေဝ”တိအာဒိဝစနံ သန္ဓာယ **“ဒဋ္ဌဟံ ကတွာ”**တိ ဝုတ္တံ။ တုရိတဝသေနိဒမာမေဍိတန္တိ ဒဿေတိ **“တရမာနောတ”**တိ ဥ္ဉာမိနာ။ “အဘိက္ကမ မဟာရာဇာ”တိ ဝတွာ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေတုံ “ဧတေ”တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ သသမ္ဗန္ဓမတ္ထံ ဒဿေန္တော **“မဟာရာဇ စောရဗလံ နာမာ”**တိအာဒိမာဟ။

သာမညဖလပုစ္ဆာဝဏ္ဏနာ

၁၆၀. အယံ ဗဟိဒ္ဓတရကောဋ္ဌကောကာသော **နာဂဿ ဘူမိ နာမ**။ တေနာဟ **“ဝိဟာရဿာ”** တိအာဒိ။ **ဘဂဝတော တေဇောတိ** ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေါ။ **ရညော သရီရံ ဖရိ** ယထာ တံ သောဏဒဏ္ဍဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဘဂဝတော သန္တိကံ အာဂစ္ဆန္တဿ အန္တောဝနသဏ္ဍဂတဿ။ **“အတ္တနော အပရာဓံ သရိတွာ မဟာဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇိ”** တိ ဣဒံ သေဒမုစ္စနဿ ကာရဏဒဿနံ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝတော သေဒမုစ္စနံ သမ္ဘဝတိ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိဟေတုဘာဝတော။

**ကေနေတိ** ဉတ္တရဝိဟာရတသိနောဃယေ၀။ တဒယုတ္တမေတတိ ဒဿေတိ **“ဣမိနာ”**တိအာဒိနာ။ **အဘိမာရေတိ** ဓနုဂ္ဂဟေ။ **ဓနပာလန္တိ** နာဠာဂိရိံ။ သော ဟိ တဒါ နာဂရေဟိ ပူဇိတဓနရာသိနော လဒ္ဓတ္တာ ‘‘ဓနပာလော’’တိ တေဟာရိယတိ။ န ကေဝလံ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတောယေ၀, အထ ခော ပကတိယာပိ ဘဂဝတ သညာတောတိ ဒဿေတုံ **“ဘဂဝတ ဟိ”**တိအာဒိမာဟ။ **အာကိဏ္ဏဝရလက္ခဏော** တိ ဗတ္တိံသ မဟာပုရိသလက္ခဏေ သန္နာယာဟ။ **အနုဗျဉ္ဇနပဋိမဏ္ဍိတော** တိ အသီတာနုဗျဉ္ဇနေ (ဇိနာလင်္ကာရဋီကာယ ဝိဇာတမင်္ဂလဝဏ္ဏနာယံ ဝိတ္ထာရော)။ **ဆဗ္ဗဏ္ဏာဟိ ရသ္မီဟိ** တိ တဒါ ဝတ္တမာနာ ရသ္မိယော။ **ဣဿရိယလီဠာယ** တိ ဣဿရိယဝိလာသေန။ နနု စ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဣဿရိယလီလာယ ပုစ္ဆာ အကရဏတေယေ၀ သိယာတိ စောဒနာယ **“ပကတိ ဟေသာ”**တိအာဒိမာဟ, ပကတိယာ ပုစ္ဆနတော န အကရဏတေတိ အဓိပ္ပာယော။ ပရိတရေတွာ နိသိန္နေန ဘိက္ခုသင်္ဃေန ပုရေ ကတေပိ အတ္တတော တဿ **ပုရတော နိသိန္နော** နာမ။ တေနာဟ **“ပရိတရေတွာ”**တိအာဒိ။

၁၆၁. **ယေန, တေနာ**တိ စ ဘုမ္မတ္ထေ ကရဏဝစနန္တိ ဒဿေတိ **“ယတ္ထ, တတ္ထာ”** တိ ဣမိနာ။ ယေန မဏ္ဍလဿ ဒွာရံ, တေနုပသင်္ကမီတိ သမ္ဗန္ဓဘာဝဿ ဝုတ္တတ္တာ ဣဓ ဉပဂမနမေဝ ယုတ္တန္တိ အာဟ **“ဉပဂတော”**တိ။ **အနုစ္ဆဝိကေ ကေသိံ ပဒေသေ** တိ ယတ္ထ ဝိဉ္ဈာတိကာ အင်္ဂသု, တသ္မိံ။ ကော ပနေသ အနုစ္ဆဝိကပဒေသော နာမ? အတိဒူရတာဒိဆနိသဇ္ဇဒောသဝိရဟိတော ပဒေသော, နပစ္ဆတာဒိအဋ္ဌနိသဇ္ဇဒောသဝိရဟိတော တ။ ယထာဟု အဋ္ဌကထာစရိယာ –

> ‘‘န ပစ္ဆတော န ပုရတော၊ နာပိ အာသန္နဒူရတော။
> န ကစ္ဆေ နော ပဋိဝါတေ၊ န စာပိ ဩနတုန္နတေ။
> ဣမေ ဒောသေ ဝိသဇ္ဇေတွာ၊ ဧကမန္တံ ဌိတာ အဟူ’’တိ။ (ခု. ဟ. အဋ္ဌ. ဧဝမိစ္စာဒိပာဌဝဏ္ဏနာ; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၆၁)။

တဒါ ဘိက္ခုသင်္ဃေ တုဏှီဘာဝဿ အနဝသေသတော ဗျာပိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **“တုဏှီဘူတံ တုဏှီဘူတ”**န္တိ ဝိစ္ဆာဝစနံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ယတော။ပေ။ မေတ”**တိ, ယတော ယတော ဘိက္ခုတောတိ အတ္တော။ ဟတ္ထေန, ဟတ္ထဿ တ ကုကတဘာဝေ **ဟတ္ထကုက္ကုစ္စံ,** အသညမော, အသမ္ဗဇ္ဈကိရိယာ စ။ တထာ **ဟာဒကုက္ကုစ္စန္တိ** ဧတ္ထာပိ။ **တ**-သဒ္ဒော အဝုတ္တဝိကပ္ပနေ, တေန တဒညောပိ စက္ခုသောတာဒိအသညမော နတ္ထီတိ ဝိဘာဝိတော။ တတ္ထ ပန စက္ခုအသံယမော သဗ္ဗပဌမော ဒုန္နိတရိတော စာတိ တဒဘာဝံ ဒဿေတုံ **“သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**ဝိပ္ပသန္နရဟဒမိတ** တိ အနာဝိလောဒကသရမိဝ။ ယေနေတရဟိ။ပေ။ ဣမိနာ မေ။ပေ။ ဟောတူတိ သမ္ဗန္ဓော။ အညော ဟိ အတ္တက္ကမော, အညော သဒ္ဒက္ကမောတိ အာဟ **“ယေနာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ ကာယိက-တစသိကေန ဉပသမေန လဒ္ဓေန မာနသိကောပိ ဉပသမော အနုမာနတော လဒ္ဓော ဧတတိ ကတွာ **“မာနသိကေန စာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **သီလူပသမေနာ**တိ သီလသညမေန။ ဝုတ္တမတ္ထံ လောကပကတိယာ သာဓေန္တော **“ဒုလ္လဘညှိ”** တိအာဒိမာဟ။ **လဒ္ဓါ** တိ လဘိတွာ။

**ဉပသမန္တိ** အာစာရသမ္ပတ္တိသဏ္ဌာတံ သံယမံ။ **“ဧဝ”**န္တိအာဒိနာ တထာ ဣစ္ဆာယ ကာရဏံ ဒဿေတိ ။ **သောတိ** အယ္ယကော, ဥဒယဘဒ္ဒော တ။ **“ကိဉ္စာပီ”** တိအာဒိ တဒတ္ထ-သမတ္ထနံ။ **ဃာတေဿတိယေဝ** တိ တံကာလာပေက္ခာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ဃာတေသိ”**တိ။ ဣဒဉှိ သမ္ပတိပေက္ခဝစနံ။ **ပဉ္စပရိဝဋ္ဋော** တိ ပဉ္စရာဇပရိဝဋ္ဋော။

**ကသ္မာ ဧဝမာဟ,** နနု ဘဂဝန္တမုဒ္ဒိဿ ရာဇာ န ကိဉ္စိ ဝဒတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဝစီဘေဒေတိ** ယထာဝုတ္တဉ္စအန ဝစီဘေဒေ။ **တုဏှီ နိရတေတိ** ပရိယာယဝစနမေတံ။ **“အယ”**န္တိအာဒိ စိတ္တဇာနနာကာရဒဿနံ။ အယံ။ပေ။ န သက္ခိ

သ္သတီတိ ဥတ္တတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝစနာနန္တရ** န္တိ ဥဒာနဝစနာနန္တရံ။ **ယေနာ**တိ ယတ္ထ ပဒေသေ, ယေန ဝ သောတ ပထေန။ **ယေန ပေမန္တိ** ဧတ္ထာပိ ယထာရဟမေသ နယော။

ကတာပရာဓသ္သ အာလပနံ နာမ ဒုက္ကရန္တိ သန္ဓာယ **"မုခံ နပ္ပဟောတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ "အာဂမာ ခေါ တွံ မဟာရာဇ ယထာပေမ"န္တိ ဝစနနိဒ္ဒိဋ္ဌံ တ တအ တဒတ္ထဒီပနာကာရေန ပဝတ္တံ နာနာနယဝိစိတ္တံ ဘဂဝတော မဓုရဝစနမ္ပိ သန္ဓာယ ဇံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧကမ္ပိ ဟိ အတ္ထံ ဘဂဝါ ယထာ သောတူနံ ဉာဏံ ပဝတ္တတိ, တထာ ဒေသေတိ။ ယံ သန္ဓာယ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ "ဘဂဝတာ အဗျာကတံ တန္တိပဒံ နာမ နတ္ထိ, သဗ္ဗေသညေဝ အတ္ထောပိ ဘာသိတော"တိ။ **ပဉ္စဟာကာရေဟီ**တိ ကူဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု သမဘာဝါဒိသင်္ခါတေဟိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ **မဟာနိဒ္ဒေသေ** (မဟာနိ. ၃၈, ၁၆၂) –

"ပဉ္စဟာကာရေဟိ တာဒီ ကူဋ္ဌာနိဋ္ဌေ တာဒီ, စတ္တာဝီတိ တာဒီ, တိဏ္ဏာဝီတိ တာဒီ, မုတ္တာဝီတိ တာဒီ, တံနိဒ္ဒေသာ တာဒီ။

ကထံ အရဟာ ကူဋ္ဌာနိဋ္ဌေ တာဒီ? အရဟာ လာဘေပိ တာဒီ, အလာဘေပိ, ယသေပိ, အယသေပိ, ပသံသာယပိ, နိန္ဒာယပိ, သုခေပိ, ဒုက္ခေပိ တာဒီ, ဧကံ စေ ဗာဟံ ဂန္ဓေန လိမ္ပေယျုံ, ဧကံ စေ ဗာဟံ ဝါသိယာ တစ္ဆေယျုံ, အမုသ္မိံ နတ္ထိ ရာဂေ, အမုသ္မိံ နတ္ထိ ပဋိဃံ, အနုနယပဋိဃဝိပ္ပဟီနော, ဥဂ္ဃာတိနိဃာတိဝီတိဝတ္တော, အနုရောဓဝိရောဓသမတိက္ကန္တော, ဧဝံ အရဟာ ကူဋ္ဌာနိဋ္ဌေ တာဒီ။

ကထံ အရဟာ စတ္တာဝီတိ တာဒီ? အရဟတော။ပေ.။ ထမ္ဘော, သာရမ္ဘော, မာနော, အတိမာနော, မဒေါ, ပမာဒေါ, သဗ္ဗေ ကိလေသာ, သဗ္ဗေ ဒုစ္စရိတာ, သဗ္ဗေ ဒရထာ, သဗ္ဗေ ပရိဠာဟာ , သဗ္ဗေ သန္တာပာ, သဗ္ဗာ ကုသလာဘိသင်္ခါရာ စတ္တာ ဝန္တာ မုတ္တာ ပဟီနာ ပဋိနိဿဋ္ဌာ, ဧဝံ အရဟာ စတ္တာဝီတိ တာဒီ။

ကထံ အရဟာ တိဏ္ဏာဝီတိ တာဒီ? အရဟာ ကာမောဃံ တိဏ္ဏော, ဘဝေါဃံ တိဏ္ဏော, ဒိဋ္ဌောဃံ တိဏ္ဏော, အဝိဇ္ဇောဃံ တိဏ္ဏော, သဗ္ဗံ သံသာရပထံ တိဏ္ဏော ဥတ္တိဏ္ဏော နိတ္တိဏ္ဏော အတိက္ကန္တော သမတိက္ကန္တော ဝီတိဝတ္တော, သော ဝုဋ္ဌဝါသော စိဏ္ဏစရဏော ဇာတိမရဏသင်္ခယော, ဇာတိမရဏသံသာရော (မဟာနိ. ၃၈) နတ္ထိ တဿ ပုနဗ္ဘဝေါတိ, ဧဝံ အရဟာ တိဏ္ဏာဝီတိ တာဒီ။

ကထံ အရဟာ မုတ္တာဝီတိ တာဒီ? အရဟတော ရာဂါ စိတ္တံ မုတ္တံ ဝိမုတ္တံ သုဝိမုတ္တံ, ဒေါသာ, မောဟာ, ကောဓာ, ဥပနာဟာ, မက္ခာ, ပဠာသာ, ဣဿာယ, မစ္ဆရိယာ, မာယာယ, သာဌေယျာ, ထမ္ဘာ, သာရမ္ဘာ, မာနာ, အတိမာနာ, မဒါ, ပမာဒါ, သဗ္ဗကိလေသေဟိ, သဗ္ဗဒုစ္စရိတေဟိ, သဗ္ဗဒရထေဟိ, သဗ္ဗပရိဠာဟေဟိ, သဗ္ဗသန္တာပေဟိ, သဗ္ဗာကုသလာဘိသင်္ခါရေဟိ စိတ္တံ မုတ္တံ ဝိမုတ္တံ သုဝိမုတ္တံ; ဧဝံ အရဟာ မုတ္တာဝီတိ တာဒီ။

ကထံ အရဟာ တံနိဒ္ဒေသာ တာဒီ? အရဟာ 'သီလေ သတိ သီလဝါ'တိ တံနိဒ္ဒေသာ တာဒီ, 'သဒ္ဓာယ သတိ သဒ္ဓေါ'တိ, 'ဝီရိယေ သတိ ဝီရိယဝါ'တိ, 'သတိယာ သတိ သတိမာ'တိ, 'သမာဓိမှိ သတိ သမာဟိတော'တိ, 'ပညာယ သတိ ပညဝါ'တိ, 'ဝိဇ္ဇာယ သတိ တေဝိဇ္ဇော'တိ, 'အဘိညာယ သတိ ဆဠဘိညော'တိ တံနိဒ္ဒေသာ တာဒီ, ဧဝံ အရဟာ တံနိဒ္ဒေသာ တာဒီ"တိ။

ဘဂဝါ ပန သဗ္ဗေသမ္ပိ တာဒီနမတိသယော **တာဒီ**။ တေနာဟ **"သုပ္ပတိဋ္ဌိတော"** တိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ **ကာဠကာရာမသုတ္တန္တေ** "ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု တာဒီယေဝ တာဒီ, တမှာ စ ပန တာဒိမှာ အညော တာဒီ ဥတ္တရိတရော ဝါ ပဏီတတရော ဝါ နတ္ထီတိ ဝဒါမီ"တိ (အ. နိ. ၄.၂၄)။ အထ ဝါ ပဉ္စဝိဓရိယိဒ္ဓိသိဒ္ဓေဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ တာဒိလက္ခဏေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ အာယသ္မတာ ဓမ္မသေနာပတိနာ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** –

“ကတမာ အရိယာ ဣဒ္ဓိ? ဣဓ ဘိက္ခု သစေ အာကင်္ခတိ ‘ပဋိကူလေ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ’န္တိ, အပ္ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ, သစေ အာကင်္ခတိ ‘အပ္ပဋိကူလေ ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ’န္တိ, ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ, သစေ အာကင်္ခတိ ‘ပဋိကူလေ စ အပ္ပဋိကူလေ စ အပ္ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ’န္တိ, အပ္ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ, သစေ အာကင်္ခတိ ‘အပ္ပဋိကူလေ စ ပဋိကူလေ စ ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယျ’န္တိ, ပဋိကူလသညီ တတ္ထ ဝိဟရတိ, သစေ အာကင်္ခတိ ‘ပဋိကူလေ စ အပ္ပဋိကူလေ စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခကော ဝိဟရေယျံ သတော သမ္ပဇာနော’တိ, ဥပေက္ခကော တတ္ထ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော”တိ (ပဋိ. မ. ၃.၁၇)။

**ဗဟိဒ္ဓါ** တိ သာသနတော ဗဟိသမယေ။

**၁၆၂. သောတိ** ဘိက္ခုသင်္ဃေ ဝန္ဒနာကာရော။ တမတ္ထံ လောကသိဒ္ဓါယ ဥပမာယ သာဓေတုံ **“ရာဇာန”**န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဩကာသန္တိ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။

**န မေ ပဉှာဝိသဇ္ဇနေ ဘာရော အတ္ထီ** တိ သတ္ထု သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ အတ္ထတော အာပန္နာယ ဒဿနံ။ “ယဒိ အာကင်္ခသီ”တိ ဝုတ္တေယေဝ ဟိ သေ အတ္ထော အာပန္နော ဟောတိ။ **သဗ္ဗံ တေ ဝိဿဇ္ဇေဿာမီ**တိ ဧတ္ထာပိ အယံ နယော။ “ယံ အာကင်္ခသိ, တံ ပုစ္ဆာ”တိ ဝစနေနေဝ ဟိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါတိ။ အသာဓာရဏံ သဗ္ဗညုပဝာရဏန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ယဒိ “ယအာကင်္ခသီ”တိ န ဝဒန္တိ, အထ ကထံ ဝဒန္တီတိ အာဟ **“သုတွာ”**တိ အာဒိ။ ပဒေသဉာဏေယေဝ ဌိတတ္တာ တထာ ဝဒန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓါ ပန သဗ္ဗညုပဝာရဏံ ပဝါရေန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။

“ပုစ္ဆာဝုသော ယအာကင်္ခသီ”တိအာဒီနိ သုတ္တပဒါနိ ယေသံ ပုဂ္ဂလာနံ ဝသေန အာဂတာနိ, တံ ဒဿနတ္ထံ **“ယက္ခနရိန္ဒဒေဝသမဏဗြာဟ္မဏပရိဗ္ဗာဇကာန”**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ **“ပုစ္ဆာဝုသော ယအာကင်္ခသီ”** တိ အာဠဝကဿ ယက္ခဿ ဩကာသကရဏံ, **“ပုစ္ဆ မဟာရာဇာ”** တိ နရိန္ဒာနံ, **“ပုစ္ဆ တသတ”** တိအာဒိ ဒေဝနမိန္ဒဿ, **“တေန ဟီ”**တိအာဒိ သမဏာနံ, **“ဗာဝရိဿ စာ”** တိအာဒိ ဗြာဟ္မဏာနံ, **“ပုစ္ဆ မံ သဘိယာ”** တိအာဒိ ပရိဗ္ဗာဇကာနံ ဩကာသကရဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တသတတိ** ဒေဝနမိန္ဒာလပနံ။ တဒေတဉှိ **သက္ကပဉှာသုတ္တေ။ မနသိစ္ဆသီ** တိ မနသာ ဣစ္ဆသိ။

**ကတာဝကာသာ**တိ ယသ္မာ တုမှေဟ မယာ ကတောကာသာ, တသ္မာ ဗာဝရိဿ စ တုယှံ အဇိတဿ စ သဗ္ဗေသံ သဗ္ဗံ သေသာနံ ယံ ကိဉ္စိ သဗ္ဗံ သံသယံ ယထာ မနသာ ဣစ္ဆထ, တထာ ပုစ္ဆဝှော ပုစ္ဆထာတိ ယောဇနာ။ ဧတ္ထ စ ဗာဝရိဿ သံသယံ မနသာ ပုစ္ဆဝှော, တုမှာကံ ပန သဗ္ဗေသံ သံသယံ မနသာ စ အညထာ စ ယထာ ဣစ္ဆထ, တထာ ပုစ္ဆဝှောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဗာဝရီ ဟိ “အတ္တနော သံသယံ မနသာဝ ပုစ္ဆထာ”တိ အန္တေဝါသိကေ အာဏာပေသိ။ ဝုတ္တဉှိ –

> “အနာဝရဏဒဿာဝီ, ယဒိ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ။
> မနသာ ပုစ္ဆိတေ ပဉ္စေ, တဿ ဝိဿဇ္ဇေဿတီ”တိ။ (သု. နိ. ၁၀၁၁)။

တဒေတံ **ဟာရာယနဝဂ္ဂေ။** တထာ “ပုစ္ဆ မံ သဘိယာ”တိအာဒိပိ။

**ဗုဒ္ဓဘူမိ**န္တိ ဗုဒ္ဓဋ္ဌာနံ, အာသဝက္ခယဉာဏံ, သဗ္ဗညုတညာဏဥ္စ။ **ဗောဓိသတ္တဘူမိ** နာမ ဗောဓိသတ္တဋ္ဌာနံ ဟာရမိသမ္ဘရဏဉာဏံ, ဘူမိသဒ္ဒော တ အဝတ္ထာတစကော, ဗုဒ္ဓါဝတ္ထံ, ဗောဓိသတ္တာဝတ္ထာယန္တိ စ အတ္ထော။ ကေတွ တနယေန ဟိ ပဝတ္တေသု ခန္ဓေသု အဝတ္ထာယေဝ တံ တအာကာရနိဒ္ဒိတာ။

ယော ဘဂဝတ ဗောဓိသတ္တဘူမိယံ ပဒေသဉာဏေ ဌိတော သဗ္ဗညုပဝာရဏံ ပဝါရေသိ, တဿ တဒေဝ အစ္ဆရိယန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ကထန္တိ အာဟ **“ကောဏ္ဍည ပဉှာနီ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ကောဏ္ဍညာ** တိ ကေတ္တိဝသေန သရဘင်္ဂ မာလပတ္တိ။ **ဝိယာကရောဟီ**တိ ဗျာကရောဟိ။ **သာဓုရူပ**တိ သာဓုသဘာဝ။ **ဓမ္မော** တိ သနန္တနော ပဝေဏီဓမ္မော။ **ယ**န္တိ အာဂမနကိရိယာပရာမသနံ, ယေန တ ကာရဏေန အာဂစ္ဆတိ, တေန ဝိယာကရောဟီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝုဒ္ဓ** န္တိ သီလ

ပညာဒီဟိ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တံ, ဂရုန္တိ အတ္ထော။ **သေ ဘာရောတိ** သံသယုပစ္ဆေဒနသင်္ခါတော ဧသော ဘာရော, အာဂတော ဘာရော တယာ အဝဿံ ဝဟိတဗ္ဗောတိ အဓိပ္ပာယော။

မယာ ကတာဝကာသာ ဘောန္တော ပုစ္ဆန္တု။ ကသ္မာတိ စေ? အဟဉှိ တံ တံ တေ ဗျာကရိဿံ ဉတွာ သယံ လောကမိမံ, ပရဉ္စာတိ။ **သယန္တိ** စ သယမေဝ ပရူပဒေသေန ဝိနာ။ ဧဝံ သရဘင်္ဂကာလေ သဗ္ဗညုပတရဏံ ပတရေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

**ပဥ္ဟာနန္တိ** ဓမ္မယာဂပဥ္ဟာနံ။ **အန္တကရ** န္တိ နိဋ္ဌာနကရံ။ **သုစိရတေနာ**တိ ဧဝံ နာမကေန ဗ္ရာဟ္မဏေန။ **ပုဋ္ဌု** န္တိ ပုစ္ဆိတုံ။ **ဓာတိယာ**တိ ပဋိသန္ဓိယာ, ''ဝိဇာတိယာ''တိပိ ဝဒန္တိ။ ပံသုံ ကီဠန္တော သမ္ဘဝကုမာရော နိသိန္နောဝ ဟုတွာ တ ပတရေသီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

**တဏ္ဍာ** တိ ဧကံသတော နိပါတော။ **ယထာပိ ကုသလော တထာ**တိ ယထာ သဗ္ဗဓမ္မကုသလော သဗ္ဗဓမ္မဝိဒူ ဗုဒ္ဓေါ ဇာနာတိ ကထေတိ, တထာ တေ အဟမက္ခိဿန္တိ အတ္ထော။ **ဇာနာတိ**-သဒ္ဒော ဟိ ဣဓ သမ္ဗန္ဓမုပဂစ္ဆတိ ။ ယထာဟ ''ယေန ယဿ ဟိ သမ္ဗန္ဓော, ဒူရဋ္ဌမ္ပိ စ တဿ တ''န္တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာဝဏ္ဏနာ)။ ဇာန နာ စေတ္ထ ကထနာ။ ယထာ ''ဣမိနာ ဣမံ ဇာနာတီ''တိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော အာစရိယေန။ **ရာဇာ စ ခော တံ ယဒိ ကာဟတိ တ, န တ**တိ ယော တံ ဣဓ ပုစ္ဆိတုံ ပေသေသိ, သော ကောရဗျရာဇာ တံ တယာ ပုစ္ဆိတမတ္ထံ, တယာ တ ပု ဌွေန မယာ အက္ခာတမတ္ထံ ယဒိ ကရောတု တ, န တ ကရောတု, အဟံ ပန ယထာဓမ္မံ တေ အက္ခိဿံ အာစိက္ခိဿ သာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဇာတကဋ္ဌကထာယံ** ပန –

> **''ရာဇာ စ ခော တ**န္တိ အဟံ တံ ပဉှံ ယထာ တုမှာကံ ရာဇာ ဇာနာတိ ဇာနိတုံ သက္ကောတိ, တထာ အ က္ခိဿံ။ တတော ဥတ္တရိ ရာဇာ ယထာ ဇာနာတိ, တထာ ယဒိ ကရိဿတိ တ, န တ ကရိဿတိ, ကရောန္တ ဿ တ အကရောန္တဿ တ တဿေဝေတံ ဘဝိဿတိ, မယှံ ပန ဒောသော နတ္ထီတိ ဒီပေတီ''တိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၅.၁၆.၁၇၂) –

ဇာနာတိ-သဒ္ဒော တဏ္ဍဒ္ဒဝယသာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တော။

**၁၆၃. သိပ္ပမေဝ သိပ္ပာယတနံ** အာယတနသဒ္ဒဿ တဗ္ဗာဝဝုတ္တိတ္တာ။ အပိစ သိက္ခိတဗ္ဗတာယ သိပ္ပဉ္စ တံ သတ္တာနံ ဇီဝိတဝုတ္တိယာ ကာရဏဘာဝတော, နိဿယဘာဝတော တ အာယတနဉ္စာတိ **သိပ္ပာယတနံ။ သေယျ ထိဒန္တိ** ဧကောဝ နိပါတော, နိပါတသမုဒာယော တ။ တဿ တေ ကတမေတိ ဣဓ အတ္ထောတိ အာဟ **''ကတမေ ပန တေ''**တိ။ ဣမေ ကတမေတိပိ ပစ္စေကမတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ ဣဒဉ္စ ဝတ္တုဗ္ဗာပေက္ခနဝသေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ တေ သိပ္ပာယတနိကာ ကတမေတိ အတ္ထော။ ''ပုထုသိပ္ပာယတနာနီ''တိ ဟိ သာဓာရဏတော သိပ္ပာနိ ဥဒ္ဒိသိ တွာ ဥပရိ တံတံသိပ္ပူပဇီဝိနောဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ။ ကသ္မာတိ စေ? ပပဉ္စံ ပရိဟရိတုကာမတ္တာ။ အညထာ ဟိ ယထာဓိပ္ပေတာနိ တာဝ သိပ္ပာယတနာနိ ဒဿေတွာ ပုန တံတံသိပ္ပူပဇီဝိနောပိ ဒဿေတဗ္ဗာ သိယုံ တေသမေဝေတ္ထ ပဓာနတော အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဧဝဉ္စ သတိ ကထာပပဉ္စော ဘဝေယျ, တသ္မာ တံ ပပဉ္စံ ပရိဟရိ တုံ သိပ္ပူပဇီဝီဟိ တံတံသိပ္ပာယတနာနိ သင်္ဂဟေတွာ ဧဝမာဟာတိ တမတ္ထံ ဒဿေတုံ **''ဟတ္ထာရောဟာတိအာဒီ ဟိ ယေ တံ တံ သိပ္ပံ နိဿာယ ဇီဝန္တိ, တေ ဒဿေတီ''**တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာတိ အာဟ **''အယဉှိ''**တိအာဒိ။ သိပ္ပံ ဥပနိ ဿာယ ဇီဝန္တီတိ **သိပ္ပူပဇီဝိနော။**

ဟတ္ထိမာရောဟန္တီတိ **ဟတ္ထာရောဟာ,** ဟတ္ထာရုဠှယောဓာ။ ဟတ္ထိံ အာရောဟာပယန္တီတိ **ဟတ္ထာရော ဟာ,** ဟတ္ထာစရိယ ဟတ္ထိဝေဇ္ဇ ဟတ္ထိမေဏ္ဍာဒယော။ ယေန ဟိ ပယောဂေန ပုရိသော ဟတ္ထိနော အာရောဟန ယောဂ္ဂေ ဟောတိ, တံ ဟတ္ထိဿ ပယောဂံ ဝိဓာယန္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပေတေသံ ဂဟဏံ။ တေနာဟ **''သဗ္ဗေပိ''** တိ အာဒိ။ တတ္ထ **ဟတ္ထာစရိယာ** နာမ ယေ ဟတ္ထိနော, ဟတ္ထာရောဟကာနဉ္စ သိက္ခာပကာ။ **ဟတ္ထိဝေဇ္ဇာ** နာမ ဟ တ္ထိဘိသက္ကာ။ **ဟတ္ထိမေဏ္ဍာ** နာမ ဟတ္ထီနံ ဟာဒရက္ခကာ။ ဟတ္ထိံ မဏ္ဍယန္တိ ရက္ခန္တီတိ ဟတ္ထိမဏ္ဍာ, တေ ယေဝ **ဟတ္ထိမေဏ္ဍာ,** ဟတ္ထိံ မိနေန္တိ သမ္မာ ဝိဒဟနေန ဟိံသန္တီတိ တ **ဟတ္ထိမေဏ္ဍာ။** **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဟတ္ထီနံ ယဝပအာယကာဒယော သင်္ဂဏှာတိ။ **အဿာရောဟာ** တိ ဧတ္ထာပိ သုဒ္ဓဟေတုကတ္တုဝသေန ယထာဝုတ္တောဝ အ

တ္ထော။ ရထေ နိယုတ္တာ **ရထိကာ။ ရထရက္ခာ** နာမ ရထဿ အာဏိရက္ခကာ။ ဓနုံ ဂဏှန္တီတိ **ဓနုဂ္ဂဟာ,** ဣဿာသာ, ဓနုံ ဂဏှာပေန္တီတိ **ဓနုဂ္ဂဟာ,** ဓနုသိပ္ပသိက္ခာပကာ ဓန္ဝါစရိယာ။

စေလေန စေလပဋာကာယ ယုဒ္ဓေ အကန္တိ ဂစ္ဆန္တီတိ **စေလကာ,** ဇယဒ္ဓဇကဟကာတိ အာဟ **“ယေ ယုဒ္ဓေ”**တိအာဒိ။ **ဇယဓဇန္တိ** ဇယနတ္ထံ, ဇယကာလေ ဝါ ပဂ္ဂဟိတဓဇံ။ **ပုရတော**တိ သေနာယ ပုဗ္ဗေ။ ယထာ တထာ ဌိတေ သေနိကေ ဗျူဟဝိစာရဏဝသေန တတော တတော စလယန္တိ ဥစ္စာလေန္တီတိ **စလကာ**တိ ဝုတ္တံ **“ဣဓ ရညော”**တိ အာဒိ။ သကုဏဂ္ဃိအာဒယော ဝိယ မံသပိဏ္ဍံ ပရသေနာသမူဟသင်္ခါတံ ပိဏ္ဍံ သာဟသိကတာယ ဆေတွာ ဆေတွာ ဒယန္တိ ဥပ္ပတိတွာ ဥပ္ပတိတွာ နိဂ္ဂစ္ဆန္တီတိ **ပိဏ္ဍဒါယကာ။** တေနာဟ **“တေ ကိရ”**တိအာဒိ။ သာဟသံ ကရောန္တီတိ **သာဟသိကာ,** တေယေဝ မဟာယောဓာ။ **ပိဏ္ဍမိတ** တိ တာလဖလပိဏ္ဍမိတတိ ဝဒန္တိ, “မံသပိဏ္ဍမိတ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၃) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗတ္ထ “အာစရိယေနာ”တိ ဝုတ္တေ **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရော** ဝ ဂဟေတဗ္ဗော။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပိဏ္ဍော ဇနသမူဟသင်္ခါတေ သမ္မဒ္ဒေ ဒယန္တိ ဥပ္ပတန္တာ ဝိယ ဂစ္ဆန္တီတိ **ပိဏ္ဍဒါယကာ,** **ဒယ**-သဒ္ဒော ဂတိယံ, **အယ**-သဒ္ဒဿ ဝါ ဒ-ကာရာဂမေန နိပ္ဖတ္တိ။

**ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတာ**တိ သင်္ဂါမံ ပတွာ ဇဝပရက္ကမာဒိဝသေန အတိဝိယ ဥဂ္ဂတာ။ **တဒေဝါ**တိ ပရေဟိ ဝုတ္တံ တမေဝ သီသံ ဝါ အာဝုဓံ ဝါ။ **ပက္ခန္ဒန္တီ**တိ ဝီရသူရဘာဝေန အသဇ္ဇမာနာ ပရသေနံ အနုပဝိသန္တိ။ ထာမဇဝဗလပရက္ကမာဒိသမ္ပတ္တိယာ မဟာနာဂသဒိသတာ။ တေနာဟ **“ဟတ္ထိအာဒီသုပိ”** တိအာဒိ။ **ဧကန္တသူရာ**တိ ဧကစရသူရာ အန္တသဒ္ဒဿ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိတော, သူရဘာဝေန ဧကာကိနော ဟုတွာ ယုဇ္ဈနကာတိ အတ္ထော။ **သဇာလိကာ**တိ သဝမ္မိကာ။ သန္နာဟော ကင်္ကဋော ဝမ္မံ ကဝစော ဥရစ္ဆဒော ဇာလိကာတိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ။ **သစမ္မိကာ** တိ ဇာလိကာ ဝိယ သရီရပရိတ္တာဏေန စမ္မေန သစမ္မိကာ။ **စမ္မကဉ္စုက**န္တိ စမ္မမယကဉ္စုကံ။ **ပဝိသိတွာ**တိ တဿ အန္တော ဟုတွာ, ပဋိမုဉ္စိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သရပရိတ္တာဏံ စမ္မ**န္တိ စမ္မပဋိသိဗ္ဗိတံ စေလကံ, စမ္မမယံ ဝါ ဖလကံ။ **ဗလဝသိနေဟာ**တိ သာမိနိ အတိသယပေမာ။ **ဃရဒါသယောဓာ**တိ အန္တောဇာတဒါသပရိယာပန္နာ ယောဓာ, **“ဃရဒါသိကပုတ္တာ”** တိပိ ပါဌော, အန္တောဇာတဒါသီနံ ပုတ္တာတိ အတ္ထော။

အာဠာရိကံ ဝုစ္စတိ မဟာနသံ, တတ္ထ နိယုတ္တာ **အာဠာရိကာ။ ပူဝိကာ**တိ ပူဝသမ္ပာဒကာ, ယေ ပူဝမေဝ နာနပ္ပကာရတော သမ္ပာဒေတွာ ဝိက္ကိဏန္တာ ဇီဝန္တိ။ ကေသနခသဏ္ဌပနာဒိဝသေန မနုဿာနံ အလင်္ကာရဝိဓိံ ကပ္ပေန္တိ သံဝိဒဟန္တီတိ **ကပ္ပကာ။** စုဏ္ဏဝိလေပနာဒီဟိ မလဟရဏဝဏ္ဏသမ္ပာဒနဝိဓိနာ နှာပေန္တိ နှာနံ ကရောန္တီတိ **နှာပိကာ။** နဝန္တာဒိဝိဓိနာ ပဝတ္တော ဂဏနဂန္ထော အန္တရာ ဆိဒ္ဒာဘာဝေန **အစ္ဆိဒ္ဒကော** တိ ဝုစ္စတိ, တဒေဝ ပဌန္တီတိ **အစ္ဆိဒ္ဒကပါဌကာ။** ဟတ္ထေန အဓိပ္ပာယဝိညာပနံ, ဂဏနံ ဝါ **ဟတ္ထမုဒ္ဒါ။** အင်္ဂုလိသင်္ကောစနာဒီဟိ **မုဒ္ဒါ** တိ ဝုစ္စတိ, တေန စ ဝိညာပနံ, ဂဏနံ ဝါ ဟောတိ။ **ဟတ္ထ** သဒ္ဒော စေတ္ထ တဒေကဒေသေသု အင်္ဂုလီသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော “န ဘုဉ္ဇမာနော သဗ္ဗံ ဟတ္ထံ မုခေ ပက္ခိပိဿာမီ”တိအာဒီသု (ပါစိ. ၆၁၈) ဝိယ, တမုပနိဿာယ ဇီဝန္တီတိ **မုဒ္ဒိကာ။** တေနာဟ **“ဟတ္ထမုဒ္ဒါယာ”** တိအာဒိ။

**အယကာရော** ကမ္မာရကာရကော။ **ဒန္တကာရော** ဘမကာရော။ **စိတ္တကာရော** လေပစိတ္တကာရော။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကောဋ္ဋကလေခကဝိလီဝကာရကုဋ္ဋကကာရဒါရုကာရာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ** တိ ပစ္စက္ခေယေဝ အတ္တဘာဝေ။ ကရဏနိပ္ဖာဒနဝသေန **ဒဿေန္တာ။ သန္ဒိဋ္ဌိကမေဝါ** တိ အသမ္ပရာယိကတာယ သာမံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, သယမနုဘဝိတဗ္ဗံ အတ္တပစ္စက္ခန္တိ အတ္ထော။ **ဥပဇီဝန္တီ** တိ ဥပနိဿာယ ဇီဝန္တိ။ **သုခိတ**န္တိ သုခပ္ပတ္တံ။ ထာမဗလူပေတဘာဝေဝ ပီဏနန္တိ အာဟ **“ပီဏိတံ ထာမဗလူပေတ”**န္တိ။ **ဥပရိ**တိ ဒေဝလောကေ။ တထာ **ဥဒ္ဓ** န္တိပိ။ သော ဟိ မနုဿလောကတော ဥပရိမော။ အဂ္ဂံ ဝိယာတိ **အဂ္ဂံ,** ဖလံ။ “ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဖလဿ နိဗ္ဗတ္တနတော တံ ကမ္မဿ အဂ္ဂိသိခါ ဝိယ ဟောတီ”တိ အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ အပိစ **သဂ္ဂ** န္တိ ဥတ္တမံ, ဖလံ။ **သဂ္ဂ** န္တိ သုဋ္ဌု အဂ္ဂံ, ရူပသဒ္ဒာဒိဒသဝိဓံ အတ္တနော ဖလံ နိပ္ဖာဒေတုံ အရဟတီတိ အတ္ထော။ သုအဂ္ဂိကာဝ နိရုတ္တိနယေန **သောဝဂ္ဂိကာ,** ဒက္ခိဏာသဒ္ဒါပေက္ခာယ စ သဗ္ဗတ္ထ ဣတ္ထိလိင်္ဂနိဒ္ဒေသော။ **သုခါ**တိ သုခူပဟယော ဣဋ္ဌော ကန္တော။ **အဂ္ဂေ** တိ ဥဋ္ဌာရေ။ အတ္တနာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ ဗာဟိရံ **ရူပံ,** အတ္တနော ဝဏ္ဏပောက္ခရတာ **ဝဏ္ဏော**တိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ဒက္ခန္တိ ဝမုန္တိ တေနာယာတိ **ဒက္ခိဏာ,** ပရိစ္စာဂမယံ ပုညန္တိ အာဟ **“ဒက္ခိဏံ ဒါန”** န္တိ။

**မဂ္ဂေ သာမညံ** သမိတပါပသင်္ခါတဿ သမဏဿ ဘာဝေါတိ ကတွာ, တဿ ဝိပါကတ္တာ အရိယဖလံ **သာမညဖလံ**။ **“ယထာဟာ”**တိအာဒိနာ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိဝသေန တဒတ္ထံ သာဓေတိ။ **တံ ဧသ ရာဇာ န ဇာနာတိ** အရိယဓမ္မဿ အဂေါစရတ္တာ။ ယသ္မာ ပနေသ “အသကဿကာဒိဘူတာနံ ပဗ္ဗဇိတာနံ လောကတော အဘိဝါဒနာဒိလာဘော သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ နာမာ”တိ စိန္တေတွာ “အတ္ထိ နု ခေါ ကောစိ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဤဒိသမတ္ထံ ဇာနန္တော”တိ ဝီမံသန္တော ပူရဏာဒိကေ ပုစ္ဆိတွာ တေသံ ကထာယ အနဘိဂတစိတ္တော ဘဂဝန္တမ္ပိ ဧတမတ္ထံ ပုစ္ဆိ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ **“အသကဿကောပမံ သန္ဓာယ ပုစ္ဆတီ”**တိ။

**ရာဇာမစ္စာ** တိ ရာဇကုလသမုဒာဂတာ အမစ္စာ, အနုယုတ္တကရာဇာနော စေဝ အမစ္စာ စာတိပိ အတ္ထော။ **ကဏှပက္ခ**န္တိ ယထာပုစ္ဆိတေ အတ္ထေ လဒ္ဓမာနဒိဋ္ဌိဂတူပသံဟိတံ သံကိလေသပက္ခံ။ **သုက္ကပက္ခ**န္တိ တဗ္ဗိဓုရံ ဥပရိ သုတ္တာဂတံ ဝေါဒါနပက္ခံ။ **သမဏကောလာဟလ**န္တိ သမဏကောတူဟလံ တံ တံ သမဏဝါဒာနံ အညမညဝိရောဓံ။ **သမဏဘဏ္ဍန**န္တိ တေနေဝ ဝိရောဓေန “ဧဝံဝါဒီနံ တေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ အယံ ဒေါသော, ဧဝံဝါဒီနံ တေသံ အယံ ဒေါသော”တိ ဧဝံ တံ တံ ဝါဒဿ ပရိဘာသနံ။ **ဣဿရာနုဝတ္တကော ဟိ လောကော** တိ ဓမ္မတာဒဿနေန တဒတ္ထသမတ္ထနံ။ အတ္တနော ဒေသနာကောသလ္လေန **ရညော ဘာရံ ကရောန္တော,** န တဒညေန ပရဝမ္ဘနာဒိကာရဏေန။

၁၆၄. နု-သဒ္ဒေါ ဝိယ နော-သဒ္ဒောပိ ပုစ္ဆာယံ နိပါတောတိ အာဟ **“အဘိဇာနာသိ နူ”**တိ။ **အယဉ္စ** တိ ဧတ္ထ **စ**-သဒ္ဒေါ န ကေဝလံ အဘိဇာနာသိပဒေနေဝ, အထ ခေါ “ပုစ္ဆိတာ”တိ ပဒေန စာတိ သမုစ္စယတ္ထော။ ကထံ ယောဇေတဗ္ဗောတိ အနုယောဂမပနေတိ **“ဣဒဉ္စဟိ”**တိအာဒိနာ။ **ပုစ္ဆိတာ နူ** တိ ပုဗ္ဗေ ပုစ္ဆံ ကတ္တာ နု။ **နံ ပုဋ္ဌဘာဝ** န္တိ တာဒိသံ ပုစ္ဆိတဘာဝံ အဘိဇာနာသိ နု။ **န တေ သမ္မုဋ္ဌ** န္တိ တဝ န ပမုဋ္ဌံ ဝါတိ အတ္ထော။ **အဖာသုကဘာဝေ**တိ တထာ ဘာသနေ အသုခဘာဝေ။ **ပဏ္ဍိတပတိရူပကာန**န္တိ (သာမံ ဝိယ အတ္တနော သက္ကာရာနံ ပဏ္ဍိတဘာသာနံ) အာမံ ဝိယ ပက္ကာနံ ပဏ္ဍိတာဘာသာနံ။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၃) **ဟဋ္ဌပဒအတ္ထဗျဉ္ဇနေသု** တိ ဟဋ္ဌသင်္ခါတေ ပဒေ, တဒတ္ထေ တပ္ပရိယာပန္နက္ခရေ စ, တက္ကုပရိယာယော ဝါ ဗျဉ္ဇနသဒ္ဒေါ “အက္ခရံ ပဒံ ဗျဉ္ဇန”န္တိအာဒီသု (နေတ္တိ. ၂၈) ဝိယ။ ဘဂဝတော ရူပံ သဘာဝေါ ဝိယ ရူပမဿာတိ **ဘဂဝန္တရူပေါ,** ဘဂဝါ ဝိယ ဧကန္တပဏ္ဍိတောတိ အတ္ထော။

## ပူရဏကဿပဝါဒဝဏ္ဏနာ

၁၆၅. **ဧကမိဒါဟ**န္တိ ဧတ္ထ **ဣဒ**န္တိ နိပါတမတ္တံ, ဧကံ သမယမိစ္စေဝ အတ္ထော။ သမ္မောဒတိ သမ္မောဒနံ ကရောတီတိ **သမ္မောဒနီယံ**။ အနီယသဒ္ဒေါ ဟိ ဗဟုလာ ကတ္တုဝတ္ထာဘိဓာယကော ယထာ “နိယျာနိကာ”တိ, (ဓ. သ. သုတ္တန္တဒုကမာတိကာ ၉၇) သမ္မောဒနံ ဝါ ဇနေတီတိ **သမ္မောဒနီယံ** တဒ္ဓိတဝသေန။ သရိတဗ္ဗန္တိ **သာရဏီယံ,** သရဏဿ အနုစ္ဆဝိကန္တိ ဝါ **သာရဏီယံ,** ဧတမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“သမ္မောဒဇနကံ သရိတဗ္ဗယုတ္တက”**န္တိ ဝုတ္တံ, သရိတဗ္ဗယုတ္တကန္တိ စ သရဏာနုစ္ဆဝိကန္တိ အတ္ထော။

၁၆၆. **သဟတ္ထာ** တိ သဟတ္ထေနေဝ, တေန သုဒ္ဓကတ္တာရံ ဒဿေတိ, **အာဏတ္တိယာ** တိ ပန ဟေတုကတ္တာရံ, နိဿဂ္ဂိယထာဝရာဒယောပိ ဣမေ သဟတ္ထ ကရဏေနေဝ သင်္ဂဟိတာ။ **ဟတ္ထာဒီနီ** တိ ဟတ္ထပါဒကဏ္ဏနာသာဒီနိ။ ပစနံ ဒဟနံ ဝိဗာဓနန္တိ အာဟ **“ဒဏ္ဍေန ဥပ္ပီဠေန္တဿ”**တိ။ **ပပဉ္စသူဒနိယံ** နာမ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** ပန **“ပစတော”**တိ ဧတဿ “တဇ္ဇေန္တဿ ဝါ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၉၇) ဒုတိယောပိ အတ္ထော ဝုတ္တော, ဣဓ ပန တဇ္ဇနံ, ပရိဘာသနဉ္စ ဒဏ္ဍေန သင်္ဂဟေတွာ “ဒဏ္ဍေန ဥပ္ပီဠေန္တဿ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တ”န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၆) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, အဓုနာ ပန ပေါတ္ထကေသု “တဇ္ဇေန္တဿ ဝါ”တိ ပါဌောပိ ဗဟုသော ဒိဿတိ။ **သောက**န္တိ သောကကာရဏံ, သောစန္တိပိ ယုဇ္ဇတိ ကာရဏသမုပ္ပါဒနေန ဖလဿပိ ကတ္တဗ္ဗတော။ **ပရေဟီ**တိ အတ္တနော ဝစနကရေဟိ ကမ္မဘူတေဟိ။ **ဖန္ဒတော** တိ ဧတ္ထ ပရဿ ဖန္ဒနဝသေန သုဒ္ဓကတ္တုတ္ထော န လဗ္ဘတိ, အထ ခေါ အတ္တနော ဖန္ဒနဝသေနေဝါတိ အာဟ **“ပရံ ဖန္ဒန္တံ ဖန္ဒနကာလေ သယမ္ပိ ဖန္ဒတော”**တိ, အတ္တနာ ကတေန ပရဿ ဝိဗာဓနပယောဂေန သယမ္ပိ ဖန္ဒတောတိ အတ္ထော။ **“အတိပါတာပယတော”**တိ ပဒံ သုဒ္ဓကတ္တရိ, ဟေတုကတ္တရိ စ ပဝတ္တတီတိ ဒဿေတိ **“ဟနန္တဿာပိ ဟနာပေန္တဿာပီ”**တိ ဣမိနာ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ “အာဒိယတော”တိအာဒီသု။ **ကရဏကာရဏဝသေနာ**တိ သယံကာရပရံကာရဝသေန။

ယရာဘိတ္တိယာ အန္တော စ ဗဟိ စ သန္တိ ယရာသန္တိ။ ကိဉ္စိပိ အသေသေတ္တ နိရဝသေသော လောဟော ဝိလုမ္ပနံ နိလ္လောပေါတိ အာဟ **"မဟာဝိလောပ"**န္တိ။ ကောကရေ နိယုတ္တော ဝိလောပေါ **ကောကရိကော။** တေနာဟ **"ကေမေတ"**တိအာဒိ။ "ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတော"တိ ဇွေထ အစ္စိန္ဒနတ္ထမေဝ တိဋ္ဌတီတိ အယမတ္ထော ပကရဏတော သိဒ္ဓေါတိ ဒဿေတိ **"အာဂတာဂတာန"**န္တိအာဒိနာ။ **"ပရိတော သဗ္ဗသော ပန္ထေ ဟနနံ ပရိပန္ထော"** တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၆) အယမတ္ထောပိ အာစရိယေန ဝုတ္တော။ **ကရောမီတိ သညာယာ**တိ သင့္တေတနိကဘာဝမာဟ, တေနေတံ ဒဿေတိ "သစ္စိစ္စ ကရောတောပိ န ကရီယတိ နာမ, ပဂေဝ အသဉ္စိစ္စာ"တိ။ **ဟာပံ န ကရီယတီ**တိ ပုဗ္ဗေ အသတော ဥပ္ပာဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဟာပံ အကတမေဝ နာမ။ တေနာဟ **"နတ္ထိ ဟာပ"**န္တိ။

ယဒိ ဇံ ကထံ သတ္တာ ဟာပေ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္တနော တဒေ ပရေဟိ အာရောပိတံ အောသမပနေတုကာမော ပူရဏော ဣမမတ္ထမ္ပိ ဒဿေတီတိ အာဟ **"သတ္တာ ပနာ"** တိအာဒိ။ သညာမတ္တမေဝတံ "ဟာပံ ကရောန္တီ"တိ, ဟာပံ ပန န ဝွေတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဇံ ကိရဿ ဟောတိ – ဣမေသံ သတ္တာနံ ဟိံသာဒိကိရိယာ အတ္တာနံ န ဟာပုဏာတိ တဿ နိစ္စတာယ နိဗ္ဗိကာရတ္တာ, သရီရံ ပန အစေတနံ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရူပမံ, တသ္မိံ ဝိကောပိတေပိ န ကိဉ္စိ ဟာပန္တိ။ ပရိယန္တော ဝုစ္စတိ **နေမိ** ပရိယောသာနေ ဌိတတ္တာ။ တေန ဝုတ္တံ အာစရိယေန "နိသိတခုရမယနေမိနာ"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၆)။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ စက္ကပရိယောသာနမေဝ ပရိယန္တော, ခုရေန သဒိသော ပရိယန္တော ယဿာတိ **ခုရပရိယန္တော။** ခုရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ခုရဓာရာ ဂဟိတာ တဒဝရောဓတော။ ဟဋ္ဌိယံ **စက္ကေနာ** တိ စက္ကာကာရကတေန အာဝုဓ ဝိသေသေန။ တံ မံသခလကရဏသင်္ခါတံ နိအနံ ကာရဏံ ယဿာတိ **တတောနိအနံ,** "ပစ္စတ္တဝစနဿ တောအာဒေ သော, သမာသေ စဿ လောပဘာဝေ"တိ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁) အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော။ "ပစ္စတ္တတ္တေ နိဿက္က ဝစနမ္ပိ ယုဇ္ဇတီ"တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကထာဝဏ္ဏနာ) **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရော။** "ကာရဏတ္တေ နိပာတသမုအယော"တိပိ အက္ခရစိန္တကာ။

ဂင်္ဂါယ ဒက္ခိဏတိသာ အပ္ပတိရူပဒေသော, ဥတ္တရဒိသာ ပန ပတိရူပဒေသောတိ အဓိပ္ပာယေန **"ဒက္ခိဏန္တေ"** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ, တဥ္စ ဒေသဒိသာပဒေသေန တန္နိတသိနော သန္ဓာယာတိ ဒဿေတုံ **"ဒက္ခိဏတီရေ"**တိအာဒိမာဟ။ ဟနန အနကိရိယာ ဟိ တအာယတ္တာ။ **မဟာယာဂ**န္တိ မဟာဝိဇိတရညော ယညသဒိသမ္ပိ မဟာယာဂံ။ ဒမသဒ္ဒော ဣန္ဒြိယသံဝရဿ, ဥပေါသထသီလဿ စ တစကောတိ အာဟ **"ဣန္ဒြိယဒမေန ဥပေါသထကမ္မေနာ"** တိ။ ကေစိ ပန ဥပေါသထကမ္မေနာ'တိ ဣဒံ ဣန္ဒြိယဒမဿ ဝိသေသနံ, တသ္မာ 'ဥပေါသထကမ္မဘူတေန ဣန္ဒြိယဒမေနာ'တိ" အတ္ထံ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ တဒုဘယတ္ထတစကတ္တာ ဒမသဒ္ဒဿ, အတ္ထုဒ္ဓါဝယဿ စ ဝိသေသဝုတ္တိတော။ အဝုနာ ဟိ ကတ္ထစိ ဟေတ္တကေ တ-သဒ္ဒော, စ-သဒ္ဒောပိ ဒိဿတိ။ **သီလသံယမေနာ**တိ တဒညေန ကာယိကတစသိကသံဝရေန။ **သစ္စဝစနေနာ** တိ အမောသဝဇ္ဇေန။ တဿ ဝိသုံ ဝစနံ လောကေ ဂရုတရပုညသမ္မတဘာဝတော။ ယထာ ဟိ ဟာပဓမ္မေသု မုသာတအော ဂရုတရော, ဇံ ပုညဓမ္မေသု အမောသဝဇ္ဇော။ တေနာဟ ဘဂဝ **ဣတိဝုတ္တကေ** –

"ကေမမ္မံ အတီတဿ၊ မုသာတဒိဿ ဇန္တုနော။
ဝိတိဏ္ဏပရလောကဿ၊ နတ္ထိ ဟာပံ အကာရိယ"န္တိ။ (ဣတိဝု. ၂၇)။

**ပဝတ္တီ** တိ ယော ကရောတိ, တဿ သန္တာနေ ဖလုပ္ပာဒပစ္စယဘာဝေန ဥပ္ပတ္တိ။ ဝေဉ္စဟိ "နတ္ထိ ကမ္မံ, နတ္ထိ ကမ္မဖလ"န္တိ အကိရိယတဒဿ ပရိပုဏ္ဏတာ။ သတိ ဟိ ကမ္မဖလေ ကမ္မာနမကိရိယဘာဝေ ကထံ ဘဝိဿတိ။ **သဗ္ဗထာပီ**တိ "ကရောတော"တိအာဒိနာ ဝုတ္တေန သဗ္ဗပ္ပကာရေနပိ။

**လဗုဇန္တိ** လိကုစံ။ **ဟာပပုညာနံ ကိရိယမေဝ ပဋိက္ခိပတိ,** န ရညာ ပုဋ္ဌံ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ ဗျာကရောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဣဒဉ္စဟိ အဝဓာရဏံ ဝိပာကပဋိက္ခေပနိဝတ္တနတ္ထံ။ ယော ဟိ ကမ္မံ ပဋိက္ခိပတိ, တေန အတ္ထတော ဝိပာကောပိ ပဋိက္ခိတ္တောယေဝ နာမ ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ "ကမ္မံ ပဋိဗာဟန္တေနာပီ"တိအာဒိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀-၁၇၂)။

ပဋိရာဇူဟိ အနဘိဘဝနီယဘာဝေန ဝိသေသတော ဇိတန္တိ **ဝိဇိတံ,** ကေဿ ရညော အာဏာပဝတ္တိဒေသော။ "မာ မယ္ပံ ဝိဇိတေ ဝသထာ"တိ အပသာဒနာ ပဗ္ဗဇိတဿ ပဗ္ဗာဇနသင်္ခါတာ ဝိဟေဌနာယေဝတိ ဝုတ္တံ **"ဝိဟေဌေတဗ္ဗ

**ဗ”**န္တိ။ တေန ဝုတ္တံ အတ္ထသ္သ “ဝေမေတ”န္တိ ဥပဓာရဏံ သလ္လက္ခဏံ **ဥဂ္ဂဏ္ဟနံ,** တဒမိနာ ပဋိက္ခိပတိ
တိ အာဟ **“သာရတော အဂ္ဂဏ္ဟန္တော”** တိ။ တသ္သ ပန အတ္ထသ္သ အဒ္ဓနိယဘာဝပဟဒနဝသေန စိတ္တေန သန္
ဓာရဏံ **နိက္ကုဇ္ဇနံ,** တဒမိနာ ပဋိက္ခိပတီတိ ဒသ္သေတိ **“သာရဝသေနေဝ။ပေ။ အဌပေန္တော”** တိ ဣမိနာ။ **သာရဝ
သေနေတ**တိ ဥတ္တမဝသေနေဝ, အဝိတထတ္တာ တ ပရေဟိ အနုစ္စာလိတော ထိရဘူတော အတ္ထော အဖေဂ္ဂုဘာဝေန
သာရောတိ ဝုစ္စတိ, တံဝသေနေတတိ အတ္ထော။ **နိသ္သရဏ** န္တိ ဝဋ္ဋတော နိယ္ယာနံ။ **ပရမတ္ထော** တိ အဝိပရီတတ္
ထော, ဥတ္တမသ္သ တ ဉာဏသ္သာရမ္မဏဘူတော အတ္ထော။ **ဗ္ယဥ္ဇနံ ပန တေန ဥဂ္ဂဟိတဥ္စေဝ နိက္ကုဇ္ဇိတဥ္စ**
တထာယေဝ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဘာသိတတ္တာ။

## မင်္ဂလိကေသာလတဒဝဏ္ဏနာ

**၁၆၈. ဥဘယေနာ**တိ ဟေတုပစ္စယပဋိသေဓဝစနေန။ **“ဝိဇ္ဇမာနမေတ”** တိ ဣမိနာ သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာနသ္သေဝ ပ
ဋိက္ခိပနေ တသ္သ အညာဏမေဝ ကာရဏန္တိ ဒသ္သေတိ။ **သံကိလေသပစ္စယ**န္တိ သံကိလိသ္သနသ္သ မလီနသ္သ ကာရ
ဏံ ။ **ဝိသုဒ္ဓိပစ္စယ** န္တိ သံကိလေသတော ဝိသုဒ္ဓိယာ တေအနသ္သ ပစ္စယံ။ **အတ္တကာရေ**တိ ပစ္စတ္တဝစနသ္သ ဧ-ကာရ
ဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ ယထာ “ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ ယထာ ဖုသိတဂ္ဂေ”တိ, (ခု. ဟ. ၁၃; သု. နိ. ၂၃၆) ပစ္စတ္တတ္ထေ တ ဘုမ္မဝစနံ
ယထာ “ဣဒမ္ပိသ္သ ဟောတိ သီလသ္မိ”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၄), တဒေဝတ္ထံ ဒသ္သေတိ **“အတ္တကာရော”**တိ ဣမိနာ။
သော စ တေန တေန သတ္တေန အတ္တနာ ကာတဗ္ဗကမ္မံ, အတ္တနာ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗပယောဂေ တ။ တေနာဟ **“ယေနာ”**တိ
အာဒိ။ **သဗ္ဗညုတ**န္တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ။ **တ**န္တိ အတ္တနာ ကတကမ္မံ။ **ဒုတိယပဒေနာ**တိ “နတ္ထိ ပရကာရေ”တိ ပဒေန။ **ပ
ရကာရော စ နာမ** ပရသ္သ တဟာသာ ဣဇ္ဈနကပယောဂေ။ တေန ဝုတ္တံ **“ယံ ပရကာရ”**န္တိအာဒိ။ **ဩဝါဒါနုသာသနိ**န္
တိ ဩဝါဒဘူတမနုသာသနိံ, ပဌမံ တ ဩဝါဒော, ပစ္ဆာ အနုသာသနီ။ “ပရကာရ”န္တိ ပဒသ္သ ဥပလက္ခဏဝသေန အတ္
ထဒသ္သနဥ္စေတံ, လောကုတ္တရဓမ္မေ ပရကာရာဝသ္သယော နတ္ထီတိ အာဟ **“ဌပေတ္ဝာ မဟာသတ္တ”**န္တိ။ အတ္
ထေဝေသ လောကိယဓမ္မေ ယထာ တံ အမ္ဟာကံ ဗောဓိသတ္တသ္သ အာဠာရုဒကေ နိသ္သာယ ပဥ္စာဘိညာလောကိ
ယသမာပတ္တိလာဘော, တဥ္စ ပစ္ဆိမဘဝိကမဟာသတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ပစ္စေကဗောဓိသတ္တသ္သပိ ဧတ္ထေဝ သ
င်္ဂဟော ဝေသမ္ပိ တဒဘာဝတော။ **မနုသ္သသောဘဂ္ယတ** န္တိ မနုသ္သေသု သုဘဂဘာဝံ။ **ဧဝ**န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန
ကမ္မတဒသ္သ, ကိရိယတဒသ္သ စ ပဋိက္ခိပနေန။ **ဇိနစက္ကေ** တိ “အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ကဏ္ဟံ ကဏ္ဟဝိပာက”န္
တိအာဒိ (အ. နိ. ၄.၂၃၂) နယပ္ပဝတ္တေ ကမ္မာနံ, ကမ္မဖလာနဥ္စ အတ္ထိတာပရိဒီပနေ ဗုဒ္ဓသာသနေ။ ပစ္စနီကကထနံ ပ
ဟာရဒာနသဒိသန္တိ **“ပဟာရံ ဒေတိ နာမာ”**တိ။

ယထာဝုတ္တအတ္တကာရပရကာရာဘာဝတော ဧဝ သတ္တာနံ ပစ္စတ္တပုရိသကာရော နာမ ကောစိ နတ္ထီတိ သန္ဓာ
ယ **“နတ္ထိပုရိသကာရေ”**တိ တသ္သ ပဋိက္ခိပနံ ဒသ္သေတုံ **“ယေနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “ဒေဝတ္တမ္ပိ”တိအာဒိနာ, “မနု
သ္သသောဘဂ္ယတ”န္တိအာဒိနာ စ **ဝုတ္တပ္ပကာရာ။** “ဗလေ ပတိဋ္ဌိတာ”တိ ဝတ္တတ ဝီရိယမေဝိဓ ဗလန္တိ ဒသ္သေတုံ
**“ဝီရိယံ ကတ္တတ”**တိ ဝုတ္တံ။ သတ္တာနဥ္ဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိက နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိအာဝဟံ ဝီရိယဗလံ နတ္ထီတိ သော
ပဋိက္ခိပတိ, နိဒသ္သနမတ္တဥ္စေတံ တေအနိယဗလသ္သ ပဋိက္ခိပနံ သံကိလေသိကသ္သာပိ ဗလသ္သ တေန ပဋိက္ခိပန
တော။ ယဒိ ဝီရိယာဒီနိ ပုရိသကာရဝေဝစနာနိ, အထ ကသ္မာ တေသံ ဝိသုံ ဂဟဏန္တိ အာဟ **“ဣဒံ နော ဝီရိယေနာ”**တိ
အာဒိ။ **ဣဒံ နော ဝီရိယေနာ**တိ ဣဒံ ဖလံ အမ္ဟာကံ ဝီရိယေန ပဝတ္တံ။ **ပဝတ္တဝစနပဋိက္ခေပကရဏဝသေနာ** တိ အညေ
သံ ပဝတ္တတေဟာရဝစနသ္သ ပဋိက္ခေပကရဏဝသေန ။ ဝီရိယထာမပရက္ကမသမ္ဗန္ဓနေန ပဝတ္တဗလတာဒီနံ တဒသ္သ
ပဋိက္ခေပကရဏဝသေန “နတ္ထိ ဗလ”န္တိ ပဒမိဝ သဗ္ဗာနိပေတာနိ တေန အာဒီယန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ တဥ္စ ဝစနီယတ္
ထတော ဝုတ္တံ, ဝစနတ္ထတော ပန တသ္သာ တသ္သာ ကိရိယာယ ဥသ္သန္နဌေန **ဗလံ။** သူရဝီရဘာဝဝဟဌေန **ဝီရိ
ယံ။** တဒေဝ ဒဠှဘာဝတော, ပောရိသဓုရံ ဝဟန္တေန ပဝတ္တေတဗ္ဗတော စ **ပုရိသထာမော။** ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနဝ
သေန ပဝတ္တိယာ **ပုရိသပရက္ကမော** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရူပာဒီသု သတ္တဝိသတ္တတာယ **သတ္တာ။** အသ္သသနပသ္သသနဝသေန ပဝတ္တိယာ ပာဏနတော **ပါဏာ**တိ ဣမိနာ အ
တ္ထေန သမာနေပိ ပဒဒ္ဓဝယေ ဧကိန္ဒြိယာဒိဝသေန ပာဏေ ဝိဘဇိတ္ဝတ သတ္တတော ဝိသေသံ ကတ္ဝတ သေ ဝဒတီတိ
အာဟ **“ဧကိန္ဒြိယော”** တိအာဒိ။ ဘဝန္တီတိ **ဘူတာ**တိ သတ္တပာဏပရိယာယေပိ သတိ အဏ္ဍကောသာဒီသု သမ္ဘဝန
ဌေန တတော ဝိသေသာဝ, တေန ဝုတ္တာတိ ဒသ္သေတိ **“အဏ္ဍ။ပေ။ ဝဒတီ”** တိ ဣမိနာ။ **ဝတ္ထိကောသော** ဂဗ္ဘာသ

ယော။ ဇီဝနတော ဟဏံ ဓာရေန္တော ဝိယ ဝဓုနတော **ဇီတ။** တေနာဟ **“သာလိယတ”**တိအာဒိ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဝိရုဠှမူလာ တိဏရုက္ခာ ဂဟိတာ။ နတ္ထိ ဧတေသံ သံကိလေသဝိသုဒ္ဓီသု ဝသော သာမတ္ထိယန္တိ **အဝသာ။** တထာ **အဗလာ အဝီရိယာ။** တေနာဟ **“တေသ”**န္တိအာဒိ။ **နိယတာ**တိ နိယမနာ, အဆေဇ္ဇသုတ္တာဝုတသ္သ အဘေဇ္ဇမဏိနော ဝိယ နိယတပ္ပဝတ္တိတာယ ဂတိဇာတိဗန္ဓာပဝဂ္ဂဝသေန နိယာမောတိ အတ္ထော။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တာသု တာသု ဇာတီသု။ **ဆန္နံ အဘိဇာတီနံ** သမ္ပန္နိဘူတာနံ **ဂမနံ** သမတယေန သမာဂမော။ သမ္ပန္နိနိရပေက္ခောပိ ဘာဝသဒ္ဒော သမ္ပန္နိသဟိတော ဝိယ ပကတိယတ္တတစကောတိ အာဟ **“သဘာတေယေတ”**တိ, ယထာ ကဏ္ဋကသ္သ တိက္ခတာ, ကပိတ္ထဖလာဒီနံ ပရိမဏ္ဍလတာ, မိဂပက္ခီနံ ဝိစိတ္တာကာရတာ စ, ဧဝံ သဗ္ဗသ္သာပိ လောကသ္သ ဟေတုပစ္စယမန္တရေန တထာ တထာ ပရိဏာမော အကုတ္တိမော သဘာတေယေတတိ အတ္ထော။ တေန ဝုတ္တံ **“ယေနာ”**တိအာဒိ။ ပရိဏာမနံ နာနပ္ပကာရတာပတ္တိ။ **ယေနာ**တိ သတ္တဟဏာဒိနာ။ ယထာ ဘဝိတဗ္ဗံ, တထေဝတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဆဠ္ဘိဇာတိယော ပရတော ဝိတ္ထာရီယိသ္သန္တိ။ “သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေန္တီ”တိ ဝဒန္တော မက္ခလိ အဒုက္ခမသုခဘူမိံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ န ဇာနာတီတိ ဝုတ္တံ **“အညာ အဒုက္ခမသုခဘူမိ နတ္ထီတိ ဒဿေတီ”** တိ။ အယံ “သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေန္တီ”တိ ဝစနံ ကရဏဘာဝေန ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ အာစရိယဿ မတိ။ ဟေတ္တကေသု ပန **“အညာ သုခဒုက္ခဘူမိ နတ္ထီတိ ဒဿေတီ”** တိ အယမေဝ ဟဣော ဒိဏ္ဍော, န “အဒုက္ခမသုခဘူမီ”တိ။ ဧဝံ သတိ “ဆသွေဝတာဘိဇာတီသူ”တိ ဝစနံ အဓိကရဏဘာဝေန ဂဟေတွာ ဆသု ဧဝ အဘိဇာတီသု သုခဒုက္ခပဋိသံဝေဒနံ, န တေဟိ အညတ္ထ, တာယေဝ သုခဒုက္ခဘူမိ, န တဒညာတိ ဒဿေတီတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယမေဝ စ ယုတ္တတရော ပဋိက္ခေပိတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ ဘူမိဝသေန ဝုတ္တတ္တာ။ ယဒိ ဟိ “သုခဉ္စ ဒုက္ခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေန္တီ”တိ ဝစနေန ပဋိက္ခေပိတဗ္ဗဿ ဒဿနံ သိယာ, အထ “အညာ အဒုက္ခမသုခာ နတ္ထီ”တိ ဒဿေယျ, န “အဒုက္ခမသုခဘူမီ”တိ ဒဿနဟေတုဝစနဿ ဘူမိအတ္ထာဘာဝတော။ ဒဿေတိ စေတံ တာသံ ဘူမိယာ အဘာဝမေဝ, တေန ဝိညာယတိ အယံ ဟဣော, အယဉ္စတ္ထော ယုတ္တတရောတိ။

**ပမုခယောနီန**န္တိ မနုဿေသု ခတ္တိယဗြာဟ္မဏာဒိဝသေန, တိရစ္ဆာနာဒီသု သီဟဗျဂ္ဃာဒိဝသေန ပဓာနယောနီနံ, ပဓာနတာ စေတ္ထ ဥတ္တမတာ။ တေနာဟ **“ဥတ္တမယောနီန”**န္တိ။ **သဋ္ဌိ သတာနီ** တိ ဆ သဟဿာနိ။ “ပဉ္စ စ ကမ္မုနော သတာနီ”တိ ပဒဿ အတ္ထဒဿနံ **“ပဉ္စ ကမ္မသတာနိ စာ”**တိ။ **“ဧသေဝ နယော”**တိ က္ကမိနာ “ကေဝလံ တက္ကမတ္တကေန နိရတ္ထကံ ဒိဋ္ဌိံ ဒီပေတီ”တိ က္ကမမေဝတ္ထမတိဒိသတိ။ ဧတ္ထ စ **“တက္ကမတ္တကေနာ”**တိ ဝဒန္တော ယသ္မာ တက္ကိကာ အဝဿယဘူတတထတ္တဂ္ဂဟဏအဂ္ဂသနယမန္တရေန နိရဂ္ဂသတာယ ပရိကပ္ပနဿ ယံ ကိဉ္စိ အတ္တနာ ပရိကပ္ပိတံ သာရတော မညမာနာ တထေဝ အဘိနိဝိဿ တတ္ထ စ ဒိဋ္ဌိကပ္ပံ ဂဏှဟန္တိ, တသ္မာ န တေသံ ဒိဋ္ဌိဝတ္ထုသ္မိံ ဝိညူဟိ ဝိစာရဏာ ကာတဗ္ဗာတိ က္ကမမဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေတိ။ **ကေစီ**တိ ဥတ္တရဝိဟာရတာသိနော။ **ပဉ္စိန္ဒြိယဝသေနာ**တိ စက္ခာဒိပဉ္စိန္ဒြိယဝသေန။ တေ ဟိ “စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယသင်္ခာတာနိ က္ကမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ‘ပဉ္စ ကမ္မာနီ’တိ တိတ္ထိယာ ပညပေန္တီ”တိ ဝဒန္တိ “ကာယဝစီမနောကမ္မာနိ စ ‘တီဏိ ကမ္မာနီ’တိ”။ **ကမ္မန္တိ လဒ္ဓိ** တိ တဒဘာယံ ဩဠာရိကတ္တာ ပရိပုဏ္ဏကမ္မန္တိ လဒ္ဓိ။ မနောကမ္မံ အနောဠာရိကတ္တာ ဥပဍ္ဎကမ္မန္တိ လဒ္ဓီတိ ယောဇနာ။ “ဒွတသဋ္ဌိ ပဋိပဒါ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ သဘာဝနိရုတ္တိံ အဇာနန္တော “ဒွဝဋ္ဌိပဋိပဒါ”တိ ဝဒတီတိ အာဟ **“ဒွတသဋ္ဌိ ပဋိပဒါ”**တိ။ သဒ္ဒရစကာ ပန “ဒွတသဋ္ဌိယာ သလောပေ, အတ္တမာ”တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ သဘာဝနိရုတ္တိယာ ယောဂတော အသိဒ္ဓတ္တာ ။ ယဒိ ဟိ သာ ယောဂေန သိဒ္ဓါ အဿ, ဧဝံ သဘာဝနိရုတ္တိယေဝ သိယာ, တထာ စ သတိ အာစရိယာနံ မတေန ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဝဒန္တိ။ “စုလ္လာသီတိ သဟဿာနီ”တိအာဒိကာ ပန အညတြ ဒိဋ္ဌပယောဂါ သဘာဝနိရုတ္တိယေဝ။ ဒိဿတိ ဟိ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂါဒီသု** –

“စုလ္လာသီတိ သဟဿာနိ၊ ကပ္ပာ တိဋ္ဌန္တိ ယေ မရူ။<br>
န တွေဝ တေပိ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဒွီဟိ စိတ္တေဟိ သမောဟိတာ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၁၅; မဟာနိ. ၁၀၊ ၃၉)။

**ကေသိမ္ဗ ကပ္ပေ** တိ စတုန္နမသင်္ချေယျကပ္ပာနံ အညတရဘူတေ ဧကသ္မိံ အသင်္ချေယျကပ္ပေ။ တတွာပိ စ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီသညိတံ ဧကမေဝ သန္ဓာယ **“ဒွဝဋ္ဋန္တရကပ္ပာ”** တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ သော အသ္သုတသာသနဓမ္မော ကြတရေ ဇာနာတိ ဗာဟိရကာနမဝိသယတ္တာ, အဇာနန္တော ဧဝမာဟာတိ အတ္ထော။

ဥရဗ္ဘေ ဟနန္တိ, ဟန္တွာ တ ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တီတိ **ဩရဗ္ဘိကာ**။ သေ နယော **သာကုဏိကာ**ဒီသုပိ။ **လုဒ္ဒာ** တိ ဝုတ္တာဝသေသကာ ယေ ကေစိ စာတုပ္ပဒဇီဝိကာ နေသာဒါ။ မာဂဝိကပဒသ္မိဉှိ ရောဟိတာဒိမိဂဃာတိယေဝ ဂဟိတာ။ ဗန္ဓနာဂါရေ နိယောဇေန္တီတိ **ဗန္ဓနာဂါရိကာ**။ **ကုရူရကမ္မန္တာ** တိ အာရုဏကမ္မန္တာ။ **အယံ** သဗ္ဗောပိ ကဏှကမ္မပသုတတာယ **ကဏှာဘိဇာတီတိ ဝဒတိ** ကဏှဿ ဓမ္မဿ အဘိဇာတိ အဗ္ဘုပ္ပတ္တိ ယဿာတိ ကတွာ။ **ဘိက္ခူ**တိ ဗုဒ္ဓသာသနေ ဘိက္ခူ။ **ကဏ္ဋကေ** တိ ဆန္ဒရာဂေ။ သညောဂဝသေန တေသံ ပက္ခိပနံ။ ကဏ္ဋကသဒိသဆန္ဒရာဂေန သညုတ္တာ ဘုဉ္ဇန္တီတိ ဟိ အဓိပ္ပာယေန **“ကဏ္ဋကေ ပက္ခိပိတွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ “တေ ပဏီတ ပဏီတေ ပစ္စယေ ပဋိသေဝန္တီ”တိ တဿ မိစ္ဆာကပ္ပော, တသ္မာ ဉာယလဒ္ဓေပိ ပစ္စယေ ဘုဉ္ဇမာနာ အာဇီဝကသမယဿ ဝိလောမကဟိတာယ ပစ္စယေသု ကဏ္ဋကေ ပက္ခိပိတွာ ခါဒန္တိ နာမာတိ ဝဒတိ **ကဏ္ဋကဝုတ္တိကာ** တိ ကဏ္ဋကေန ယထာဝုတ္တေန သဟ ဇီဝိကာ။ **အယဉှိဿ ဟဋ္ဌိယေတ** တိ အယံ မက္ခလိဿ တဒဒီပနာ အတ္တနာ ရစိတာ ဟဋ္ဌိယေတတိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ သမတ္ထေတိ။ ကဏ္ဋကဝုတ္တိကာ ဧဝ နာမ **ဧကေ** အပရေ **ပဗ္ဗဇိတာ** ဗာဟိရကာ သန္တိ, တေ နီလာဘိဇာတီတိ **ဝဒတီ**တိ အတ္ထော။ တေ ဟိ သဝိသေသံ အတ္တကိလမထာနုယောဂမနုယုတ္တာ။ တထာ ဟိ တေ ကဏ္ဋကေ ဝတ္တန္တာ ဝိယ ဘဝန္တီတိ **ကဏ္ဋကဝုတ္တိကာ** တိ ဝုတ္တာ။ နီလဿ ဓမ္မဿ အဘိဇာတိ ယဿာတိ **နီလာဘိဇာတိ**။ ဧဝမိတရေသုပိ။

အမှာကံ သညောဇနဂဏ္ဌော နတ္ထီတိ တဒိနော ဗာဟိရကပဗ္ဗဇိတာ **နိဂဏ္ဌာ**။ ဧကမေဝ သာဋကံ ပရိဒဟန္တာ **ဧကသာဋကာ**။ ကဏှတော ပရိသုဒ္ဓော နီလော, တတော ပန လောဟိတောတိအာဒိနာ ယထာက္ကမံ တဿ ပရိသုဒ္ဓံ တဒံ ဒဿေတုံ **“ဣမေ ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဏ္ဍရတရာ** တိ ဘုဉ္ဇနနှာနပဋိက္ခေပါဒိဝတသမာယောဂေန ပရိသုဒ္ဓတရာ ကဏှနီလမုပာဒါယ လောဟိတဿာပိ ပရိသုဒ္ဓဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗတော။ **ဩဒာတဝသနာ**တိ ဩဒာတဝတ္ထပရိဒဟနာ။ **အစေလကသာဝကာ**တိ အာဇီဝကသာဝကဘူတာ။ **တေ ကိရ** အာဇီဝကလဒ္ဓိယာ ဝိသုဒ္ဓစိတ္တတာယ နိဂဏ္ဌေဟိပိ **ပဏ္ဍရတရာ** ဟလိဒ္ဒါဘာနမ္ပိ ပုရိမေ ဥပာဒါယ ပရိသုဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တိတော။ **“ဧဝ”**န္တိအာဒိနာ တဿ ဆန္ဒာဂမနံ ဒဿေတိ။ နန္ဒာဒီနံ သာဝကဘူတာ ပဗ္ဗဇိတာ **အာဇီဝကာ**။ တထာ **အာဇီဝကိနိယော**။ နန္ဒာဒယော ကိရ တထာရူပံ အာဇီဝကပဋိပတ္တိံ ဥက္ကံသံ ပာပေတွာ ဌိတာ, တသ္မာ နိဂဏ္ဌေဟိ အာဇီဝကသာဝကေဟိ ပဗ္ဗဇိတေဟိ ပဏ္ဍရတရာ ဝုတ္တာ ပရမသုက္ကာဘိဇာတီတိ အယံ တဿ လဒ္ဓိ။

**ပုရိသဘူမိယော**တိ ပဓာနနိဒ္ဒေသော။ ဣတ္ထီနမ္ပိ ဟောတာ ဘူမိယော သေ ဣစ္ဆတေဝ။ **သတ္တ ဒိဝသေ**တိ အစ္စန္တသညောဂဝစနံ, ဧတ္တကမ္ပိ မန္ဒာ မောမူဟာတိ။ **သမ္ဗာဓဋ္ဌာနတော** တိ မာတုကုစ္ဆိ သန္ဓာယာဟ။ **ရောဒန္တိ စေဝ ဝိရဝန္တိ စ** တမနုဿရိတွာ။ ခေဒနံ, ကီဠနဉ္စ ခိဍ္ဍာသဒ္ဒေနေဝ သင်္ဂဟေတွာ **ခိဍ္ဍာဘူမိ** ဝုတ္တာ။ ပဒဿ နိက္ခိပနံ **ပဒနိက္ခိပနံ**။ ယဒါ တထာ ပဒံ နိက္ခိပိတုံ သမတ္ထော, တဒါ **ပဒဝီမံသဘူမိ နာမာ**တိ ဘာဝေါ။ ဝတာဝတဿ **ဇာနနကာလေ**။ **ဘိက္ခု စ ပန္နကော**တိအာဒိပိ တေသံ ဗာဟိရကာနံ ဟဋ္ဌိယေဝ။ တတ္ထ **ပန္နကော** တိ ဘိက္ခာယ ဝိစရဏကော, တေသံ တ ပဋိပတ္တိယာ ပဋိပန္နကော။ **ဇိနော**တိ ဇိဏ္ဏော ဇရာဝသေန ဟီနဓာတုကော, အတ္တနော တ ပဋိပတ္တိယာ ပဋိပက္ခံ ဇိနိတွာ ဌိတောတိ။ သော ကိရ တထာဘူတော ဓမ္မမ္ပိ ကဿစိ န ကထေသိ။ တေနာဟ **“န ကိဉ္စိ အာဟာ”** တိ။ ဩဋ္ဌဝဒနာဒိဝိပ္ပကာရေ ကတေပိ ခမနဝသေန န ကိဉ္စိ ကထေတီတိပိ ဝဒန္တိ။ **အလာဘိ**န္တိ “သော န ကုမ္ဘိမုခါ ပဋိဂ္ဂဏှာတီ”တိအာဒိနာ နယေန မဟာသီဟနာဒသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၁.၃၉၄; မ. နိ. ၁.၁၅၅) ဝုတ္တအလာဘဟေတုသမာယောဂေန အလာဘိံ။ တတောယေဝ ဇိဃစ္ဆာဒုဗ္ဗလပရေတတာယ သယနပရာယနဋ္ဌေန **သမဏံ ပန္နဘူမီတိ ဝဒတိ**။

**အာဇီဝဝုတ္တိသတာနိ** တိ သတ္တာနမာဇီဝဘူတာနိ ဇီဝိကာဝုတ္တိသတာနိ။ “ပရိဗ္ဗာဇကသတာနီ”တိ ဝုစ္စမာနေပိ စေသ သဘာဝလိင်္ဂမဇာနန္တော **“ပရိဗ္ဗာဇကသတေ”** တိ ဝဒတိ။ ဧဝမညေသုပိ။ တေနာဟ **“ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇာသတာနီ”**တိ။ နာဂဘာဝနံ **နာဂမဏ္ဍလံ** ယထာ “မဟိံသကမဏ္ဍလ”န္တိ။ ပရမာဏုအာဒိ **ရဇော**။ **ပသု**ဂ္ဂဟဏေန ဧဠကဇာတိ ဂဟိတာ။ **မိဂ**ဂ္ဂဟဏေန ရုရုဂဝယာဒိ မိဂဇာတိ။ **ဂဏ္ဌိမှီ** တိ ဖဠုမှိ, ပဗ္ဗေတိ အတ္ထော။ စာတုမဟာရာဇိကာဒိဗြဟ္မကာယိကာဒိဝသေန, တေသဉ္စ အန္တရဘေဒဝသေန **ဗဟူ ဒေဝါ**။ တတ္ထ စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဧကစ္စအန္တရဘေဒော **မဟာသမယသုတ္တေန** (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၁) ဒီပေတဗ္ဗော။ **“သော ပနာ”**တိအာဒိနာ အဇာနန္တော ပနေသ ဗဟူ ဒေဝေပိ သတ္တေဝ ဝဒတီတိ တဿ အပ္ပမာဏတံ ဒဿေတိ။ **မနုဿာပိ အနန္တာ** တိ ဒီပဒေသကုလဝံသာဇီတိဒိဝိဘာဂဝသေန။ ပိသာစာ ဧဝ **ပေသာစာ**, တေ အပရပေတာဒိဝသေန **မဟန္တမဟန္တာ**, ဗဟုတရာတိ အတ္ထော။ ဗာဟိရကသမယေ ပန “ဆဒ္ဒန္တဒဟမန္ဒာကိနိယော ကုတဋ္ဌိယမုစလိန္ဒနာမေန တေဟရိတာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၆၈) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။

**ဂဏ္ဌိကာ** တိ ပဗ္ဗဂဏ္ဌိကာ။ ပဗ္ဗဂဏ္ဌိမ္ပိ ဟိ ပဝုဋ္ဌသဒ္ဒော။ **မဟာပဟတာ**တိ မဟာတဋ္ဌာ။ ဟရိသေသနယေန **ခုဒ္ဒကပဟတသတာနိ။** ဧဝံ သုပိနေသုပိ။ **"မဟာကပ္ပိနော"**တိ ဣဒံ "မဟာကပ္ပာန"န္တိ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သဒ္ဒတော ပနေသ အဇာနန္တော ဧဝံ ဝဒတီတိ န ဝိစာရဏက္ခမံ။ တထာ **"စုလ္လာသီတိ သတသဟဿာနိ"** တိ ဣဒမ္ပိ။ သော ဟိ "စတုရာသီတိ သတသဟဿာနိ"တိ ဝတ္တုမသက္ကောန္တော ဧဝံ ဝဒတိ။ သဒ္ဒရစနာ ပန "စတုရာသီတိယာ တုလောဟေ, စဿ စု, ရဿ လော, ဒွိတ္တဉ္စ"တိ ဝဒန္တိ။ **တွေကာ မဟာသရာ** တိ တေပဗ္ဗမာဏဝတာ မဟာသရတော, သတ္တမဟာသရတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကိရာ**တိ တဿ တအနုဿဝနေ နိပါတော။ **ပဏ္ဍိတောပိ။ပေ။ န ဂစ္ဆတိ,** ကသ္မာ? သတ္တာနံ သံသရဏကာလဿ နိယတဘာဝတော။

"အစေလကဝတေန ဝါ အညေန ဝါ ယေန ကေနစိ"တိ ဝုတ္တမတိဒိသတိ **"တာဒိသေနေဝ"**တိ ဣမိနာ။ **တပောကမ္မေနာ**တိ တပကရဏေန။ ဝွေပိ "တာဒိသေနေဝ"တိ အဓိကာရော။ ယော။ပေ။ ဝိသုဇ္ဈတိ, သော အပရိပက္ကံ ကမ္မံ ပရိပာစေတိ နာမာတိ ယောဇနာ။ **အန္တရာ** တိ စတုရာသီတိမဟာကပ္ပသတသဟဿာနမဗ္ဘန္တရေ။ **ဖုဿ ဖုဿာ**တိ ပတွာ ပတွာ။ **ဝုတ္တပရိမာဏံ ကာလ** န္တိ စတုရာသီတိမဟာကပ္ပသတသဟဿပမာဏံ ကာလံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – **အပရိပက္ကံ** သံသရဏနိမိတ္တံ ကမ္မံ သီလာဒိနာ သီဃံယေဝ ဝိသုဒ္ဓိပ္ပတ္တိယာ **ပရိပာစေတိ နာမ။ ပရိပက္ကံ** ကမ္မံ ဖုဿ ဖုဿ ကာလေန ပရိပက္ကဘာဝါနာပါဒနေန **ဗျန္တိံ** ဝိဂမနံ **ကရောတိ နာမာ**တိ။ **အဗေဏေနာ**တိ ပရိမိနနအဗေဏာတုမ္ဗေန။ ရူပကဝသေနဝွော လဗ္ဘတီတိ ဝုတ္တံ **"မိတံ ဝိယာ"**တိ။ န ဟာပနဝဗုနံ ပဏ္ဍိတဗာလဝသေနာတိ ဒဿေတိ **"န သံသာရေ"**တိအာဒိနာ။ ဝဗုနံ **ဥက္ကံသော။** ဟာပနံ **အဝကံသော။**

**ကတသုတ္တဂုဠေ** တိ ကတသုတ္တဝဋ္ဋိယံ။ **ပလေတီ**တိ ပရေတိ ယထာ "အဘိသမ္ပရာယော"တိ, (မဟာနိ. ၆၉; စူဠနိ. ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၄) ရ-ကာရဿ ပန လ-ကာရံ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ ယထာ "ပလိဗုဒ္ဓေ"တိ (စူဠနိ. ၁၅; မိ. ပ. ၃.၆)။ သော စ စုရာဒိဂဏဝသေန ဂတိယန္တိ ဝုတ္တံ **"ဂစ္ဆတီ"** တိ။ ဣမာယ ဥပမာယ စေသ သတ္တာနံ သံသာရော အနုက္ကမေန ခီယတေဝ, န ဝဗုတိ ပရိစ္ဆိန္နရူပတ္တာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတီတိ အာဟ **"သုတ္တေ ခီဏေ"** တိအာဒိ။ **တတ္ထေဝ** တိ ခီယနဋ္ဌာနေယေဝ။

### အဇိတကေသကမ္ဗလဝါဒဝဏ္ဏနာ

၁၇၁. **ဒိန္န** န္တိ ဒေယျဓမ္မသီသေန အနစေတနာယေဝ ဝုတ္တာ။ တံမုခေန စ ဖလန္တိ ဒဿေတိ **"ဒိန္နဿ ဖလာဘာဝ"**န္တိ ဣမိနာ။ ဒိန္နဉ္စဟိ မုခ္ယတော အန္နာဒိဝတ္ထု, တံ ကထမေသ ပဋိက္ခိပိဿတိ ။ ဧသ နယော **ယိဋ္ဌံ ဟုတ** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ သဗ္ဗသာဓာရဏံ မဟာအနံ **မဟာယာဂေ။** ဟာဟုနဘာဝေန ကတ္တဗ္ဗသက္ကာရော **ဟာဟုနကသက္ကာရော။ ဖလ**န္တိ အာနိသံသဖလံ, နိဿန္ဒဖလဉ္စ။ **ဝိပါကော**တိ သဒိသဖလံ။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ အနေ ဌာနန္တရာဒိပတ္တိ ဝိယ ဟိ အာနိသံသော, **သင်္ခဗ္ဗာဟုမ္ဗဏဿ** အနေ (ဇာ. ၁.၁၀.၃၉) တာဏလာဘမတ္တံ ဝိယ နိဿန္ဒော, ပဋိသန္ဓိသင်္ခာတံ သဒိသဖလံ ဝိပါကော။ **အယံ လောကော, ပရလောကောတိ** စ ကမ္မုနာ လဒ္ဓဗ္ဗော ဝုတ္တော ဖလာဘာဝမေဝ သန္ဓာယ ပဋိက္ခိပနတော။ ပစ္စက္ခဒိဋ္ဌော ဟိ လောကော ကထံ တေန ပဋိက္ခိတ္တော သိယာ။ **"သဗ္ဗေ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ"**တိ ဣမိနာ ကာရဏမာဟ, ယတ္ထ ယတ္ထ ဘဝယောနိအာဒီသု ဋ္ဌိတာ ဣမေ သတ္တာ, တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇန္တိ, နိရုဒယဝိနာသဝသေန ဝိနဿန္တီတိ အတ္ထော။ **တေသူ**တိ မာတာပိတူသု။ **ဖလာဘာဝဝသေနေဝ ဝဒတိ,** န မာတာပိတူနံ, နာပိ တေသု ဣဒာနိ ကရိယမာနသက္ကာရာသက္ကာရာနမဘာဝဝသေန တေသံ လောကေ ပစ္စက္ခတ္တာ။ ပုဗ္ဗုဠဿ ဝိယ ဣမေသံ သတ္တာနံ ဥပ္ပာဒေ နာမ ကေဝလော, န စဝိတွာ အာဂမနပုဗ္ဗကော အတ္ထီတိ ဒဿနတ္ထံ "နတ္ထိ သတ္တာ ဩပပါတိကာ"တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"စဝိတွာ ဥပပဇ္ဇနကာ သတ္တာ နာမ နတ္ထိ"** တိ။ သမဏေန နာမ ယာထာဝတော ဇာနန္တေန ကဿစိ အကထေတွာ သညတေန ဘဝိတဗ္ဗံ, အညထာ အဟောပုရိသိကာ နာမ သိယာ။ ကိဉ္စဟိ ပရော ပရဿ ကရိဿတိ, တထာ စ အတ္တနော သမ္ပာဒနဿ ကဿစိ အဝဿယော ဧဝ န သိယာ တတ္ထ တတ္ထေဝ ဥစ္ဆိဇ္ဇနတောတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ **"ယေ ဣမဉ္စ။ပေ။ ပဝေဒေန္တိ"** တိ အာဟ။ အယံ အဋ္ဌကထာဝသေသကော အတ္ထော။

စတူသု မဟာဘူတေသု နိယုတ္တော **စာတုမဟာဘူတိကော,** အတ္ထမတ္တတော ပန ဒဿေတုံ **"စတုမဟာဘူတမယော"**တိ ဝုတ္တံ။ ယထာ ဟိ မတ္တိကာယ နိဗ္ဗတ္တံ ဘာဇနံ မတ္တိကာမယံ, ဧဝမယမ္ပိ စတူဟိ မဟာဘူတေဟိ နိဗ္ဗတ္တ

တော စတုမဟာဘူတမယောတိ ဝုတ္တံ။ **အဇ္ဈတ္တိကပထဝီဓာတူ** တိ သတ္တသန္တာနဂတာ ပထဝီဓာတု။ **ဗာဟိရပထဝီဓာတုန္**
တိ ဗဟိဒ္ဓာ မဟာပထဝိံ, တေန ပထဝီယေဝ ကာယောတိ ဒဿေတိ။ **အနုဂစ္ဆတီ** တိ အနုဗန္ဓတိ။ **ဥဘယေနာပီ**တိ ပဒဒွ
ယေနပိ။ **ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီ** တိ ဗာဟိရပထဝိကာယတော တဒေကဒေသဘူတာ ပထဝီ အာဂန္တွာ အဇ္ဈတ္တိကဘာဝပ္ပ
တ္တိ ဟုတွာ သတ္တဘာဝေန သဏ္ဌိတာ, သာ စ မဟာပထဝီ ဃဋ္ဋာဒိဂတပထဝီ ဝိယ ဣဒါနိ တမေဝ ဗာဟိရံ ပထဝိကာယံ
သမုဒါယဘူတံ ပုန ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတိ, သဗ္ဗသော တေန ဗာဟိရပထဝိကာယေန နိဗ္ဗိသေသတံ ဧကီဘာဝမေဝ ဂစ္ဆတီတိ
အတ္ထော။ **အာပါဒီသုပိ ဧသေဝ နယော**တိ ဧတ္ထ ပဇ္ဇုန္နေန မဟာသမုဒ္ဒတော ဂဟိတအာပေါ ဝိယ ဝဿောဒကဘာ
ဝေန ပုနပိ မဟာသမုဒ္ဒံ, သူရိယရံသိတော ဂဟိတဣန္ဒဂ္ဂိသင်္ခါတတေဇော ဝိယ ပုနပိ သူရိယရံသိံ, မဟာဝါယုက္ခန္ဓ
တော နိဂ္ဂတမဟာဝါတော ဝိယ ပုနပိ မဟာဝါယုက္ခန္ဓံ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ပရိကပ္ပနာမတ္တေန ဒိဋ္ဌိဂတိကဿ
အဓိပ္ပါယော။

**မနစ္ဆဋ္ဌာနိ** **ဣန္ဒြိယာနိ** တိ မနမေဝ ဆဋ္ဌံ ယေသံ စက္ခုသောတဃာနဇိဝှာကာယာနံ, တာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။
**အာကာသံ ပက္ခန္ဒန္တိ** တေသံ ဝိသယဘာဝါတိ ဝဒန္တိ။ ဝိသယီဂဟဏေန ဟိ ဝိသယာပိ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောန္တိ။ ကထံ ဂ
ဏိတာ မဇ္ဈပဇ္ဈမာတိ အာဟ **“မဇ္ဈော စေဝ။ပေ။ အတ္ထော”** တိ။ အာဠာဟနံ သုသာနန္တိ အတ္ထတော ဧကံ။ **ဂုဏာဂုဏ
ပဒါနီ**တိ ဂုဏဒေါသကောဋ္ဌာသာနိ။ **သရီရမေဝ ဝါ ပဒါနိ** တံတံကိရိယာယ ပဇ္ဇိတဗ္ဗတော။ **ပါရာဝတပက္ခိဝဏ္ဏာ
နီ**တိ ပါရာဝတဿ နာမ ပက္ခိနော ဝဏ္ဏာနိ။ **“ပါရာဝတပက္ခဝဏ္ဏာနီ”** တိ ပါဌော, ပါရာဝတသကုဏဿ ပတ္တဝ
ဏ္ဏာနီတိ အတ္ထော။ **ဘသ္မန္တာ** တိ ဆာရိကာပရိယန္တာ။ တေနာဟ **“ဆာရိကာဝသာနမေတ”**တိ။ အာဟုတိသဒ္ဒေနေ
တ္ထ “ဒိန္နံ ယိဋ္ဌံ ဟုတ”န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ဒါနံ သဗ္ဗမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဒဿေတိ **“ပါဟုနကသက္ကာရာဒိဘေဒံ ဒိန္
နဒါန”**န္တိ ဣမိနာ, ဝိရူပေကသေသနိဒ္ဒေသော ဝါ ဧသ။ **အတ္ထော** တိ အဓိပ္ပါယတော အတ္ထော သဒ္ဒတော တဿ
အနဓိဂမိတတ္တာ။ ဧဝမီဒိသေသု။ ဒဗ္ဗုန္တိ မုယှန္တီတိ ဒတ္တု, ဗာလပုဂ္ဂလာ, တေဟိ **ဒတ္တူဟိ။** ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတီ
တိ အာဟ **“ဗာလာ ဒေန္တီ”** တိအာဒိ။ ပါဠိယံ “လောကော အတ္ထီ”တိ မတိ ယေသံ တေ **အတ္ထိကာ,** “အတ္ထီ”တိ ဧ
ဒံ နေပါတိကပဒံ, တေသံ ဝါဒေါ အတ္ထိကဝါဒေါ, တံ **အတ္ထိကဝါဒံ။**

**တတ္ထ** တိ ဧတေသု ယထာဝုတ္တေသု တီသု မိစ္ဆာဝါဒေသု။ **ကမ္မံ ပဋိဗာဟတိ** အကိရိယဝါဒိဘာဝတော။ **ဝိပါကံ ပ
ဋိဗာဟတိ** သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အာယတိံ ဥပပတ္တိယာ ပဋိက္ခိပနတော။ **ဝိပါကန္တိ** စ အာနိသံသနိဿန္ဒသဒိသဖလဝသေန
တိဝိဓမ္ပိ ဝိပါကံ။ **ဥဘယံ ပဋိဗာဟတိ** သဗ္ဗသော ဟေတုပဋိသေဓနေနေဝ ဖလဿာပိ ပဋိသေဓိတတ္တာ။ **ဥဘယန္တိ** စ
ကမ္မံ ဝိပါကမ္ပိ။ သော ဟိ “အဟေတူ အပ္ပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ, ဝိသုဇ္ဈန္တိ စာ”တိ ဝဒန္တော ကမ္မဿ
ဝိယ ဝိပါကဿာပိ သံကိလေသဝိသုဒ္ဓီနံ ပစ္စယတ္တာဘာဝဇောတနတော တဒုဘယံ ပဋိဗာဟတိ နာမ။ **ဝိပါကော ပဋိ
ဗာဟိတော ဟောတိ** အသတိ ကမ္မသ္မိံ ဝိပါကာဘာဝတော။ **ကမ္မံ ပဋိဗာဟိတံ ဟောတိ** အသတိ ဝိပါကေ ကမ္မဿ နိ
ရတ္ထကတာပတ္တိတော။ **ဣတီ**တိ ဝုတ္တတ္ထနိဒဿနံ။ **အတ္ထတော** တိ သရူပတော, ဝိသုံ ဝိသုံ တံတံဒိဋ္ဌိဒီပကဘာ
ဝေန ပါဠိယံ အာဂတာပိ တဒုဘယပဋိဗာဟကာဝါတိ အတ္ထော။ ပစ္စေကံ တိဝိဓဒိဋ္ဌိကာ ဧဝ တေ ဥဘယပဋိဗာဟကတ္တာ။
**“ဥဘယပ္ပဋိဗာဟကာ”** တိ ဟိ ဟေတုဝစနံ ဟေတုဂဗ္ဘတ္တာ တဿ ဝိသေသနဿ။ **အဟေတုကဝါဒါ စေဝါ**တိ
အာဒိ ပဋိညာဝသေန တပ္ဖလဘာဝေန နိစ္ဆိတတ္တာ။ တသ္မာ ဝိပါကပဋိဗာဟကတ္တာ **နတ္ထိကဝါဒါ,** ကမ္မပဋိဗာဟကတ္တာ **အ
ကိရိယဝါဒါ,** တဒုဘယပဋိဗာဟကတ္တာ **အဟေတုကဝါဒါ**တိ ယထာလာဘံ ဟေတုဖလတာသမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ယော ဟိ ဝိပါကပဋိဗာဟနေန နတ္ထိကဒိဋ္ဌိကော ဥစ္ဆေဒဝါဒီ, သော အတ္ထတော ကမ္မပဋိဗာဟနေန အကိရိယဒိဋ္ဌိကော,
ဥဘယပဋိဗာဟနေန အဟေတုကဒိဋ္ဌိကော စ ဟောတိ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

**“ယေ ဝါ ပနာ”**တိအာဒိနာ ဧတေသမနုဒိဋ္ဌိကာနံ နိယာမောက္ကန္တိဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တော။ တတ္ထ **တေသန္တိ** ပူရ
ဏာဒီနံ။ **သဇ္ဈာယန္တီ** တိ တံ ဒိဋ္ဌိဒီပကံ ဂန္ထံ ယထာ တထာ တေဟိ ကတံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပဌန္တိ။ **ဝီမံသန္တီ** တိ တဿ
အတ္ထံ ဝိစာရေန္တိ။ **“တေသ”**န္တိအာဒိ ဝီမံသနာကာရဒဿနံ။ “ကရောတော။ပေ။ ဥစ္ဆိဇ္ဇတီ”တိ ဧဝံ ဝီမံသန္တာနံ တေ
သန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **တသ္မိံ အာရမ္မဏေ** တိ ယထာပရိကပ္ပိတေ ကမ္မဖလာဘာဝါဒိကေ “ကရောတော န ကရီယတိ ပါပ”န္
တိအာဒိ နယပ္ပဝတ္တာယ မိစ္ဆာဒဿနသင်္ခါတာယ လဒ္ဓိယာ အာရမ္မဏေ။ **မိစ္ဆာသတိ သန္တိဋ္ဌတီ** တိ မိစ္ဆာသတိသင်္
ခါတာ လဒ္ဓိသဟဂတာ တဏှာ သန္တိဋ္ဌတိ။ “ကရောတော န ကရီယတိ ပါပ”န္တိအာဒိဝသေန ဟိ အနုဿဝူပလဒ္
ဓေ အတ္ထေ တဒါကာရပရိဝိတက္ကနေဟိ သဝိဂ္ဂဟေ ဝိယ သရူပတော စိတ္တဿ ပစ္စုပဋ္ဌိတေ စိရကာလပရိစယေန
“ဧဝမေတ”န္တိ နိဇ္ဈာနက္ခမဘာဝူပဂမနေ, နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ စ တထာ တထာ ဂဟိတေ ပုနပ္ပုနံ တထေဝ အာသေဝန္

တသ္သ ဗဟုလီကရောန္တဿ မိစ္ဆာဝိတက္ကေန သမာနီယမာနာ မိစ္ဆာတယာမုပတ္ထမ္ဘိတာ အတံသဘာဝမ္ပိ “တံ
သဘာဝ”န္တိ ဂဏှာဟန္တီ မိစ္ဆာလဒ္ဓိသဟဂတာ တဏှာ မုသာ ဝိတထံ သရဏတော ပဝတ္တနတော မိစ္ဆာသတီတိ ဝုစ္စ
စတိ။ **စတုရင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယ** မ္ပိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၁၀) စေသ အတ္ထော ဝုတ္တောယေဝ။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒယော ဝိယ
ဟိ မိစ္ဆာသတိ နာမ ဟဋ္ဌိယေကော ကောစိ ဓမ္မော နတ္ထိ, တဏှာဟာသီသေန ဂဟိတာနံ စတုန္နမ္ပိ အကုသလက္ခန္ဓာနမေ
တံ အဓိဝစနန္တိ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယ** မ္ပိ **သလ္လေခသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈၃) ဝုတ္တံ။

**စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ ဟောတီ** တိ ယထာသကံ ဝိတက္ကာဒိပစ္စယလာဘေန တသ္မိံ အာရမ္မဏေ အဝဋ္ဌိတတာယ အနေက
ဂ္ဂတံ ပဟာယ ဧကဂ္ဂံ အပ္ပိတံ ဝိယ ဟောတိ, စိတ္တသီသေန စေတ္ထ မိစ္ဆာသမာဓိ ဧဝ ဝုတ္တော။ သော ဟိ ပစ္စယဝိသေ
သေဟိ လဒ္ဓဘာဝနာဗလော ဤဒိသေ ဌာနေ သမာဓာနပတိရူပကကိစ္စကရောယေဝ ဟောတိ တလဝိဇ္ဈနာဒီသု ဝိယာတိ ဒဋ္ဌ
ဗ္ဗံ။ **ဇဝနာနိ ဇဝန္တီ** တိ အနေကက္ခတ္တုံ တေနာကာရေန ပုဗ္ဗာဘိဂိယေသု ဇဝနတရေသု ပဝတ္တေသု သန္နိဋ္ဌာနဘူ
တေ သဗ္ဗပစ္ဆိမေ ဇဝနတရေ သတ္တ ဇဝနာနိ ဇဝန္တိ။ **“ပဌမဇဝနေ သတေကိစ္ဆာ ဟောန္တိ, တထာ ဒုတိယာဒီသူ”** တိ
ဣဒံ ဓမ္မသဘာဝဒဿနမေဝ, န ပန တသ္မိံ ခဏေ တေသံ တိကိစ္ဆာ ကေနစိ သက္ကာ ကာတုန္တိ ဒဿနံ တေသ္ဝေဝ
ဌတ္ဝာ သတ္တမဇဝနဿ အဝဿမုပ္ပဇ္ဇမာနဿ နိဝတ္တိတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ, ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တေ စ စိတ္
တတရေ ဩတအနုသာသန ဝသေန တိကိစ္ဆာယ အသမ္ဘဝတော။ တေနာဟ **“ဗုဒ္ဓာနမ္ပိ အတေကိစ္ဆာ အနိဝတ္တိ
နော”**တိ ။ **အရိဋ္ဌကဏ္ဍကသဒိသာ** တိ အရိဋ္ဌဘိက္ခုကဏ္ဍကသာမဏေရသဒိသာ, တေ ဝိယ အတေကိစ္ဆာ အနိဝတ္တိ
နော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂတိကာယေဝ ဇာတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**တတ္ထာ** တိ တေသု တီသု မိစ္ဆာဒဿနေသု။ **ကောစိ ဧကံ ဒဿနံ ဩက္ကမတီ** တိ ယဿ ဧကသ္မိံယေဝ အဘိနိ
ဝေသော, အာသေဝနာ စ ပဝတ္တာ, သော ဧကမေဝ ဒဿနံ ဩက္ကမတိ။ **ကောစိ ဒွေ, ကောစိ တီဏိပီ**တိ ယဿ ဒွီ
သု, တီသုပိ ဝာ အဘိနိဝေသော, အာသေဝနာ စ ပဝတ္တာ, သော ဒွေ , တီဏိပိ ဩက္ကမတိ, ဧတေန ပန ဝစနေန ယာ ပုဗ္
ဗေ “ဣတိ သဗ္ဗေပေတေ အတ္ထတော ဥဘယပ္ပဋိဗာဟကာ”တိအာဒိနာ ဥဘယပ္ပဋိဗာဟကတာမုခေန ဒီပိတာ အတ္ထ
တော သံသဋ္ဌာ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိကတာ, သာ ပုဗ္ဗာဘိဂိယာ။ ယာ ပန မိစ္ဆတ္တနိယာမောက္ကန္တိဘူတာ, သာ ယထာသကံ ပစ္စယသ
မုအာဂမသိဒ္ဓိတော ဘိန္နာရမ္မဏာနံ ဝိယ ဝိသေသာဓိဂမာနံ ဧကဇ္ဈံ အနုပ္ပတ္တိယာ အညမညံ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ တေတိ ဒ
ဿေတိ။ **“ဧကသ္မိံ ဩက္ကန္တေပိ”** တိအာဒိနာ တိဿန္နမ္ပိ ဒိဋ္ဌီနံ သမာနသာမတ္ထိယတံ, သမာနဖလတဉ္စ ဝိဘာ
ဝေတိ။ သဂ္ဂါဝရဏာဒိနာ ဟောတာ သမာနသာမတ္ထိယာ စေဝ သမာနဖလာ စ, တသ္မာ တိဿောပိ စေတာ ဧကဿ ဥပ္
ပန္နာပိ အဗ္ဗောကိဏ္ဏာ ဧဝ, ဧကာယ ဝိပာကေ ဒိန္နေ ဣတရာ တဿာ အနုဗလပ္ပဒာယိကာယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **“ပတ္
တော သဂ္ဂမဂ္ဂာဝရဏဉ္စေဝ”**တိအာဒိံ ဝတ္ဝာ **“အဘဗ္ဗော”** တိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ အာဝိကရောတိ။ **မောက္ခမဂ္ဂါ
ဝရဏန္တိ** နိဗ္ဗာနပထဘူတဿ အရိယမဂ္ဂဿ နိဝါရဏံ။ **ပဂေဝါ**တိ ပဋ္ဌမေဝ၊ ပဋ္ဌမကေ နိဟတော, မောက္ခသင်္ခါတံ
ပန နိဗ္ဗာနံ ဂန္တုံ ကာ နာမ ကထာတိ အတ္ထော။ အပိစ **ပဂေဝါ**တိ ဟ ဧဝ, ပဌမတရမေဝ မောက္ခံ ဂန္တုမဘဗ္ဗော, မော
က္ခဂမနတောပိ ဒူရတရမေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧဝမညတ္ထာပိ ယထာရဟံ။

**“ဝဋ္ဋခါဏု နာမေသ သတ္တော”** တိ ဣဒံ ဝစနံ နေယျတ္တမေဝ, န နီတတ္ထံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **ပပဉ္စသူဒနိယံ**
နာမ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** “ကိံ ပနေသ ဧကသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိယတော ဟောတိ, ဥဒါဟု အညသ္မိမ္ပီတိ? ဧက
သ္မိံယေဝ နိယတော, အာသေဝနဝသေန ပန ဘဝန္တရေပိ တံ တံ ဒိဋ္ဌိံ ရောစေတိယေဝါ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၀၃)။ အကု
သလဉ္စဟိ နာမေတံ အဗလံ ဒုဗ္ဗလံ, န ကုသလံ ဝိယ သဗလံ မဟာဗလံ, တသ္မာ “ဧကသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ နိယ
တော”တိ တတ္ထ ဝုတ္တံ။ အညထာ သမ္မတ္တနိယာမော ဝိယ မိစ္ဆတ္တနိယာမောပိ အစ္စန္တိကော သိယာ, န စ အစ္စန္
တိကော။ ယဒေဝံ ဝဋ္ဋခါဏုဇောတနာ ကထံ ယုဇ္ဇေယျာတိ အာဟ “အာသေဝနဝသေနာ”တိအာဒိ, တသ္မာ ယထာ **သ
တ္တင်္ဂုတ္တရဟဋ္ဌိယံ** “သကိံ နိမုဂ္ဂောပိ နိမုဂ္ဂော ဧဝ ဗာလော”တိ [အ. နိ. ၇.၁၅ (အတ္ထတော သမာနံ)] ဝုတ္တံ, ဧဝံ ဝ
ဋ္ဋခါဏုဇောတနာပိ ဝုတ္တာ။ ယာဒိသေ ဟိ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ အယံ တံ တံ ဒဿနံ ဩက္ကန္တော, ပုန ကဒါစိ တပ္ပဋိပ
က္ခေ ပစ္စယေ ပဋိစ္စ တတော သီသုက္ခိပနမဿ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ တသ္မာ တတ္ထ, (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၀၂)
ဣဓ စ အဋ္ဌကထာယံ **“ဝေရူပဿ ဟိ ယေဘုယျေန ဘဝတော ဝုဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထီ”** တိ ယေဘုယျဂ္ဂဟဏံ ကတံ,
ဣတိ အာသေဝနဝသေန ဘဝန္တရေပိ တံတံဒိဋ္ဌိယာ ရောစနတော ယေဘုယျေနဿ ဘဝတော ဝုဋ္ဌာနံ နတ္ထီတိ က
တွာ ဝဋ္ဋခါဏုကော နာမေသ ဇာတော, န ပန မိစ္ဆတ္တနိယာမဿ အစ္စန္တိကတာယာတိ နီဟရိတွာ ဉာတဗ္ဗတ္ထ
တာယ နေယျတ္တမိဒံ, န နီတတ္ထန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယံ သန္ဓာယ **အဘိဓမ္မေ** ပိ “အရဟာ, ယေ စ ပုထုဇ္ဇနာ မဂ္ဂံ န ပဋိ

လဘိဿန္တိ, တေ ရူပက္ခန္ဓဉ္စ န ပရိဇာနန္တိ, ဝေဒနာက္ခန္ဓဉ္စ န ပရိဇာနိဿန္တီ''တိအာဒိ (ယမ. ၁.ခန္ဓယမက ၂၁၀) ဝုတ္တံ။ **ပထဝိကေပကောတိ** ယထာဝုတ္တကာရဏေန ပထဝိဟာလကော။ တဒတ္ထံ သမတ္ထေတုံ **''ယေဘုယ္ယေနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဧဝံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ ပရမသာဝဇ္ဇာနုသာရေန သောတူနံ သတိမုပ္ပာဒေန္တော **''တသ္မာ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တသ္မာတိ** ယသ္မာ ဧဝံ သံသာရခာဏုဘာဝဿာပိ ပစ္စယော အပဏ္ဏကဇာတော, တသ္မာ ပရိဝဇ္ဇေယ္ယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အကလ္လာဏဇနေန္တိ** ကလျာဏဓမ္မဝိရဟိတဇနံ အသာဓုဇနံ။ **အာသီဝိသန္တိ** အာသုမာဂတဟလာဟလံ။ **ဘူတိကာမော**တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထာနံ ဝသေန အတ္တနော ဂုဏေဟိ ဝုဍ္ဎိကာမော။ **ဝိစက္ခဏော** တိ ပညာစက္ခုနာ ဝိဝိဓတ္ထဿ ပဿကော, ဓီရောတိ အတ္ထော။

## ပကုဓကစ္စာယနဝါဒဝဏ္ဏနာ

၁၇၄. ''အကဋာ''တိ ဧတ္ထ တ-ကာရဿ ဋ-ကာရာဒေသောတိ အာဟ **''အကတာ''**တိ, သမေန, ဝိသမေန တ ကေနစိပိ ဟေတုနာ အကတာ, န ဝိဟိတာတိ အတ္ထော။ တထာ **အကဋဝိဓာ**တိ ဧတ္ထာပိ။ နတ္ထိ ကတဝိဓော ကရဏဝိဓိ ဧတေသန္တိ **အကဋဝိဓာ**။ ပဒဒ္ဝယေနာပိ လောကေ ကေနစိ ဟေတုပစ္စယေန နေသံ အနိဗ္ဗတ္တဘာဝံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **''ဧဝံ ကရောဟီ''**တိအာဒိ။ **ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ** တိ ကဿစိ ဣဒ္ဓိမတော စေတောဝသိပ္ပတ္တဿ ပုဂ္ဂလဿ, ဒေဝဿ, ဣဿရာဒိနော စ ဣဒ္ဓိယာပိ န နိမ္မိတာ။ **အနိမ္မာပိတာ** တိ ကဿစိ အနိမ္မာပိတာ။ ကာမံ သဒ္ဒတော ယုတ္တံ, အတ္ထတော စ ပုရိမေန သမာနံ, တထာပိ ဟဋ္ဌိယမဋ္ဌကထာယဉ္စ အနာဂတမေဝ အဂဟေတဗ္ဗဘာဝေ ကာရဏန္တိ ဒဿေတိ **''တံ နေဝ ဟဋ္ဌိယ''**န္တိအာဒိနာ။

ဗြဟ္မဇာလသုတ္တသံဝဏ္ဏနာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀) **ဝုတ္တတ္ထမေဝ။** ဣဒမေတ္ထ ယောဇနာမတ္တံ – ဝဉ္ဈာတိ ဟိ ဝဉ္ဈပသုဝဉ္ဈတာလာဒယော ဝိယ အဖလာ ကဿစိ အဇနကာ, တေန ပထဝိကာယာဒီနံ ရူပာဒိဇနကဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ။ ရူပသဒ္ဒာဒယော ဟိ ပထဝိကာယာဒီဟိ အပ္ပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကာတိ တဿ လဒ္ဓိ။ ပဗ္ဗတဿ ကူဋမိဝ ဌိတာတိ **ကူဋဋ္ဌာ,** ယထာ ပဗ္ဗတကူဋံ ကေနစိ အနိဗ္ဗတ္တိတံ ကဿစိ စ အနိဗ္ဗတ္တကံ, ဧဝမေတေပိ သတ္တကာယာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယမိဒံ ''ဗီဇတော အင်္ကုရာဒိ ဇာယတီ''တိ ဝုစ္စတိ, တံ ဝိဇ္ဇမာနမေဝ တတော နိက္ခမတိ, န အဝိဇ္ဇမာနံ, ဣတရထာ အညတောပိ အညဿ ဥပလဒ္ဓိ သိယာ, ဧဝမေတေပိ သတ္တကာယာ, တသ္မာ **ဧသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတာ** တိ။ **ဌိတတ္တာ** တိ နိဗ္ဗိကာရဘာဝေန သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ။ **န စလန္တီ** တိ န ဝိကာရမာပဇ္ဇန္တိ။ ဝိကာရာဘာဝတော ဟိ တေသံ သတ္တန္နံ ကာယာနံ ဧသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတတာ, အနိဉ္ဇနဉ္စ အတ္တနော ပကတိယာ အဝဋ္ဌာနမေဝ။ တေနာဟ **''န ဝိပရိဏာမန္တီ''** တိ။ **ပကတိန္တိ** သဘာဝံ ။ အဝိပရိဏာမဓမ္မတ္တာ ဧဝ **န အညမညံ ဥပဟနန္တိ။** သတိ ဟိ ဝိကာရမာပာဒေတဗ္ဗဘာဝေ ဥပဃာတကတာ သိယာ, တထာ အနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေ သတိ အနုဂ္ဂဟကတာပီတိ တဒဘာဝံ ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိယံ **''နာလ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပထဝီယေဝ ကာယေကဒေသတ္တာ **ပထဝိကာယော** ယထာ ''သမုဒ္ဒော ဒိဋ္ဌော''တိ, **ပထဝိသမူဟော တ** ကာယသဒ္ဒဿ သမူဟတစကတ္တာ ယထာ ''ဟတ္ထိကာယော''တိ။ ဇီဝသတ္တမာနံ ကာယာနံ နိစ္စတာယ နိဗ္ဗိကာရဘာဝတော န ဟန္တဗ္ဗတာ, န ဃာတေတဗ္ဗတာ စ, တသ္မာ နေဝ ကောစိ ဟန္တာ, ဃာတေတာ တ အတ္ထီတိ ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိယံ **''သတ္တန္နံ တွေဝ ကာယာန''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ကောစိ ဟန္တာ နတ္ထိ, ကထံ တေသံ သတ္တပ္ပဟာရောတိ တတ္ထ စောဒနာယာဟ **''ယထာ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **သတ္တန္နံ တွေဝတ** တိ သတ္တန္နမေဝ။ **ဣတိ**သဒ္ဒော ဟေတ္ထ နိပါတမတ္တံ။ **ပဟတန္တိ** ပဟရိတံ။ ကောတ္ထာဓာရာဒိကံ **သတ္ထံ။** အန္တရေနေဝ ပဝိသတိ, န တေသု။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – **ကေဝလံ** ''အဟံ ဣမံ ဇီဝိတာ ဝေရောပေမီ''တိ တေသံ တထာ **သညာမတ္တမေဝ,** ဟနနဃာတနာဒိ ပန ပရမတ္ထတော နတ္ထေဝ ကာယာနံ အဝိကောပနီယဘာဝတောတိ။

## နိဂဏ္ဌနာဋပုတ္တဝါဒဝဏ္ဏနာ

၁၇၇. စတ္တာရော ယာမာ ဘာဂါ စတုယာမံ, စတုယာမံ ဧဝ **စာတုယာမံ။** ဘာဂတ္ထော ဟိ ဣဓ **ယာမ**-သဒ္ဒော ယထာ ''ရတ္တိယာ ပဌမော ယာမော''တိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၆၈)။ သော ပနေတ္ထ ဘာဂေ သံဝရလက္ခိတောတိ အာဟ **''စတုကောဋ္ဌာသေန သံဝရေန သံဝုတော''** တိ, သံယမတ္ထော တ **ယာမ**သဒ္ဒော ယမနံ သညမနံ ယာမောတိ ကတွာ။

‘‘ယတတ္တော’’တိအာဒီသု ဝိယ ဟိ အနုပသဂ္ဂေပိ သဥပသဂ္ဂေ ဝိယ သညမတ္တတစကော, သော ပန စတူဟိ အာကာရေဟီတိ အာဟ **‘‘စတုကောဋ္ဌာသေန သံဝရေန္နာ’’** တိ။ အာကာရော ကောဋ္ဌာသောတိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ။ တရိတော သဗ္ဗတရိ ယသ္သာယံ **သဗ္ဗတရိတရိတော** ယထာ ‘‘အဂ္ယာဟိတော’’တိ။ တေနာဟ **‘‘တရိတသဗ္ဗဥဒကော’’**တိ။ တရိသဒ္ဒေန စေတ္ထ တရိပရိဘောဂေ ဝုတ္တော ယထာ ‘‘ရတ္တူပရတော’’တိ။ ပဋိက္ခိတ္တော သဗ္ဗသီတောဒကော တပ္ပရိဘောဂေ ယသ္သာတိ တထာ။ **တန္တိ** သီတောဒကံ။ **သဗ္ဗတရိယုတ္တော** တိ သံဝရလက္ခဏမတ္တံ ကထိတံ။ **သဗ္ဗတရိ ဓုတော**တိ ဟာပနိဇ္ဇရလက္ခဏံ။ **သဗ္ဗတရိဖုဋ္ဌော** တိ ကမ္မက္ခယလက္ခဏန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒသ္သေန္တော **‘‘သဗ္ဗေနာ’’**တိအာဒိမာဟ, **သဗ္ဗေန ဟာပတရဏေန ယုတ္တော** တိ ဟိ သဗ္ဗပ္ပကာရေန သံဝရလက္ခဏေန ဟာပတရဏေန သမန္နာဂတော။ **ဓုတပာပေါ**တိ သဗ္ဗေန နိဇ္ဇရလက္ခဏေန ဟာပတရဏေန ဝိဓုတပာပေါ။ **ဖုဋ္ဌော** တိ အဋ္ဌန္နမ္ပိ ကမ္မာနံ ခေပနေန မောက္ခပ္ပတ္တိယာ ကမ္မက္ခယလက္ခဏေန သဗ္ဗေန ဟာပတရဏေန ဖုဋ္ဌော, တံ ပတ္တော ဌိတောတိ အတ္ထော။ ‘‘ဒွေဝယေဝ ဂတိယော ဘဝန္တိ, အနညာ’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၅၈; ၂.၃၄; ၃.၁၉၉, ၂၀၀; မ. နိ. ၂.၃၈၄, ၃၉၈) ဝိယ ဂမုသဒ္ဒော နိဋ္ဌာနတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **‘‘ကောဋိပ္ပတ္တစိတ္တော’’** တိ, မောက္ခာဓိဂမေန ဥတ္တမမရိယာဒပ္ပတ္တစိတ္တောတိ အတ္ထော။ ကာယာဒီသု ဣန္ဒြိယေသု သံယမေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော **သံယတစိတ္တော။** အတီတေ ဟေတ္ထ တ-သဒ္ဒော။ သံယမေတဗ္ဗဿ အဝသေသဿ အဘာဝတော **သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တော။ ကိဉ္စိ သာသနာနုလောမ** န္တိ ဟာပတရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **အသုဒ္ဓလဒ္ဓိတာယာ** တိ ‘‘အတ္ထိ ဇီဝေ, သော စ သိယာ နိစ္စော, သိယာ အနိစ္စော’’တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၇၇)။ ဧဝမာဒိမလီနလဒ္ဓိတာယ။ **သဗ္ဗာ** တိ ကမ္မပကတိဝိဘာကဒိဝိသယာပိ သဗ္ဗာ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိယော။ **ဒိဋ္ဌိယေဝ တာ**တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဇာတာ။

## သဉ္စယဗေလဋ္ဌပုတ္တဝာဒဝဏ္ဏနာ

**၁၇၉-၁၈၁. အမရာဝိက္ခေပေ ဝုတ္တနယော ဧဝ** တိ ဗြဟ္မဇာလေ အမရာဝိက္ခေပဝာဒဝဏ္ဏနာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၆၁) ဝုတ္တနယော ဧဝ။ ကသ္မာ? ဝိက္ခေပဗျာကရဏဘာဝတော, တထေဝ စ တတ္ထ ဝိက္ခေပဝါဒဿ အာဂတတ္တာ။

## ပဌမသန္ဒိဋ္ဌိကသာမညဖလဝဏ္ဏနာ

**၁၈၂. ပီဠေတွာတ**တိ တေလယန္တေန ဥပ္ပီဠေတွာ, ဣမိနာ ရညော အာဘောဂမာဟ။ ဝဒတော ဟိ အာဘောဂဝသေန သဗ္ဗတ္ထ အတ္ထနိစ္ဆယော။ အဋ္ဌကထာစရိယာ စ တအာဘောဂညူ, ပရမ္ပရာဘတတ္တသ္သာဝိရောဓိနော စ, တသ္မာ သဗ္ဗတ္ထ ယထာ တထာ ဝစနောကာသလဒ္ဓဘာဝမတ္တေန အတ္ထော န ဝုတ္တော, အထ ခော တေသံ ဝတ္တုမိစ္ဆိတဝသေနာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ, ဧဝဉ္စ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ အတ္ထုဒ္ဓာရာဒိဝသေန အတ္ထဝိဝေစနာ ကတာတိ။

**၁၈၃. ယထာ တေ ရုစ္စေယျာ** တိ ဣာအနိ မယာ ပုဋ္ဌိယမာနော အတ္တော ယထာ တဝ စိတ္တေ ရုစ္စေယျ, တယာ စိတ္တေ ရုစ္စေထာတိ အတ္ထော။ ကမ္မတ္တေ ဟေတံ ကိရိယာပဒံ။ မယာ တ အနိ ပုဋ္ဌိယမာနမတ္ထံ တဝ သမ္ပ အနဘူတဿ ရောစေယျာတိပိ ဝဋ္ဋတိ။ ဃရဒာသိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ ဇာတော **အန္တောဇာတော။** ဓနေန ကီတော **ဓနက္ကီတော။** ဗန္ဓဂ္ဂာဟဂဟိတော **ကရမရာနီတော။** သာမမေဝ ယေန ကေနစိ ဟေတုနာ အသဘာဝမုပဂတော **သာမံအသဗ္ဗယောပဂတော။ သာမန္တိ** ဟိ သယမေဝ။ **အသဗ္ဗ** န္တိ အသဘာဝံ။ ကောစိ အသောပိ သမာနော အလသော ကမ္မံ အကရောန္တော ‘‘ကမ္မကာရော’’တိ န ဝုစ္စတိ, သော ပန န တထာဘူတောတိ ဝိသေသနမေတန္တိ အာဟ **‘‘အနလသော’’**တိ အာဒိ။ **ဒူရတော**တိ ဒူရဒေသတော အာဂတံ။ **ပဌမမေဝ**တိ အတ္တနော အာသန္နတရဋ္ဌာနုပသင်္ကမနတော ပဂေဝ ပုရေတရမေဝ။ **ဥဋ္ဌဟတိ** တိ ကရဝဝသေန ဥဋ္ဌဟိတွာ တိဋ္ဌတိ, ပစ္စုဋ္ဌာတီတိ တ အတ္ထော။ **ပစ္ဆာ** တိ သာမိကဿ နိပဇ္ဇာယ ပစ္ဆာ။ **သယနတော အဝုဋ္ဌိတေ** တိ ရတ္တိယာ ဝိဘာယနဝေလာယ သေယျတော အဝုဋ္ဌိတေ။ **ပစ္စူသကာလတော** တိ အတီတရတ္တိယာ ပစ္စူသကာလတော ။ **ယာဝ သာမိနော ရတ္တိံ နိဒ္ဒောက္ကမန** န္တိ အပရာယ ဘာဝိနိယာ ရတ္တိယာ ပဒေါသဝေလာယံ ယာဝ နိဒ္ဒောက္ကမနံ။ ယာ အတီတရတ္တိယာ ပစ္စူသဝေလာ, ဘာဝိနိယာ စ ပဒေါသဝေလာ, တေ ထန္တရေ သဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ ပစ္ဆာ နိပတတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကိံ ကာရမေဝ**တိ ကိံ ကရဏီယမေဝ ကိန္တိ ပုစ္ဆာယ ကာတဗ္ဗတော, ပုစ္ဆိတွာ ကာတဗ္ဗဝေယျာဝစ္စန္တိ အတ္ထော။ ပဋိဿဝေနေဝ သမီပစာရိတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **‘‘ပဋိသုဏန္တော ဝိစရတီ’’** တိ။ ပဋိကုဒ္ဓံ မုခံ ဩလောကေတုံ န ဝိသဟတီတိပိ ဒဿေတိ **‘‘တုဋ္ဌပဟဋ္ဌ’’** န္တိ ဣမိနာ။

**ဒေဝတေ ဝိယာ**တိ အာဓိပစ္စပရိဝါရာဒိသမန္နာဂတော ပဓာနဒေဝတေ ဝိယ, တေန မညေ-သဒ္ဒော ဣဓ ဥပမတ္ထောတိ ဉာပေတိ ယထာ "အက္ခာဟတံ မညေ အဋ္ဌာသိ ရညော မဟာသုဒဿနဿ အန္တေပုရံ ဥပသောဘယမာန"န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၅)။ **သော ဝတဿာဟ**န္တိ ဧတ္ထ သော ဝတ အဿံ အဟန္တိ ပဒစ္ဆေဒော, သော ရာဇာ ဝိယ အဟမ္ပိ ဘဝေယျံ။ ကေနာတိ စေ? ယဒိ ပုညာနိ ကရေယျံ, တေနာတိ အတ္ထောတိ အာဟ **"သော ဝတ အဟ"**န္တိအာဒိ။ **ဝတ**သဒ္ဒော ဥပမာယံ။ တေနာဟ **"ဧဝရူပေ"**တိ။ **ပုညာနီ**တိ ဥဠာရတရံ ပုညံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အညထာ ကတပုညတော ဥဠာရာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **"သော ဝတဿာယ"**န္တိပိ ပာဌော သော ရာဇာ ဝိယ အယံ အဟမ္ပိ အဿံ။ ကထံ? "ယဒိ ပုညာနိ ကရေယျ"န္တိ အတ္ထသမ္ဘဝတော **"အယမေဝတ္ထော"** တိ ဝုတ္တံ။ **အဿ**န္တိ ဟိ ဥတ္တမပုရိသယောဂေ အဟံ-သဒ္ဒော အပ္ပယုတ္တောပိ အယံ-သဒ္ဒေန ပရာမသနတော ပယုတ္တော ဝိယ ဟောတိ။ သော အဟံ ဧဝရူပေ အဿံ ဝတ, ယဒိ ပုညာနိ ကရေယျန္တိ ပဌမပာဌဿ အတ္ထမိစ္ဆန္တိ ကေစိ။ ဧဝံ သတိ ဒုတိယပာဌေ "အယမေဝတ္ထော"တိ အဝတ္တဗ္ဗော သိယာ တတ္ထ အယံ-သဒ္ဒေန အဟံ-သဒ္ဒဿ ပရာမသနတော, "သော"တိ စ ပရာမသိတဗ္ဗဿ အညဿ သမ္ဘဝတော။ **ယ**န္တိ အနံ။ **သတဘာဂမ္ပီ** တိ သတဘူတံ ဘာဂမ္ပိ, ရညာ ဒိန္နအနံ သတဓာ ကတွာ တတ္ထ ဧကဘာဂမ္ပီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ယာဝဇီဝံ န သက္ခိဿာမိ အတု**န္တိ ယာဝဇီဝံ အနုတ္ထာယ ဥဿာဟံ ကရောန္တောပိ သတဘာဂမတ္တမ္ပိ အတုံ န သက္ခိဿာမိ, တသ္မာ ပဗ္ဗဇိဿာမီတိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဥဿာဟံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **"ယံနူနာ"**တိ နိပါတော ပရိဝိတက္ကနတ္ထေတိ ဝုတ္တံ **"ဧဝံ စိန္တနဘာဝ"** န္တိ။

**ကာယေန ပိဟိတော**တိ ကာယေန သံဝရိတဗ္ဗဿ ကာယဒွါရေန ပဝတ္တနကဿ ပာပဓမ္မဿ သံဝရဏဝသေန ပိဒဟိတော။ ဥဿုက္ကဝစနဝသေန ပနေတ္ထ ဝိဟရေယျ-ပဒေန သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗတ္တာတိ အာဟ **"အကုသလပဝေသနဒွါရံ ထကေတွာ"**တိ။ ဟုတွာတိ ဟိ သေသော။ **အကုသလပဝေသနဒွါရ**န္တိ စ ကာယကမ္မဘူတာနမကုသလာနံ ပဝေသနဘူတံ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတံ ဒွါရံ။ **သေသပဒဒွယေပီ**တိ "ဝါစာယ သံဝုတော, မနသာ သံဝုတော"တိ ပဒဒွယေပိ။ **ဃာသစ္ဆာဒနေန ပရမတာယာ** တိ ဃာသစ္ဆာဒနပရိယေသနေ သလ္လေခဝသေန ပရမတာယ, ဥက္ကဋ္ဌဘာဝေ ဌိတ သဏ္ဌိတော ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တမေဝ ပရမံ ပမာဏံ ကောဋိ ဧတဿ, န တတော ပရံ ကိဉ္စိ အာမိသဇာတံ ပရိယေသတိ, ပစ္စာသိသတိ စာတိ **ဃာသစ္ဆာဒနပရမော,** တဿ ဘာဝေါ **ဃာသစ္ဆာဒနပရမတာ** တိပိ အဋ္ဌကထာ မုတ္တကော နယော။ ဃသိတဗ္ဗော အသိတဗ္ဗောတိ ဃာသော, အာဟာရော, အာဘုသော ဆာဒေတိ ပရိဒဟတီတိ ဧတေနာတိ **အစ္ဆာဒနံ,** နိဝါသနံ, အပိစ ဃသနံ **ဃာသော,** အာဘုသော ဆာဒီယတေ **အစ္ဆာဒန** န္တိပိ ယုဇ္ဇတိ။ **တေဒတ္ထမ္ပီ** တိ ဃာသစ္ဆာဒနတ္ထာယာပိ။ **အနေသန**န္တိ ဧကဝီသတိဝိဓမ္ပိ အနနုရူပမေသနံ။

**ဝိဝေကဋ္ဌကာယာန** န္တိ ဂဏသင်္ဂဏိကတော ပဝိဝိတ္တေ ဌိတကာယာနံ, သမ္ဗန္ဓိဘူတာနံ ကာယဝိဝေကောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **နေက္ခမ္မာဘိရတာန** န္တိ ဈာနာဘိရတာနံ။ **ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာန** န္တိ တာယ ဧဝ ဈာနာဘိရတိယာ ပရမံ ဥတ္တမံ ဝေါဒါနံ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိံ ပတ္တာနံ။ **နိရုပဓီန**န္တိ ကိလေသူပဓိအဘိသင်္ခါရူပဓီဟိ အစ္စန္တဝိဂတာနံ။ ဝိသင်္ခါရံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ, တဒဓိဂမနေတာ **ဝိသင်္ခါရဂတာ,** အရဟန္တော, တေသံ။ **"ဧဝံ ဝုတ္တေ"** တိ က္ကမိနာ **မဟာနိဒ္ဒေသေ** (မဟာနိ. ၇, ၉) အာဂတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဧတ္ထ စ ပဌမော ဝိဝေကော ဣတရေဟိ ဒွီဟိ ဝိဝေကေဟိ သဟာပိ ဝတ္တဗ္ဗော ဣတရေသု သိဒ္ဓေသု တဿာပိ သိဇ္ဈနတော, ဝိနာ စ တသ္မိံ သိဒ္ဓေပိ ဣတရေ သမသိဇ္ဈနတော။ တထာ ဒုတိယောပိ။ တတိယော ပန ဣတရေဟိ သဟေဝ ဝတ္တဗ္ဗော။ န ဝိနာ ဣတရေသု သိဒ္ဓေသုယေဝ တဿ သိဇ္ဈနတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"ဂဏသင်္ဂဏိကံ ပဟာယာ"**တိအာဒိ တဒဓိပ္ပာယဝိဘာဝနံ။ တတ္ထ ဂဏေ ဇနသမာဂမေ သန္နိပတနံ **ဂဏသင်္ဂဏိကာ,** တံ **ပဟာယ။ ကာယေန ဧကော ဝိဟရတီ** ဝိစရတိ ပုဂ္ဂလဝသေန အသဟာယတ္တာ။ စိတ္တေ ကိလေသာနံ သန္နိပတနံ **စိတ္တကိလေသသင်္ဂဏိကာ,** တံ **ပဟာယ။ ဧကော ဝိဟရတီ** ကိလေသဝသေန အသဟာယတ္တာ။ မဂ္ဂဿ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ, ဂေါတြဘူအာဒီနဉ္စ အာရမ္မဏကရဏမတ္တတ္တာ န တေသံ ဝသေန သာတိသယာ နိဗ္ဗုတိသုခသမ္ဖုသနာ, ဖလသမာပတ္တိနိရောဓသမာပတ္တိဝသေန ပန သာတိသယာတိ အာဟ **"ဖလသမာပတ္တိံ ဝါ နိရောဓသမာပတ္တိံ ဝါ"** တိ။ ဖလပရိယောသာနော ဟိ နိရောဓော။ **ပဝိသိတွာ**တိ သမာပဇ္ဇနဝသေန အန္တောကတွာ။ **နိဗ္ဗာနံ ပတွာ** တိ ဧတ္ထ ဥဿုက္ကဝစနမေတံ အာရမ္မဏကရဏေန, စိတ္တစေတသိကာနံ နိရောဓေန စ နိဗ္ဗုတိပဇ္ဇနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **စောဒနတ္ထေ**တိ ဇာနာပေတုံ ဥဿာဟကရဏတ္ထေ။

၁၈၄. **အဘိဟရိတွာ**တိ အဘိမုခဘာဝေန နေတွာ။ **န**န္တိ တထာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝိဟရန္တံ။ **အဘိဟာရေယျာ**တိ နိမန္တနဝသေန အဘိဟရေယျ။ "စီဝရာဒီဟိ ပယောဇနံ သာဓေဿာမီ"တိ ဝစနသေသေန ယောဇနာ။ တထာ "ယေနတ္ထော, တံ ဝ

ဒေယျာထာ''တိ။ **စီဝရာဒိဝေကလ္လ** န္တိ စီဝရာဒီနံ လူခတာယ ဝိကလဘာဝံ။ **တဒုဘယမ္ပိ** တိ တဒေဝ အဘိဟာရဒ္ဝယမ္ပိ။ **သပ္ပာယ** န္တိ သဗ္ဗဂေလညာပဟရဏဝသေန ဥပကာရာဝဟံ။ ဘာဝိနော အနတ္ထသ္သ အဇနနဝသေန ပရိဟာလနံ ရက္ခာဂုတ္တိ။ ပစ္စုပ္ပန္နသ္သ ပန အနတ္ထသ္သ နိသေဓဝသေန ပရိဟာလနံ အာဝရဏဂုတ္တိ။ ကိမတ္ထိယံ ''ဓမ္မိက'န္တိ ဝိသေသနန္တိ အာဟ **''သာ ပနေသာ''**တိအာဒိ။ **ဝိဟာရသီမာယာ**တိ ဥပစာရသီမာယ, လာဘသီမာယ တာ။

**၁၈၅.** ကေဝလော ယဒိ-ဧဝံ-သဒ္ဒော ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္ထာပေက္ခကောတိ ဝုတ္တံ **''ယဒိ တဝ အသော''**တိအာဒိ။ **ဧဝံ သန္တေ**တိ ဧဝံ လဗ္ဘမာနေ သတိ။ ဒုတိယံ ဥပဘာယ ပဌမဘာတေ, တသ္မာ ''ပဌမ''န္တိ ဘဏန္တော အညသ္သာပိ အတ္ထိတံ ဒီပေတိ။ တဒေဝ စ ကာရဏံ ကတ္ဝာ ရာဇာပိ ဧဝမာဟာတိ ဒသ္သေတုံ **''ပဌမန္တိ ဘဏန္တော''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တေနေတ**တိ ပဌမသဒ္ဒေန အညသ္သာပိ အတ္ထိတာဒီပနေနေဝ။

ဒုတိယသန္ဒိဋ္ဌိကသာမညဖလဝဏ္ဏနာ

**၁၈၆. ကသတီ**တိ ဝိလေခတိ ကသိံ ကရောတိ။ **ဂဟပတိကော**တိ ဧတ္ထ **က**-သဒ္ဒော အပ္ပတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **''ဧကေ ဂေဟမတ္တေ ဇေဋ္ဌကော''**တိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဂဟသ္သ ပတိ **ဂဟပတိ,** ခုဒ္ဒကော ဂဟပတိ **ဂဟပတိကော** ဧကသ္မိံယေဝ ဂေဟမတ္တေ ဇေဋ္ဌကတ္တာတိ, ခုဒ္ဒကဘာတေ ပနသ္သ ဂေဟဝသေနေတတိ ကတ္ဝာ ''ဧကေဂေဟမတ္တေ''တိ ဝုတ္တံ။ တေန ဟိ အနေကကုလဇေဋ္ဌကဘာဝံ ပဋိက္ခိပတိ, ဂဟံ, ဂေဟန္တိ စ အတ္ထတော သမာနမေဝ။ **ကရ** သဒ္ဒော ဗလိမ္ပိတိ ဝုတ္တံ **''ဗလိသင်္ခာတ''** န္တိ။ **ကရောတီ**တိ အဘိနိပ္ဖာဒေတိ သမ္ပာဒေတိ။ **ဝဍ္ဎေတီ** တိ ဥပရူပရိ ဥပ္ပာဒနေန မဟန္တံ သန္နိစယံ ကရောတိ။

ကသ္မာ တဒုဘယမ္ပိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''ယထာ ဟီ''**တိအာဒိ။ အပ္ပမ္ပိ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတုံ ဒုက္ကရန္တိ ဒသ္သနတ္ထံ စ ပဂေဝ မဟန္တန္တိ ဝိညာပနတ္ထံ။ သော ဟိ ကထိကာနံ ပကတိ, ယဒိဒံ ယေန ကေနစိ ပကာရေန အတ္ထန္တရဝိညာပနန္တိ။ အပ္ပမ္ပိ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတုံ ဒုက္ကရဘာတေ ပန မဇ္ဈိမနိကာယေ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ **လဋုကိကောပမသုတ္တေန** (မ. နိ. ၂.၁၄၈ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗော။ ဝုတ္တဥ္ဟိ တတ္ထ ''သေယျထာပိ ဥဒာယိ ပုရိသော ဒလိဒ္ဒော အသ္သကော အနာဠှိယော, တသ္သ'သ္သ ဧကံ အကရကံ ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂံ ကာကာတိအာယိံ နပရမရူပံ, ဧကာ ခဋ္ဓောပိကာ ဩလုဂ္ဂဝိလုဂ္ဂာ နပရမရူပာ''တိ ဝိတ္ထာရော။ ယဒိ အပ္ပမ္ပိ ဘောဂံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတုံ ဒုက္ကရံ, ကသ္မာ အာသတရေပိ ဘောဂဂ္ဂဟဏံ န ကတန္တိ အာဟ **''အာသတရေ ပနာ''**တိအာဒိ။ **အတ္တနောပိ အနိဿရော** တိ အတ္တာနမ္ပိ သယမနိဿရော။ ယထာ စ အာသသ္သ ဘောကာပိ အဘောကယေဝ ပရာယတ္တဘာဝတော, ဧဝံ ဉာတယောပီတိ အာသတရေ ဉာတိပရိဝဋ္ဋဂ္ဂဟဏမ္ပိ န ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပရိဝဋ္ဋတိ ပရမ္ပရဘာဝေန သမန္တတော အာဝဋ္ဋတီတိ **ပရိဝဋ္ဋော,** ဉာတိယေဝ။ တေနာဟ **''ဉာတိယေဝ ဉာတိပရိဝဋ္ဋော''**တိ။

ပဏီတတရသာမညဖလဝဏ္ဏနာ

**၁၈၇. တန္တိ** ယထာ အသတရေ ''ဧဝမေတ''တိ ဝုတ္တံ, န တထာ ဣဓ ကသ္သကတရေ, တဒဝစနံ ကသ္မာတိ အနုယုဉ္ဇေယျ စေတိ အတ္ထော။ **ဧဝမေတတိ ဝုစ္စမာနေ** တိ ယထာ ပဌမဒုတိယာနိ သာမညဖလာနိ ပညတ္တာနိ, တထာယေဝ ပညပေတုံ သက္ကာ နု ခောတိ ဝုတ္တော။ **ဧဝရူပဟီ**တိ ယထာဝုတ္တအာသကသ္သကူပမာသဒိသာဟိ ဥပမာဟိ။ **သာမညဖလံ ဒီပေတုံ ပဟောတီ** အနန္တပဋိဘာနတာယ ဝိစိတ္တနယဒေသနဘာဝတော။ **တတ္ထာ** တိ ဧဝံ ဒီပနေ။ **ပရိယန္တံ နာမ နတ္ထိ** အနန္တနယဒေသနဘာဝတော, သဝနေ တ အသန္တောသနေန ဘိယ္ယော ဘိယ္ယော သောတုကာမတာဇနနတော သောတုကာမတာယ ပရိယန္တံ နာမ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ **တထာပီ**တိ ''ဒေသနာယ ဥတ္တရုတ္တရာဓိကနာနာနယဝိစိတ္တဘာဝေ သတိပီ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၈၇) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, သတိပိ ဧဝံ အပရိယန္တဘာဝေတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ အနုမာနဉာဏေန **စိန္တေတ္ဝာ။ ဥပရိ ဝိသေသန္တိ** တံ ဌပေတ္ဝာ တဒုပရိ ဝိသေသမေဝ သာမညဖလံ **ပုစ္ဆန္တော။** ကသ္မာတိ အာဟ **''သဝ နေ''**တိအာဒိ။ ဧတေန ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ – အနေကတ္ထာ သမာနာပိ သဒ္ဒာ ဝတ္တိစ္ဆာနုပုဗ္ဗိကာယေဝ တံတဒတ္ထဒီပကာတိ။

**သာခုကံ သာဓူတိ ဧကတ္ထမေတံ** သာခုသဒ္ဒဿေဝ က-ကာရေန ဝဍ္ဎေတ္ဝာ ဝုတ္တတ္တာ။ တေနေဝ ဟိ သာခုက သဒ္ဒသ္သတ္ထံ ဝဒန္တေန သာခုသဒ္ဒော အတ္ထုဒ္ဒာရဝသေန ဥဒာဟဋော။ တေန စ နနု သာခုကသဒ္ဒဿေဝ အတ္ထုဒ္ဒ

ဓာရော ဝတ္တဗ္ဗော, န သာဓုသဒ္ဒဿာတိ စောဒနာ နိသေဓိတာ။ **အာယာစနေ**တိ အဘိမုခံ ယာစနေ, အဘိပတ္ထနာယန္တိ အတ္ထော။ **သမ္ပဋိစ္ဆနေ** တိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ။ **သမ္ပဟံသနေ** တိ သံဝိဇ္ဇမာနဂုဏဝသေန ဟံသနေ တောသနေ, ဥဒဂ္ဂတာကရဏေတိ အတ္ထော။

**သာဓု ဓမ္မရုစီ**တိ ကထာ ဥမ္မာဒန္တီဇာတကေ (ဇာ. ၂.၁၈.၁၀၁)။ တတ္ထာယမဋ္ဌကထာဝိနိစ္ဆယပဝေဏီ – သုစရိတဓမ္မေ ရောစေတီတိ **ဓမ္မရုစိ,** ဓမ္မရတောတိ အတ္ထော။ တာဒိသော ဟိ ဇီဝိတံ ဇဟန္တောပိ အကတ္တဗ္ဗံ န ကရောတိ။ **ပညာဏတ**တိ ပညတ ဉာဏသမ္ပန္နော။ **မိတ္တာနမဒ္ဒုဗ္ဘော** တိ မိတ္တာနံ အဒုဗ္ဘနဘာဝေ။ ''အဒ္ဒုသကော အနုပဃာတကော''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၈၉) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ ''အဒ္ရုဗ္ဘော''တိပိ ဟဋ္ဌော ဒ-ကာရဿ ဒ္ရ-ကာရံ ကတ္ဝာ။

**ဒဋ္ဌဟီကမ္မေ** တိ သာတစ္စကိရိယာယံ။ **အာဏတ္တိယ** န္တိ အာဏာပနေ။ **ဣဓာပီ**တိ သာမညဖလေပိ။ **အဿာ** တိ သာဓုကသဒ္ဒဿ။ ''သုဏောဟိ သာဓုကံ မနသိ ကရောဟီ''တိ ဟိ သာဓုကသဒ္ဒေန သဝနမနသိကာရာနံ သာတစ္စကိရိယာပိ တဒာဏာပနမ္ပိ ဇောတိတံ ဟောတိ။ အာယာစနေနေဝ စ ဥယျောဇနသာမညတော အာဏတ္တိ သင်္ဂဟိတာတိ န သာ ဝိသုံ အတ္ထုဒ္ဓာရေ ဝုတ္တာ။ အာဏာရဟဿ ဟိ အာဏတ္တိ , တဒနရဟဿ အာယာစနန္တိ ဝိသေသော။ **သုန္ဒရေပီ**တိ သုန္ဒရတ္ထေပိ။ ဣတိ ယထာဝုတ္တေန သာဓုကသဒ္ဒဿ အတ္ထတ္တယေန ပကာသိတံ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ, တဿ တ အတ္ထတ္တယဿ ဣဓ ယောဂ္ဂတံ ဝိဘာဝေတုံ **''ဒဋ္ဌဟီကမ္မတ္တေန ဟိ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သုဂ္ဂဟိတံ ဂဏှဟန္တော**တိ သုဂ္ဂဟိတံ ကတ္ဝာ ဂဏှဟန္တော။ **သုန္ဒရ** န္တိ ဘာဝနပုံသကံ။ **ဘဒ္ဒက** န္တိ ပသတ္ထံ, **''ဓမ္မ''**န္တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **သုန္ဒရံ ဘဒ္ဒက** န္တိ တ သဝနာနုဂ္ဂဟဏေ ပရိယာယဝစနံ။

**မနသိ ကရောဟီ**တိ ဧတ္ထ န အာရမ္မဏပဋိပာဒနလက္ခဏော မနသိကာရော, အထ ခော ဝီထိပဋိပာဒနဇဝနပဋိပာဒနမနသိကာရပုဗ္ဗကေ စိတ္တေ ဌပနလက္ခဏောတိ ဒဿေန္တော **''အာဝဇ္ဇ, သမန္နာဟရာ''** တိ အာဟ။ **အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော**တိ ယထာဝုတ္တမနသိကာရဒွယပုဗ္ဗကာယ စိတ္တပဋိပာဋိယာ ဧကာရမ္မဏေ ဌပနဝသေန အနုဒ္ဓတစိတ္တော ဟုတွာ။ **နိသာမေဟီ**တိ သုဏာဟိ, အနုဂ္ဂဟရတနမိဝ တ သုဝဏ္ဏမဉ္ဇူသာယ ဒုလ္လဘမ္မရတနံ စိတ္တေ ပဋိသာမေဟီတိပိ အတ္ထော ။ တေန ဝုတ္တံ **''စိတ္တေ ကရောဟီ''** တိ။ ဧဝံ ပဒဒွယဿ ပစ္စေကံ ယောဇနာဝသေန အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပဋိယောဂီဝသေန ဒဿေတုံ **''အပိစာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သောတိန္ဒြိယဝိက္ခေပဝါရဏံ** သဝနေ နိယောဇနဝသေန ကိရိယန္တရပဋိသေဓနတော, တေန သောတံ ဩဒဟာတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ **မနိန္ဒြိယဝိက္ခေပဝါရဏံ** မနသိကာရေန ဒဋ္ဌဟီကမ္မနိယောဇနေန အညစိန္တာပဋိသေဓနတော။ **ဗျဉ္ဇနဝိပလ္လာသဂ္ဂဟဝါရဏံ** ''သာဓုက''န္တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တတ္တာ။ **အတ္ထဝိပလ္လာသဂ္ဂဟဝါရဏေ** ပိ ဧသ နယော။

**ဓာရဏူပပရိက္ခာဒီသူ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန တုလနတီရဏာဒိကေ, ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝေဓေ စ သင်္ဂဏှာတိ။ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတိ ပကာသေတိ, သယမေဝ ဗျဉ္ဇနာတိ တ **ဗျဉ္ဇနံ,** သဘာဝနိရုတ္တိ, သဟ ဗျဉ္ဇနေနာတိ **သဗျဉ္ဇနော,** ဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ သဟပ္ပဝတ္တိ ဟိ ''သမ္ပန္နတာ သမတယတာ ဝိဇ္ဇမာနတာ''တိအာဒိ နာ အနေကဝိဓာ, ဣဓ ပန သမ္ပန္နတာယေဝ တဒညဿ အသမ္ဘဝတော, တသ္မာ ''သဟ ဗျဉ္ဇနေနာ''တိ နိဗ္ဗစနံ ကတွာပိ ''ဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နော''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၈၉) အတ္ထော အာစရိယေန ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ယထာ တံ ''န ကုသလာ အကုသလာ, ကုသလပဋိပက္ခာ''တိ (ဓ. သ. ၁) အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော အနုဓာတဗ္ဗတော **အတ္ထော,** စ တုဟရိသုဒ္ဓိသီလာဒိ, သဟ အတ္ထေနာတိ **သာတ္ထော,** ဝုတ္တနယေန အတ္ထသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ သာဓုကပဒံ ကေမေဝ သမာနံ အာဝုတ္တိနယာဒိဝသေန ဥဘယတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကထန္တိ အာဟ **''ယသ္မာ''** တိအာဒိ။ **ဓမ္မော** နာမ တန္တိ။ **ဒေသနာ** နာမ တဿာ မနသာ ဝဝတ္ထာပိတာယ တန္တိယာ ဒေသနာ။ **အတ္ထော** နာမ တန္တိယာ အတ္ထော။ **ပဋိဝေဓော** နာမ တန္တိယာ, တန္တိအတ္ထဿ စ ယထာဘူတာဝဗောဓော။ ယသ္မာ စေတေ ဓမ္မဒေသနာတ္ထပဋိဝေဓာ သသာဒီဟိ ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒော မန္ဒဗုဒ္ဓီဟိ ဒုက္ခောဂါဟာ, အလဗ္ဘနေယျပတိဋ္ဌာ စ, တသ္မာ ဂမ္ဘီရာ။ တေန ဝုတ္တံ **''ယသ္မာ။ပေ။ မနသိ ကရောဟီ''** တိ။ ဧတ္ထ စ ပဋိဝေဓဿ ဒုက္ကရဘာဝတော ဓမ္မတ္ထာနံ ဒုက္ခောဂါဟတာ, ဒေသနာဉာဏဿ ဒုက္ကရဘာဝတော ဒေသနာယ, ဥပ္ပာဒေတုမသက္ကုဏေယျတာယ, တဗ္ဗိသယဉာဏုပ္ပတ္တိယာ စ ဒုက္ကရဘာဝတော ပဋိဝေဓဿ ဒုက္ခောဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယမေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **နိဒာနဝဏ္ဏနာယံ** ဝုတ္တမေဝ။

“သုဏာဟိ သာစုက”န္တိ **“သာစုကံ မနသိ ကရောဟီ”**တိ ဝဒန္တော န ကေဝလံ အတ္တက္ကမတော ဧဝ အယံ ယောဇနာ, အထ ခေါ သဒ္ဒက္ကမတောပိ ဉဘယတ္ထ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗာတိ ဒဿေတိ။ **“သက္ကာ မဟာရာဇာ”** တိ ဣဓာပိ “အညမ္ပိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ။ပေ။ ပဏီတတရဉ္စာ”တိ ဣဒမနုဝတ္တတီတိ အာဟ **“ဧဝံ ပဋိညာတံ သာမညဖလဒေသန”**န္တိ။ ဝိတ္ထာရတော ဘာသနန္တိ အတ္ထမေဝ ဒဠှံ ကရောတိ **“ဒေသေဿာမီတိ သံခိတ္တဒီပန”**န္တိအာဒိနာ။ ဟိ-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – **ဒေသနံ** နာမ ဉဒ္ဒိသနံ။ **ဘာသနံ** နာမ နိဒ္ဒိသနံ ပရိယ္ယတ္တကထနံ။ တေနာယမတ္ထော သမ္ဘဝတီတိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ သကထာဝဂ္ဂသံယုတ္တေ **ဝင်္ဂီသသုတ္တေ** (သံ. နိ. ၁.၂၁၄) ကထာပဒေန သာဓေတုံ **“တေနာဟာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**သာဋ္ဌိကာယိဝ နိဂ္ဃောသော** တိ သာဋ္ဌိကာယ နိဂ္ဃောသော ဝိယ, ယထာ သာဋ္ဌိကာယ အာလာပေ မဓုရော ကဏ္ဏသုခေါ ပေမနီယော, ဧဝန္တိ အတ္ထော။ **ပဋိဘာန**န္တိ စေတဿ ဝိသေသနံ လိင်္ဂဘေဒဿပိ ဝိသေသနဿ ဒိဿနတော ယထာ “ဂုဏော ပမာဏ”န္တိ။ **ပဋိဘာန**န္တိ စ သဒ္ဒေါ ဝုစ္စတိ ပဋိဘာတိ တံတအာကာရေန ဒိဿတီတိ ကတွာ။ **ဥဒီရယီ**တိ ဉစ္စာရယိ, ဝုစ္စတိ တ, ကမ္မဂဗ္ဘဥ္စေတံ ကိရိယာပဒံ။ ဣမိနာ စေတံ ဒီပေတိ – အာယသ္မတော ဓမ္မသေနာပတိဿ ထောမေတုကာမေန ဒေသနာဘာသနာနံ ဝိသေသံ ဒဿေန္တေန ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒေန **အာယသ္မတာ ဝင်္ဂီသတ္ထေရေန** “သင်္ခိတ္တေန, ဝိတ္ထာရေနာ”တိ စ ဝိသေသနံ ကတံ, တေနာယမတ္ထော ဝိညာယတီတိ။

**ဧဝံ ဝုတ္တေ** တိ “ဘာသိဿာမီ”တိ ဝုတ္တေ။ “န ကိရ ဘဂဝါ သင်္ခေပေနေဝ ဒေသေဿတိ, အထ ခေါ ဝိတ္ထာရေနပိ ဘာသိဿတီ”တိ ဟိ တံ ပဒံ သုတွာဝ **ဉဿာဟဇာတော** သဥ္ဇာတုဿာဟော, ဟဋ္ဌတုဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ အယမာစရိယဿ အဓိပ္ပာယော။ အပိစ “တေန ဟိ မဟာရာဇ သုဏောဟိ သာဓုကံ မနသိ ကရောဟိ, ဘာသိဿာမီ”တိ ဝုတ္တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဉယျောဇနပဋိညာကရဏပ္ပကာရံ ဉဿာဟဇနနကာရဏံ သဗ္ဗေနေဝ ဉဿာဟသမ္ဘဝတော, တသ္မာ **ဧဝံ ဝုတ္တေ** တိ “သုဏောဟိ, သာဓုကံ မနသိ ကရောဟိ, ဘာသိဿာမီ”တိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေဟေဝ တီဟိပိ ပဒေဟိ ဉဿာဟဇာတောတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပစ္စဿောသိ** တိ ပတိ အဿောသိ ဘဂဝတော ဝစနသမနန္တရမေဝ ပစ္စာ အဿောသိ, “သက္ကာ ပန ဘန္တေ”တိအာဒိနာ တ ပုစ္ဆိတွာ ပုန “ဧဝံ ဘန္တေ”တိ အဿောသီတိ အတ္ထော။ တံ ပန ပတိဿဝနံ အတ္ထတော သမ္ပဋိစ္ဆနမေဝါတိ အာဟ **“သမ္ပဋိစ္ဆိ, ပဋိဂ္ဂဟေသီ”** တိ။ တေနေဝ ဟိ “ဣတိ အတ္ထော”တိ အဝတွာ **“ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိ ဝုတ္တံ။

**၁၉၀.** “အထဿ ဘဂဝါ ဧတဒဝေါစာ”တိ ဝစနသမ္ဗန္ဓမတ္တံ ဒဿေတွာ “ဧတံ အဝေါစာ”တိ ပဒံ ဝိဘဇိတွာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဣဓာနီ”**တိအာဒိမာဟ။ **“ဣဓာ”**တိ ဣမိနာ ဝုစ္စမာနံ အဓိကရဏံ တထာဂတဿ ဉပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတံ လောကမေဝါဓိပ္ပေတန္တိ ဒဿေတိ **“ဒေသောပဒေသေ နိပါတော”**တိ ဣမိနာ။ ဒေသဿ ဉပဒိသနံ **ဒေသောပဒေသော,** တသ္မိံ။ ယဒိ သဗ္ဗတ္ထ ဒေသောပဒေသေ, အထာယမတ္ထော န ဝတ္တဗ္ဗော အဝုတ္တေပိ လဗ္ဘမာနတ္တာတိ စောဒနာယာဟ **“သွတာယ”**န္တိအာဒိ။ သာမညဘူတံ ဣဓသဒ္ဒံ ဂဏှိတွာ “သွတာယ”န္တိ ဝုတ္တံ, န တု ယထာဝိသေသိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ “ကတ္ထစိ ပဒပူရဏမတ္တမေဝါ”တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၉၀)။ **လောကံ ဉပါဒါယ ဝုစ္စတိ** လောကသဒ္ဒေန သမာနာဓိကရဏဘာဝတော။ **ဣဓ လောကေ**တိ စ ဇာတိက္ခေတ္တံ, တတ္ထာပိ အယံ စက္ကဝါဠော အဓိပ္ပေတော။ **သာသနမုပါဒါယ ဝုစ္စတိ** “သမဏော”တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနတော။ အယဉှိ စတုက္ကင်္ဂုတ္တရပါဠိ။ တတ္ထ **ပဌမော သမဏော**တိ သောတာပန္နော။ **ဒုတိယော သမဏော**တိ သကဒါဂါမီ။ ဝုတ္တဉှေတံ တတ္ထေဝ –

> “ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ပဌမော သမဏော? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု တိဏ္ဏံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ သောတာပန္နော ဟောတီ”တိ, (အ. နိ. ၄.၂၄၁) “ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ဒုတိယော သမဏော? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု တိဏ္ဏံ သံယောဇနာနံ ပရိက္ခယာ ရာဂဒောသမောဟာနံ တနုတ္တာ သကဒါဂါမီ ဟောတီ”တိ (အ. နိ. ၄.၂၄၁) စ အာဒိ။

**ဩကာသ**န္တိ ကဉ္စိ ပဒေသမုပါဒါယ ဝုစ္စတိ “တိဋ္ဌမာနဿာ”တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနတော။

**ဣဓေဝ တိဋ္ဌမာနဿာ** တိ ဣမိဿံယေဝ ဣန္ဒသာလဂုဟာယံ ပတိဋ္ဌမာနဿ, **ဒေဝဘူတဿ မေ သတော** တိ ဒေဝဘာဝေန, ဒေဝေ ဟုတွာ တ ဘူတဿ သမာနဿ။ **မေ**တိ အနာဒရယောဂေ သာမိဝစနံ။ ပုန **မေ**တိ ကတ္တုတ္ထေ။

ဣဒဉ္ဟိ သင်္ကပဉ္ဟတော ဥအဟင့်။

**ပဒပူရဏမတ္တမေဝ** သြကာသာပဒိသနသ္သာပိ အသမ္ဘဝေန အတ္ထန္တရသ္သ အဗောဓနတော။ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ တထာဂတသ္သ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဘူတမေဝ သန္ဓာယ **"လောက"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ပုရိမံ ဥယ္ယောဇနပဋ္ဋညာကရဏဝိသယေ အာလပနန္တိ ပုန **"မဟာရာဇာ"**တိ အာလပတိ။ ''အရဟ''န္တိ အာဒယော သဒ္ဒာ ဝိတ္ထာရိတာတိ ယောဇနာ။ အတ္ထတော ဟိ ဝိတ္ထာရဏံ သဒ္ဒမုခေနေဝ ဟောတီတိ ဥဘယတ္ထ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ယသ္မာ ပန ''အပရေဟိပိ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတော''တိအာဒိနာ (ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၁၈; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈) တထာဂတ-သဒ္ဒေ **ဥဒာနဋ္ဌကထာဒီသု,** ''အရဟ''န္တိ အာဒယော စ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၁၃၀) အပရေဟိပိ ပကာရေဟိ ဝိတ္ထာရိတာ အာစရိယေန, တသ္မာ တေသု ဝုတ္တနယေနပိ တေသမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာဂတသ္သ သတ္တနိကာယန္တောဂဓတာယ ''ဣဓ ပန သတ္တလောကော အဓိပ္ပေတော''တိ ဝတ္ဝာ တတ္ထာယံ ယသ္မိံ သတ္တနိကာယေ, ယသ္မိဥ္စ သြကာသေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တံ ဒဿေတုံ **"သတ္တလောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ စာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **န ဒေဝလောကေ, န ဗြဟ္မလောကေ** တိ ဧတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဂမိဿတိ။

**တဿာပရေနာ** တိ တဿ နိဂမဿ အပရေန, တတော ဗဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတောတိ** မဟာသာလတော။ **သြရတော မဇ္ဈေ** တိ အဗ္ဘန္တရံ မဇ္ဈိမပဒေသော။ **ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နေ** တိ ပဉ္စနိမိတ္တဗဒ္ဓာ သီမာ ဝိယ ပဉ္စဟိ ယထာဝုတ္တနိမိတ္တေဟိ ပရိစ္ဆိန္နေ။ **အာယာမတော** တိ ပဏ္ဏာသယောဇနေဟိ ဦနတိယောဇနသတေ။ အယဉ္ဟိ မဇ္ဈိမဇနပဒော မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာနော, န သမပရိဝဋ္ဋော, န စ သမစတုရဿော, ဥဇုကေန ကတ္ထစိ အသီတိယောဇနော ဟောတိ, ကတ္ထစိ ယောဇနသတိကော, တထာပိ စေသ ကုဋိလပရိစ္ဆေဒေန မိနိယမာနော ပရိယန္တ ပရိက္ခေပတော နဝယောဇနသတိကော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"နဝယောဇနသတေ"**တိ။ **အသီတိမဟာထေရာ**တိ ယေဘုယ္ယဝသေန ဝုတ္တံ သုနာပရန္တကဿ ပုဏ္ဏတ္ထေရဿာပိ မဟာသာဝကေသု ပရိယာပန္နတ္တာ။ သုနာပရန္တဇနပဒော ဟိ ပစ္စန္တိမဝိသယော။ တထာ ဟိ ''စန္ဒနမဏ္ဍလမာဠပဋိဂ္ဂဟဏေ ဘဂဝါ န တတ္ထ အရုဏံ ဥဋ္ဌပေတိ''တိ **မဇ္ဈိမာဂမ-** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၄.၃၉၇) **သံယုတ္တာဂမဋ္ဌကထာသု** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၄.၈၈-၈၉) ဝုတ္တံ။ **သာရပ္ပတ္တာ** တိ ကုလဘောဂိဿရိယာဒိဝသေန, သီလသာရာဒိဝသေန စ သာရဘူတာ။ **ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ** တိဗြာဟ္မဏာယုပေက္ခရသာတိအာဒိဗြာဟ္မဏာ စေဝ အနာထပိဏ္ဍိကာဒိဂဟပတိကာ စ။

**တတ္ထာ** တိ မဇ္ဈိမပဒေသေ, တသ္မိံယေဝ ''ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ ဝစနေ တ။ **သုဇာတာယာ**တိ ဧဝံနာမိကာယ ပဌမံ သရဏဂမနိကာယ **ယသတ္ထေရ** မာတုယာ။ စတူသု ပနေတေသု ဝိကပ္ပေသု ပဌမော ဗုဒ္ဓဘာဝါယ အာသန္နတရပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန ဝုတ္တော။ အာသန္နတရာယ ဟိ ပဋိပတ္တိယာ ဌိတောပိ ''ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ ဝုစ္စတိ ဥပ္ပာဒဿ ဧကန္တိကတ္တာ, ပဂေဝ ပဋိပတ္တိယာ မတ္ထကေ ဌိတော။ ဒုတိယော ဗုဒ္ဓဘာဝဝဟပဗ္ဗဇ္ဇတော ပဋ္ဌာယ အာသန္နမတ္တပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန, တတိယော ဗုဒ္ဓကရဓမ္မဟရိပူရိတော ပဋ္ဌာယ ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ပဋိပတ္တိဒဿနဝသေန။ န ဟိ မဟာသတ္တာနံ အန္တိမဘဝူပပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ နာမ အတ္ထိ ဗုဒ္ဓတ္တာယ ကာလမာဂမယမာနေနေဝ တတ္ထ ပတိဋ္ဌနတော။ စတုတ္ထော ဗုဒ္ဓဘာဝကရဓမ္မသမာရမ္ဘတော ပဋ္ဌာယ ဗောဓိယာ နိယတဘာဝဒဿနေန။ ဗောဓိယာ ဟိ နိယတဘာဝပ္ပတ္တိတော ပဘုတိ ''ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ ဝိညူဟိ ဝတ္တုံ သက္ကာ ဥပ္ပာဒဿ ဧကန္တိကတ္တာ။ ယထာ ပန ''သန္ဒန္တိ နဒိယော''တိ သန္ဒနကိရိယာယ အဝိစ္ဆေဒမုပာဒာယ ဝတ္တမာနပ္ပယောဂေ , ဧဝံ ဥပ္ပာဒတ္တာယ ပဋိပဇ္ဇနကိရိယာယ အဝိစ္ဆေဒမုပာဒာယ စတူသုပိ ဝိကပ္ပေသု **"ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမာ"** တိ ဝုတ္တံ, ပဝတ္တာပရတဝတ္တမာနဝစနဉ္စ စေတံ။ စတုဗ္ဗိဓဉ္ဟိ ဝတ္တမာနလက္ခဏံ သဒ္ဒသတ္ထေ ပကာသိတံ –

''နိစ္စပဝတ္တိ သမီပေ၊ ပဝတ္တုပရတော တထာ။
ပဝတ္တာပရတော စေဝ၊ ဝတ္တမာနော စတုဗ္ဗိဓော''တိ။

ယသ္မာ ပန ဗုဒ္ဓါနံ သာဝကာနံ ဝိယ န ပဋိဟဋ္ဌိယာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏာဒီနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, သဟေဝ ပန အရဟတ္တမဂ္ဂေန သကလောပိ သဗ္ဗညုတညာဏာဒိဂုဏရာသိ အာဂတော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ တေသံ နိပ္ဖတ္တသဗ္ဗကိစ္စတ္တာ အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နော နာမာတိ **ကင်္ခါဝိတရဏဋ္ဌကထာယံ** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀) ဝုတ္တံ။ အသတိ ဟိ နိပ္ဖတ္တသဗ္ဗကိစ္စတ္တေ န တာဝတာ ''ဥပ္ပန္နော''တိ ဝတ္တုမရဟတိ။ **သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပန္နဘာဝ** န္တိ စတူသု ဝိကပ္ပေသု သဗ္ဗပဌမံ

“တထာဂတော သုဇာတာယ။ပေ.။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမာ”တိ ဝုတ္တံ တထာဂတဿ ဥပ္ပန္နတာသင္ခါတံ အတ္ထိဘာဝံ။ တဒေဝ **သန္ဓာယ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ** ဗုဒ္ဓဘာတယ အာသန္နတရပဋိပတ္တိယံ ဌိတဿေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ အယမေဝ ဟိ အတ္ထော မုဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝတ္တဗ္ဗော။ တေနာဟ **“တထာဂတော။ပေ.။ အတ္ထော”** တိ။

ဧတ္ထ စ “ဥပ္ပန္နော”တိ ဝုတ္တေ အတီတကာလဝသေန ကောစိ အတ္ထံ ဂဏှေယျာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ “ဥပ္ပန္နော ဟောတီ”တိ ဝုတ္တံ။ “ဥပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. တိကမာတိကာ ၁၇) ဝိယ ဟိ ဣဓ ဥပ္ပန္နသဒ္ဒော ပစ္စုပ္ပန္နကာလိကော။ နနု စ အရဟတ္တဖလသမင်္ဂိသင်္ခါတော ဥပ္ပန္နောယေဝ တထာဂတော ပဝေဒနဒေသနာဒီနိ သာဓေတိ, အထ ကသ္မာ ယထာဝုတ္တော အရဟတ္တမဂ္ဂပရိယောသာနော ဥပ္ပဇ္ဇမာနောယေဝ တထာဂတော အဓိပ္ပေတော။ န ဟိ သော ပဝေဒနဒေသနာဒီနိ သာဓေတိ မဂ္ဂဟယာသဘောဇနတော ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂေ, တာဝ တေသံ ကိစ္စာနမသာဓနတောတိ? န ဟေဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ဗုဒ္ဓဘာတယ အာသန္နတရပဋိပတ္တိယံ ဌိတဿ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ ဂဟဏေနေဝ အရဟတ္တဖလသမင်္ဂိသင်္ခါတဿ ဥပ္ပန္နဿာပိ ဂဟိတတ္တာ။ ကာရဏဂ္ဂဟဏေနေဝ ဟိ ဖလမ္ပိ ဂဟိတံ တဒဝိနာဘာဝိတ္တာ။ ဣတိ ပဝေဒနဒေသနာဒိသာဓကဿ အရဟတ္တဖလသမင်္ဂိနောပိ တထာဂတဿ ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ နေယျတ္ထမိဒံ “ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။ တထာ ဟိ **အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀) ဥပ္ပဇ္ဇမာနော, ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဥပ္ပန္နောတိ တီဟိ ကာလေဟိ အတ္ထဝိဘာဇနေ “ဒီပင်္ကရပာဒမူလေ လဒ္ဓဗျာကရဏတော ယာဝ အနာဂာမိဖလာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော နာမ, အရဟတ္တမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ, အရဟတ္တဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နော နာမာ”တိ ဝုတ္တံ။ အယမေတ္ထ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရဿ** မတိ။ ယသ္မာ ပန **ကေင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ** “ဧကပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ (အ. နိ. ၁.၁၇၀) သုတ္တပဒဝဏ္ဏနာယံ “ဣမသ္မိမ္ပိ သုတ္တေ အရဟတ္တဖလက္ခဏံယေဝ သန္ဓာယ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တံ, “ဥပ္ပန္နော ဟောတီတိ အယမ္ပေတ္ထ အတ္ထော”တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၇၀) အာဂတံ, တသ္မာ ဣဓာပိ အရဟတ္တဖလက္ခဏမေဝ သန္ဓာယ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ “သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပန္နဘာဝံ သန္ဓာယာ”တိ ဣမိနာ။ တေနာဟ **“ဥပ္ပန္နော ဟောတီတိ အယမ္ပေတ္ထ အတ္ထော”**တိ။ **သဗ္ဗပဌမံ ဥပ္ပန္နဘာဝ** န္တိ စ သဗ္ဗဝေနေယျာနံ ပဌမတရံ အရဟတ္တဖလဝသေန ဥပ္ပန္နဘာဝန္တိ အတ္ထော။ **“ဥပ္ပန္နော ဟောတီ”** တိ စ ဣမိနာ အရဟတ္တဖလက္ခဏဝသေန အတီတကာလံ ဒဿေတီတိ။ အယမေဝ စ နယော အင်္ဂုတ္တရဋီကာကာရေန **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** အဓိပ္ပေတောတိ။

**သော ဘဂဝါ**တိ ယော သော တထာဂတော “အရဟ”န္တိအာဒိနာ ပကိတ္တိတဂုဏော, သော ဘဂဝါ။ ဣမာနိ ဝတ္တဗ္ဗံ ဣမသဒ္ဒေန နိဒ္ဒိသတိ ဝုစ္စမာနတ္တာ ပရာမသနတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – နယိဒံ မဟာဇနဿ သမ္မုခမတ္တံ သန္ဓာယ “ဣမံ လောက”န္တိ ဝုတ္တံ, အထ ခော “သဒေဝက”န္တိအာဒိနာ ဝက္ခမာနံ အနဝသေသပရိယာအနံ သန္ဓာယာတိ။ **“သဟ ဒေဝေဟိ သဒေဝက”**န္တိအာဒိနာ ယထာတက္ကံ ပဒနိဗ္ဗစနံ ဝုတ္တံ, ယထာပဒံ ပန “သဒေဝကော”တိ အာဒိနာ ဝတ္တဗ္ဗံ, ဣမေ စ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗာဟိရတ္ထသမာသာ။ ဧတ္ထ ဟိ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော, သမုဒာယော သမာသတ္ထော ဟောတိ လောကာဝယဝေန ကတဝိဂ္ဂဟေန လောကသမုဒာယဿ ယထာရဟံ လဗ္ဘမာနတ္တာ။ သမတယဓောတကသဟသဒ္ဒယောဂေ ဟိ အယမေဝ သမာသော ဝိညာယတိ။ **ဒေဝေဟီ**တိ စ ပဥ္စကာမာဝစရဒေဝေဟိ, အရူပာဝစရဒေဝေဟိ တ။ **ဗြဟ္မုနာ** တိ ရူပာဝစရာရူပာဝစရဗြဟ္မုနာ, ရူပာဝစရဗြဟ္မုနာ ဧဝ တ, ဗဟုကတ္တုကာဒီနမိဝ နေသံ သိဒ္ဓိ။ **ပဇာတတ္တာ** တိ ယထာသကံ ကမ္မကိလေသေဟိ ပကာရေန နိဗ္ဗတ္တကတ္တာ။

ဧဝံ ဝစနတ္ထတော အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဝစနီယတ္ထတော ဒဿေတုံ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဥ္စကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပာရိသေသညာယေန ဣတရေသံ ပဒန္တရေဟိ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ။ **ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ** ပစ္စာသတ္တိညာယေန။ တတ္ထ ဟိ မာရော ဇာတော, တန္နိဝါသီ စ။ ယသ္မာ စေသ အမရိကရာဇပုတ္တော ဝိယ တတ္ထ ဝသိတတ္တာ ပာကဋော, တသ္မာ သန္တေသုပိ အညေသု ဝသဝတ္တိမဟာရာဇာဒီသု ပာကဋွတရေန တေနေဝ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တောတိ, အယဥ္စ နယော **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၉၀) ပကာသိတောဝ။ မာရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တံသမ္ဗန္ဓိနော ဒေဝာပိ ဂဟိတာ ဩကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကဿ ဂဟဏတော။ ဧဝဉ္စ ဝသဝတ္တိသတ္တလောကဿ အနဝသေသပရိယာအနံ ဟောတိ။ **ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏ** မ္ပိ ပစ္စာသတ္တိညာယေန။ **ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏ**န္တိ ပစ္စတ္ထိကာ ဧဝ ပစ္စာမိတ္တာ, တေယေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာ, တေသံ ဂဟဏံ တထာ, တေန ဗာဟိရကသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္တံ, နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ အပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တာနမ္ပိ တေသံ ဣမိနာ ဂဟဏတော။ **သမိတပာပဗာဟိတပာပသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏ** န္တိ ပန သာသနိကသမဏဗြာဟ္မ

ဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကာမံ “သဒေဝက”န္တိအာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေနေဝ သတ္တဝိသယောပိ လောကသဒ္ဒော ဝိညာယတိ သမတယတ္တဝသေန တုလ္ယယောဂဝိသယတ္တာ တေသံ, “သလောမကော သပက္ခကော”တိအာဒီသု ပန ဝိဇ္ဇမာနတ္ထဝသေန အတုလ္ယယောဂဝိသယေပိ အယံ သမာသော လဗ္ဘတီတိ ဗ္ယဘိစာရဒဿနတော အဗ္ယဘိစာရေနေတ္ထ ဉာပကံ ပဇာဂဟဏန္တိ အာဟ **“ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏ”** န္တိ, န ပန လောကသဒ္ဒေန သတ္တလောကဿ အဂ္ဂဟိတတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“တီဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော”** တိ။ သဒေဝကာဒိဝစနေန ဥပပတ္တိဒေဝါနံ, သဿမဏဗြာဟ္မဏီဝစနေန ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါနဉ္စ ဂဟိတတ္တာ ဝုတ္တံ **“သဒေဝ။ပေ။ မနုဿဂ္ဂဟဏ”**န္တိ။ တတ္ထ **သမ္မုတိဒေဝါ** ရာဇာနော ။ **အဝသေသမနုဿဂ္ဂဟဏ** န္တိ သမ္မုတိဒေဝေဟိ, သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ စ အဝသိဋ္ဌမနုဿာနံ ဂဟဏံ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတေသု ပဒေသု။ **တီဟိ ပဒေဟီ**တိ သဒေဝကသမာရကသဗြဟ္မကပဒေဟိ။ **ဒွီဟီ**တိ သဿမဏဗြာဟ္မဏီသဒေဝမနုဿပဒေဟိ။ သမာသပဒတ္တေသု သတ္တလောကဿပိ ဝုတ္တနယေန ဂဟိတတ္တာ **“ဩကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော”** တိ ဝုတ္တံ။

**“အပရော နယော”**တိအာဒိနာ အပရမ္ပိ ဝဏ္ဏနီယတ္ထမာဟ။ အရူပိနောပိ သတ္တာ အတ္တနော အာနေဉ္ဇဝိဟာရေန ဝိဟရန္တော “ဒိဗ္ဗန္တီတိ ဒေဝါ”တိ ဣမံ နိဗ္ဗစနံ လဒ္ဓုမရဟန္တီတိ အာဟ **“သဒေဝကဂ္ဂဟဏေန အရူပာဝစရလောကော ဂဟိတော”**တိ။ တေနေဝါဟ ဘဂဝါ **ဗြဟ္မဇာလာဒီသု** “အာကာသာနဉ္စာယတနူပကာနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတ”န္တိအာဒိ, (အ. နိ. ၃.၁၉၇) အရူပာဝစရဘူတော ဩကာသလောကော, သတ္တလောကော စ ဂဟိတောတိ အတ္ထော။ ဧဝံ **ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော, ရူပီ ဗြဟ္မလောကော**တိ ဧတ္ထာပိ။ ဆကာမာဝစရဒေဝလောကဿ သဝိသေသံ မာရဝသေ ပဝတ္တနတော ဝုတ္တံ **“သမာရကဂ္ဂဟဏေန ဆကာမာဝစရဒေဝလောကော”** တိ။ သော ဟိ တဿ အာမရိကဿ ဝိယ ဝသပဝတ္တနောကာသော။ **ရူပီ ဗြဟ္မလောကော ဂဟိတော** ပါရိသေသဉာယေန အရူပိဗြဟ္မလောကဿ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ။ **စတုပရိသဝသေနာ**တိ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဂဟပတိသမဏစာတုမဟာရာဇိကတာဝတိံသမာရဗြဟ္မသင်္ခါတာသု အဋ္ဌသု ပရိသာသု ခတ္တိယာဒိစတုပရိသဝသေနေဝ တဒညာသံ သဒေဝကာဒိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ။ ကထံ ပနေတ္ထ စတုပရိသဝသေန မနုဿလောကော ဂဟိတောတိ? “သဿမဏဗြာဟ္မဏိ”န္တိ ဣမိနာ သမဏပရိသာ, ဗြာဟ္မဏပရိသာ စ ဂဟိတာ, “သဒေဝမနုဿ”န္တိ ဣမိနာ ခတ္တိယပရိသာ, ဂဟပတိပရိသာ စာတိ။ “ပဇ”န္တိ ဣမိနာ ပန ဣမာယေဝ စတဿော ပရိသာ ဝုတ္တာ။ စတုပရိသသင်္ခါတံ ပဇန္တိ ဟိ ဣဓ အတ္ထော။

အညထာ ဂဟေတဗ္ဗမာဟ **“သမ္မုတိဒေဝေဟိ ဝါ သဟ မနုဿလောကော”** တိ။ ကထံ ပန ဂဟိတောတိ? “သဿမဏဗြာဟ္မဏိ”န္တိ ဣမိနာ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဂဟိတာ, “သဒေဝမနုဿ”န္တိ ဣမိနာ သမ္မုတိဒေဝသင်္ခါတာ ခတ္တိယာ, ဂဟပတိသုဒ္ဒသင်္ခါတာ စ အဝသေသမနုဿာတိ။ ဣတော ပန အညေသံ မနုဿသတ္တာနမဘာဝတော “ပဇ”န္တိ ဣမိနာ ဧတေယေဝ စတူဟိ ပကာရေဟိ ဌိတာ မနုဿသတ္တာ ဝုတ္တာ။ စတုကုလပ္ပဘေဒံ ပဇန္တိ ဟိ ဣဓ အတ္ထော။ ဧဝံ ဝိကပ္ပဒွယေပိ ပဇာဂဟဏေန စတုပရိသာဒိဝသေန မနုဿာနညေဝ ဂဟိတတ္တာ ဣဒါနိ အဝသေသသတ္တေပိ သင်္ဂဟေတွာ ဒဿေတုံ **“အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော ဝါ”**တိ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထာပိ စတုပရိသဝသေန ဂဟိတေန မနုဿလောကေန သဟ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော ဂဟိတော, သမ္မုတိဒေဝေဟိ ဝါ သဟ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ နာဂဂရုဠာဒိဝသေန စ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – စတုပရိသသဟိတော အဝသေသသုဒ္ဒနာဂသုပဏ္ဏနေရယိကာဒိသတ္တလောကော, စတုကုလပ္ပဘေဒမနုဿသဟိတော ဝါ အဝသေသနာဂသုပဏ္ဏနေရယိကာဒိသတ္တလောကော ဂဟိတောတိ။

ဧတ္တာဝတာ ဘာဂသော လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တေန တေန ဝိသေသေန အဘာဂသော လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ ဒဿေတုံ **“အပိစေတ္ထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော**တိ ဥက္ကံသဂတိပရိစ္ဆေဒတော, တဗ္ဗိဇာနနေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဌမနယေန ဟိ ပဉ္စသု ဂတီသု ဒေဝဂတိပရိယာပန္နာဝ ပဉ္စကာမဂုဏသမင်္ဂိတာယ, ဒီဃာယုကတာယာတိ ဧဝမာဒီဟိ ဝိသေသေဟိ သေဋ္ဌာ။ ဒုတိယနယေန ပန အရူပိနော ဒူရသမုဿာရိတကိလေသဒုက္ခတာယ, သန္တပဏီတအာနေဉ္ဇဝိဟာရသမင်္ဂိတာယ, အတိဝိယ ဒီဃာယုကတာယာတိ ဧဝမာဒီဟိ ဝိသေသေဟိ အတိဝိယ ဥက္ကဋ္ဌာ။ အာစရိယေဟိ ပန ဒုတိယနယမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ ပဌမပဒေနေဝ ပဓာနနယေန သဗ္ဗလောကဿ သစ္ဆိကတဘာဝေ သိဒ္ဓေပိ ဣမိနာ ကာရဏဝိသေသေန သေသပဒါနိ ဝုတ္တာနီတိ ဒဿေတိ **“တတော ယေသ”**န္တိအာဒိနာ။ **တတော**တိ ပဌမပဒတော ပရံ အာဟာတိ သမ္ဗန္ဓော။ “ဆကာမာဝစရိဿရော” တိယေဝ ဝုတ္တေ သက္ကာဒီနမ္ပိ တဿ အာဓိပစ္စံ သိယာတိ အာသင်္ကာနိဝတ္တနတ္ထံ **“ဝသဝတ္တီ”** တိ ဝုတ္တံ, တေန သာဟသိကက

ရဏောန ဝသဝတ္တာပနမေဝ တသ္သာဓိပစ္စန္တိ ဒဿေတိ။ သော ဟိ ဆဠဒေဝလောကေပိ အနိဿရော တတ္ထ ဝသဝတ္တိဒေဝရာဇဿေဝ ဣဿရတ္တာ။ တေနာဟ ဘဂဝတ **အင္ဂုတ္တရာဂမ** ဝရေ အဋ္ဌနိပာတေ **အနာနိသံသသုတ္တေ** "တတြ ဘိက္ခဝေ ဝသဝတ္တီ ဒေဝပုတ္တော အနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထုံ အတိရေကံ ကရိတွာ။ပေ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ ဒေဝေ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိဂဏှာတီ"တိ (အ. နိ. ၈.၃၆) ဝိတ္ထာရော။ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယ** မ္ပိ ဝုတ္တံ "တတြ ဟိ ဝသဝတ္တိရာဇာ ရဇ္ဇံ ကာရေတိ, မာရော ပန ဧကသ္မိံ ပဒေသေ အတ္တနော ပရိသာယ ဣဿရိယံ ပဝတ္တေန္တော ရဇ္ဇပစ္စန္တေ အမရိကရာဇပုတ္တော ဝိယ ဝသတီ"တိ (မ. နိ. ၁.၆၀) **"ဗြဟ္မာ မဟာနုဘာဝေ"** တိအာဒိ ဒသသဟဿိယံ မဟာဗြဟ္မုနော ဝသေန ဝဒတိ။ "ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော"တိ ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ **"ဧကင္ဂုလိယာ"** တိအာဒိ ဧဒေသေန မဟာနုဘာဝတာဒဿနံ။ **အနုတ္တရ** န္တိ သေဋ္ဌံ နဝလောကုတ္တရံ။ **ပုထူ**တိ ဗဟုကာ, ဝိသုံ ဘူတာ တ။ **ဥက္ကဋ္ဌဋ္ဌာနာန**န္တိ ဥက္ကံသဂတိကာနံ။ **ဘာဝတနုက္ကမော** တိ ဘာဝဝသေန ပရေသမဇ္ဈာသယာနုရူပံ "သဒေဝက"န္တိအာဒိပဒာနံ အနုက္ကမော, ဘာဝဝသေန အနုသန္ဓိက္ကမော တ **ဘာဝတနုက္ကမော,** အတ္တာနစ္စေဝ ပဒာနဉ္စ အနုသန္ဓာနပဋိပာဋီတိ အတ္ထော, အယမေဝ တ ဟဒ္ဓော တထာယေဝ **သမန္တပာသာဒိကာယံ** (ပာရာ. အဋ္ဌ. ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ ၁) ဒိဋ္ဌတ္တာ, **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) စ ဝဏ္ဏိတတ္တာ။ "ဝိဘာဝနာနုက္ကမော"တိပိ ပာဌော ဒိဿတိ, သော ပန တေသု အဒိဋ္ဌတ္တာ န သုန္ဒရော။

ဣအနိ ပောရာဏကာနံ သံဝဏ္ဏနာနယံ ဒဿေတုံ **"ပောရာဏာ ပနာဟူ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အညပဒေန နိရဝသေသသတ္တလောကဿ ဂဟိတတ္တာ သဗ္ဗတ္ထ **အဝသေသလောက**န္တိ အနဝသေသပရိယာအနံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"တိဘဝူပဂေ သတ္တေ"** တိ, တေဓာတုကသင္ခာတေ တယော ဘဝေ ဥပဂတသတ္တေတိ အတ္ထော။ **တီဟာကာရေဟီ**တိ ဒေဝမာရဗြဟ္မသဟိတတာသင္ခာတေဟိ တီဟိ အာကာရေဟိ။ **တီသု ပဒေသူ**တိ "သဒေဝက"န္တိအာဒီသု တီသု ပဒေသု။ **ပက္ခိပိတွာ** တိ အတ္ထဝသေန သင်္ဂဟေတွာ။ တေဃဝ တိဘဝူပဂေ သတ္တေ "သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ, သဒေဝမနုဿ"န္တိ ပဒဒွယေ ပက္ခိပတီတိ ဉာပေတုံ **"ပုနာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **တေန တေနာကာရေနာ**တိ သဒေဝကတ္တာဒိနာ, သဿမဏဗြာဟ္မဏီဘာဝတဒိနာ စ တေန တေန ပကာရေန။ "တိဘဝူပဂေ သတ္တေ"တိ ဝတွာ **"တေဓာတုကမေဝ"**တိ ဝဒန္တော သြကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော ဂဟိတောတိ ဒဿေတိ။ တေဓာတုကမေဝ ပရိယာဒိန္နန္တိ ပောရာဏာ ပနာဟူတိ ယောဇနာ။

**သာမ**န္တိ အတ္တနာ။ အညတ္တာပေဟနေန, အန္တောဂဓာဝဓာရဏေန တ တပ္ပဋိသေဓမာဟ **"အပရနေယျော ဟုတွာ"**တိ, အပရေဟိ အနဘိဇာနာပေတဗ္ဗော ဟုတွာတိ အတ္ထော။ **အဘိညာ**တိ ယ-ကာရလောပနိဒ္ဒေသော ယထာ "ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော"တိ (မ. နိ. ၁.၂၃, ၄၂၂; ၂.၂၄; ၃.၇၅; သံ. နိ. ၄.၁၂၀; အ. နိ. ၆.၅၈; မဟာနိ. ၂၀၆) ဝုတ္တံ **"အဘိညာယာ"**တိ။ အဘိသဒ္ဒေန န ဝိသေသနမတ္တံ ဇောတိတံ, အထ ခော ဝိသေသနမုခေန ကရဏမ္ပီတိ ဒဿေတိ **"အဓိကေန ဉာဏေနာ"**တိ ဣမိနာ။ **အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေ** တိ ဧတ္တ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဥပမာနအတ္ထာပတ္တိသဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနသမ္ဘဝယောဂဝိပ္ပယောဂသဟစရဏာဒိနာ ကာရဏလေသမတ္တေန ပဝေဒနံ သင်္ဂဏှာတိ ဧကပ္ပမာဏတ္တာ။ သဗ္ဗတ္ထ အပ္ပဋိဟတဉာဏစာရတာယ ဟိ သဗ္ဗမ္မပစ္စက္ခာ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝန္တော။ **ဇောတေတိ ဝိညာပေတီ**တိ သဒ္ဒတော အတ္ထဝစနံ။ **ပကာသေတီ**တိ အဓိပ္ပာယတော။ ဇံ သဗ္ဗတ္ထ ဝိဝေစိတဗ္ဗော။

**အနုတ္တရံ ဝိဝေကသုခ** န္တိ ဖလသမာပတ္တိသုခံ။ **ဟိတွာပီ**တိ ပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ဖလသမာပတ္တိယာ အန္တရာ ဋ္ဌိတိကာပိ ကအာစိ ဘဂဝတော ဒေသနာ ဟောတီတိ ကတွာ ကတံ။ ဘဂဝတ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယသ္မိံ ခဏေ ပရိသာ သာဓုကာရံ တ ဒေတိ, ယထာသုတံ တ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခတိ, တံ ခဏမ္ပိ ပုဗ္ဗာဘောဂေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဖလသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, ယထာပရိစ္ဆေဒဉ္စ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ပုဗ္ဗေ ဌိတဋ္ဌာနတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ အဋ္ဌကထာသု (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၈၇) ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ **အပ္ပံ တ ဗဟုံ တ ဒေသေန္တော** တိ ဥဂ္ဃဋိတညုသ္သ ဝသေန အပ္ပံ တ ဝိပဉ္စိတညုဿ, နေယျဿ စ ဝသေန ဗဟုံ တ ဒေသေန္တော။ ကထံ ဒေသေတီတိ အာဟ **"အာဒိမ္ပိဟိ ပီ"**တိအာဒိ။ ဓမ္မဿ ကလျာဏတာ နိယျာနိကတာယ, နိယျာနိကတာ စ သဗ္ဗသော အနဝဇ္ဇဘာဝေနေတတိ ဝုတ္တံ **"အနဝဇ္ဇမေဝ ကတွာ"** တိ။ **ဒေသနာယာ**တိ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ ဒေသကာယတ္တေန ဟိ အာဏာဒိဝိဓိနာ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ ဒေသနာတိ ပရိယတ္တိဓမ္မော ဝုစ္စတိ။ ကိဉ္စာပိ အဝယဝဝိနိမုတ္တော သမုဒာယော နာမ ပရမတ္ထတော ကောစိ နတ္ထိ, ယေသု ပန အဝယဝေသု သမုဒာယရူပေန အဝေက္ခိတေသု ကထာဒိသမညာ, တံ တတော ဘိန္နံ ဝိယ ကတွာ သံသာမိတေဟာရမာရောပေတွာ ဒဿေန္တော **"အတ္ထိ ဒေသနာယ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာန"** န္တိ အာဟ။ **သာသနဿာ**

တိ ပဋိပတ္တိဓမ္မသ္သ။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတေန ဟိ ယထာပရာဓာဒိနာ သာသိတဗ္ဗဘာဝေန အနုသာသနံ, တဒင်္ဂဝိန ယာဒိဝသေန ဝိနယနန္တိ ကတွာ ပဋိပတ္တိဓမ္မော "သာသန"န္တိ ဝုစ္စတိ။ အတ္တိ သာသနဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယော သာနန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **စတုပ္ပဒိကာယပိ** တိ ဧတ္ထ **ပိ**-သဒ္ဒော သမ္ဘာဝနေ, တေန ဧဝံ အပ္ပကတရာယပိ အာဒိမဇ္ဈပရိယော သာနေသု ကလျာဏတာ, ပဂေဝ ဗဟုတရာယာတိ သမ္ဘာဝေတိ။ ပဒဒ္ဓေတ္တ ကထာယ စတုတ္ထံသော, ယံ "ဟာဒော"တိ ပိ ဝုစ္စတိ, ဧတေနေဝ တိပာဒိကဆပာဒိကာသုပိ ယထာသမ္ဘဝံ ဝိဘာဂံ ဒဿေတိ။ ဧဝံ သုတ္တာဝယဝေ ကလျာဏတ္တ တယံ ဒဿေတွာ သကလေပိ သုတ္တေ ဒဿေတုံ **"ဧကာနုသန္ဓိကဿာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ နာတိဗဟုဝိဘာဂံ ယထာနုသန္ဓိနာ ဧကာနုသန္ဓိကံ သန္ဓာယ "ဧကာနုသန္ဓိကဿာ"တိ အာဟ။ ဣတရသ္မိံ ပန တေနေဝ ဓမ္မဝိဘာဂေန အာဒိမ ဇ္ဈပရိယောသာနာ လဗ္ဘန္တီတိ **"အနေကာနုသန္ဓိကဿာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နိဒာနန္တိ အာနန္ဒတ္ထေရေန** ဌပိတံ ကာလဒေသဒေသကပရိသာဒိအပဒိသနလက္ခဏံ နိဒာနဂန္ထံ။ **ဣဒမဝေါစာ**တိ နိဂမနံ ဥပလက္ခဏမေဝ "ဣတိ ယံ တံ ဝု တ္တံ, ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တ"န္တိ နိဂမနဿပိ ဂဟေတဗ္ဗတော။ သင်္ဂီတိကာရကေဟိ ဌပိတာနိပိ ဟိ နိဒာနနိဂမနာနိ သတ္ထု ဒေသနာယ အနုဝိဓာနတော တဒန္တောဂဓာနေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အနန္တေ အနုသန္ဓိ** တိ သဗ္ဗပစ္ဆိမော အနုသန္ဓိ။

**"သီလသမာဓိဝိပဿနာ"** တိအာဒိနာ သာသနဿ ဣဓ ပဋိပတ္တိဓမ္မတံ ဝိဘာဝေတိ။ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** ပန "သာ သနဓမ္မော"တိ ဝုတ္တတ္တာ –

"သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿ ဥပသမ္ပဒါ။
သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသန"န္တိ။ (ဒီ. နိ. ၂.၉၀; ဓ. ပ. ၁၈၃; နေတ္တိ. ၃၀၊ ၅၀၊ ၁၁၆၊ ၁၂၄)။

ဧဝံ ဝုတ္တဿ သတ္ထုသာသနဿ ပကာသကော ပရိယတ္တိဓမ္မော ဧဝ သီလာဒိအတ္ထဝသေန ကလျာဏတ္တ တယဝိဘာဝနေ ဝုတ္တော။ ဣဓ ပန ပဋိပတ္တိယေဝ။ တေန ဝက္ခတိ "ဣဓ ဒေသနာယ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ အဓိပ္ပေ တ"န္တိ။ **သီလသမာဓိဝိပဿနာ အာဒိ နာမ** သာသနသမ္ပတ္တိဘူတာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနံ မူလဘာဝတော။ **ကုသလာနံ ဓမ္မာနန္တိ** အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ။ **ဒိဋ္ဌိ** တိ ဝိပဿနာ, အဝိနာဘာဝတော ပနေတ္ထ သမာဓိဂ္ဂဟဏံ။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တေ **ဗာဟိယသုတ္တပဒ** မိဒံ (သံ. နိ. ၅.၃၈၁)။ ကာမံ သုတ္တေ အရိယမဂ္ဂဿ အန္တဒွယဝိဂမေန တေသံ မဇ္ဈိမပဋိပဒါဘာ တေ ဝုတ္တော, မဇ္ဈိမဘာဝသာမညတော ပန သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အာရမ္ဘနိပ္ဖတ္တီနံ မဇ္ဈိမဘာဝဿာပိ သာဓကဘာဝေ ယုတ္တန္တိ အာဟ **"အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ, မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါတိ ဧဝံ ဝုတ္တော အရိယမဂ္ဂေါ မဇ္ဈံ နာမာ"**တိ, သီလသမာဓိဝိပဿနာသင်္ခါတာနံ အာရမ္ဘာနံ, ဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခါတာနဉ္စ နိပ္ဖတ္တီနံ ဝေမဇ္ဈဘာဝ တော အရိယမဂ္ဂေါ မဇ္ဈံ နာမာတိ အဓိပ္ပာယော။ သဉပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုဝသေန **ဖလံ ပရိယောသာနံ နာမ,** အနုပာဒိ သေသနိဗ္ဗာနဓာတုဝသေန ပန **နိဗ္ဗာနံ။** သာသနပရိယောသာနာ ဟိ နိဗ္ဗာနဓာတု။ မဂ္ဂဿ နိပ္ဖတ္တိ ဖလဝသေန, နိဗ္ဗာ နသစ္ဆိကိရိယာယ စ ဟောတိ တတော ပရံ ကတ္တဗ္ဗာဘာဝတောတိ တ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဣအနိ တေသံ ဒွိန္နမ္ပိ သာသနဿ သ ပရိယောသာနတံ အာဂမေန သာဓေတုံ **"ဧတဒတ္ထံ ဣဒ"** န္တိအာဒိမာဟ။ ဧတဒေဝ ဖလံ အတ္ထော ယဿာတိ **ဧတဒ တ္ထံ။ ဗြဟ္မစရိယာ**တိ ပိဋကလကောဇ္ဈာဗြဟ္မစရိယာံ ဘဂဝတ အာလပတိ။ ဣဒဉှိ မဇ္ဈိမာဂမေ မူလပဏ္ဏာသကေ **စူဠသာ ရောပမသုတ္တ** (မ. နိ. ၁.၃၁၂ အာဒယော) ပဒံ။ ဧတဒေဝ ဖလံ သာရံ ယဿာတိ **ဧတံသာရံ** နိဂ္ဂဟိတာဂမေန။ တထာ **ဧ တံပရိယောသာနံ။ နိဗ္ဗာနောဂဓန္တိ** နိဗ္ဗာနန္တောဂဓံ။ **အာဝုသော ဝိသာခါ**တိ ဓမ္မဒိန္နာယ ထေရိယာ ဝိသာခဂဟပတိမာ လပနံ။ ဣဒဉှိ **စူဠဝေဒလ္လသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၄၆၀ အာဒယော) **"သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇန"** န္တိအာဒိသဒ္ဒန္တရသန္နိဓာ နတော **"ဣဓ ဒေသနာယ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ အဓိပ္ပေတ"** န္တိ ဝုတ္တံ။

ဧဝံ သဒ္ဒပဗန္ဓဝသေန ဒေသနာယ ကလျာဏတ္တယဝိဘာဂံ ဒဿေတွာ တဒတ္ထဝသေနပိ ဒဿေန္တော **"ဘဂဝါ ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ အတ္ထတောပိ ဟိ တဿာဓိပ္ပေတဘာဝံ **ဟိ**-သဒ္ဒေန သမတ္ထေတိ။ တထာ သမတ္ထနမု ခေန စ အတ္ထဝသေန ကလျာဏတ္တယဝိဘာဂံ ဒဿေတီတိ။ အတ္ထတော ပနေတံ ဒဿေန္တော ယော တသ္မိံ တ သ္မိံ အတ္ထေ ကတဝိဓိ သဒ္ဒပဗန္ဓော ကထာသုတ္တာဝသေန ဝဝတ္ထိတော ပရိယတ္တိဓမ္မောယေဝ ဣဓ ဒေသနာတိ ဝု တ္တော, တဿ စတ္တော ဝိသေသတော သီလာဒိ ဧတတိ အာဟ **"အာဒိမှိ သီလ"**န္တိအာဒိ။ ဝိသေသကထနဉ္ဟေတံ။ သာမညတော ပန သီလဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရသီလံ ဂဟိတံ, တထာ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရမဂ္ဂေါတိ အတ္ထတ္တယ ဝသေန အနဝသေသတော ပရိယတ္တိအတ္ထံ ပရိယာဒာယ တိဋ္ဌတိ။ ဣတရထာ ဟိ ကလျာဏတ္တယဝိဘာဂေ အသဗ္ဗ သာဓာရဏော သိယာ။ တတ္ထ စ သီလမူလကတ္တာ သာသနဿ သီလေန အာဒိကလျာဏတာ ဝုတ္တာ, သာသနသမ္ပတ္တိ

ယာ ဝေမဇ္ဈေဘာဝတော မဂ္ဂေန မဇ္ဈေကလျာဏတာ။ နိဗ္ဗာနာဓိဂမတော ဥတ္တရိ ကရဏီယာဘာဝတော နိဗ္ဗာနေန ပရိယောသာနကလျာဏတာ။ **တေနာ**တိ သီလာဒိဒဿနေန။ အတ္ထဝသေန ဟိ ဣဓ ဒေသနာယ အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေါ ဝုတ္တော။ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ ယထာဝုတ္တာနုသာရေန သောတူနမနုသာသနီဒဿနံ။

**သော**တိ ယထာဝုတ္တာကာရေန ကထနာ။ **ကထိကသဏ္ဌိတီ** တိ ဓမ္မကထိကဿ သဏ္ဌာနံ ကထနဝသေန သမဝဋ္ဌာနံ။

**ဝဏ္ဏနာ** အတ္ထဝိဝရဏာ, ပသံသနာ ဝါ။ **န သော သာတ္ထံ ဒေသေတိ** နိယျာနတ္ထဝိရဟတော တဿာ ဒေသနာယ။ **တသ္မာ** တိ စတုသတိပဋ္ဌာနာဒိနိယျာနတ္ထဒေသနတော။ **ဧကဗျဉ္ဇနာဒိယုတ္တာ** တိ သိထိလဓနိတာဒိဘေဒေသု ဒသသု ဗျဉ္ဇနေသု ဧကပ္ပကာရေနေဝ, ဒွိပ္ပကာရေနေဝ ဝါ ဗျဉ္ဇနေန ယုတ္တာ **ဒမိဠ**ဘာသာ ဝိယ။ **သဗ္ဗနိရောဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ**တိ ဝိဝဋ္ဋကရဏတာယ ဩဋ္ဌေ အဖုသာပေတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗတော သဗ္ဗထာ ဩဋ္ဌဖုသနရဟိတဝိမုတ္တဗျဉ္ဇနာ **ကိရာတ**ဘာသာ ဝိယ။ **သဗ္ဗဝိဿဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ** တိ သဗ္ဗဿေဝ ဝိဿဇ္ဇနီယယုတ္တတာယ သဗ္ဗထာ ဝိဿဂ္ဂဗျဉ္ဇနာ **သဝရ**ဘာသာ ဝိယ။ **သဗ္ဗနိဂ္ဂဟိတဗျဉ္ဇနာ** တိ သဗ္ဗဿေဝ သာနုသာရတာယ သဗ္ဗထာ ဗိန္ဒုသဟိတဗျဉ္ဇနာ ပါရသိကာဒိ**မိလက္ခု**ဘာသာ ဝိယ။ ဧဝံ "ဒမိဠကိရာတသဝရမိလက္ခူနံ ဘာသာ ဝိယာ"တိ ဣဒံ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **မိလက္ခူ** တိ စ ပါရသိကာဒယော။ သဗ္ဗာပေသာ ဗျဉ္ဇနေကဒေသဝသေနေဝ ပဝတ္တိယာ အပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနာတိ ဝုတ္တံ **"ဗျဉ္ဇနပါရိပူရိယာ အဘာဝတော အဗျဉ္ဇနာ နာမာ"** တိ။

ဌာနကရဏာနိ သိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗမက္ခရံ ပဉ္စသု ဝဂ္ဂေသု ပဌမတတိယံ **သိထိလံ**။ တာနိ အသိထိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗမက္ခရံ တေသွေဝ ဒုတိယစတုတ္ထံ **ဓနိတံ**။ ဒွိမတ္တကာလမက္ခရံ **ဒီဃံ**။ ဧကမတ္တကာလံ **ရဿံ**။

> ပမာဏံ ဧကမတ္တဿ၊ နိမီသုမီသတော’ ဗ္ရုဝုံ။
> အင်္ဂုလိဖောဋကာလဿ၊ ပမာဏေနာပိ အဗ္ရုဝုံ။

သညောဂပရံ, ဒီဃဉ္စ **ဂရုကံ**။ အသံယောဂပရံ ရဿံ **လဟုကံ**။ ဌာနကရဏာနိ နိဂ္ဂဟေတွာ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **နိဂ္ဂဟိတံ**။ ပရပဒေန သမ္ဗန္ဓိတွာ ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **သမ္ဗန္ဓံ**။ တထာ အသမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ **ဝဝတ္ထိတံ**။ ဌာနကရဏာနိ ဝိဿဋ္ဌာနိ ကတွာ ဝိဝဋ္ဋေန မုခေန ဥစ္စာရေတဗ္ဗံ **ဝိမုတ္တံ**။ **ဒသဓာ**တိအာဒီသု ဧဝံ သိထိလာဒိဝသေန ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ အက္ခရုပ္ပါဒကစိတ္တဿ ဒသဟိ ပကာရေဟိ ဗျဉ္ဇနာနံ ပဘေဒောတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗာနိ ဟိ အက္ခရာနိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ, ယထာဓိပ္ပေတတ္ထဿ စ ဗျဉ္ဇနတော ပကာသနတော **ဗျဉ္ဇနာနီ** တိ, ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိယာ ဝါ ကရဏဘူတာယ ဗျဉ္ဇနာနံ ဒသဓာ ပဘေဒောတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

**အမက္ခေတွာ** တိ အမိလေစ္ဆေတွာ အဝိနာသေတွာ, အဟာပေတွာတိ အတ္ထော။ တဒတ္ထမာဟ **"ပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနမေဝ ကတွာ"**တိ, ယမတ္ထံ ဘဂဝါ ဉာပေတုံ ဧကကထံ, ဧတဗျမ္ပိ ဒေသေတိ, တမတ္ထံ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာယ ဧဝ ဒေသနာယ ဒေသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တသ္မာ** တိ ပရိပုဏ္ဏဗျဉ္ဇနဓမ္မဒေသနတော ။ **ကေဝလသဒ္ဒေါ** ဣဓ အနဝသေသဝါစကော။ န အဝေါမိဿတာဒိဝါစကောတိ အာဟ **"သကလာဓိဝစန"**န္တိ။ **ပရိပုဏ္ဏ** န္တိ သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏံ။ တံ ပနတ္ထတော ဦနာဓိကနိသေဓနန္တိ ဝုတ္တံ **"အနူနာဓိကဝစန"**န္တိ။ တတ္ထ ယဒတ္ထံ ဒေသိတော, တဿ သာဓကတ္တာ အနူနတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ, တဗ္ဗိဓုရဿ ပန အသာဓကတ္တာ အနဓိကတာ။ ဥပနေတဗ္ဗဿ ဝါ ဝေါဒါနတ္ထဿ အဝုတ္တဿ အဘာဝတော အနူနတာ, အပနေတဗ္ဗဿ သံကိလေသတ္ထဿ ဝုတ္တဿ အဘာဝတော အနဓိကတာ။ **သကလ**န္တိ သဗ္ဗဘာဂဝန္တံ။ **ပရိပုဏ္ဏ** န္တိ သဗ္ဗသော ပုဏ္ဏမေဝ။ တေနာဟ **"ဧကဒေသေနာပိ အပရိပုဏ္ဏာ နတ္ထီ"**တိ။ **အပရိသုဒ္ဓါ ဒေသနာ ဟောတိ** တဏှာယ သံကိလိဋ္ဌတ္တာ။ လောကေဟိ တဏှာယ အာမသိတဗ္ဗတော **လောကာမိသာ,** စီဝရာဒယော ပစ္စယာ, တေသု အဂဓိတစိတ္တတာယ **လောကာမိသနိရပေက္ခော**။ **ဟိတဖရဏေနာ**တိ ဟိတတော ဖရဏေန ဟိတူပသံဟာရေန ဝိသေသနဘူတေန။ **မေတ္တာဘာဝနာယ** ကရဏဘူတာယ **မုဒုဟဒယော**။ **ဥလ္လုမ္ပနသဘာဝသဏ္ဌိတေနာ**တိ သကလသံကိလေသတော, ဝဋ္ဋဒုက္ခတော စ ဥဒ္ဓရဏာကာရသဏ္ဌိတေန, ကာရုညာဓိပ္ပါယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

“ဣတော ပဋ္ဌာယ ဒဿာမိ, ဝေဠု ဒဿာမိ”တိ သမာဒာတဗ္ဗဋ္ဌေန အနံ **ဝတံ**။ ပဏ္ဍိတပညတ္တတာယ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗြဟ္မံ, ဗြဟ္မာနံ တ သေဋ္ဌာနံ စရိယန္တိ အနမေဝ **ဗြဟ္မစရိယံ**။ မစ္ဆရိယလောဘာဒိနိဂ္ဂဟဏေန သမာစိဏ္ဏတ္တာ အနမေဝ **သုစိဏ္ဏံ**။ **ဣဒ္ဓီ** တိ ဒေဝိဒ္ဓိ။ **ဇုတီ**တိ ပဘာ, အာနုဘာဝေ တ။ **ဗလဝီရိယူပပတ္တိ** တိ မဟတာ ဗလေန, ဝီရိယေန စ သမန္နာဂမော။ **နာက**တိ ဝရဏာနာဂရာဇာနံ ဝိစုရပဏ္ဏိတသ္သ အာလပနံ။

**အနပတီ**တိ အနသာမိနော။ **ဩဟနဘူတ**န္တိ ဥဒကတိတ္ထမိဝ ဘူတံ။

**ခီရာ**တိ သော ဝိစုရပဏ္ဍိတမာလပတိ။

**မစုဿတေ** တိ မစုရသသန္ဒနံ။ **ပုညဲ**န္တိ ပုညဖလံ, ကာရဏာတေဟာရေန ဝုတ္တံ။ ဗြဟ္မံ, ဗြဟ္မာနံ တ စရိယန္တိ **ဗြဟ္မစရိယံ,** ဝေယျာဝစ္စံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။

**တိတ္တိရိယ** န္တိ တိတ္တိရသကုဏာရာဇေန ဘာသိတံ။

**အညတ္ထ တာဟိ** တိ ပရအရဘူတာဟိ ဝဇ္ဇေတွာ။ **အမ္ဗဟ**န္တိ အမ္ဗဟာကာံ။

တပဿိ , လူခော, ဇေဂုစ္ဆီ, ပဝိဝိတ္တောတိ စတုဗ္ဗိဓဿ ဒုက္ကရဿ ကတတ္တာ **စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ**။ **သုဒ**န္တိ နိပါတမတ္တံ။ **လောမဟံသနသုတ္တံ မဇ္ဈိမာဂမေ မူလပဏ္ဏာသကေ, “မဟာသီဟနာဒသုတ္တ”** န္တိပိ (မ. နိ. ၁.၁၄၆) တံ ဝဒန္တိ။

**ဣဒ္ဓ** န္တိ သမိဒ္ဓံ။ **ဖီတ**န္တိ ဖုလ္လိတံ။ **ဝိတ္ထာရိက** န္တိ ဝိတ္ထာရဘူတံ။ **ဗာဟုဇည**န္တိ ဗဟူဟိ ဇနေဟိ နိယျာနိကဘာဝေန ဉာတံ။ **ပုထုဘူတ**န္တိ ဗဟုဘူတံ။ **ယာဝ ဒေဝမနုဿေဟိ** တိ ဝေဋ္ဌ ဒေဝလောကတော ယာဝ မနုဿလောကာ သုပကာသိတန္တိ အဓိပ္ပာယဝသေန **ဟာသာဒိကသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၇၀) ဝုတ္တံ, ယာဝ ဒေဝတ စ မနုဿာ စာတိ အတ္ထော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟံ သကလသာသနံ ဣဓ “ဗြဟ္မစရိယ”န္တိ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ။ “ဗြဟ္မစရိယ”န္တိ ဣမိနာ သမာနာဓိကရဏာနိ သဗ္ဗပဒါနိ ယောဇေတွာ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“သော ဓမ္မံ ဒေသေတီ”** တိအာဒိမာဟ။ **“ဇဝံ ဒေသေန္တော စာ”** တိ ဟိ ဣမိနာ ဗြဟ္မစရိယသဒ္ဒေန ဓမ္မသဒ္ဒါဒီနံ သမာနတ္ထတံ ဒဿေတိ, “ဓမ္မံ ဒေသေတီ”တိ ဝတွာပိ “ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီ”တိ ဝစနံ သရူပတော အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထန္တိ စ ဝိဘာဝေတိ။

**၁၉၁. ဝုတ္တပ္ပကာရသမ္ပဒ** န္တိ ယထာဝုတ္တအာဒိကလျာဏတာဒိပ္ပဘေဒဂုဏသမ္ပဒံ။ ဒူရသမုဿာရိတမာနဿေဝ သာသနေ သမ္မာပဋိပတ္တိ သမ္ဘဝတိ, န မာနဇာတိကဿာတိ ဝုတ္တံ **“နိဟတမာနတ္တာ”** တိ။ **ဥဿန္နတ္တာ**တိ ဗဟုလဘာဝတော။ ဘောဂရူပဟာဒိဝတ္ထုကာ မဒ သုပ္ပဟေယျာ ဟောန္တိ နိမိတ္တဿ အနဝဋ္ဌာနတော, န တထာ ကုလဝိဇ္ဇာဒိမဒ နိမိတ္တဿ သမဝဋ္ဌာနတော။ တသ္မာ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏကုလီနာနံ ပဗ္ဗဇိတာနမ္ပိ ဇာတိဝိဇ္ဇံ နိဿာယ မာနဇပ္ပနံ ဒုပ္ပဇဟန္တိ အာဟ **“ယေဘုယျေန။ပေ။ မာနံ ကရောန္တီ”** တိ။ **ဝိဇာတိတာယာ**တိ ဝိပရီတဇာတိတာယ, ဟီနဇာတိတာယာတိ အတ္ထော။ ယေဘုယျေန ဥပနိဿယသမ္ပန္နာ သုဇာတိကာ ဇဝ, န ဒုဇ္ဇာတိကာတိ ဇဝံ ဝုတ္တံ။ **ပတိဋ္ဌာတုံ န သက္ကောန္တီ** တိ သီလေ ပတိဋ္ဌဟိတုံ န ဥဿဟန္တိ, သုဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ သီလံ ရက္ခိတုံ န သက္ကောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီလမေဝ ဟိ သာသနေ ပတိဋ္ဌာ, **ပတိဋ္ဌာတု** န္တိ တ သစ္စပဋိဝေဓေန လောကုတ္တရာယ ပတိဋ္ဌာယ ပတိဋ္ဌာတုံ။ သာ ဟိ နိပ္ပရိယာယတော သာသနေ ပတိဋ္ဌာ နာမ။

ဇဝံ ဗျတိရေကတော အတ္ထံ ဝတွာ အနွယတောပိ ဝဒတိ **“ဂဟပတိအာဒယော ပနာ”**တိအာဒိနာ။ **ကစ္ဆေဟိ** သေဒံ **မုစ္စန္တေဟီ**တိ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ ကရဏဝစနံ။ တထာ **ပိဋ္ဌိယာ လောဏံ ပုပ္ဖမာနာယာ** တိ, သေဒံ မုစ္စန္တကစ္ဆာ လောဏံ ပုပ္ဖမာနပိဋ္ဌိကာ ဟုတွာ, တေဟိ တ ပကာရေဟိ လက္ခိတာတိ အတ္ထော။ **ဘူမိ ကသိတွာ**တိ ဘူမိယာ ကသ္သနတော, ခေတ္တျုပဇီဝနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တာဒိသဿာ** တိ ဇာတိမန္တျုပနိဿယဿ။ ဒုဗ္ဗလံ **မာနံ**။ ဗလဝံ **ဒပ္ပံ**။ **ကမ္မ** န္တိ ပရိကမ္မံ။ **“ဣတရေဟီ”**တိအာဒိနာ “ဥဿန္နတ္တာ”တိ ဟေတုပဒံ ဝိဝရတိ။ **“ဣတီ”**တိ ဝတွာ

တဒပရာမသိတဗ္ဗံ ဒဿေတိ **“နိဟတမာနတ္တာ”** တိအာဒိနာ, **ဣတိ**သဒ္ဒော တ နိဒဿနေ, ဧဝံ ယထာဝုတ္တနယေနာ
တိ အတ္ထော။ သေ နယော ဤဒိသေသု။

**ပစ္စာဇာတော** တိ ဧတ္ထ အာကာရော ဥပသဂ္ဂမတ္တန္တိ အာဟ **“ပတိဇာတော”**တိ။ **ပရိသုဒ္ဓ** န္တိ ရာဂါဒိနံ အစ္စ
န္တမေဝ ပဟာနဒီပနတော နိရုပက္ကိလေသတာယ သဗ္ဗထာ သုဒ္ဓံ။ ဓမ္မဿ သာမိ တဒုပ္ပာဒကတ္တေန, ဓမ္မေန တ သ
ဒေဝကဿ လောကဿ သာမီတိ **ဓမ္မဿာမီ။ သဒ္ဓ** န္တိ ဟေတုဖလနိကသဒ္ဒာဝသေန သဒ္ဒဟနံ။ ဝိညူဇာတိကာနဉှိ
ဓမ္မသမ္ပတ္တိဂဟဏပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓာသိဒ္ဓိ စတူသု ပုဂ္ဂလေသု ဓမ္မပ္ပမာဏဓမ္မပ္ပသန္နပုဂ္ဂလဘာဝတော။ “ယော ဧဝံ သွတ
က္ခာတဓမ္မော, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဝတ သော ဘဂဝါ”တိ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတိ။ **ယောဇနသတန္တရေပိ တ** ပဒေသော။ **ဇာယမ္ပ
ပတိကာ**တိ ဇာနိပတိကာ။ ကာမံ “ဇာယမ္ပတိကာ”တိ ဝုတ္တေယေဝ ဃရသာမိကဃရသာမိနီဝသေန ဒွိန္နမေဝ ဂဟဏံ ဝိ
ညာယတိ, ယဿ ပန ပုရိသဿ အနေကာ ပဇာပတိယော, တဿ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ ကောယပိ တာဝ သံတသော သ
မ္ဘာဓေယေတတိ ဒဿနတ္ထံ **“ဒွေဝ”**တိ ဝုတ္တံ။ ရာဂါဒိနာ **ကိဉ္စနံ,** ခေတ္တဝတ္ထာဒိနာ **ပလိဗောဓနံ,** တဒုဘယေန
သဟ ဝတ္တတီတိ **သကိဉ္စနပလိဗောဓနော,** သောယေဝတ္ထော တထာ။ ရာဂေ ဧဝ ရဇော, တအာဒိကာ အေသမောဟရ
ဇာ။ ဝုတ္တဉှိ “ရာဂေ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတီ”တိအာဒိ (မဟာနိ. ၂၀၉; စူဠနိ. ၇၄) အာဂမနပထတာပိ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌ
ာနတာ ဧတတိ ဒွေဝပိ သံဝဏ္ဏနာ ဧကတ္ထာ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ **အလဂ္ဂနဋ္ဌေနာ** တိ အသဇ္ဇနဋ္ဌေန အပ္ပဋိဗန္ဓသဘာ
ဝေန။ ရူပကဝသေန, တဒ္ဓိတဝသေန တ အဗ္ဘောကာသောတိ ဒဿေတုံ **ဝိယ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ ဧဝံ အကုသလကုသလပ္ပ
ဝတ္တီနံ ဌာနာဌာနဘာဝေန ဃရာတသပဗ္ဗဇ္ဇာနံ သမ္ဗာဓဗ္ဘောကာသတံ ဒဿေတွတ ဣအနိ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာ ဧဝ
အဋ္ဌာနဋ္ဌာနဘာဝေန တေသံ တဗ္ဘာဝံ ဒဿေတုံ **“အပိစ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ရဇာနံ သန္နိပတဋ္ဌာနံ ဝိယာတိ သမ္ဗန္
ဓော။

ဝိသုံ ဝိသုံ ပဒုဒ္ဓာရမကတွတ သမာသတော အတ္ထဝဏ္ဏနာ **သင္ခေပကထာ။ ကေမ္ပိ ဒိဝသ** န္တိ ကေဒိဝသမတ္တမ္
ပိ။ **အခဏ္ဍံ ကတွတ** တိ ဒုက္ကဋမတ္တဿာပိ အနာပဇ္ဇနေန အဆိဒ္ဒံ ကတွတ။ **စရိမကစိတ္တ** န္တိ စုတိစိတ္တံ။ **ကိလေ
သမလေနာ**တိ တဏှာသံကိလေသာဒိမလေန။ **အမလီန**န္တိ အသံကိလိဋ္ဌံ။ ပရိယောဒာတဋ္ဌေန နိမ္မလဘာဝေန သင်္ခ
ဝိယ လိခိတံ ဓောတန္တိ **သင္ခလိခိတံ။** အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **“လိခိတသင္ခသဒိသ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဓောတသင္ခ
သပ္ပဋိဘာဂ**န္တိ တဒတ္ထဿေဝ ဝိဝရဏံ။ အပိစ လိခိတံ သင်္ခ **သင္ခလိခိတံ** ယထာ “အဂ္ယာဟိတော”တိ, တဿဒိ
သတ္တာ ပန ဣဒံ သင္ခလိခိတန္တိပိ ဒဿေတိ, ဘာဝနပုံသကဉ္စေတံ။ **အဇ္ဈာဝသတာ** တိ ဧတ္ထ **အဓိ**-သဒ္ဒေန ကမ္မပ္ပ
ပဝစနီယေန ယောဂတော **“အဂါရ”**န္တိ ဧတံ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **“အဂါရမဇ္ဈေ”** တိ။ ယံ နူန ယဒိ
ပန ပဗ္ဗဇေယျံ, သာဓု ဝတာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကသာယေန ရတ္တာနိ **ကာသာယာနီ**တိ ဒဿေတိ **“ကသာယရသပီတ
တာယာ”**တိ ဣမိနာ။ ကသ္မာ စေတာနိ ဂဟိတာနီတိ အာဟ **“ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တာနံ အနုစ္ဆဝိကာနီ”** တိ။ **အဇ္ဈာဒေ
တွတ**တိ တေဟာရဝစနမတ္တံ, ပရိဒဟိတွတတိ အတ္ထော, တစ္ဆ ဓော နိတသနဟာရုပနဝသေန။ အဂါရတသော **အဂါရံ**
ဥတ္တရပဒလောပေန, တဿ **ဟိတံ** ဝုမိုအာဝဟံ **ကသိတဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ။ တံ အနကာရိယ** န္တိ တသိမ္ဗိ အနကာရိယေ။

**၁၉၂. သဟဿတော** တိ ကဟာပဏသဟဿတော။ **ဘောဂက္ခန္ဓော** ဘောဂရာသိ။ **အာဗန္ဓနဋ္ဌေနာ** တိ “ပုတ္တ
တော နတ္တာ ပနတ္တာ”တိအာဒိနာ ပေမဝသေန ပရိစ္ဆေဒံ ကတွတ ဗန္ဓနဋ္ဌေန, ဧတေန အာဗန္ဓနတ္တော **ပရိဝဋ္ဋ** -သ
ဒ္ဒောတိ ဒဿေတိ။ အထ တ ပိတာမဟပိတုပုတ္တာဒိဝသေန ပရိဝတ္တနဋ္ဌေန **ပရိဝဋ္ဋော** တိပိ ယုဇ္ဇတိ။ “အမွှာက
မေတေ”တိ ဉာယန္တီတိ **ဉာတယော။**

**၁၉၃.** ဟတိမောက္ခသံဝရေန ပိဟိတကာယဝစီဒွတရော သမာနော တေန သံဝရေန ဥပေတော နာမာတိ ကတွတ **“ဟ
တိမောက္ခသံဝရေန သမန္နာဂတော”**တိ ဝုတ္တံ။ အာစာရဂေါစရာနံ ဝိတ္ထာရော **ဝိဘင်္ဂေ၄ကထာဒီသု** (ဝိဘ. အဋ္ဌ.
၅၁၃) ဂဟေတဗ္ဗော။ **“အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော”** တိအာဒိ စ တဿေဝ ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတဘာဝဿ ပစ္စယဒ
ဿနံ။ အဏုသဒိသတာယ အပ္ပမတ္တကံ “အဏူ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“အပ္ပမတ္တကေသူ”**တိ။ အသဉ္စိစ္စ အာပန္နအနုခုဒ္ဒ
ဒကာပတ္တိဝသေန, သဟသာ ဥပ္ပန္နအကုသလစိတ္တုပ္ပာဒဝသေန စ အပ္ပမတ္တကတာ။ **ဘယဒဿီ** တိ ဘယဒဿနသီ
လော။ **သမ္မာ**တိ အဝိပရီတံ, သုန္ဒရံ တ, တဗ္ဘာတေ စ သက္ကစ္စံ ယာဝဇီဝံ အဝီတိက္ကမဝသေန။ “သိက္ခာပဒေသူ”တိ ဝု
တ္တေယေဝ တဒဝယဝဘူတံ “သိက္ခာပဒံ သမာအာယ သိက္ခတီ”တိ အတ္ထဿ ဂမ္မမာနတ္တာ ကမ္မပဒံ န ဝုတ္တန္တိ

အာဟ **“တံ တံ သိက္ခာပဒ”**န္တိ, တံ တံ သိက္ခာကောဋ္ဌာသံ, သိက္ခာယ တ အဓိဂမုပာယံ, တသ္မာ တ နိဿယန္တိ အတ္ထော။

**ဧတ္တာ** တိ ဧတသ္မိံ ''ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော''တိအာဒိဝစနေ။ **အာစာရဂေါစရဂ္ဂဟဏေနေဝ** တိ ''အာစာရ ဂေါစရသမ္ပန္နော''တိ ဝစနေနေဝ။ တေနာဟ **“ကုသလေ ကာယကမ္မဝစီကမ္မေ ဂဟိတေပီ”** တိ။ န ဟိ အာစာရဂေါစရသ ဒ္ဒမတ္တေန ကုသလကာယဝစီကမ္မဂ္ဂဟဏံ သမ္ဘဝတိ, ဣမိနာ ပုနရုတ္တိတာယ စောဒနာလေသံ ဒဿေတိ။ **တဿ သာ**တိ အာဇီဝပာရိသုဒ္ဓိသီလဿ။ **ဥပ္ပတ္တိဒ္ဓါရဒဿနတ္ထ** န္တိ ဥပ္ပတ္တိယာ ကာယဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတဿ ဒွါရဿ ကမ္မာပဒေသေန ဒဿနတ္ထံ, ဧတေန ယထာဝုတ္တစောဒနာယ သောဓနံ ဒဿေတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – သိဒ္ဓေပိ သတိ ပုနာရမ္ဘော နိယမာယ တ ဟောတိ, အတ္တန္တရဗောဓနာယ တ, ဣဓ ပန အတ္ထန္တရံ ဗောဓေတိ, တ သ္မာ ဥပ္ပတ္တိဒ္ဓါရဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တန္တိ။ **ကုသလေနာ**တိ စ သဗ္ဗသော အနေသနပဟာနတော အနဝဇ္ဇေန။ ကထံ တေန ဥပ္ပတ္တိဒ္ဓါရဒဿနန္တိ အာဟ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု ဥပ္ပန္နေန အနဝဇ္ဇေန ကာယ ကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတတ္တာ **ပရိသုဒ္ဓာဇီဝေ** တိ အဓိပ္ပာယော။ တဒုဘယမေဝ ဟိ အာဇီဝဟေတုကံ အာဇီဝပာရိသု ဒ္ဓိသီလံ။

ဣအာနိ သုတ္တန္တရေန သံသန္ဒိတုံ **“မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တန္တဝသေန တ ဧဝံ ဝုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ **တ**-သဒ္ဒော စေ တ္တ သုတ္တန္တရသံသန္ဒနာသင်္ခါတအတ္ထန္တရဝိကပ္ပနတ္တော။ **မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တန္တံ** နာမ မဇ္ဈိမာဂမဝရေ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ, ယံ ''သမဏမုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တ''န္တိပိ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ **ထပတီ**တိ ပဉ္စကင်္ဂ နာမ ဝဍ္ဍကိံ ဘဂဝတ အာလပတိ။ **ထပတိ**-သဒ္ဒော ဟိ ဝဍ္ဍကိပရိယာယော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယသ္မာ ''ကတမေ စ ထပတိ ကုသလာ သီလာ? ကုသလံ ကာယကမ္မံ ကုသလံ ဝစီကမ္မ''န္တိ သီလဿ ကုသလကာယကမ္မဝစီကမ္မဘာဝံ ဒဿေတွာ ''အာဇီဝ ပာရိသုဒ္ဓမ္ပိ ခော အဟံ ထပတိ သီလသ္မိံ ဝဒာမီ''တိ (မ. နိ. ၂.၂၆၅) ဧဝံ ပဝတ္တာယ မုဏ္ဍိကပုတ္တသုတ္တဒေသနာယ ''ကာယကမ္မဝစီကမ္မေန သမန္နာဂတော ကုသလေနာ''တိ သီလဿ ကုသလကာယကမ္မဝစီကမ္မဘာဝံ ဒဿေတွာ ''ပရိ သုဒ္ဓာဇီဝေ''တိ ဧဝံ ပဝတ္တာ အယံ သာမညဖလသုတ္တဒေသနာ ကေသဂ္ဂဟာ အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိ သမေတိ ယထာ တံ ဂင်္ဂေါဒကေန ယမုနောဒကံ, တသ္မာ ဤဒိသီပိ ဘဂဝတော ဒေသနာဝိဘူတိ အတ္တောတတိ ။ **သီလသ္မိံ ဝဒာမီ** တိ သီလန္တိ ဝဒာမိ, သီလသ္မိံ တ အာဓာရဘူတေ အန္တောဂဓံ ပရိယာပန္နံ, နိဒ္ဓာရဏသမုဒာယဘူတေ တ ဧကံ သီလန္တိ ဝဒာမိ။

**တိဝိဓေနာ**တိ စူဠသီလမဇ္ဈိမသီလမဟာသီလတော တိဝိဓေန။ **“မနစ္ဆဋ္ဌေသု”** တိ ဣမိနာ ကာယပဉ္စမာနမေဝ ဂဟဏံ နိဝတ္တေတိ။ ဥပရိ နိဒ္ဒေသေ ဝက္ခမာနေသု **သတ္တသု ဌာနေသု။ တိဝိဓေနာ**တိ စတူသု ပစ္စေကံ ယထာလာဘယထာဗလ ယထာသာရုပ္ပတာဝသေန တိဝိဓေန။

## စူဠမဇ္ဈိမမဟာသီလဝဏ္ဏနာ

**၁၉၄-၂၁၁. ဧဝ**န္တိ ''သော ဧဝံ ပဗ္ဗဇိတော သမာနော ပာတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတီ''တိအာဒိနာ နယေန။ **“သီလသ္မိ”** န္တိ ဣဒံ နိဒ္ဓာရဏေ ဘုမ္မံ တတော ဧကဿ နိဒ္ဓာရဏီယတ္တာတိ အာဟ **“ဧကံ သီလ”**န္တိ။ အပိစ ဣမိနာ အာဓာရေ ဘုမ္မံ ဒဿေတိ သမုဒာယဿ အဝယတဓိဋ္ဌာနတ္တာ ယထာ ''ရုက္ခေ သာခါ''တိ။ **“ဣဒ”**န္တိ ပဒေန ကတ္ဝတ္တဝသေန သမာနာဓိကရဏံ ဘုမ္မဝစနဿ ကတ္ဝတ္တေ ပဝတ္တနတော ယထာ ''ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ ယထ ဖုဿိတဂ္ဂေ''တိ (ခု. ပ. ၆.၁၃; သု. နိ. ၂၃၆) ဒဿေတိ **“ပစ္စတ္တဝစနတ္ထေ တ ဧတံ ဘုမ္မ”** န္တိ ဣမိနာ။ **အယမေဝတ္ထော** တိ ပစ္စတ္တဝစနတ္တော ဧဝ။ **ဗ္ရဟ္မဇာလေ** တိ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ, (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၇) ဗြဟ္မဇာလသုတ္တ တပဒေ တ။ သံဝဏ္ဏနာဝသေန **ဝုတ္တနယေနာ** တိ အတ္တော။ ''ဣဒမဿ ဟောတိ သီလသ္မိ''န္တိ တ္တေ မဟာသီလပရိ ယောသာနေန နိဒ္ဒရိယမာနဿ အဘာဝတော ပစ္စတ္တဝစနတ္တောယေဝ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **“ဣဒံ အဿ သီလံ ဟောတီတိ အတ္တော”**တိ, တတောယေဝ စ ဟဋ္ဌိယံ အပိဂ္ဂဟဏမကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂၁၂. အတ္တာနုတာဒပရာနုတာဒဏ္ဍဘယာဒီနိ **အသံဝရမူလကာနိ ဘယာနိ။ “သီလသံဝရတော** တိ သီလဿ အသံဝရဏတော, သီလသံဝရာဘာဝတောတိ အတ္တော''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၈၀) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, ''ယဒိဒံ သီလသံဝရ

တော''တိ ပန ပဒဿ ''ယံ ဣဒံ ဘယံ သီလသံဝရတော ဘဝေယျာ''တိ အတ္ထဝစနတော, ''သီလသံဝရဟေတု ဘယံ န သမနုပဿတီ''တိ စ အတ္ထဿ ဥပပတ္တိတော သီလသံဝရတော သီလသံဝရဟေတူတိ အတ္ထောယေဝ သမ္ဘဝတိ။ ''ယံ ဣဒံ ဘယံ သီလသံဝရတော ဘဝေယျာ''တိ ဟိ ဟဗျောပိ ဒိဿတိ။ **''သံဝရတော''**တိ ဟေတုံ ဝတွာ တဒဓိဂမိတ အတ္ထဝသေန **''အသံဝရမူလကဿ ဘယဿ အဘာဝတ''** တိပိ ဟေတုံ ဝဒတိ။ **ယထာဝိဓာနဝိဟိတေနာ**တိ ယထာဝိဓာနံ သမ္ပာဒိတေန။ **ခတ္တိယာဘိသေကေနာ** တိ ခတ္တိယဘာဝဝဟေန အဘိသေကေန။ **မုဒ္ဓနိ အဝသိတ္တော** တိ မတ္ထကေ ယေဝ အဘိသိတ္တော။ တတ္ထ စ ''ယထာဝိဓာနဝိဟိတေနာ''တိ ဣမိနာ ပောရာဏကာစိဏ္ဏဝိဓာနသမင်္ဂိတာသဒ္ဒါတံ ဧကံ အင်္ဂံ ဒဿေတိ, ''ခတ္တိယာဘိသေကေနာ''တိ ဣမိနာ ခတ္တိယဘာဝဝဟတာသဒ္ဒါတံ, ''မုဒ္ဓနိ အဝသိတ္တော''တိ ဣမိနာ မုဒ္ဓနိယေဝ အဘိသိဥ္စိတဘာဝသဒ္ဒါတံ။ ဣတိ တိဝင်္ဂသမန္နာဂတော ခတ္တိယာဘိသေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ယေန အဘိသိတ္တရာဇူနံ ရာဇာနုဘာဝေ သမိဇ္ဈတိ။ ကေန ပနာယမတ္ထော ဝိညာယတီတိ? ပောရာဏက သတ္ထာဂတနယေန။ ဝုတ္တဉ္ဟိ **အဂ္ဂညသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** မဟာသမ္မတာဘိသေကဝိဘာဝနာယ ''တေ ပနဿ ခေတ္တသာမိနော တီဟိ သင်္ခေဟိ အဘိသေကမ္ပိ အကံသူ''တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၃၁) **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယ** ဉ္စ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တံ **''မုဒ္ဓာဝသိတ္တေနာ** တိ တီဟိ သင်္ခေဟိ ခတ္တိယာဘိသေကေန မုဒ္ဓနိ အဘိသိတ္တေနာ''တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၆၀) **သီဟဋ္ဌဋ္ဌကထာယမ္ပိ** စူဠသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ''ပဉ္စမံ တာဝ အဘိသေကံ ဂဏှန္တာနံ ရာဇူနံ သုဝဏ္ဏမယာဒီနိ တီဏိ သင်္ခါနိ စ ဂင်္ဂေါဒကဉ္စ ခတ္တိယကညဉ္စ လဒ္ဓုံ ဝဋ္ဋတီ''တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အယံ ပန တတ္ထာဂတနယေန **အဘိသေကဝိဓာနဝိနိစ္ဆယော –** အဘိသေကမင်္ဂလတ္ထဉ္ဟိ အလင်္ကတပဋိယတ္တဿ မဏ္ဍပဿ အန္တောကတဿ ဥဒုမ္ဗရသာခမဏ္ဍပဿ မဇ္ဈေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတေ ဥဒုမ္ဗရဘဒ္ဒပီဌမ္ဟိ အဘိသေကာရဟံ အဘိဇစ္စံ ခတ္တိယံ နိသီဒါပေတွာ ပဌမံ တာဝ မင်္ဂလာဘရဏဘူသိတာ ဇာတိသမ္ပန္နာ ခတ္တိယကညာ ဂင်္ဂေါဒကပုဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏမယသာမုဒ္ဒိကဒက္ခိဏာဝဋ္ဋသင်္ခံ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ သက္ကစ္စံ ဂဟေတွာ သီသောပရိ ဥဿာပေတွာ တေန တဿ မုဒ္ဓနိ အဘိသေကောဒကံ အဘိသိဥ္စတိ, ဧဝဉ္စ ဝဒေတိ ''ဒေဝ တံ သဗ္ဗေပိ ခတ္တိယဂဏာ အတ္တာနမာရက္ခတ္ထံ ဣမိနာ အဘိသေကေန အဘိသေကိကံ မဟာရာဇံ ကရောန္တိ, တွံ ရာဇဓမ္မေသု ဌိတော ဓမ္မေန သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေဟိ, ဧတေသု ခတ္တိယဂဏေသု တွံ ပုတ္တသိနေဟာနုကမ္ပာယ သဟိတစိတ္တော, ဟိတသမမေတ္တစိတ္တော စ ဘဝ, ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိယာ တေသံ ရက္ခိတော စ ဘတဟီ''တိ။ တတော ပုန ပုရောဟိတောပိ ပောရောဟိစ္စဌာနာနုရူပလင်္ကာရေဟိ အလင်္ကတပဋိယတ္တော ဂင်္ဂေါဒကပုဏ္ဏံ ရဇတမယံ သင်္ခံ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ သက္ကစ္စံ ဂဟေတွာ တဿ သီသောပရိ ဥဿာပေတွာ တေန တဿ မုဒ္ဓနိ အဘိသေကောဒကံ အဘိသိဥ္စတိ, ဧဝဉ္စ ဝဒေတိ ''ဒေဝ တံ သဗ္ဗေပိ ဗြာဟ္မဏဂဏာ အတ္တာနမာရက္ခတ္ထံ ဣမိနာ အဘိသေကေန အဘိသေကိကံ မဟာရာဇံ ကရောန္တိ, တွံ ရာဇဓမ္မေသု ဌိတော ဓမ္မေန သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေဟိ, ဧတေသု ဗြာဟ္မဏဂဏေသု တွံ ပုတ္တသိနေဟာနုကမ္ပာယ သဟိတစိတ္တော, ဟိတသမမေတ္တစိတ္တော စ ဘဝ, ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိယာ တေသံ ရက္ခိတော စ ဘတဟီ''တိ။ တတော ပုန သေဋ္ဌိပိ သေဋ္ဌိဌာနဘူသနဘူသိတော ဂင်္ဂေါဒကပုဏ္ဏံ ရတနမယံ သင်္ခံ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ သက္ကစ္စံ ဂဟေတွာ တဿ သီသောပရိ ဥဿာပေတွာ တေန တဿ မုဒ္ဓနိ အဘိသေကောဒကံ အဘိသိဥ္စတိ, ဧဝဉ္စ ဝဒေတိ ''ဒေဝ တံ သဗ္ဗေပိ ဂဟပတိဂဏာ အတ္တာနမာရက္ခတ္ထံ ဣမိနာ အဘိသေကေန အဘိသေကိကံ မဟာရာဇံ ကရောန္တိ, တွံ ရာဇဓမ္မေသု ဌိတော ဓမ္မေန သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေဟိ, ဧတေသု ဂဟပတိဂဏေသု တွံ ပုတ္တသိနေဟာနုကမ္ပာယ သဟိတစိတ္တော, ဟိတသမမေတ္တစိတ္တော စ ဘဝ, ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိယာ တေသံ ရက္ခိတော စ ဘတဟီ''တိ။ တေ ပန တဿ ဧဝံ ဝဒန္တာ ''သစေ တွံ အမှာကံ ဝစနာနုရူပံ ရဇ္ဇံ ကရိဿသိ, ဣစ္စေတံ ကုသလံ။ နော စေ ကရိဿသိ, တဝ မုဒ္ဓာ သတ္တဓာ ဖလတူ''တိ ဧဝံ ရညော အဘိသပန္တိ ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။ **ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ**ယံ ဝုတ္တံ။ **ဝမုကီသူကရဇာတကာဒီဟိ** စာယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော, အဘိသေကောပကရဏာနိပိ **သမန္တပာသာဒိကာဒီသု** (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၁.တတိယသင်္ဂီတိကထာ) ဂဟေတဗ္ဗာနီတိ။

ယသ္မာ နိဟတပစ္စာမိတ္တော, တသ္မာ န သမနုပဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အနဝဇ္ဇတာ ကုသလဘာဝေနာတိ အာဟ **''ကုသလံ သီလပဒဋ္ဌာနေဟီ''** တိအာဒိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ကုသလသီလပဒဋ္ဌာနာ အဝိပ္ပဋိသာရပာမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိဓမ္မာ, အဝိပ္ပဋိသာရာဒိနိမိတ္တဉ္စ ဥပ္ပန္နံ စေတသိကသုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ, စေတသိကသုခသမုဋ္ဌာနေဟိ စ ပဏီတရူပေဟိ ဖုဋ္ဌသရီရဿ ဥပ္ပန္နံ ကာယိကသုခန္တိ။

## ဣန္ဒြိယသံဝရကထာဝဏ္ဏနာ

၂၁၃. သာမညသ္သ ဝိသေသာပေက္ခတာယ က္လာဓိပ္ပေတာပိ ဝိသေသော တေန အပရိစ္စတ္တော ဧဝ ဟောတီတိ အာဟ **"စက္ခုသဒ္ဒော ကတ္ထစိ ဗုဒ္ဓစက္ခုမှိဟိ ဝတ္တတီ"** တိအာဒိ။ ဝိဇ္ဇမာနမေဝ ဟိ အဘိဓေယျဘာဝေန ဝိသေသတ္ထံ ဝိသေသန္တရနိဝတ္တနေန ဝိသေသသဒ္ဒော ဝိဘာဝေတိ, န အဝိဇ္ဇမာနံ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အဉ္ဉေဟိ အသာဓာရဏံ ဗုဒ္ဓါနမေဝ စက္ခု ဒဿနန္တိ **ဗုဒ္ဓစက္ခု,** အာသယာနုသယဉာဏံ, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏဉ္စ။ သမန္တတော သဗ္ဗသော ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခူတိ **သမန္တစက္ခု,** သဗ္ဗညုတဉာဏံ။ **တထူပမန္တိ** ပဗ္ဗတမုဒ္ဓုပမံ, ဓမ္မမယံ ဟာသာဒန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ သုမေဓ သမန္တစက္ခု တ္ဝံ ဇနတမဝေက္ခဿူတိ အတ္ထော။ **အရိယမဂ္ဂတ္တယပညာ** တိ ဟေဋ္ဌိမာရိယမဂ္ဂတ္တယပညာ။ "ဓမ္မစက္ခု နာမ ဟေဋ္ဌိမာ တယော မဂ္ဂ, တီဏိ စ ဖလာနီ"တိ **သဠာယတနဝဂ္ဂဋ္ဌကထာယံ** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၄.၄၁၈) ဝုတ္တံ, က္လဓ ပန မဂ္ဂေဟေဝ ဖလာနိ သင်္ဂဟေတ္ဝာ ဒဿေတိ။ စတုသစ္စသင်္ခါတေ ဓမ္မေ စက္ခူတိ ဟိ **ဓမ္မစက္ခု။** ပညာယေဝ ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခူတိ **ပညာစက္ခု,** ပုဗ္ဗေနိဝါသာသဝက္ခယဉာဏံ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုမှိဟိ** တိ ဒုတိယဝိဇ္ဇာယ။ **က္လဓာတိ** "စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္ဝာ"တိ က္လမသ္မိံ ဟင္ဒေ။ **အယန္တိ** စက္ခုသဒ္ဒော။ **"ပသာဒစက္ခုတောဟာရေနာ"** တိ က္လမိနာ က္လဓ စက္ခုသဒ္ဒော စက္ခုပသာဒေယေဝ နိပ္ပရိယာယတော ဝတ္တတိ, ပရိယာယတော ပန နိဿယတောဟာရေန နိဿိတသ္သ ဝတ္တဗ္ဗတော စက္ခုဝိညာဏေပိ ယထာ "မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီ"တိ ဒဿေတိ။ က္လဓာပိ သသမ္ဘာရကထာ အဝသိဋ္ဌာတိ ကတ္ဝာ **သေသပဒေသုပီတိ** ပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ, "န နိမိတ္တဂ္ဂာဟီ"တိအာဒိပဒေသုပီတိ အတ္ထော။ ဝိဝိဓံ အသနံ ခေဒနံ **ဗျသေကော,** ကိလေသော ဧဝ ဗျာသေကော, တေန ဝိရဟိတော တထာ, ဝိရဟိတတာ စ အသမ္မိဿတာ, အသမ္မိဿဘာဝေတေ စ သမ္ပယောကဘာဝတော ပရိသုဒ္ဓတာတိ အာဟ **"အသမ္မိဿံ ပရိသုဒ္ဓ"** န္တိ, ကိလေသဒုက္ခေန အတေမိဿံ, တတော စ သုဝိသုဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ သတိ စ သုဝိသုဒ္ဓေ ဣန္ဒြိယသံဝရေ နိဝရဏာသု ပဓာနဘူတဟာပဓမ္မဝိဂမေန အဓိစိတ္တာနုယောဂေ ဟတ္ထဂတော ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ အဓိစိတ္တသုခမေဝ "အဗျာသေကသုခ"န္တိ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေတိ **"အဓိစိတ္တသုခ"** န္တိ က္လမိနာ။

## သတိသမ္ပဇညကထာဝဏ္ဏနာ

၂၁၄. သမန္တတော ပကာရေဟိ, ပကဋ္ဌံ တ သဝိသေသံ ဇာနာတီတိ **သမ္ပဇာနော,** တဿ ဘာဝေ **သမ္ပဇညံ,** တထာပဝတ္တဉာဏံ, တဿ ဝိဘဇနံ သမ္ပဇညဘာဇနီယံ, တသ္မိံ **သမ္ပဇညဘာဇနီယမှိဟိ။** **"ဂမနေ"** န္တိ က္လမိနာ အဘိက္ကမနံ **အဘိက္ကန္တ** န္တိ ဘာဝသာဓနမာဟ။ တထာ ပဋိက္ကမနံ **ပဋိက္ကန္တ** န္တိ ဝုတ္တံ **"နိဝတ္တန"** န္တိ။ ဂမနဉ္စေတ္ထ နိဝတ္တေတ္ဝာ, အနိဝတ္တေတ္ဝာ စ ဂမနံ, နိဝတ္တနံ ပန နိဝတ္တိမတ္တမေဝ, အညမညမုပာဒာနကိရိယာမတ္တဉ္စေတံ ဒွယံ။ ကထံ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **"ဂမနေ"**တိအာဒိ။ **အဘိဟရန္တော** တိ ဂမနဝသေန ကာယံ ဥပနေန္တော။ **ပဋိနိဝတ္တေန္တော**တိ တတော ပုန နိဝတ္တေန္တော။ **အပနာမေန္တော** တိ အပက္ကမနဝသေန ပရိဏာမေန္တော။ **အာသနသ္သာ** တိ ပီဌကာဒိအာသနဿ။ **ပုရိမအင်္ဂာဘိမုခေ** တိ အဋ္ဌနိကာဒိပုရိမာဝယဝါဘိမုခေ။ **သံသရန္တော** တိ သံသပ္ပန္တော။ **ပစ္ဆိမအင်္ဂပဒေသန္တိ** အဋ္ဌနိကာဒိပစ္ဆိမာယဝပ္ပဒေသံ။ **ပစ္စာသံသရန္တော** တိ ပဋိအာသပ္ပန္တော။ **"ဧသေဝ နယော"**တိ က္လမိနာ နိပန္နသ္သေဝ အဘိမုခံ သံသပ္ပနပဋိအာသပ္ပနာနိ ဒဿေတိ။ ဌာနနိသဇ္ဇာသယနေသု ဟိ ယော ဂမနဝိဓုရော ကာယဿ ပုရတော အဘိဟာရော, သော **အဘိက္ကမော**။ ပစ္ဆတော အပဟာရော **ပဋိက္ကမော** တိ လက္ခဏံ။

သမ္ပဇာနနံ **သမ္ပဇာနံ,** တေန အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ ကရဏသီလော **သမ္ပဇာနကာရီ** တိ အာဟ **"သမ္ပဇညေန သဗ္ဗကိစ္စကာရီ"**တိ။ **"သမ္ပဇညမေဝ တ ကာရီ"** တိ က္လမိနာ သမ္ပဇာနဿ ကရဏသီလော **သမ္ပဇာနကာရီ** တိ ဒဿေတိ။ **"သော ဟီ"**တိအာဒိ ဒုတိယဝိကပ္ပဿ သမတ္ထနံ။ **"သမ္ပဇည"** န္တိ စ က္လမိနာ **သမ္ပဇာန** -သဒ္ဒဿ သမ္ပဇညပရိယာယတာ ဝုတ္တာ။ တထာ ဟိ **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ "သမန္တတော, သမ္မာ, သမံ တ ပဇာနနံ သမ္ပဇာနံ, တဒေဝ သမ္ပဇည"န္တိ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၂.၅၂၃) အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – ယထာ အတိက္ကန္တာဒီသု အသမ္မောဟံ ဥပ္ပာဒေတိ, တထာ သမ္ပဇာနဿ ကာရော ကရဏံ သမ္ပဇာနကာရော, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **သမ္ပဇာနကာရီ**တိ။

ဓမ္မတော ဝဍ္ဎိသင်္ခါတေန အတ္ထေန သဟ ဝတ္တတီတိ **သာတ္ထကံ,** အဘိက္ကန္တာဒိ, သာတ္ထကဿ သမ္ပဇာနံ **သာတ္ထကသမ္ပဇညံ။** သပ္ပာယဿ အတ္တနော ပတိရူပဿ သမ္ပဇာနနံ **သပ္ပာယသမ္ပဇညံ။** အဘိက္ကမာဒီသု ဘိက္ခာစာရဂေစရေ, အညတ္ထ စ ပဝတ္တေသု အဝိဇဟိတကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတေ ဂေစရေ သမ္ပဇာနံ **ဂေစရသမ္ပဇညံ။** သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဟိ ဧကသေသနယေန တ ဂေစရသဒ္ဒော တဒတ္ထဒ္ဝယေပိ ပဝတ္တတိ။ အတိက္ကမာဒီ

သု အသမ္မုယှဟနသင်္ခါတံ အသမ္မောဟမေဝ သမ္ပဇညံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ။ စိတ္တဝသေနေတ** တိ စိတ္တဿ ဝသေနေဝ, စိတ္တဝသမနုဂတေနေဝါတိ အတ္ထော။ **ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ တုလယိတွာ တီရေတွာ, ပဋိသင်္ခါယာတိ အတ္ထော။ သဏ္ဌဒဿနေနေဝ ဥပဟာသထပတရဏာဒိအတ္ထာယ ဂမနံ သင်္ဂဟိတံ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ကသိဏပရိကမ္မာဒီနံ သင်္ဂဟော။ သဒ္ဓေပတော ဝုတ္တံ တဒတ္ထမေဝ ဝိဝရိတုံ **“စေတိယံ ဝာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အရဟတ္တံ ဟာပုဏာတီ** တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော ဧသ။ သမထဝိပဿနုပ္ပာဒနမ္ပိ ဟိ ဘိက္ခုနော ဝဍ္ဎိယေဝ။ **တတ္ထာ** တိ အသုဘာရမ္မဏေ။ **ကေစီ**တိ အဘယဂိရိဝါသိနော။ **အာမိသတော**တိ စီဝရာဒိအာမိသပစ္စယတော။ ကသ္မာတိ အာဟ **“တံ နိဿာယာ”** တိအာဒိ။

**ဝသ္မိံ** န္တိ သာတ္ထကသမ္ပဇညဝသေန ပရိဂ္ဂဟိတအတ္ထေ။ ယသ္မာ ပန ဓမ္မတော ဝဍ္ဎိယေဝ အတ္ထော နာမ, တသ္မာ ယံ “သာတ္ထက”န္တိ အဓိပ္ပေတံ ဂမနံ, တံ သဗ္ဗမ္ပိ သပ္ပာယမေဝါတိ သိယာ အဝိသေသေန ကဿစိ အာသင်္ကာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **“စေတိယဒဿနံ တာဝ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **မဟာပူဇာယာ**တိ မဟတိယာ ပူဇာယ, ဗဟူနံ ပူဇာဒိဝသေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စိတ္တကမ္မရူပကာနိ ဝိယာ** တိ စိတ္တကမ္မကတပဋိမာယော ဝိယ, ယန္တပယောဂေန ဝါ နာနပ္ပကာရဝိစိတ္တကိရိယာ ပဋိမာယော ဝိယ။ **တတ္ရာ** တိ တာသု ပရိသာသု။ **အဿာ** တိ ဘိက္ခုနော။ **အသမပေက္ခနံ** နာမ ဂေဟဿိတအညာဏုပေက္ခာဝသေန အာရမ္မဏဿ အယောနိသော ဂဟဏံ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ မူဠှဿ ပုထုဇ္ဇနဿာ”တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၃၀၈) မာတုဂာမသမ္ဗန္ဓဝသေန **ကာယသံသဂ္ဂါပတ္တိ။** ဟတ္ထိအာဒိသမ္ဗန္ဓေန **ဇီဝိတန္တရာယော။** ဝိသဘာဂရူပဒဿနာဒိနာ **ဗြဟ္မစရိယန္တရာယော။** “ဒသဒ္ဒတဒသယောဇနန္တရေ ပရိသာ သန္နိပတန္တိ”တိအာဒိနာ **ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ။ မဟာပရိသပရိဝါရာန** န္တိ ကအာစိ ဓမ္မဿဝနာဒိအတ္ထာယ ဣတ္ထိပုရိသသမ္မိဿပရိဝါရေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

**တဒတ္ထဒီပနတ္ထ** န္တိ အသုဘဒဿနဿ သာတ္ထကဘာဝသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ ဒီပနတ္ထံ။ **ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ** ပဋိဝစနအနုဝသေန ဘိက္ခုနံ အနုဝတ္တနကထာ အာစိဏ္ဏာ, တသ္မာ ပဋိဝစနဿ အအာနုဝသေန အနနုဝတ္တနကထာ တဿ ဒုတိယာ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“ဒွေဝ ကထာ နာမ န ကထိတပုဗ္ဗာ”** တိ။ **ဒွေဝ ကထာ**တိ ဟိ ဝစနကရဏာကရဏကထာ။ တတ္ထ ဝစနကရဏကထာယေဝ ကထိတပုဗ္ဗာ, ဒုတိယာ န ကထိတပုဗ္ဗာ။ တသ္မာ သုဗ္ဗစတ္တာ ပဋိဝစနမအာသီတိ အတ္ထော။

**ဧဝ**န္တိ ဣမိနာ။ “သစေ ပန စေတိယဿ မဟာပူဇာယာ”တိအာဒိကံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပစ္စာမသတိ, န “ပုရိသဿ မာတုဂာမာသုဘ”န္တိအာဒိကမေဝ။ ပရိဂ္ဂဟိတံ သာတ္ထကံ, သပ္ပာယဉ္စ ယေန သော **ပရိဂ္ဂဟိတသာတ္ထကသပ္ပာယော,** တဿ, တေန ယထာနုပုဗ္ဗိကံ သမ္ပဇညပရိဂ္ဂဟဏံ ဒဿေတိ။ ဝုစ္စမာနယောဂကမ္မဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဘာဝနာယ အာရမ္မဏံ **ကမ္မဋ္ဌာနံ,** တဒေဝ ဘာဝနာယ ဝိသယဘာဝတော **ဂောစရ**န္တိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတံ ဂောစရ”**န္တိ။ **ဥဂ္ဂဟေတွာ** တိ ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လဿ သမ္ပာဒနဝသေန ဥဂ္ဂဟဏံ ကတွာ။ **ဘိက္ခာစာရဂောစရေ** တိ ဘိက္ခာစာရသင်္ခါတေ ဂောစရေ, အနေန ကမ္မဋ္ဌာနေ, ဘိက္ခာစာရေ စ ဂောစရသဒ္ဒောတိ ဒဿေတိ။

**ဣဓာ**တိ သာသနေ။ **ဟရတီ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝတ္တနဝသေန နေတိ, ယာဝ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကမာ အနုယုဉ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **န ပစ္စာဟရတီ** တိ အာဟာရူပယောဂတော ယာဝ ဒိဝါဋ္ဌာနုပသင်္ကမနာ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပဋိနေတိ။ **တတ္ထာ** တိ တေသု စတူသု ဘိက္ခူသု။ **အာဝရဏီယေဟီ**တိ နီဝရဏေဟိ။ **ပဂေဝ**တိ ဟာတောယေဝ ။ **သရီရပရိကမ္မ**န္တိ မုခဓောဝနာဒိ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ။ **ဒွေဝ တယော ပလ္လင်္ကေ** တိ ဒွေဝ တယော နိသဇ္ဇာဝါရေ။ ဦရုဗဒ္ဓါသနဥေဟတ္တ ပလ္လင်္ကော။ **ဥသုမ**န္တိ ဒွေဝ တီဏိ ဥဏှဟာပနာနိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇိတွာ** တိ တဒဟေ မူလဘူတံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇိတွာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနမုခေနေဝ, ကမ္မဋ္ဌာနမဝိဇဟန္တော ဧဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တေန “ပတောပိ အစေတနော”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၄; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၀၉; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၁၆၈; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၃) ဝက္ခမာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ, ယထာပရိဟရိယမာနံ ဝါ အဝိဇဟိတွာတိ ဒဿေတိ။

**ဂန္တွာ** တိ ဟာပုဏိတွာ။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာနံ စေ, တဒေဝ နိပစ္စကာရဿာဓနံ။ အညဉ္စေ, အနိပစ္စကာရ ကရဏမိဝ ဟောတီတိ ဒဿေတုံ **“သစေ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အတဗ္ဗိသယေန **တံ ဌပေတွာ။ “မဟန္တံ စေတိယံ စေ”** တိအာဒိနာ ကမ္မဋ္ဌာနိကဿ မူလကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဿ ပပဉ္စာဘာဝဒဿနံ။ အညေန ပန တထာပိ အညထာပိ ဝန္ဒိ

တဗ္ဗမေဝ။ **တထေဝါတိ** တိက္ခတ္တုမေဝ။ ပရိဘောဂစေတိယတော သာရီရိကစေတိယံ ဂရုတရန္တိ ကတွာ **“စေတိယံ ဝန္ဒိတွာ”**တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝသေန ဝုတ္တံ။ ယထာဟ အဋ္ဌကထာယံ “စေတိယံ ဗာဓယမာနာ ဗောဓိသာခါ ဟရိတဗ္ဗာ”တိ, (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၄.၁၂၈; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၇၅; ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၀၉) အယံ အာစရိယဿ မတိ, **“ဗောဓိယင်္ဂဏံ ပတ္တေနာပီ”**တိ ပန ဝစနတော ယဒိ စေတိယင်္ဂဏတော ဂတေ ဘိက္ခာစာရမဂ္ဂေ ဗောဓိယင်္ဂဏံ ဘဝေယျ, သာပိ ဝန္ဒိတဗ္ဗာတိ မဂ္ဂါနုက္ကမေနေဝ “စေတိယံ ဝန္ဒိတွာ”တိ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝစနံ, န တု ဂရုကာတဗ္ဗတာနုက္ကမေန။ ဧဝဉ္ဟိ သတိ ဗောဓိယင်္ဂဏံ ပဌမံ ပတ္တေနာပိ ဗောဓိံ ဝန္ဒိတွာ စေတိယံ ဝန္ဒိတဗ္ဗံ, ကေဝလံ ပတ္တေနာပိ တဒေဝ ဝန္ဒိတဗ္ဗံ, တဒုဘယမ္ပိ အပ္ပတ္တေန န ဝန္ဒိတဗ္ဗန္တိ အယမတ္ထော သုဝိညာတော ဟောတိ။ ဘိက္ခာစာရဂတမဂ္ဂေန ဟိ ပတ္တဋ္ဌာနေ ကတ္တဗ္ဗအန္တရာဝတ္တဒဿနမေတံ, န ပန ဓုဝဝတ္တဒဿနံ။ ပုဗ္ဗေ ဟေသ ကတဝတ္တောယေဝ။ တေနာဟ “ပဂေဝ စေတိယင်္ဂဏဗောဓိယင်္ဂဏဝတ္တံ ကတွာ”တိအာဒိ။ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဿရဏဝသေနေဝ ဗောဓိအာဒိပရိဘောဂစေတိယေပိ နိပစ္စကာရဏံ ဥပပန္နန္တိ ဒဿေတိ **“ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဝိယ နိပစ္စကာရံ ဒဿေတွာ”**တိ ဣမိနာ။ **ပဋိသာမိတဋ္ဌာနန္တိ** သောဟနမူလဘာဇနဝသာမဒေနေ ဝုတ္တံ, ဗုဒ္ဓာရမ္မဏပီတိဝိသယဘူတစေတိယင်္ဂဏဗောဓိယင်္ဂဏတော ဗဟိရဋ္ဌာနံ ပတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**ကမသမီပေ**တိ ကမ္မပစာရေ။ တာဝ ပဥ္စဟံ တ ပုစ္ဆန္တိ, ဓမ္မံ တ သောတုကာမာ ဟောန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဇနသင်္ဂဟတ္ထန္တိ** “မယိ အကထေန္တေ ဧတေသံ ကော ကထေဿတီ”တိ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန မဟာဇနဿ သင်္ဂဟဏတ္ထံ။ အဋ္ဌကထာစရိယာနံ ဝစနံ သမတ္ထေတုံ **“ဓမ္မကထာ ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တသ္မာ**တိ ယသ္မာ “ဓမ္မကထာ နာမ ကာတဗ္ဗာယေဝါ”တိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ဝဒန္တိ, ယသ္မာ တ ဓမ္မကထာ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ ဓမ္မကထံ ကထေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရေန** (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၂၃) ပန “တသ္မာ”တိ ဧတဿ “ကထေတဗ္ဗာယေဝါတိ ဝဒန္တီ”တိ ဧတေန သမ္ဗန္ဓော ဝုတ္တော။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ**တိ အတ္တနော ပရိဟရိယမာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဇဟနဝသေန, တဒနုဂုဏံယေဝ ဓမ္မကထံ ကထေတွာတိ အတ္ထော, ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော။ **အနုမောဒနံ ကတွာ**တိ ဧတ္ထာပိ “ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ”တိ အဓိကာရော။ **တတ္ထာ**တိ ကမတော နိက္ခမနဋ္ဌာနေယေဝ။

**“ဟေရညကဘိက္ခူ”** တိအာဒိနာ ဟေရညကကာစိဏ္ဏဒဿနေန ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဒဠှံ ကရောတိ။ **သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေဝါ**တိ “ပရိစိတော အပရိစိတော”တိအာဒိဝိဘာဂံ အကတွာ သမ္ပတ္တကောဋိယာ ဧဝ, သမာဂမမတ္တေနေဝါတိ အတ္ထော။ **အာနုဘာဝေနာ**တိ အနုဂ္ဂဟဗလေန။ **ဘယေ**တိ ပရစက္ကာဒိဘယေ။ **ဆာတကေ**တိ ဒုဗ္ဘိက္ခေ။

“ပစ္ဆိမယာမေပိ နိသဇ္ဇာစင်္ကမေဟိ ဝီတိနာမေတွာ”တိအာဒိနာ **ဝုတ္တပ္ပကာရံ။ ကရောန္တဿာ**တိ ကရမာနဿေဝ, အနာဒရေ စေတံ သာမိဝစနံ။ **ကမ္မဇတေဇော**တိ ဂဟဏီ သန္ဓာယာဟ။ **ပဇ္ဇလတီ**တိ ဥဏှဘာဝံ ဇနေတိ။ တတောယေဝ ဥပါဒိန္နကံ ဂဏှာတိ, သေဒါ မုစ္စန္တိ။ **ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝီထိံ နာရောဟတီ**တိ ခုဒါပရိဿမေန ကိလန္တကာယဿ သမာဓာနာဘာဝတော။ **အနုပါဒိန္နံ** ဩဒနာဒိဝတ္ထုံ။ **ဥပါဒိန္နံ** ဥဒရပဋလံ။ အန္တောကုစ္ဆိယဉှိ ဩဒနာဒိဝတ္ထုသ္မိံ အသတိ ကမ္မဇတေဇော ဥဋ္ဌဟိတွာ ဥဒရပဋလံ ဂဏှာတိ, “ဆာတောသ္မိ, အာဟာရံ မေ ဒေထာ”တိ ဝဒါပေတိ, ဘုတ္တကာလေ ဥဒရပဋလံ မုဉ္စိတွာ ဝတ္ထုံ ဂဏှာတိ, အထ သတ္တော ဧကဂ္ဂေါ ဟောတိ, ယတော “ဆာယာရက္ခသော ဝိယ ကမ္မဇတေဇော”တိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော။ **သော ပဂေဝါ**တိ ဧတ္ထ “တသ္မာ”တိ သေသော။ **ကေရူဟာနန္တိ** ဂုန္နံ, ကေသမူဟာနံ တ, ဝဇတော ကေစရတ္တာယ နိက္ခမနဝေလာယမေဝါတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တဝိပရီတနယေန **ဥပါဒိန္နကံ မုဉ္စိတွာ အနုပါဒိန္နကံ ဂဏှာတိ။ အန္တရာဘတ္တေ**တိ ဘတ္တဿ အန္တရေ, ယာဝ ဘတ္တံ န ဘုဉ္ဇတိ, တာဝါတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ”** တိ။ **အဝသေသဋ္ဌာနေ** တိ ယာဂုယာ အဂ္ဂဟိတဋ္ဌာနေ။ **တတော**တိ ဘုဉ္ဇနတော။ **ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခ**န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနာနုပဋ္ဌာနဿ အနဝစ္ဆေဒဒဿနမေတံ, ဥတ္တရုတ္တရိန္တိ အတ္ထော, ယထာ ပေါင်္ခါနုပေါင်္ခံ ပဝတ္တာယ သရပဋိပါဋိယာ အနဝစ္ဆေဒော, ဧဝမေတဿာပိ ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **“ဒေသော စာ”**တိအာဒိနာ တထာ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဿာပိ သာတ္ထကဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အာသန**န္တိ နိသဇ္ဇာသနံ။

**နိက္ခိတ္တဓုရော** တိ ဘာဝနာနုယောဂေ အနုက္ခိတ္တဓုရော အနာရဒ္ဓဝီရိယော။ ဝတ္တပဋိပတ္တိယာ အပရိပူရဏေန သဗ္ဗဝတ္တာနိ ဘိန္ဒိတွာ။ **ပဉ္စဝိဓစေတောခိလဝိနိဗန္ဓစိတ္တော** တိ ပဉ္စဝိဓေန စေတောခိလေန, ဝိနိဗန္ဓေန စ သမ္ပယုတ္တ

တစိတ္တော။ ဝုတ္တဉှိ **မဇ္ဈိမာဂမေ စေတောခီလသုတ္တေ** –

> “ကတမဿ ပဉ္စ စေတောခီလာ အပ္ပဟီနာ ဟောန္တိ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သတ္ထရိ ကင်္ခတိ, ဓမ္မေ ကင်္ခတိ, သင်္ဃေ ကင်္ခတိ, သိက္ခာယ ကင်္ခတိ, သဗြဟ္မစာရီသု ကုပိတော ဟောတီ”တိ, (မ. နိ. ၁.၁၈၅)

> “ကတမဿ ပဉ္စ စေတသော ဝိနိဗန္ဓာ အသမုစ္ဆိန္နာ ဟောန္တိ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာမေ အဝီတရာဂေ ဟောတိ, ကာယေ အဝီတရာဂေ ဟောတိ, ရူပေ အဝီတရာဂေ ဟောတိ, ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘုဉ္ဇိတွာ သေယျသုခံ ပဿသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ, အညတရံ ဒေဝနိကာယံ ပဏိဓာယ ဗြဟ္မစရိယံ စရတီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၈၆)။ စ –

ဝိတ္ထာရော ။ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၅) ပန ပဉ္စဝိဓစေတောဝိနိဗန္ဓစိတ္တဘာဝေယေဝ ပဒေကဒေသမုလ္လိင်္ဂေတွာ ဒဿိတော။ စိတ္တဿ ကစဝရခါဏုကဘာဝေ ဟိ စေတောခီလော, စိတ္တံ ဗန္ဓိတွာ မုဋ္ဌိယံ ဝိယ ကတွာ ဂဏှနဘာဝေ စေတသော ဝိနိဗန္ဓော။ ပဌမော စေတ္ထ ဝိစိကိစ္ဆာဒေသဝသေန, ဒုတိယော လောဘဝသေနာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **စရိတွာတ**ိ ဝိစရိတွာ။ ကမ္မဋ္ဌာနဝိရဟဝသေန **တုစ္ဆော**။

ဘာဝနာသဟိတမေဝ ဘိက္ခာယ ဂတံ, ပစ္စာဂတဉ္စ ယဿာတိ **ဂတပစ္စာဂတိကံ,** တဒေဝ ဝတ္တံ, တဿ ဝသေန။ **အတ္တကာမာ**တိ အတ္တနော ဟိတသုခမိစ္ဆန္တာ, ဓမ္မစ္ဆန္ဒဝန္တောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မော ဟိ ဟိတံ, သုခဉ္စ တန္နိမိတ္တကန္တိ။ အထ တ ဝိညူနံ အတ္တတော နိဗ္ဗိသေသတ္တာ, အတ္တဘာဝပရိယာပန္နတ္တာ စ ဓမ္မော အတ္တာ နာမ, တံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အတ္တကာမာ**။ အစုနာ ပန **အတ္တကာမာ** တိ ဟိတတတစကေန အတ္ထသဒ္ဒေန ဟဒ္ဓေါ ဒိဿတိ, ဓမ္မသညုတ္တံ ဟိတမိစ္ဆန္တာ, ဟိတဘူတံ တ ဓမ္မမိစ္ဆန္တာတိ တဿတ္ထော။ **ဣဏဋ္ဌာ** တိ ဣဏေန ပီဠိတာ။ တထာ သေသပဒဒွယေပိ။ **ဝေတ္ထာ** တိ သာသနေ။

**ဥသဘံ** နာမ ဝီသတိ ယဋ္ဌိယော, **ကဝုတံ** နာမ အသီတိ ဥသဘာ။ **တာယ သညာယာ**တိ တာဒိသာယ ဟသာဏသညာယ, ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေန “တ္တကံ ဌာနမာဂတာ”တိ ဇာနန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **နန္တိ** ကိလေသံ။ ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဟဒုဒ္ဓါရဏမကတ္တုကာမတော တိဋ္ဌတိ, ပစ္ဆာဂတော ပန ဌိတိမနတိက္ကမိတုကာမတော။ **သောတ**ိ ဥပ္ပန္နကိလေသော ဘိက္ခု။ **အယန္တိ** ပစ္ဆာဂတော ။ **တေန္တိ** ပရဿ ဇာနနံ။ **တတ္ထေဝ** တိ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေယေဝ။ **သောယေဝ နယော**တိ “အယံ ဘိက္ခု”တိအာဒိကာ ယော ပတိဋ္ဌာနေ ဝုတ္တော, သော ဇဝ နိသဇ္ဇာယပိ နယော။ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တာနံ ဆိန္နဘတ္တဘာဝဘယေနာပိ ယောနိသောမနသိကာရံ ပရိဗြူဟေတီတိ ဣဒမ္ပိ ပရဿ ဇာနနေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပုရိမပဟဒေယေဝေတ**ိ ပဌမံ ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဥဒ္ဓရိတပဟဒဝဋ္ဌေနေဝ။ **တေတိ** ဂစ္ဆတိ။ **“အာလိန္ဒကတသီ မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရော ဝိယာ”** တိအာဒိနာ အဋ္ဌာနေယေဝေတံ ကထိတံ။ “ကွတယံ ဇဝံ ပဋ္ဌိပန္နပုဗ္ဗော”တိ အာသင်္ကံ နိဝတ္တေတိ။

**မဒ္ဒန္တာ** တိ ဓညကရဏဋ္ဌာနေ သာလိသီသာဒီနိ မဒ္ဒန္တာ။ **အဿာ** တိ ထေရဿ, ဥဘယာပေက္ခဝစနမေတံ။ အဿ အရဟတ္တပ္ပတ္တိဒိဝသေ စင်္ကမနကောဋိယန္တိ စ ။ အဓိဂမပ္ပိစ္ဆတာယ ဝိကျေပံ ကတွာ, နိဗန္ဓိတွာ စ ပဋ္ဌိ ဇာနိတွာတယေဝ **အာရောစေသိ**။

**ပဌမံ တာတ**တိ ပဒသောဘနတ္ထံ ပရိယာယဝစနံ။ **မဟာပဓာနန္တိ** ဘဂဝတော ဒုက္ကရစရိယံ, အမှာကံ အတ္ထာယ လောကနာထေန ဆဗ္ဗဿာနိ ကတံ ဒုက္ကရစရိယံ “တေဟံ ယထာဗလံ ပူဇေဿာမီ”တိ အတ္ထော။ ပဋ္ဌိပတ္တိပူဇာယေဝ ဟိ ပသတ္ထတရာ သတ္ထုပူဇာ, န တထာ အာမိသပူဇာ။ **ဌာနစင်္ကမမေဝ** တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗဣရိယာပထဝသေန ဝုတ္တံ, န ဘောဇနကာလာဒီသု အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗနိသဇ္ဇာယ ပဋ္ဌိက္ခေပဝသေန။ **ဇေသဒ္ဒေန** ဟိ ဣတရာယ နိသဇ္ဇာယ, သယနဿ စ နိဝတ္တနံ ကရောတိ။ **ဝိပ္ပယုတ္တေန ဉဒ္ဓဋ္ဌေ ပဋ္ဌိနိဝတ္တေန္တော** တိ သမ္ပယုတ္တေန ဉဒ္ဓရိတဟဒေယေဝ ပုန ဌပနံ သန္ဓာယာဟ။ **“ကမသမိပံ ဂန္တွာ”** တိ ဝတွာ တဒတ္ထံ ဝိဝရတိ **“ကဝီ နူ”**တိအာဒိနာ။ **ကစ္ဆကန္တရတော**တိ ဥပကစ္ဆန္တရတော, ဥပကစ္ဆေ လဂ္ဂိတကမဏ္ဍလုတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥဒကဂဏ္ဍုသ** န္တိ ဥဒကာဝဂဏ္ဍုကာရကံ။ ကတိနံ တိထိနံ ပူရဏီ **ကတိမီ,** “ပဉ္စမီ နု ခေါ ပက္ခဿ, အဋ္ဌမီ”တိအာဒိနာ ဒိဝသံ တ ပုစ္ဆိတောတိ အတ္တ

ထော။ အနာရောစနသ္မှ အကတ္တဗ္ဗတ္တာ **အာရောစေတိ။** တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗေဟေဝ ပက္ခဂဏာနံ ဥဂ္ဂဟေတု”န္တိအာဒိ (မဟာဝ. ၁၅၆)။

“ဥဒကံ ဂိလိတ္ဝာ အာရောစေတီ”တိ **ဝုတ္တနယေန။ တတ္ထာ** တိ ကမဒ္ဒတရော။ **နိဋ္ဌုဘန** န္တိ ဥဒကနိဋ္ဌုဘနဋ္ဌာနံ။ **တေသူ**တိ မနုဿေသု။ ဉာဏစင်္ကမသမ္ပန္နတ္တာ **စင်္ကမာ။ ဤဒိသောတိ** သုသမ္မဋ္ဌစေတိယင်္ဂဏာဒိကော။ **ဝိသုဒ္ဓိပတရဏာ**န္တိ ခီဏာသဝဘာဝေန ပတရဏံ။

ဝိထိံ သြတရိတ္ဝာ က္လတော စိတော စ အနောလောကေတွာ ပဌမမေဝ ဝီထိယော သလ္လက္ခေတဗ္ဗာတိ အာဟ **“ဝီထိယော သလ္လက္ခေတွာ”** တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ဟသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန ပဋိက္ကန္တေနာ”တိအာဒိ (ဟရာ. ၄၃၂)။ တံ ဂမနံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ စာ”** တိအာဒိမာဟ။ **“န ဟိ ဇဝေန ပိဏ္ဍပာတိယစုတင်္ဂံ နာမ ကိဉ္စိ အတ္ထီ”**တိ က္လမိနာ ဇဝေန ဂမနေ လောလုပ္ပစာရိတာ ဝိယ အသာရုပ္ပတံ ဒဿေတိ။ **ဥဒကသာကင္ဋ္ဌ**န္တိ ဥဒကသာရသာကဋ္ဌံ။ တဉ္ဟိ ဝိသမဘူမိဘာဂပ္ပတ္တံ နိစ္စလမေဝ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ **တဒနုရူပ**န္တိ ဘိက္ခာအနာနုရူပံ။ **“အာဟာရေ ပဋိကူလသညံ ဥပဋ္ဌပေတွာ”**တိအာဒိသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရတော အာဂမိဿတိ။ ရထဿ အက္ခာနံ တေလေန အဗ္ဘဥ္ဇနံ, ဝဏာသ သ လေပနံ, ပုတ္တမံသဿ ခာဒနဥ္စ တိဓာ ဥပမာ ယဿ အာဟာရဏဿာတိ တထာ။ **အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတ** န္တိ “ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ, ယာပနာယာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃; ၂.၂၄, ၃၈၇; သံ. နိ. ၄.၁၂၀; အ. နိ. ၆.၅၈; ၅.၉; ဝိဘ. ၅၁၈; မဟာနိ. ၂၀၆) ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ကတွာ။ **“နေဝ ဒဝါယာ”**တိအာဒိ ပန ပဋိက္ခေပမတ္တဒဿနံ။ **ဘတ္တကိလမထ** န္တိ ဘတ္တဝသေန ဥပ္ပန္နကိလမထံ။ **ပုရေဘတ္တာ** ဒိ ဒိဝါဝသေန ဝုတ္တံ။ **ပုရိမယာမာ**ဒိ ရတ္တိဝသေန။

ဂတပစ္စာဂတေသု ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဟရဏံ ဝတ္တန္တိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဟရဏပစ္စာဟရဏသင်္ခါတ”**န္တိ အာဟ။ **“ယဒိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော ဟောတီ”** တိ က္လဒံ “ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ”တိအာဒီသုပိ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဥပနိဿယသမ္ပဒာ ကပ္ပာနံ ဒွေ အသင်္ခေယျာနိ, သတသဟဿဉ္စ တဇ္ဇာ ပုညဉာဏသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ, သာဝကဗောဓိယာ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဧကမသင်္ခေယျံ, ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ, မဟာသာဝကာနံ (ထေရက. အဋ္ဌ. ၂.ဝင်္ဂီသတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ ဝိတ္ထာရော) ကပ္ပသတသဟဿမေဝ, က္လတရေသံ ပန အတီတာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယဝသေန ကာလနိယမမန္တရေန နိဗ္ဗတ္တိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယကုသလံ။ **“သေယျထာပီ”**တိအာဒိနာ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနန္တရေ တေဒင်္ဂဥပိတာနံ ထေရာနံ သက္ခိဒဿနံ။ တတ္ထ **ထေရော ဗာဟိယော အရုစီရိယော**တိ ဗာဟိယဝိသယေ သဉ္ဇာတသံဝဓုတာယ ဗာဟိယော, အရုစီရပရိဟရဏတော အရုစီရိယောတိ စ သမညိတော ထေရော။ သော ဟာယသ္မာ –

> “တသ္မာ တိဟ တေ ဗာဟိယ ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ ‘ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ, သုတေ, မုတေ, ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတီ’တိ, ဧဝဥ္ဟိ တေ ဗာဟိယ သိက္ခိတဗ္ဗံ။ ယတော ခော တေ ဗာဟိယ ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတိ, သုတေ, မုတေ, ဝိညာတေ ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ, တတော တွံ ဗာဟိယ န တေန။ ယတော တွံ ဗာဟိယ န တေန, တတော ဗာဟိယ န တတ္ထ။ ယတော တွံ ဗာဟိယ န တတ္ထ, တတော တွံ ဗာဟိယ နေဝိဓ န ဟုရံ န ဥဘယမန္တရေန, ဧသေဝန္တော ဒုက္ခဿာ’တိ” (ဥဒာ. ၁၀)။

ဧတ္တကာယ ဒေသနာယ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ ဧဝံ သာရိပုတ္တတ္ထေရာဒီနမ္ပိ မဟာပညာတာဒိဒီပနာနိ သုတ္တပဒါနိ ဝိတ္ထာရတော ဝတ္တဗ္ဗာနိ။ ဝိသေသတော ပန အင်္ဂုတ္တရာဂမေ ဧတဒဂ္ဂသုတ္တပဒါနိ (အ. နိ. ၁.၁၈၈) **သိခါပတ္တ**န္တိ ကောဋိပ္ပတ္တံ နိဋ္ဌာနပ္ပတ္တံ သဗ္ဗထာ ပရိပုဏ္ဏတော။

**တန္တိ** အသမ္မုယှဟနံ။ **ဧဝ**န္တိ က္လအနိ ဝုစ္စမာနာကာရေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ “အတ္တာ အဘိက္ကမတီ”တိ က္လမိနာ ဒိဋ္ဌိကဟဝသေန, **“အဟံ အဘိက္ကမာမီ”** တိ က္လမိနာ မာနကဟဝသေန, တဒုဘယဿ ပန ဝိနာ တဏှာယ အပ္ပဝတ္တနတော တဏှာကဟဝသေနာတိ တီဟိပိ မညနာဟိ အန္ဓဗာလပုထုဇ္ဇနဿ အဘိက္ကမေ သမ္မုယှဟနံ ဒဿေတိ။ **“တထာ အသမ္မုယှဟန္တော”** တိ ဝတွာ တဒေဝ အသမ္မုယှဟနံ ယေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေန ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **“အဘိက္ကမာမီ”** တိအာဒိမာဟ။ **စိတ္တသမုဋ္ဌာနတယောဓာတူ** တိ တေနေဝ အဘိက္ကမနစိတ္တေန သမုဋ္ဌာနာ, တံစိတ္တ

တသမုဋ္ဌာနိကာ ဝါ ဝါယောဓာတု။ **ဝိညတ္တိ** န္တိ ကာယဝိညတ္တိံ။ **ဇနယမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ** တဿာ ဝိကာရဘာဝတော။ **ဣတီ**တိ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရဝသေနာ** တိ ကိရိယမယစိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတုယာ ဝိစလနာကာရသင်္ခါတကာယဝိညတ္တိဝသေန။ **တဿာ** တိ အဂ္ဂိသင်္ခါတဿ။ **အဘိက္ကမတော** တိ အဘိက္ကမန္တဿ။ **ဩမတ္တာ** တိ အဝမတ္တာ လာမကပ္ပမာဏာ။ ဝါယောဓာတုတေဇောဓာတုဝသေန **ဣတရာ ဒွေဝ** ဓာတုယော။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယဿာ စေတ္ထ ဝါယောဓာတုယာ အနုဂတာ တေဇောဓာတု ဥဒ္ဓရဏဿ ပစ္စယော။ ဥဒ္ဓရဏဂတိကာ ဟိ တေဇောဓာတု, တေန တဿာ ဥဒ္ဓရဏေ ဝါယောဓာတုယာ အနုဂတဘာဝေါ ဟောတိ, တသ္မာ ဣမာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, တထာ အဘာဝတော ပန ဣတရာသံ ဩမတ္တတာတိ။ ယဿာ ပန တေဇောဓာတုယာ အနုဂတာ ဝါယောဓာတု အတိဟရဏဝီတိဟရဏာနံ ပစ္စယော။ ကိရိယဂတိကာယ ဟိ ဝါယောဓာတုယာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု သာတိသယော ဗျာပါရော, တေန တဿာ တတ္ထ တေဇောဓာတုယာ အနုဂတဘာဝေါ ဟောတိ, တသ္မာ ဣမာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဣတရာသဉ္စ တဒဘာဝတော ဩမတ္တတာတိ ဒဿေတိ "**တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသူ**"တိ ဣမိနာ။ သတိပိ စေတ္ထ အနုဂမကာနုဂန္တဗ္ဗတာဝိသေသေ တေဇောဓာတုဝါယောဓာတုဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယ တထာသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ပဌမေ ဟိ နယေ တေဇောဓာတုယာ အနုဂမကတာ, ဝါယောဓာတုယာ အနုဂန္တဗ္ဗတာ, ဒုတိယေ ပန ဝါယောဓာတုယာ အနုဂမကတာ, တေဇောဓာတုယာ အနုဂန္တဗ္ဗတာတိ။ တတ္ထ အက္ကန္တဋ္ဌာနတော ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ **ဥဒ္ဓရဏံ,** ဌိတဋ္ဌာနံ အတိက္ကမိတွာ ပုရတော ဟရဏံ **အတိဟရဏံ။** ခါဏုအာဒိပရိဟရဏတ္ထံ, ပတိဋ္ဌိတပါဒဃဋ္ဋနာပရိဟရဏတ္ထံ ဝါ ပဿေန ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏံ,** ယာဝ ပတိဋ္ဌိတပါဒော, တာဝ ဟရဏံ **အတိဟရဏံ,** တတော ပရံ ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏ**န္တိ ဝါ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

ယဿာ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂတာ အာပေါဓာတု ဝေါဿဇ္ဇနေ ပစ္စယော။ ဂရုတရသဘာဝါ ဟိ အာပေါဓာတု, တေန တဿာ ဝေါဿဇ္ဇနေ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂတဘာဝေါ ဟောတိ, တသ္မာ တာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဣတရာသဉ္စ တဒဘာဝတော ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော အာဟ "**ဝေါဿဇ္ဇနေ။ပေ။ ဗလဝတိယော**"တိ။ ယဿာ ပန အာပေါဓာတုယာ အနုဂတာ ပထဝီဓာတု သန္နိက္ခေပနဿ ပစ္စယော။ ပတိဋ္ဌာဘာဝေ ဝိယ ပတိဋ္ဌာပနေပိ တဿာ သာတိသယကိစ္စတ္တာ အာပေါဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝေါ ဟောတိ, တထာ ဃဋ္ဋနကိရိယာယ ပထဝီဓာတုယာ ဝသေန သန္နိရုဇ္ဈနဿ သိဇ္ဈနတော တဿာ သန္နိရုဇ္ဈနေပိ အာပေါဓာတုယာ အနုဂတဘာဝေါ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ "**တထာ သန္နိက္ခေပနသန္နိရုဇ္ဈနေသူ**" တိ။

အနုဂမကာနုဂန္တဗ္ဗတာဝိသေသေပိ သတိ ပထဝီဓာတုအာပေါဓာတုဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယ တထာသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ပဌမေ ဟိ နယေ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂမကတာ, အာပေါဓာတုယာ အနုဂန္တဗ္ဗတာ, ဒုတိယေ ပန အာပေါဓာတုယာ အနုဂမကတာ, ပထဝီဓာတုယာ အနုဂန္တဗ္ဗတာတိ။ **ဝေါဿဇ္ဇန** န္တေတ္ထ ပါဒဿ ဩနာမနဝသေန ဝေါဿဂ္ဂေါ, တတော ပရံ ဘူမိအာဒီသု ပတိဋ္ဌာပနံ **သန္နိက္ခေပနံ,** ပတိဋ္ဌာပေတွာ နိမ္မဒ္ဒနဝသေန ဂမနဿ သန္နိရောဓော **သန္နိရုဇ္ဈနံ။**

**တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ အတိက္ကမနေ, တေသု ဝါ ယထာဝုတ္တေသု ဥဒ္ဓရဏာတိဟရဏဝီတိဟရဏဝေါဿဇ္ဇနသန္နိက္ခေပနသန္နိရုဇ္ဈနသင်္ခါတေသု ဆသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **ဥဒ္ဓရဏေ** တိ ဥဒ္ဓရဏက္ခဏေ။ **ရူပါရူပဓမ္မာ** တိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တာ ရူပဓမ္မာ, တံသမုဋ္ဌာပကာ စ အရူပဓမ္မာ။ **အတိဟရဏံ န ပါပုဏန္တိ** ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနတော။ သဗ္ဗတ္ထ ဧသ နယော။ **တတ္ထ တတ္ထေဝ** တိ ယတ္ထ ယတ္ထ ဥဒ္ဓရဏာဒိကေ ဥပ္ပန္နာ, တတ္ထ တတ္ထေဝ။ န ဟိ ဓမ္မာနံ ဒေသန္တရသင်္ကမနံ အတ္ထိ လဟုပရိဝတ္တနတော။ **ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗ** န္တိ ပရိစ္ဆေဒံ ပရိစ္ဆေဒံ။ **သန္ဓိ သန္ဓိ** တိ ဂဏ္ဌိ ဂဏ္ဌိ။ **ဩဓိ ဩဓီ**တိ ဘာဂံ ဘာဂံ။ သဗ္ဗမ္ပေတံ ဥဒ္ဓရဏာဒိကောဋ္ဌာသေ သန္ဓာယ သဘာဂသန္တတိဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတရော ဧဝ ဟိ ရူပဓမ္မာနမ္ပိ ပဝတ္တိက္ခဏော ဂမနယောဂဂမနဿာဒါနံ ဒေဝပုတ္တာနံ ဟေဋ္ဌုပရိယေန ပဋိမုခံ ဓာဝန္တာနံ သိရသိ, ပါဒေ စ ဗန္ဓခုရဓာရာသမာဂမတောပိ သီဃတရော, ယထာ တိလာနံ ဘိဇ္ဇမာနာနံ ပဋပဋာယနေန ဘေဒေါ လက္ခီယတိ, ဧဝံ သင်္ခတဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒေနာတိ ဒဿနတ္ထံ "**ပဋပဋာယန္တာ**" တိ ဝုတ္တံ, ဥပ္ပါဒဝသေန ပဋပဋ-သဒ္ဒံ အကရောန္တာပိ ကရောန္တာ ဝိယာတိ အတ္ထော။ တိလဘေဒလက္ခဏံ ပဋပဋာယနံ ဝိယ ဟိ သင်္ခတဘေဒလက္ခဏံ ဥပ္ပါဒေါ ဥပ္ပန္နာနမေကန္တတော ဘိန္နတ္တာ။ **တတ္ထာ** တိ အဘိက္ကမနေ။ **ကော ဧကော အဘိက္က**

**မတိ** နာဘိက္ကမတိယေဝ။ **ကဿ တ ကေဿ အဘိက္ကမန်** သိယာ, န သိယာ ဝေ။ ကဿာ? **ပရမတ္ထတော ဟိ။
ပေ.။ ဓာတူနံ သယနံ,** တဿာတိ အတ္ထော။ အန္တဗာလပုထုဇ္ဇနသမ္မုဠှဟာဿ အတ္တနော အဘိက္ကမနနိဝတ္တနဥပ္ပေ
တံ ဝစနံ။ အထ တ **"ကော ဧကော။ပေ.။ အဘိက္ကမန"** န္တိ စောဒနာယ "ပရမတ္ထတော ဟိ"တိအာဒိနာ သောဓနာ ဝုတ္
တာ။

**တသ္မိံ တသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ** တိ ယထာဝုတ္တေ ဆဗ္ဗိဓေပိ ကောဋ္ဌာသေ ဂမနာဒိကဿ အပစ္စာမဋ္ဌတ္တာ။
"သဒ္ဓိံ ရူပေန ဥပ္ပဇ္ဇတေ, နိရုဇ္ဈတီ"တိ စ သိလောကပဒေန သဟ သမ္ဗန္ဓော။ တတ္ထ ပဌမပဒသမ္ဗန္ဓေ **ရူပေနာ**တိ
ယေန ကေနစိ သဟုပ္ပဇ္ဇနကေန ရူပေန။ ဒုတိယပဒသမ္ဗန္ဓေ ပန **"ရူပေနာ"**တိ ဣဒံ ယံ တတော နိရုဇ္ဈမာနစိတ္တတော
ဥပရိ သတ္တရသမစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ, တဒေဝ တဿ နိရုဇ္ဈမာနစိတ္တဿ နိရောဓေန သဒ္ဓိံ နိရုဇ္ဈန
ကံ သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာယုကံ ရူပံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, အညထာ ရူပာရူပဓမ္မာ သမာနာယုကာ သိယုံ။ ယဒိ စ သိယုံ,
အထ "ရူပံ ဂရုပရိဏာမံ ဒန္ဓနိရောဓ"န္တိအာဒိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ပကိဏ္ဏကကထာ) အဋ္ဌကထာဝစနေဟိ, "နာဟံ ဘိက္ခဝေ
အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တံ, ယထယိဒံ စိတ္တ"န္တိ (အ. နိ. ၁.၃၈) ဧဝမာဒိပာဠိဝစနေဟိ စ
ဝိရောဓော သိယာ။ စိတ္တစေတသိကာ ဟိ သာရမ္မဏသဘာဝတ ယထာဗလံ အတ္တနော အာရမ္မဏပစ္စယဘူတမတ္ထံ ဝိဘာ
ဝေန္တော ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တဿာ တေသံ တံသဘာဝနိပ္ဖတ္တိအနန္တရံ နိရောဓော, ရူပဓမ္မာ ပန အနာရမ္မဏာ ပကာ
သေတဗ္ဗာ, ဧဝံ တေသံ ပကာသေတဗ္ဗဘာဝနိပ္ဖတ္တိ သောဠသဟိ စိတ္တေဟိ ဟောတိ, တဿာ ဧကစိတ္တက္ခဏာတီ
တေန သဟ သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာယုကတာ ရူပဓမ္မာနမိစ္ဆိတာတိ။ လဟုပရိဝတ္တနဝိညာဏဝိသေသဿ သင်္ဂတိ
မတ္တပစ္စယတာယ တိဏ္ဏံ ခန္ဓာနံ, ဝိသယသင်္ဂတိမတ္တတာယ စ ဝိညာဏဿ လဟုပရိဝတ္တိတာ, ဒန္ဓမဟာဘူတပစ္စယ
တာယ ရူပဿ ဂရုပရိဝတ္တိတာ။ ယထာဘူတံ နာနာဓာတုညာဏံ ခော ပန တထာဂတဿေဝ, တေန စ ပုရေဇာတပစ္စ
ယော ရူပဓမ္မောဝ ဝုတ္တော, ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော စ တထေဝါတိ ရူပာရူပဓမ္မာနံ သမာနက္ခဏတာ န ယုဇ္ဇတေဝ, တ
ဿာ ဝုတ္တနယေနေဝေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ **အာစရိယေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၄) ဝုတ္တံ , တဒေတံ စိတ္တာနုပရိ
ဝတ္တိယာ ဝိညတ္တိယာ ဧကနိရောဓဘာဝဿ သုဝိညေယ္ယတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ တတော သဝိညတ္တိကေန ပုရေတရံ
သတ္တရသမစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နေန **ရူပေန** သဒ္ဓိံ **အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတီ** တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။
အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ, အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အညော ဟိ သဒ္ဒက္ကမော, အညော အတ္ထက္
ကမောတိ။ ယဥ္ဟိ ပုရိမုပ္ပန္နံ စိတ္တံ, တံ နိရုဇ္ဈန္တံ အညဿ ပစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ အနန္တရာဒိပစ္စယဘာဝေနေဝ နိရု
ဇ္ဈတိ, တထာ လဒ္ဓပစ္စယမေဝ အညမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ, အဝတ္ထာဝိသေသတော စေတ္ထ အညထာ။ ယဒိ ဧဝံ တေ
သမုဘိန္နံ အန္တရော လဗ္ဘေယ္ယာတိ စောဒနံ "နော"တိ အပနေတုမာဟ **"အဝီစိ မနုသမ္ဗန္ဓော"** တိ, ယထာ ဝီစိ အန္
တရော န လဗ္ဘတိ, တဒေဝေဒန္တိ အဝိသေသံ ဝိဒူ မညန္တိ, ဧဝံ အနု အနု သမ္ဗန္ဓော စိတ္တသန္တာနော, ရူပသန္တာနော စ
**နဒီသောတောဝ** နဒိယံ ဥဒကပ္ပတာဟော ဝိယ **ဝတ္တတီ** တိ အတ္ထော။ **အဝီစီ**တိ ဟိ နိရန္တရတာဝသေန ဘာဝနပုံသကဝစ
နံ။

အဘိမုခံ လောကိတံ **အာလောကိတ**န္တိ အာဟ **"ပုရတောပေက္ခန"** န္တိ။ ယံဒိသာဘိမုခော ဂစ္ဆတိ, တိဋ္ဌတိ, နိသီ
ဒတိ, သယတိ တ, တဒဘိမုခံ ပေက္ခနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယဿာ စ တာဒိသမာလောကိတံ နာမ ဟောတိ, တဿာ တဒ
နုဂတဒိသာလောကနံ ဝိလောကိတန္တိ အာဟ **"အနုဒိသာပေက္ခန"** န္တိ, အဘိမုခဒိသာနုရူပဂတေသု တမဒက္ခိဏပဿေ
သု ဝိဝိဓာ ပေက္ခနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဟေဋ္ဌာဥပရိပစ္ဆာပေက္ခနဥ္ဟိ **"ဩလောကိတဥလ္လောကိတာပလောကိတာ
နီ"**တိ ဂဟိတာနိ။ **သာရုပ္ပဝသေနာ** တိ သမဏပတိရူပဝသေန, ဣမိနာဝ အသာရုပ္ပဝသေန ဣတရေသမဂ္ဂဟဏန္တိ သိဇ္ဈ
တိ။ သမ္ဘဇ္ဇနပရိဘဏ္ဍာဒိကရဏေ ဩလောကိတဿ, ဥလ္လောကဟရဏာဒီသု ဥလ္လောကိတဿ, ပစ္ဆတော အာဂ
စ္ဆန္တပရိဿယပရိဝဇ္ဇနာဒီသု အပလောကိတဿ စ သိယာ သမ္ဘဝေါတိ အာဟ **"ဣမိနာ တ"**တိအာဒိ, ဧတေန ဥပ
လက္ခဏမတ္တမေ္ဗတန္တိ ဒဿေတိ။

**ကာယသက္ခိ** န္တိ ကာယေန သစ္ဆိကတံ ပစ္စက္ခကာရိနံ, သာမန္တိ အတ္ထော။ သော ဟိ အာယဿာ ဝိပဿနာ
ကာလေ "ယမေတဟံ ဣန္ဒ္ရိယေသု အဂုတ္တဒ္ဒတရတံ နိဿာယ သာသနေ အနဘိရတိအာဒိဝိပ္ပကာရံ ပတ္တော, တမေ
ဝ သုဋ္ဌု နိဂ္ဂဟေဿာမီ"တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝဟိရောတ္တပ္ပော, တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒ္ရိယသံ
ဝရေ ဥက္ကံသပာရမိပ္ပတ္တော, တေနေဝ နံ သတ္ထာ "ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဣန္ဒ္ရိယေသု ဂုတ္

တဒ္ဓတရာနံ, ယဒိဒံ နန္ဒော''တိ (အ. နိ. ၁.၂၃၀) ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။ **နန္ဒဿာ** တိ ကတ္တုတ္ထေ သာမိဝစနံ။ **ဣတိ**တိ ဣမိနာ အာလောကနေန။

**သာတ္ထကတာ စ သပ္ပာယတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ** အာလောကိတဝိလောကိတဿာတိ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗံ။ **တဿ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနဿေဝ အာလောကိတဝိလောကိတေ။ ကေစရသမ္ပဇညာဘာဝတော **ဧတ္တ** တိ အာလောကိတဝိလောကိတေ။ **အတ္တနော ကမ္မဋ္ဌာနဝသေနေဝ** တိ ခန္ဓာဒိကမ္မဋ္ဌာနဝသေနေဝ အာလောကနဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ, န အညော ဥပါယော ဂဝေသိတဗ္ဗောတိ အဓိပ္ပါယော။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ** တိ ဝက္ခမာနကမ္မဋ္ဌာနမုခေနေဝ။ ယသ္မာ ပန အာလောကိတာဒိ နာမ ဓမ္မမတ္တဿေဝ ပဝတ္တိဝိသေသော, တသ္မာ တဿ ယာထာဝတော ဇာနနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညန္တိ ဒဿေတုံ **''အဗ္ဘန္တရေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာလောကေတာ**တိ အာလောကေန္တော။ တထာ **ဝိလောကေတာ။ ဝိညတ္တိန္တိ** ကာယဝိညတ္တိံ။ **ဣတိ**တိ တသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ဖာရဝသေနာ**တိ ကိရိယမယစိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ တဝါယောဓာတုယာ ဝိစလနာကာရသင်္ခါတကာယဝိညတ္တိဝသေန။ **အက္ခိဒလ**န္တိ အက္ခိပဋလံ။ **အဓော သီဒတီ**တိ သြသီဒန္တံ ဝိယ ဟေဋ္ဌာ ဂစ္ဆတိ။ **ဥဒ္ဓံ လင္ဃေတီ** တိ လင္ဃေန္တံ ဝိယ ဥပရိ ဂစ္ဆတိ။ **ယန္တကေနာ** တိ အက္ခိဒလေသု ယောဇိတရဇ္ဇုယော ဂဟေတွာ ပရိဗ္ဗမနကစက္ကေန။ **တတော**တိ တထာ အက္ခိဒလာနမောသီဒနုလ္လင္ဃနတော။ မနောဒွာရိကဇဝနဿ မူလကာရဏပရိဇာနနံ **မူလပရိညာ။** အာဂန္တုကဿ အဗ္ဘာဂတဿ, တာဝကာလိကဿ စ တင်္ခဏမတ္တပဝတ္တကဿ ဘာဝေါ **အာဂန္တုကတာဝကာလိကဘာဝေါ,** တေသံ ဝသေန။

**တတ္ထ** တိ တေသု ကထာယ ဒဿိတေသု သတ္တသု စိတ္တေသု။ **အင်္ဂကိစ္စံ သာဓယမာန** န္တိ ပဓာနဘူတအင်္ဂကိစ္စံ နိပ္ဖာဒေန္တံ, သရီရံ ဟုတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဘဝင်္ဂဉှိ ပဋိသန္ဓိသဒိသတ္တာ ပဓာနမင်္ဂံ, ပဓာနဉ္စ ''သရီရ''န္တိ ဝုစ္စတိ, အဝိစ္ဆေဒပ္ပဝတ္တိဟေတုဘာဝေန တ ကာရဏကိစ္စံ သာဓယမာနန္တိ အတ္ထော။ **တံ အာဝဋ္ဋေတွာ** တိ ဘဝင်္ဂသာမညဝသေန ဝုတ္တံ, ပဝတ္တာကာရဝိသေသဝသေန ပန အတီတာဒိနာ တိဗ္ဗိမံ, တတ္ထ စ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒဿေဝ အာဝဋ္ဋနံ။ **တန္နိရောဓာ** တိ တဿ နိရုဇ္ဈနတော, အနန္တရပစ္စယဝသေန ဟေတုဝစနံ။ **''ပဌမဇဝနေပိ။ပေ။ သတ္တမဇဝနေပီ''**တိ ဣဒံ ပဉ္စဒွာရိကဝီထိယံ ''အယံ ဣတ္ထီ, အယံ ပုရိသော''တိ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယ္ဟနာနမဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ အာဝဇ္ဇနတေဉ္ဇဗ္ဗနာနံ ပုရေစရံ ပဝတ္တာယောနိသောမနသိကာရဝသေန အယောနိသော အာဝဇ္ဇနတေဉ္ဇဗ္ဗနာကာရေန ပဝတ္တနတော ဣဋ္ဌေ ဣတ္ထိရူပာဒိမ္ဟိ လောဘသဟဂတမတ္တံ ဇဝနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနိဋ္ဌေ စ ဒောသသဟဂတမတ္တံ, န ပနေကန္တရဇ္ဇနဒုဿနာဒိ, မနောဒွာရေ ဇဝ ကေနန္တရဇ္ဇနဒုဿနာဒိ ဟောတိ, တဿ ပန မနောဒွာရိကဿ ရဇ္ဇနဒုဿနာဒိနော ပဉ္စဒွာရိကဇဝနံ မူလံ, ယထာဝုတ္တံ တ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝင်္ဂာဒိ, ဧဝံ မနောဒွာရိကဇဝနဿ မူလကာရဏဝသေန မူလပရိညာ ဝုတ္တာ, အာဂန္တုကတာဝကာလိကတာ ပန ပဉ္စဒွာရိက ဇဝနဿေဝ အပုဗ္ဗဘာဝဝသေန, ဣတ္တရတာဝသေန စ။ **ယုဒ္ဓမဏ္ဍလေ** တိ သင်္ဂါမပ္ပဒေသေ။ **ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေနာ** တိ ဟေဋ္ဌာ စ ဥပရိ စ ပရိဝတ္တမာနဝသေန, အပရာပရံ ဘဝင်္ဂုပ္ပတ္တိဝသေနာတိ အတ္ထော။ တထာ ဘဝင်္ဂုပ္ပာဒဝသေန ဟိ တေသံ ဘိဇ္ဇိတွာ ပတနံ, ဣမိနာ ပန ဟေဋ္ဌိမဿ, ဥပရိမဿ စ ဘဝင်္ဂဿ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန ပဉ္စဒွာရိကဇဝနတော ဝိသဒိသဿ မနောဒွာရိကဇဝနဿ ဥပ္ပာဒံ ဒဿေတိ တဿ ဝသေနေဝ ရဇ္ဇနာဒိပဝတ္တနတော။ တေနေတဟ **''ရဇ္ဇနာဒိဝသေန အာလောကိတဝိလောကိတံ ဟောတီ''**တိ။

**အာဟာထန္တိ** ကေစရဘာဝံ။ **သကကိစ္စနိပ္ဖာဒနဝသေနာ** တိ အာဝဇ္ဇနာဒိကိစ္စနိပ္ဖာဒနဝသေန။ **တတ္ထ** ဇဝနံ။ စက္ခုဒွာရေ ရူပဿ အာပာထဂမနေန အာဝဇ္ဇနာဒီနံ ပဝတ္တနတော ပဝတ္တိကာရဏဝသေနေဝ **''ဂေဟဘူတေ''**တိ ဝုတ္တံ, န နိဿယဝသေန။ **အာဂန္တုကပုရိသော ဝိယာ**တိ အဗ္ဘာဂတပုရိသော ဝိယ။ ဒုဝိဓာ ဟိ အာဂန္တုကာ အတိထိအဗ္ဘာဂတဝသေန။ တတ္ထ ကတပရိစယော **''အတိထီ''**တိ ဝုစ္စတိ, အကတပရိစယော **''အဗ္ဘာဂတော''** တိ, အယမေဝိဓာဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **''ယထာ ပရဂေဟေ''**တိအာဒိ ။ **တဿာ** တိ ဇဝနဿ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယ္ဟနံ အယုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာသိနေသူ**တိ နိသိန္နေသု။ **အာဏာကရဏ**န္တိ အတ္တနော ဝသကရဏံ။

**သဒ္ဓိံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ** ဖဿာဒီဟိ။ **တတ္ထ တတ္ထေဝ** သကကိစ္စနိပ္ဖာဒနဋ္ဌာနေ **ဘိဇ္ဇန္တိ။ ဣတီ** တိ တသ္မာ အာဝဇ္ဇနာဒိတေဉ္ဇဗ္ဗနပရိယောသာနာနံ ဘိဇ္ဇနတော။ **ဣတ္တရာနီ** တိ အစိရဋ္ဌိတိကာနိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဝ

စနေ အယံ ဥပမာတိ အတ္ထော။ ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နော တာဝ တတ္တကော ကာလော ဧတေသန္တိ **တာဝကာလိကာနိ,** တသ္မ ဘာဝေ, တံဝသေန။

**ဧတေန္တိ** အသမ္မောဟသမ္ပဇည်။ **ဗွော** တိ ဧတေသံ ယထာဝုတ္တဓမ္မသမုဒာယေ။ **ဒဿနံ** စက္ခုဝိညာဏံ, တဿ ဝသေနေဝ အာလောကနဝိလောကနပညာယနတော အာဝဇ္ဇနာဒီနမဂ္ဂဟဏံ။

**သမတဃေတိ** သာမဂ္ဂိယံ။ **တတ္ထာ** တိ ပဥ္စက္ခန္ဓဝသေန အာလောကနဝိလောကန ပညာယမာနေ။ နိမိတ္တတ္ထေ စေတံ ဘုမ္မံ, တဗ္ဗိနိမုတ္တကော **ကော ဧကော အာလောကေတိ** န တေဝ အာလောကေတိ။ **ကော** စ **ဧကော ဝိလောကေတိ** နတေဝ ဝိလောကေတီတိ အတ္ထော။

**"တထာ"**တိအာဒိ အာယတနဝသေန, ဓာတုဝသေန စ ဒဿနံ။ စက္ခုရူပာနိ ယထာရဟံ ဒဿနဿ နိဿယာရမ္မဏပစ္စယော, တထာ အာဝဇ္ဇနာ အနန္တရာဒိပစ္စယော, အာလောကော ဥပနိဿယပစ္စယောတိ ဒဿနဿ သုတ္တန္တနယေန ပရိယာယတော ပစ္စယတာ ဝုတ္တာ။ **သဟဇာတပစ္စယော** ပိ ဒဿနဿေဝ, နိဒဿနမတ္တဥ္စေတံ အညမညသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတာဒိပစ္စယာနမ္ပိ လဗ္ဘနတော, "သဟဇာတာဒိပစ္စယာ"တိပိ အဝုနာ ပဌော ဒိဿတိ။ **"ဧဝ"**န္တိအာဒိ နိဂမနံ။

ဣဒါနိ ယထာဟဋ္ဌံ သမိဥ္ဇနပသာရဏေသု သမ္ပဇာနံ ဝိဘာဝေန္တော **"သမိဥ္ဇိတေ ပသာရိတေ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ပဗ္ဗာန** န္တိ ပဗ္ဗဘူတာနံ။ တံသမိဥ္ဇနပသာရဏေနေဝ ဟိ သဗ္ဗေသံ ဟတ္ထဟအနံ သမိဥ္ဇနပသာရဏံ ဟောတိ, ပဗ္ဗမေဝတေသန္တိ တ **ပဗ္ဗာ** ယထာ "သန္ဓေ"တိ, ပဗ္ဗဝန္တာနန္တိ အတ္ထော။ **စိတ္တဝသေနေတ** တိ စိတ္တရုစိယာဧဝ, စိတ္တသာမတ္ထိယာ တ။ ယံ ယံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သာတတ္တေပိ အနတ္တေပိ သမိဥ္ဇိတုံ, ပသာရိတုံ တ, တံတံစိတ္တာနုဂတေနေဝ သမိဥ္ဇနပသာရဏမကတ္တတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တတ္ထာ** တိ သမိဥ္ဇနပသာရဏေသု အတ္တာနတ္တပရိဂ္ဂဏှနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ခဏေ ခဏေ**တိ တထာ ဌိတက္ခဏဿ ဗ္ဗာပနိစ္စာဝစနံ။ **ဝေဒနာ**တိ သန္တမ္ဘနာဒိဟိ ရုဇ္ဇနာ။ **"ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"** တိအာဒိနာ ပရမ္ပရပယောဇနံ ဒဿေတိ။ တထာ **"တာ ဝေဒနာ နုပ္ပဇ္ဇန္တီ"**တိအာဒိနာပိ။ ပုရိမံ ပုရိမဥ္စဟိ ပစ္ဆိမဿ ပစ္ဆိမဿ ကာရဏာဝစနံ။ **ကာလေ**တိ သမိဥ္ဇိတုံ, ပသာရိတုံ တ ယုတ္တကာလေ။ **ဖတိန္တိ** ဝုဍ္ဍိံ။ စျာနာဒိ ပန **ဝိသေသော။**

**တတ္ရာယံ နယော** တိ သပ္ပာယာသပ္ပာယအပရိဂ္ဂဏှနေ ဝတ္ထုသန္ဒဿနသံဝဏ္ဏာတော နယော။ တဒပရိဂ္ဂဟဏေ အာဒီနဝဒဿနေနေဝ ပရိဂ္ဂဟဏေပိ အာနိသံသော ဝိဘာဝိတောတိ ဧတသမိမ ဥဒာဟရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မဟာစေတိယင်္ဂဏေ**တိ ဒုဋ္ဌကမဏိရညာ ကတဿ ဟေမမာလီနာမကဿ မဟာစေတိယဿ အင်္ဂဏေ။ ဝုတ္တဥ္စဟိ –

> "ဒီပပ္ပသာဒကော ထေရော၊ ရာဇိနော အယျကဿ မေ။
> ဧဝံ ကိရာဟ နတ္တာ တေ၊ ဒုဋ္ဌကမဏိ ဘူပတိ။
>
> မဟာပုညော မဟာထူပံ၊ သောဏ္ဏမာလိံ မနောရမံ။
> ဝီသံ ဟတ္ထသတံ ဥစ္စံ၊ ကာရေဿတိ အနာဂတေ"တိ။

ဘူမိပ္ပဒေသော စေတ္ထ **အင်္ဂဏံ** "ဥဒင်္ဂဏေ တတ္ထ ပပံ အဝိန္ဒု"န္တိအာဒိသု (ဇာ. ၁.၁.၂) ဝိယ, တသ္မာ ဥပစာရဘူတေ သုသင်္ခတေ ဘူမိပ္ပဒေသေတိ အတ္ထော။ **တေနေဝ ကာရဏေန ဂိဟီ ဇာတော**တိ ကာယသံသဂ္ဂသမာပဇ္ဇနဟေတုနာ ဥက္ကဏ္ဌိတော ဟုတွာ ဟီနာယာဝတ္တော။ **ဈာယီ**တိ ဈာယနံ ဍယှနမာပဇ္ဇိ။ မဟာစေတိယင်္ဂဏေပိ စီဝရကုဋိံ ကတွာ တတ္ထ သဇ္ဈာယံ ဂဏှန္တီတိ ဝုတ္တံ **"စီဝရကုဋိဒဏ္ဍကေ"** တိ, စီဝရကုဋိယာ စီဝရဆဒနတ္ထာယ ကတဒဏ္ဍကေတိ အတ္ထော။ **"မဏိသပ္ပော** နာမ သီဟဠဒီပေ ဝိဇ္ဇမာနာ ဧကာ သပ္ပဇာတီတိ ဝဒန္တိ"တိ အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရေန, (ဝိဘ. မူလဋီ. ၂၄၂) **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၄) စ ဝုတ္တံ။ "ကေစိ, အပရေ, အညေ"တိ တ အဝတွာ "ဝဒန္တိ"စ္စေဝ ဝစနဥ္စ သာရတော ဂဟေတဗ္ဗတာဝိညာပနတ္ထံ အညထာ ဂဟေတဗ္ဗဿ အဝစနတော, တသ္မာ န နီလသပ္ပာဒိ ဣဓ "မဏိသပ္ပော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

**မဟာထေရဝတ္ထုန္နာ**တိ ဧဝံနာမကဿ ထေရဿ ဝတ္ထုန္နာ။ **အန္တေတာသိကေဟိ** တိ တတ္ထ နိသိန္နေသု ဗဟူသု အန္တေတာသိကေသု ဧကေန အန္တေတာသိကေန။ တေနာဟ **“တံ အန္တေတာသိကာ ပုစ္ဆိံသူ”** တိ။ **ကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ “အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာ နာမာ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၄) ဝက္ခမာနပ္ပကာရံ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနံ။ ပကရဏတောပိ ဟိ အတ္ထော ဝိညာယတီတိ။ တတ္ထ ဌိတာနံ ပုစ္ဆန္တာနံ သင်္ဂဟဏဝသေန “တုမှေဟီ”တိ ပုန ပုထုဝစနကရဏံ။ ဧဝံ ရူပံ သဘာဝတော ယသ္မာတိ **ဧဝရူပေ** နိဂ္ဂဟိတလောပဝသေန တေန , ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရသဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **ဧဝမေတ္ထာပီ**တိ **အပိ**-သဒ္ဒေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ အာလောကိတဝိလောကိတပက္ခမပေက္ခံ ကရောတိ။ အယံ နယော ဥပရိပိ။

**သုတ္တာကမုနဝသေနာ** တိ ယန္တေ ယောဇိတသုတ္တာနံ အာဝိဉ္ဆနဝသေန။ **အရုယန္တဿာ** တိ အရုနာ ကတယန္တရူပဿ။ တံ တံ ကိရိယံ ယာတိ ဟပုဏာတိ, ဟတ္ထဟာအဒီဟိ တ တံ တံ အာကာရံ ကုရုမာနံ ယာတိ ဂစ္ဆတီတိ **ယန္တံ,** နဋ္ဋကာဒိပဉ္စာလိကာရူပံ, အရုနာ ကတံ ယန္တံ တထာ, နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ။ တထာ ဟိ နံ ဟေတ္ထေန ဝတ္ထေန အလင်္ကရိယတ္တာ **ဟေတ္ထလိကာ,** ပဉ္စ အင်္ဂါနိ ယဿာ သဇီဝဿေဝါတိ **ပဉ္စာလိကာ** တိ စ တေဟရန္တိ။ **ဟတ္ထဟာဒလဋ္ဌန**န္တိ ဟတ္ထဟာအနံ ကမ္ပနံ, ဟတ္ထဟာဒေဟိ တ လင်္ဃာကရဏံ။

**သင်္ဃာဋိပတ္တစီဝရဓာရဏေ** တိ ဧတ္ထ သင်္ဃာဋိစီဝရာနံ သမာနဓာရဏတာယ ဧကတောဒဿနံ ဂန္ထဂရုတာပနယနတ္ထံ, အန္တရတသကဿ **နိတသနဝသေန,** သေသာနံ **ဟာရုပနဝသေနာ**တိ ယထာရဟမတ္ထော။ **တတ္ထာ** တိ သင်္ဃာဋိစီဝရဓာရဏပတ္တဓာရဏေသု။ **ဝုတ္တပ္ပကာရော** တိ ပစ္စဝေက္ခဏဝိဓိနာ သုတ္တေ ဝုတ္တပ္ပဘေဒေါ။

**ဥဏှပကတိကဿာ** တိ ဥဏှဟာလုကဿ ပရိဠာဟဗဟုလကာယဿ။ **သီတာလုကဿာ** တိ သီတဗဟုလကာယဿ။ **ဃန**န္တိ အပ္ပိတံ။ **ဒုပဋ္ဋ** န္တိ နိဒဿနမတ္တံ။ “ဥတုဒ္ဓဋာနံ ဒုဿာနံ စတုဂ္ဂုဏံ သင်္ဃာဋိံ, ဒိဂုဏံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ, ဒိဂုဏံ အန္တရဝာသကံ, ပံသုကူလေ ယာဝဒတ္ထ”န္တိ (မဟာဝ. ၃၄၈) ဟိ ဝုတ္တံ။ **ဝိပရီတ**န္တိ တဒုဘယတော ဝိပရီတံ, တေသံ တိဏ္ဏမ္ပိ **အသပ္ပာယံ** ။ ကသ္မာတိ အာဟ **“အဂ္ဂဠာဒိအနေနာ”** တိအာဒိ။ ဥဒ္ဓရိတွာ အလ္လီယာပနခဏ္ဍံ **အဂ္ဂဠံ။ အာဒိ** သဒ္ဒေန တုန္နကမ္မာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **တထာ**-သဒ္ဒေါ အနုကမုနတ္ထော, အသပ္ပာယမေတတိ။ ပဋ္ဋုဏ္ဏဒေသေ ဟဏကေဟိ သဉ္ဇာတဝတ္ထံ **ပဋ္ဋုဏ္ဏံ။** တကဝိသေသမယံ ဒေတဝဏ္ဏံ **ဒုကူလံ။ အာဒိ**သဒ္ဒေန ကောသေယျကမ္ဗလာဒိကံ သာနုလောမံ ကပ္ပိယစီဝရံ သင်္ဂဏှာတိ။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ **“တာဒိသဉှိ”**တိအာဒိ။ **အရညေ ဧကကဿ နိတသန္တရာယကရ**န္တိ ဗုဟ္မစရိယန္တရာယေကဒေသမာဟ။ စောရာဒိသာဓာရဏတော စ တထာ ဝုတ္တံ။ နိပ္ပရိယာယေန တံ အသပ္ပာယန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ အနေနေဝ ယထာဝုတ္တမသပ္ပာယံ အနေကန္တံ တထာရူပပစ္စယေန ကဿစိ ကအာစိ သပ္ပာယသမ္ဘဝတော။ ဣဒံ ပန ဒွယံ ဧကန္တမေဝ အသပ္ပာယံ ကဿစိ ကအာစိပိ သပ္ပာယာဘာဝတောတိ ဒဿေတိ။ မိစ္ဆာ အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ **မိစ္ဆာဇီဝေ,** အနေသနဝသေန ပစ္စယပရိယေသနပယောဂေ။ နိမိတ္တကမ္မာဒီဟိ ပဝတ္တော မိစ္ဆာဇီဝေ တထာ, ဧတေန ဧကဝီသတိဝိဓံ အနေသနပယောဂမာဟ။ ဝုတ္တဉှိ **သုတ္တနိဟတဋ္ဌကထာယံ ခုဒ္ဒကဟာဌ္ဌကထာယဉ္စ မေတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** –

“ယော ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ အတ္တာနံ န သမ္မာ ပယောဇေတိ, ခဏ္ဍသီလော ဟောတိ , ဧကဝီသတိဝိဓံ အနေသနံ နိဿာယ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။ သေယျထိဒံ? ဝေဠုအနံ, ပတ္တအနံ, ပုပ္ဖ, ဖလ, ဒန္တကဋ္ဌ, မုခောဒက, သိနာန, စုဏ္ဏ, မတ္တိကာအနံ, စာဋုကမျတံ, မုဂ္ဂသူပျတံ, ဟာရိဘဋျတံ, ဇင်္ဃပေသနိကံ, ဝေဇ္ဇကမ္မံ, ဒူတကမ္မံ, ပဟိဏဂမနံ, ပိဏ္ဍပဋိပိဏ္ဍံ, အနာနုပ္ပအနံ, ဝတ္ထုဝိဇ္ဇံ, နက္ခတ္တဝိဇ္ဇံ, အင်္ဂဝိဇ္ဇ”န္တိ။

အဘိဓမ္မဋီကာကာရေန ပန **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရေန** ဧဝံ ဝုတ္တံ –

“ဧကဝီသတိ အနေသနာ နာမ ဝေဇ္ဇကမ္မံ ကရောတိ, ဒူတကမ္မံ ကရောတိ, ပဟိဏကမ္မံ ကရောတိ, ဂဏ္ဍံ ဖာလေတိ, အရုမက္ခနံ ဒေတိ, ဥဒ္ဓံဝိရေစနံ ဒေတိ, အဓောဝိရေစနံ ဒေတိ, နတ္ထုတေလံ ပစတိ, ဝဏတေလံ ပစတိ, ဝေဠုအနံ ဒေတိ, ပတ္တ, ပုပ္ဖ, ဖလ, သိနာန, ဒန္တကဋ္ဌ, မုခောဒက, စုဏ္ဏ, မတ္တိကာအနံ ဒေတိ, စာဋုကမ္မံ ကရောတိ, မုဂ္ဂသူပိယံ, ဟာရိဘဋ္ဋုံ, ဇင်္ဃပေသနိကံ ဒွါဝီသတိမံ ဒူတကမ္မေန သဒိသံ, တသ္မာ ဧကဝီသတီ”တိ (ဓ. သ. မူလဋီ. ၁၅၀-၅၁)။

အဋ္ဌကထာဝစနဋ္ဌေတ္ထ **ဗ္ရဟ္မဇာလာဒိသုတ္တန္တ** နယေန ဝုတ္တံ, ဋီကာဝစနံ ပန **ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂ** ဒိအဘိဓမ္မနယေန, အတော စေတ္ထ ကေသဉ္စိ ဝိသမတာတိ ဝဒန္တိ, ဝိမံသိတ္ဗတ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အပိစ **"နိမိတ္တကမ္မာဒိ"** တိ ဣမိနာ နိမိတ္တောဘာသပရိကထာယော ဝုတ္တာ။ **"မိစ္ဆာဇီဝေ"**တိ ပန ယထာဝုတ္တပယောဂေ, တသ္မာ နိမိတ္တကမ္မဥ္စ မိစ္ဆာဇီဝေ စ, တဗ္ဗသေန **ဥပ္ပန္နံ အသပ္ပာယံ** သီလဝိနာသနေန အနတ္ထာဝဟတ္တာတိ အတ္ထော။ သမာဟာရဒွဲဝန္ဒေပိ ဟိ ကတ္ထစိ ပုလ္လိင်္ဂပယောဂေ ဒိဿတိ ယထာ "စိတ္တုပ္ပာဒေ"တိ။ အတိရိုစိယေ ရာဂဒယော, အတိအရိုစိယေ စ ဒေါသာဒယောတိ အာဟ **"အကုသလာ ဓမ္မာ အဘိဝမ္ဗန္တိ"** တိ။ တန္တိ တဒုဘယံ။ **ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇဟနဝသေနာ** တိ ဝ က္ခမာနကမ္မဋ္ဌာနဿ အဝိဇဟနဝသေန။

**"အဇ္ဈတ္တရေ အတ္တာ နာမာ"** တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ ဒဿေတွာ **"တတ္ထ စီဝရ မ္ပိ အစေတန"**န္တိအာဒိနာ စီဝရဿ ဝိယ **"ကာယောပိ အစေတနော"**တိ ကာယဿ အတ္တသုညတာဝိဘာဝနေန တမတ္ထံ ပရိဒီပေန္တော **"တသ္မာ နေဝ သုန္ဒရံ စီဝရံ လဘိတွာ"** တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿ ဣတရီတရသန္တောသဿ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝေဥ ဟိ သမ္ဗန္ဓော ဝတ္တဗ္ဗော – အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ ဒဿေန္တော **"အဇ္ဈတ္တ ရေ"**တိအာဒိမာဟ။ အတ္တသုညတာဝိဘာဝနေန ပန တဒတ္ထံ ပရိဒီပိတုံ ဝုတ္တံ **"တတ္ထ စီဝရ"** န္တိအာဒိ။ ဣအာနိ အတ္တ သုညတာဝိဘာဝနဿ ပယောဇနဘူတံ ဣတရီတရသန္တောသသင်္ခါတံ လဒ္ဓဂုဏံ ပကာသေန္တော အာဟ **"တသ္မာ နေဝ သုန္ဒရ"**န္တိအာဒိတိ။

တတ္ထ **အဇ္ဈတ္တရေ** တိ အတ္တနော သန္တာနေ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ စီဝရဟရုပနေ။ တေသု တ ဟရုပကတ္တဟရုပိတ ဗ္ဗစီဝရေသု။ **ကာယောပီ**တိ အတ္တပညတ္တိမတ္တော ကာယောပိ။ "တသ္မာ"တိ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗံ, အစေတနတ္တာတိ အတ္ထော။ **အဟာ**န္တိ ကမ္မဘူတော ကာယော။ **ဓာတုယော**တိ စီဝရသင်္ခါတော ဗာဟိရာ ဓာတုယော။ **ဓာတုသမူဟ**န္တိ ကာယသင်္ခါတံ အဇ္ဈတ္တိကံ ဓာတုသမူဟံ။ ဟေတ္တကရူပပဋိစ္ဆာဒနေ ဓာတုယော ဓာတုသမူဟံ ပဋိစ္ဆာဒေန္တီ ဝိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ပုသနံ သေ့ဟသေစနံ, ပူရဏံ တ **ပောတ္ထံ,** လေပနခနနကိရိယာ, တေန ကတန္တိ **ပောတ္ထကံ,** တမေဝ ရူပံ တထာ, ခနနကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ အရူမတ္တိကာဒိရူပမိဓာမိပ္ပေတံ။ **တသ္မာ** တိ အစေတနတ္တာ, အတ္တသုညဘာဝတော တ။

နာကနံ နိတသော ဝမ္မိကော **နာဂဝမ္မိကော။** စိတ္တိကရဏဋ္ဌာနဘူတော ရုက္ခော **စေတိယရုက္ခော။** ကေဟိစိ သ က္ကတဿာပိ ကေဟိစိ အသက္ကတဿ ကာယဿ ဥပမာနဘာဝေန ယောဇ္ဇတ္တာ တေသမိဓ ကထနံ။ **တေဟီ**တိ မာလာဂန္ဓဂူထမုတ္တာဒီဟိ။ အတ္တသုညတာယ နာဂဝမ္မိကစေတိယရုက္ခာဒီဟိ ဝိယ ကာယသင်္ခါတေန အတ္တနာ သောမန သ္သံ တ ဒေါမနဿံ တ န ကာတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

"လဘိဿာမိ တ, နော တ"တိ ပစ္စဝေက္ခဏပုဗ္ဗကေန "လဘိဿာမီ"တိ အတ္တသမ္ပဿနေနေဝ ဂဟေတဗ္ ဗံ။ ဝေဥ ဟိ သာတ္ထကသမ္ပဇညံ ဘဝတီတိ အာဟ **"သဟသာဝ အဂ္ဂဟေတွာ"** တိအာဒိ။

**ဂရုပတ္တော** တိ အတိဘာရဘူတော ပတ္တော။ စတ္တာရော တ ပဉ္စ တ ဂဏ္ဌိကာ **စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ** ယထာ "ဒွတ္တိပတ္တာ (ပာစိ. ၂၃၂), ဆပ္ပဉ္စဝါစာ"တိ (ပာစိ. ၆၁) အညပဒတ္ထဘူတဿ ဟိ တ-သဒ္ဒဿေဝ အတ္ထော ဣဓ ပဓာနော စ တုဂဏ္ဌိကာဟတော တ ပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟတော တ ပတ္တော ဒုဗ္ဗိသောဓနီယောတိ ဝိကပ္ပနဝသေန အတ္ထဿ ဂယှ မာနတ္တာ။ အာဟတာ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ ယဿာတိ **စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟတော** ယထာ "အဂ္ဂျာဟိတော"တိ, စတုပဉ္စဂ ဏ္ဌိကာဟိ တ အာဟတော တထာ, ဒုဗ္ဗိသောဓနီယဘာဝဿ ဟေတုဂဗ္ဘဝစနဋ္ဌေတံ။ ကာမဉ္စ **ဦနပဉ္စဗန္ဓနသိက္ခာပဒေ** (ပာရာ. ၆၁၂) ပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟတောပိ ပတ္တော ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဘာဝေန ဝုတ္တော, ဒုဗ္ဗိသောဓနီယတာမတ္တေန ပန ပလိ ဗောဓကေရဏဘော ဣဓ အသပ္ပာယောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဒုဒ္ဓောတပတ္တော** တိ အဂဏ္ဌိကာဟတမ္ပိ ပကတိယာဝ ဒုဗ္ဗိသောဓ နီယပတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ **"တံ ဓောဝန္တဿေဝ"** တိအာဒိ တဒုဘယဿာပိ အသပ္ပာယဘာဝေ ကာရဏံ။ **"မဏိဝဏ္ဏ ပတ္တော ပန လောဘနီယော"**တိ ဣမိနာ ကိဉ္စာပိ သော ဝိနယပရိယာယေန ကပ္ပိယော, သုတ္တန္တပရိယာယေန ပန အန္တ ရာယကရဏဘော အသပ္ပာယောတိ ဒဿေတိ။ "ပတ္တံ ဘမံ အာရောပေတွာ မဇ္ဇိတွာ ပစန္တိ 'မဏိဝဏ္ဏံ ကရိဿ သာမာ'တိ, န ဝဋ္ဋတီ"တိ (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၁.ပာဋိမုတ္တကဝိနိစ္ဆယော) ဟိ **ဝိနယဋ္ဌကထာသု** ပစနကိရိယာမတ္တမေဝ ပဋိက္ခိ တ္တံ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ "မဏိဝဏ္ဏံ ပန ပတ္တံ အညေန ကတံ လဘိတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၂.၈၅) "တာဒိသဉ္စ ဟိ အရညေ ဧကကဿ နိတသန္တရာယကရ"န္တိအာဒိနာ စီဝရေ ဝုတ္တနယေန "နိမိတ္တကမ္မာဒိဝ

သေန လဒ္ဓေ ပန ကေနစ်အကပ္ပိယော သီလဝိနာသနေန အနတ္ထာဝဟတ္တာ''တိအာဒိနာ အမေ့ဟဟိ ဝုတ္တနယောပိ ယ ထာရဟံ နေတဗ္ဗော။ **သေဝမာနဿာ** တိ ပေဟတ္ဝန္တော ဂဓဝစနံ အဘိဝမုနပရိဟာယနဿ။

**''အဗ္ဘန္တရေ''** တိအာဒိ သင္ခေပော။ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ အတ္တသုညတာဝိဘာဝနေန ဝိတ္ထာရော။ **သဏ္ဍာသေနာ**တိ ကမ္မာရာနံ အယောဂဟဏဝိသေသေန။ **အဂ္ဂိဝဏ္ဏပတ္တဂ္ဂဟဏေ** တိ အဂ္ဂိနာ ၈ျပိတတ္တာ အဂ္ဂိဝဏ္ဏဘူတပတ္တသ္သ ဂဟဏေ။ ရာကဒိပရိဋ္ဌာဟဇနကပတ္တဿ ဉာဒိသမေဝ ဥပမာနံ ယုတ္တန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။

**''အပိစာ''**တိအာဒိနာ သဋ္ဌာဋ္ဌိစီဝရပတ္တဓာရဏောသု ကေတော အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ ဒဿေတိ။ ဆိန္နဟတ္ထပာဒေ အနာထမနုဿေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **နီလမက္ခိကာ** နာမ အာသာဋိကကာရိကာ။ ဂတဒီနဥပ္ပဟိ ဝဏောသု နီလမက္ခိကာဟိ ကတာ အနယဗ္ဗသနပေဟတုဘူတာ အဏ္ဍကာ **အာသာဋိကာ** နာမ ဝုစ္စတိ။ **အနာထသာလာယ**န္တိ အနာထာနံ နိဝာသသာလာယံ။ **ဒယာလုကာ**တိ ကရုဏာဗဟုလာ။ **ဝဏမတ္တစောဠကာနီ**တိ ဝဏပ္ပမာဏေန ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထာယ ဆိန္နစောဠခဏ္ဍကာနိ။ **ကေသဉ္စိ** တိ ဗဟူသု ကေသဉ္စိ အနာထမနုဿာနံ။ **ထူလာနီ**တိ ထဒ္ဓာနိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဟာပဏေန, ဘာဝလက္ခဏေ, နိမိတ္တေ တ ဇော် ဘုမ္မံ။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ **''ဝဏပဋိစ္ဆာဒနမတ္တေနေတ''** တိအာဒိ။ **စောဠကေန, ကပာလေနာ**တိ စ အတ္ထယောဂေ ကမ္မတ္တေ တတိယာ, ကရဏတ္ထေ တ။ ဝဏပဋိစ္ဆာဒနမတ္တေနေဝ ဘေသဇ္ဇကရဏမတ္တေနေတတိ ပန ဝိသေသနံ, န ပန မဏ္ဍနာနုဘဝနာဒိပ္ပကာရေန အတ္ထောတိ။ သင္ဃာရဒုက္ခတာဒီဟိ နိစ္စာတုရဿ ကာယဿ ပရိဘောဂဘူတာနံ ပတ္တစီဝရာနံ ဒိသမေဝ ဥပမာနမုပပန္နန္တိ တထာ ဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သုခုမတ္တသလ္လက္ခဏေန ဥတ္တမဿ သမ္ပဇာနဿ ကရဏသီလတ္တာ, ပုရိမေဟိ စ သမ္ပဇာနကာရီဟိ ဥတ္တမတ္တာ **ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရီ**။

အသနာဒိကိရိယာယ ကမ္မဝိသေသယောဂတော အသိတာဒိပဒေဟေဝ ကမ္မဝိသေသသဟိတော ကိရိယာဝိသေသော ဝိညာယတီတိ ဝုတ္တံ **''အသိတေတိ ပိဏ္ဍပာတဘောဇနေ''** တိအာဒိ။ **အဋ္ဌဝိဓောပိ အတ္ထော** တိ အဋ္ဌပ္ပကာရောပိ ပယောဇနဝိသေသော။

တတ္ထ ပိဏ္ဍပာတဘောဇနာဒီသု အတ္ထော နာမ ဣမိနာ **မဟာသိဝတ္ထေရ** တဒဝသေန ''ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ''တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၄.၁၂၀; အ. နိ. ၆.၅၈; ၈.၉; ခ. သ. ၁၃၅; မဟာနိ. ၂၀၆) သုတ္တေ ဝုတ္တံ အဋ္ဌဝိဓမ္ပိ ပယောဇနံ ဒဿေတိ။ **မဟာသိဝတ္ထေရော** (ခ. သ. ၁.၁၃၅) ဟိ ''ဟေဋ္ဌာ စတ္တာရိ အင္ဂါနိ ပဋိက္ခေပေါ နာမ, ဥပရိ ပန အဋ္ဌင္ဂါနိ ပယောဇနဝသေန သမောဓာနေတဗ္ဗာနီ''တိ ဝဒတိ။ တတ္ထ ''ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ''တိ ဧကမင်္ဂံ, ''ယာပနာယာ''တိ ဧကံ, ''ဝိဟိံသူပရတိယာ''တိ ဧကံ, ''ဗ္ရဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာ''တိ ဧကံ, ''ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင္ခာမီ''တိ ဧကံ, ''နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမီ''တိ ဧကံ, ''ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတီ''တိ ဧကံ, ''အနဝဇ္ဇတာ စာ''တိ ဧကံ, ဖာသုဝိဟာရော ပန ဘောဇနာနိသံသမတ္တန္တိ ဧဝံ အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ ပယောဇနဝသေန သမောဓာနေတဗ္ဗာနိ။ အညထာ ပန ''နေဝ ဒဝါယာ''တိ ဧကမင်္ဂံ, ''န မဒာယာ''တိ ဧကံ, ''န မဏ္ဍနာယာ''တိ ဧကံ, ''န ဝိဘူသနာယာ''တိ ဧကံ, ''ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ ယာပနာယာ''တိ ဧကံ, ''ဝိဟိံသူပရတိယာ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာ''တိ ဧကံ, ''ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင္ခာမိ, နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပာဒေဿာမီ''တိ ဧကံ, ''ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတီ''တိ ဧကံ, ''အနဝဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာရော စာ''တိ ပန ဘောဇနာနိသံသမတ္တန္တိ ဝုတ္တာနိ အဋ္ဌင်္ဂါနိ ဣဓာ နဓိပ္ပေတာနိ။ ကသ္မာတိ စေ? ပယောဇနာနမေဝ အဘာဝတော, တေသမေဝ စ ဣဓ အတ္ထသဒ္ဒေန ဝုတ္တတ္တာ။ နနု စ **''နေဝဒဝါယာတိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော''** တိ မရိယာဒဝစနေန ဒုတိယနယဿေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတဘာဝေါ ဝိညာယတီတိ? န, ''နေဝ ဒဝါယာ''တိအာဒိနာ ပဋိက္ခေပင္ဂဒဿနမုခေန ပစ္စဝေက္ခဏဟဋ္ဌိယာ ဒေသိတတ္တာ, ယထာဒေသိတတန္တိက္ကမဿေဝ မရိယာဒဘာဝေန ဒဿနတော။ ဟဉ္စိက္ကမေနေဝ ဟိ ''နေဝ ဒဝါယာတိအာဒိနာ နယေနာ''တိ ဝုတ္တံ, န အတ္ထက္ကမေန, တေန ပန ''ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာတိအာဒိနာ နယေနာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။

တိဓာ ဒေဒ္ဓေ ဒွိဓာ ကဟံ သန္ဓာယ **''ပဋိဂ္ဂဟဏံ နာမာ''** တိ ဝုတ္တံ, ဘောဇနာဒိဂဟဏတ္ထာယ ဟတ္ထဩတာ ရဏံ ဘုဉ္ဇနာဒိအတ္ထာယ အာလောပကရဏန္တိအာဒိနာ အနုက္ကမေန ဘုဉ္ဇနာဒိပယောဂေ တယောဓာတုဝသေနေဝ ဝိဘာဝိတော။ **တယောဓာတုဝိပ္ဖာရေနေတ** တိ ဒွေ ဓေဝ-သဒ္ဒေန နိဝတ္တေတဗ္ဗံ ဒဿေတိ **''န ကောစီ''**တိအာဒိနာ။ **ကုဉ္စိကာ** နာမ အတပုရဏံ, ယံ ''တာဠော''တိပိ ဝဒန္တိ။ **ယန္တကေနာ** တိ စက္ကယန္တကေန။ ယတတိ ဥဏ္ဍာဋ္ဌနန္တိ

ဋ္ဌနုဥက္ခိပနနိက္ခိပနာဒီသု ဝါယမတိ ဧတေနာတိ ဟိ **ယန္တကံ။** သဉ္စုဏ္ဏကရဏံ **မုသလကိစ္စံ။** အန္တောကတွာ ပတိဋ္ဌာပနံ **ဥဒုက္ခလကိစ္စံ။** အာလောဠိတဝိလောဠိတဝသေန ပရိဝတ္တနံ **ဟတ္ထကိစ္စံ။ ဣတီတိ** ဧဝံ။ **တတ္ထာ** တိ ဟတ္ထကိစ္စသာဓနေ, ဘာဝလက္ခဏေ, နိမိတ္တေ တ ဘုမ္မံ။ **တနုကခေဠော**တိ ပသန္နခေဠော။ **ဗဟလခေဠော**တိ အာဝိလခေဠော။ ဇိဝှာသင်္ဃာတေန ဟတ္ထေန အာလောဠိတဝိလောဠိတဝသေန ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တကံ **ဇိဝှာဟတ္ထပရိဝတ္တကံ။ ကဋစ္ဆု, ဒဗ္ဗီ**တိ ကတ္ထစိ ပရိယာယဝစနံ။ "ပုမေ ကဋစ္ဆု ဒဗ္ဗိတ္ထီ"တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ယေန ဘောဇနာဒီနိ အန္တောကတွာ ဂဏှာတိ, သော **ကဋစ္ဆု,** ယာယ ပန တေသမုဒ္ဓရဏာဒီနိ ကရောတိ, သာ **ဒဗ္ဗီ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပလာလသန္ထာရ**န္တိ ပတိဋ္ဌာနဘူတံ ပလာလာဒိသန္ထာရံ။ နိဒဿနမတ္တဉှေတံ။ **ဓာရေန္တော** တိ ပတိဋ္ဌာနဘာဝေန သမ္ပဋိစ္ဆန္တော။ ပထဝီသန္ဓာရကဇလဿ တံသန္ဓာရကဝါယုနာ ဝိယ ပရိဘုတ္တာဟာရဿ ဝါယောဓာတုနာဝ အာမာသယေ အဝဋ္ဌာနန္တိ ဒဿေတိ **"ဝါယောဓာတုဝသေနေဝ တိဋ္ဌတီ"** တိ ဣမိနာ။ တထာ ပရိဘုတ္တဉှိ အာဟာရံ ဝါယောဓာတု ဟေဋ္ဌာ စ တိရိယဉ္စ ဃနံ ပရိဝဋုမံ ကတွာ ယာဝ ပက္ကာ သန္နိရုဇ္ဈနဝသေန အာမာသယေ ပတိဋ္ဌိတံ ကရောတီတိ။ **ဥဒ္ဓနံ** နာမ ယတ္ထ ဥက္ခလိယာဒီနိ ပတိဋ္ဌာပေတွာ ပစန္တိ, ယာ "စုလ္လီ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ ရဿဒဏ္ဍော **ဒဏ္ဍကော။** ပတောဒော **ယဋ္ဌိ။ ဣတီ** တိ ဝုတ္တပ္ပကာရမတိဒိသတိ။ ဝုတ္တပ္ပကာရဿေဝ ဟိ ဓာတုဝသေန ဝိဘာဝနာ။ တတ္ထ **အတိဟရတီတိ** ယာဝ မုခါ အဘိဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ တတော ကုစ္ဆိယံ ဝီမိဿံ ကရောန္တော ဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၄) **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရော, အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရော** ပန "တတော ယာဝ ကုစ္ဆိ, တာဝ ဟရတီ"တိ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၂၃) အာဟ။ တဒုဘယမ္ပိ အတ္ထတော ဧကမေဝ ဥဘယတ္ထာပိ ကုစ္ဆိသမ္ဗန္ဓမတ္တံ ဟရဏဿေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။

အပိစ **အတိဟရတီ**တိ မုခဒွါရံ အတိက္ကာမေန္တော ဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ ကုစ္ဆိဂတံ ပဿတော ဟရတိ။ **ဓာရေတီတိ** အာမာသယေ ပတိဋ္ဌိတံ ကရောတိ ။ **ပရိဝတ္တေတီ** တိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တနံ ကရောတိ။ **သဉ္စုဏ္ဏေတီတိ** မုသလေန ဝိယ သဉ္စုဏ္ဏနံ ကရောတိ။ **ဝိသောသေတီ**တိ ဝိသောသနံ နာတိသုက္ခံ ကရောတိ။ **နီဟရတီ**တိ ကုစ္ဆိတော ဗဟိ နိဒ္ဓါရေတိ။ ပထဝီဓာတုကိစ္စေသုပိ ယထာဝုတ္တောယေဝ အတ္ထော။ တာနိ ပန အာဟာရဿ ဓာရဏပရိဝတ္တနသဉ္စုဏ္ဏနဝိသောသနာနိ ပထဝီသဟိတာ ဧဝ ဝါယောဓာတု ကာတုံ သက္ကောတိ, န ကေဝလာ, တသ္မာ တာနိ ပထဝီဓာတုယာပိ ကိစ္စဘာဝေန ဝုတ္တာနိ။ **သိနေဟေတီ**တိ တေမေတိ။ **အလ္လတ္တဉ္စ အနုပါလေတီ** တိ ယထာ ဝါယောဓာတုအာဒီဟိ အတိဝိယ သောသနံ န ဟောတိ, တထာ အလ္လဘာဝဉ္စ နာတိအလ္လတာကရဏဝသေန အနုပါလေတိ။ **အဉ္ဇသော** တိ အာဟာရဿ ပဝိသနပရိဝတ္တနနိက္ခမနာဒီနံ မဂ္ဂေ။ **ဝိညာဏဓာတူတိ** မနောဝိညာဏဓာတု ပရိယေသနဇ္ဈောဟရဏာဒိဝိဇာနနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ပရိယေသနဇ္ဈောဟရဏာဒိကိစ္စေ။ တံတံဝိဇာနနဿ ပစ္စယဘူတော တံနိပ္ဖာဒကောယေဝ ပယောဂေါ **သမ္မာပယောဂေါ** နာမ။ ယေန ဟိ ပယောဂေန ပရိယေသနာဒိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ,။ သော တဗ္ဗိသယဝိဇာနနမ္ပိ နိပ္ဖာဒေတိ နာမ တဒဝိနာဘာဝတော။ **တမန္ဝါယ** အာဂမ္မာတိ အတ္ထော။ **အာဘုဇတီ တိ** ပရိယေသနဝသေန, အဇ္ဈောဟရဏဇိဏ္ဏာဇိဏ္ဏတာဒိပဋိသံဝေဒနဝသေန စ တာနိ ပရိယေသနဇ္ဈောဟရဏဇိဏ္ဏာဇိဏ္ဏတာဒီနိ အာဝဇ္ဇေတိ ဝိဇာနာတိ။ အာဝဇ္ဇနပုဗ္ဗကတ္တာ ဝိဇာနနဿ ဝိဇာနနမေဝေတ္ထ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ ဝါ **သမ္မာပယောဂေါ** နာမ သမ္မာပဋိပတ္တိ။ **တမန္ဝါယ** အာဂမ္မ။ "အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာ နာမ ကောစိ ဘုဉ္ဇနကော နတ္ထီ"တိအာဒိနာ **အာဘုဇတိ** သမန္နာဟရတိ, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ အာဘောဂပုဗ္ဗကော ဟိ သဗ္ဗော ဝိညာဏဗျာပါရောတိ "အာဘုဇတီ"စ္စေဝ ဝုတ္တံ။

**ဂမနတော**တိ ဘိက္ခာစာရဝသေန ဂေါစရဂါမံ ဥဒ္ဒိဿ ဂမနတော။ ပစ္စာဂမနမ္ပိ ဂမနသဘာဝတ္တာ ဣမိနာဝ သင်္ဂဟိတံ။ **ပရိယေသနတော**တိ ဂေါစရဂါမေ ဘိက္ခာယ အာဟိဏ္ဍနတော။ ပရိယေသနသဘာဝတ္တာ ဣမိနာဝ ပဋိက္ကမနသာလာဒိဥပသင်္ကမနမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ။ **ပရိဘောဂတော**တိ ဒန္တမုသလေဟိ သဉ္စုဏ္ဏေတွာ ဇိဝှာယ သမ္ပရိဝတ္တနက္ခဏေယေဝ အန္တရဟိတဝဏ္ဏဂန္ဓသင်္ခါရဝိသေသံ သုဝါနဒေါဏိယံ သုဝါနဝမထု ဝိယ ပရမဇေဂုစ္ဆံ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇနတော။ **အာသယတော**တိ ဧဝံ ပရိဘုတ္တဿ အာဟာရဿ ပိတ္တသေမှပုဗ္ဗလောဟိတာသယဘာဝူပဂမနေန ပရမဇိဂုစ္ဆနဟေတုဘူတတော အာမာသယဿ ဥပရိ ပတိဋ္ဌာနကပိတ္တာဒိစတုဗ္ဗိဓာသယတော။ အာသယတိ ဧကဇ္ဈံ ပဝတ္တမာနောပိ ကမ္မဗလဝဝတ္ထိတော ဟုတွာ မရိယာဒဝသေန အညမညံ အသင်္ကရတော တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဟိ **အာသယော,** အာမာသယဿ ဥပရိ ပတိဋ္ဌာနကော ပိတ္တာဒိ စတုဗ္ဗိဓာသယော။ မရိယာဒတ္ထော ဟိ အယမာကာရော။ **နိဓာနတော**တိ အာမာသယတော။ နိဓေတိ ယထာဘုတ္တော အာဟာရော နိစိတော ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဟိ အာမာသယော **"နိဓာန"**န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အပရိပက္ကတော** တိ ဘုတ္တာဟာရပရိပါစနေန ဂဟဏီသင်္ခါတေန ကမ္မဇ

တေဇသော အပရိဟာကတော။ **ပရိပက္ကတော** တိ ယထာဝုတ္တကမ္မဇတေဇသာဝ ပရိဟာကတော။ **ဖလတော**တိ နိပ္ဖတ္တိတော, သမ္မာပရိပစ္စမာနဿ, အသမ္မာပရိပစ္စမာနဿ စ ဘုတ္တာဟာရဿ ယထာက္ကမံ ကေသာဒိကုဏပဒဒ္ဒုအာဒိရောဂဘိနိပ္ဖတ္တိသင်္ခါတပယောဇနတောတိ တ အတ္ထော။ ''ဣဒမဿ ဖလ''န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **နိဿန္ဒနတော** တိ အက္ခိကဏ္ဏာဒီသု အနေကဒွါရေသု ဣတော စိတော စ ဝိဿန္ဒနတော။ ဝုတ္တဉ္ဟိ –

> ''အန္နံ ဟနံ ခါဒနီယံ၊ ဘောဇနဉ္စ မဟာရဟံ။
> ဧကေဒွါရေန ပဝိသိတွာ၊ နဝဒွါရေဟိ သန္ဒတီ''တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၃)။

**သမ္မက္ခနတော** တိ ဟတ္ထသြဌာဒိအင်္ဂေသု နဝသု ဒွါရေသု ပရိဘောဂကာလေ, ပရိဘုတ္တကာလေ စ ယထာရဟံ သဗ္ဗသော မက္ခနတော။ သဗ္ဗတ္ထ အာဟာရေ ပဋိက္ကူလတာ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗာတိ သဟ ဟဒ္ဒသေသေန ယောဇနာ။ တံတံကိရိယာနိပ္ဖတ္တိပဋိဟဒ္ဓိဝသေန စာယံ ''ဂမနတော''တိအာဒိကာ အနုပုဗ္ဗီ ဌပိတာ။ သမ္မက္ခနံ ပန ပရိဘောဂာဒီသု လဗ္ဘမာနမ္ပိ နိဿန္ဒဝသေန ဝိသေသတော ပဋိက္ကူလန္တိ သဗ္ဗပစ္ဆာ ဌပိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ပတ္တကာလေ** တိ ယုတ္တကာလေ, ယထာဝုတ္တေန တ တေဇေန ပရိပစ္စနတော ဥစ္စာရပဿာဝဘာဝံ ပတ္တကာလေ။ ဝေဂသန္ဓာရဏေန ဥပ္ပန္နပရိဠာဟတ္တာ **သကလသရီရတော သေဒာ မုစ္စန္တိ။** တတောယေဝ **အက္ခီနိ** ပရိဗ္ဘမန္တိ, **စိတ္တဉ္စ ဧကဂ္ဂံ န ဟောတိ။ အညေ စ** သူလဘဂန္ဒရာဒယော **ရောဂ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သဗ္ဗံ တ** န္တိ သေဒမုစ္စနာဒိကံ။

**အဋ္ဌာနေ** တိ မနုဿာမနုဿပရိဂ္ဂဟိတေ ခေတ္တဒေဝတယတနာဒိကေ အယုတ္တဋ္ဌာနေ။ တာဒိသေ ဟိ ကရောန္တံ ကုဒ္ဓာ မနုဿာ, အမနုဿာ တ ဇီဝိတက္ခယမ္ပိ ဟပေန္တိ။ **အာပတ္တိ** တိ ပန ဘိက္ခုဘိက္ခုနီနံ ယထာရဟံ ဒုက္ကဋ္ဋဟာစိတ္တိယာ။ **ပတိရူပေ ဌာနေ**တိ ဝုတ္တဝိပရီတေ ဌာနေ။ **သဗ္ဗံ တ** န္တိ အာပတ္တိအာဒိကံ။

နိက္ခမာပေတာ အတ္တာ နာမ အတ္ထိ, တဿ ကာမတာယ နိက္ခမန္တိ ဗာလမညနံ နိဝတ္တေတုံ **''အကာမတာယာ''**တိ ဝုတ္တံ, အတ္တနော အနိစ္ဆာယ အပယောဂေန တယောဓာတုဝိပ္ဖာရေနေဝ နိက္ခမတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သန္နိစိတာ**တိ သမုစ္စယေန ဌိတာ။ **တယုဝေဂေသမုပ္ပိဠိတာ** တိ တယောဓာတုယာ ဝေဂေန သမန္တတော အဝပီဠိတာ, နိက္ခမနဿ စေတံ ဟေတုဝစနံ။ **''သန္နိစိတာ ဥစ္စာရပဿာဝ''** တိ ဝတွာ **''သော ပနာယံ ဥစ္စာရပဿာဝေ''** တိ ပုန ဝစနံ သမာဟာရဒွဝန္ဒေပိ ပုလ္လိင်္ဂပယောဂဿ သမ္ဘဝတာဒဿနတ္ထံ။ ဧကတ္တမေဝ ဟိ တဿ နိယတလက္ခဏန္တိ။ အတ္တနာ နိရပေက္ခံ နိဿဋ္ဌတ္တာ နေဝ အတ္တနော အတ္ထာယ သန္တကံ တ ဟောတိ, ကဿစိပိ ဒီယနဝသေန အနိသဇ္ဇိတတ္တာ, ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ စ န ပရဿပီတိ အတ္ထော။ **သရီရနိဿန္ဒော**တိ သရီရတော ဝိဿန္ဒနမေဝ နိက္ခမနမတ္တံ။ သရီရေ သတိ သော ဟောတိ, နာသတီတိ သရီရဿ အာနိသံသမတ္တန္တိပိ ဝဒန္တိ။ တဒယုတ္တမေဝ နိဒဿနေန ဝိသမဘာဝတော။ တတ္ထ ဟိ **''ပဋိဇဂ္ဂနမတ္တမေတ''** တိ ဝုတ္တံ, ပဋိသောဓနမတ္တံ တေတိ စဿ အတ္ထော။ ဝေဠုနာဠိအာဒိဥဒကဘာဇနံ **ဥဒကတုမ္ဗော။ တ** န္တိ ဆဍ္ဍိတဥဒကံ။

**''ဂတေတိ ဂမနေ''**တိ ပုဗ္ဗေ အဘိက္ကမပဋိက္ကမဂဟဏေန ဂမနေပိ ပုရတော, ပစ္ဆတော စ ကာယဿ အတိဟရဏံ ဝုတ္တန္တိ ဣဓ ဂမနမေဝ ဂဟိတ''န္တိ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၂၅) **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ, တံ ဧကေစိတအော နာမ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ကတံ။ ကသ္မာတိ စေ? ဂမနေ ပဝတ္တဿ ပုရတော, ပစ္ဆတော စ ကာယာတိဟာရဏဿ တဒဝိနာဘာဝတော ပဒဝီတိဟာရနိယမိတာယ ဂမနကိရိယာယ ဧဝ သင်္ဂဟိတတ္တာ, ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာဒီသုပိ (အဘိ. အဋ္ဌ. ၂.၅၂၃) စ ဝိရောဓနတော။ ဝုတ္တဉ္ဟိ တတ္ထ ဂမနဿ ဥဘယတ္ထ သမဝရောဓတ္တံ, ဘေဒတ္တဉ္စ –

> ''တ္ထေ စ ဧကော ဣရိယာပထော ဒွီသု ဌာနေသု အာဂတော။ သော ဟေဋ္ဌာ 'အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ'တိ တ္ထေ ဘိက္ခာစာရကမံ ဂစ္ဆတော စ အာဂစ္ဆတော စ အဒ္ဓါနဂမနဝသေန ကထိတော။ 'ဂတေ ဌိတေ နိသိန္နေ'တိ တ္ထေ ဝိဟာရေ စုဏ္ဏိကပာဒုဒ္ဒါရဣရိယာပထဝသေန ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော''တိ။

''ဂတေ''တိအာဒီသု အဝတ္ထာဘေဒေန ကိရိယာဘေအေယေဝ, န ပန အတ္ထဘေအေတိ ဒဿေတုံ **''ဂစ္ဆန္တော တ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''တသ္မာ''** တိအာဒိ ။ တတ္ထ **သုတ္တေ** တိ ဒီဃနိကာယေ, မဇ္ဈိမနိကာယေ စ သင်္ဂီ

တေ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၂; မ. နိ. ၁.၁၀၅) **အဒ္ဓာနက္ကရိယာပထာ** တိ စိရပဝတ္တကာ ဒီဃကာလိကာ ဣရိယာပထာ အဒ္ဓာနသဒ္ဒဿ စိရကာလဝစနတော ''အဒ္ဓနိယံ အဿု စိရဋ္ဌိတိက''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၁၈၄; ၃.၁၇၇; ဟရာ. ၂၁) ဝိယ, အဒ္ဓာနဂမနပဝတ္တကာ တ ဒီဃမဂ္ဂိကာ ဣရိယာပထာ။ အဒ္ဓာနသဒ္ဒော ဟိ ဒီဃမဂ္ဂပရိယာယော ''အဒ္ဓာနဂမနသမယော''တိအာဒီသု (ဟစိ. ၂၁၃, ၂၁၇) ဝိယ။ **မဇ္ဈိမာ** တိ ဘိက္ခာစာရာဒိဝသေန ပဝတ္တာ နာတိစိရကာလိကာ, နာတိဒီဃမဂ္ဂိကာ တ ဣရိယာပထာ။ **စုဏ္ဏိကိယက္ကရိယာပထာ** တိ ဝိဟာရေ, အညတ္ထ တ ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တနာဒိဝသေန ပဝတ္တာ အပ္ပမတ္တကဘာဝေန စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏိယဘူတာ ဣရိယာပထာ။ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ ဟိ ''စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏ''န္တိ လောကေ ဝဒန္တိ။ **''ခုဒ္ဒကစုဏ္ဏိကက္ကရိယာပထာ''** တိပိ ဟဉ္စော, ခုဒ္ဒကာ ဟုတ္ဝာ ဝုတ္တနယေန စုဏ္ဏိကာ ဣရိယာပထာတိ အတ္ထော။ **တသ္မာ** တိ ဧဝံ အဝတ္ထာဘေဒေန ဣရိယာပထဘေဒမတ္တဿ ကထနတော။ **တေသုပီ**တိ ''ဂတေ ဌိတေ''တိအာဒီသုပိ။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ ''အဘိက္ကန္တေ''တိအာဒီသု ဝုတ္တနယေန။

**အပရဘာဂေ**တိ ဂမနက္ကရိယာပထတော အပရဘာဂေ။ **ဌိတော**တိ ဌိတက္ကရိယာပထသမင်္ဂီ။ **ဧတ္ထေတ** တိ စင်္ကမနေယေဝ။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ယထာရဟံ။

ဂမနဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာနံ ဝိယ နိသီဒနသယနဿ ကမဝစနမယုတ္တံ ယေဘုယျေန တထာ ကမာဘာဝတောတိ **''ဥဋ္ဌာယ''** မိစ္စေဝ ဝုတ္တံ။

ဇာဂရိတသဒ္ဒသန္နိဓာနတော စေတ္ထ ဘဝင်္ဂေါတရဏဝသေန နိဒ္ဒောက္ကမနမေဝ သယနံ, န ပန ပိဋ္ဌိပသာရဏမတ္တန္တိ ဒဿေတိ **''ကိရိယာမယပဝတ္တာန''** န္တိအာဒိနာ။ ဒိတသေယျသိက္ခာပဒေ (ဟရာ. ၇၇) ဝိယ ပိဋ္ဌိပသာရဏဿာပိ သယနက္ကရိယာပထဘာဝေန ဧကလက္ခဏတ္တာ ဧတ္ထာဝရောဓနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကရဏံ **ကိရိယာ,** ကာယာဒိကိစ္စံ, တံ နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ **ကိရိယာမယာနိ** တဒ္ဓိတသဒ္ဒာနမနေကတ္ထဝုတ္တိတော။ အထ တ အာဝဇ္ဇနဒွယကိစ္စံ **ကိရိယာ,** တာယ ပကတာနိ, နိဗ္ဗတ္တာနိ တ **ကိရိယာမယာနိ**။ အာဝဇ္ဇနဝသေန ဟိ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒေ သတိ ဝီထိစိတ္တာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ။ အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ နာနပ္ပကာရတော ဝတ္တန္တိ ပရိဝတ္တန္တီတိ **ပဝတ္တာနိ။** ကတ္ထစိ ပန ''စိတ္တာန''န္တိ ဟဉ္စော, သော အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာဒီဟိ, (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၃) တဋ္ဋီကာဟိ စ ဝိရုဒ္ဓတ္တာ န ပောရာဏပာဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကိရိယာမယာနိ ဧဝ ပဝတ္တာနိ တထာ, ဇဝနံ, သဗ္ဗမ္ပိ တ ဆဒွါရိကဝီထိစိတ္တံ။ တေနာဟ **အဘိဓမ္မဋီကာယံ** (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၂၅) ''ကာယာဒိကိရိယာမယတ္တာ , အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇဝနံ, သဗ္ဗမ္ပိ တ ဆဒွါရပ္ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံ နာမာ''တိ။ **အပ္ပဝတ္တ** န္တိ နိဒ္ဒောက္ကမနကာလေ အနုပ္ပဇ္ဇနံ **သုတ္တံ နာမာ** တိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ နေယျတ္တဝစနဥ္ဟိ က္ကဒံ, ဣတရထာ ဆဒွါရိကစိတ္တာနံ ပုရေစရာနုစရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဒွါရဝိမုတ္တစိတ္တာနံ ပဝတ္တံ သုတ္တံ နာမ သိယာ, ဧဝဥ္စ ကတွာ နိဒ္ဒောက္ကမနကာလတော အညသ္မိံ ကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တာနံ ဒွါရဝိမုတ္တစိတ္တာနမ္ပိ ပဝတ္တံ ဇာဂရိတေ သင်္ဂယှတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စိတ္တဿ ပယောဂကာရဏဘူတေ ဩဋ္ဌာဒိကေ ပဋိစ္စ ယထာသကံ ဌာနေ သဒ္ဒော ဇာယတီတိ အာဟ **''ဩဋ္ဌေ စ ပဋိစ္စာ''**တိအာဒိ။ ကိဥ္စာပိ သဒ္ဒော ယထာဌာနံ ဇာယတိ, ဩဋ္ဌာလနာဒိနာ ပန ပယောဂေနေဝ ဇာယတိ, န ဝိနာ တေန ပယောဂေနာတိ အဓိပ္ပာယော။ ကေစိ ပန ဝဒန္တိ ''ဩဋ္ဌေ စာတိအာဒိ သဒ္ဒုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနနိဒဿန''န္တိ, တဒယုတ္တမေဝ တထာ အဝစနတော။ န ဟိ ''ဩဋ္ဌေ စ ပဋိစ္စာ''တိအာဒိနာ သသမုစ္စယေန ကမ္မဝစနေန ဌာနဝစနံ သမ္ဘဝတီတိ။ **တဒနုရူပ**န္တိ တဿ သဒ္ဒဿ အနုရူပံ။ ဘာသနဿ ပဋိသင်္ခါနဝိရောဓတော တုဏှီဘာဝပက္ခေ ''အပရဘာဂေ ဘာသိတော ဣတိ ပဋိသင်္ခါတီ''တိ န ဝုတ္တံ, တေန စ ဝိညာယတိ ''တုဏှီဘူတောဝ ပဋိသင်္ခါတီတိ အတ္ထော''တိ။

ဘာသနတုဏှီဘာတနံ သဘာဝတော ဘေဒေ သတိ အယံ ဝိဘာဂေ ယုတ္တော သိယာ, နာသတီတိ အနုယောဂေနာဟ **''ဥပာအရူပပဝတ္တိယဥ္ဟိ''**တိအာဒိ။ ဥပာအရူပဿ သဒ္ဒာယတနဿ ပဝတ္တိ တထာ, သဒ္ဒာယတနဿ ပဝတ္တနံ ဘာသနံ, အပ္ပဝတ္တနံ တုဏှီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယသ္မာ ပန မဟာသိဝတ္ထေရတဒေ အနန္တရေ အနန္တရေ ဣရိယာပထေ ပဝတ္တရူပာရူပဓမ္မာနံ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိရောဓဒဿနဝသေန သမ္ပဇာနကာရိတာ ဂဟိတာ, တသ္မာ တံ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၆; မ. နိ.

၁.၁၀၉) အာဂတအသမ္မောဟသမ္ပဇညဝိပဿနာတရုဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ, န စတုဗ္ဗိဓသမ္ပဇညဝိဘာဂဝသေန, အတော
တတ္ထေဝ တမဓိပ္ပေတံ, န ဣဓာတိ ဒဿေန္တော **“တယိဒ”**န္တိအာဒိမာဟ။ အသမ္မောဟသင်္ခါတံ ခုရံ ဇေဗွကံ ယ
ဿ ဝစနဿာတိ **အသမ္မောဟခုရံ,** မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေယေဝ တဿ ဝစနဿ အဓိပ္ပေတဘာဝဿ ဟေ
တုဂဗ္ဘမိဒံ ဝစနံ။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ စတုဗ္ဗိဓံ သမ္ပဇညံ လဗ္ဘတိ ယာဝဒေဝ သာမညဖလဝိသေသဒဿနပ
ဓာနတ္တာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ, တသ္မာ တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတန္တိ ဒဿေတုံ **“ဣမသ္မိံ ပနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝုတ္တ
တနယေနေဝတ**တိ အဘိက္ကန္တာဒီသု ဝုတ္တနယေနေဝ။ နနု “သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော”တိ တေဿ ဥဒ္ဒေသ
ဿာယံ နိဒ္ဒေသော, အထ ကသ္မာ သမ္ပဇညဝသေနေဝ ဝိတ္ထာရော ကတောတိ စောဒနံ သောဓေန္တော **“သမ္ပဇာန
ကာရီတိ စာ”**တိအာဒိမာဟ, သတိသမ္ပယုတ္တဿေဝ သမ္ပဇာနဿ ဝသေန အတ္ထဿ ဝိဒိတဗ္ဗတ္တာ ဧဝံ ဝိတ္
ထာရော ကတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **“သတိသမ္ပယုတ္တဿေဝ”** တိ စ ဣမိနာ ယထာ သမ္ပဇညဿ ကိစ္စတော
ပဓာနတာ ဂဟိတာ, ဧဝံ သတိယာပီတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ, န ပနေတံ သတိယာ သမ္ပဇညေန သဟ ဘာဝမတ္တဒဿနံ။ န
ဟိ ကအာစိ သတိရဟိတာ ဉာဏပ္ပဝတ္တိ အတ္ထီတိ။

နနု စ သမ္ပဇညဝသေနေတယံ ဝိတ္ထာရော, အထ ကသ္မာ သတိသမ္ပယုတ္တဿ သမ္ပဇညဿ ဝသေန အတ္
ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ စောဒနမ္ပိ သောဓေတိ **“သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတောတိ တေဿ ဟိ ပဒဿ အယံ ဝိတ္
ထာရော”**တိ ဣမိနာ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော”တိ ဧဝံ ဧကတော ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ အတ္
ထဿ ဝိတ္ထာရတ္တာ ဥဒ္ဒေသေ ဝိယ နိဒ္ဒေသေပိ တဒုဘယံ သမဓုရဘာဝေနေဝ ဂဟိတန္တိ။ ဣမိနာပိ ဟိ သတိယာ
သမ္ပဇညေန သမဓုရတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ ဧကတော ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ ဝိတ္ထာရဘာဝဒဿနေန တဒတ္ထဿ
သိဒ္ဓတ္တာ။ ဣအနိ **ဝိဘင်္ဂနယေ** နာပိ တဒတ္ထံ သမတ္ထေတုံ **“ဝိဘင်္ဂပ္ပကရဏေ ပနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဣမိနာပိ ဟိ
သမ္ပဇညဿ ဝိယ သတိယာပေတ္ထ ပဓာနတံယေဝ ဝိဘာဝေတိ။ တတ္ထ **တောနိ ပအာနီ**တိ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္က
န္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတီ”တိအာဒီနိ ဥဒ္ဒေသပအာနိ။ **ဝိဘတ္တာနေဝ** တိ သတိယာ သမ္ပဇညေန သမ္ပယောဂမကတ္
တ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု ဝိသုံ ဝိသုံ ဝိဘတ္တာနိယေဝ။

မဇ္ဈိမဘာဏကာ, ပန အာဘိဓမ္မိကာ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၃) စ ဧဝံ ဝဒန္တိ – ဧကော ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တော အညံ စိန္တေန္
တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော ဂစ္ဆတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ဂစ္ဆတိ။ တထာ ဧကော တိဋ္ဌန္တော
အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော တိဋ္ဌတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ တိဋ္ဌတိ။ ဧကော နိသီဒ
န္တော အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော နိသီဒတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ နိသီဒတိ။ ဧကော
သယန္တော အညံ စိန္တေန္တော အညံ ဝိတက္ကေန္တော သယတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ သယတိ။ ဧ
တ္တကေန ပန ဂေစရသမ္ပဇညံ န ပာကဋံ ဟောတီတိ စင်္ကမနေန ဒီပေန္တိ။ ယော ဟိ ဘိက္ခု စင်္ကမံ ဩတရိတွာ စင်္က
မနကောဋိယံ ဌိတော ပရိဂ္ဂဏှာတိ “ပာစီနစင်္ကမနကောဋိယံ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ
ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိယံ ပဝတ္တာပိ ပာစီနစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမနဝေ
မဇ္ဈေ ပဝတ္တာ ဥဘော ကောဋိယော အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမနေ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ဌာနံ အပ္ပတွာ
ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ဌာနေ ပဝတ္တာ နိသဇ္ဇံ, နိသဇ္ဇာယ ပဝတ္တာ သယနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ”တိ ဧဝံ ပရိဂ္ဂ
ဏှန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တောယေဝ ဘဝင်္ဂံ ဩတာရေတိ, ဥဋ္ဌဟန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ဥဋ္ဌဟတိ။ အယံ
ဘိက္ခု **ဂတာဒီသု သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတိ။

ဧဝံ ပန သုတ္တေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဘူတံ ဟောတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဘူတံ န ကာတဗ္ဗံ, တသ္မာ ယော ဘိက္ခု ယာဝ သ
က္ကောတိ, တာဝ စင်္ကမိတွာ ဌတွာ နိသီဒိတွာ သယမာနော ဧဝံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ သယတိ “ကာယော အစေတနော, မ
ဉ္စော အစေတနော, ကာယော န ဇာနာတိ ‘အဟံ မဉ္စေ သယိတော’တိ, မဉ္စောပိ န ဇာနာတိ ‘မယိ ကာယော သယိ
တော’တိ။ အစေတနော ကာယော အစေတနေ မဉ္စေ သယိတော”တိ။ ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တောယေဝ စိ
တ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတာရေတိ, ပဗုဇ္ဈန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ပဗုဇ္ဈတိ, အယံ **သုတ္တေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ
ဟောတိ။

“ကာယာဒိကိရိယာနိပ္ဖတ္တနေန တမ္မယတ္တာ, အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇဝနံ, သဗ္ဗမ္ပိ တ ဆဒ္ဒွာရ
ပ္ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံ နာမ, တသ္မိံ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ ဟောတီ”တိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဘိက္ခု **ဇာဂရိတေ သမ္ပ**

**ပဇာနကာရီ** နာမ။ အပိစ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ပဥ္စ ကောဋ္ဌာသေ ဇဂ္ဂန္တောပိ **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတိ။

ဝိမုတ္တာယတနသီသေန ဓမ္မံ ဒေသေန္တောပိ, ဗာတ္တိံသ တိရစ္ဆာနကထာ ပဟာယ ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိတံ သပ္ပာယကထံ ကထေန္တောပိ **ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။

အဋ္ဌတိံသာယ အာရမ္မဏေသု စိတ္တရုစိယံ မနသိကာရံ ပဝတ္တေန္တောပိ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပန္နောပိ **တုဏှီဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ ဒုတိယဥ္ဟိ ဈာနံ ဝစီသင်္ခာရဝိရဟတော ဝိသေသတော တုဏှီဘာဝေ နာမာတိ။ အယမ္ပိ နယော ပုရိမနယတော ဝိသေသနယတ္တာ ဣဓာပိ အာဟရိတွာ ဝတ္တဗ္ဗော။ တထာ ဟေသ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာဒီသု (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၃) ''အယံ ပနေတ္ထ အပရောပိ နယော''တိ အာရဘိတွာ ယထာဝုတ္တနယော ဝိဘာဝိတောတိ။ ''ဇဝံ ဆော မဟာရာဇာ''တိအာဒိ ယထာနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ အတ္ထဿ နိဂမနံ, တသ္မာ တတ္ထ နိဒ္ဒေသာနုရူပံ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **''ဇဝေ''**တ္တိအာဒိမာဟ။ **သတိသမ္ပယုတ္တဿ သမ္ပဇညဿာ**တိ ဟိ နိဒ္ဒေသာနုရူပံ အတ္ထဝစနံ။ တတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တောယေဝ။ **ဇဝေန္တိ** ဣမိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန အဘိက္ကန္တပဋိက္ကန္တာဒီသု သတ္တသု ဌာနေသု ပစ္စေကံ စတုဗ္ဗိဓေန ပကာရေနာတိ အတ္ထော။

## သန္တောသကထာဝဏ္ဏနာ

၂၁၅. အတ္ထဒဿနေန ပဒဿပိ ဝိညာယမာနတ္တာ ပဒမနပေက္ခိတွာ သန္တောသဿ အတ္ထနိ အတ္ထိတာယ ဘိက္ခု သန္တုဋ္ဌောတိ ပဝုစ္စတီတိ အတ္ထမတ္တံ ဒဿေတုံ **''ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသေန သမန္နာဂတော''**တိ ဝုတ္တံ။ သန္တုဿတိ န လုဒ္ဓော ဘဝတီတိ ဟိ ပဒနိဗ္ဗစနံ။ အပိစ ပဒနိဗ္ဗစနဝသေန အတ္ထေ ဝုတ္တေ ယဿ သန္တောသဿ အတ္ထနိ အတ္ထိဘာဝတော သန္တုဋ္ဌော နာမ, သော အဟကဋ္ဌောတိ တံ ဟာကဋ္ဌုကရဏတ္ထံ **''ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသေန သမန္နာဂတော''**တိ အတ္ထမတ္တမာဟ, စီဝရာဒိကေ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကပ္ပိယပစ္စယေ သန္တောသေန သမင်္ဂီဘူတောတိ အတ္ထော။ ဣတရ-သဒ္ဒေ ဟိ အနိယမဝစနော ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ဝုစ္စမာနော ယံ ကိဉ္စိ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ ''ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကပ္ပိယပစ္စယေ''တိ။ အထ ဝာ ဣတရံ ဝုစ္စတိ ဟီနံ ပဏီတတော အညတ္တာ, တထာ ပဏီတမ္ပိ ဟီနတော အညတ္တာ။ အညမညာပေက္ခာသိဒ္ဓာ ဟိ ဣတရတာ, တသ္မာ ဟီနေန တ ပဏီတေန တ စီဝရာဒိကပ္ပိယပစ္စယေန သန္တောသေန သမင်္ဂီဘူတောတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သန္တုဿတိ တေန, သန္တုဿနမတ္တန္တိ တ **သန္တောသော,** တထာ ပဝတ္တော အလောဘော, အလောဘပဓာနာ တ စတ္တာရော ခန္ဓာ။ လဘနံ **လာဘော,** အတ္တနော လာဘဿ အနုရူပံ သန္တောသော **ယထာလာဘသန္တောသော။ ဗလ**န္တိ ကာယဗလံ, အတ္တနော ဗလဿ အနုရူပံ သန္တောသော **ယထာဗလသန္တောသော။ သာရုပ္ပ**န္တိ သပ္ပာယံ ပတိရူပံ ဘိက္ခုနော အနုစ္ဆဝိကတာ, အတ္တနော သာရုပ္ပဿ အနုရူပံ သန္တောသော **ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော။**

အပရော နယော – လဗ္ဘတေတိ **လာဘော,** ယော ယော လာဘော **ယထာလာဘံ,** ဣတရီတရပစ္စယော, ယထာလာဘေန သန္တောသော **ယထာလာဘသန္တောသော။** ဗလဿ အနုရူပံ ပဝတ္တတီတိ **ယထာဗလံ,** အတ္တနော ဗလာနုစ္ဆဝိကပစ္စယော, ယထာ-သဒ္ဒော စေတ္ထ သသာဓနံ အနုရူပကိရိယံ ဝဒတိ, ယထာ တံ ''အဓိစိတ္တ''န္တိ ဧတ္ထ အဓိ-သဒ္ဒော သသာဓနံ အဓိကရဏကိရိယန္တိ။ ယထာဗလေန သန္တောသော **ယထာဗလသန္တောသော။** သာရုပ္ပတိ ပတိရူပံ ဘဝတိ, သောဘနံ တ အာရောပေတီတိ **သာရုပ္ပံ,** ယံ ယံ သာရုပ္ပံ **ယထာသာရုပ္ပံ,** ဘိက္ခုနော သပ္ပာယပစ္စယော, ယထာသာရုပ္ပေန သန္တောသော **ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော။** ယထာဝုတ္တံ ပဘေဒမနုဂတာ ဝဏ္ဏနာ **ပဘေဒဝဏ္ဏနာ။**

**ဣဓာ**တိ သာသနေ။ **အညံ န ပတ္ထေတီတိ** အပ္ပတ္တပတ္ထနာဘာဝမာဟ, **လဘန္တောပိ န ဂဏှာတီ**တိ ပတ္တပတ္ထနာဘာဝံ။ ပဌမေန အပ္ပတ္တပတ္ထနာဘာဝေယေဝ ဝုတ္တေ ယထာလဒ္ဓတော အညဿ အပတ္ထနာ နာမ အပ္ပိစ္ဆတာယပိ သိယာ ပဝတ္တိအာကာရောတိ အပ္ပိစ္ဆတာပသင်္ဂဘာဝတော တတောပိ နိဝတ္တမေဝ သန္တောသဿ သရူပံ ဒဿေတုံ ဒုတိယေန ပတ္တပတ္ထနာဘာဝေ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝမုပရိပိ။ **ပကတိဒုဗ္ဗလော**တိ အာဗာဓာဒိဝိရဟေပိ သဘာဝဒုဗ္ဗလော။ သမာနော သီလာဒိဘာဂေ ယဿာတိ **သဘာဂေ,** သဟ တ သီလာဒီဟိ ဂုဏဘာဂေဟိ ဝတ္တတီတိ **သဘာဂေ,** လဇ္ဇီပေသလော ဘိက္ခု, တေန။ **တံ ပရိဝတ္တေတွာ**တိ ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနံ ဂရုစီဝရံ န ဖာသုဘာဝတဝဟံ, သရီရ

ခေအာဝဟဥ္စ ဟောတီတိ ပယောဇနဝသေန ပရိဝတ္တနံ ဝုတ္တံ, န အတ္ထိရှိတာဒိဝသေန။ အတ္ထိရှိတာဒိပ္ပကာရေန ဟိ ပရိဝတ္တေတ္ဝာ လဟုကစိတ္တရုပရိဘောဂေ သန္တောသဝိရောဓိ ဟောတိ, တဿ ပန တဒဘာဝတော ယထာဝုတ္တပ္ပယောဇနဝသေန ပရိဝတ္တေတ္ဝာ လဟုကစိတ္တရုပရိဘောဂေပိ န သန္တောသဝိရောဓီတိ အာဟ **"လဟုကေန ယာပေန္တော ပိ သန္တုဋ္ဌော ဝ ဟောတီ"**တိ။ ပယောဇနဝသေန ပရိဝတ္တေတ္ဝာ လဟုကစိတ္တရုပရိဘောဂေပိ န တာဝ သန္တောသဝိရောဓိ, ပဂေဝ တထာ အပရိဝတ္တေတ္ဝာ ပရိဘောဂေတိ သမ္ဘာဝိတဿ အတ္ထဿ ဒဿနတ္ထဥ္စေဟတ္ထ အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ စီဝရနိဒ္ဒေသေပိ **"ပတ္တစီဝရာဒီနံ အညတရ"** န္တိ ဝစနံ ယထာရုတံ ဂဟိတာဝသေသပစ္စယသန္တောသဿ သ စီဝရသန္တောသေ သမဝရောဓိတာဒဿနတ္ထံ။ ''ထေရကော အယမာယသ္မာ မလ္လကော''တိအာဒီသု ထေရတော ဟာရဿ ပညတ္တိမတ္တေပိ ပဝတ္တိတော ဒဿဝဿတော ပဘုတိ စိရဝဿပဗ္ဗဇိတေသ္ဝေဝ ဣဓ ပဝတ္တိညာပနတ္ထံ **"ထေရာနံ စိရပဗ္ဗဇိတာန"** န္တိ ဝုတ္တံ, **ထေရာန**န္တိ တ သင္ဃတ္ထေရာ ဝဒတိ။ **စိရပဗ္ဗဇိတာန** န္တိ ပန တဒဝသေသေ ဝုမုဘိက္ခူ။ **သင္ကာရကူဋာဒိတော** တိ ကစဝရရာသိအာဒိတော။ **အနန္တကာနီ**တိ နန္တကာနိ ပိလောတိကာနိ။ ''အ-ကာရော စေတ္ထ နိပါတမတ္တ''န္တိ (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၁၁၆၅) **ဝိမာနဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ တထာ စာဟု ''နန္တကံ ကပ္ပဋော ဇိဏ္ဏော သနံ တု ပဋ္ဋစ္စရ''န္တိ နတ္ထိ ဒသာသင္ခါတော အန္တော ကောဋိ ယေသန္တိ ဟိ **နန္တကာနိ,** န-သဒ္ဒဿ တု အနာဒေသေ **အနန္တကာနီ**တိပိ ယုဇ္ဇတိ။ သင္ကေတကောဝိအနံ ပန အာစရိယာနံ တထာ အဝုတ္တတ္တာ ဝီမံသိတ္ဝာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **"သနန္တကာနီ"**တိပိ ပါဌော, နန္တကေန သဟ သံသိဗ္ဗိတာနိ ပံသုကူလာနိ စီဝရာနီတိ အတ္ထော။ **သင္ဃာဋိ** န္တိ တိဏ္ဏံ စီဝရာနံ အညတရံ စီဝရံ။ တီဏိပိ ဟိ စီဝရာနိ သင္ဃဋိတတ္တာ ''သင္ဃာဋီ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ မဟဂ္ဃံ စီဝရံ, ဗဟူနိ တ စီဝရာနိ လဘိတ္ဝာ တာနိ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝာ တဒညဿ ဂဟဏမ္ပိ မဟိစ္ဆတာဒိနယေ အဋ္ဌတ္ဝာ ယထာသာရုပ္ပနယေ ဧဝ ဌိတတ္တာ န သန္တောသဝိရောဓီတိ အာဟ **"တေသံ။ပေ။ ဓာရေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌော ဝ ဟောတီ"** တိ။ ယထာသာရုပ္ပနယေန ယထာလဒ္ဓံ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝာ တဒညဂဟဏမ္ပိ န တာဝ သန္တောသဝိရောဓိ, ပဂေဝ အနညဂဟဏေန ယထာလဒ္ဓဿေဝ ယထာသာရုပ္ပံ ပရိဘောဂေတိ သမ္ဘာဝိတဿ အတ္ထဿ ဒဿနတ္ထဥ္စေဟတ္ထ **အပိ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ, ဇဝံ သေသပစ္စယေသုပိ ယထာဗလယထာသာရုပ္ပနိဒ္ဒေသေသု အပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏေ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ပကတိဝိရုဒ္ဓ** န္တိ သဘာဝေနေဝ အသပ္ပာယံ။ သမဏဓမ္မကရဏသီသေန သပ္ပာယပစ္စယပရိယေသနံ, ပရိဘုဥ္ဇနဥ္စ ဝိသေသတော ယုတ္တတရန္တိ အတ္ထန္တရံ ဝိညာပေတုံ ''ယာပေန္တောပီ''တိ အဝတ္ဝာ **"သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပီ"**တိ ဝုတ္တံ။ **မိဿကာဟာရ** န္တိ တဏ္ဍုလမုဂ္ဂါဒီဟိ နာနာဝိဓေဟိ ဗဟုဏ္ဍာပရဏ္ဏေဟိ မိဿေတ္ဝာ ကတံ အာဟာရံ။

အညမ္ပိ သေနာသနေ ယထာသာရုပ္ပသန္တောသံ ဒဿေန္တော အာဟ **"ယော ဟီ"**တိအာဒိ။ ပဌမေ ဟိ နယေ ယထာလဒ္ဓဿ ဝိဿဇ္ဇနေန, ဒုတိယေ ပန ယထာပတ္တဿ အသမ္ပဋိစ္ဆနေန ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော ဝုတ္တောတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **ဟိ**-သဒ္ဒော စေတ္ထ ပက္ခန္တရဇောတကော။ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** ပန ပိ-သဒ္ဒော ဒိဿတိ။ **"ဥတ္တမသေနာသနံ နာမ ပမာဒဋ္ဌာန"** န္တိ ဝတ္ဝာ တဗ္ဘာဝမေဝ ဒဿေတုံ **"တတ္ထ နိသိန္နဿ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နိဒ္ဒာဘိဘူတဿာ** တိ ထိနမိဒ္ဓေနက္ကမနေန စိတ္တစေတသိကဂေလညဘာဝတော ဘဝင္ဂသန္တတိသင္ခါတာယ နိဒ္ဒာယ အဘိဘူတဿ, နိဒ္ဒာယန္တဿာတိ အတ္ထော။ **ပဋိဗုဇ္ဈတော** တိ တထာရူပေန အာရမ္မဏန္တရေန ပဋိဗုဇ္ဈန္တဿ ပဋိဗုဇ္ဈနပဟောတု ကာမဝိတက္ကာ ပာတုဘဝန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **"ပဋိဗုဇ္ဈနတော"** တိပိ ဟိ ကတ္ထစိ ပါဌော ဒိဿတိ။ **အယမ္ပိ** တိ ပဌမနယံ ဥပာဒာယ ဝုတ္တံ။

**တေသံ အာဘတေနာ**တိ တေဟိ ထေရာဒီဟိ အာဘတေန, တေသံ တ ယေန ကေနစိ သန္တကေနာတိ အဓိပ္ပာယပရိဝတ္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **မုတ္တဟရီတက**န္တိ ဂေမုတ္တပရိဘာဝိတံ, ပူတိဘာဝေန တ မောစိတံ ဆဍ္ဍိတံ ဟရီတကံ, ဣတိနိ ပန ဟေတ္ဝာ ထကေသု ''ဂေမုတ္တဟရီတက''န္တိ ပါဌော, သော န ပေါရာဏပါဌော တဗ္ဗဏ္ဏနာယ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၅) ဝိရုဒ္ဓတ္တာ။ **စတုမဓုရန္တိ မဇ္ဈိမာဂမ** ဝရေ **မဟာဓမ္မသမာဒာနသုတ္တေ** (မ. နိ. ၁.၄၈၄ အာဒယော) ဝုတ္တံ ဒဓိမဓုသပ္ပိဖာဏိတသင္ခါတံ စတုမဓုရံ, ဧကေသိဥ္စ ဘာဇနေ စတုမဓုရံ ဌပေတ္ဝာ တေသု ယဒိစ္ဆသိ, တံ ဂဏှာဟီတိ ဘန္တေတိ အတ္ထော။ **"သစဿာ"** တိအာဒိနာ တဒုဘယဿ ရောဂဝူပသမနဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ဝဏ္ဏိတ** န္တိ ''ပူတိမုတ္တဘေသဇ္ဇံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ''တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၇၃, ၁၂၈) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ပသတ္ထံ။ အပ္ပိစ္ဆတာဝိသိဋ္ဌာယ သန္တုဋ္ဌိယာ နိယောဇနတော ပရမေန ဥက္ကံသဂတေန သန္တောသေန သန္တုဿတီတိ **ပရမသန္တုဋ္ဌော။**

ကာမစ္ဆ သန္တောသပ္ပဘေအာ ယထာဝုတ္တတောပိ အဓိကတရာ စီဝရေ ဝီသတိ သန္တောသာ, ပိဏ္ဍပာတေ ပန္နရ သ, သေနာသနေ စ ပန္နရသ, ဂိလာနပစ္စယေ ဝီသတီတိ, ဣဓ ပန သင်္ခေပေန ဒွါဒသဝိဓောယေဝ သန္တောသော ဝုတ္တော။ တဒဓိကတရပ္ပဘေအေ ပန စတုရင်္ဂုတ္တရေ **မဟာအရိယဝံသသုတ္တဋ္ဌကထာယ** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄.၂၈) ဂဟေတဗ္ဗော။ တေနာဟ **"ဣမိနာ ပနာ"**တိအာဒိ။ ဧဝံ ''ဣဓ မဟာရာဇ ဘိက္ခု သန္တုဋ္ဌော ဟောတီ''တိ ဝတ္တေ ပုဂ္ဂလာ ဓိဋ္ဌာနနိဒ္ဒိဋ္ဌေန သန္တုဋ္ဌပဒေနေဝ သန္တောသပ္ပဘေဒံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ''ကာယပရိဟာရိကေန စီဝရေန ကုစ္ဆိပရိ ဟာရိကေန ပိဏ္ဍပာတေနာ''တိအာဒိ ဒေသနာနုရူပံ တေန သန္တောသေန သန္တုဋ္ဌဿ အနုစ္ဆဝိကံ ပစ္စယပ္ပဘေဒံ, တဿ စ ကာယကုစ္ဆိပရိဟာရိယဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော ဧဝမာဟာတိ အယမေတ္ထ သမ္ဗန္ဓော။ ကာမစ္ဆဿ စီဝရပိဏ္ဍ ပာတေဟေဝ ယထာက္ကမံ ကာယကုစ္ဆိပရိဟာရိယေဟိ သန္တုဋ္ဌတာ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တာ, တထာပိ သေသပရိက္ခာရစတုက္ကေန စ ဝိနာ ဝိစရဏမယုတ္တံ, သဗ္ဗတ္ထ စ ကာယကုစ္ဆိပရိဟာရိယတာ လဒ္ဓဗ္ဗာတိ အဋ္ဌကထာယံ အယံ ဝိနိစ္ဆယော ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒနဝါသိ** တိ လက္ခဏမတ္တံ တဒညကိစ္စဿာပိ တာယ သာဓေတဗ္ဗတ္တာ, တေန ဝက္ခတိ ''မဉ္စပီဌာနံ အင်္ဂပာဒစီဝရကုဋိဒဏ္ဍကသဇ္ဇနကာလေ စာ''တိအာဒိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ပောရာဏဋ္ဌက ထာသု ''န ဟေတံ ကတ္ထစိပိ ပဋိယမာဂတ''န္တိ။

**ဗန္ဓန** န္တိ ကာယဗန္ဓနံ။ **ပရိဿာဝနေန** ပရိဿာဝနဉ္စ, တေန သဟာတိ တ အတ္ထော။ ယုတ္တော ကမ္မဋ္ဌာန ဘာဝနာသင်္ခါတော ယောဂေ ယဿ, တဿိံ တ ယောဂေ ယုတ္တောတိ **ယုတ္တယောဂေ,** တဿ။

ကာယံ ပရိဟရန္တိ ပောသေန္တိ, ကာယဿ တ ပရိဟာရော ပောသနမတ္တံ ပယောဇနမေတေဟီတိ **ကာယပရိဟာ ရိယာ** က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ။ ပောသနဥ္စေတ္ထ ဝဍ္ဎနံ, ဘရဏံ တ, တထာ **ကုစ္ဆိပရိဟာရိယာပိ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဗ ဟိဒ္ဓာဝ ကာယဿ ဥပကာရကဘာဝေန ကာယပရိဟာရိယတာ, အဇ္ဈောဟရဏဘာဝေန သရီရဋ္ဌိတိယာ ဥပကာရကဘာ ဝေန ကုစ္ဆိပရိဟာရိယတာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ တေနာဟ **"တိစီဝရံ တာဝ"**တိအာဒိ။ **"ပရိဟရတီ"**တိ တေသ သ **ပောသေတီ**တိ အတ္ထဝဏ္ဏနံ။ **ဣတီ**တိ နိဒဿနေ နိပါတော, ဧဝံ ဝုတ္တနယေန ကာယပရိဟာရိယံ ဟောတီတိ ကာရဏ ဇောတနေ တ, တသ္မာ ပောသနတော ကာယပရိဟာရိယံ ဟောတီတိ။ ဧဝမုပရိပိ။ **စီဝရကဏ္ဏေနာ** တိ စီဝရပရိယန္တေန။

**ကုဋိပရိဘဏ္ဍကရဏကာလေ** တိ ကုဋိယာ သမန္တတော ဝိလိမ္ပနေန သမ္မဋ္ဌကရဏကာလေ။

**အင်္ဂ** နာမ မဉ္စပီဌာနံ ဟဒ္ဒပရိ ဌပိတော ပဓာနသမ္ဘာရဝိသေသော။ ယတ္ထ ပဒရသဉ္စိနနပိဋ္ဌိအပဿယနာဒီနိ က ရောန္တိ, ယော ''အဋနီ''တိပိ ဝုစ္စတိ။

မဓုဒ္ဒုမပုပ္ဖံ **မဓုကံ** နာမ, မက္ခိကာမဓုပဟိ ကတပူဝံ တ။ **ပရိက္ခာရမတ္တာ** ပရိက္ခာရပမာဏံ။ **သေယ္ယံ ပဝိသန္တဿ သာ**တိ ပစ္စတ္ထရဏကုစ္ဆိကာနံ တာဒိသေ ကာလေ ပရိဘုတ္တဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"တတ္ရဋ္ဌကံ ပစ္စ တ္ထရဏ"**န္တိ။ အတ္တနော သန္တကဘာဝေန ပစ္စတ္ထရဏာဓိဋ္ဌာနေန အဓိဋ္ဌဟိတွာ တတ္ထေဝ သေနာသနေ ဌပိ တကဥ္စဟိ ''တတ္ရဋ္ဌက''န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိကပ္ပနဝစနတော ပန တေသမညတရဿ နဝမတာ, ယထာဝုတ္တပဋိပဟဋိယာ စေ တ္တ နဝမဘာတေ, န တု တေသံ တထာပတိနိယတဘာဝေန။ ကသ္မာတိ စေ? တထာယေဝ တေသမဓာရဏတော။ ဩသ န ယော ဒသမာဒီသုပိ။ တေလံ ပဋိသာမေတွတ ဟရိတာ ဝေဠုနာဋိအာဒိကာ **တေလနာဋိ။** နနု သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂလဒဿနေ သန္တုဋ္ဌော အဋ္ဌပရိက္ခာရိကော ဒဿေတဗ္ဗောတိ အနုယောဂေ ယထာရဟံ တေသမ္ပိ သန္တုဋ္ဌဘာဝံ ဒဿေန္တော **"ဧတေသု စာ"**တိအာဒိမာဟ။ မဟန္တော ပရိက္ခာရသင်္ခါတော ဘာရော ဧတေသန္တိ **မဟာဘာရာ,** အယံ အဝုနာ ဟဋ္ဌော, **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ပန **"မဟာဂဏာ"**တိ ဟဋ္ဌဿ ဒိဋ္ဌတ္တာ ''ဒုပ္ပောသဘာဝေန မဟာဂဏာ ဝိယာတိ မဟာ ဂဏာ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၅) ဝုတ္တံ, န တေ ဝတ္တေကဟိ ပရိက္ခာရေဟိ ''မဟိစ္ဆာ, အသန္တုဋ္ဌာ, ဒုဗ္ဘရာ, ဗာဟုလ္လဝု တ္တိနော''တိ စ ဝတ္တဗ္ဗာတိ အဓိပ္ပာယော။ ယဒိ ဣတရေပိ သန္တုဋ္ဌာ အပ္ပိစ္ဆတာဒိသဘာဝေ, ကိမေတေသမ္ပိ ဝ သေန အယံ ဒေသနာ ဣစ္ဆိတာတိ စောဒနံ သောဓေတုံ **"ဘဂဝတ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဋ္ဌပရိက္ခာရိကဿ ဝသေန ဣ မိဿာ ဒေသနာယ ဣစ္ဆိတဘာဝေ ကထံ ဝိညာယတီတိ အနုယောဂမ္ပိ အပနေတိ **"သော ဟီ"**တိအာဒိနာ, တဿေဝ တထာ ပက္ကန္တဘာဝေန ''ကာယပရိဟာရိကေန စီဝရေနာ''တိအာဒိ ဟဋ္ဌိယာ ယောဂ္ဂတော တဿ ဝသေန ဣစ္ဆိတ ဘာတေ ဝိညာယတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝစနီယဿ ဟေတုဘာဝဒဿနေန ဟိ တစကဿာပိ ဟေတုဘာတေ ဒဿိ တောတိ ။ ဝေဠ္ဆ ကတွာ **"ဣတိ ဣမဿာ"** တိအာဒိ လဒ္ဓဂုဏဝစနမ္ပိ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ သလ္လဟုကာ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ

ယသ္မာတိ **သလ္လဟုကဝုတ္တိ,** တဿ ဘာဝေါ **သလ္လဟုကဝုတ္တိတာ,** တံ။ **ကာယပရိဟာရိယေနာ**တိ ဘာဝပ္ပဓာနနိဒ္ဒေသော, ဘာဝလောပနိဒ္ဒေသော ဝါတိ ဒဿေတိ **"ကာယံ ပရိဟရဏမတ္တကေနာ"**တိ ဣမိနာ, ကာယပေါသနပ္ပမာဏေနာတိ အတ္ထော။ တထာ **ကုစ္ဆိပရိဟာရိယေနာ**တိ ဧတ္ထာပိ။ ဝုတ္တနယေန စေတ္ထ ဒွိဓာ ဝစနတ္ထော, **ဋီကာယံ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၅) ပန ပဌမဿ ဝစနတ္ထဿ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတ္တာ ဒုတိယောဝ ဣဓ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မမာယနတဏှာဘာဝေန **အာသင်္ဂေ။** ပရိဂ္ဂဟတဏှာဘာဝေန **ဗန္ဓော။ ဇိယာမုတ္တော** တိ ဓနုဇိယာယ မုတ္တော။ **ယူထာ**တိ ဟတ္ထိဂဏတော။ တိဓာ ပဘိန္နမဒေါ **မဒဟတ္ထီ။ ဝနပဗ္ဘာရ**န္တိ ဝနေ ပဗ္ဘာရံ။

စတူသု ဒိသာသု သုခဝိဟာရိတာယ သုခဝိဟာရဋ္ဌာနဘူတာ, "ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၁.၇၇, ၄၅၉, ၅၀၉; ၂.၃၀၉) ဝါ နယေန ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဖရဏဋ္ဌာနဘူတာ စတဿော ဒိသာ ဧတဿာတိ **စတုဒ္ဒိသော,** သော ဧဝ **စာတုဒ္ဒိသော,** စတဿော ဝါ ဒိသာ **စတုဒ္ဒိသံ,** ဝုတ္တနယေန တမဿာတိ **စာတုဒ္ဒိသော** ယထာ "သဒ္ဓေ"တိ။ တာသွေဝ ဒိသာသု ကတ္ထစိပိ သတ္တေ ဝါ သင်္ခါရေ ဝါ ဘယေန န ပဋိဟနတိ, သယံ ဝါ တေဟိ န ပဋိဟညတေတိ **အပ္ပဋိဃော။ သန္တုဿမာနော** တိ သကေန, သန္တေန ဝါ, သမမေဝ ဝါ တုဿနကော။ **ဣတရီတရေနာ**တိ ယေန ကေနစိ ပစ္စယေန, ဥစ္စာဝစေန ဝါ။ ပရိစ္စ သယန္တိ ပဝတ္တန္တိ ကာယစိတ္တာနိ, တာနိ ဝါ ပရိသယန္တိ အဘိဘဝန္တီတိ **ပရိဿယာ,** သီဟဗျဂ္ဃာဒယော ဗာဟိရာ, ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော စ အဇ္ဈတ္တိကာ ကာယစိတ္တုပဒ္ဒဝါ, ဥပယောဂတ္ထေ စေတံ သာမိဝစနံ။ **သဟိတာ**တိ အဓိဝါသနခန္တိယာ, ဝီရိယာဒိဓမ္မေဟိ စ ယထာရဟံ ခန္တာ, ဂဟန္တာ ဝါတိ အတ္ထော။ ထဒ္ဓဘာဝကရဘယာဘာဝေန **အဆမ္ဘီ။ ဧကော စရေ** တိ အသဟာယော ဧကာကီ ဟုတွာ စရိတုံ ဝိဟရိတုံ သက္ကုဏေယျ။ သမတ္ထနေ ဟိ **ယျ** -သဒ္ဒော ယထာ "ကော ဣမံ ဝိဇဋယေ ဇဋ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃) ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပတာယ ဧကဝိဟာရီတိ ဒဿေတိ **"ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပော"** တိ ဣမိနာ။ သဏ္ဌာနေန ခဂ္ဂသဒိသံ ဧကမေဝ မတ္ထကေ ဥဋ္ဌိတံ ဝိသာဏံ ယဿာတိ **ခဂ္ဂေ;** ခဂ္ဂသဒ္ဒေန တံသဒိသဝိသာဏဿ ဂဟိတတ္တာ, မဟိံသပ္ပမာဏော မိဂဝိသေသော, ယော လောကေ "ပလာသာဒော, ဂဏ္ဍကော"တိ စ ဝုစ္စတိ, တဿ ဝိသာဏေန ဧကီဘာဝေန သဒိသောတိ အတ္ထော။ အပိစ ဧကဝိဟာရိတာယ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပောတိ ဒဿေတုမ္ပိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဝိတ္ထာရော ပနဿာ အတ္ထော **ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ,** (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၂) **စူဠနိဒ္ဒေသေ** (စူဠနိ. ၁၂၈) စ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ဧဝံ ဝဏ္ဏိတ**န္တိ ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တေ ဘဂဝတာ တထာ ဒေသနာယ ဝိဝရိတံ, ထောမိတံ ဝါ။ ခဂ္ဂဿ နာမ မိဂဿ ဝိသာဏေန ကပ္ပော သဒိသော တထာ။ ကပ္ပ-သဒ္ဒော ဟေတ္ထ "သတ္ထုကပ္ပေန ဝတ ဘော ကိရ သာဝကေန သဒ္ဓိံ မန္တယမာနာ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၆၀) ဝိယ ပဋိဘာဂေ ဝတ္တတိ, တဿ ဘာဝေါ **ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပတာ,** တံ သော အာပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဝါတာဘိဃာတာဒီဟိ သိယာ သကုဏော ဆိန္နပက္ခော, အသဉ္ဇာတပက္ခော ဝါ, ဣဓ ပန ဒွေဟိ သမတ္တော သပက္ခကောဝ အဓိပ္ပေတောတိ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ ဟဋ္ဌိယံ **"ပက္ခီ သကုဏော"** တိ ဝုတ္တံ, န တု "အာကာသေ အန္တလိက္ခေ စင်္ကမတီ"တိအာဒီသု (ပဋိ. မ. ၃.၁၁) ဝိယ ပရိယာယမတ္တဒဿနတ္ထန္တိ အာဟ **"ပက္ခယုတ္တော သကုဏော"**တိ။ **ဥပ္ပတတီ** တိ ဥဒ္ဓံ ပတတိ ဂစ္ဆတိ, ပက္ခန္ဒတီတိ အတ္ထော။ **ဝိဓုနန္တာ** တိ ဝိဘိန္ဒန္တာ, ဝိစာလေန္တာ ဝါ။ **အနုဘဝနာယာ** တိ အနုဘာဝတ္တာယ။ တထာ **သုဘဝနာယာ**တိ ဧတ္ထာပိ။ အတ္တနော ပတ္တံ ဧဝ ဘာရော ယဿာတိ **သပတ္တဘာရော။** မမာယနတဏှာဘာဝေန **နိဿင်္ဂေ။** ပရိဂ္ဂဟတဏှာဘာဝေန **နိရပေက္ခော။ ယေန ကာမ**န္တိ ယတ္ထ အတ္တနော ရုစိ, တတ္ထ။ ဘာဝနပုံသကံ ဝါ ဧတံ။ ယေန ယထာ ပဝတ္တော ကာမောတိ ဟိ **ယေနကာမော,** တံ, ယထာကာမန္တိ အတ္ထော။

## နီဝရဏပ္ပဟာနကထာဝဏ္ဏနာ

၂၁၆. **ပုဗ္ဗေ** ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထစတုက္ကဿ ပုန သမ္ပိဏ္ဍေတွာ ကထနံ ကိမတ္ထန္တိ အဓိပ္ပာယေန အနုယောဂံ ဥဒ္ဓရိတွာ သောဓေတိ **"သော။ပေ။ ကိံ ဒဿေတီ"** တိအာဒိနာ။ **ပစ္စယသမ္ပတ္တိ**န္တိ သမ္ဘာရပရိပူရိံ။ **ဣမေ စတ္တာရော**တိ သီလသံဝရော ဣန္ဒြိယသံဝရော သမ္ပဇညံ သန္တောသောတိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တာ စတ္တာရော အာရညိကဿ သမ္ဘာရာ။ **န ဣဇ္ဈတီ** တိ န သမ္ပဇ္ဇတိ န သဖလော ဘဝတိ။ န ကေဝလံ အနိဇ္ဈနမတ္တံ, အထ ခေါ အယမ္ပိ ဒေါသောတိ ဒဿေတိ **"တိရစ္ဆာနဂတေဟိ ဝါ"** တိအာဒိနာ။ **ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတီ** တိ "အသုကဿ ဘိက္ခုနော အရညေ တိရစ္ဆ

ဆာနဂတာနံ ဝိယ, ဝနစရကာနံ ဝိယ စ နိတသနမတ္တမေဝ, န ပန အရညတသာနုစ္ဆဝိကာ ကာစိ သမ္မာပဋိပတ္တိ အတ္ထီ''တိ အပတဒဝသေန ဝစနီယဘာဝမာပဇ္ဇတိ, ဣမသ္သတ္ထသ္သ ပန ဒသ္သနေန ဝိရုဇ္ဈနတော သဒ္ဓိ-သဒ္ဒော န ဟောရာဏောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ တ အာရညကေဟိ တိရစ္ဆာနဂတေဟိ, ဝနစရဝိသဘာဂဇနေဟိ တ သဒ္ဓိံ ဝိပ္ပဋိပတ္တိဝသေန ဝသနီယဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ။ ''န ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဍကာယ အရညေ ဝတ္တဗ္ဗံ, ယော ဝသေယျ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ သာ''တိအာဒီသု (ဟရာ. ၂၂၃) ဝိယ ဟိ **ဝတ္တဗ္ဗ** -သဒ္ဒော ဝသိတဗ္ဗပရိယာယော။ တထာ ဟိ **ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာယမ္ပိ** ဝုတ္တံ ''ဝေရူပဿ ဟိ အရညတသော ကာဋ္ဌမက္ကဋ္ဋအစ္ဆတရစ္ဆဒီပိမိကနံ အဋ္ဌဝိတသသဒိသော ဟောတီ''တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၆) **အဓိဝတ္ထာ** တိ အဓိဝသန္တာ။ ပဌမံ **ဘေရဝသဒ္ဒံ သာဝေန္တိ** ။ တာဝတာ အပလာယန္တဿ **ဟတ္ထေဟိ** ပိ သီသံ ပဟရိတွတ ပလာပနာကာရံ ကရောန္တီတိ အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန ကထိတံ။ ဇေံ ဗ္ဗတိရေကတော ပစ္စယ သမ္ဗတ္တိယာ ဒဿိတဘာဝံ ပကာသေတွတ ဣအနိ အန္ဝယတောပိ ပကာသေတုံ **''ယဿ ပနေတေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ကထံ ဣဇ္ဈတီတိ အာဟ **''သော ဟီ''**တိအာဒိ။ **ကာဋ္ဌကော တိလကောတိ** ဝဏ္ဏဝိကာရာပနရောဂဝသေန အညတ္တ ပရိယာယဝစနံ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ –

> ''ဒုန္နာမကဉ္စ အရိသံ၊ ဆဒ္ဒိကော ဝမထူရိတော။
> ဒဝထု ပရိတာပောထ၊ တိလကော တိလကာဋ္ဌကော''တိ။

တိလသဏ္ဌာနံ ဝိယ ဇာယတီတိ ဟိ **တိလကော,** ကာဠော ဟုတွတ ဇာယတီတိ **ကာဋ္ဌကော။** ဣမ ပန ပဏ္ဏတ္တိဝီတိ ဣမသင္ခာတံ ထုလ္လဝဇ္ဇံ ကာဋ္ဌကသဒိသတ္တာ **ကာဋ္ဌကံ,** မိစ္ဆာဝီတိက္ကမသင္ခာတံ အဏုမတ္တဝဇ္ဇံ တိလကသဒိသတ္တာ **တိလကန္တိ** အယံ ဝိသေသော။ **တန္တိ** တထာ ဥပ္ပာဒိတံ ပီတိံ။ ဝိဂတဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနတော ခယဝယဝသေန သမ္မသနံ။ ခီယနဋ္ဌေန ဟိ **ခယော** ဝိဂတော, ဝိပရိတော တ ဟုတွတ အယနဋ္ဌေန **ဝယောတိ**ပိ ဝုစ္စတိ။ **အရိယဘူမိ** နာမ လောကုတ္တရဘူမိ။ **ဣတီ**တိ အရိယဘူမိပြက္ကမနတော, ဒေဝတာနံ ဝဏ္ဏဘဏနတော တ, တတ္ထ တတ္ထ ဒေဝတာနံ ဝစနံ သုတွတ တဿ ယသော ပတ္ထဋ္ဌောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ဧဝဉ္စ ကတွတ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ အယသပတ္ထရဏမ္ပိ ဒေဝတာနမာရောစနဝသေနာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။

ဝိဝိတ္တ-သဒ္ဒော ဇနဝိဝေကေတိ အာဟ **''သုည''**န္တိ။ တံ ပန ဇနသဒ္ဒနိဂ္ဃောသာဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒကဏ္ဋကတ္တာ ဈာနဿာတိ ဒဿေတုံ **''အပ္ပသဒ္ဒံ အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ အတ္ထော''** တိ ဝုတ္တံ။ ဇနကဂ္ဂဟဏေနေဝ ဟိ ဣမဧညံ ဂဟိတံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **ဝိဘင်္ဂေ** ''ယဒေဝ တံ အပ္ပနိဂ္ဃောသံ, တဒေဝ တံ ဝိဇနတတ''န္တိ (ဝိဘ. ၅၃၃)။ **အပ္ပသဒ္ဒ** န္တိ စ ပကတိသဒ္ဒါဘာဝမာဟ။ **အပ္ပနိဂ္ဃောသ** န္တိ နဂရနိဂ္ဃောသာဒိသဒ္ဒါဘာဝံ။ ဤဒိသေသု ဟိ ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ ဝိယ, အတ္ထော ပန နိရဝသေသောတိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ။ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၆၄) ပန **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရော** ဧဝမာဟ ''အပ္ပသဒ္ဒဿ ပရိတ္တပရိယာယံ မနသိ ကတွတ ဝုတ္တံ 'ဗျဉ္ဇနံ သာဝသေသံ သိယာ'တိ။ တေနာဟ 'န ဟိ တဿာ'တိအာဒိ။ **အပ္ပ**သဒ္ဒော ပနေတ္ထ အဘာဝတ္ထောတိပိ သက္ကာ ဝိညာတုံ 'အပ္ပာဗာဓတဉ္စ သဉ္ဇာနာမီ'တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၂၅) ဝိယာ''တိ။ တမတ္ထံ **ဝိဘင်္ဂဟဋ္ဌိယာ** (ဝိဘ. ၅၂၈) သံသန္ဒေန္တော **''တေဒေတ''**တိအာဒိမာဟ။ **တေဒေတ**တိ စ မယာ သံဝဏ္ဏိယမာနံ နိဿဒ္ဒတံ တေတိ အတ္ထော။ **သန္တိကေပိ**တိ ကမာဒီနံ သမီပေပိ ဧဒိသံ ဝိဝိတ္တံ နာမ, ပဂေဝ ဒူရေတိ အတ္ထော။ **အနာကိဏ္ဏ** န္တိ အသင်္ကိဏ္ဏံ အသမ္ဗာဓံ။ ယဿ သေနာသနဿ သမန္တာ ကဝုတမ္ပိ အမုယောဇနမ္ပိ ပဗ္ဗတဂဟနံ ဝနဂဟနံ နဒီဂဟနံ ဟောတိ, န ကောစိ အဝေလာယ ဥပသင်္ကမိတုံ သက္ကောတိ, ဣဒံ သန္တိကေပိ အနာကိဏ္ဏံ နာမ။ **သေတီ**တိ သယတိ။ **အာသတီ**တိ နိသီဒတိ။ **''တ္ထော''** တိ ဣမိနာ **သေန**-သဒ္ဒဿ, **အာသန**-သဒ္ဒဿ စ အဓိကရဏတ္ထဘာဝံ ဒဿေတိ, **စ**-သဒ္ဒေန စ တဒုဘယပဒဿ စတ္ထသမာသဘာဝံ။ **''တေနာဟာ''**တိအာဒိနာ **ဝိဘင်္ဂဟဋ္ဌိ** မေဝ အာဟရတိ။

ဣအနိ တဿာယေဝတ္ထံ သေနာသနပ္ပဘေဒဒဿနဝသေန ဝိဘာဝေတုံ **''အပိစာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိဘင်္ဂဟဋ္ဌိယံ နိဒ္ဒဿနနယေန သရူပတော ဒဿိတသေနာသနဿေဝ ဟိ အယံ ဝိဘာဂော။ တတ္ထ **ဝိဟာရော** ဟကာရပရိစ္ဆိန္နော သကလော အာဝါသော။ **အမုယောဂေ** ဒီဃပာသာဒေ, ''ဂရုဠသဏ္ဌာနပာသာဒေ''တိပိ ဝဒန္တိ။ **ဟာသာဒေ** စတုရဿပါသာဒေ။ **ဟမ္မိယံ** မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒေ။ **အဋ္ဋေ** ပဋိရာဇူနံ ပဋိဗာဟနယောဂ္ဂေ စတုပဉ္စဘူမကေ ပတိဿယဝိသေသော။ **မာဠော** ဧကကူဋဿင်္ဂဟိတော အနေကကောဏဝန္တော ပတိဿယဝိသေသော။ အပရော နယော – **ဝိဟာရော** ဒီဃမုခပါသာဒေ။ **အမုယောဂေ** ဧကပဿဆဒနကဂေဟံ။ တဿ ကိရ ဧကပဿေ ဘိတ္တိ ဥစ္စတရာ

ဟောတိ, ဣတရပဒေ္သ နီစာ, တေန တံ ဧကဆဒနကံ ဟောတိ။ **ဟသာအော** အာယတစတုရဿဟသာအော။ **ဟမ္မိယံ** မုဏ္ဍစ္ဆဒနကံ စန္ဒိကင်္ဂဏယုတ္တံ။ **ဂုဟာ** ကေဝလာ ပဗ္ဗတဂုဟာ။ **လေဏံ** ဒွါရဗဒ္ဓံ ပဗ္ဘာရံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ''မဏ္ဍပေတိ သာခါမဏ္ဍပေ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၆) ဇဝံ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန,** အင်္ဂုတ္တရဋီကာကာရေန စ **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ။

**ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာယံ** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၅၂၇) ပန **ဝိဟာရောတိ** သမန္တာ ပရိဟာရပထံ, အန္တောယေဝ စ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနာနိ ဒဿေတွာ ကတသေနာသနံ။ **အမုယောဂေ** တိ သုပဏ္ဏဝင်္ကဂေဟံ။ **ဟသာအောတိ** ဒွေဝ ကဏ္ဏိကာနိ ဂဟေတွာ ကတော ဒီဃပာသာဒေါ။ **အင္ဋော** တိ ပဋိရာဇဒါဒိပဋိဗာဟနတ္ထံ ဣဋ္ဌကာဟိ ကတော ဗဟလဘိတ္တိကော စတုပဉ္စဘူမကော ပတိဿယဝိသေသော။ **မာဠောတိ** ဘောဇနသာလာသဒိသော မဏ္ဍလမာဠော။ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** ပန ''ဧကကူဋသင်္ဂဟိတော စတုရဿပာသာဒေါ''တိ (ပာရာ. အဋ္ဌ. ၂.၄၈၂-၄၈၇) ဝုတ္တံ။ **လေဏန္တိ** ပဗ္ဗတံ ခဏိတွာ ဝါ ပဗ္ဘာရဿ အပ္ပဟောနကဋ္ဌာနေ ကုဋ္ဋံ ဥဋ္ဌာပေတွာ ဝါ ကတသေနာသနံ။ **ဂုဟာတိ** ဘူမိဒရိ ဝါ ယတ္ထ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဒီပံ လဒ္ဓုံ ဝဋ္ဋတိ, ပဗ္ဗတဂုဟာ ဝါ ဘူမိဂုဟာ ဝါတိ ဝုတ္တံ။

တံ အာဝသထဘူတံ ပတိဿယသေနာသနံ ဝိဟရိတဗ္ဗတ္တေန, ဝိဟာရဋ္ဌာနတ္တေန စ **ဝိဟာရသေနာသနံ နာမ**။ မသာရကာဒိစတုဗ္ဗိဓော **မဉ္စော**။ တထာ **ပီဌံ**။ ဥဏ္ဏာဘိသိအာဒိပဉ္စဝိဓာ **ဘိသိ**။ သီသပ္ပမာဏံ **ဗိမ္ဗောဟနံ**။ ဝိတ္ထာရတော ဝိဒတ္ထိစတုရင်္ဂုလတာ, ဒီဃတော မဉ္စဝိတ္ထာရပ္ပမာဏတာ စေတ္ထ သီသပ္ပမာဏံ။ မသာရကာဒီနိ မဉ္စပီဌာဘာဝတော, ဘိသိဥပဓာနဉ္စ မဉ္စပီဌသမ္ဗန္ဓတော **မဉ္စပီဌသေနာသနံ**။ မဉ္စပီဌဘူတဉှိ သေနာသနံ, မဉ္စပီဌသမ္ဗန္ဓဉ္စ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသေန ဝါ ''မဉ္စပီဌသေနာသန''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ** ဇဝမေဝ ဝဒတိ။ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ပန **''မဉ္စပီဌသေနာသန** န္တိ မဉ္စပီဌဥ္စေဝ မဉ္စပီဌသမ္ဗန္ဓသေနာသနဉ္စာ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၆) ဝုတ္တံ။ **စိမိလိကာ** နာမ သုဓာပရိကမ္မကတာယ ဘူမိယာ ဝဏ္ဏာနုရက္ခဏတ္ထံ ပဋခဏ္ဍာဒီဟိ သိဗ္ဗေတွာ ကတာ။ **စမ္မခဏ္ဍော** နာမ သီဟဗျဂ္ဃဒီပိတရစ္ဆစမ္မာဒီသုပိ ယံ ကိဉ္စိ စမ္မံ။ **အဋ္ဌကထာသု** (ပာစိ. အဋ္ဌ. ၁၁၂; ဝိ. သင်္ဂ. အဋ္ဌ. ၈၂) ဟိ သေနာသနပရိဘောဂေ ပဋိက္ခိတ္တစမ္မံ န ဒိဿတိ။ **တိဏသန္ထာရော** တိ ယေသံ ကေသဉ္စိ တိဏာနံ သန္ထာရော။ ဇသေဝ နယော **ပဏ္ဏသန္ထာရေ** ပိ။ စိမိလိကာဒိ ဘူမိယံ သန္ထရိတဗ္ဗတာယ **သန္ထတသေနာသနံ**။ **ယတ္ထ ဝါ ပန ဘိက္ခူ ပဋိက္ကမန္တီ**တိ ဌပေတွာ ဝါ တောနိ မဉ္စာဒီနိ ယတ္ထ ဘိက္ခူ သန္နိပတန္တိ, **သဗ္ဗမေတံ သေနာသနံ** နာမာတိ ဇဝံ ဝုတ္တံ အဝသေသံ ရုက္ခမူလာဒိပဋိက္ကမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ အဘိသင်္ခရဏာဘာဝတော ကေဝလံ သယနဿ, နိသဇ္ဇာယ စ ဩကာသဘူတတ္တာ **ဩကာသသေနာသနံ**။ **သေနာသနဂ္ဂဟဏေနာ** တိ ''ဝိဝိတ္တံ သေနာသန''န္တိ ဣမိနာ သေနာသနသဒ္ဒေန ဝိဝိတ္တသေနာသနဿ ဝါ အာအနေန, ဝစနေန ဝါ ဂဟိတမေဝ သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော, ဝိသေသတ္ထိနာ စ ဝိသေသဿ ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗတော။

ယဒေဝံ ကသ္မာ ''အရည''န္တိအာဒိ ပုန ဝုတ္တန္တိ အနုယောဂေန **''ဣမ ပနဿာ''** တိအာဒိမာဟ။ ဇဝံ ဂဟိတေသုပိ သေနာသနေသု ယထာဝုတ္တဿ ဘိက္ခုနော အနုစ္ဆဝိကမေဝ သေနာသနံ ဒဿေတုကာမတ္တာ ပုန ဇဝံ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **''ဘိက္ခုနီနံ ဝသေန အာဂတ''**န္တိ ဣဒံ ဝိနယေ အာဂတမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န အဘိဓမ္မေ။ ဝိနယေ ဟိ **ဂဏမ္ဗဟာဩဟီယနသိက္ခာပဒေ** (ပာစိ. ၆၉၁) ဘိက္ခုနီနံ အာရညကဓုတင်္ဂဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ ဣဒမ္ပိ စ တာသံ အရညံ နာမ, န ပန ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမံ အရညမေဝ သေနာသနံ, ဣဒမ္ပိ စ တာသံ ဂဏမ္ဗဟာဩဟီယနာပတ္တိကရံ, န တု ပဉ္စဓနုသတိကာဒိမေဝ အရညံ။ ဝုတ္တဉှိ တတ္ထ –

> ''ဂေါ တ ဂဏမ္ဗဟာ ဩဟီယေယျာတိ အဂါမကေ အရညေ ဒုတိယိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ဒဿနူပစာရံ ဝါ သဝနူပစာရံ ဝါ ဝိဇဟန္တိယာ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ, ဝိဇဟိတေ အာပတ္တိ သင်္ဃာဒိသေသဿာ''တိ။

**ဝိနယဋ္ဌကထာသု** ပိ (ပာစိ. အဋ္ဌ. ၆၉၂) ဟိ တထာဝ အတ္ထော ဝုတ္တောတိ။ အဘိဓမ္မေ ပန ''အရညန္တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ဣန္ဒခီလာ သဗ္ဗမေတံ အရည''န္တိ (ဝိဘ. ၅၂၉) အာဂတံ။ ဝိနယသုတ္တန္တာ ဟိ ဥဘောပိ ပရိယာယဒေသနာ နာမ, အဘိဓမ္မော ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနာ, တသ္မာ ယံ န ကမပဒေသန္တောဂဓံ, တံ အရညန္တိ နိပ္ပရိယာယေန ဒဿေတုံ တထာ ဝုတ္တံ။ ဣန္ဒခီလာ ဗဟိ နိက္ခမိတွာ ယံ ဌာနံ ပဝတ္တံ , သဗ္ဗမေတံ အရညံ နာမာတိ စေတ္ထ အတ္ထော။ **အာရညကံ နာမ။ပေ။ ပစ္ဆိမန္တိ ဣဒံ ပန** သုတ္တန္တနယေန **အာရညကသိက္ခာပဒေ** (ပာရာ. ၆၅၂) အာရညိကံ ဘိက္ခုံ သန္ဓာ

ဓာယ ဝုတ္တံ **ဣမဿ ဘိက္ခုနော အနုရူပံ,** တသ္မာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၉) ယံ **တဿ လက္ခဏံ ဝုတ္တံ,** တံ ယုတ္တမေဝ, အတော တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။

**သန္နိဋ္ဌာယ** န္တိ သိတဋ္ဌာယံ။ တေနာဟ **"တတ္ထ ဟိ"** တိအာဒိ။ **ရုက္ခမူလ**န္တိ ရုက္ခသမီပံ။ ဝုတ္တဉှေတံ "ယာဝတာ မဇ္ဈန္ဟိကေ ကာလေ သမန္တာ ဆာယာ ဖရတိ, နိဝါတေ ပဏ္ဏာနိ နိပတန္တိ, ဧတ္တာဝတာ ရုက္ခမူလ"န္တိ။ **ပဗ္ဗတ** န္တိ သုဒ္ဓပာသာဏသုဒ္ဓပံသုဥဘယမိဿကဝသေန တိဝိဓောပိ ပဗ္ဗတော အဓိပ္ပေတော, န သိလာမယော ဧဝ။ **သေလ-**သဒ္ဒော ပန အဝိသေသတော ပဗ္ဗတပရိယာယောတိ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **"တတ္ထ ဟိ"** တိအာဒိနာ တဒုဘယဿ အနုရူပတံ ဒဿေတိ။ **ဒိသာသု ခာယမာနာသူ**တိ ဒသသု ဒိသာသု အဘိမုခီဘာဝေန ဒိဿမာနာသု။ တထာရူပေနပိ ကာရဏေန သိယာ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတာတိ ဧတံ ဝုတ္တံ, သဗ္ဗဒိသာဟိ အာဂတေန တတေန ဗီဇိယမာနဘာဝဟေတုဒဿနတ္တန္တိ ကေစိ။ **ကံ ဝုစ္စတိ ဥဒကံ** ပိပါသဝိနောဒနဿ ကာရကတ္တာ။ **"ယံ နဒီတုမ္ဗန္တိပိ နဒီကုဉ္ဇန္တိပိ ဝဒန္တိ,** တံ ကန္ဒရန္တိ အပဗ္ဗတပဒေသေပိ ဝိဒုဂ္ဂနဒီနိဝတ္တနပဒေသံ ကန္ဒရန္တိ ဒဿေတိ" တိ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၃၀) **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရော,** တေနေဝ ဝိညာယတိ "နဒီတုမ္ဗနဒီကုဉ္ဇသဒ္ဒာ နဒီနိဝတ္တနပဒေသတစကာ"တိ။ နဒီနိဝတ္တနပဒေသော စ နာမ နဒိယာ နိက္ခမနဥဒကေန ပုန နိဝတ္တိတွာ ဂတော ဝိဒုဂ္ဂပဒေသော။ "အပဗ္ဗတပဒေသေပီ"တိ ဝဒန္တော ပန အဋ္ဌကထာယံ နိဒဿနမတ္တေန ပဌမံ ပဗ္ဗတပဒေသန္တိ ဝုတ္တံ, ယထာဝုတ္တော ပန နဒီပဒေသောပိ ကန္ဒရော ဧတတိ ဒဿေတိ။

**"တတ္ထ ဟိ"** တိအာဒိနာပိ နိဒဿနမတ္တေနေဝ တဿာနုရူပဘာဝမာဟ။ **ဥဿာပေတွာ** တိ ပုဉ္ဇ ကတွာ။ "ဒွိန္နံ ပဗ္ဗတာနမ္ပိ အာသန္နတရေ ဌိတာနံ ဩဝရကာဒိသဒိသံ ဝိဝရံ ဟောတိ, ကေသိဉ္စယေဝ ပန ပဗ္ဗတေ ဥမင်္ဂသဒိသ"န္တိ ဝဒန္တိ အာစရိယာ။ ကေသိဉ္စယေဝ ဟိ ဥမင်္ဂသဒိသံ အန္တောလေဏံ ဟောတိ ဥပရိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ, န ဒွိသု တထာ အပ္ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ, တသ္မာ "ဥမင်္ဂသဒိသ"န္တိ ဣဒံ "ကေသိဉ္စ ယေဝ"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓနီယံ။ "မဟာဝိဝရ"န္တိ ဣဒံ ပန ဥဘယေဟိပိ။ **ဥမင်္ဂသဒိသ** န္တိ စ "သုဒုင်္ဂသဒိသ"န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၆) **အာစရိယေန** ဝုတ္တံ။ **သုဒုင်္ဂ** တိ ဟိ ဘူမိဃရဿေတံ အဓိဝစနံ, "တံ ဂဟေတွာ သုဒုင်္ဂာယ ရဝန္တံ ယက္ခိနီ ခိပိ"တိအာဒီသု ဝိယ။ **မနုဿာနံ အနုပစာရဋ္ဌာန**န္တိ ပကတိသဉ္စာရဝသေန မနုဿေဟိ န သဉ္စရိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ ကဿနဝပ္ပနာဒိဝသေန ဟိ ပကတိသဉ္စာရပဋိက္ခေပေ ဣဓာဓိပ္ပေတော။ တေနာဟ **"ယတ္ထ န ကသန္တိ န ဝပန္တီ"** တိ။ **အာဒိသဒ္ဒေန** ပန "ဝနပတ္ထန္တိ ဝနသဏ္ဍာနမေတံ သေနာသနာနံ အဓိဝစနံ, ဝနပတ္ထန္တိ ဘီသနကာနမေတံ, ဝနပတ္ထန္တိ သလောမဟံသာနမေတံ, ဝနပတ္ထန္တိ ပရိယန္တာနမေတံ, ဝနပတ္ထန္တိ န မနုဿူပစာရာနမေတံ သေနာသနာနံ အဓိဝစန"န္တိ (ဝိဘ. ၅၃၁) ဣမံ **ဝိဘင်္ဂပါဠိသေသံ** သင်္ဂဏှာတိ။ **ပတ္ထော** တိ ဟိ ပဗ္ဗတဿ သမာနဘူမိ, ယော "သာနူ"တိပိ ဝုစ္စတိ, တဿဒိသတ္တာ ပန မနုဿာနမသဉ္စရဏဘူတံ ဝနံ, တသ္မာ ပတ္တသဒိသံ ဝနံ **ဝနပတ္ထော** တိ ဝိသေသနပရနိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သဗ္ဗဗ္ဗေသံ သဗ္ဗာသု ဒိသာသု အဘိမုခော ဩကာသော **အဗ္ဘောကာသော** တိ အာဟ **"အစ္ဆန္န"** န္တိ, ကေနစိ ဆဒနေန အန္တမသော ရုက္ခသာခာယပိ န ဆာဒိတန္တိ အတ္ထော။ ဒဏ္ဍကာနံ ဥပရိ စီဝရံ ဆာဒေတွာ ကတာ **စီဝရကုဋိ။ နိက္ကမိတွာ** တိ နီဟရိတွာ။ အန္တောပဗ္ဘာရလေဏာဒိတော ပလာလရာသိယေဝ အဓိပ္ပေတော, ဣတရထာ တိဏပဏ္ဏာဒီနံ ထာရသင်္ဂဟေပိ သိယာတိ ဝုတ္တံ **"ပဗ္ဘာရလေဏာဒိသေ အာလယေ"** တိ, ပဗ္ဘာရသဒိသေ, လေဏသဒိသေ စာတိ အတ္ထော။ **ဂစ္ဆဂုမ္ဗာဒီနမ္ပိ** တိ ပိ-သဒ္ဒေန ပုရိမနယံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။

ပိဏ္ဍပာတဿ ပရိယေသနံ **ပိဏ္ဍပာတော** ဥတ္တရပဒလောပေန, တတော ပဋိက္ကန္တော **ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကန္တော**တိ အာဟ **"ပိဏ္ဍပာတပရိယေသနတော ပဋိက္ကန္တော"** တိ။ **ပလ္လင်္က** န္တိ ဧတ္ထ **ပရိ**-သဒ္ဒော "သမန္တတော"တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ, တသ္မာ ပရိသမန္တတော အင်္ဂနံ အာသနံ **ပလ္လင်္ကော** ရ-ကာရဿ လ-ကာရံ, ဒွိဘာဝဉ္စ ကတွာ ယထာ "ပလိဗုဒ္ဓေ"တိ, (မိ. ပ. ၆.၃.၆) သမန္တာဘာဝေ စ တမောရုံ, ဒက္ခိဏောရုဉ္စ သမံ ဌပေတွာ ဥဘိန္နံ ဟာအနံ အညမညသမ္ဗန္ဓနကရဏံ။ တေနာဟ **"သမန္တတော ဦရုဗဒ္ဓာသန"** န္တိ။ ဦရူနံ ဗန္ဓနဝသေန နိသဇ္ဇာဝ ဣဓ ပလ္လင်္ကော, န အာဟရိမေဟိ တင္ဒေဟိ ကတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အာဘုဇိတွာ**တိ စ ယထာ ပလ္လင်္ကဝသေန နိသဇ္ဇာ ဟောတိ, တထာ ဥဘော ပာဒေ အာဘုဂ္ဂေ သမိဉ္ဇိတေ ကတွာ, တံ ပန ဥဘိန္နံ ဟာအနံ တထာဗန္ဓတာကရဏမေတတိ အာဟ **"ဗန္ဓိတွာ"** တိ။ **ဥဇုံ ကာယ**န္တိ ဧတ္ထ **ကာယ**-သဒ္ဒော ဥပရိမကာယဝိသယော ဟေဋ္ဌိမကာယဿ အနုဇုကံ ဌပနဿ နိသဇ္ဇာဝစနေနေဝ ဝိညာပိတတ္တာတိ ဝုတ္တံ **"ဥပရိမံ သရီရံ ဥဇုံ ဌပေတွာ"**တိ။ တံ ပန ဥပရိမကာယဿ ဥဇု

ကံ ဌပနံ သရူပတော ဒဿေတိ **“အဋ္ဌာရသာ”** တိအာဒိနာ, အဋ္ဌာရသန္နံ ပိဋ္ဌိကဏ္ဋကဋ္ဌိကာနံ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိပါဒနမေဝ တထာ ဌပနန္တိ အဓိပ္ပာယော။

ဣဒါနိ တထာ ဌပနဿ ပယောဇနံ ဒဿေန္တော **“ဧဝဉှိ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဧဝန္တိ** တထာ ဌပနေ သတိ, ဣမိနာ ဝါ တထာဌပနဟေတုနာ။ **န ပဏမန္တီ** တိ န ဩနမန္တိ။ **“အထဿာ”** တိအာဒိ ပန ပရမ္ပရပယောဇနဒဿနံ။ **အထာ**တိ ဧဝံ အနောနမနေ။ **ဝေဒနာ**တိ ပိဋ္ဌိဂိလာနာဒိဝေဒနာ။ **န ပရိပတတီ**တိ န ဝိဂစ္ဆတိ ဝီထိံ န ဝိလင်္ဃေတိ။ တတော ဧဝ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသပ္ပတ္တိယာ ကမ္မဋ္ဌာနံ **ဝုဒ္ဓိံ ဖာတိံ ဝေပုလ္လံ ဥပဂစ္ဆတိ** ။ ပရိသဒ္ဒော စေတ္ထ အဘိသဒ္ဒပရိယာယော အဘိမုခတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **“ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခ”**န္တိ, ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော နိဝါရေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံယေဝ ပုရက္ခတွာတိ အတ္ထော။ ပရိသဒ္ဒဿ သမီပတ္ထတံ ဒဿေတိ **“မုခသမီပေ ဝါ ကတွာ”**တိ ဣမိနာ, မုခဿ သမီပေ ဝိယ စိတ္တေ နိဗဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌာပနဝသေန ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပရိသဒ္ဒဿ သမီပတ္ထတံ **ဝိဘင်္ဂပါဠိယာ** (ဝိဘ. ၅၃၇) သာဓေတုံ **“တေနေတ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နာသိကဂ္ဂေ** တိ နာသပုဋဂ္ဂေ။ **မုခနိမိတ္တံ** နာမ ဥတ္တရောဋ္ဌဿ ဝေမဇ္ဈပ္ပဒေသော, ယတ္ထ နာသိကဝါတော ပဋိဟညတိ။

ဧတ္ထ စ ယထာ “ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇတီ”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၅၀၈) ဘာဝနာနုရူပံ သေနာသနံ ဒဿိတံ, ဧဝံ “နိသီဒတီ”တိ ဣမိနာ အလီနာနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကော သန္တော ဣရိယာပထော ဒဿိတော, “ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ”တိ ဣမိနာ နိသဇ္ဇာယ ဒဠှဘာဝော, “ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ”တိ ဣမိနာ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟဏူပါယောတိ။ **ပရိ-**သဒ္ဒော ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌော “ပရိဏာယိကာ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၆) ဝိယ။ **မုခ-**သဒ္ဒော နိယျာနဋ္ဌော “သုညတဝိမောက္ခမုခ”န္တိအာဒီသု ဝိယ။ ပဋိပက္ခတော နိက္ခမနမေဝ ဟိ နိယျာနံ။ အသမ္မောသနဘာဝတော **ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌော။ တတ္ရ** တိ ပဋိသမ္ဘိဒါနယေ။ **ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာန**န္တိ သဗ္ဗထာ ဂဟိတာသမ္မောသတာယ ပရိဂ္ဂဟိတံ, ပရိစ္စတ္တသမ္မောသပဋိပက္ခတာယ စ နိယျာနံ **သတိံ ကတွာ,** ပရမံ သတိနေပက္ကံ ဥပဋ္ဌပေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အယံ **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရဿ, အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရဿ** စ မတိ။ အထ ဝါ “ကာယာဒီသု သုဋ္ဌုပဝတ္တိယာ ပရိဂ္ဂဟိတံ, တတော ဧဝ စ နိယျာနဘာဝယုတ္တံ, ကာယာဒိပရိဂ္ဂဟဏဉာဏသမ္ပယုတ္တတာယ ဝါ ပရိဂ္ဂဟိတံ, တတောယေဝ စ နိယျာနဘူတံ ဥပဋ္ဌာနံ ကတွာတိ အတ္ထော”တိ အယံ **အာစရိယာနန္ဒတ္ထေရဿ** (ဝိဘ. မူလဋီ. ၅၃၇) မတိ။

၂၁၇. အဘိဇ္ဈာယတိ ဂိဇ္ဈတိ အဘိကင်္ခတိ တာယာတိ **အဘိဇ္ဈာ,** ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ။ **လုစ္စနဋ္ဌေန** တိ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေန, ခဏေ ခဏေ ဘိဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထောတိ **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန,** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၇) **အင်္ဂုတ္တရဋီကာကာရေန စ အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ။ သုတ္တေသု စ ဒိဿတိ “လုစ္စတီတိ ခော ဘိက္ခု လောကောတိ ဝုစ္စတိ။ ကိဉ္စ လုစ္စတိ? စက္ခု ခော ဘိက္ခု လုစ္စတိ, ရူပါ လုစ္စန္တိ, စက္ခုဝိညာဏံ လုစ္စတီ”တိအာဒိ။ (သံ. နိ. ၄.၈၂) **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ,** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၇-၁၃) ပန ဣဓ စ အဓုနာ ဟောတ္တကေ “လုစ္စနပလုစ္စနဋ္ဌေနာ”တိ လိခိတံ။ တတ္ထ လုစ္စနမေဝ ပလုစ္စနပရိယာယေန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ လုစသဒ္ဒော ဟိ အပေက္ခနာဒိအတ္ထောပိ ဘဝတိ “ဩလောကေတီ”တိအာဒီသု, ဘိဇ္ဇနပဘိဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **ဝံသတ္ထပ္ပကာသိနိယံ** ပန ဝုတ္တံ “ခဏဘင်္ဂဝသေန လုစ္စနသဘာဝတော, စုတိဘင်္ဂဝသေန စ ပလုစ္စနသဘာဝတော လောကော နာမာ”တိ (ဝံသတ္ထပ္ပကာသိနိယံ နာမ မဟာဝံသဋီကာယံ ပဌမပရိစ္ဆေဒေ ပဉ္စမကထာ ဝဏ္ဏနာယံ) ကေစိ ပန “ဘိဇ္ဇနဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌေနာ”တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ အာဟစ္စဘာသိတဝစနတ္တေန ဝိရုဇ္ဈနတော, လုစသဒ္ဒဿ စ အနုပ္ပါဒဝါစကတ္တာ အယုတ္တမေဝေတံ။ အပိစ အာစရိယေဟိပိ “လုစ္စနပလုစ္စနဋ္ဌေနာ”တိ ပါဌမေဝ ဥလ္လိင်္ဂေတွာ တထာ အတ္ထော ဝုတ္တော သိယာ, ပစ္ဆာ ပန ပရမ္ပရာဘတဝသေန ပမာဒလေခတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ န ဒိဿတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န လုစ္စတိ န ပလုစ္စတီတိ ယော ဂဟိတောပိ တထာ န ဟောတိ, သွေဝ လောကော, အနိစ္စာနုပဿနာယ ဝါ လုစ္စတိ ဘိဇ္ဇတိ ဝိနဿတီတိ ဂဟေတဗ္ဗောဝ လောကောတိ တံဂဟဏရဟိတာနံ လောကုတ္တရာနံ နတ္ထိ လောကတာ, ဒုက္ခသစ္စံ ဝါ လောကောတိ ဝုတ္တံ **“ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော”**တိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဝစနတောပိ ယထာဝုတ္တော ကေသဉ္စိ အတ္ထော န ယုတ္တောတိ။

**တသ္မာ** တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာနမေဝ လောကဘာဝတော။ **ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနာ** တိ ဧတ္ထ **ဝိက္ခမ္ဘနံ** တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝသေနေဝ အနုပ္ပာဒနံ အပ္ပဝတ္တနံ, န ပန ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဝသေန ပဋိပက္ခာနံ သုဋ္ဌုပဟီနံ။ **“ပဟီနတ္တာ”** တိ ဟိ တထာပဟီနသဒိသတံ ဧဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာတိ စေ? ဈာနဿ အနဓိဂတတ္တာ။ ဧဝံ ပန ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ တထာ ပဟာနတောယေဝေတံ စိတ္တံ **ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ** နာမ, န တု စက္ခုဝိညာဏမိဝ သဘာဝတော အဘိဇ္ဈာဝိရဟိတတ္တာ

တိ ဒဿေတုံ **“န စက္ခုဝိညာဏသဒိသေနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ယထာ တန္တိ** ဧတ္ထ **တန္တိ** နိပါတမတ္တံ, **တံ** စိတ္တံ ဝိယ။ အနုနာ မုဒ္ဒုနဿ, အနာဂတေ စ ပုန အနာအနဿ ကရဏံ ပရိသောဓနံ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယထာ စ ဣမဿ စိတ္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ပရိသောဓိတတ္တာ ဝိဂတာဘိဇ္ဈတာ, ဧဝံ အဗျာပန္နတာ, ဝိဂတထိနမိဒ္ဓတာ, အနုဒ္ဓတတာ, နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ နိဒဿေန္တော **“ဗျာပါဒပဒေသံ ပဟာယာတိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော”** တိ အာဟ။ **ပူတိကုမ္မာသာဒယော** တိ အာဘိဒောသိကယဝကုမ္မာသာဒယော။ **ပုရိမပကတိန္တိ** ပရိသုဒ္ဓပဏ္ဍရသဘာဝံ, ဣမိနာ ဝိကာရမာပဇ္ဇတီတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ **ဝိကာရာပတ္တိယာ** တိ ပုရိမပကတိဝိဇဟနသင်္ခါတေန ဝိကာရမာပဇ္ဇနေန။ **“ဥဘယ”**န္တိအာဒိနာ တုလျတ္တသမာသဘာဝမာဟ။ “ယာ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဿ အကလ္လတာ”တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၁၆၂; ဝိဘ. ၅၄၆) ထိနဿ, “ယာ တသ္မိံ သမယေ ကာယဿ အကလ္လတာ”တိအာဒိနာ စ မိဒ္ဓဿ **အဘိဓမ္မေ** နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ **“ထိနံ စိတ္တဂေလညံ, မိဒ္ဓံ စေတသိကဂေလည”** န္တိ ဝုတ္တံ။ သတိပိ ဟိ ထိနမိဒ္ဓဿ အညမညံ အဝိပ္ပယောဂေ စိတ္တကာယလဟုတာဒီနံ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ ယထာက္ကမံ တံတံဝိသေသဿ ယာ တေသံ အကလ္လတာဒီနံ ဝိသေသပစ္စယတာ, အယမေတေသံ သဘာဝတေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဒိဋ္ဌာလောကော** နာမ ပဿိတော ရတ္တိံ စန္ဒာလောကဒီပါလောကဥက္ကာလောကာဒိ, ဒိဝါ စ သူရိယာလောကာဒိ။ ရတ္တိမ္ပိ ဒိဝါပိ တဿ သဉ္ဇာနနသမတ္ထာ သညာ **အာလောကသညာ,** တဿာ စ ဝိဂတနီဝရဏာယ ပရိသုဒ္ဓာယ အတ္ထိတာ ဣဓ အဓိပ္ပေတာ။ အတိသယတ္ထဝိသိဋ္ဌဿ သ ဟိ အတ္ထိအတ္ထဿ အဝဗောဓကော အယမီကာရောတိ ဒဿေန္တော **“ရတ္တိမ္ပိ”** တိအာဒိမာဟ, ဝိဂတထိနမိဒ္ဓဘာဝဿ ကာရဏတ္တာ စေတံ ဝုတ္တံ။ သုတ္တေသု ဟာကဋ္ဌောတယမတ္ထော။

သရတီတိ **သတော,** သမ္ပဇာနာတီတိ **သမ္ပဇာနော** တိ ဧဝံ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသောတိ ဒဿေတိ **“သတိယာ စ ဉာဏေန စ သမန္နာဂတော”**တိ ဣမိနာ။ သန္တေသုပိ အညေသု ဝီရိယသမာဓိအာဒီသု ကသ္မာ ဣဒမေဝ ဥဘယံ ဝုတ္တံ, ဝိဂတာဘိဇ္ဈာဒီသု တ ဣဒံ ဥဘယံ အဝတ္တတ ကသ္မာ ဣဓေဝ ဝုတ္တန္တိ အနုယောဂမပနေတုံ **“ဣဒံ ဥဘယ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ, ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန နိဒ္ဒိဋ္ဌသတိသမ္ပဇညသင်္ခါတံ ဣဒံ ဥဘယန္တိ အတ္ထော။ **အတိက္ကမိတ္ဝာ ဌိတော** တိ တ-သဒ္ဒဿ အတီတတ္ထတံ အာဟ, ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ပဇဟနမေဝ စ အတိက္ကမနံ။ “ကထံ ဣဒံ ကထံ ဣဒ”န္တိ ပဝတ္တတီတိ **ကထံကထာ,** ဝိစိကိစ္ဆာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ကထံကထီ,** န ကထံကထီ **အကထံကထီ,** နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆောတိ ဝစနတ္ထော, အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **“ကထံ ဣဒံ ကထံ ဣဒ’န္တိ ဧဝံ နပ္ပဝတ္တတီတိ အကထံကထီ”** တိ ဝုတ္တံ။ “ကုသလေသု ဓမ္မေသူ”တိ ဣဒံ “အကထံကထီ”တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“န ဝိစိကိစ္ဆတိ, န ကင်္ခတီတိ အတ္ထော”**တိ။ **ဝစနတ္ထလက္ခဏာဒိဘေဒတော** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ပစ္စယပဟာနပဟာယကာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေပိ ဟိ ပဘေဒတော ဝတ္တဗ္ဗာတိ။

၂၁၈. ဝမိုယာ ဂဟိတံ ဓနံ ဣဏံ နာမာတိ ဝုတ္တံ **“ဝမိုယာ ဓနံ ဂဟေတွာ”** တိ။ ဝိဂတော အန္တော **ဗျန္တော,** သော ယဿာတိ **ဗျန္တီ။** တေနာဟ **“ဝိဂတန္တ”**န္တိ, ဝိရဟိတအာတဗ္ဗကိစ္စပရိယန္တံ ကရေယျာတိ စေတဿ အတ္ထော။ **တေသန္တိ** ဝမိုယာ ဂဟိတာနံ ဣဏမူလာနံ။ **ပရိယန္တော နာမ** တဒုတ္တရိ အာတဗ္ဗကိစ္စသေသော။ နတ္ထိ ဣဏမဿာတိ **အဏဏော။** တဿ ဘာဝေ **အာဏဏျံ။** တမေဝ နိဒာနံ **အာဏဏျနိဒာနံ,** အာဏဏျဟေတု အာဏဏျကာရဏာတိ အတ္ထော။ အာဏဏျမေဝ ဟိ နိဒာနံ ကာရဏမဿာတိ တ **အာဏဏျနိဒာနံ,** “ပါမောဇ္ဇံ သောမနဿ”န္တိ ဣမေဟိ သမ္ဗန္ဓော။ “ဣဏပလိဗောဓတော မုတ္တောမှီ”တိ **ဗလဝပါမောဇ္ဇံ လဘတိ။** “ဇီဝိကာနိမိတ္တမ္ပိ မေ အဝသိဋ္ဌံ အတ္ထိ”တိ **သောမနဿံ အဓိဂစ္ဆတိ။**

၂၁၉. **ဝိသဘာဂဝေဒနာ** နာမ ဒုက္ခဝေဒနာ။ သာ ဟိ ကုသလဝိပါကသန္တာနဿ ဝိရောဓိဘာဝတော သုခဝေဒနာယ ဝိသဘာဂ, တဿာ **ဥပ္ပတ္တိယာ** ကရဏဘူတာယ။ **ကကစေနေဝါ**တိ ကကစေန ဣဝ။ **စတုဣရိယာပထန္တိ** စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဣရိယာပထံ။ ဗျာဓိတော ဟိ ယထာ ဌာနဂမနေသု အသမတ္ထော, ဧဝံ နိသဇ္ဇာဒီသုပိ။ **အာဗာဓေတီ**တိ ပီဠေတိ။ တတောဒီနံ ဝိကာရဘူတာ ဝိသမာဝတ္ထာယေဝ **“အာဗာဓော”**တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **“တံသမုဋ္ဌာနေန ဒုက္ခေန ဒုက္ခိတော”** တိ, အာဗာဓသမုဋ္ဌာနေန ဒုက္ခဝေဒနာသင်္ခါတေန ဒုက္ခေန ဒုက္ခိတော ဒုက္ခသမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခဝေဒနာယ ပန အာဗာဓဘာဝေန အာဒိမှိ ဗာဓတီတိ **အာဗာဓော**တိ ကတ္ဝာ အာဗာဓသင်္ခါတေန မူလဗျာဓိနာ **အာဗာဓိကော,** အပရာပရံ သဉ္ဇာတဒုက္ခသင်္ခါတေန အနုဗန္ဓဗျာဓိနာ **ဒုက္ခိတော** တိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ သတိ ဒုက္ခဝေဒနာဝသေန ဝုတ္တဿ ဒုက္ခိတပဒဿ အာဗာဓိကပဒေန ဝိသေသိတဗ္ဗတာ ဟာကဋ္ဌာ ဟောတီတိ အယမေတ္ထ **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၁၉) ဝုတ္တနယော။ အဓိကံ မတ္တံ ပမာဏံ **အဓိမတ္တံ,** ဗာဠှံ, အဓိမတ္တံ ဂိလာနော ဓာ

တုသင္ခယေန ပရိက္ခိဏာသရီရောတိ **အဓိမတ္တဂိလာနော။ အဓိမတ္တဗ္ဗာဓိပရေတတာယာ** တိ အဓိမတ္တဗ္ဗာဓိပီဠိတတာယ။ **န ရုစ္စေယျာ** တိ န ရုစ္စေထ, ကမ္မတ္ထပဒမ္ဟေတံ "ဘတ္တစ္ဆန္ဒော"တိ ဝေတ္ထ "အဿာ"တိ ကတ္တုဒြဿနတော။ မတ္တာသဒ္ဒေ အနတ္ထကောတိ ဝုတ္တံ **"ဗလမတ္တာတိ ဗလမေဝ"** တိ, အပ္ပမတ္တကံ တ ဗလံ **ဗလမတ္တာ။ တဒုဘယန္တိ** ဟမောဇ္ဇံ, သောမနဿဥ္စ။ **လဘေထ ဟမောဇ္ဇံ** "ရောဂတော မုစ္စေယ္ယ"တိ။ **အဓိဂစ္ဆေယ္ယ သောမနဿံ** "အတ္ထိ မေ ကာယဗလ"န္တိ ဟဋ္ဌဿ အတ္ထော။

၂၂ဝ. **ကာကဏိကမတ္တံ** နာမ "ကေဂုစ္ဆမတ္တ"န္တိ ဝဒန္တိ။ "ဒိယမုဝိဟိမတ္တ"န္တိ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ အပိစ **ကဏ-**သဒ္ဒေ ကုဏ္ဍကေ –

"အကဏံ အထုသံ သုဒ္ဓံ၊ သုဂန္ဓံ တဏ္ဍုလပ္ဖလံ။
တုဏ္ဍိကီရေ ပစိတ္တာန၊ တတော ဘုဉ္ဇန္တိ ဘောဇနံ"န္တိ။ (ဒီ. နိ. ၃.၂၈၀) အာဒီသု ဝိယ။

"ကဏော တု ကုဏ္ဍကော ဘဝေ"တိ (အဘိဓာနေ ဘကဏ္ဍေ စတုဗ္ဗဏ္ဏဝဂ္ဂေ ၄၅၄ ဂါထာ) ဟိ ဝုတ္တံ။ အပ္ပကော ပန ကဏော **ကာကဏောတိ** ဝုစ္စတိ ယထာ "ကာလဝဏ"န္တိ, တသ္မာ ကာကဏောဝ ပမာဏမဿာတိ **ကာကဏိကံ,** ကာကဏိကမေဝ **ကာကဏိကမတ္တံ,** ခုဒ္ဒကကုဏ္ဍကပ္ပမာဏမေတတ်တိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝေဥ္စဟိ သတိ "ရာဇအယော နာမ ကာကဏိကမတ္တံ န ဝဋ္ဋတိ, အမုမာသဂ္ဂနိကံ မံသံ ဒေတိ"တိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၆.ဥမင္ဂဇာတကဝဏ္ဏနာယ) ဝုတ္တေန **ဥမင်္ဂဇာတကဝစနေန** စ အဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ။ **ဝယောတိ** ခယော ဘင်္ဂေါ, တဿ "ဗန္ဓနာ မုစ္စေယ္ယ"တိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ "လဘေထ ဟမောဇ္ဇံ, အဓိဂစ္ဆေယ္ယ သောမနဿ"န္တိ။ ဝစနာဝသေသံ သန္ဓာယ **"သေသံ ဝုတ္တနယေနေဝ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝုတ္တနယေနေဝ** တိ စ ပဌမဒုတိယပဒေသု ဝုတ္တနယေနေဝ။ **သဗ္ဗပဒေသူ**တိ တတိယာဒီသု တီသု ကောဋ္ဌာသေသု။ ဧကေကော ဟိ ဥပမာပကောဋ္ဌာ "ပဒ"န္တိ ဝုတ္တော။

၂၂၁-၂၂၂. **အဓီနောတိ** အာယတ္တော, န သေရိဘာဝယုတ္တော။ တေနာဟ **"အတ္တနော ရုစိယာ ကိဉ္စိ ကာတုံ န လဘတီ"**တိ။ ဧဝမိတရသ္မိမ္ပိ။ ယေန ဂန္တုကာမော, တေန ကာမံ ဂမော န ဟောတီတိ သဟဌသေသယောဇနံ ဒဿေတုံ **"ယေနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကာမန္တိ** စေတံ ဘာဝနပုံသကဝစနံ, ကာမေန တ ဣစ္ဆာယ ဂမော **ကာမံဂမော** နိဂ္ဂဟိတာဂမေန။ **အသဟ္ဟာ** တိ ဝေတ္ထ ဗ္ဗ-သဒ္ဒဿ ဘာဝတ္ထတံ ဒဿေတိ **"အသဘာဝတ"**တိ ဣမိနာ။ အပရာဓီနတာယ အတ္တနော ဘုဇော ဝိယ သကိစ္စေ သေဝိတဗ္ဗော ပေသိတဗ္ဗောတိ **ဘုဇိဿော,** သယံဝသီတိ နိဗ္ဗစနံ။ "ဘုဇော နာမ အတ္တနော ယထာသုခံ ဝိနိယောဂေ, သော ဣဿော ဣဿိတဗ္ဗော ဧတ္တာတိ **ဘုဇိဿော,** အဿာမိကော"တိ **မူလပဏ္ဏာသကဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေန္တော **"အတ္တနော သန္တကော"** တိ အာဟ, အတ္တာဝ အတ္တနော သန္တကော, န ပရဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အနုဒကတာယ ကံ ဟနီယံ တာရေန္တိ ဧတ္တာတိ **ကန္တာရော,** အဒ္ဓာနသဒ္ဒေ စ ဒီဃပရိယာယောတိ ဝုတ္တံ **"နိရုဒကံ ဒီဃမဂ္ဂ"** န္တိ။

၂၂၃. **သေသာနီတိ** ဗ္ဗာပာဒါဒီနိ။ **တတ္ထာ** တိ ဒသ္သနေ။ **အယန္တိ** ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာ **သဒိသတာ,** ယေန ဣဏာဒီနံ ဥပမာဘာဝေ, ကာမစ္ဆန္ဒာဒီနဥ္စ ဥပမေယ္ယဘာဝေ ဟောတိ, သော နေသံ ဥပမောပမေယ္ယသမ္ဗန္ဓော သဒိသတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တေဟီ**တိ ပရေဟိ ဣဏသာမိကေဟိ။ **ကိဉ္စိ ပဋိဗာဟိတု** န္တိ ဖရုသဝစနာဒိကံ ကိဉ္စိပိ ပဋိသေဓေတုံ န သက္ကောတိ ဣဏံ အတုမသက္ကုဏတ္တာ။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ **"တိတိက္ခာကာရဏာ"** န္တိအာဒိ, ဣဏဿ တိတိက္ခာကာရဏတ္တာတိ အတ္ထော။ **ယော ယမှိ ကာမစ္ဆန္ဒေန ရဇ္ဇတီ** တိ ယော ပုဂ္ဂလော ယမှိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝတ္ထုဘူတေ ပုဂ္ဂလေ ကာမစ္ဆန္ဒေန ရဇ္ဇတိ။ **တဏှာသဟဂတေန တံ ဝတ္ထုံ ဂဏှာတီ** တိ တဏှာဘူတေန ကာမစ္ဆန္ဒေန တံ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝတ္ထုဘူတံ ပုဂ္ဂလံ "မမေတ"န္တိ ဂဏှာတိ။ သဟဂတသဒ္ဒော ဟေတ္ထ တဗ္ဗာဝမတ္တော "ယာယံ တဏှာ ပောနောဘဝိကာ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၄ဝဝ; မ. နိ. ၁.၁၃၃, ၄၈ဝ; ၃.၃၇၃; သံ. နိ. ၅.၁ဝ၈၁; မဟာဝ. ၁၅; ပဋိ. မ. ၂.၃ဝ) ဝိယ။ **တေနာ**တိ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝတ္ထုဘူတေန ပုဂ္ဂလေန။ ကသ္မာတိ အာဟ **"တိတိက္ခာကာရဏာ"** န္တိအာဒိ, ကာမစ္ဆန္ဒဿ တိတိက္ခာကာရဏတ္တာတိ အတ္ထော။ တိတိက္ခာသဒိသော စေတ္ထ ရာဂပဓာနော အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒော "တိတိက္ခာ"တိ ဝုတ္တော, န တု **"ခန္တီ** ပရမံ တပော တိတိက္ခာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၉ဝ; ဓ. ပ. ၁၈၄) ဝိယ တပဘူတော အဒောသပဓာနော စိတ္တုပ္ပာဒော။ **ဃရသာမိကေဟီ**တိ ဃရဿ သာမိကဘူတေဟိ သဿုသသုရသာမိကေဟိ။ ဣတ္ထီနံ ကာမစ္ဆန္ဒော တိတိက္ခာကာရဏံ ဟောတိ ဝိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။

**“ယထာ ပနာ”**တိအာဒိနာ သေသာနံ ရောကဒိသဒိသတာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ပိတ္တအေသကောပနဝသေန **ပိတ္တ
ရောကတုရော။** တသ္သ ပိတ္တကောပနတော သဗ္ဗမ္ပိ မဓုသက္ကရာဒိကံ အမဓုရဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ **“တိတ္တ
တကံ တိတ္တကန္တိ ဥဂ္ဂိရတိယေဝ”**တိ။ **တုမ္ဟေဟ ဥပဒ္ဒဝေထာ** တိ ဋီကာယံ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၂၃) ဥဒ္ဒရှဟဒ္ဒေ၊ “ဥပဒ္ဒဝံ
ကရောထာ”တိ နာမဓာတုဝသေန အတ္တော, ကြအနိ ပန “တုမ္ဟေဟိ ဥပဒ္ဒုတာ”တိ ဟဒ္ဒော ဒိဿတိ။ **ဝိဗ္ဘမတိ** တိ ကျ
တော စိတော စ အာဟိဏ္ဍတိ, ဟီနာယ တ အာဝတ္တတိ။ မဓုသက္ကရာဒီနံ ရသံ **န ဝိန္ဒတိ** နာနုဘဝတိ န ဇာနာတိ န လဘ
တိ စ ဝိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သာသနရသန္တိ** သာသနဿ ရသံ, သာသနမေဝ တ ရသံ။

နက္ခတ္တဆဏံ **နက္ခတ္တံ။** တေနာဟ **“အဟော နစ္စံ, အဟော ဂီတ”** န္တိ။ **မုတ္တော** တိ ဗန္ဓနတော ပမုတ္တော။
**ဓမ္မဿဝနဿာ** တိ သောတဗ္ဗဓမ္မဿ။

သီဃံ ပဝတ္တေတဗ္ဗကိစ္စံ **အစ္စာယိကံ။** သီဃတ္တော ဟိ **အတိ**သဒ္ဒော “ဟဏာတိပာတော”တိအာဒီသု (မ. နိ.
၂.၁၉၃; ဝိဘ. ၉၆၈) ဝိယ။ **ဝိနယေ အပကတညုနာ**တိ ဝိနယက္ကမေ အကုသလေန။ ပကတံ နိဋ္ဌာနံ ဝိနိစ္ဆယံ ဇာနာတီတိ
**ပကတညူ,** န ပကတညူ တထာ။ သော ဟိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ ယာထာဝတော န ဇာနာတိ။ တေနာဟ **“ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ”** တိ
အာဒိ။ **ကပ္ပိယမံသေပီ**တိ သူကရမံသာဒိကေပိ။ **အကပ္ပိယမံသသညာယာ**တိ အစ္ဆမံသာဒိသညာယ။

**ဒဏ္ဍကသဒ္ဒေနာပီ** တိ သာခာဒဏ္ဍကသဒ္ဒေနပိ။ **ဥဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတော** တိ အဝသင်္ကိတော စေဝ သမန္တ
တော သင်္ကိတော စ, အတိဝိယ သင်္ကိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တအာကာရဒဿနံ **“ဂစ္ဆတိပီ”** တိအာဒိ။ သော ဟိ
ထောကံ ဂစ္ဆတိပိ။ ဂစ္ဆန္တော ပန တာယ ဥဿင်္ကိတပရိသင်္ကိတတာယ တတ္ထ တတ္ထ **တိဋ္ဌတိပိ။** ဤဒိသေ က
န္တာရေ ဂတေ “ကော ဇာနာတိ, ကိံ ဘဝိဿတီ”တိ **နိဝတ္တတိပိ,** တသ္မာ စ **ဂတဋ္ဌာနတော အဂတဋ္ဌာနမေဝ ဗဟုတ
ရံ ဟောတိ,** တတော ဧဝ စ **သော ကိစ္ဆေန ကသိရေန ခေမန္တဘူမိံ ပာပုဏာတိ တ, န တ ပာပုဏာတိ။ ကိစ္ဆေန ကသိ
ရေနာ**တိ ပရိယာယဝစနံ, ကာယိကဒုက္ခေန ခေဒနံ တ **ကိစ္ဆံ,** စေတသိကဒုက္ခေန ပီဠနံ **ကသိရံ။ ခေမန္တဘူမိ** န္တိ ခေမ
ဘူတံ ဘူမိံ အန္တသဒ္ဒဿ တဗ္ဘာဝတ္တာ, ဘယဿ ခီယနံ တ **ခေမော,** သောဝ အန္တော ပရိစ္ဆေဒော ယဿာ
တထာ, သာ ဧဝ ဘူမီတိ **ခေမန္တဘူမိ,** တံ နိဗ္ဗာနပ္ပဒေသန္တိ အတ္တော။ **အဋ္ဌသု ဌာနေသူ** တိ “တတ္ထ ကတမာ
ဝိစိကိစ္ဆာ? သတ္ထရိ ကင်္ခတိ ဝိစိကိစ္ဆတိ။ ဓမ္မေ။ သင်္ဃေ။ သိက္ခာယ။ ပုဗ္ဗန္တေ။ အပရန္တေ။ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တေ။ ကြ
ဒပ္ပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု ကင်္ခတိ ဝိစိကိစ္ဆတီ”တိ (ဝိဘ. ၉၁၅) **ဝိဘင်္ဂေ** ဝုတ္တေသု အဋ္ဌသု ဌာနေ
သု။ **အဓိမုစ္စိတ္ဝာတ** တိ ဝိနိစ္ဆိနိတ္ဝာတ, သဒ္ဒဟိတ္ဝာတ တ။ **သဒ္ဓာယ ဂဏှိတု** န္တိ သဒ္ဒေယျဝတ္ထုံ “ကြဒမေဝ”န္တိ
သဒ္ဒဟနဝသေန ဂဏှိတုံ, သဒ္ဒဟိတုံ န သက္ကောတီတိ အတ္တော။ **ကြတီ**တိ တသ္မာ ဝုတ္တနယေန အသက္ကုဏန
တော အန္တရာယံ ကရောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ “အတ္ထိ နု ခော, နတ္ထိ နု ခော”တိ အရည်ံ ပဝိဋ္ဌဿ အာဒိမ္ဟိ ဧဝ သပ္ပနံ
သံသယော **အာသပ္ပနံ။** တတော ပရံ သမန္တတော, ဥပရူပရိ တ သပ္ပနံ **ပရိသပ္ပနံ။** ဥဘယေနပိ တတ္တေဝ သံသယဝ
သေန ပရိဗ္ဗမနံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“အပရိယောကဟန”**န္တိ, “ဝေမိဒ”န္တိ သမန္တတော အနောကဟနန္တိ အတ္
ထော။ **ဆမ္ဘိတတ္တ** န္တိ အရညသညာယ ဥပ္ပန္နံ ဆမ္ဘိတဘာဝံ ဟဒယမံသစလနံ, ဥတ္တာသန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥပ
မေယျပက္ခေပိ ယထာရဟမေသမတ္တော။

၂၂၄. **တတ္ရာယံ သဒိသတာ** တိ တ္တေ ပန အပ္ပဟီနပက္ခေ ဝုတ္တနယာနုသာရေန သဒိသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ ယဒဂ္
ဂေန ဟိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ကြဏာဒိသဒိသာ, တဒဂ္ဂေန စ တေသံ ပဟာနံ အာဏဏျာဒိသဒိသတာတိ။ ကြဒံ ပန အနုတ္
တာနပဒတ္ထမတ္တံ – **သမိဒ္ဓတ**န္တိ အမှုတံ။ ပုဗ္ဗေ ပဏ္ဏမာရောပိတာယ ဝမိုယာ သဟ ဝတ္တတီတိ **သဝမိုကံ။ ပဏ္ဏ
ဏ္ဏန္တိ** ကြဏအနဂ္ဂဟဏေ သလ္လက္ခဏဝသေန လိခိတပဏ္ဏံ။ ပုန **ပဏ္ဏ** န္တိ ကြဏယာစနဝသေန သာသနလိခိတပ
ဏ္ဏံ။ **နိလ္လေပတာယာ** တိ ဓနသမ္ဗန္ဓာဘာဝေန အဝိလိမ္ပနတာယ။ တထာ **အလဂ္ဂတာယ။** ပရိယာယဝစနဥ္စေဟတံ ဒ္ဒဝ
ယံ။ အထ တ **နိလ္လေပတာယာ** တိ ဝုတ္တနယေန အဝိလိမ္ပနဘာဝေန ဝိသေသနဘူတေန **အလဂ္ဂတာယာ** တိ အတ္တော။
**ဆ ဓမ္မေ** တိ အသုဘနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော, အသုဘဘာဝနာနုယောဂေ, ကြန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဒတရတာ, ဘောဇနေ
မတ္တညုတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ကြမေ ဆ ဓမ္မေ။ **ဘာဝေတ္ဝာတ**တိ ဗျူဟေတ္ဝာတ, အတ္တနိ တ ဥပ္ပာ
ဒေတ္ဝာတ။ အနုပ္ပန္နအနုပ္ပာဒနဥပ္ပန္နပ္ပဟာနာဒိဝိဘာဝနဝသေန မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ သဝိသေသံ ဟဋ္ဌိယာ အာဂ
တတ္တာ **“မဟာသတိပဋ္ဌာနေ ဝဏ္ဏယိဿာမာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **“မဟာသတိပဋ္ဌာနေ”** တိ စ ကြမသ္မိံ ဒီဃာဂမေ (ဒီ. နိ.
၂.၃၇၂ အာဒယော) သင်္ဂီတမာဟ, န မဇ္ဈိမာဂမေ နိကာယန္တရတ္တာ။ နိကာယန္တရာဂတောပိ ဟိ အတ္တော အာစရိ

ယေဟိ အညတ္ထ ယေဘုယျေန ဝုတ္တောတိ ဝဒန္တိ။ သေ နယော ဗျာပာအာဒိပ္ပဟာနဘာဂေပိ။ **ပရဝတ္ထုမှုဟီ** တိ အာရမ္မဏဘူတေ ပရသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ။ မမာယနာဘာဝေန **နေဝ သင်္ဂော။** ပရိဂ္ဂဟာဘာဝေန **န ဗဒ္ဓော။ ဒိဗ္ဗာနိပိ ရူပါနိ ပဿတော ကိလေသော န သမုဒာစရတိ,** ပဂေဝ မာနုသိယာနီတိ သမ္ဘာဝနေ **အပိ**-သဒ္ဒော။

**အနတ္တကရော** တိ အတ္တနော, ပရဿ စ အဟိတကရော။ **သ ဓမ္မော** တိ မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော, မေတ္တာဘာဝနာနုယောဂေ, ကမ္မဿကတာ, ပဋိသင်္ခါနဗဟုလတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ဣမေ ဆ ဓမ္မော။ **တတ္ထေတ** တိ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ‌ယေဝ။ စာရိတ္တသီလမေဝ ဥဒ္ဒိဿ ပညတ္တသိက္ခာပဒံ **"အာစာရပဏ္ဏတ္တိ"**တိ ဝုတ္တံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန တရိတ္တပဏ္ဏတ္တိသိက္ခာပဒံ သင်္ဂဏှာတိ။

**ပဝေသိတော**တိ ပဝေသာပိတော။ ဗန္ဓနာကရံ ပဝေသာပိတတ္တာ အလဒ္ဓနက္ခတ္တာနုဘဝနော ပုရိသော ဟိ **"နက္ခတ္တဒိဝသေ ဗန္ဓနာကရံ ပဝေသိတော ပုရိသော"**တိ ဝုတ္တော, နက္ခတ္တဒိဝသေ ဧဝ တ တဒနနုဘဝနတ္ထံ တထာ ကတော ပုရိသော ဧဝံ ဝုတ္တောတိပိ ဝဒန္တိ။ **အပရသ္မိံ** န္တိ တတော ပစ္ဆိမေ, အညသ္မိံ တ နက္ခတ္တဒိဝသေ။ **ဩကာသ** န္တိ ကမ္မကာရဏာကာရဏံ, ကမ္မကာရဏက္ခဏံ တ။ **မဟာနတ္ထကရ** န္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထဟာပနမုခေန မဟတော အနတ္ထဿ ကာရကံ။ **သ ဓမ္မော** တိ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂဟော, ဣရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ, အာလောကသညာမနသိကာရော, အဗ္ဘောကာသတသော, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ဣမေ ဆ ဓမ္မေ, **ဓမ္မနက္ခတ္တဿာ**တိ ယထာဝုတ္တသောတဗ္ဗဓမ္မသင်္ခာတဿ မဟဿ။ သာဓူနံ ရတိဇနနတော ဟိ ဓမ္မောပိ ဆဏသဒိသတ္တေန "နက္ခတ္တ"န္တိ ဝုတ္တော။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေ **မဟာနတ္ထကရ** န္တိ ပရာယတ္တတာဟာဒနေန ဝုတ္တနယေန မဟတော အနတ္ထဿ ကာရကံ။ **သ ဓမ္မော** တိ ဗဟုဿုတတာ, ပရိပုစ္ဆကတာ, ဝိနယေ ပကတညုတာ, ဝုဍ္ဎသေဝိတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ဣမေ ဆ ဓမ္မော။ ဗလဿ, ဗလေန တ အတ္တနာ ဣစ္ဆိတဿ ကရဏံ **ဗလက္ကာရော,** တေန။ **နေက္ခမ္မပဋိပဒ**န္တိ နီဝရဏတော နိက္ခမနပဋိပဒံ ဥပစာရဘာဝနမေဝ, န ပဌမံ ဈာနံ။ အယဉှိ ဥပစာရဘာဝနာဓိကာရော။

**ဗလတ**တိ ပစ္စတ္ထိကဝိဓမနသမတ္ထေန ဗလေန ဗလတ ဝန္တု-သဒ္ဒဿ အဘိသယတ္ထဝိသိဋ္ဌဿ အတ္ထိယတ္တဿ ဗောဓနတော။ **ဟတ္ထသာရ** န္တိ ဟတ္ထဂတဓနသာရံ။ **သဇ္ဈာဝုဓော** တိ သဇ္ဇိတဓနုတာဒိအာဝုဓော, သန္နဒ္ဓပဉ္စာဝုဓောတိ အတ္ထော။ သူရဝီရသေဝကဇနဝသေန **သပရိတရော။ တ**န္တိ ယထာဝုတ္တံ ပုရိသံ။ ဗလဝန္တတာယ, သဇ္ဇာဝုဓတာယ, သပရိတရတာယ စ **စောရာ ဒူရတောဝ ဒိသွတ ပလာယေယျုံ။ အနတ္ထကာရိကာ** တိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဝိဗန္ဓကရဏတော ဝုတ္တနယေန အဟိတကာရိကာ။ **သ ဓမ္မော** တိ ဗဟုဿုတတာ, ပရိပုစ္ဆကတာ , ဝိနယေ ပကတညုတာ, အဓိမောက္ခဗဟုလတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သပ္ပာယကထာတိ ဣမေ ဆ ဓမ္မော။ ယထာ ဗာဟုသစ္စာဒီနိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ, ဧဝံ ဝိစိကိစ္ဆာယပီတိ ဣဏာပိ ဗဟုဿုတတာဒယော တယောပိ ဓမ္မာ ဂဟိတာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, ပန သပ္ပာယကထာ စ ပဉ္စန္နမ္ပိ ပဟာနာယ သံဝတ္တန္တိ, တသ္မာ တာသု တဿ တဿ နီဝရဏဿ အနုစ္ဆဝိကသေဝနတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **တိဏာံ ဝိယာ**တိ တိဏာံ ဘယဝသေန န ဂဏေတိ ဝိယ။ **ဒုစ္စရိတကန္တာရံ နိတ္ထရိတ္တတ**တိ ဒုစ္စရိတစရဏူပာယဘူတာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ နိတ္ထရဏဝသေန ဒုစ္စရိတသင်္ခာတံ ကန္တာရံ နိတ္ထရိတ္တတ။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနနိမိတ္တတာမုခေန မိစ္ဆာပဋိပတ္တိမေဝ ပရိဗျူဟေတီတိ တဿာ အပ္ပဟာနံ ဒုစ္စရိတစရဏူပာယော, ပဟာနဉ္စ ဒုစ္စရိတဝိဓူနနူပာယောတိ။

၂၂၅. **"တုဋ္ဌာကာရော"** တိ ဣမိနာ ပာမောဇ္ဇံ နာမ တရုဏာပီတိ ဒဿေတိ။ သာ ဟိ တရုဏတာယ ကထဉ္စိပိ တုဋ္ဌာဝတ္ထာ တုဋ္ဌာကာရမတ္တံ။ **"တုဋ္ဌဿာ"** တိ ဣဒံ "ပမုဒိတဿာ"တိ ဧတဿ အတ္ထဝစနံ, တဿတ္ထော "ဩက္ကန္တိကဘာဝပ္ပတ္တာယ ပီတိယာ ဝသေန တုဋ္ဌဿာ"တိ **ဋီကာယံ** ဝုတ္တော, ဧဝံ သတိ ပာမောဇ္ဇပဒေန ဩက္ကန္တိကာ ပီတိယေဝ ဂဟိတာ သိယာ။ **"သကလသရီရံ ခောဘယမာနာ ပီတိ ဇာယတီ"**တိ ဧတဿာ စတ္ထော "အတ္တနော သဝိပ္ပရိကတာယ, အတ္တသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပုပ္ပတ္တိယာ စ သကလသရီရံ ခောဘယမာနာ ဖရဏလက္ခဏာ ပီတိ ဇာယတီ"တိ ဝုတ္တော, ဧဝဉ္စ သတိ ပီတိပဒေန ဖရဏာ ပီတိယေဝ ဂဟိတာ သိယာ, ကာရဏံ ပနေတ္ထ ဂဝေသိတဗ္ဗံ။ ဣဓ, ပန အညတ္ထ စ တရုဏဗလဝတာမတ္တသာမညေန ပဒဒ္ဒဝယဿ အတ္ထဒီပနတော ယာ ကာစိ တရုဏာ ပီတိ **ပာမောဇ္ဇံ,** ဗလဝတီ **ပီတိ,** ပဉ္စဝိဓာယ တ ပီတိယာ ယထာက္ကမံ တရုဏဗလဝတာသမ္ဘဝတော ပုရိမာ ပုရိမာ **ပာမောဇ္ဇံ** , ပစ္ဆိမာ ပ

ခ္ဆိမာ **ပီတီ**တိပိ ဝဒန္တိ, အယမေတ္ထ တဒနုစ္ဆဝိကော အတ္ထော။ **တုဋ္ဌဿာ** တိ ဟမောဇ္ဇသင္ခါတာယ တရုဏပီတိယာ ဝသေန တုဋ္ဌဿ။ တ-သဒ္ဒော ဟိ အတီတတ္ထော, ကြတရထာ ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓာဘာတပတ္တိတော, ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓဘာဝဿ စ ဝုတ္တတ္တာ။ **"သကလသရီရံ ခေါဘယမာနာ"**တိ ကြမိနာ ပီတိ နာမ ဧတ္ထ ဗလဝပီတီတိ ဒဿေတိ။ သာ ဟိ အတ္တနော သဝိပ္ဖာရိကတာယ, အတ္တသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပပွတ္တိယာ စ သကလသရီရံ သင္ခောဘယမာနာ ဇာယတိ။ သကလသရီရေ ပီတိဝေဂဿ ပီတိဝိပ္ဖာရဿ ဥပ္ပာဒနဋ္ဌေနတ္ထ သင္ခောဘနံ။

ပီတိသဟိတံ **ပီတိ** ဥတ္တရပဒလောပေန။ ကိံ ပန တံ? မနော, ပီတိ မနော ဧတဿာတိ သမာသော။ ပီတိယာ သမ္ပယုတ္တံ မနော ယဿာတိပိ ဝဋ္ဋတိ, တဿ။ အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **"ပီတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ ပုဂ္ဂလဿာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ကာယောတိ** ကြစ သဗ္ဗောပိ အရူပကလာပေ အဓိပ္ပေတော, န ပန ကာယလဟုတာဒီသု ဝိယ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓတ္တယမေဝ, န စ ကာယာယတနာဒီသု ဝိယ ရူပကာယမ္ပီတိ ဒဿေတိ **"နာမကာယော"**တိ ကြမိနာ။ ပဿဒ္ဓိဒ္ဓံဝယဝသေနေဝ ဟေတ္ထ ပဿမ္ဘနမဓိပ္ပေတံ, ပဿမ္ဘနံ ပန ဝိဂတကိလေသဒရထတာတိ အာဟ **"ဝိဂတဒရထော ဟောတီ"**တိ, ပဟီနဥဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသဒရထောတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ဝသေန စေတသိကသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော၀ ယေဝ တံသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဖုဋ္ဌသရီရတာယ ကာယိကမ္ပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေတီတိ ဝုတ္တံ **"ကာယိကမ္ပိ စေတသိကမ္ပိ သုခံ ဝေဒယတီ"**တိ။ **ကြမိနာ နေက္ခမ္မသုခေနာ** တိ "သုခံ ဝေဒေတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တေန သံကိလေသနီဝရဏပက္ခတော နိက္ခန္တတ္တာ, ပဌမဇ္ဈာနပက္ခိကတ္တာ စ ယထာရဟံ နေက္ခမ္မသင္ခါတေန ဥပစာရသုခေန အပ္ပနာသုခေန စ။ သမာဓာနမေ့တ္ထ တဒုဘယေနေတတိ ဝုတ္တံ **"ဥပစာရဝသေနာပိ အပ္ပနာဝသေနာပီ"**တိ။

ဧတ္ထ ပနာယမဓိပ္ပာယော – ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပဿဒ္ဓကာယဿ သုခပဋိသံဝေဒနာ, တာဝ ယထာ ပုဗ္ဗေ, တထာ ကြဏာပိ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယေဝ ဝုတ္တာ, န အပ္ပနာ။ တထာ ဟိ ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာနေ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ "ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနာတိ ဧတ္ထ ဝိက္ခမ္ဘနံ အနုပ္ပာဒနံ အပ္ပဝတ္တနံ, န ပဋိပက္ခာနံ သုပ္ပဟီနတာ, ပဟီနတ္တာတိ စ ပဟီနသဒိသတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဈာနဿ အနဓိဂတတ္တာ"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၆၁)။ ပဿဒ္ဓကာယဿ သုခပဋိသံဝေဒနာယ စ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ဝသေန စေတသိကသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော၀ ယေဝ တံသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဖုဋ္ဌသရီရတာယ ကာယိကမ္ပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေတီတိ။ အပိစ ကာ နာမကထာ အညေဟိ ဝတ္တဗ္ဗာ အဋ္ဌကထာယမေဝ "ဆ ဓမ္မေ ဘာဝေတ္ဝာ"တိ တတ္ထ တတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ဝုတ္တတ္တာ။ သုခိနော စိတ္တသမာဓာနေ ပန သုခဿ ဥပစာရဘာဝနာယ ဝိယ အပ္ပနာယပိ ကာရဏတ္တာ, "သော ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ"တိအာဒိနာ စ ဝက္ခမာနာယ အပ္ပနာယ ဟေတုဖလဝသေန သမ္ဗန္ဓနတော ပုဗ္ဗဘာဂသမာဓိ , အပ္ပနာသမာဓိ စ ဝုတ္တော, ပုဗ္ဗဘာဂသုခမ္ပိ တ အပ္ပနာသုခမ္ပိ အပ္ပနာသမာဓိဿ ကာရဏမေဝတိ တမ္ပိ အပ္ပနာသုခံ အပ္ပနာသမာဓိနော ကာရဏဘာဝေန **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** ဂဟိတန္တိ ကြမမတ္တမသလ္လက္ခေန္တာ နေက္ခမ္မပဒတ္ထံ ယထာတထံ အဂ္ဂဟေတွာ ဟဋ္ဌယံ, အဋ္ဌကထာယမ္ပိ သံကိဏ္ဏာကုလံ ကေစိ ကရောန္တီတိ။

## ပဌမဇ္ဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

၂၂၆. ယဒေဝံ "သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီ"တိ ဧတေနေဝ ဥပစာရဝသေနပိ အပ္ပနာဝသေနပိ စိတ္တဿ သမာဓာနံ ကထိတံ သိယာ, ဧဝံ သန္တေ "သော ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ"တိအာဒိကာ ဒေသနာ ကိမတ္ထိယာတိ စောဒနာယ **"သော ဝိဝိစ္စေဝ။ပေ။ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ "သမာဟိတေ"တိ ပဒဒွယံ "ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တ"န္တိ ကြမေဟိ သမ္ဗန္ဓိတွာ သမာဟိတတ္တာ တထာ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဥပရိဝိသေသဒဿနတ္ထန္တိ** ဥပစာရသမာဓိတော, ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမာဓိတော စ ဥပရိ ပတ္တဗ္ဗဿ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနာဒိဝိသေသဿ ဒဿနတ္ထံ။ ဥပစာရသမာဓိသမဓိဂမေနေဝ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိဝိသေသော သမဓိဂန္တုံ သက္ကာ, န ပန တေန ဝိနာ, ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိသမဓိဂမေပိ ဟမောဇ္ဇပ္ပာဒိကာရဏပရမ္ပရာ ကြစ္ဆိတဗ္ဗာ, ဒုတိယမဂ္ဂာဒိသမဓိဂမေ ပဋိပဒာဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အပ္ပနာသမာဓိနာ**တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိအပ္ပနာသမာဓိနာ။ **တဿ သမာဓိနော** တိ ယော အပ္ပနာလက္ခဏော သမာဓိ "သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတီ"တိ သဗ္ဗသာဓာရဏဝသေန ဝုတ္တော, တဿ သမာဓိနော။ **ပဘေဒဒဿနတ္ထန္တိ** ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိဝိဘာဂဿ စေဝ ပဌမာဘိညာဒိဝိဘာဂဿ စ ပဘေဒဒဿနတ္ထံ။ **ကရဇကာယန္တိ** စတုသန္တတိရူပသမုဒယဘူတံ စာတုမဟာဘူတိကကာယံ။ သော ဟိ ဂဗ္ဘာသယေ ကရီယတီတိ ကတွာ ကရသင္ခါတတော ပုပ္ဖသမ္ဘဝတော ဇာတတ္တာ **ကရဇော**တိ ဝုစ္စတိ။ **ကရောတိ** ဟိ မာတု သောဏိတသင္ခါတပုပ္ဖဿ, ပိတု သု

က္ကသင္ခါတသမ္ဘဝသ္မိ စ နာမံ, တတော ဇာတော ပန အဏ္ဍဇလာဗုဇဝသေန ဂဗ္ဘသေယ္ယကကာယော၀။ ကာမံ ဩပပာတိကာဒီနမ္ပိ ဟေတုသမ္ပန္နာနံ ယထာဝုတ္တသမာဓိသမဓိဂမော သမ္ဘဝတိ, တထာပိ ယေဘုယ္ယတ္တာ, ဟာကဋ္ဌတ္တာ စ သေ့ဝ၀ ကာယော ဝုတ္တောတိ။ ကရောတိ ပုတ္တေ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ **ကရော,** သုက္ကသောဏိတံ, ကရေန ဇာတော **ကရဇော**တိပိ ဝဒန္တိ။

နနု စ နာမကာယောပိ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေန တထာ လဒ္ဓူပကာရော၀ သိယာ, အထ ကသ္မာ ယထာဝုတ္တော ရူပကာယော၀ ဂ္ဂဟိ ဂဟိတောတိ? သဒ္ဒန္တရာဘိသမ္ဗန္ဓေန အဓိဂတတ္တာ။ ''အဘိသန္ဒေတီ''တိအာဒိသဒ္ဒန္တရာဘိ သမ္ဗန္ဓတော ဟိ ရူပကာယော၀ ဂ္ဂဟိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တောတိ အဓိဂမီယတိ တဿ၀ အဘိသန္ဒနာဒိကိရိယာယောဂ္ဂတ္တာတိ။ **အဘိသန္ဒေတီ** တိ အဘိသန္ဒနံ ကရောတိ, သော ကမ္မမေဝ ကာယံ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေနာတိ ဟိ ဘေဒဝသေန, သမုဒာယာဝယဝဝသေန စ ပရိကပ္ပနာမတ္တသိဒ္ဓါ ဟေတုကိရိယာ ဧတ္ထ လဗ္ဘတိ, အဘိသန္ဒနံ ပနေတံ ဈာနမယေန ပီတိသုခေန ကရဇကာယဿ တိန္တဘာဝတပဟာဒနံ, သဗ္ဗတ္ထကမေဝ စ လူခဘာဝဿာပနယနန္တိ အာဟ **''တေမေတိ သ္နေဟေတီ''**တိ, အဝဿုတဘာဝံ, အလ္လဘာဝဥ္စ ကရောတီတိ အတ္ထော။ အတ္ထတော ပန အဘိသန္ဒနံ နာမ ယထာဝုတ္တပီတိသုခသမုဋ္ဌာနေဟိ ပဏီတရူပေဟိ ကာယဿ ပရိပ္ဖရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနေတဟ **''သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တ ပီတိ သုခံ ကရောတီ''**တိ။ တံသမုဋ္ဌာနရူပဖရဏဝသေနေဝ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တပီတိသုခတာ။ **ပရိသန္ဒေတီ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ဘဿံ** နာမ စမ္မပသိဗ္ဗကံ။ **ပရိပ္ဖရတီ** တိ သုဒ္ဓကိရိယာပဒံ။ တေန ဝုတ္တံ **''သမန္တတော ဖုသတီ''**တိ, သော ကမ္မမေဝ ကာယံ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေန သမန္တတော ဖုဋ္ဌော ဘဝတီတိ အတ္ထော။ ဖုသနကိရိယာယေဝေတ္ထ ဥပပန္နာ, န ဗျာပနကိရိယာ ဘိက္ခုဿေဝ သုဒ္ဓကတ္တုဘာဝတော။ သဗ္ဗံ တေဿ အတ္ထီတိ **သဗ္ဗတ** ယထာ ''ဂုဏဝတ''တိ, တဿ **သဗ္ဗဝတော,** ''အဝယဝဝယဝီသမ္ဗန္ဓေ အဝယဝိနိ သာမိဝစန''န္တိ သဒ္ဒလက္ခဏေန ပနေတဿ ''ကိဥ္စိ''တိ အဝယဝေန သမ္ဗန္ဓနတော အဝယဝီဝိသယောယေဝေသ သဗ္ဗသဒ္ဒောတိ မန္တ္ဝာ ဆဝိမံသာဒိကောဋ္ဌာသသင်္ခါတေန အဝယဝေန အဝယဝီဘာဝံ ဒဿေန္တော အာဟ **''သဗ္ဗကောဋ္ဌာသဝတော ကာယဿာ''** တိ။ **''ကိဥ္စိ''** တိ ဧတဿ **''ဥပာ။ပေ။ ဌာန''**န္တိ အတ္ထဝစနံ။ **ဥပာဒိန္နကသန္တတိပဝတ္တိဋ္ဌာနေ** တိ ကမ္မဇရူပသန္တတိယာ ပဝတ္တိဋ္ဌာနေ အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဆဝိမံသလောဟိတာနုဂတ**န္တိ ဆဝိမံသလောဟိတာဒိကမ္မဇရူပမနုဂတံ။ ယတ္ထ ယတ္ထ ကမ္မဇရူပံ, တတ္ထ တတ္ထ စိတ္တဇရူပဿာပိ ဗျာပနတော တေန တဿ ကာယဿ ဖုဋ္ဌဘာဝံ သန္ဓာယ **''အဖုဋ္ဌံ နာမ န ဟောတီ''**တိ ဝုတ္တံ။

၂၂၇. **ဆေကော**တိ ကုသလော, တံ ပန ကောသလ္လံ ''ကံသထာလေ နှာနိယစုဏ္ဏာနိ အာကိရိတွတ''တိအာဒိသဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနတော, ပကရဏတော စ နှာနိယစုဏ္ဏာနံ ကရဏေ, ပယောဇနေ, ပိဏ္ဍနေ စ သမတ္ထတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတိ **''ပဋိဗလော''**တိအာဒိနာ။ **ကံသ**သဒ္ဒော ပန ''မဟတိယာ ကံသပာတိယာ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၆၁) သုဝဏ္ဏေ အာဂတော, ''ကံသော ဥပဟတော ယထာ''တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၃၄) ကိတ္တိမလောဟေ, ''ဥပကံသော နာမ ရာဇာ မဟာကံသဿ အတြဇော''တိအာဒီသု [ဇာ. အဋ္ဌ. ၄.၁၀.၁၆၄ (အတ္ထတော သမာနံ)] ပဏ္ဏတ္တိမတ္တေ။ ဣဓ ပန ယတ္ထ ကတ္ထစိ လောဟေတိ အာဟ **''ယေန ကေနစိ လောဟေန ကတဘာဇနေ''**တိ။ နနု ဥပမာကရဏမတ္တမေဝိဒံ, အထ ကသ္မာ ကံသထာလကဿ သဝိသေသဿ ဂဟဏံ ကတန္တိ အနုယောဂံ ပရိဟရတိ **''မတ္တိကာဘာဇနံ''** န္တိအာဒိနာ။ **''သန္ဒေန္တဿာ''** တိ ပရိမဒ္ဒေတွတ ပိဏ္ဍံ ကရောန္တဿေဝ ဘိဇ္ဇတိ, န ပန သန္ဒနက္ခမံ ဟောတိ, အနာဒရလက္ခဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ ကိရိယန္တရဿ ပဝတ္တနက္ခဏေယေဝ ကိရိယန္တရဿ ပဝတ္တနဉ္ဟိ အနာဒရလက္ခဏံ။ ''ပရိပ္ဖောသကံ ပရိပ္ဖောသက''န္တိ ဣဒံ ဘာဝနပုံသကန္တိ ဒဿေတိ **''သိဥ္စိတွတ သိဥ္စိတွတ''** တိ ဣမိနာ။ ဖုသသဒ္ဒေ စေတ္ထ ပရိသိဥ္စနေ ယထာ တံ တတဝုဌ္ဌိသမယေ ''ဒေဝေ စ ထောကံ ထောကံ ဖုသာယတီ''တိ, (ပာစိ. ၃၆၂) တသ္မာ တတော တတော နှာနိယစုဏ္ဏတော ဥပရိ ဥဒကေန ဗျာပနကရဏဝသေန ပရိသိဥ္စိတွတ ပရိသိဥ္စိတွတတိ အတ္ထော။ အနုပသဂ္ဂေပိ ဟိ သဒ္ဒော သဥပသဂ္ဂေ ဝိယ ပကရဏာဓိဂတဿ အတ္ထဿ ဒီပကော, ''သိဥ္စိတွတ သိဥ္စိတွတ''တိ ပန ဝစနံ ''ပရိပ္ဖောသကံ ပရိပ္ဖောသက''န္တိ ဧတဿ ''သန္ဒေယျာ''တိ ဧတ္ထ ဝိသေသနဘာဝဝိညာပနတ္ထံ။ ဧဝမီဒိသေသု။ ''သန္ဒေယျာ''တိ ဧတ္ထ သန္ဒ-သဒ္ဒော ပိဏ္ဍကရဏေတိ ဝုတ္တံ **''ပိဏ္ဍံ ကရေယျာ''** တိ။ **အနုဂတာ**တိ အနုပဝိသနဝသေန ဂတာ ဥပဂတာ။ **ပရိဂ္ဂဟိတာ** တိ ပရိတော ဂဟိတာ သမန္တတော ဖုဋ္ဌာ။

အန္တရော စ ဗာဟိရော စ ပဒေသော, တေဟိ သဟ ပဝတ္တတီတိ **သန္တရဗာဟိရာ,** နှာနိယပိဏ္ဍိ, **''သမန္တရဗာဟိရာ''**တိပိ ပာဌော, မ-ကာရော ပဒသန္ဓိဝသေန အာဂမော။ ယထာဝုတ္တေန ပရိဂ္ဂဟိတတာကာရဏေနေဝ သန္တရဗာ

ဟိရော နှဟာနိယပိဏ္ဍံ ဖုဋ္ဌာ ဥဒကသေ္နဟေနာတိ အာဟ **“သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဥဒကသိနေဟေန ဖုဋ္ဌာ”** တိ။ သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္တနံ **သဗ္ဗတ္ထကံ,** ဘာဝနပုံသကဉ္စေတံ, သဗ္ဗပဒေသေ ဟုတွာ ဧဝ ဖုဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ “သန္တရဗာဟိရာ ဖုဋ္ဌာ”တိ စ ဣမိနာ နှဟာနိယပိဏ္ဍိယာ သဗ္ဗသော ဥဒကေန တေမိတဘာဝမာဟ, “န စ ပဃ္ဃရဏီ”တိ ပန ဣမိနာ တိန္တာယပိ တာယ ဃနထဒ္ဓဘာဝံ။ တေနာဟ **“န စ ဗိန္ဒု ဗိန္ဒု”** န္တိအာဒိ။ ဥဒကဿ ဖုသိတံ ဖုသိတံ, န စ ပဃ္ဃရဏီ သူဒနီတိ အတ္ထော, “ဗိန္ဒု ဥဒကံ” တိပိ ကတ္ထစိ ပာဌော, ဥဒကသင်္ခါတံ ဗိန္ဒုန္တိ တဿတ္ထော။ ဗိန္ဒုသဒ္ဒေ ဟိ “ဟ္ဍာလမ္ဗမွု ရေဗိန္ဒု”တိအာဒီသု ဝိယ ဓာရာဝယဝေ။ ဧဝံ ပန အပဃ္ဃရဏတော ဟတ္ထေနပိ ဒွီဟိပိ တီဟိပိ အင်္ဂုလေဟိ ဂဟေတုံ, ဩဝဋ္ဋိကာယ တ ကာတုံ သက္ကာ။ ယဒိ ဟိ သာ ပဃ္ဃရဏီ အဿ, ဧဝံ သတိ သ္နေဟဝိဂမနေန သုက္ခတ္တာ ထဒ္ဓာ ဟုတွာ တထာ ဂဟေတုံ, ကာတုံ တ န သက္ကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဩဝဋ္ဋိကာယာ** တိ ပရိဝဋ္ဋုလဝသေန, ဂုဠိကာဝသေန သာ ပိဏ္ဍိ ကာတုံ သက္ကာတိ အတ္ထော။

## ဒုတိယဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

၂၂၉. တာဟိ တာဟိ ဥဒကသိရာဟိ ဥဗ္ဘိဇ္ဇတိ ဥဒ္ဓံ နိက္ခမတီတိ **ဥဗ္ဘိဒံ,** တာဒိသံ ဥဒကံ ယဿာတိ **ဥဗ္ဘိဒောဒကော,** ဒ-ကာရဿ ပန တ-ကာရေ ကတေ **ဥဗ္ဘိဒောဒကော,** ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“ဥဗ္ဘိန္နဥဒကော”** တိ ဝုတ္တံ, နဒီတီရေ ခတကူပကော ဝိယ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကဥဒကောတိ အတ္ထော။ ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကမ္ပိ ဥဒကံ ကတ္ထစိ ဟေဋ္ဌာ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ ဓာရာဝသေန ဥဋ္ဌဟိတွာ ဗဟိ ဂစ္ဆတိ, န တံ ကောစိ အန္တောယေဝ ပတိဋ္ဌိတံ ကာတုံ သက္ကောတိ ဓာရာဝသေန ဥဋ္ဌဟနတော, ဣဓ ပန တလိကာတဠေ ဝိယ ဥဒကရဟဒဿ အန္တောယေဝ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ တိဋ္ဌတိ, န ဓာရာဝသေန ဥဋ္ဌဟိတွာ ဗဟိ ဂစ္ဆတီတိ ဝိညာယတိ အဓောဘာဂဿ သန္နိသိန္နဿေဝ ဥဒကဿ အဓိပ္ပေတတ္တာတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယာဟ **“န ဟေဋ္ဌာ”** တိအာဒိ။ **ဟေဋ္ဌာ** တိ ဥဒကရဟဒဿ ဟေဋ္ဌာ မဟာဥဒကသိရာ, လောဟိတာနုဂတာ လောဟိတသိရာ ဝိယ ဥဒကာနုဂတော ပထဝိပဒေသော “ဥဒကသိရာ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဥဂ္ဂစ္ဆနကဥဒကော** တိ ဓာရာဝသေန ဥဋ္ဌဟနကဥဒကော။ **အန္တောယေဝ** တိ ဥဒကရဟဒဿ အန္တော သမတလပဒေသေ ဧဝ။ **ဥဗ္ဘိဇ္ဇနကဥဒကော**တိ ဥဗ္ဘိဇ္ဇိတွာ တတ္ထေဝ တိဋ္ဌနကဥဒကော။ **အာဂမနမဂ္ဂေါ** တိ ဗာဟိရတော ဥဒကရဟာဘိမုခံ အာဂမနမဂ္ဂေါ။ **ကာလေန ကာလ**န္တိ ရုဠှီပဒံ “ဧကော ဧကာယာ”တိအာဒိ (ပါရာ. ၄၄၃, ၄၄၄, ၄၅၂) ဝိယာတိ ဝုတ္တံ **“ကာလေ ကာလေ”**တိ။ **အနုပဝေစ္ဆေယျာ** န္တိ တွေ **အနုသဒ္ဒေ** ဗျာပနေ။ ဝဿနဿ အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ **အနုဒသာဟ**န္တိ တွောပိ။ **ဝုဋ္ဌိ** န္တိ ဝဿနံ။ **အနုပ္ပဝစ္ဆေယျာ** တိ န ဥပဝစ္ဆေယျ။ ဝဿသဒ္ဒတော စဿ သိဒ္ဓိတိ ဒဿေတိ **“န ဝဿေယျာ”** တိ ဣမိနာ။

“သီတာ တရိဓာရာ”တိ ဣတ္ထိလိင်္ဂပဒဿ **“သီတံ ဓာရ”**န္တိ နပုံသကလိင်္ဂေန အတ္ထဝစနံ ဓာရသဒ္ဒဿ ဒွိလိင်္ဂိကဘာဝဝိညာပနတ္ထံ။ **သီတ**န္တိ ခေဘနာဘာဝေန သီတလံ, ပုရာဏပဏ္ဏတိဏကဋ္ဌာဒိသံကိဏ္ဏာဘာဝေန တ **သေတံ** ပရိသုဒ္ဓံ။ သေတံ သီတန္တိ ဟိ ပရိယာယော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဥဗ္ဘိဒောဒကောယေဝ ရဟဒော ဂဟိတော, န ဣတရေတိ အနုယောဂမပနေတိ **“ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကဥဟိ”** တိအာဒိနာ။ **ဥဂ္ဂန္တွာ ဥဂ္ဂန္တွာ ဘိဇ္ဇန္တ**န္တိ ဥဋ္ဌဟိတွာ ဥဋ္ဌဟိတွာ ဓာရာကိရဏဝသေန ဥဗ္ဘိဇ္ဇန္တံ, ဝိနဿန္တံ တ။ **ခောဘေတီ**တိ အာလောဠေတိ။ **ဝုဋ္ဌိ** တိ ဝဿနံ။ **ဓာရာနိပါတပုဗ္ဗုဠကေဟိ** တိ ဥဒကဓာရာနိပါတေဟိ စ တတောယေဝ ဥဋ္ဌိတဥဒကပုဗ္ဗုဠကသင်္ခါတေဟိ ဖေဏပဋလေဟိ စ။ ဧဝံ ယထာက္ကမံ တိဏ္ဏမ္ပိ ရဟာနမဂဟေတဗ္ဗတံ ဝတွာ ဥဗ္ဘိဒောဒကဿေဝ ဂဟေတဗ္ဗတံ ဝဒတိ **“သန္နိသိန္နမေဝ”** တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **သန္နိသိန္နမေဝ** တိ သမ္မာ, သမံ တ နိသိန္နမေဝ, အပရိက္ခောဘတာယ နိစ္စလမေဝ, သုပ္ပသန္နမေဝတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣဒ္ဓိနိမ္မိတမိဝ** တိ ဣဒ္ဓိမတာ ဣဒ္ဓိယာ တထာ နိမ္မိတံ ဣဝ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဥပမောပမေယျဝစနေ။ **သေသ**န္တိ “အဘိသန္ဒေတီ”တိအာဒိကံ။

## တတိယဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၀. **“ဥပ္ပလိနီ”** တိအာဒိ ဂစ္ဆဿပိ ဝနဿပိ အဓိဝစနံ။ ဣဓ ပန “ယာဝ အဂ္ဂ, ယာဝ စ မူလာ”တိ ဝစနယောဂေန “အပ္ပေကစ္စာနီ”တိအာဒိနာ ဥပ္ပလဂစ္ဆာဒီနမေဝ ဂဟေတဗ္ဗတာယ ဝနမေတဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ **“ဥပ္ပလာနီ** တိ ဥပ္ပလဂစ္ဆာနိ။ **တတ္ထာ** တိ ဥပ္ပလဝနေ”တိအာဒိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဝယဝေန ဟိ သမုဒာယဿ နိဒ္ဒိသနံ ကတံ။ ကေဥဟိ ဥပ္ပလဂစ္ဆာဒိ ဥပ္ပလာဒိယေဝ, စတုပဥ္စမတ္တမ္ပိ ပန ဥပ္ပလာဒိဝနန္တိ တေဟရိယတိ, **သာရတ္ထဒီပနိ**

ယံ ပန ဇလာသယောပိ ဥပ္ပလိနိအာဒိဘာဝေန ဝုတ္တော။ **တ္တေ စာ** တိ တေသ္မိံ ပဒတ္တယေ, တေသု တ တီသု ဥပ္ပလ ပဒုမပုဏ္ဍရီကသင်္ခါတေသု အတ္တေသု။ **“သေတရတ္တနီလေသူ”** တိ ဥပ္ပလမေဝ ဝုတ္တံ, သေတုပ္ပလရတ္တုပ္ပလနီ လုပ္ပလေသူတိ အတ္တော။ **ယံ ကိဉ္စိ ဥပ္ပလံ ဥပ္ပလမေဝ** ဥပ္ပလသဒ္ဒဿ သာမညနာမဝသေန တေသု သဗ္ဗေသုပိ ပ ဝတ္တနတော။ **သတပတ္တ** န္တိ တ္တေ **သတ**သဒ္ဒော ဗဟုပရိယာယော ‘‘သတဂ္ဃိ သတရံသိ သူရိယော’’တိအာဒီသု ဝိယ အနေကသင်္ခါဘာဝတော။ ဝေဠု ကတ္တ အနေကပတ္တဿာပိ ပဒုမဘာဝေ သင်္ဂဟော သိဒ္ဓော ဟောတိ။ **ပတ္တ** န္တိ စ ပုပ္ဖဒလမဓိပ္ပေတံ။ ဝဏ္ဏနိယမေန **သေတံ ပဒုမံ, ရတ္တံ ပုဏ္ဍရီက** န္တိ သာသနတေဟာရော, လောကေ ပန ‘‘ရတ္တံ ပဒုမံ, သေတံ ပုဏ္ဍရီက’’န္တိ ဝဒန္တိ။ ဝုတ္တဉှိ ‘‘ပုဏ္ဍရီကံ သိတံ ရတ္တံ, ကောကနဒံ ကောကာသကော’’တိ။ ရတ္တံ တဝဏ္ဏတာယ ဟိ ကောကနာမကာနံ သုနခါနံ နာဒယတော သဒ္ဒာပယတော, တေဟိ စ အသိတဗ္ဗတော **“ကောကနဒံ, ကောကာသကော”**တိ စ ပဒုမံ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ ‘‘ပဒ္မံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓ’’န္တိ။ အယံ ပနေတ္တ ဝစနတ္တော ဥဒ ကံ ဟာတိ, ဥဒကေ တ ပ္လဝတီတိ **ဥပ္ပလံ။** ပင်္ကေ ဒဝတိ ဂစ္ဆတိ, ပကာရေန တ ဒဝတိ ဝိရုဟတီတိ **ပဒုမံ။** ပဏ္ဍရံ ဝဏ္ဏမ ဿ, မဟန္တတာယ တ မုဠိတဗ္ဗံခဏ္ဍေတဗ္ဗန္တိ **ပုဏ္ဍရီကံ** မ-ကာရဿ ပ-ကာရာဒိဝသေန။ မုဠိသဒ္ဒဉှိ မုဠရိသဒ္ဒံ တ ခဏ္ဍနတ္တမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ, သဒ္ဒသတ္ထတော စေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ။ ယာဝ အဂ္ဂ, ယာဝ စ မူလာ ဥဒကေန အဘိသ န္ဒနာဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ ဟေဋ္ဌိယံ ‘‘ဥဒကာနုဂ္ဂတာနီ’’တိ ဝစနံ, တသ္မာ ဥဒကတော န ဥဂ္ဂတာနိစ္စေဝ အတ္တော, န တု ဥဒကေ အနုရူပဂတာနီတိ အာဟ **“ဥဒကာ။ပေ။ ဂတာနီ”**တိ။ ဣဓ ပန ဥပ္ပလာဒီနိ ဝိယ ကရဇကာယော, ဥဒကံ ဝိယ တတိ ယဇ္ဈာနသုခံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

## စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၃. ယသ္မာ ပန စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တမေဝ ‘‘စေတသာ’’တိ ဝုတ္တံ, တဉ္စ ရာဂါဒိဥပက္ကိလေသမလာပဂမတော နိရုပက္ကိလေသံ နိမ္မလံ, တသ္မာ ဥပက္ကိလေသဝိဂမနမေဝ ပရိသုဒ္ဓဘာဝတောတိ အာဟ **“နိရုပက္ကိလေသဋ္ဌေန ပရိသုဒ္ဓ”**န္တိ။ ယသ္မာ စ ပရိသုဒ္ဓဿေဝ ပစ္စယဝိသေသေန ပဝတ္တိဝိသေသော ပရိယောဒါတတာ သုဒ္ဓန္တသုဝဏ္ဏဿ နိ ဃံသနေန ပဘဿရတာ ဝိယ, တသ္မာ ပဘဿရတာယေဝ ပရိယောဒါတတာတိ အာဟ **“ပဘဿရဋ္ဌေန ပရိယော ဒါတ”**န္တိ။ ဝိဇ္ဇု ဝိယ ပဘာယ ဣတ္တော စိတော စ နိစ္ဆရဏံ **ပဘဿရံ** ယထာ ‘‘အာဘဿရာ’’တိ။ **ဩဒါတေန ဝတ္ထေနာ**တိ တ္တေ ‘‘ဩဒါတေနာ’’တိ ဂုဏဝစနံ သန္တာယ **“ဩဒါတေန။ပေ။ ဣဒ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဥတုဖရဏတ္တ** န္တိ ဥဏှာ ဟာဿ ဥတုနော ဖရဏဒဿနတ္ထံ။ ကသ္မာတိ အာဟ **“ကိလိဋ္ဌဝတ္ထေနာ”** တိအာဒိ။ **ဥတုဖရဏံ န ဟောတီ**တိ ဩဒါ တဝတ္ထေန ဝိယ သဝိသေသံ ဥတုဖရဏံ န ဟောတိ, အပ္ပကမတ္တမေဝ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော ။ တေနာဟ **“တင်္ခဏ။ ပေ။ ဗလဝံ ဟောတီ”**တိ။ **“တင်္ခဏဓောတပရိသုဒ္ဓေနာ”** တိ စ တေန ဩဒါတသဒ္ဒော တ္တေ ပရိသုဒ္ဓဝစနော ဝေ ‘‘ဂိဟီ ဩဒါတဝတ္ထဝသနော’’တိအာဒီသု ဝိယ , န သေတဝစနော ယေန ကေနစိ တင်္ခဏဓောတပရိသုဒ္ဓေနေဝ ဥတုဖရ ဏာသမ္ဘဝတောတိ ဒဿေတိ။

နနု စ ဟေဋ္ဌိယံ ‘‘နာဿ ကိဉ္စိ သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ ဩဒါတေန ဝတ္ထေန အဖုဋံ အဿာ’’တိ ကာယဿ ဩဒါတဝတ္ထဖရဏံ ဝုတ္တံ, န ပန ဝတ္ထဿ ဥတုဖရဏံ, အထ ကသ္မာ ဥတုဖရဏံ ဣဓ ဝုတ္တန္တိ အနုယောဂေနာဟ **“ဣဓမိဿာယ ဟိ”** တိအာဒိ။ ယသ္မာ ဝတ္ထံ ဝိယ ကရဇကာယော, ဥတုဖရဏံ ဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ, တသ္မာ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, တေန စ ဩဒါတေန ဝတ္ထေန သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ ဖရဏာသမ္ဘဝ တော, ဥပမေယျေန စ အယုတ္တတ္တာ ကာယဂ္ဂဟဏေန တန္နိဿိတဝတ္ထံ ဂဟေတဗ္ဗံ, ဝတ္ထဂ္ဂဟဏေန စ တပ္ပ ပစ္စယံ ဥတုဖရဏန္တိ ဒဿေတိ။ နေယျတ္ထတော ဟိ အယံ ဥပမာ ဝုတ္တာ။ ဝိစိတ္ရဒေသနာ ဟိ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝန္တော တိ။ ယောဂိနော ဟိ ကရဇကာယော ဝတ္ထံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ဥတုဖရဏသဒိသေန စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခေန ဖရိတဗ္ဗတ္တာ, ဥတုဖရဏံ ဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ ဝတ္ထဿ ဝိယ တေန ကရဇကာယဿ ဖရဏတော, ပုရိသဿ သရီရံ ဝိယ စတု တ္ထဇ္ဈာနံ ဥတုဖရဏဋ္ဌာနိယဿ သုခဿ နိဿယဘာဝတော။ တေနာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ ဣဒဉှိ ယထာဝုတ္တ တဝစနဿ ဂုဏဒဿနံ။ တ္တေ စ ဟဋ္ဌိယံ ‘‘ပရိသုဒ္ဓေန စေတသာ’’တိ စေတောဂဟဏေန စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ ဘာဂဝ တာ ဝုတ္တန္တိ ဉာပေတုံ ‘‘စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခေနာ’’တိ စ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နနု စ စတုတ္ထဇ္ဈာ နသုခံ နာမ သာတလက္ခဏံ နတ္ထီတိ? သစ္စံ, သန္တသဘာဝတ္တာ ပနေတ္ထ ဥပေက္ခာယေဝ ‘‘သုခ’’န္တိ အဓိပ္ပေတာ။ တေန ဝုတ္တံ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** ‘‘ဥပေက္ခာ ပန သန္တတ္တာ, သုခမိစ္စေဝ ဘာသိတာ’’တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂၃၂; ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၄၄; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၂၇; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၅)။

**တ္တောဝတာ** တိ ပဌမဇ္ဈာနာဓိဂမပရိဒီပနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနာဓိဂမပရိဒီပနာ, တာဝတာ ဝစနက္က မေန။ လဘာနံ **လာဘော,** သော ဧတဿာတိ **လာဘီ,** ရူပဇ္ဈာနာနံ လာဘီ **ရူပဇ္ဈာနလာဘီ** ယထာ ''လာဘီ စီဝရပိဏ္ဍပာတ သေနာသနဂိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရာန''န္တိ, (သံ. နိ. ၂.၇၀; ဥဒါ. ၃၈) လဘာနသီလော တ **လာဘီ။** ကိံ လဘာနသီ လော? ရူပဇ္ဈာနာနီတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ ဧဝမိတရသ္မိမ္ပိ။ န အရူပဇ္ဈာနလာဘီတိ န ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကသ္မာ တိ ဝုတ္တံ **''န ဟိ''**တိအာဒိ, အဋ္ဌန္နမ္ပိ သမာပတ္တီနံ ဥပရိ အဘိညာဓိဂမေ အဓိနာဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **စုဒ္ဒ ဒသဟာကာရေဟီ**တိ ''ကသိဏာနုလောမတော, ကသိဏပဋိလောမတော ကသိဏာနုလောမပဋိလောမတော, ဈာနာနုလောမ တော, ဈာနပဋိလောမတော, ဈာနာနုလောမပဋိလောမတော, ဈာနုက္កန္တိကတော, ကသိဏုက္កန္တိကတော, ဈာနကသိ ဏုက္ကန္တိကတော, အင်္ဂသင်္ကန္တိတော, အာရမ္မဏသင်္ကန္တိတော , အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တိတော အင်္ဂဝဝတ္ ထာနတော, အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနတော''တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၆၅) **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဝုတ္တေဟိ ဣမေဟိ စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ။ သတိပိ ဈာနေသု အာဝဇ္ဇနာဒိပဉ္စဝိဓဝသီဘာဝေ အယမေဝ စုဒ္ဒသဝိဓော ဝသီဘာဝေ အဘိညာ နိဗ္ဗတ္တနေ ဧကန္တေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တေန **''စုဒ္ဒသဟာကာရေဟိ စိဏ္ဏဝသီဘာဝ''** န္တိ ဝုတ္တံ, ဣမိနာ စ အရူပသမာပတ္တီ သု စိဏ္ဏဝသီဘာဝံ ဝိနာ ရူပသမာပတ္တီသု ဧဝ စိဏ္ဏဝသီဘာဝေန သမာပတ္တိ န ဣဇ္ဈတီတိ တာသံ အဘိညာဓိဂမေ အဝိနာဘာဝံ ဒဿေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နနု ယထာဟဌမေဝ ဝိနိစ္ဆယော ဝတ္တဗ္ဗောတိ စောဒနံ သောဓေတိ **''ဟဋ္ဌိယံ ပနာ''**တိအာဒိနာ, သာဝသေသဟဌ ဘာဝတော နီဟရိတ္ဝာ သေ ဝိနိစ္ဆယော ဝတ္တဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယဇ္ဇေဝံ အရူပဇ္ဈာနာနိပိ ဟဋ္ဌိယံ ဂဟေတဗ္ ဗာနိ, အထ ကသ္မာ တာနိ အဂ္ဂဟေတ္ဝာ သာဝသေသဟဌော ဘဂဝတာ ကတောတိ? သဗ္ဗာဘိညာနံ ဝိသေသတော ရူပာ ဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနပာဒကတ္တာ။ သတိပိ ဟိ တာသံ တထာ အဝိနာဘာဝေ ဝိသေသတော ပနေတာ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာန ပါဒကာ, တသ္မာ တာသံ တပ္ပါဒကဘာဝဝိညာပနတ္ထံ တတ္ထေဝ ဌတ္ဝာ ဒေသနာ ကတာ, န ပန အရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ က္လစ အနနုပယောဂတော။ တေနာဟ **''အရူပဇ္ဈာနာနိ အာဟရိတ္ဝာ ကထေတဗ္ဗာနီ''** တိ။

## ဝိပဿနာဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၄. ''ပုန စပရံ မဟာရာဇ (ဟဋ္ဌိယံ နတ္ထိ) ဘိက္ခု''တိ ဝတ္ဝာပိ ကိမတ္ထံ ဒဿေတုံ ''သော''တိ ပဒံ ပုန ဝုတ္တန္တိ စောဒနာယာဟ **''သော။ပေ။ ဒဿေတီ''** တိ, ယထာရုတဝသေန, နေယျတ္ထဝသေန စ ဝုတ္တာသု အဋ္ဌသု သမာပတ္ တီသု စိဏ္ဏဝသိတာဝိသိဋ္ဌံ ဘိက္ခုံ ဒဿေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **သေသန္တိ** ''သော''တိ ပဒတ္တတော သေသံ ''ဧဝံ သမာဟိတေ''တိအာဒီသု ဝတ္တဗ္ဗံ သာဓိပ္ပာယမတ္ထဇာတံ။ ဉေယျံ ဇာနာတီတိ **ဉာဏံ,** တဒေဝ ပစ္စက္ခံ ကတ္ဝာ ပဿတီတိ **ဒဿနံ,** ဉာဏမေဝ ဒဿနံ န စက္ခာဒိကန္တိ **ဉာဏဒဿနံ,** ပဉ္စဝိဓမ္ပိ ဉာဏံ, တယိဒံ ပန ဉာဏဒ ဿနပဒံ သာသနေ ယေသု ဉာဏဝိသေသေသု နိရူဠ္ဟံ, တံ သဗ္ဗံ အတ္ထုဒ္ဓါရဝသေန ဒဿေန္တော **''ဉာဏဒဿနန္တိ မဂ္ဂဉာဏမ္ပိ ဝုစ္စတီ''**တိအာဒိမာဟ။ **ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓတ္ထ** န္တိ ဉာဏဒဿနသ္သ ဝိသုဒ္ဓိပယောဇနာယ။ **ဖာ သုဝိဟာရောတိ** အရိယဝိဟာရဘူတော သုခဝိဟာရော။ **ဘဂဝတောပီ**တိ န ကေဝလံ ဒေဝတာရောစနမေဝ, အထ ခော တအာ ဘဂဝတောပိ ဉာဏဒဿနံ ဥဒပါဒီတိ အတ္တော။ သတ္တာဟံ ကာလင်္ကတဿ အဿာတိ **သတ္တာဟကာလင်္က တော။ ''ကာလာမော''**တိ ကေတ္တဝသေန ဝုတ္တံ။ **စေတောဝိမုတ္တိ** [ဝိမုတ္တိ (အဋ္ဌကထာယံ)] နာမ အရဟတ္တဖလသမာပ တ္တိ။ ယသ္မာ ဝိပဿနာဉာဏံ ဉေယျသဘာဝေ တေဘူမကသင်္ခါရေ အနိစ္စာဒိတော ဇာနာတိ, ဘင်္ဂါနုပဿန တော စ ပဋ္ဌာယ ပစ္စက္ခတော တေ ပဿတိ, တသ္မာ ယထာဝုတ္တဋ္ဌေန ဉာဏဒဿနံ နာမ ဇာတန္တိ ဒဿေတိ **''က္လစ ပနာ''**တိအာဒိနာ။

**အဘိနီဟရတီ**တိ ဝိပဿနာဘိမုခံ စိတ္တံ တဒညကရဏီယတော နီဟရိတ္ဝာ ဟရတီတိ အယံ သဒ္ဒတော အတ္ ထော, အဓိပ္ပာယတော ပန တံ ဒဿေတုံ **''ဝိပဿနာဉာဏဿာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဒဘိမုခဘာဝေယေဝ ဟိဿ တန္နိန္နတာဒိကရဏံ, တံ ပန ဝုတ္တနယေန အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတေ တသ္မိံ စိတ္တေ ဝိပဿနာက္ကမေန ဇာတေ ဝိပဿ နာဘိမုခံ စိတ္တပေသနမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တန္နိန္န** န္တိ တဿံ ဝိပဿနာယံ နိန္နံ။ က္လတရဒ္ဓဝယံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ တဿံ **ဟောဏံ** ဝင်္ကံ **ပဗ္ဘာရံ** နိစ္စန္တိ အတ္တော။ ဗုဟ္မဇာလေ **ဝုတ္တောယေဝ။** ဩဒနကုမ္မာသေဟိ ဥပစီယတိ ဝဍ္ဎ ဟာပီယတိ, ဥပစယတိ တ ဝမုတီတိ အတ္တံ သန္တာယ **''ဩဒနေနော''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အနိစ္စုစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနဘေဒနဝိဒ္ဓံ ခံသနဓမ္မောတိ** တ္ထေ ''အနိစ္စဓမ္မော''တိအာဒိနာ **ဓမ္မသဒ္ဒော** ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ တတ္ထ **အနိစ္စဓမ္မော** တိ ပ

ဘင်္ဂုတာယ အဒ္ဓုဝသဘာဝေ။ **ဒုဂ္ဂန္ဓဝိဃာတတ္ထာယာ** တိ သရီရေ ဒုဂ္ဂန္ဓဿ ဝိဂမာယ။ **ဥဏ္ဍာဒနမဇ္ဈေ** တိ ဥဏ္ဍာ ဒေတဗ္ဗတာသဘာဝေ, ဣမဿ ပူတိကာယဿ ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝတော ဂန္ဓောဒကာဒီဟိ ဥဗ္ဗဋ္ဋနဝိလိမ္ပနဇာတိကောတိ အတ္ထော။ ဥဏ္ဍာဒနေန ဟိ ပူတိကာယေ သေဒတတပိတ္တသေမှာဒီဟိ ဂရုဘာဝဒုဂ္ဂန္ဓာနမပဂမော ဟောတိ။ မဟာသ မ္ဗာဟနံ မလ္လာဒီနံ ဗာဟုဝမ္ဘနာဒိအတ္ထံဝ ဟောတိ, အင်္ဂပစ္စင်္ဂဗာဓဝိနောဒနတ္ထံ ပန ခုဒ္ဒကသမ္ဗာဟနမေဝ ယုတ္တ န္တိ အာဟ **“ခုဒ္ဒကသမ္ဗာဟနေနာ”** တိ, မန္ဒသမ္ဗာဟနေနာတိ အတ္ထော။ **ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော** တိ ပရိမဒ္ဒိတဗ္ဗတာသ ဘာဝေ။

ဇိဏ္ဏံ အနိယမိတကာလဝသေန အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ နိယမိတကာလဝသေန အတ္ထံ ဝဒတိ **“ဒဟရကာလေ”**တိအာဒိ နာ။ **တ-**သဒ္ဒော စေတ္ထ အတ္ထဒဿနဝသေနေဝ အတ္ထန္တရဝိကပ္ပနဿ ဝိညာယမာနတ္တာ န ပယုတ္တော, လု တ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော တ။ **ဒဟရကာလေ**တိ အစိရဝိဇာတကာလေ။ သယာပေတွာ အဍ္ဍနပီဠနာဒိဝသေန ပရိမဒ္ဒနဓမ္မောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **မိတန္တိ** ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော, တေန ယထာပမာဏံ, မန္ဒံ တ အဍ္ဍနပီဠနာဒီနိ ဒဿေတိ။ **အဍ္ဍန** ဥ စေတ္ထ အာကမုနံ။ **ပီဠနံ** သမ္ဗာဟနံ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန သမိဉ္ဇနဥဂ္ဂမနာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဇိဏ္ဏံ ပရိဟရိတောပိ**တိ ဥဏ္ဍာ ဒနာဒီနာ သုခေဓိတောပိ။ **ဘိဇ္ဇတိ စေတ** တိ အနိစ္စတာဒိဝသေန နဿတိ စ။ **ဝိကိရတိ စာ**တိ ဇိဏ္ဏံ ဘိန္နဒ္ဓော စ ကိဋ္ဌိ ပ ယောဇနံ အသာဓေန္တော ဝိပ္ပကိဏ္ဏောဝ ဟောတိ။ ဇိဏ္ဏံ နဝဟိ ပဒေဟိ ယထာရဟံ ကာယေ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿိ တာ ဒဿိတာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော **“တတ္ထာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဆဟိ ပဒေဟီ**တိ “ရူပီ, စာတုမဟာဘူ တိကော, မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေ, ဩဒနကုမ္မာသူပစယော, ဥဏ္ဍာဒနဓမ္မော, ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော”တိ ဣမေဟိ ဆဟိ ပဒေဟိ။ ယုတ္တံ တာဝ ဟောတု မဇ္ဈေ တီဟိပိ ပဒေဟိ ကာယဿ သမုဒယကထနံ တေသံ တဒတ္ထဒီပနတော, “ရူပီ, ဥ ဏ္ဍာဒနဓမ္မော, ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော”တိ ပန တီဟိ တပ္ပဒေဟိ ကထံ တဿ တထာကထနံ ယုတ္တံ သိယာ တေသံ တဒတ္ထ ဿ အဒီပနတောတိ? ယုတ္တမေဝ တေသမ္ပိ တဒတ္ထဿ ဒီပိတတ္တာ။ **“ရူပီ”**တိ ဟိ ဣဒံ အတ္တနော ပစ္စယဘူတေန ဥတုအာဟာရလက္ခဏေန ရူပေန ရူပတတိ အတ္ထဿ ဒီပကံ။ ပစ္စယသင်္ဂမဝိသိဋ္ဌေ ဟိ တဒဿတ္ထိအတ္ထေ အယ မီကာရော။ “ဥဏ္ဍာဒနဓမ္မော, ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော”တိ စ ဣဒံ ပဒဒွယံ တထာဝိဓရူပုပ္ပာဒနေန သဏ္ဌာနသမ္ပာဒနတ္ထာသ သ ဒီပကန္တိ။ **ဒွီဟီ**တိ “ဘေဒနဓမ္မော, ဝိဒ္ဓံသနဓမ္မော”တိ ဒွီဟိ ပဒေဟိ။ **နိဿိတဉ္စ** ကာယပရိယာပန္နေ ဟဒယဝ တ္ထုမှိ နိဿိတတ္တာ ဝိပဿနာစိတ္တဿ။ တအာ ပဝတ္တဥ္ဟိ ဝိပဿနာစိတ္တမေဝ “ဣဒဉ္စ မေ ဝိညာဏ”န္တိ အာသန္နပစ္စက္ခဝသေန ဝုတ္တံ။ **ပဋိဗဒ္ဓဉ္စ** ကာယေန ဝိနာ အပ္ပဝတ္တနတော, ကာယသညိတာနဉ္စ ရူပဓမ္မာနံ အာရမ္မ မဏကရဏတော။

၂၃၅. သုဋ္ဌု ဩဘာသတီတိ **သုဘော,** ပဘာသမ္ပန္နော မဏိ, တာယ ဇေဝ ပဘာသမ္ပတ္တိယာ မဏိနော ဘဒ္ဒတာတိ အ တ္ထမတ္တံ ဒဿေတုံ **“သုဘောတိ သုန္ဒရော”** တိ ဝုတ္တံ။ ပရိသုဒ္ဓာကရသမုဋ္ဌာနမေဝ မဏိနော သုဝိသုဒ္ဓဇာတိတာ တိ အာဟ **“ဇာတိမာတိ ပရိသုဒ္ဓာကရသမုဋ္ဌိတော”** တိ။ သုဝိသုဒ္ဓရတနာကရတော သမုဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ အာကရ ပရိဝိသုဒ္ဓိမူလကော ဇေဝ ဟိ မဏိနော ကုရုဝိန္ဒဇာတိအာဒိဇာတိဝိသေသောတိ။ ဣဓာဓိပ္ပေတဿ ပန ဝေဠုရိယမဏိနော ဝိဠူရ (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၃၄ အာဒယော တက္ကဏ္ဍေဘ္နတ္ထပဿိတဗ္ဗံ) ပဗ္ဗတဿ, ဝိဠူရ ကမဿ စ အဝိဒူရေ ပရိသုဒ္ ဓာကရော။ ယေဘုယ္ယေန ဟိ သော တတော သမုဋ္ဌိတော။ တထာ ဟေသ ဝိဠူရနာမကဿ ပဗ္ဗတဿ, ကမဿ စ အဝိဒူရေ သမုဋ္ဌိတတ္တာ ဝေဠုရိယောတိ ပညာယိတ္ထ, ဒေဝလောကေ ပဝတ္တဿပိ စ တံသဒိသဝဏ္ဏနိဘတာယ တဒေ ဝ နာမံ ဇာတံ ယထာ တံ မနုဿလောကေ လဒ္ဓနာမဝသေန ဒေဝလောကေ ဒေဝတာနံ, သော ပန မယူရဂီဝဝဏ္ဏော တ ဟောတိ တယသပတ္တဝဏ္ဏော တ သိနိဒ္ဓဝေဏုပတ္တဝဏ္ဏော တတိ **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန ပရမတ္ထဒီပနိယံ** (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၃၄) ဝုတ္တံ။ **ဝိနယသံဝဏ္ဏနာသု** (ဝိ. ဝိ. ဋီ. ၁.၂၈၁) ပန “အလ္လဝေဠုဝဏ္ဏော”တိ ဝဒန္တိ။ တထာ ဟိဿ “ဝံသဝဏ္ဏော”တိပိ နာမံ ဇာတံ။ “မဇ္ဇာရက္ခိမဏ္ဍလဝဏ္ဏော”တိ စ ဝုတ္တော, တတောယေဝ သော ဣဓ ပဒေသေ မဇ္ဇာရ မဏီတိ ပာကဋော ဟောတိ။ စက္ကဝတ္တိပရိဘောဂရဟပဏီတတရမဏိဘာဝတော ပန တဿေဝ ဟဋ္ဌိယံ ဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ ဗံ။ ယထာဟ “ပုန စပရံ အာနန္ဒ ရညော မဟာသုဒဿနဿ မဏိရတနံ ပာတုရဟောသိ, သော အဟောသိ မဏိ ဝေဠုရိ ယော သုဘော ဇာတိမာ အဋ္ဌံသော”တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၈)။ ပာသာဏသက္ခရာဒိအေသနီဟရဏဝသေနေဝ ပရိကမ္မနိပ္ဖ တ္တီတိ ဒဿေတိ **“အပနီတပာသာဏသက္ခရော”** တိ ဣမိနာ။

ဆဝိယာ ဇေဝ သဏှဘာဝေန အစ္ဆတာ, န သဗ္ဗာတဿာတိ အာဟ **“အစ္ဆောတိ တနုစ္ဆဝီ”** တိ။ တတော စေဝ ဝိသေသေန ပသန္နောတိ ဒဿေတုံ **“သုဋ္ဌု ပသန္နော”** တိ ဝုတ္တံ။ ပရိဘောဂမဏိရတနာကာရသမ္ပတ္တိ သဗ္ဗာကာရ

သမ္ပန္နတာ ။ တေနာဟ **“ဓောဝနဝေဓနာဒီဟိ”**တိအာဒိ။ ဟသာဏာဒီသု ဓောတတာ **ဓောဝနံ,** ကာဠကာဒိအပဟရဏတ္ထာယ စေဝ သုတ္တေန အာဝုနတ္ထာယ စ ဝိဇ္ဈိတဗ္ဗတာ **ဝေဓနံ။ အာဒိ**သဒ္ဒေန တာပသဏှဟကရဏာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိန္တိ** အာဝုနိတသုတ္တဿ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ **“တာဒိသ”**န္တိအာဒိ, တာဒိသဿေဝ အာဝုတဿ ဟာကဋ္ဌဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**မဏိ ဝိယ ကရဇကာယော** ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗတော။ **အာဝုတသုတ္တံ ဝိယ ဝိညာဏံ** အနုပဝိသိတွာ ဌိတတ္တာ။ **စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ ဝိပဿနာလာဘီ ဘိက္ခု** သမ္မဒေဝ တဿ ဒဿနတော, တဿ ပုရိသဿ မဏိနော အာဝိဘူတကာလော ဝိယ တဿ ဘိက္ခုနော ကာယဿ အာဝိဘူတကာလော တန္နိဿယဿ ဟာကဋ္ဌဘာဝတော။ သုတ္တဿ အာဝိဘူတကာလော ဝိယ တေသံ ဓမ္မာနမာဝိဘူတကာလော တန္နိဿိတဿ ဟာကဋ္ဌဘာဝတောတိ အယမေတ္ထ ဥပမာသမ္ပာဒနေ ကာရဏဝိဘာဝနာ, **“အာဝုတသုတ္တံ ဝိယ ဝိပဿနာဉာဏ”**န္တိ ကတ္ထစိ ဟဌော, “ဣဒ္ဓ ဝိညာဏ”န္တိ ဝစနတော ပန “ဝိညာဏ”န္တိ ဟဌောဝ သုန္ဒရတရော, “ဝိပဿနာဝိညာဏ”န္တိ တ ဘဝိတဗ္ဗံ။ **ဝိပဿနာဉာဏံ အဘိနီဟရတိ**တိ ဝိပဿနာဉာဏာဘိမုခံ စိတ္တံ နီဟရတိ။

**တတ္ထာ** တိ ဝေဠုရိယမဏိမှိ။ **တအရုမ္မဏာန** န္တိ ကာယသညိတရူပဓမ္မာရမ္မဏာနံ။ “ဖဿပဉ္စမကာန”န္တိ အာဒိပဒတ္တယဿေတံ ဝိသေသနံ အတ္တဝသာ လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝစနဝိပရိဏာမောတိ ကတွာ ပစ္စိမပဒဿာပိ ဝိသေသနဘာဝတော။ ဖဿပဉ္စမကဂ္ဂဟဏေန, သဗ္ဗစိတ္တစေတသိကဂ္ဂဟဏေန စ ဂဟိတဓမ္မာ ဝိပဿနာစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နာ ဧတေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဧဝဉှိ တေသံ ဝိပဿနာဝိညာဏဂတိကတ္တာ အာဝုတသုတ္တံ ဝိယ “ဝိပဿနာဝိညာဏ”န္တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဝစနံ အဝိရောဓိတံ ဟောတိ။ ကသ္မာ ပန ဝိပဿနာဝိညာဏဿေဝ ဂဟဏန္တိ? “ဣဒဉ္စ မေ ဝိညာဏံ ဧတ္ထ သိတံ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓ”န္တိ ဣမိနာ တဿေဝ ဝစနတော။ “အယံ ခော မေ ကာယော”တိအာဒိနာဟိ ဝိပဿနာဉာဏေန ဝိပဿိတွာ “တဒေဝ ဝိပဿနာဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ဝိညာဏံ ဧတ္ထ သိတံ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓ”န္တိ နိဿယဝိသယာဒိဝသေန မနသိ ကရောတိ, တသ္မာ တဿေဝ ဣဓ ဂဟဏံ သမ္ဘဝတိ, နာညဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“ဝိပဿနာဝိညာဏဿေဝ တ အာဝိဘူတကာလော”**တိ။ ဓမ္မသင်္ဂဟာဒီသု (ဓ. သ. ၂ အာဒယော) ဒေသိတနယေန ဟာကဋ္ဌဘာဝတော စေတ္ထ ဖဿပဉ္စမကာနံ ဂဟဏံ, နိရဝသေသပရိဂ္ဂဟဏတော သဗ္ဗစိတ္တစေတသိကာနံ, ယထာရုတံ ဒေသိတဝသေန ပဓာနဘာဝတော ဝိပဿနာဝိညာဏဿာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကိံ ပနေတေ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ အာဝိဘဝန္တိ, ဥဒါဟု ပုဂ္ဂလဿာတိ? ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿေဝ, တဿ ပန အာဝိဘူတတ္တာ ပုဂ္ဂလဿာပိ အာဝိဘူတာ နာမ ဟောန္တိ, တသ္မာ **“ဘိက္ခုနော အာဝိဘူတကာလော”**တိ ဝုတ္တန္တိ။

ယသ္မာ ပနိဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရံ ဟောတိ, တသ္မာ လောကိယာဘိညာနံ ပရတော, ဆဠဘိညာယ စ ပုရတော ဝတ္တဗ္ဗံ, အထ ကသ္မာ သဗ္ဗာဘိညာနံ ပုရတောဝ ဝုတ္တန္တိ စောဒနာလေသံ ဒဿေတွာ ပရိဟရန္တော **“ဣဒဉ္စ ဝိပဿနာဉာဏ”** န္တိအာဒိမာဟ။ “ဣဒဉ္စ မဂ္ဂဉာဏာနန္တရ”န္တိ ဟိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တံ စောဒနာလေသံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **“မဂ္ဂဉာဏာနန္တရ”** န္တိ သိခါပ္ပတ္တဝိပဿနာဘူတံ ဂေါတြဘုဉာဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တဒေဝ ဟိ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ, သဗ္ဗေသံ ဝါ မဂ္ဂဖလာနမနန္တရံ ဟောတိ, ပဓာနတော ပန တဗ္ဗစနေနေဝ သဗ္ဗဿပိ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ အဝိသေသတော တဿ ဣဓ ဝုတ္တတ္တာ။ မဂ္ဂသဒ္ဒေန စ အရဟတ္တမဂ္ဂဿေဝ ဂဟဏံ တဒေဿတဘိညာပရိယာပန္နတ္တာ, အဘိညာသမ္ဗန္ဓေန စ စောဒနာသမ္ဘဝတော။ လောကိယာဘိညာနံ ပုရတော ဝုတ္တံ ဝိပဿနာဉာဏံ တာသံ နာနန္တရတာယ အနုပကာရံ, အာသဝက္ခယဉာဏသင်္ခါတာယ ပန လောကုတ္တရာဘိညာယ ပုရတော ဝုတ္တံ တဿာ အနန္တရတာယ ဥပကာရံ, တသ္မာ ဣဒံ လောကိယာဘိညာနံ ပရတော, ဆဠဘိညာယ စ ပုရတော ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ပန ဥပကာရဋ္ဌာနေ တထာ အဝတွာ အနုပကာရဋ္ဌာနေဝ ဘဂဝတာ ဝုတ္တန္တိ ဟိ စောဒနာ သမ္ဘဝတိ။ **“ဧဝံ သန္တေပိ”** တိအာဒိ ပရိဟာရဒဿနံ။ တတ္ထ **ဧဝံ သန္တေပိ** တိ ယဒိပိ ဉာဏာနုပုဗ္ဗိယာ မဂ္ဂဉာဏဿ အနန္တရတာယ ဥပကာရံ ဟောတိ, ဧဝံ သတိပီတိ အတ္ထော။

**အဘိညာတရေတိ** ဆဠဘိညာဝသေန ဝုတ္တေ ဒေသနာတရေ။ **တေဿ အန္တရာ တရော နတ္ထီ** တိ ပဉ္စသု လောကိယာဘိညာသု ကထိတာသု အာကင်္ချေယျသုတ္တာဒီသု (မ. နိ. ၁.၆၅) ဝိယ ဆဠဘိညာပိ အဝဿံ ကထေတဗ္ဗာ အဘိညာလက္ခဏဘာဝေန တပ္ပရိယာပန္နတော, န စ ဝိပဿနာဉာဏံ လောကိယာဘိညာနံ, ဆဠဘိညာယ စ အန္တရာ ပဝေသေတွာ ကထေတဗ္ဗံ အနဘိညာလက္ခဏဘာဝေန တဒပရိယာပန္နတော။ ဣတိ တေဿ ဝိပဿနာဉာဏဿ

သ တာသမဘိညာနံ့ အန္တရာ တရော နတ္ထိ, တသ္မာ တတ္ထ အဝသရာဘာဝတော ဣမေဝ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနာနန္တရံ ဝိပဿနာဉာဏံ ကထိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **"ယသ္မာ စာ"** တိအာဒိနာ အတ္ထန္တရမာဟ။ တတ္ထ **စ**-သဒ္ဒေါ သမုစ္စယတ္ထော, တေန န ကေဝလံ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဣဓ ဒဿနေ တဒေဝ ကာရဏံ, အထ ခေါ ဣဒမ္ပီတိ ဣမမတ္ထံ သမုစ္စိနာတီတိ **အာစရိယေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၃၅) ဝုတ္တံ။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန ဤဒိသေ ဌာနေ စ-သဒ္ဒေါ တ-သဒ္ဒတ္ထော, သော စ ဝိကပ္ပတ္ထောတိ ဝဒန္တိ, တမ္ပိ ယုတ္တမေဝ အတ္ထန္တရဒဿနေ ပယုတ္တတ္တာ။ အတ္တနာ ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗဿ ဟိ ဝိဇ္ဇမာနတ္တဿေဝ ဇောတကာ ဥပသဂ္ဂနိပါတာ ယထာ မဂ္ဂနိဒဿနေ သာခာဘင်္ဂါ, ယထာ စ အဒိဿမာနာ ဇောတနေ ပဒီပါတိ ဝေမိဒိသေသု။ ဟောတိ စေတ္ထ –

> "အတ္ထန္တရဒဿနမှိ ၊ စ သဒ္ဒေါ ယဒိ ဒိဿတိ။
> သမုစ္စယေ ဝိကပ္ပေ သော၊ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိဘာဝိနာ"တိ။

**အကတသမ္မသနဿာ** တိ ဟေတုဂဗ္ဘပဒံ။ တထာ **ကတသမ္မသနဿာ** တိ စ။ **"ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဘေရဝမ္ပိ ရူပံ ပဿတော**တိ ဧတ္ထ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏေန ဘေရဝံ ရူပံ နိမ္မိနိတွာ မံသစက္ခုနာ ပဿတောတိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧဝမ္ပိ ဟိ အဘိညာလာဘိနော အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ဘယံ သန္တာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥစ္စတလိကတသိမဟာနာဂတ္ထေရဿ ဝိယာ"တိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၃၅) ဝုတ္တံ။ ယထာ စေတ္ထ, ဧဝံ **ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ ဘေရဝံ သဒ္ဒံ သုဏတော**တိ ဧတ္ထာပိ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏေန ဘေရဝံ သဒ္ဒံ နိမ္မိနိတွာ မံသသောတေန သုဏတောပီတိ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ။ ဧဝမ္ပိ ဟိ အဘိညာလာဘိနော အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ဘယံ သန္တာသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥစ္စတလိကတသိမဟာနာဂတ္ထေရဿ ဝိယ။ ထေရော ဟိ ကောဋ္ဋနာဒသဟိတံ သဗ္ဗသေတံ ဟတ္ထိနာဂံ မာပေတွာ ဒိသွာ, သုတွာ စ သဉ္ဇာတဘယသန္တာသော တိ **အဋ္ဌကထာသု** (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၂.၈၈၂; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈၁; ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၇၃၃) ဝုတ္တော။ အနိစ္စာဒိဝသေန ကတသမ္မသနဿ ဒိဗ္ဗာယ။ပေ။ ဘယံ သန္တာသော န ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဘယဝိနောဒနဟေတု** နာမ ဝိပဿနာဉာဏေန ကတသမ္မသနတာ, တဿ, တေန တ သမ္ပာဒနတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **ဣဓေဝေ**တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနာနန္တရမေဝ။ **"အပိ စာ"**တိအာဒိနာ ယထာဟဌံ့ ယုတ္တတရနယံ ဒဿေတိ။ ဝိပဿနာယ ပဝတ္တံ ဟမောဇ္ဇပီတိပဿဒ္ဓိပရမ္ပရာဂတသုခံ **ဝိပဿနာသုခံ။ ဟဋ္ဌိယေဏ္က** တ္တိ ဈာနာဘိညာဒီဟိ အသမ္မိဿံ ဝိသုံ ဘူတံ **သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ။** တေနာဟ ဘဂဝါ **ဓမ္မပဒေ** –

> "ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
> လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ"န္တိအာဒိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄)။

ဣဓာပိ ဝုတ္တံ "ဣဒမ္ပိ ခေါ မဟာရာဇ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ။ပေ။ ပဏီတတရဉ္စာ"တိ, တသ္မာ ဟဋ္ဌိယာ သံသန္ဒနတော ဣမမေဝ နယံ ယုတ္တတရန္တိ ဝဒန္တိ။ **အာဒိတောတ**တိ အဘိညာနမာဒိမှိယေဝ။

## မနောမယိဒ္ဓိဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ

**၂၃၆-၇. မနောမယ**န္တိ ဧတ္ထ ပန **မယ**သဒ္ဒေါ အပရပဉတ္တိဝိကာရပဒပူရဏနိဗ္ဗတ္တိအာဒီသု အနေကေသွတ္ထေသု အာဂတော။ ဣဓ ပန နိဗ္ဗတ္တိအတ္ထောတိ ဒဿေတုံ **"မနေန နိဗ္ဗတ္တိတ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ "အဘိညာမနေန နိဗ္ဗတ္တိတ"န္တိ အတ္ထောတိ အာစရိယေနာတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၃၆, ၂၃၇) ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၉၇) ပန "အဓိဋ္ဌာနမနေန နိမ္မိတတ္တာ မနောမယ"န္တိ အာဂတံ, အဘိညာမနေန, အဓိဋ္ဌာနမနေန စာတိ ဥဘယထာပိ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ ဥဘယမ္ပေတံ ယုတ္တမေဝ ။ **အင်္ဂံ** နာမ ဟတ္ထပါဒါဒိတံတံသမုဒာယံ, **ပစ္စင်္ဂံ** နာမ ကပ္ပရဇဏ္ဏုအာဒိ တသ္မိံ တသ္မိံ သမုဒာယေ အဝယဝံ။ "အဟီနိန္ဒြိယ"န္တိ ဧတ္ထ ပရိပုဏ္ဏတာယေဝ အဟီနတာ, န တု အပ္ပဏီတတာ, ပရိပုဏ္ဏတာ ဘာတော စ စက္ခုသောတာဒီနံ သဏ္ဌာနဝသေနေဝ။ နိမ္မိတရူပေ ဟိ ပသာဒော နာမ နတ္ထီတိ ဒဿေတုံ **"သဏ္ဌာနဝသေန အဝိကလိန္ဒြိယ"**န္တိ ဝုတ္တံ, ဣမိနာဝ တဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒီနမ္ပိ အဘာဝေါ ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သဏ္ဌာနဝသေနာ** တိ စ ကမလဒလာဒိသဒိသသဏ္ဌာနမတ္တဝသေန, န ရူပာဘိဃာတာရဟဘူတပ္ပသာဒါဒိက္ကိန္ဒြိယဝသေန။ "သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂံ အဟီနိန္ဒြိယ"န္တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေန္တော **"ဣဒ္ဓိမတာ"** တိအာဒိမာဟ။ **အဝိဒ္ဓကဏ္ဏော** တိ ကုလစာ

ရိတ္တဝသေန ကဏ္ဏာလင်္ကာရပိဠန္ဓနတ္ထံ အဝိဇ္ဈိတကဏ္ဏော, နိဒဿနမတ္တမေတံ။ တေနာဟ **“သဗ္ဗာကာရေ
ဟီ”**တိ, ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဝယဝဝိသေသာဒိသဗ္ဗာကာရေဟီတိ အတ္ထော။ **တေနာ**တိ ဣဒ္ဓိမတာ။

အယမေဝတ္ထော ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဝိဘာဝိတောတိ အာဟ **“မုဋ္ဌမ္ပဟာ ဤသိကန္တိအာဒိဥပမာတ္တယမ္ပိ ဟိ။ပေ။ ဝုတ္တ
တ”**န္တိ။ ကတ္ထစိ ပန **“မုဋ္ဌမ္ပဟာ ဤသိကန္တိအာဒိ ဥပမာမတ္တံ ။ ယမ္ပိ ဟိ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ ဝုတ္တ
တ”**န္တိ ဟဇ္ဇော ဒိဿတိ။ တတ္ထ **“ဥပမာမတ္တ”**န္တိ ဣမိနာ အတ္ထန္တရဒဿနံ နိဝတ္တေတိ, **“ယမ္ပိ ဟီ”** တိအာဒိ
နာ ပန တဿ ဥပမာဘာဝံ သမတ္ထေတိ။ နိယတာနပေက္ခေန စ ယံ-သဒ္ဒေန “မုဋ္ဌမ္ပဟာ ဤသိက”န္တိအာဒိဝစနမေဝ
ပစ္စာမသတိ။ **သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ** တိ သဏ္ဌာနတောပိ ဝဏ္ဏတောပိ အဝယဝဝိသေသတောပိ သဒိသဘာဝဒဿ
သနတ္ထံယေဝ။ ကထံ သဒိသဘာဝေတိ ဝုတ္တံ **“မုဋ္ဌသဒိသာ ဧဝ ဟီ”** တိအာဒိ။ **မုဋ္ဌံ** နာမ တိဏဝိသေသော, ယေန
ကောစ္ဆာဒီနိ ကရောန္တိ။ “ပတပေဟယ္ယာ”တိ ဝစနတော အန္တော ဌိတာ ဧဝ ဤသိကာ အဓိပ္ပေတာတိ ဒဿေတိ
**“အန္တော ဤသိကာ ဟောတီ”** တိ ဣမိနာ။ **ဤသိကာ**တိ စ ကဠီရော။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ** ပန “ကဏ္ဍ”န္တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ.
၂.၃၉၉) ဝုတ္တံ။ **ဝဋ္ဋာယ ကောသိယာ** တိ ပရိဝဋ္ဋုလာယ အသိကောသိယာ။ **ပတ္ထဋ္ဌာယာ** တိ ပဋ္ဋိကာယ။ ကရဍိတဗ္ဗော
ဘာဇေတဗ္ဗောတိ **ကရဏ္ဍော,** ပေဠာ။ ကရဍိတဗ္ဗော ဖိဂုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ **ကရဏ္ဍော,** နိမ္မောကံ။ ဣဓာပိ နိမ္မောကမေ
တတိ အာဟ **“ကရဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ”** တိအာဒိ။ **ဝိလီဝကရဏ္ဍော** နာမ ပေဠာ။ ကသ္မာ အဟိကဉ္စုကဿေဝ နာမံ, န ဝိလီ
ဝကရဏ္ဍကဿာတိ စောဒနံ သောဓေတိ **“အဟိကဉ္စုကော ဟီ”** တိအာဒိနာ, သေ့ဝဝ အဟိနာ သဒိသော, တသ္မာ တဿ
သေဝ နာမန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ** ပန **“ကရဏ္ဍာယာ** တိ ပေဠာယ, နိမ္မောကတောတိ စ ဝဒန္တီ”တိ
(ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၂.၃၉၉) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပေဠာဂဟဏံ အဟိနာ အသဒိသတာယ ဝိစာရေတဗ္ဗံ။

ယဇ္ဇေဝံ “သေယ္ယထာပိ ပန မဟာရာဇ ပုရိသော အဟိံ ကရဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယ္ယာ”တိ ပုရိသဿ ကရဏ္ဍတော
အဟိဥဒ္ဓရဏူပမာယ အယမတ္ထော ဝိရုဇ္ဈေယ္ယ။ န ဟိ သော ဟတ္ထေန တတော ဥဒ္ဓရိတုံ သက္ကာတိ အနုယောဂေ
နာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။ “ဥဒ္ဓရေယ္ယာ”တိ ဟိ အနိယမဝစနေပိ ဟတ္ထေန ဥဒ္ဓရဏဿေဝ ဟာကဋ္ဌတ္တာ တံဒဿ
သနမိဝ ဇာတံ။ တေနာဟ **“ဟတ္ထေန ဥဒ္ဓရမာနော ဝိယ ဒဿိတော”** တိ။ **“အယဥ္ဟိ”**တိအာဒိ စိတ္တေန ဥဒ္ဓရဏဿ
သ ဟေတုဒဿနံ။ အဟိနော နာမ ပဉ္စသု ဌာနေသု သဇာတိံ နာတိဝတ္တန္တိ ဥပပတ္တိယံ, စုတိယံ, ဝိဿဋ္ဌနိဒ္ဒောက္က
ကမနေ, သမာနဇာတိယာ မေထုနပဋိသေဝနေ, ဇိဏ္ဏတစာပနယနေတိ ဝုတ္တံ **“သဇာတိယံ ဌိတော”**တိ။ ဥရဂဇာတိယမေ
ဝ ဌိတော ပဇဟတိ, န နာဂိဒ္ဓိယာ အညဇာတိရူပောတိ အတ္ထော။ ဣဒဥ္ဟိ မဟိဒ္ဓိကေ နာဂေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **သရီရံ
ခာဒယမာနံ ဝိယာ**တိ အတ္တနောယေဝ တစံ အတ္တနော သရီရံ ခာဒယမာနံ ဝိယ။ **ပုရာဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တော** တိ ဇိဏ္ဏတာယ
ကတ္ထစိ မုတ္တံ ကတ္ထစိ ဩလမ္ဗိတံ ဇိဏ္ဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တော။ **စတူဟီ**တိ “သဇာတိယံ ဌိတော, နိဿာယ, ထာမေ
န, ဇိဂုစ္ဆန္တော”တိ ယထာဝုတ္တေဟိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ။ **တတော**တိ ကဉ္စုကတော။ **အညေနာ**တိ အတ္တတော အညေ
န။ **စိတ္တေနာ** တိ ပုရိသဿ စိတ္တေနေဝ, န ဟတ္ထေန။ သေယ္ယထာပိ နာမ ပုရိသော အဟိံ ပဿိတ္ဝာ “အဟော ဝ
တာယံ ဣမံ အဟိံ ကဉ္စုကတော ဥဒ္ဓရေယ္ယ”န္တိ အဟိံ ကရဏ္ဍာ စိတ္တေန ဥဒ္ဓရေယ္ယ, တဿ ဧဝမဿ “အယံ
အဟိ, အယံ ကရဏ္ဍော, အညော အဟိ, အညော ကရဏ္ဍော, ကရဏ္ဍာ တွေဝဝ အဟိ ဥဗ္ဘတော”တိ, ဧဝမေဝ။ပေ။
သော ဣမမ္ဟာ ကာယာ အညံ ကာယံ အဘိနိမ္မိနာတိ။ပေ။ အဟီနိန္ဒြိယန္တိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပာယော။

## ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏာဒိကထာဝဏ္ဏနာ

၂၃၉. ဘာဇနာဒိဝိကတိကိရိယာနိဿယဘူတာ **သုပရိကမ္မကတမတ္တိကာဒယော ဝိယ** ဝိကုဗ္ဗနကိရိယာနိဿယ
ဘာဝတော **ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။**

၂၄၁. ပုဗ္ဗေ နီဝရဏပ္ပဟာနတရေ ဝိယ ကန္တာရဂ္ဂဟဏံ အကတွတ ကေဝလံ အဒ္ဓာနမဂ္ဂဂ္ဂဟဏံ ခေမမဂ္ဂဒဿ
သနတ္ထံ။ ကသ္မာ ပန ခေမမဂ္ဂဿေဝ ဒဿနံ, န ကန္တာရမဂ္ဂဿ, နနု ဥပမာဒဿနမတ္တမေတန္တိ စောဒနံ ပရိဟရ
န္တော **“ယသ္မာ”** တိအာဒိမာဟ။ **“အပ္ပဋိဘယဥ္ဟိ”**တိအာဒိ ပန ခေမမဂ္ဂဿေဝ ဂဟဏကာရဏဒဿနံ။ တတာတတဟ
ဒိနိတရဏတ္ထံ **သီသေ သာဋကံ ကတွတ။** တထာ တထာ ပန ပရိပုဏ္ဏဝစနံ ဥပမာသမ္ပတ္တိယာ ဥပမေယ္ယသမ္ပာဒနတ္ထံ,
အဓိပ္ပေတဿ စ ဥပမေယ္ယတ္ထဿ သုဝိညာပနတ္ထံ, ဟေတုအာဟရဏဘေဒ္ဒဘေဒကာဒိသမ္ပန္နဝစနေန စ ဝိညူ

ဇာတိကာနံ စိတ္တာရာမနေတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဇဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ **သုခံ ဝဝတ္ထပေတိ** တိ အကိစ္စံ အကာသိရေန သလ္လက္ခေတိ, ပရိစ္ဆိန္ဒတိ စ။

၂၄၃. မန္ဒော ဥတ္တာနသေယ္ယကအရကောပိ ''ဒဟရော''တိ ဝုစ္စတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ ''ယုတ''တိ ဝုတ္တန္တိ မန္တ္တာ ယုဝသဒ္ဒေန ဝိသေသိတဗ္ဗမေဝ ဒဟရသဒ္ဒသ္သ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **''တရုဏော''**တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ယုတပိ ကောစိ အနိစ္ဆနကော, အနိစ္ဆနတော စ အမဏ္ဍနဇာတိကောတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ ''မဏ္ဍနဇာတိကော''တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ မန္တ္တာ မဏ္ဍနဇာတိကာဒိသဒ္ဒေန ဝိသေသိတဗ္ဗမေဝ ယုဝသဒ္ဒသ္သ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **''ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော''** တိ ဝုတ္တံ။ ဟဋ္ဌိယဥဟိ ယထာက္ကမံ ပဒတ္တယသ္သ ဝိသေသိတဗ္ဗဝိသေသကဘာဝေန ဝစနတော တထာ သံဝဏ္ဏနာ ကတာ, ဣတရထာ ဧကေကနာပိ ပဒေန အဓိပ္ပေတတ္ထာဓိဂမိကာ သပရိတရာ သံဝဏ္ဏနာဝ ကာတဗ္ဗာ သိယာတိ။ ''မဏ္ဍနပကတိကော''တိ ဝုတ္တမေဝ ဝိဝရိတုံ **''ဒိဝသဿာ''** တိအာဒိမာဟ။ **ကဏိက**သဒ္ဒော အေသပရိယာယော, အေသော စ နာမ ကာဠတိလကာဒီတိ ဒဿေတိ **''ကာဠတိလကာ''**တိအာဒိနာ။ ကာဠတိလပ္ပမာဏာ ဗိန္ဒုတေ **ကာဠတိလကာနိ, ကာဠာ** တ ကမ္မာသာ, ယေ ''သာသပဗီဇိကာ''တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ တိလပ္ပမာဏာ ဗိန္ဒုတေ **တိလကာနိ။ ဝင်္ဂ** နာမ ဝိယင်္ဂံ ဝိပရိဏာမိတမင်္ဂံ။ ယောဗ္ဗနပီဠကာဒယော **မုခဒူသိပီဠကာ,** ယေ ''ခရပီဠကာ'' တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ **မုခနိမိတ္တ** န္တိ မုခစ္ဆာယံ။ မုခေ ဂတော အေသော **မုခအေသော** ။ လက္ခဏဝစနမတ္တမေတံ မုခေ အအေသသ္သပိ ဟာကဋ္ဌာဘာဝဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ, ယထာ တ မုခေ အေသော, ဇဝံ မုခေ အအေသောပိ **မုခအေသော**တိ သရလောပေန ဝုတ္တော သာမညနိဒ္ဒေသတောပိ အနေကတ္ထဿ ဝိညာတဗ္ဗတ္တာ, ပိသဒ္ဒလောပေန တ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဝုတ္တောပိ ဟိ အတ္ထော သမ္ပိဏ္ဍနဝသေန ဝုတ္တော ဝိယ ဝိညာယတိ, မုခအေသော စ မုခအအေသော စ **မုခအေ သော**တိ ဧကဒေသသရူပေကသေသနယေနပေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဇဝဥဟိ အတ္ထဿ ပရိပုဏ္ဏတာယ ''ပရေသံ သောဠသဝိဓံ စိတ္တံ ဟာကဋ္ဌံ ဟောတီ''တိ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

> ''ဝတ္တဗ္ဗဿာဝသိဋ္ဌဿ၊ ကဟော နိဒဿနာဒိနာ။
> အပိသဒ္ဒာဒိလောပေန၊ ဧကသေသနယေန တ။
>
> အသမာနေ သဒ္ဒေ တိဓာ၊ စတုဓာ စ သမာနကေ။
> သာမညနိဒ္ဒေသတောပိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိဘာဝိနာ''တိ။

''သရာဂံ တ စိတ္တ''န္တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ **သောဠသဝိဓံ စိတ္တံ။**

၂၄၅. **ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏူပမာယ** န္တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေ တ ဒဿိတာယ ဥပမာယ။ ကသ္မာ ပန ဟဋ္ဌိယံ ကမတ္တယမေဝ ဥပမာနေ ဂဟိတန္တိ စောဒနံ သောဓေတုံ **''တံ ဒိဝသ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တံ ဒိဝသံ ကတကိရိယာ နာမ ဟာကတိကသတ္တဿာပိ ယေဘုယ္ယေန ဟာကဋ္ဌာ ဟောတိ။ တသ္မာ တံ ဒိဝသံ ဂန္တုံ သက္ကုဏေယ္ယံ ကမတ္တယမေဝ ဘဂဝတာ ဂဟိတံ, န တဒုတ္တရီတိ အဓိပ္ပာယော ။ ကိဉ္စာပိ ဟဋ္ဌိယံ တံဒိဝသဂ္ဂဟဏံ နတ္ထိ, ကမတ္တယဂ္ဂဟဏေန ပန တဒဟေဝ ကတကိရိယာ အဓိပ္ပေတာတိ မန္တ္တာ အဋ္ဌကထာယံ တံဒိဝသဂ္ဂဟဏံ ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံဒိဝသဂတကမတ္တယဂ္ဂဟဏေနေဝ စ မဟာဘိနီဟာရေဟိ အညေသမ္ပိ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏလာဘီနံ တီသုပိ ဘဝေသု ကတကိရိယာ ယေဘုယ္ယေန ဟာကဋ္ဌာ ဟောတီတိ ဒီပိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေဒတ္ထမ္ပိ ဟိ ကမတ္တယဂ္ဂဟဏန္တိ။ **တီသု ဘဝေ သု ကတကိရိယာယာ**တိ အဘိသမ္ပရာယေသု ပုဗ္ဗေ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ပန ဣအနိ, ပုဗ္ဗေ စ ကတကိစ္စဿ။

၂၄၇. ဟဋ္ဌိယံ **ရထိကာယ ဝီထိံ သဉ္စရန္တေ** တိ အညာယ ရထိကာယ အညံ ရထိံ သဉ္စရန္တေတိ အတ္ထော, တေန အပရာပရံ သဉ္စရဏံ ဒဿိတန္တိ အာဟ **''အပရာပရံ သဉ္စရန္တေ''** တိ, တံတံကိစ္စဝသေန ဣတော စိတော စ သဉ္စရန္တေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, အယမေဝတ္ထော ရထိဝီထိသဒ္ဒာနမေကတ္ထတ္တာ။ **သိင်္ဃာဋကမ္ဘ္ဟီ** တိ ဝီထိစတုက္ကေ။ **ဟ သာအေ ဝိယ ဘိက္ခုဿ ကရဇကာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော** တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတဿ ဒဋ္ဌဗ္ဗဒဿနသိဒ္ဓိတော။ မံသစက္ခုမတော ဟိ ဒိဗ္ဗစက္ခုသမဓိဂမော။ ယထာဟ ''မံသစက္ခုဿ ဥပ္ပာအေ, မဂ္ဂေ ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုနော''တိ (ဣတိဝု. ၆၁)။ **စက္ခုမာ ပုရိသော ဝိယ အယမေဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ ပတ္တွတ ဌိတော ဘိက္ခု** ဒဋ္ဌဗ္ဗဿ ဒဿနတော။ ဂေဟံ ပဝိသန္တော, တတော နိက္ခမန္တော ဝိယ စ မာတုကုစ္ဆိံ ပဋိသန္ဓိဝသေန ပဝိသန္တော, တတော စ ဝိဇာတိဝသေန နိက္ခမန္တော မာတုကုစ္ဆိ

ယာ ဂေဟသဒိသတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''မာတရံ ကုဋိကံ ဗ္ရူသိ, ဘရိယံ ဗ္ရူသိ ကုလာဝက''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၁၉)။ အယံ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော နယော – ဂေဟံ ပဝိသန္တော ဝိယ အတ္တဘာဝံ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဩက္ကမန္တော, ဂေဟာ နိက္ခမန္တော ဝိယ စ အတ္တဘာဝတော စဝနဝသေန အပက္ကမန္တော အတ္တဘာဝဿ ဂေဟသဒိသတ္တာ။ ဝုတ္တဉှိ ''ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ, ပုန ဂေဟံ န ကာဟသီ''တိ (ဓ. ပ. ၁၅၄)။

**အပရာပရံ သဉ္စရဏကသတ္တာ** တိ ပုနပ္ပုနံ သံသာရေ ပရိဗ္ဗမနကသတ္တာ။ **အဇ္ဈောကာသဋ္ဌာနေ** တိ အဇ္ဈောကာသဒေသဘူတေ။ **မဇ္ဈေ** တိ နဂရဿ မဇ္ဈဘူတေ **သိင်္ဃာဋကေ။ တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ ဂေဟဒေသေ။ **နိဗ္ဗတ္တသတ္တာ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကသတ္တာ။ ဣမိနာ ဟိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ ဓာတုသံဝဍ္ဎေ သတ္တေ ဝဒတိ, ''အပရာပရံ သဉ္စရဏကသတ္တာ''တိ ပန တေန တထာ အနိယမိတကာလိကေ သာဓာရဏသတ္တေ။ ဧဝဉှိ တေသံ ယထာက္ကမံ သဉ္စရဏကသန္နိသိန္နကဇနောပမတာ ဥပပန္နာ ဟောတီတိ။ **တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ အာဝိဘူတကာလော**တိ ဣတ္ထံ ပန ဝုတ္တပ္ပကာရာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ သတ္တာနံ အနိယမတော ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နနု စာယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကထာ, အထ ကသ္မာ ''တီသု ဘဝေသူ''တိ စတုဝေကာရဘဝဿာပိ သင်္ဂဟော ကတော။ န ဟိ သော အရူပဓမ္မာရမ္မဏောတိ အနုယောဂံ ပရိဟရန္တော **''ဣဒဉ္စ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **''ဣဒန္တိ** တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနန္တိ ဣဒံ ဝစန''န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၇) အယမေတ္ထ အာစရိယဿ မတိ, ဇဝံ သတိ အဋ္ဌကထာစ ရိယေဟိ အဋ္ဌကထာယမေဝ ယထာဝုတ္တော အနုယောဂေ ပရိဟရိတောတိ။ အယံ ပနေတ္ထ အမှာကံ ခန္တိ – နနု စာယံ ဒိဗ္ဗစက္ခုကထာ, အထ ကသ္မာ ''ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ဝိသုဒ္ဓေန အတိက္ကန္တမာနုသကေန သတ္တေ ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ''တိအာဒိနာ အဝိသေသတော စတုဝေကာရဘဝူပဂဿာပိ သင်္ဂဟော ကတော။ န ဟိ သော အရူပဓမ္မာရမ္မဏောတိ အနုယောဂံ ပရိဟရန္တော **''ဣဒဉ္စ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဣဒန္တိ** ''သတ္တေ ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ''တိအာဒိဝစနံ။ ဧဝဉှိ သတိ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ ဟဋ္ဌိယမေဝ ယထာဝုတ္တော အနုယောဂေ ပရိဟရိတော တိ။ ယဒဂ္ဂေန သော ဟဋ္ဌိယံ ပရိဟရိတော, တဒဂ္ဂေန အဋ္ဌကထာယမ္ပိ တဿာ အတ္ထဝဏ္ဏနာဘာဝတော။ **ဒေသနာသုခတ္ထမေဝာ**တိ ကေဝလံ ဒေသနာသုခတ္ထံ ဧဝ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ, န ပန စတုဝေကာရဘဝူပကနံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ အာဝိဘာဝသဗ္ဘာဝတော။ ''ဌပေတွာ အရူပဘဝ''န္တိ တ ''ဒွီသု ဘဝေသူ''တိ တ သတ္တေ ပဿတိ ကာမာဝစရဘဝတော, ရူပာဝစရဘဝတော စ စဝမာနေတိ တ ကာမာဝစရဘဝေ, ရူပာဝစရဘဝေ စ ဥပပဇ္ဇမာနေတိ တ ဝုစ္စမာနာ ဟိ ဒေသနာ ယထာရဟံ ဘေဒ္ဒဘေဒကာဒိဝိဘာဝနေန သုခာသုခာဝဗောဓာ စ န ဟောတိ, အဝိသေသေန ပန ဧဝမေဝ ဝုစ္စမာနာ သုခာသုခာဝဗောဓာ စ။ ဒေသေတုံ, အဝဗောဓေတုဉ္စ သုကရတာပယောဇနဉှိ ''ဒေသနာသုခတ္ထ''န္တိ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာတိ အာဟ **''အာရုပ္ပေ။ပေ။ နတ္ထီ''** တိ, ဒိဗ္ဗစက္ခုဂောစရဘူတာနံ ရူပဓမ္မာနမဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

## အာသဝက္ခယဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ

**၂၄၈. ဣမဝိပဿနာပာဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနစိတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ,** န လောကိယာဘိညာသု ဝိယ အဘိညာပာဒကံ။ **ဝိပဿနာပာဒကန္တိ** စ ဝိပဿနာယ ပဒဋ္ဌာနဘူတံ, ဝိပဿနာ စ နာမေသာ တိဝိဓာ ဝိပဿကပုဂ္ဂလဘေဒေန မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ဝိပဿနာ, ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနံ ဝိပဿနာ, သာဝကာနံ ဝိပဿနာ စာတိ။ တတ္ထ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ, ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနဉ္စ ဝိပဿနာ စိန္တာမယဉာဏသမ္ဘန္ဓိကာ သယမ္ဘုဉာဏဘူတာ, သာဝကာနံ ပန သုတမယဉာဏသမ္ဘန္ဓိကာ ပရောပဒေသသမ္ဘူတာ။ သာ ''ဌပေတွာ နေဝသညာနာသညာယတနံ အဝသေသရူပာရူပဇ္ဈာနာနံ အညတရတော ဝုဋ္ဌာယာ''တိအာဒိနာ အနေကဓာ, အရူပမုခဝသေန စတုဓာတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟမုခာနဉ္စ အညတရမုခဝသေန အနေကဓာ စ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၆၄) နာနာနယတော ဝိဘာဝိတာ, မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ပန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿမုခေန ပဘေဒဂမနတော နာနာနယံ သဗ္ဗညုတဉာဏသန္နိသ္သယဿ အရိယမဂ္ဂဉာဏဿ အဓိဋ္ဌာနဘူတံ ပုဗ္ဗဘာဂဉာဏဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တံ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တံ ပရမဂမ္ဘီရံ သဏှသုခုမတရံ အနညသာဓာရဏံ ဝိပဿနာဉာဏံ ဟောတိ , ယံ အဋ္ဌကထာသု ''မဟာဝဇိရဉာဏ''န္တိ ဝုစ္စတိ, ယဿ စ ပဝတ္တိဝိဘာဂေန စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿပ္ပဘေဒဿ ပာဒကဘာဝေန သမာပဇ္ဇိယမာနာ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ချာ ဒေဝသိကံ သတ္ထု ဝဠဉ္ဇနသမာပတ္တိယော ဝုစ္စန္တိ။ သွာယံ ဗုဒ္ဓါနံ ဝိပဿနာစာရော ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝဏ္ဏနာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၁၄၄) ဥဒ္ဒေသတော အာစရိယေန ဒဿိတော, တတော သော အတ္ထိကေဟိ ဂဟေတဗ္ဗော။ ဣမဓ ပန သာဝကာနံ ဝိပဿနာဝ အဓိပ္ပေတာ။

**“အာသဝါနံ ခယဉာဏာယာ”**တိ ဣဒံ ကိရိယာပယောဇနဘူတေ တဒတ္ထေ သမ္ပဒါနဝစနံ, တသ္မာ အာသဝါပိ ပယောဇနဝါစကေ ပယောဇနဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **“ခယဉာဏနိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယာ”**တိ။ ဧဝမီဒိသေသု။ နိဗ္ဗာနံ, အရဟတ္တမဂ္ဂေ စ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဣဓ **ခယော** နာမ, တတ္ထ ဉာဏံ **ခယဉာဏံ,** တဿ နိဗ္ဗတ္တနသင်္ခါတော အတ္ထော ပယောဇနံ, တဒတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ ခေပေတိ ပါပဓမ္မေ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ **ခယော,** မဂ္ဂေါ။ သော ပန ပါပက္ခယော အာသဝက္ခယေန ဝိနာ နတ္ထိ, တသ္မာ “ခယေ ဉာဏ”န္တိ (ဓ. သ. သုတ္တန္တဒုကမာတိကာ ၁၄၈) ဧတ္ထ ခယဂ္ဂဟဏေန အာသဝက္ခယော ဝုတ္တောတိ ဒဿေတိ **“အာသဝါနံ ခယော”**တိ ဣမိနာ။ **အနုပ္ပါဒေ ဉာဏ**န္တိ အာသဝါနမနုပ္ပါဒဘူတေ အရိယဖလေ ဉာဏံ။ ခီယိံသု အာသဝါ ဧတ္ထာတိ **ခယော,** ဖလံ။ သမိတပါပတာယ **သမဏော,** သမိတပါပတာ စ နိပ္ပရိယာယတော အရဟတ္တဖလေနေဝါတိ အာဟ **“အာသဝါနံ ခယာ သမဏော ဟောတီတိ ဧတ္ထ ဖလ”**န္တိ။ **ခယာ**တိ စ ခီဏတ္တာတိ အတ္ထော။ ခီယန္တိ အာသဝါ ဧတ္ထာတိ **ခယော,** နိဗ္ဗာနံ။ “အာသဝက္ခယာ”တိ ပန သမာသဝသေန ဒွိဘာဝံ ကတွာ ဝုတ္တတ္တာ “အာသဝါနံ ခယော”တိ ပဒဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေ အာသဝက္ခယပဒဂ္ဂဟဏံ။

**“ပရိဝဇ္ဇနုပဿိနော”**တိအာဒိကထာ ဓမ္မပဒေ (ဓ. ပ. ၂၅၃)။ တတ္ထ **ဥဇ္ဈာနသညိနော**တိ ဂရဟသညိနော။ **အရာ**တိ ဒူရာ။ “အရာ သိင်္ဃာမိ ဝါရိဇ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၃၄; ဇာ. ၁.၆.၁၁၆) ဝိယ ဟိ ဒူရတ္ထောယံ နိပါတော။ “အာရာ”တိပိ ပါဌော။ အရာသဒ္ဒေါ ဝိယ အာရာသဒ္ဒေါပိ ဒူရတ္ထေ ဧကော နိပါတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒေဝ ဟိ ပဒံ သဒ္ဒသတ္ထေ ဥဒါဟဋံ။ ကာမဉ္စ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** “အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတာ အာရာ ဒူရံ ဂတောဝ ဟောတီ”တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၂၅၃) ဝုတ္တံ, တထာပိ အာသဝဝမိုယာ သင်္ခါရေ ဝမေန္တော ဝိသင်္ခါရဂတော သုဝိဒူရဒူရော, တသ္မာ “အာရာ သော အာသဝက္ခယာ”တိ ဧတ္ထ အာသဝက္ခယပဒံ ဝိသင်္ခါရာဓိဝစနမ္ပိ သမ္ဘဝတီတိ အာဟ **“နိဗ္ဗာန”**န္တိ။ ခယနံ **ခယော,** အာသဝါနံ ခဏနိရောဓော။ သေသံ တဿ ပရိယာယဝစနံ။ ဘင်္ဂေါ အာသဝါနံ ခယောတိ ဝုတ္တောတိ ယောဇနာ။ ဣဓ ပန နိဗ္ဗာနမ္ပိ မဂ္ဂေါပိ အဝိနာဘာဝတော။ န ဟိ နိဗ္ဗာနမနာရဗ္ဘ မဂ္ဂေနေဝ အာသဝါနံ ခယော ဟောတီတိ။

**တန္နိန္န**န္တိ တသ္မိံ အာသဝါနံ ခယဉာဏေ နိန္နံ။ သေသံ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဟဋ္ဌိယံ **ဣဒံ ဒုက္ခ**န္တိ ဒုက္ခဿ အရိယသစ္စဿ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ, အနဝသေသေတွာ စ တဒါ တဿ ဘိက္ခုနော ပစ္စက္ခတော ဂဟိတဘာဝဒဿနန္တိ ဒဿေတုံ **“ဧတ္တက”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ **ဧတ္တကံ ဒုက္ခ**န္တိ တဿ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ **န ဣတော ဘိယျော**တိ အနဝသေသေတွာ ဂဟိတဘာဝဒဿနံ။ တေနာဟ **“သဗ္ဗမ္ပိ ဒုက္ခသစ္စ”**န္တိအာဒိ။ သရသလက္ခဏပဋိဝေဓဝသေန ပဇာနနမေဝ ယထာဘူတံ ပဇာနနံ နာမာတိ ဒဿေတိ **“သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန”**တိ ဣမိနာ။ **ရသော**တိ သဘာဝေါ ရသိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗောတိ ကတွာ, အတ္တနော ရသော **သရသော,** သော ဧဝ လက္ခဏံ, တဿ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈနေနာတိ အတ္ထော။ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈန္တော စ နာမ ယထာ တသ္မိံ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္ဆာ ဒုက္ခသစ္စဿ သရူပါဒိပရိစ္ဆေဒေ သမ္မောဟော န ဟောတိ, တထာ တဿ ပဝတ္တိယာဝ။ တေန ဝုတ္တံ **“ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ”**တိ။ **“နိဗ္ဗတ္တိက”**န္တိ ဣမိနာ “ဒုက္ခံ သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ **ဒုက္ခသမုဒယော**”တိ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတိ။ **တဒုဘယ**န္တိ ဒုက္ခံ, ဒုက္ခသမုဒယော စ။ **ယံ ဌာနံ ပတွာ**တိ ယံ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတေန ကာရဏဘူတံ အာဂမ္မ။ **ဌာန**န္တိ ဟိ ကာရဏံ ဝုစ္စတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ ဖလံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ ကတွာ။ **တဒုဘယံ ပတွာ**တိ စ တဒုဘယဝတော ပုဂ္ဂလဿ တဒုဘယဿ ပတ္တိ ဝိယ ဝုတ္တာ။ ပုဂ္ဂလဿေဝ ဟိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိ, န တဒုဘယဿ။ အပိစ **ပတွာ**တိ ပါပုဏနဟေတု, ပုဂ္ဂလဿ အာရမ္မဏကရဏဝသေန သမာပဇ္ဇနတောတိ အတ္ထော။ အသမာနကတ္တုကေ ဝိယ ဟိ သမာနကတ္တုကေပိ တွာပစ္စယဿ ဟေတုဝသေန ပဝတ္တိ သဒ္ဒသတ္ထေသု ပါကဋာ။ **အပ္ပဝတ္တိ**န္တိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ “န ပဝတ္တတိ တဒုဘယမေတေနာ”တိ ကတွာ, အပ္ပဝတ္တိဌာနံ ဝါ “န ပဝတ္တတိ တဒုဘယမေတ္ထာ”တိ ကတွာ, အနေန စ “ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ ဧတ္ထ, ဧတေနာတိ ဝါ **ဒုက္ခနိရောဓော**”တိ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတိ, ဒုက္ခသမုဒယဿ ပန ဂဟဏံ တံနိဗ္ဗတ္တကဿ နိရုဇ္ဈနတော တဿာပိ နိရုဇ္ဈနဒဿနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နိဗ္ဗာနပဒေယေဝ ဝါ-သဒ္ဒေါ နိဝတ္တတီတိ အယံ-သဒ္ဒေါ ပုန ဝုတ္တော။ သဗ္ဗနာမိကဉှိ ပဒံ ဝုတ္တဿ ဝါ လိင်္ဂဿ ဂါဟကံ, ဝုစ္စမာနဿ ဝါ။ **တဿာ**တိ ဒုက္ခနိရောဓဿ။ **သမ္ပါပက**န္တိ သစ္ဆိကရဏဝသေန သမ္မဒေဝ ပါပကံ, ဧတေန စ “ဒုက္ခနိရောဓံ ဂမယတိ, ဂစ္ဆတိ ဝါ ဧတာယာတိ **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ,** သာယေဝ ပဋိပဒါ **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ**”တိ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတိ။

**ကိလေသဝသေနာ**တိ အာသဝသင်္ခာတကိလေသဝသေန။ တဒေဝ အာသဝပရိယာယေန ဒဿေန္တော ပုန အာဟ, တသ္မာ န တွေ ပုနရုတ္တိဒေါသောတိ အဓိပ္ပာယော။ ပရိယာယဒေသနာဘာဝတေ နာမ ဟိ အာဝေဏိကော ဗုဒ္ဓဓမ္မောတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ နနု စ အာသဝတနံ ဒုက္ခသစ္စပရိယာယောဝ အတ္ထိ, န သေသသစ္စပရိယာယော, အထ ကသ္မာ သရူပတော ဒဿိတသစ္စာနိယေဝ ကိလေသဝသေန ပရိယာယတော ပုန ဒဿေန္တော ဧဝမာဟာတိ ဝုတ္တန္တိ? သစ္စံ, တံသမ္ဗန္ဓတ္တာ ပန သေသသစ္စာနံ တံသမုဒယာဒိပရိယာယောပိ လဗ္ဘတီတိ ကတ္ဂာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒုက္ခသစ္စပရိယာယဘူတအာသဝသမ္ဗန္ဓာနိ ဟိ အာသဝသမုဒယာဒီနီတိ, သစ္စာနိ ဒဿေန္တောတိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ''အာသဝတနံ ခယဉာဏာယာ''တိ အာရဒ္ဓတ္တာ စေတ္ထ အာသဝတနမေဝ ဂဟဏံ, န သေသကိလေသာနံ တထာ အနာရဒ္ဓတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ''ကာမာသဝတပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၄၈; မ. နိ. ၁.၄၃၃; ၃.၁၉) အာသဝဝိမုတ္တသီသေနေဝ သဗ္ဗကိလေသဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ ''ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ''တိအာဒိနာ မိဿကမဂ္ဂေဝ ဣဓ ကထိတော လောကိယဝိပဿနာယ လောကုတ္တရမဂ္ဂဿ မိဿကတ္တာတိ ဝုတ္တံ **''သဟ ဝိပဿနာယ ကော ဋိပ္ပတ္တံ မဂ္ဂံ ကထေသီ''**တိ။ ''ဇာနတော ပဿတော''တိ ဣမိနာ တယောပိ ပရိညာသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယာ ဝုတ္တာ စတုသစ္စပဇာနနာယ ဧဝ စတုကိစ္စသိဒ္ဓိတော, ပဟာနာဘိသမယော ပန ဟာရိသေသတော ''ဝိမုစ္စတီ''တိ ဣမိနာ ဝု တ္တောတိ အာဟ **''မဂ္ဂက္ခဏံ ဒဿေတီ''** တိ။ စတ္တာရိ ဟိ ကိစ္စာနိ စတုသစ္စပဇာနနာယ ဧဝ သိဒ္ဓါနိ။ ယထာဟ ''တံ ခော ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညာတန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခုံ ဥဒပါဒီ''တိ အာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၅; ပဋိ. မ. ၂.၂၉)။ အယံ **အဋ္ဌကထာ**မုတ္တကော နယော – **ဇာနတော ပဿတော** တိ စ ဟေတုနိဒ္ဒေသော, ''ဇာနနဟေတု ပဿနဟေတု ကာမာသဝတပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ''တိအာဒိနာ ယောဇနာ။ ကာမဉ္စေတ္ထ ဇာနနပဿနကိရိယာနံ, ဝိမုစ္စနကိရိယာယ စ သမာနကာလတာ, တထာပိ ဓမ္မာနံ သမာနကာလိကာနမ္ပိ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နတာ သဟဇာတာဒိကောဋိယာ လဗ္ဘတီတိ, ဟေတုဂဗ္ဘဝိသေသနတာဒဿနမေတန္တိပိ ဝဒန္တိ။

ဘတသဝဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဘဝရာဂဿ ဝိယ ဘဝဒိဋ္ဌိယာပိ သမဝရောဓောတိ ဒိဋ္ဌာသဝဿာပိ သင်္ဂဟော ဒ ဋ္ဌဗ္ဗော, အစုနာ ပန ''ဒိဋ္ဌာသတပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ''တိ ကတ္တစိ ဟဍော ဒိဿတိ, သော န ပောရာဏော, ပစ္ဆာ ပမာ ဒလိခိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဘယဘေရဝသုတ္တသံဝဏ္ဏနာ** ဒီသု (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၄) အနေကာသုပိ တထေဝ သံဝဏ္ဏိ တတ္တာ။ တွေ စ ကိဉ္စာပိ ဟဋ္ဌိယံ သစ္စပဋိဝေဓေ အနိယမိတပုဂ္ဂလဿ အနိယမိတကာလဝသေန ဝုတ္တော, တ ထာပိ အဘိသမယကာလေ တဿ ပစ္စုပ္ပန္နတံ ဥပာဒာယ ''ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော''တိ ဝတ္တမာနကာလနိဒ္ဒေ သော ကတော, သော စ ကာမံ ကဿစိ မဂ္ဂက္ခဏတော ပရံ ယာဝဇ္ဇတနာ အတီတကာလိကော ဧဝ, သဗ္ဗပဌမံ ပနဿ အတီတကာလိကတ္တံ ဖလက္ခဏေန ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **''ဝိမုတ္တသ္မိန္တိ ဣမိနာ ဖလက္ခဏ''** န္တိ။ **ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ**န္တိ ဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ တထာ စေဝ ဝုတ္တတ္တာ။ တဂ္ဂဟဏေန ပန တဒဝိနာဘာဝတော သေသာနိ နိရဝ သေသာနိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ, ဧကဒေသာနိ တ အပရိပုဏ္ဏာယပိ ပစ္စဝေက္ခဏာယ သမ္ဘဝတော။ **''ခီဏာ ဇာတီ''**တိအာဒီ ဟိ ပဒေဟိ ''နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယာ''တိ ပဒပရိယောသာနေဟိ။ **တဿ** တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ။ **ဘူမိ**န္တိ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ နနု စ ''ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တ''န္တိ ဝုတ္တံ ဖလမေဝ တဿ အာရမ္မဏသင်္ခာတာ ဘူမိ, အထ ကထံ ''ခီဏာ ဇာ တီ''တိအာဒီဟိ တဿ ဘူမိဒဿနန္တိ စောဒနံ သောဓေတုံ **''တေန ဟီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန ပဟီနကိလေသပ စ္စဝေက္ခဏေန ဝိဇ္ဇမာနဿာပိ ကမ္မဿ အာယတိံ အပ္ပဋိသန္ဓိကဘာဝတော ''ခီဏာ ဇာတီ''တိ ပဇာနာတိ, ယသ္မာ စ မဂ္ဂပစ္စဝေက္ခဏာဒီဟိ ''ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယ''န္တိအာဒီနိ ပဇာနာတိ, တသ္မာ ''ခီဏာ ဇာတီ''တိအာဒီဟိ တဿ ဘူမိ ဒဿနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ''တေန ဉာဏေနာ''တိ ဟိ ယထာရဟတော, အဝိနာဘာဝတော စ ဂဟိတေန ပဉ္စဝိဓေန ပစ္စ ဝေက္ခဏဉာဏေနာတိ အတ္ထော။

''ခီဏာ ဇာတီ''တိ တွေ သောတုဇနာနံ သုဝိညာပနတ္တံ ပရမ္မုခါ ဝိယ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေတိ **''ကတမာ ပနာ''**တိ အာဒိနာ။ ယေန ပနာဓိပ္ပာယေန စောဒနာ ကတာ, တဒဓိပ္ပာယံ ပကာသေတ္ဂာတ ပရိဟာရံ ဝတ္တုကာမော **''န တာဝဿ သာ''**တိအာဒိမာဟ။ ''န တာဝ။ပေ။ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ''တိ ဝက္ခမာနမေဝ ဟိ အတ္ထံ မနသိ ကတ္ဂာ အယံ စောဒနာ သမုဋ္ဌာ ပိတာ, တတ္ထ **န တာဝဿ အတီတာ** **ဇာတိ ခီဏာ**တိ အဿ ဘိက္ခုနော အတီတာ ဇာတိ, န တာဝ မဂ္ဂဘာဝနာယ ခီ ဏာ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **''ပုဗ္ဗေဝ ခီဏတ္တာ''** တိ, မဂ္ဂဘာဝနာယ ပုရိမတရမေဝ နိရုဇ္ဈနဝသေန ခီဏတ္တာတိ အဓိ ပ္ပာယော။ န အနာဂတာ အဿ ဇာတိ ခီဏာ မဂ္ဂဘာဝနာယာတိ ယောဇနာ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **''အနာဂတေ တ ယာမာဘာဝတော''**တိ, ဣဒဥ္စ အနာဂတဘာဝသာမညမေဝ ဂဟေတ္ဂာ လေသေန စောဒနာဓိပ္ပာယဝိဘာဝနတ္တံ ဝဒတိ, န အနာဂတဝိသေသံ အနာဂတေ မဂ္ဂဘာဝနာယ ခေပနပယောဂဘာဝတောတိ အတ္ထော။ ဝိဇ္ဇမာနေယေဝ ဟိ ပယော

ကေ သမ္ဘဝတိ, န အဝိဇ္ဇမာနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အနာဂတဝိသေသော ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတော, တဿ စ ခေပနေ
တယာမောပိ လဗ္ဘတေဝ။ တေနာဟ **“ယာ ပန မဂ္ဂဿာ”** တိအာဒိ။ **အနာဂတဝိသေသော**တိ စ အဘာဝိတေ မဂ္ဂေ ဥပ္
ပဇ္ဇနာရဟော အနန္တရဇာတိဘေဒော ဝုစ္စတိ။ န ပစ္စုပ္ပန္နာ အဿ ဇာတိ ခီဏာ မဂ္ဂဘာဝနာယာတိ ယောဇနာ။ တတ္ထ
ကာရဏမာဟ **“ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ”** တိ, ဧကဘဝပရိယာပန္နတာယ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာတိ အတ္ထော။ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ
ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဟိ ဇာတိ။ ‘‘ယာ ပနာ’’တိအာဒိနာ ပန မဂ္ဂဘာဝနာယ ကိလေသဟေတုဝိနာသနမုခေန အနာဂ
တဇာတိယာ ဧဝ ခီဏဘာဝေ ပကာသိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသူ** တိ ဘဝတ္တယဂ္ဂဟဏံ ဝုတ္
တနယေန အနဝသေသတော ဇာတိယာ ခီဏဘာဝဒဿနတ္ထံ, ပုဗ္ဗပဒဒွယေပေတ္ထ ဥတ္တရပဒလောပေါ။ **ဧကစတုပဉ္စ**
**က္ခန္ဓပ္ပဘေဒါ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **“တံ သော”**တိအာဒိ ‘‘ကထဉ္စ နံ ပဇာနာတီ’’တိ စောဒနာယ သောဓနာဝစ
နံ။ တတ္ထ **တန္တိ** ယထာဝုတ္တံ ဇာတိံ။ **သော**တိ ခီဏာသဝေါ ဘိက္ခု။ **ပစ္စဝေက္ခိတွာ** တိ ပဇာနနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဟီန
ကိလေသပစ္စဝေက္ခဏာဒဿနံ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခဏာပရမ္ပရာယ တထာ ပဇာနနာ သိဒ္ဓါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပစ္စဝေ
က္ခဏာနန္တရဝိဘာဝနတ္ထမေဝ ဟိ **“ဇာနန္တော ပဇာနာတီ”** တိ ဝတ္တမာနဝစနဒွယံ ဝုတ္တံ, ဇာနန္တော ဟုတွာ, ဇာနန
ဟေတု ဝါ ပဇာနာတိ နာမာတိ အတ္ထော။

ဗြဟ္မစရိယဝါသော နာမ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသတော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ နိဗ္ဗတ္တနမေဝါတိ အာဟ **“ပရိဝုတ္ထ”** န္
တိ, သမန္တတော နိရဝသေသေန ဝသိတံ ပရိစိဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ကသ္မာ ပနိဒံ သော အတီတကာလဝသေန ပဇာနာတီ
တိ အနုယောဂေနာဟ **“ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန ဟိ သဒ္ဓိ”** န္တိအာဒိ။ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကောပိ ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တ
လက္ခဏော သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော နာမ **ဒက္ခိဏာဝိဘင်္ဂသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၇၉) တထာ
ဧဝ ဝုတ္တတ္တာ။ **ဝသန္တိ နာမာ** တိ ဝသန္တာ ဧဝ နာမ ဟောန္တိ, န ဝုတ္ထဝါသာ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္ထဝါသတ္တာ။ နနု စ
‘‘သော ‘ဣဒံ ဒုက္ခ’’န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ’’တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌိမံ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ ဝုတ္တာ, န သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယော,
အထ ကသ္မာ **“စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဝသေန သောဠသဝိဓံ ကိစ္စံ နိ
ဋ္ဌာပိတ”**န္တိ အဋ္ဌင်္ဂိကဿ မဂ္ဂဿ သာဓာရဏတော ဝုတ္တန္တိ? သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနမ္ပိ စတုကိစ္စသာဓနဝသေန
ပဝတ္တိတော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဟိ စတူသု သစ္စေသု ပရိညာဒိကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တမာနာယ သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒီနမ္ပိ သေ
သာနံ ဒုက္ခသစ္စေ ပရိညာဘိသမယာနုဂုဏာဝ ပဝတ္တိ, ဣတရသစ္စေသု စ နေသံ ပဟာနာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တိ ပါက
ဋာ ဧဝါတိ။ ဒုက္ခနိရောဓမဂ္ဂေသု ယထာက္ကမံ ပရိညာသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာပိ ယာဝဒေဝ သမုဒယပဟာနတ္ထာတိ ကတွာ
တဒတ္ထေယေဝ တာသံ ပက္ခိပနေန ‘‘ကတံ ကရဏီယ’’န္တိ ပဒဿ အဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေတုံ **“တေနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္
တံ။ **“ဒုက္ခမူလံ သမုစ္ဆိန္န”** န္တိ ဣမိနာပိ တဒေဝ ပကာရန္တရေန ဝိဘာဝေတိ။

ကသ္မာ ပနေတ္ထ ‘‘ကတံ ကရဏီယ’’န္တိ အတီတနိဒ္ဒေသော ကတောတိ အာဟ **“ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကာဒ
ယော”**တိအာဒိ။ ဣမေ ပကာရာ **ဣတ္ထံ,** တဗ္ဘာဝေ **ဣတ္ထတ္တ** န္တိ ဒဿေတိ **“ဣတ္ထတ္တာဘာဝါယ”** တိ ဣမိနာ,
**အာယ**-သဒ္ဒော စ သမ္ပဒာနတ္ထေ, တဒတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ တေ ပန ပကာရာ အရိယမဂ္ဂဗျာပာရဘူတာ ပရိညာဒ
ယော ဣဓာဓိပ္ပေတာတိ ဝုတ္တံ **“ဧဝံ သောဠသကိစ္စဘာဝါယ”**တိ။ တေ ဟိ မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတော မဂ္ဂါနုဘာဝေန ပါ
ကဋာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ မဂ္ဂေ ပစ္စဝေက္ခိတေ တံကိစ္စပစ္စဝေက္ခဏာယပိ သုခေန သိဒ္ဓိတော။ ဧဝံ သာဓာရဏတော
စတူသု မဂ္ဂေသု ပစ္စေကံ စတုကိစ္စဝသေန သောဠသကိစ္စဘာဝံ ပကာသေတွာ တေသုပိ ကိစ္စေသု ပဟာနမေဝ ပဓာနံ တ
ဒတ္ထတ္တာ ဣတရေသံ ပရိညာဒီနန္တိ တဒေဝ ဝိသေသတော ပကာသေတုံ **“ကိလေသက္ခယဘာဝါယ ဝါ”** တိ အာဟ။

အပိစ ပုရိမနယေန ပစ္စဝေက္ခဏာပရမ္ပရာယ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိဓိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပဓာနတ္တာ ပဟီနကိလေသ
ပစ္စဝေက္ခဏာဝိဓိမေဝ ဒဿေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အယံ ပကာရော **ဣတ္ထံ,** တဗ္ဘာဝေ **ဣ
တ္ထတ္တံ, အာယ**သဒ္ဒော စေတ္ထ သမ္ပဒာနဝစနဿ ကာရိယဘူတော နိဿက္ကတ္ထေတိ ဒဿေတိ **“ဣတ္ထ
ဘာဝတော”**တိ ဣမိနာ။ ‘‘ဣမသ္မာ ဧဝံ ပကာရာ’’တိ ပန ဝဒန္တော ပကာရော နာမ ပကာရဝန္တတော အတ္ထတော ဘေ
ဒော နတ္ထိ။ ယဒိ ဟိ သော ဘေဒော အဿ, တဿေဝ သော ပကာရော န သိယာ, တသ္မာ ဣတ္ထံ-သဒ္ဒော ပကာရဝန္တ
ဝါစကော, အတ္ထတော ပန အဘေဒေပိ သတိ အဝယဝါဝယဝိတာဒိနာ ဘေဒပရိကပ္ပနာဝသေန သိယာ ကိဉ္စိ ဘေဒမတ္
တံ, တသ္မာ ဣတ္ထတ္တသဒ္ဒော ပကာရဝါစကောတိ ဒဿေတိ။ အယမိဓ **ဋီကာယံ,** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၈) **မဇ္ဈိမာဂမ
ဋီကာဝိနယဋီကာ**ဒီသု (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၄) စ အာဂတနယော။

သဒ္ဒဝိဒူ ပန ပဝတ္တိနိမိတ္တာနုသာရေန ဧဝမိစ္ဆန္တိ – အယံ ပကာရော အဿာတိ **ဣတ္ထံ,** ပကာရဝန္တော။ ဝိစိတ္ရာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ။ တဿ ဘာဝေါ **ဣတ္ထတ္တံ,** ပကာရော, ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဣတ္ထဘာဝေါ ဣမဿ ဧဝံ ပကာရာ”**တိ အာဟာတိ။ ပဌမဝိကပ္ပေပိ ယထာရဟံ သေ နယော။ **ဣအနိ ဝတ္တမာနခန္ဓသန္တာနာ** တိ သရူပကထနံ။ **အပရန္တိ** အနာဂတံ။ **“ဣမေ ပန ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိ”** တိ ဣအနိ ဟဒေ့၊ “ဣမေ ပန စရိမကတ္တဘာဝသင္ခါတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိ”တိ ပန **မဇ္ဈိမာဂမဝိနယဋီကာ** ဒီသု, (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁၄) ဣမစ **ဋီကာယံ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၈) ဥလ္လိင်္ဂိတဟဒေ့။ တတ္ထ **စရိမကတ္တဘာဝသင္ခါတာ** တိ ဧကေသန္တတိပရိယာပန္နဘာဝေန ပစ္ဆိမကတ္တဘာဝကထိတာ။ **ပရိညာတာ**တိ မဂ္ဂေန ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဉာတာ။ **တိဋ္ဌန္တိ** တိ အပ္ပတိဋ္ဌာ အနောကာသာ တိဋ္ဌန္တိ။ ဧတေန ဟိ တေသံ ခန္ဓာနံ အပရိညာမူလာဘာဝေန အပတိဋ္ဌာဘာဝံ ဒဿေတိ။ အပရိညာမူလိကာ ဟိ ပတိဋ္ဌာ, တဒဘာဝတော ပန အပ္ပတိဋ္ဌာဘာဝေါ။ ယထာဟ “ကဗဠီကာရေ စေ ဘိက္ခဝေ အာဟာရေ အတ္ထိ ရာဂေါ, အတ္ထိ နန္ဒီ, အတ္ထိ တဏှာ, ပတိဋ္ဌိတံ တတ္ထ ဝိညာဏံ ဝိရူဠှ”န္တိအာဒိ (သံ. နိ. ၂.၆၄; ကထာ. ၂၉၆; မဟာနိ. ၇)။ တဒုပမံ ဝိဘာဝေတိ **“ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ ဝိယာ”** တိ ဣမိနာ, ယထာ ဆိန္နမူလကာ ရုက္ခာ မူလာဘာဝတော အပ္ပတိဋ္ဌာ အနောကာသာ တိဋ္ဌန္တိ, ဧဝမေတေပိ အပရိညာမူလာဘာဝတောတိ။ အယမေတ္ထ သြပမ္မသံသန္ဒနာ။ **စရိမကစိတ္တနိရောဓေနာ** တိ ပရိနိဗ္ဗာနစိတ္တနိရောဓေန။ **အနုပာဒာနော**တိ အနိန္ဓနော။ **အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ** န္တိ ယေသု ခန္ဓေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု တထာ တထာ ပရိကပ္ပနာသိဒ္ဓာ ပညတ္တိ, တဒဘာဝတော တဿာပိ ဓရမာနကပညတ္တိယာ အဘာဝေန အပညတ္တိကဘာဝံ ဂမိဿန္တိ။ ပဏ္ဏတ္တိ ပညတ္တီတိ ဟိ အတ္ထတော ဧကံ ယထာ “ပညာသ ပဏ္ဏာသာ”တိ။ ပညာသ ပဏ္ဏာ ဒေသောတိ ဟိ အက္ခရစိန္တကာ ဝဒန္တိ။

၂၄၉. ယေဘုယ္ယေန သံခိပတိ သင်္ကုစိတော ဘဝတီတိ **သံဝဋ္ဋော,** ပဗ္ဗတမတ္တကံ။ တဉှိ ပဗ္ဗတဟဒတော အနုက္ကမေန ဗဟုလံ သံခိတ္တံ သင်္ကုစိတံ ဟောတိ။ တေနာဟ **“ပဗ္ဗတမတ္ထကေ”** တိ, ပဗ္ဗတသိခရေတိ အတ္ထော။ အယံ **အဋ္ဌကထာ**မုတ္တကော နယော – သဥ္ဝိပိယတိ ပဗ္ဗတဘာဝေန ဂဏီယတီတိ သံဝဋ္ဋော, ပဗ္ဗတပရိယာပန္နော ပဒေသော, တသ္မိံ ပဗ္ဗတပရိယာပန္နေ ပဒေသေတိ အတ္ထောတိ။ **အနာဝိလော**တိ အကာလုသိယော, သာ စဿ အနာဝိလတာ ကဒ္ဒမာဘာဝေန ဟောတီတိ အာဟ **“နိက္ကဒ္ဒမော”** တိ။ သပတိ အပအပိ သမာနာ ဂစ္ဆတီတိ **သိပ္ပိ,** ခုဒ္ဒကာ သိပ္ပိ **သိပ္ပိယော** ကာ-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ, ယော “မုတ္တိကော”တိပိ ဝုစ္စတိ။ သဝတိ ပသဝတီတိ **သမ္ဗုကော,** ယံ “ဇလသုတ္တိ, သင်္ခလိကာ”တိ စ တေပဟရန္တိ။ သမာဟာရေ ယေဘုယ္ယတော နပုံသကပယောဂေတိ ဝုတ္တံ **“သိပ္ပိယသမ္ဗုက”**န္တိ။ ဧဝမီဒိသေသု။ **သက္ခရာ** တိ မုဋ္ဌိပ္ပမာဏာ ပာသာဏာ။ **ကထလာနီ**တိ ကပာလခဏ္ဍာနိ။ သမူဟာတစကဿ ဃဋ္ဌာသဒ္ဒဿ ဣတ္ထိ လိင်္ဂဿာပိ ဒိဿနတော “ဂုမ္ဗ”န္တိ ပဒဿတ္ထံ ဒဿေတိ **“ဃဋာ”**တိ ဣမိနာ။

ကာမဉ္စ “သိပ္ပိယသမ္ဗုကမ္ပိ သက္ခရကထလမ္ပိ မစ္ဆဂုမ္ဗမ္ပိ တိဋ္ဌန္တမ္ပိ စရန္တမ္ပီ”တိ ဧတ္ထ သက္ခရကထလံ တိဋ္ဌတိယေဝ, သိပ္ပိယသမ္ဗုကမစ္ဆဂုမ္ဗာနိ စရန္တိပိ တိဋ္ဌန္တိပိ, တထာပိ သဟစရဏနယေန သဗ္ဗာနေဝ စရန္တိ ဝိယ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“တိဋ္ဌန္တမ္ပိ စရန္တမ္ပီတိ ဧတ္ထာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဟိ **“သက္ခရကထလံ တိဋ္ဌတိယေဝ”**တိအာဒိနာ ယထာသမ္ဘဝမတ္ထံ ဒဿေတိ, **“ယထာ ပနာ”**တိအာဒိနာ ပန သဟစရဏနယံ။ **ပန**-သဒ္ဒေါ အရုစိသံသူစနေ, တထာပီတိ အတ္ထော။ **အန္တရန္တရာ** တိ ဗဟူနံ ကဝိနမန္တရန္တရာ ဋ္ဌိတာသု ကဝိသု ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ။ **ကတေ**တိ ကဝိယော။ **ဣတရာပီ**တိ ဋ္ဌိတာပိ နိသိန္နာပိ။ **စရန္တီတိ ဝုစ္စန္တိ** သဟစရဏနယေန။ **တိဋ္ဌန္တမေ ဝ**တိအာဒိသု အယမဓိပ္ပာယော – သိပ္ပိယသမ္ဗုကမစ္ဆဂုမ္ဗာနံ စရဏကိရိယာယပိ ယောဂတော ဌာနကိရိယာယ အနေကန္တတ္တာ ဧကန္တတော တိဋ္ဌန္တမေဝ န ကအစိပိ စရန္တံ သက္ခရကထလံ ဥပာဒာယ သိပ္ပိယသမ္ဗုကမ္ပိ မစ္ဆဂုမ္ဗမ္ပိ တိဋ္ဌန္တန္တိ ဝုတ္တံ, န တု တေသံ ဌာနကိရိယမုပာဒာယ။ တေသံ ပန စရဏကိရိယမုပာဒာယ “စရန္တမ္ပီ”တိ ပိ-သဒ္ဒလောပေဟ ဟောတ္တ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဣတရမ္ပိ ဒွယ** န္တိ သိပ္ပိယသမ္ဗုကမစ္ဆဂုမ္ဗံ ပဒဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ဣတရဉ္စ ဒွယ** န္တိ သိပ္ပိယသမ္ဗုကမစ္ဆဂုမ္ဗမေဝ။ **စရန္တန္တိ ဝုတ္တ** န္တိ ဧတ္ထာပိ တေသံ ဌာနကိရိယမုပာဒာယ “တိဋ္ဌန္တမ္ပီ”တိ ပိ-သဒ္ဒလောပေဟ, ဧဝမေတ္ထ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ သဟစရဏနယော ဒဿိတော, အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန ပန ယထာလာဘနယောပိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ကိံ တ ဣမာယ သဟစရိယာယ, ယထာလာဘဂ္ဂဟဏံ ပနေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သက္ခရကထလဿ ဟိ ဝသေန တိဋ္ဌန္တန္တိ, သိပ္ပိသမ္ဗုကဿ မစ္ဆဂုမ္ဗဿ စ ဝသေန တိဋ္ဌန္တမ္ပိ စရန္တမ္ပီတိ ဧဝံ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၉)။ အလဗ္ဘမာနဿာပိ အတ္ထဿ သဟယောဂီဝသေန ဒေသနာမတ္တံ ပတိ သဟစရဏနယော, သာဓာရဏတော ဒေသိတဿာပိ အတ္ထဿ သမ္ဘဝဝသေန ဝိဝေစနံ ပတိ ယထာလာဘနယောတိ ဥဘယထာပိ ယုဇ္ဇတိ။

ဝေမေ့တ္တ ဝဒန္တိ – **အဋ္ဌကထာယံ** ‘‘သက္ခရကထလံ တိဋ္ဌတိယေဝ, ကူတရာနိ စရန္တိပိ တိဋ္ဌန္တိပီ’’တိ ကူမိနာ ယထာလာဘနယော ဒဿိတော ယထာသမ္ဘဝံ အတ္ထဿ ဝိဝေစိတတ္တာ, ‘‘ယထာ ပနာ’’တိအာဒိနာ ပန သဟာစရဏနယော အလဗ္ဘမာနဿာပိ အတ္ထဿ သဟယောဂီဝသေန ဒေသနာမတ္တဿ ဝိဘာဝိတတ္တာတိ , တဒေတမ္ပိ အနုပဝဇ္ဇမေဝ အတ္ထဿ ယုတ္တတ္တာ, **အဋ္ဌကထာယဉ္စ** တထာ ဒဿနဿာပိ သမ္ဘဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **‘‘တတ္ထာ’’**တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ **တီရေ**တိ ဥဒကရဟဒဿ တီရေ။ **ဥဒကရဟဒေ** စ နာမ ကတ္ထစိ သမုဒ္ဒေပိ ဝုစ္စတိ ‘‘ရဟဒေပိ တတ္ထ ဂမ္ဘီရော, သမုဒ္ဒော သရိတောဒကော’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၈)။ ကတ္ထစိ ဇလာသယောပိ ‘‘ရဟဒေပိ တတ္ထ ဓရဏီ နာမ, ယတော မေဃာ ပဝဿန္တိ, ဝဿာ ယတော ပတာယန္တီ’’တိအာဒီသု, (ဒီ. နိ. ၃.၂၈၁) ကူဓာပိ ဇလာသယောယေဝ။ သော ဟိ ဥဒကဝသေန ရဟော စက္ခုရဟာဒိကံ ဒဒာတီတိ **ဥဒကရဟဒေ** ဩ-ကာရဿ အ-ကာရံ ကတွာ။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန ‘‘ဥဒကံ ဟရတီတိ **ဥဒကရဟဒေ** နိရုတ္တိနယေနာ’’တိ ဝဒန္တိ။

**‘‘တွောဝတာ’’** တိအာဒိနာ စတုတ္ထဇ္ဈာနာန္တရံ ဒဿိတဝိပဿနာဉာဏတော ပဋ္ဌာယ ယထာဝုတ္တတ္ထသ္သ သမ္ပိဏ္ဍနံ။ တတ္ထ **တွောဝတာ** တိ ‘‘ပုန စပရံ မဟာရာဇ ဘိက္ခု ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ။ပေ။ ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတီ’’တိအာဒိနာ တွောကေန, တေပရိမာဏဝန္တေန တ ဝစနက္ကမေန။ **ဝိပဿနာဉာဏ** န္တိ ဉာဏဒဿနနာမေန ဒဿိတံ ဝိပဿနာဉာဏံ, တဿ စ ဝိသုံ ဂဏနဒဿနေန ဟေဋ္ဌာ စတုတ္ထဇ္ဈာနာနန္တရံ ဝတ္တဗ္ဗတာကာရဏေသု တီသု နယေသု တတိယနယဿေဝ ယုတ္တတရဘာဝတောပိ ဒီပိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မနောမယဉာဏေဿ ကူဒ္ဓိဝိဓသမဝရောဓိတဘာဝေ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၃၇၉ အာဒယော) ဝုတ္တေပိ ကူမ ဟဋ္ဌိယံ ဝိသုံ ဒေသိတတ္တာ ဝိသုံ ဧဝ ဂဟဏံ, တထာ ဒေသနာ စ ဟဋ္ဌိယေက္ကသန္ဒိဋ္ဌိကသာမညဖလတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနာဂတံသဉာဏယထာကမ္မူပဂဉာဏဒွယဿ ဟဋ္ဌိယံ အနာဂတတ္တာ **‘‘ဒိဗ္ဗစက္ခုဝသေန နိပ္ဖန္န’’** န္တိ ဝုတ္တံ, တဗ္ဗသေန နိပ္ဖန္နတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတံ တံ ဉာဏဒွယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ဟိ အနာဂတံသဉာဏံ, ယထာကမ္မူပဂဉာဏဉ္စာတိ ဒွေပိ ဉာဏာနိ ပရိဘဏ္ဍာနိ ဟောန္တီတိ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ** န္တိ စုတူပပာတဉာဏနာမေန ဒဿိတံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ။

သဗ္ဗေသံ ပန ဒသန္နံ ဉာဏာနံ အာရမ္မဏဝိဘာဂဿ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** အနာဂတတ္တာ တတ္ထာနာဂတဉာဏာနံ အာရမ္မဏဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ **‘‘တေသ’’**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တေသ**န္တိ ဒသန္နံ ဉာဏာနံ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ အာရမ္မဏဝိဘာဂေ, တေသု တ ဒသသု ဉာဏေသု။ ဘူမိဘေဒတော ပရိတ္တမဟဂ္ဂတံ, ကာလဘေဒတော အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ, သန္တာနဘေဒတော အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓာ စာတိ **ဝိပဿနာဉာဏံ သတ္တဝိဓာရမ္မဏံ။** ပရိတ္တာရမ္မဏာဒိတိကတ္တယေနေဝ ဟိ တဿ အာရမ္မဏဝိဘာဂေ, န မဂ္ဂါရမ္မဏတိကေန။ **နိမ္မိတရူပာယတနမတ္တမေဝ**တိ အတ္တနာ နိမ္မိတံ ရူပာရမ္မဏမေဝ, အတ္တနာ တ နိမ္မိတေ မနောမယေ ကာယေ ဝိဇ္ဇမာနံ ရူပာယတနမေဝတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ ကူဒ္ဓဉ္ဟိ တဿ ဉာဏဿ အဘိနိမ္မိယမာနေ မနောမယေ ကာယေ ရူပာယတနမေဝရဗ္ဗာ ပဝတ္တနတော ဝုတ္တံ, န ပန တတ္ထ ဂန္ဓာယတနာဒီနမ ဘာဝတော ။ န ဟိ ရူပကလာပေ ဂန္ဓာယတနာဒိဝိရဟိတော အတ္ထီတိ သဗ္ဗထာ ပရိနိပ္ဖန္နမေဝ နိမ္မိတရူပံ။ တေနာဟ **‘‘ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန္နဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏ’’**န္တိ, ယထာက္ကမံ ဘူမိကာလသန္တာနဘေဒတော တိဗ္ဗိဓာရမ္မဏန္တိ အတ္ထော။ နိဗ္ဗာနဝသေန ဧကမ္မာရမ္မဏမ္ပိ သမာနံ အာသဝက္ခယဉာဏံ ပရိတ္တာရမ္မဏာဒိတိကဝသေန တိဝိဓာရမ္မဏံ ဒဿေတုံ **‘‘အပ္ပမာဏဗဟိဒ္ဓာနဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ’’** န္တိ ဝုတ္တံ။ တဉ္ဟိ ပရိတ္တတိကဝသေန အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ, အဇ္ဈတ္တိကဝသေန ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏံ, အတီတတိကဝသေန နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏဉ္စ ဟောတိ။

ဥတ္တရိတရသဒ္ဒော, ပဏီတတရသဒ္ဒော စ ပရိယာယောတိ ဒဿေတိ **‘‘သေဋ္ဌတရ’’** န္တိ ကူမိနာ။ ရတနကူဋံ ဝိယ ကူဋာကရဿ အရဟတ္တံ ကူဋံ ဥတ္တမင်္ဂဘူတံ ဘဂဝတော ဒေသနာယ အရဟတ္တပရိယောသာနတ္တာတိ အာဟ **‘‘အရဟတ္တနိကူဋေနာ’’** တိ။ **ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသီ** တိ တိတ္ထကရမတဟရဝိဘာဝိနိံ နာနာဝိဓကုဟနလပနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိဒ္ဓံသိနိံ တိဝိဓသီလာလင်္ကတပရမသလ္လေခပဋိပတ္တိပရိဒီပိနိံ ဈာနာဘိညာဒိဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝိဘူသိနိံ စုဒ္ဒသဝိဓမဟာသာမညဖလပဋိမဏ္ဍိတံ အနညသာဓာရဏံ သာမညဖလဒေသနံ ရတနာကရံ ဝိယ ရတနကူဋေန အရဟတ္တကူဋေန နိဋ္ဌာပေသိ ‘‘ဝိမုတ္တသ္မိ’’န္တိ ကူမိနာ, အရဟတ္တဖလဿ ဒေသိတတ္တာတိ အတ္ထော။

ဝ

၂၅၀. တ္တောဝတာ ဘဂဝတာ ဒေသိတဿ သာမညဖလသုတ္တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကတ္ဝာ ဣာနိ ဓမ္မသင်္ဂာဟကေဟိ သင်္ဂီတဿ “ဧဝံ ဝုတ္တေ”တိအာဒိပာဌဿပိ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရောန္တော ပဌမံ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတုံ **“ရာဇာ”**တိအာဒိမာဟ။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ သာမညဖလေ, သုတ္တပဒေသေ ဝါ။ ကရဏ **ကာရော,** သာဓုက္ကတိ ကာရော တထာ, “သာဓု ဘဂဝါ, သာဓု သုဂတာ”တိအာဒိနာ တံ ပဝတ္တေန္တော။ **အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာန** န္တိ ဒေသနာယ အာဒိဥ္စ မဇ္ဈဉ္စ ပရိယောသာနဥ္စ။ **သက္ကစ္စံ** သာဒရံ ကရဝံ **သုတ္ဝာ,** “စိန္တေတ္ဝာ”တိ တ္တေ ဣာဒံ ပုဗ္ဗကာလကိရိယာဝစနံ။ ဣာမေ ပဉ္ဇေဟ ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏေ ပုစ္ဆန္တော အဟံ စိရံ ဝတ အမ္ဝဟိ, ဧဝံ ပုစ္ဆန္တောပိ အဟံ ထုသေ ကောဋ္ဋေန္တော ဝိယ ကဉ္စိ သာရံ နာလတ္တန္တိ ယောဇနာ။ တထာ ယော။ပေ.။ ဝိဿဇ္ဇေသိ, တဿ ဘဂဝတော ဂုဏာသမ္ပဒာ အဟော ဝတ။ ဒသဗလဿ ဂုဏာနုဘာဝံ အဇာနန္တော အဟံ ဝဉ္စိတော သုစိရံ ဝတ အမ္ဝဟီတိ။ **ဝဉ္စိတော**တိ စ အညာဏေန ဝဉ္စိတော အာဝဋ္ဋိတော, မောဟေန ပဋိစ္ဆာဒိတော အမ္ဝဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **“ဒသဗလဿ ဂုဏာနုဘာဝံ အဇာနန္တော”**တိ။ သာမညဇောတနာ ဟိ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတိ။ စိန္တေတ္ဝာ အာဝိကရောန္တော တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဥလ္လင်္ဃနသမတ္ထာယပိ ဥဗ္ဗေဂပီတိယာ အနုလ္လင်္ဃနမ္ပိ သိယာတိ အာဟ **“ပဉ္စဝိဓာယ ပီတိယာ ဖုဋ္ဌသရီရော”**တိ။ **ဖုဋ္ဌသရီရော**တိ စ ဖုသိတသရီရောတိ အတ္ထော, န ဗျာပိတသရီရောတိ သဗ္ဗာယ ပီတိယာ အဗျာပိတတ္တာ။ **တန္တိ** အတ္တနော ပသာဒဿ အာဝိကရဏံ, ဥပာသကတ္တပဝေဒနဥ္စ။ **အာရဒ္ဓံ** ဓမ္မသင်္ဂာဟကေဟိ။

**အဘိက္ကန္တာ** တိ အတိက္ကန္တာ ဝိဂတာ, ဝိဂတဘာဝေ စ ခယော တေတိ အာဟ **“ခယေ ဒိဿတီ”** တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **“နိက္ခန္တော ပဌမော ယာမော”** တိ။ **အဘိက္ကန္တတရော** တိ အတိဝိယ ကန္တတရော မနောရမော, တာဒိသော စ သုန္ဒရော ဘဒ္ဒကော နာမာတိ ဝုတ္တံ **“သုန္ဒရေ”** တိ။

**“ကော မေ”**တိအာဒိ ကထာ **ဝိမာနဝတ္ထုမ္ဟိ** (ဝိ. ဝ. ၈၅၇)။ တတ္ထ **ကော**တိ ဒေဝနာဂယက္ခဂန္ဓဗ္ဗာဒီသု ကတမော။ **မေ**တိ မမ။ **ဟာအနီ**တိ ပာဒေ, လိင်္ဂဝိပရိယာယောယံ။ **ဣဒ္ဓိယာ** တိ ဤဒိသာယ ဒေဝိဒ္ဓိယာ။ **ယသသာ**တိ ဤဒိသေန ပရိဝါရေန, ပရိဇနေန စ။ **ဇလန္တိ** ဇလန္တော ဝိဇ္ဇောတမာနော။ **အဘိက္ကန္တေနာ** တိ အတိဝိယ ကန္တေန ကမနီယေန, အဘိရူပေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝဏ္ဏေနာ** တိ ဆဝိဝဏ္ဏေန သရီရဝဏ္ဏနိဘာယ။ **သဗ္ဗာ ဩဘာသယံ ဒိသာ** တိ သဗ္ဗာ ဒသပိ ဒိသာ ဩဘာသယန္တော။ စန္ဒော ဝိယ, သူရိယော ဝိယ စ ဧကောဘာသံ ဧကာလောကံ ကရောန္တော ကော ဝန္ဒတီတိ သမ္ဗန္ဓော။

**အဘိရူပေ**တိ အတိရေကရူပေ ဥဠာရဝဏ္ဏေန သမ္ပန္နရူပေ။ **အဗ္ဘာနုမောဒနေ** တိ အဘိအနုမောဒနေ အဘိပ္ပမောဒိတဘာဝေ။ ကိမတ္တိယံ “အဗ္ဘာနုမောဒနေ”တိ ဝစနန္တိ အာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ ယုတ္တံ တာဝ ဟောတု အဗ္ဘာနုမောဒနေ, ကသ္မာ ပနာယံ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တောတိ စောဒနာယ သောဓနာမုခေန အာမေဍိတဝိသယံ နိဒ္ဒါရေတိ **“ဘယေ ကောဓေ”**တိအာဒိနာ, ဣာမိနာ သဒ္ဒလက္ခဏေန ဟေတုဘူတေန ဧဝံ ဝုတ္တော, ဣာမိနာ စ ဣာမိနာ စ ဝိသယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “သာဓု သာဓု ဘန္တေ”တိ အာမေဍိတဝသေန အတ္ထံ ဒဿေတ္ဝာ တဿ ဝိသယံ နိဒ္ဒါရေန္တော ဧဝမာဟာ တိပိ သမ္ဗန္ဓံ ဝဒန္တိ။ တတ္ထ “စောရော စောရော, သပ္ပော သပ္ပော”တိအာဒီသု **ဘယေ အာမေဍိတံ,** “ဝိဇ္ဈ ဝိဇ္ဈ, ပဟရ ပဟရာ”တိအာဒီသု **ကောဓေ,** “သာဓု သာဓူ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၂၇; ၃.၃၅; ၅.၁၀၈၅) **ပသံသာယံ,** “ဂစ္ဆ ဂစ္ဆ, လုနာဟိ လုနာဟီ”တိအာဒီသု **တုရိတေ,** “အာဂစ္ဆ အာဂစ္ဆာ”တိအာဒီသု **ကောတူဟလေ,** “ဗုဒ္ဓော ဗုဒ္ဓောတိ စိန္တေန္တော”တိအာဒီသု (ဗု. ဝံ. ၂.၄၄) **အစ္ဆရေ,** “အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော အဘိက္ကမထာယသ္မန္တော”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၂၀; အ. နိ. ၉.၁၁) **ဟာသေ,** “ကဟံ ဧကပုတ္တက, ကဟံ ဧကပုတ္တကာ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၆၃) **သောကေ,** “အဟော သုခံ, အဟော သုခ”န္တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၂၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅) **ပသာဒေ။ စ**သဒ္ဒော အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော, တေန ဂရဟာ အသမ္မာနာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ “ဟာဟေ ဟာဟေ”တိအာဒီသု ဟိ **ဂရဟာယံ,** “အဘိရူပက အဘိရူပကာ”တိအာဒီသု **အသမ္မာနေ။** ဧဝမေတေသု နဝသု, အညေသု စ ဝိသယေသု အာမေဍိတဝစနံ ဗုဓော ကရေယျ, ယောဇေယျာတိ အတ္ထော။ အာမေဍနံ ပုနပ္ပုနမုစ္စာရဏံ, အာမေဍီယတိ ဝါ ပုနပ္ပုနမုစ္စာရီယတီတိ **အာမေဍိတံ,** ဧကဿေဝ ဝတ္ထုဿ ဒွတ္တိက္ခတ္တုံ ဝစနံ။ **မေဍိ**သဒ္ဒော ဟိ ဥမ္မာဒနေ, အာပုဗ္ဗော တု ဒွတ္တိက္ခတ္တုမုစ္စာရဏေ ဝတ္တ တိ ယထာ “တေဒေဝ ယအာ တဏ္ဍ-မာမေဍယတိ တသတေ”တိ။

ဧဝံ အာမေဍိတဝသေန ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တဘာဝံ ဒဿေတ္ဝာ ဣာနိ နယိဒံ အာမေဍိတဝသေနေဝ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝုတ္တံ, အထ ခေါ ပစ္စေကမတ္ထဒွယဝသေနပီတိ ဒဿေန္တော **“အထ ဝါ”**တိအာဒိမာဟ။ အာမေဍိတဝသေန အတ္ထံ

ဒဿေတွ္တ ဝိဇ္ဇာဝသေနာပိ ဒဿေန္တော ဧဝမာဟာတိပိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ ဗ္ယာပေတဗ္ဗဿ ဒ္ဝိက္ခတ္တုမ ဝုတ္တတ္တာ။ ဗ္ယာပေတဗ္ဗဿ ဟိ ဗ္ယာပကေန ဂုဏာကိရိယာဒဗ္ဗေန ဗ္ယာပနိစ္ဆာယ ဒ္ဝတ္တိက္ခတ္တုံ ဝစနံ ဝိစ္ဆာ ယထာ "ကမော ကမော ရမဏီယော"တိ။ တတ္ထ **အဘိက္ကန္တ** န္တိ အဘိက္ကမနီယံ, တဗ္ဘာတော စ အတိက္ကန္တ တာယာတိ ဝုတ္တံ **"အတိက္ကန္တ"** န္တိအာဒိ, ပဒတ္တယဒ္ဓေတံ ပရိယာယဝစနံ။ **ဗွော** တိ ဒ္ဝိသု အဘိက္ကန္တသဒ္ဒေ သု။ "အဘိက္ကန္တ"န္တိ ဝစနံ အပေက္ခိတွ္တ နပုံသကလိင်္ဂေန ဝုတ္တံ, တံ ပန ဘဂဝတော ဝစနံ ဓမ္မဒေသနာယေဝတိ ကတွ္တ **"ယဒိဒံ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ"**တိ အာဟ, ယာယံ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ မယာ သုတာ, တဒိဒံ ဘဂဝတော ဓမ္မ ဒေသနာသင်္ခာတံ ဝစနံ အဘိက္ကန္တန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပဋိနိဒ္ဒေသောပိ ဟိ အတ္ထတော အဘေဒတ္တာ ယုတ္တော ဧဝ "ယတ္ထ စ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလမာဟူ"တိအာဒီသု (ဝိ. ဝ. ၈၈၈) ဝိယ။ "အဘိက္ကန္တ"န္တိ ဝုတ္တဿ တ အတ္ထမတ္တ ဒဿနံ ဇတံ, တသ္မာ အတ္ထဝသေန လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ဝေဒိတဗ္ဗော, ကာရိယဝိပရိဏာမဝသေန စေတ္ထ ဝိ ဘတ္တိဝိပရိဏာမတာ။ ဝစနန္တိ ဟေတ္ထ သေသော, အဘိက္ကန္တံ ဘဂဝတော ဝစနံ, ယာယံ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ မယာ သုတာ, သာ အဘိက္ကန္တံ အဘိက္ကန္တာတိ အတ္ထော။ ဒုတိယပဒေပိ "အဘိက္ကန္တန္တိ ပသာဒနံ အပေက္ခိ တွ္တ နပုံသကလိင်္ဂေန ဝုတ္တ"န္တိအာဒိနာ ယထာရဟမေဝ နယော နေတဗ္ဗော။

**"ဘဂဝတော ဝစန"**န္တိအာဒိနာ အတ္ထဒ္ဝယသရူပံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **ဒေါသနာသနတော**တိ ရာဂါဒိကိလေသ ဒေါသဝိဒ္ဓံသနတော။ **ဂုဏာဓိဂမနတော**တိ သီလာဒိဂုဏာနံ သမ္ပာဒနဝသေန အဓိဂမာပနတော။ ယေ ဂုဏေ ဒေသနာ အဓိဂ မေတိ, တေသု "ဂုဏာဓိဂမနတော"တိ ဝုတ္တေသုယေဝ ဂုဏေသု ပဓာနဘူတာ ဂုဏာ ဒဿေတဗ္ဗာတိ တေ ပဓာနဘူတေ ဂုဏေ တာဝ ဒဿေတုံ **"သဒ္ဓာဇနနတော ပညာဇနနတော"** တိ ဝုတ္တံ။ သဒ္ဓာပမုခာ ဟိ လောကိယာ ဂုဏာ, ပညာပမု ခာ လောကုတ္တရာတိ, ပဓာနနိဒ္ဒေသော စေသ ဒေသနာယ အဓိဂမေတဗ္ဗေဟိ သီလသမာဓိဒုကာဒီဟိပိ ယောဇနာသမ္ဘဝ တော။ အညမ္ပိ အတ္ထဒ္ဝယံ ဒဿေတိ **"သာတ္ထတော"** တိအာဒိနာ။ သီလာဒိအတ္ထသမ္ပတ္တိယာ **သာတ္ထတော။** သဘာဝနိရုတ္တိသမ္ပတ္တိယာ **သဗျဉ္ဇနတော။** သုဝိညေယျသဒ္ဒပယောဂတာယ **ဥတ္တာနပဒတော။** သဏှသုခုမဘာ ဝေန ဒုဗ္ဗိညေယျတ္ထတာယ **ဂမ္ဘီရတ္ထတော။** သိနိဒ္ဓမုဒုမဓုရသဒ္ဒပယောဂတာယ **ကဏ္ဏသုခတော။** ဝိပုလဝိသုဒ္ဓ ပေမနီယတ္ထတာယ **ဟဒယင်္ဂမတော။** မာနာတိမာနဝိဓမနေန **အနတ္တုက္ကံသနတော။** ထမ္ဘသာရမ္ဘနိမ္မဒ္ဒနေန **အပရဝမ္ဘနတော။** ဟိတာဓိပ္ပာယပ္ပဝတ္တိယာ ပရေသံ ရာဂပရိဠာဟာဒိဝူပသမနေန **ကရုဏာသီတလတော။** ကိလေသန္ဓ ကာရဝိဓမနေန **ပညာဝဒါတတော။** အဝဒါတံ, ဩဒါတန္တိ စ အတ္ထတော ဧကံ။ ကရဝီကရုတမဥ္ဇုတာယ **အာပာထရမ ဏီယတော။** ပုဗ္ဗာပရာဝိရုဒ္ဓသုဝိသုဒ္ဓတာယ **ဝိမဒ္ဒက္ခမတော။** အာပာထရမဏီယတာယ ဧဝ **သုယ္ယမာနသုခတော။** ဝိ မဒ္ဒက္ခမတာယ, ဟိတဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိတာယ စ **ဝီမံသိယမာနဟိတတော**တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အာဒီ**သဒ္ဒေန ပန သံသာရစက္ကနိဝတ္တနတော, သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော, မိစ္ဆာဝါဒဝိဓံသနတော, သမ္မာဝါဒ ပတိဋ္ဌာပနတော, အကုသလမူလသမုဒ္ဓရဏတော, ကုသလမူလသံရောပနတော, အပာယဒ္ဝါရပိဓာနတော, သဂ္ဂမဂ္ဂဒ္ဝါ ရဝိဝရဏတော, ပရိယုဋ္ဌာနဝူပသမနတော, အနုသယသမုဂ္ဃာတနတောတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

န ကေဝလံ ပဒဒ္ဝယေနေဝ, **တတော ပရမ္ပိ စတူဟိ ဥပမာဟိ** တိ ပိ-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ "စက္ခုမန္တော ရူ ပါနိ ဒက္ခန္တီ"တိ ဣဒံ "တေလပဇ္ဇောတံ ဓာရေယျာ"တိ စတုတ္ထဥပမာယ အာကာရမတ္တဒဿနံ, န ပန ဥပမန္တရဒဿ နန္တိ အာဟ **"စတူဟိ ဥပမာဟီ"**တိ။ **အဓောမုခဋ္ဌပိတ** န္တိ ကေနစိ အဓောမုခံ ဌပိတံ။ **ဟေဋ္ဌာမုခဇာတ** န္တိ သဘာဝေနေ ဝ ဟေဋ္ဌာမုခံ ဇာတံ။ **ဥဂ္ဂါရေယျ** တိ ဝိဝဋံ ကရေယျ။ **"ဟတ္ထေ ဂဟေတွ္တ"** တိ သမာစိက္ခဏဒဿနတ္ထံ ဝု တ္တံ, "ပုရတ္ထာဘိမုခေါ, ဥတ္တရာဘိမုခေါ တ ဂစ္ဆာ"တိအာဒိနာ ဝစနမတ္တံ အဝတွ္တ "သေ မဂ္ဂေ, ဧဝံ ဂစ္ ဆာ"တိ ဟတ္ထေ ဂဟေတွ္တ နိဿန္ဒေဟံ ဒဿေယျာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကာဠပက္ခ စာတုဒ္ဒသီ **ကာဠပက္ခစာ တုဒ္ဒသီ။** နိရန္တရရုက္ခဂဟနေန ဧကဃနော ဝနသဏ္ဍော **ဃနဝနသဏ္ဍော။** မေဃဿ ပဋလံ **မေဃပဋလံ,** မေဃစ္ဆန္န နတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နိက္ကုဇ္ဇိတံ ဥက္ကုဇ္ဇေယျာ** တိ ကဿစိပိ အာဓေယျဿ အနာဓာရဘူတံ ကိဥ္စိ ဘာဇနံ အာဓာရဘာဝါပါဒနဝသေန ဥက္ကုဇ္ဇေယျ ဥပရိ မုခံ ဌပေယျ။ ဟေဋ္ဌာမုခဇာတတာယ **ဝိမုခံ,** အဓောမုခဋ္ဌပိတတာယ အသဒ္ဓမ္မေ **ပတိတ**န္တိ ဧဝံ ပဒဒ္ဝယံ နိက္ကုဇ္ဇိတပဒဿ ယထာဒဿိတေန အတ္ထဒ္ဝယေန ယထာရဟံ ယောဇေတ ဗ္ဗံ, န ယထာသင်္ချံ။ အတ္တနော သဘာဝေနေဝ ဟိ သော ရာဇာ သဒ္ဓမ္မဝိမုခေါ, ပာပမိတ္တေန ပန ဒေဝဒတ္တေန ပိတုဃာ တာဒီသု ဥယျောဇိတတ္တာ အသဒ္ဓမ္မေ ပတိတောတိ။ ဝုဋ္ဌာပေန္တေန ဘဂဝတာတိ သမ္ဗန္ဓော။

**“ကဿပဿ ဘဂဝတော”** တိအာဒိနာ တအ ရညာ အဝုတ္တဿာပိ အတ္ထာပတ္တိမတ္တဒဿနံ။ ကာမဉ္စ ကာမစ္ဆန္ဒာဒယောပိ ပဋိစ္စာဒကာ နီဝရဏဘာဝတော, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပန သဝိသေသံ ပဋိစ္စာဒိကာ သတ္တေ မိစ္ဆာဘိနိဝေသဝသေနာတိ အာဟ **“မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပဋိစ္ဆန္န”** န္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပရမာဟံ ဘိက္ခဝေ ဝဇ္ဇံ ဝဒါမိ”တိ, [အ. နိ. ၁.၃၁၀ (အတ္ထတော သမာနံ)] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခာတဂုမ္ဗပဋိစ္ဆန္နန္တိ အတ္ထော။ “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပဋိစ္ဆန္နံ သာသနံ ဝိဝရန္တေနာ”တိ ဝဒန္တော သဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ ဧကော အနုသန္ဓိ, ဧကံ သာသနန္တိ ကတွာ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနမ္ပိ ဣမိနာ သဒ္ဓိံ ဧကသာသနံ ကရောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာဒီသု** ပိ ဟိ တထာ ဧဝ ဝုတ္တံ, ဧဝဉ္စ ကတွာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပဋိစ္ဆန္နဿ သာသနဿ ဝိဝရဏဝစနံ ဥပပန္နံ ဟောတီတိ။

သဗ္ဗော အကုသလဓမ္မသင်္ခါတော အပာယဂါမိမဂ္ဂေါ **ကုမ္မဂ္ဂေါ** ကုစ္ဆိတော မဂ္ဂေါတိ ကတွာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဥဇုပဋိပက္ခတာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ မိစ္ဆတ္တဓမ္မာ **မိစ္ဆာမဂ္ဂေါ** မောက္ခမဂ္ဂတော မိစ္ဆာ ဝိတထော မဂ္ဂေါတိ ကတွာ။ တေနေဝ ဟိ တဒုဘယဿ ပဋိပက္ခတံ သန္ဓာယ **“သဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂံ အာဝိကရောန္တေနာ”** တိ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗော ဟိ ကုသလဓမ္မော **သဂ္ဂမဂ္ဂေါ။** သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ သမ္မတ္တဓမ္မာ **မောက္ခမဂ္ဂေါ။** သပ္ပိအာဒိသန္နိဿယော ပဒီပေါ န တထာ ဥဇ္ဇလော, ယထာ တေလသန္နိဿယောတိ **တေလပဇ္ဇောတ** ဂ္ဂဟဏံ။ **ဓာရေယျာ** တိ ဓာရေယျ, သမာဟရေယျ သမာဒဟေယျာတိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓါဒိရတနရူပာနီ**တိ ဗုဒ္ဓါဒီနံ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဝဏ္ဏာယတနာနိ။ တေသံ ဗုဒ္ဓါဒိရတနရူပာနံ ပဋိစ္ဆာဒကဿ မောဟန္ဓကာရဿ ဝိဒ္ဓံသကံ တထာ။ ဒေသနာသင်္ခါတံ ပဇ္ဇောတံ တထာ။ တဒုဘယံ တုလျာဓိကရဏဝသေန ဝိယူဟိတွာ တဿ ဓာရကော သမာဒဟကောတိ အတ္ထေန **“တပ္ပဋိစ္ဆာဒကမောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသကဒေသနာပဇ္ဇောတဓာရကေနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဧတေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ ယထာဝုတ္တေဟိ နိက္ကုဇ္ဇိတုက္ကုဇ္ဇနပဋိစ္ဆန္နဝိဝရဏမဂ္ဂါစိက္ခဏတေလပဇ္ဇောတဓာရဏ သင်္ခါတ စတုဗ္ဗိဓောပမောပမိတဗ္ဗပ္ပကာရေဟိ, ယထာဝုတ္တေဟိ တ နာနာဝိဓကုဟနလပနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝိဓမနာဒိဝိဘာဝနပရိယာယေဟိ။ တေနာဟ **“အနေကပရိယာယေန ဓမ္မော ပကာသိတော”**တိ။

**“ဧဝ”**န္တိအာဒိနာ “သောဟံ”န္တိအာဒိပဒဿ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတိ။ ပသန္နစိတ္တတာယပသန္နာကာရံ ကရောတိ။ ပသန္နစိတ္တတာ စ ဣမံ ဒေသနံ သုတွာ တေတိ အတ္ထံ ဉာပေတုံ **“ဣမာယ ဒေသနာယာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဣမာယ ဒေသနာယ** ဟေတုဘူတာယ။ **ပသန္နာကာရ** န္တိ ပသန္နေဟိ သာဓုဇနေဟိ ကတ္တဗ္ဗသက္ကာရံ။ **သရဏ**န္တိ ပဋိသရဏံ။ တေနာဟ **“ပရာယဏ”**န္တိ။ ပရာယဏတာ ပန အနတ္ထနိသေဓနေန, အတ္ထသမ္ပာဒနေန စာတိ ဝုတ္တံ **“အဃဿ တာတာ, ဟိတဿ စ ဝိဓာတာ”** တိ။ **အဃဿာ** တိ နိဿက္ကေ သာမိဝစနံ, ဟပတောတိ အတ္ထော။ ဒုက္ခတောတိပိ ဝဒန္တိ ကေစိ။ တာယတိ အဝဿယံ ကရောတီတိ **တာတာ။ ဟိတဿာ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ။ ဝိဒဟတိ သံဝိဓာနံ ကရောတီတိ **ဝိဓာတာ။ “ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနာ”** တိ ဝဒန္တော “ဣတိသဒ္ဒေါ စေတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော, သော စ အာကာရတ္ထော”တိ ဒဿေတိ။ **သရဏန္တိ** ဂမနံ။ ဟိတာဓိပ္ပာယေန ဘဇနံ, ဇာနနံ တ, ဧဝဉ္စ ကတွာ **ဝိနယဋ္ဌကထာဒီသု** “သရဏန္တိ ဂစ္ဆာမီ”တိ သဟေဝ ဣတိသဒ္ဒေန အတ္ထော ဝုတ္တောတိ။ ဧတ္ထ ဟိ နာယံ ဂမိ-သဒ္ဒော နီ-သဒ္ဒာဒယော ဝိယ ဒွိကမ္မိကော, တသ္မာ ယထာ “အဇံ ဂါမံ နေတီ”တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ “ဘဂဝန္တံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီ”တိ ဝတ္တုံ န သက္ကာ, “သရဏန္တိ ဂစ္ဆာမီ”တိ ပန ဝတ္တဗ္ဗံ, တသ္မာ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဒော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ, ဧဝဉ္စ ကတွာ “ယော ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆတိ, သော ဗုဒ္ဓံ တ ဂစ္ဆေယျ သရဏံ တ”တိ (ခု. ပါ. အဋ္ဌ. ၁.ဂမတီယဒီပနာ) **ခုဒ္ဒကနိကာယဋ္ဌကထာယ** ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ စောဒနာ အနဝကာသာ။ န ဟိ ဂမိ-သဒ္ဒံ ဒုဟာဒိဿာဒိဂဏိကံ ကရောန္တိ အက္ခရစိန္တကာတိ။ ဟောတု တာဝ ဂမိ-သဒ္ဒဿ ဧကကမ္မဘာဝေ, တထာပိ “ဂစ္ဆတေဝ ပုဗ္ဗံ ဒိသံ, ဂစ္ဆတိ ပစ္ဆိမံ ဒိသ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၅၉; ၃.၈၇) ဝိယ “ဘဂဝန္တံ, သရဏ”န္တိ ပဒဒွယဿ သမာနာဓိကရဏတာ ယုတ္တာတိ? န, တဿ ပဒဒွယဿ သမာနာဓိကရဏဘာဝါနုပပတ္တိတော။ တဿ ဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေ အဓိပ္ပေတေ ပဋိဟတစိတ္တောပိ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမန္တော ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတော နာမ သိယာ။ ယဥ္ဟိ တံ “ဗုဒ္ဓေါ”တိ ဝိသေသိတံ သရဏံ, တမေဝေသ ဂတောတိ, န စေတ္ထ အနုပပတ္တိကေန အတ္ထေန အတ္ထော, တသ္မာ “ဘဂဝန္တ”န္တိ ဂမနီယတ္ထဿ ဒီပနံ, “သရဏ”န္တိ ပန ဂမနာကာရဿာတိ ဝုတ္တနယေန ဣတိလောပဝသေနေဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ။ **ဓမ္မဉ္စ သင်္ဃဉ္စာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ဟောန္တိ စေတ္ထ –

“ဂမိဿ ဧကကမ္မတ္တာ၊ ဣတိလောပံ ဝိဇာနိယာ။
ပဋိဃာတပ္ပသင်္ဂတ္တာ၊ န စ တုလျတ္ထတာ သိယာ။

တသ္မာ ဂမနီယတ္တသ္မာ၊ ပုဗ္ဗပဒံဝ ဇောတကံ။
ဂမနာကာရသ္သ ပရံ၊ ဣတ္ထတ္တံ သရဏတ္တယေ''တိ။

''ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန ဘဂဝန္တံ ဂစ္ဆာမီ''တိ ပန ဝဒန္တော အနေနေဝ အဓိပ္ပာယေန ဘဇနံ, ဇာနနံ တ သရဏဂမနံ နာမာတိ နိယမေတိ။ တတ္ထ **''ဂစ္ဆာမီ''** တိအာဒီသု ပုရိမသ္သ ပုရိမသ္သ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ အတ္ထဝစနံ, **''ဂစ္ဆာမီ''**တိ ဧတသ္သ တ အနညသာဓာရဏတာဒဿနဝသေန ဟဋ္ဌေယျက္ကမေဝ အတ္ထဝစနံ **''ဘဇာမီ''**တိအာဒိပဒတ္တယံ။ **ဘဇနဉ္ဟိ** သရဏာဓိပ္ပာယေန ဥပသင်္ကမနံ, **သေဝနံ** သန္တိကာဝစရဘာဝေ, **ပယိရုပာသနံ** ဝတ္တပဋိဝတ္တကရဏေန ဥပဋ္ဌာနန္တိ ဧဝံ သဗ္ဗထာပိ အနညသာဓာရဏတံယေဝ ဒဿေတိ။ ဧဝံ ''ဂစ္ဆာမီ''တိ ပဒဿ ဂတိအတ္ထံ ဒဿေတွာ ဗုဒ္ဓိအတ္ထမ္ပိ ဒဿေတုံ **''ဧဝံ တ''**တိအာဒိမာဟ, တတ္ထ **ဧဝန္တိ** ''ဘဂဝါ မေ သရဏ''န္တိအာဒိနာ အဓိပ္ပာယေန။ ကသ္မာ ပန ''ဂစ္ဆာမီ''တိ ပဒဿ ''ဗုဇ္ဈာမီ''တိ အယမတ္ထော လဗ္ဘတီတိ စောဒနံ သောဓေတိ **''ယေသဉ္ဟီ''**တိအာဒိနာ, အနေန စ နိရုတ္တိနယမန္တရေန သဘာဝတောဝ ဂမုဓာတုဿ ဗုဒ္ဓိအတ္ထောတိ ဒီပေတိ။ **ဓာတူနန္တိ** မူလသဒ္ဒသင်္ခါတာနံ ဣ, ယာ, ကမု, ဂမုဣစ္စာဒီနံ။

**''အဓိဂတမဂ္ဂေ , သစ္ဆိကတနိရောဓေ''** တိ ပဒဒ္ဝယေနာပိ ဖလဋ္ဌာ ဧဝ ဒဿိတာ, န မဂ္ဂဋ္ဌာတိ တေ ဒဿေန္တော **''ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စာ''** တိ အာဟ။ နနု စ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနောပိ ''ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇတီ''တိ ဝုစ္စတီတိ? ကိဉ္စာပိ ဝုစ္စတိ, နိပ္ပရိယာယေန ပန မဂ္ဂဋ္ဌာ ဧဝ တထာ ဝတ္တဗ္ဗာ, န ဣတရော နိယာမောက္ကမနာဘာဝတော။ တထာ ဟိ တေ ဧဝ **''အပာယေသု အပတမာနေ ဓာရေတီ''**တိ ဝုတ္တာ။ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနေန ဟိ အပာယဝိနိမုတ္တိသမ္ဘဝတော။ ဧဝံ အနေကေဟိပိ ဝိနယ- (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) သုတ္တန္တဋီကာကာရေဟိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၀) ဝုတ္တံ, တဒေတံ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနဝသေန နိပ္ပရိယာယတော အပာယဝိနိမုတ္တကေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, တဒနုပပတ္တိဝသေန ပန ပရိယာယတော အပာယဝိနိမုတ္တကံ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနမ္ပိ ''ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ''တိ ပဒေန ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟေသ **ဒက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၃.၃၇၉) သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နဘာဝေန ဝုတ္တောတိ, **ဆတ္တဝိမာနေ** (ဝိ. ဝ. ၈၈၆ အာဒယော) ဆတ္တမာဏဝကော စေတ္ထ နိဒဿနံ။ အဓိဂတမဂ္ဂေ, သစ္ဆိကတနိရောဓေ စ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ စ ပုဂ္ဂလေ အပာယေသု အပတမာနေ ကတွာ ဓာရေတီတိ သဟဌေသေသယောဇနာ။ အတီတကာလိကေန ဟိ ပုရိမပဒဒ္ဝယေန ဖလဋ္ဌာနမေဝ ဂဟဏံ, ဝတ္တမာနကာလိကေန စ ပစ္ဆိမေန ပဒေန သဟ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနေန မဂ္ဂဋ္ဌာနမေဝ။ **''အပတမာနေ''**တိ ပန ပဒေန ဓာရဏာကာရဒဿနံ အပတနကရဏဝသေနေဝ ဓာရေတီတိ, ဓာရဏသရူပဒဿနံ တ။ ဓာရဏံ နာမ အပတနကရဏမေဝါတိ, အပတနကရဏဉ္စ အပာယာဒိနိဗ္ဗတ္တကကိလေသဝိဒ္ဓံသနဝသေန ဝဋ္ဋတော နိယျာနမေဝ။ ''အပာယေသူ''တိ ဟိ ဒုက္ခဗဟုလဋ္ဌာနတာယ ပဓာနဝသေန ဝုတ္တံ, ဝဋ္ဋဒုက္ခေသု ပန သဗ္ဗေသုပိ အပတမာနေ ကတွာ ဓာရေတီတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ ဟိ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ ''သောတာပတ္တိမဂ္ဂေ စေတ္ထ အပာယဘဝတော ဝုဋ္ဌာတိ, သကဒာဂါမိမဂ္ဂေ သုဂတိကာမဘဝေကဒေသတော, အနာဂါမိမဂ္ဂေ ကာမဘဝတော, အရဟတ္တမဂ္ဂေ ရူပာရူပဘဝတော, သဗ္ဗဘဝေဟိပိ ဝုဋ္ဌာတိ ဧဝါတိ ဝဒန္တီ''တိ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၃၅၀) ဧဝဉ္စ ကတွာ အရိယမဂ္ဂေ နိယျာနိကတာယ, နိဗ္ဗာနဉ္စ တဿ တဒတ္ထသိဒ္ဓိဟေတုတာယာတိ ဥဘယမေဝ နိပ္ပရိယာယေန ဓမ္မော နာမာတိ သရူပတော ဒဿေတုံ **''သော အတ္ထတော အရိယမဂ္ဂေ စေဝ နိဗ္ဗာနဉ္စာ''**တိ ဝုတ္တံ။ နိဗ္ဗာနဉ္ဟိ အာရမ္မဏံ လဘိတွာ အရိယမဂ္ဂဿ တဒတ္ထသိဒ္ဓိ, သွာတယမတ္ထော စ ဟဋ္ဌာ ဧဝ သိဒ္ဓေါတိ အာဟ **''ဝုတ္တဉ္စေတ''** န္တိအာဒိ။ **ယာဝတာ**တိ ယတ္တကာ။ **တေသန္တိ** တတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ။ ''အဂ္ဂေ အက္ခာယတီ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဩ-ကာရဿ အ-ကာရံ, မ-ကာရာဂမဉ္စ ကတွာ **''အဂ္ဂမက္ခာယတီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **''အက္ခာယတီ''** တိ စေတ္ထ ဣတိသဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော, ပကာရတ္ထော တ, တေန ''ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သင်္ခတာ တ အသင်္ခတာ တ, ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတီ''တိအာဒိ (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄) သုတ္တပဒံ သင်္ဂဏှာတိ, **''ဝိတ္ထာရော''** တိ ဣမိနာ တ တဒဝသေသသင်္ဂဟော။

ယသ္မာ ပန အရိယဖလာနံ ''တာယ သဒ္ဓာယ အဝူပသန္တာယာ''တိအာဒိ ဝစနတော မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နာနံ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနကိစ္စတာယ နိယျာနာနုဂုဏတာ, နိယျာနပရိယောသာနတာ စ, ပရိယတ္တိယာ ပန နိယျာနဓမ္မ သမဓိဂမဟေတုတာယ နိယျာနာနုဂုဏတာတိ ဣမိနာ ပရိယာယေန ဝုတ္တနယေန ဓမ္မဘာဝေ လဗ္ဘတိ, တသ္မာ တဒုဘယမ္ပိ သင်္ဂဏှာဟန္တော **''န ကေဝလဉ္စ''** တိအာဒိမာဟ။ သွာတယမတ္ထော စ ဟဋ္ဌာရဋ္ဌေဟာ ဧဝေတိ ဒဿေတိ **''ဝုတ္တဉ္စေဟာတ''**န္တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနေ** တိ ဆတ္တော ကိရ နာမ သေတဗ္ဗာယံ ဗြာဟ္မဏမာဏဝ

ကော, သော ဥက္ကဋ္ဌာယံ ပောက္ခရသာတိဗ္ရာဟ္မဏဿ သန္တိကေ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဟေတွာ "ဂရုဒက္ခိဏံ ဒဿာမီ"တိ ဥက္ကဋ္ဌာဘိမုခော ဂစ္ဆတိ, အထဿ ဘဂဝတ အန္တရာမဂ္ဂေ စောရန္တရာယံ, တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တမာနဥ္စ ဒိသွာ ကထာဗန္ဓဝသေန သရဏဂမနဝိဓိံ ဒေသေသိ, တဿ တာဝတိံသဘဝနုပဂဿ တိံသယောဇနိကံ ဝိမာနံ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနံ။ ဒေဝလောကေပိ ဟိ တဿ မနုဿကာလေ သမညာ ယထာ "မဏ္ဍူကော ဒေဝပုတ္တော, (ဝိ. ဝ. ၈၅၈ အာဒယော) ကုဝေရော ဒေဝရာဇာ"တိ, ဣမ ပန ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနံ ဝတ္ထုံ ကာရဏံ တေသ္ဘာတိ ကတွာ ဥတ္တရပဒ လောပေန "န တထာ တပတိ နဘေ သူရိယော, စန္ဒော စ န ဘာသတိ န ဖုဿော, ယထာ"တိအာဒိကာ (ဝိ. ဝ. ၈၈၉) ဒေသနာ **"ဆတ္တမာဏဝကဝိမာန"** န္တိ ဝုစ္စတိ, တတ္ထာယံ ကထာ ပရိယာပန္နာ, တသ္မာ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနဝတ္ထု ဒေသနာယန္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ကာမရာဂေ ဘဝရာဂေတိ ဧဝမာဒိဘေဒေ အနာဒိကာလဝိဘာဝိတော သဗ္ဗောပိ ရာဂေ ဝိရဇ္ဇတိ ပဟီယတိ ဧတေ နာတိ **ရာဂဝိရာဂေ,** မဂ္ဂေါ။ ဧဇာသင်္ခာတာယ တဏှာယ, အန္တောနိဇ္ဈာနလက္ခဏဿ စ သောကဿ တဒုပ္ပတ္တိယံ သဗ္ဗသော ပရိက္ခီဏတ္တာ နတ္ထိ ဧဇာ, သောကော စ ဧတသ္မိန္တိ **အနေဇံ, အသောကဉ္စ,** ဖလံ။ **တဒဋ္ဌကထာယံ** (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၈၈၇) ပန "တဏှာဝသိဋ္ဌာနံ သောကနိမိတ္တာနံ ကိလေသာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓန္တတော အသောက"န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မမသင်္ခတ** န္တိ သမ္ဘုဇ္ဇ သမ္ဘူယ ပစ္စယေဟိ အပ္ပဋိသင်္ခတတ္တာ အသင်္ခတံ အတ္တနော သဘာဝဓာရဏ တော ပရမတ္ထဓမ္မဘူတံ နိဗ္ဗာနံ။ **တဒဋ္ဌကထာယံ** ပန "ဓမ္မန္တိ သဘာဝဓမ္မံ။ သဘာဝတော ဂဟေတဗ္ဗဓမ္မော ဟေသ, ယဒိဒံ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနိ, န ပရိယတ္တိဓမ္မော ဝိယ ပညတ္တိဓမ္မဝသေနာ"တိ (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၈၈၇) ဝုတ္တံ, ဧဝံ သတိ ဓမ္မသဒ္ဒေါ တီသုပိ ဌာနေသု ယောဇေတဗ္ဗော။ **အပ္ပဋိကူလ**သဒ္ဒေန စ တတ္ထ နိဗ္ဗာနမေဝ ဂဟိတံ "နတ္ထိ ဧတ္ထ ကိဉ္စိပိ ပဋိကူလ"န္တိ ကတွာ, **အပ္ပဋိကူလ**န္တိ စ အဝိရောဓဒီပနတော ကိဉ္စိ အဝိရုဒ္ဓံ, ဣဋ္ဌံ ပဏီတန္တိ တ အတ္တော။ ပဂုဏရူပေန ပဝတ္တိတတ္တာ, ပကဋ္ဌဂုဏဝိဘာဝနတော တ **ပဂုဏံ။** ယထာဟ "ဝိဟိံသသညီ ပဂုဏံ န ဘာသိံ, ဓမ္မံ ပဏီတံ မနုဇေသု ဗြဟ္မေ"တိ (မ. နိ. ၁.၂၈၃; ၂.၃၃၉; မဟာဝ. ၉)။

ဓမ္မက္ခန္ဓာ ကထိတာတိ ယောဇနာ။ ဧဝံ ဣမ စတူဟိပိ ပဒေဟိ ပရိယတ္တိဓမ္မောယေဝ ဂဟိတော, **တဒဋ္ဌကထာယံ** ပန "သဝနဝေလာယံ, ဥပပရိက္ခဏဝေလာယံ, ပဋိပဇ္ဇနဝေလာယန္တိ သဗ္ဗဒါပိ ဣဋ္ဌမေဝါတိ **မဓုရံ,** သဗ္ဗညုတညာဏသ နိဿယာယ ပဋိဘာနသမ္ပဒာယ ပဝတ္တိတတ္တာ သုပ္ပဝတ္တိဘာဝတော, နိပုဏဘာဝတော စ **ပဂုဏံ,** ဝိဘဇိတဗ္ဗဿ အ တ္ထဿ ခန္ဓာဒိဝသေန, ကုသလာဒိဝသေန, ဥဒ္ဒေသာဒိဝသေန စ သုဋ္ဌု ဝိဘဇနတော **သုဝိဘတ္တ** န္တိ တီဟိပိ ပဒေဟိ ပ ရိယတ္တိဓမ္မမေဝ ဝဒတီ"တိ (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၈၈၇) ဝုတ္တံ။ အာဟထကာလေ ဝိယ မဇ္ဇနကာလေပိ, ကထေန္တဿ ဝိယ သုဏန္တဿာပိ သမ္မုခီဘာဝတော ဥဘတောပစ္စက္ခတာဒဿနတ္ထံ ဣမဓေဝ "ဣမ"န္တိ အာသန္နပစ္စက္ခဝစနမာဟ။ ပုန **"ဓမ္မ"**န္တိ ဣဒံ ယထာဝုတ္တဿ စတုဗ္ဗိဓဿာပိ ဓမ္မဿ သာဓာရဏဝစနံ။ ပရိယတ္တိဓမ္မောပိ ဟိ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာနမတ္တာယပိ ယာထာဝပဋိပတ္တိယာ အပာယပတနတော ဓာရေတိ, ဣမဿ စ အတ္ထဿ ဣဒ မေဝ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနံ သာဓကန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာဓာရဏဘာဝေန ယထာဝုတ္တံ ဓမ္မံ ပစ္စက္ခံ ကတွာ ဒဿေန္တော ပုန **"ဣမ"**န္တိ အာဟ။ ယသ္မာ စေသာ ဘ-ကာရတ္တယေန စ ပဋိမဏ္ဍိတာ အဒ္ဓကထာ, တသ္မာ တတိယပ ဒေ မဓုရသဒ္ဒေ မ-ကာရော အဓိကောပိ အရိယစရိယာဒိပဒေဟိ ဝိယ အနေကက္ခရပဒေန ယုတ္တတ္တာ အနုပဝဇ္ဇောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ဒိဋ္ဌိသီလသင်္ဃာတေနာ** တိ "ယာယံ ဒိဋ္ဌိ အရိယာ နိယျာနိကာ နိယျာတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယ, တထာရူပာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄, ၃၅၆; အ. နိ. ၆.၁၁; ပရိ. ၂၇၄) ဧဝံ ဝုတ္တာယ ဒိဋ္ဌ ဋ္ဌိယာ စေဝ "ယာနိ တာနိ သီလာနိ အခဏ္ဍာနိ အစ္ဆိဒ္ဒါနိ အသဗလာနိ အကမ္မာသာနိ ဘုဇိဿာနိ ဝိညုပသတ္ထာနိ အပ ရာမဋ္ဌာနိ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ, တထာရူပေဟိ သီလေဟိ သီလသာမညဂတော ဝိဟရတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၄, ၃၅၆; မ. နိ. ၁.၄၉၂; ၃.၅၄; အ. နိ. ၆.၉၂; ပရိ. ၂၇၄) ဧဝံ ဝုတ္တာနံ သီလာနဉ္စ သံဟတဘာဝေန, ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေနာတိ အတ္ထော။ **သံဟတော**တိ သင်္ဃဋိတော, သမေတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အရိယပုဂ္ဂလာ ဟိ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဒူရေ ဌိတာပိ အတ္တ နော ဂုဏသာမဂ္ဂိယာ သံဟတာ ဧဝ။ **"ဝုတ္တဥ္စေဟာတ"** န္တိအာဒိနာ အာဟစ္စဟာဒေန သမတ္ထေတိ။

**ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ သင်္ဃေ။ **ဒိန္န** န္တိ ပရိစ္စတ္တံ အန္နာဒိဒေယျဓမ္မံ, ကထာဗန္ဓတ္တာ စေတ္ထ အနုနာသိက လောပေါ။ အေကေကထာ ဟေသာ။ **မဟပ္ဖလမာဟူ** တိ "မဟပ္ဖလ"န္တိ ဗုဒ္ဓါဒယော အာဟု။ **စတူသူ**တိ စေတ္ထ စ-ကာ

ရော အဓိကောပိ ဝုတ္တနယေန အနုပဝေဇ္ဇော။ အစ္စန္တမေဝ ကိလေသာသုစိတော ဝိသုဒ္ဓတ္တာ **သုစီသု။** ‘‘သောတာပန္န
န္နော သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော’’တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၄၈၈) ဝုတ္တေသု စတူသု **ပုရိသယုဂေသု။** စ
တုသစ္စဓမ္မဿ, နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ စ ပစ္စက္ခတော ဒဿနေန, အရိယဓမ္မဿ ပစ္စက္ခဒဿာဝိတာယ တ **ဓမ္မဒသာ။**
**တေ ပုဂ္ဂလာ** မဂ္ဂဋ္ဌဖလဋ္ဌေ ယုဂလေ အကတွာ ဝိသုံ ဝိသုံ ပုဂ္ဂလဂဏနေန **အဋ္ဌ စ** ဟောန္တိ။ **ဣမံ သင်္ဃံ သရဏ
တ္ထံ** သရဏာယ ပရာယဏာယ အပာယဒုက္ခဝဋ္ဋဒုက္ခပရိတာဏာယ **ဥပေဟိ** ဥပဂစ္ဆ ဘဇ သေဝ, ဧဝံ တ ဇာနာဟိ ဗုဇ္ဈဿ
သူတိ သဟ ယောဇနာယ အတ္ထော။ ယတ္ထ ယေသု သုစီသု စတူသု ပုရိသယုဂေသု ဒိန္နံ မဟပ္ဖလမာဟု, ဓမ္မဒသာ တေ
ပုဂ္ဂလာ အဋ္ဌ စ, ဣမံ သင်္ဃံ သရဏတ္ထမုပေဟီတိ တ သမ္ဗန္ဓော။ ဧဝမ္ပိ ဟိ ပဋိနိဒ္ဒေသော ယုတ္တော ဧဝ အတ္ထ
တော အဘိန္နတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကထာသုခတ္ထဉ္စေတ္ထ ပုရိသပဒေ ဤကာရံ, ပုဂ္ဂလာပဒေ စ ရဿံ ကတွာ နိဒ္ဒေ
သော။

**တ္တောဝတာ** တိ ‘‘သောဟ’’န္တိအာဒိဝစနက္ကမေန။ တိဏ်ဏံ ဝတ္ထူနံ ‘‘သရဏ’’န္တိ ဂမနာနိ, တိက္ခတ္တုံ တ
‘‘သရဏ’’န္တိ ဂမနာနီတိ **သရဏဂမနာနိ။ ပဋိဝေဒေသီ**တိ အတ္တနော ဟဒယဂတံ တစာယ ပဝေဒေသိ။

## သရဏဂမနကထာဝဏ္ဏနာ

သရဏဂမနဿ ဝိသယပ္ပဘေဒဖလသံကိလေသဘေဒအနံ ဝိယ, ကတ္တု စ ဝိဘာဝနာ တတ္ထ ကောသလ္လာယ
ဟောတိ ယေတတိ သဟ ကတ္တုနာ တံ ဝိဓိံ ဒဿေတုံ **‘‘ဣဒာနိ တေသု သရဏဂမနေသု ကောသလ္လတ္ထံ။ပေ.။ ဝေဒိ
တဗ္ဗော’’**တိ ဝုတ္တံ။ **‘‘ယော စ သရဏံ ဂစ္ဆတီ’’** တိ ဣမိနာ ဟိ ကတ္တာရံ ဝိဘာဝေတိ တေန ဝိနာ သရဏဂမနဿေဝ အ
သမ္ဘဝတော, **‘‘သရဏဂမန’’**န္တိ ဣမိနာ စ သရဏဂမနမေဝ, **‘‘သရဏ’’**န္တိအာဒီဟိ ပန ယထာက္ကမံ ဝိသယာဒယော။
ကသ္မာ ပနေတ္ထ တေအနံ န ဂဟိတံ, နနု တေအနဝိဘာဝနာပိ တတ္ထ ကောသလ္လာယ ဟောတီတိ? သစ္စမေတံ, တံ ပန
သံကိလေသဂ္ဂဟဏေနေဝ အတ္ထတော ဝိဘာဝိတံ ဟောတီတိ န ဂဟိတံ။ ယာနိ ဟိ နေသံ သံကိလေသကာရဏာနိ အညာ
ဏာဒီနိ, တေသံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အနုပ္ပန္နာနံ အနုပ္ပာဒနေန, ဥပ္ပန္နာနဉ္စ ပဟာနေန တေအနံ ဟောတီတိ။ **အတ္ထတော**
တိ သရဏသဒ္ဒတ္ထတော, ‘‘သရဏတ္ထတော’’တိပိ ပာဌော, အယမေဝတ္ထော။ ဟိံသတ္ထဿ သရသဒ္ဒဿ ဝသေ
နေတံ သိဒ္ဓန္တိ ဒဿေန္တော ဓာတွတ္ထဝသေန **‘‘ဟိံသတီတိ သရဏ’’**န္တိ ဝတွာ တံ ပန ဟိံသနံ ကေသံ, ကထံ, က
ဿ တတိ စောဒနံ သောဓေတိ **‘‘သရဏဂတာန’’**န္တိအာဒိနာ။ **ကေသ**န္တိ ဟိ သရဏဂတာနံ။ **ကထ**န္တိ တေနေဝ သရဏ
ဂမနေန။ **ကဿာ** တိ ဘယာဒီနန္တိ ယထာက္ကမံ သောဓနာ။ တတ္ထ **သရဏဂတာန**န္တိ ‘‘သရဏ’’န္တိ ဂတာနံ။ **သရဏ
ဂမနေနာ**တိ ‘‘သရဏ’’န္တိ ဂမနေန ကုသလဓမ္မေန။ **ဘယ**န္တိ ဝဋ္ဋဘယံ။ **သန္တာသ**န္တိ စိတ္တုတြာသံ တေနေဝ စေတ
သိကဒုက္ခဿ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ **ဒုက္ခ**န္တိ ကာယိကဒုက္ခဂ္ဂဟဏံ။ **ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသ** န္တိ ဒုဂ္ဂတိပရိယာပန္နံ သဗ္ဗ
မ္ပိ ဒုက္ခံ ‘‘ဒုဂ္ဂတိယံ ပရိကိလိဿနံ သံဝိဗာဓနံ, သမုပတာပနံ တ’’တိ ကတွာ, တယိဒံ သဗ္ဗံ ပရတော ဖလကထာယံ
အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဟိံသနဉ္စေတ္ထ ဝိနာသနမေဝ, န ပန သတ္တဟိံသနမိတတိ ဒဿေတိ **‘‘ဟနတိ ဝိနာသေတီ’’**တိ ဣ
မိနာ။ **တေ**န္တိ သရဏပဒံ။ **အဓိဝစန**န္တိ နာမံ, ပသိဒ္ဓဝစနံ တ, ယထာဘုစ္စံ တ ဂုဏံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တဝစနံ။ တေနာဟ **‘‘ရ
တနတ္တယဿေတ’’**တိ။

ဧဝံ ဟိံသနတ္ထဝသေန အဝိသေသတော သရဏသဒ္ဒတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တဒတ္ထဝသေနေဝ ဝိသေသ
တော ဒဿေတုံ **‘‘အထ တ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ရတနတ္တယဿ ပစ္စေကံ ဟိံသနကာရဏဒဿနမေဝ ဟိ ပုရိမနယ
တော ဣမဿ ဝိသေသောတိ။ တတ္ထ **ဟိတေ ပဝတ္တနေနာ** တိ ‘‘သမ္ပန္နသီလာ ဘိက္ခဝေ ဝိဟရထာ’’တိအာဒိနာ (မ.
နိ. ၁.၆၄, ၆၉) အတ္ထေ သတ္တာနံ နိယောဇနေန။ **အဟိတာ စ နိဝတ္တနေနာ** တိ ‘‘ပာဏာတိပာတဿ ခော ပာပကော ဝိ
ပါကော, ပာပကံ အဘိသမ္ပရာယ’’န္တိအာဒိနာ အာဒီနဝဒဿနာဒိမုခေန အနတ္ထတော စ သတ္တာနံ နိဝတ္တနေန။
**ဘယံ ဟိံသတီ**တိ ဟိတာဟိတေသု အပ္ပဝတ္တိပဝတ္တိဟေတုကံ ဗျသနံ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန ဝိနာသေတိ။ ဘဝကန္တာရာ
ဥတ္တာရဏေန မဂ္ဂသင်္ခါတော ဓမ္မော, ဖလနိဗ္ဗာနသင်္ခါတော ပန အဿာသဒာနေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံသတီတိ
ယောဇနာ။ **ကာရာန**န္တိ အနဝသေန, ပူဇာဝသေန စ ဥပနီတာနံ သက္ကာရာနံ။ အနုပသဂ္ဂေပိ ဟိ သဒ္ဒော သဥပသဂ္ဂေ
ဝိယ အတ္ထဝိသေသတစကော ‘‘အပ္ပကမ္ပိ ကတံ ကာရံ, ပုညံ ဟောတိ မဟပ္ဖလ’’န္တိအာဒီသု ဝိယ။ အနုတ္တရဒက္ခိ
ဏေယျဘာဝတော ဝိပုလဖလပဋိလာဘကရဏေန သတ္တာနံ ဘယံ ဟိံ သတီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဣမိနာပိ ပရိယာယေနာ**
တိ ရတနတ္တယဿ ပစ္စေကံ ဟိံသကဘာဝကာရဏဒဿနဝသေန ဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တေန ဣမိနာပိ ကာရဏေန။ ယသ္မာ

မာ ပနိဒံ သရဏပဒံ နာထပဒံ ဝိယ သုဒ္ဓနာမပဒတ္တာ ဓာတွတ္ထံ အန္တောနီတံ ကတွာ သင်္ကေတတ္ထမ္ပိ ဝဒတိ, တသ္မာ ဟေဋ္ဌာ သရဏံ ပရာယဏန္တိ အတ္ထော ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧဝံ သရဏတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ သရဏဂမနတ္ထံ ဒဿေန္တော **“တပ္ပသာဒ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ, သွာက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သံဃော”တိ ဧဝမာဒိနာ တသ္မိံ ရတနတ္တယေ ပသာဒော **တပ္ပသာဒော,** တဒေဝ ရတနတ္တယံ ဂရု ဧတဿာတိ **တဂ္ဂရု,** တဿ ဘာဝေါ **တဂ္ဂရုတာ,** တပ္ပသာဒော စ တဂ္ဂရုတာ စ **တပ္ပသာဒတဂ္ဂရုတာ,** တာဟိ။ **ဝိဟတကိလေသော** ဝိဓုတဝိစိကိစ္ဆာသမ္မောဟာသဒ္ဓိယာဒိပါပဓမ္မတ္တာ, တဒေဝ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ပရာဂတိ တာဏံ လေဏံ ဧတဿာတိ **တပ္ပရာယဏော,** တဿ ဘာဝေါ **တပ္ပရာယဏတာ,** သာယေဝ အာကာရော **တပ္ပရာယဏတာကာရော,** တေန ပဝတ္တော **တပ္ပရာယဏတာကာရပ္ပဝတ္တော။** ဧတ္ထ စ **ပသာဒ**ဂ္ဂဟဏေန လောကိယံ သရဏဂမနမာဟ။ တဉှိ သဒ္ဓါပဓာနံ, န ဉာဏပဓာနံ, **ဂရုတာ**ဂ္ဂဟဏေန ပန လောကုတ္တရံ။ အရိယာ ဟိ ရတနတ္တယံ ဂုဏာဘိညတာယ ပါသာဏစ္ဆတ္တံ ဝိယ ဂရုံ ကတွာ ပဿန္တိ, တသ္မာ တပ္ပသာဒေန တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝသေန ဝိဟတကိလေသော, တဂ္ဂရုတာယ စ အကာရဏကရဏဟေတူနံ သမုစ္ဆေဒဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တပ္ပရာယဏတာ ပနေတ္ထ တဂ္ဂတိကတာတိ တာယ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ဝက္ခမာနံ သရဏဂမနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဝိသေသေန ဝါ ပသာဒဂရုတာ ဇောတိတာတိ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန အနဝေစ္စပ္ပသာဒဿ လောကိယဿ, အဝေစ္စပ္ပသာဒဿ စ လောကုတ္တရဿ ဂဟဏံ, တထာ **ဂရုတာ**ဂ္ဂဟဏေန လောကိယဿ ဂရုကရဏဿ, လောကုတ္တရဿ စာတိ ဥဘယေနပိ ပဒေန ဥဘယမ္ပိ လောကိယလောကုတ္တရသရဏဂမနံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တမေတေနာတိ **ဥပ္ပါဒော,** သမ္ပယုတ္တဓမ္မသမူဟော, စိတ္တဉ္စ တံ ဥပ္ပါဒော စာတိ **စိတ္တုပ္ပါဒော။** သမာဟာရဒွန္ဒေပိ ဟိ ကတ္ထစိ ပုလ္လိင်္ဂမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ, တဒာကာရပ္ပဝတ္တံ သဒ္ဓါပညာဒိသမ္ပယုတ္တဓမ္မသဟိတံ စိတ္တံ **သရဏဂမနံ** နာမ “သရဏန္တိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ကတွာ”တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **“တံသမင်္ဂီ”** တိအာဒိ ကတ္တုဝိဘာဝနာ။ တေန ယထာဝုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေန သမင်္ဂီတိ **တံသမင်္ဂီ။** တေနာဟ **“ဝုတ္တပ္ပကာရေန စိတ္တုပ္ပါဒေနာ”** တိ ။ **ဥပေတီ**တိ ဘဇတိ သေဝတိ ပယိရုပါသတိ, ဇာနာတိ ဝါ, ဗုဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။

လောကုတ္တရံ သရဏဂမနံ ကေသဉ္စိ အာဟ **“ဒိဋ္ဌသစ္စာန”**န္တိ, အဋ္ဌန္နံ အရိယပုဂ္ဂလာနန္တိ အတ္ထော။ ကအာ တံ ဣဇ္ဈတီတိ အာဟ **“မဂ္ဂက္ခဏေ”** တိ, “ဣဇ္ဈတီ”တိ ပဒေန စေတဿ သမ္ဗန္ဓော။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဣဇ္ဈမာနေနေဝ ဟိ စတုသစ္စာဓိဂမေန ဖလဋ္ဌာနမ္ပိ သရဏဂမနကတာ သိဇ္ဈတိ လောကုတ္တရသရဏဂမနဿ ဘေဒာဘာဝတော, တေသဉ္စ ဧကသန္တာနတ္တာ။ ကထံ တံ ဣဇ္ဈတီတိ အာဟ **“သရဏဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒေနာ”** တိအာဒိ, ဥပပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒတော, အာရမ္မဏတော, ကိစ္စတော စ သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သရဏဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒေနာ** တိ စေတ္ထ ပဟာနာဘိသမယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, **အာရမ္မဏတော** တိ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယံ။ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ အာရမ္မဏတော ဣဇ္ဈတီတိ ဟိ ယောဇေတဗ္ဗံ, တွာ-သဒ္ဒေါ စ ဟေတုတ္ထတေစကော ယထာ “သက္ကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တီ”တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၂.၂၉)။ အပိစ “အာရမ္မဏတော”တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သရူပတော နိယမေတိ **“နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ”** တိ ဣမိနာ။ **“ကိစ္စတော”**တိ တဒဝသေသံ ဘာဝနာဘိသမယံ ပရိညာဘိသမယဉ္စ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **“အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ”** တိ ဧတေန တ မဂ္ဂက္ခဏာနုရူပံ ဧကာရမ္မဏတံ ဒဿေတွာ **“ကိစ္စတော”**တိ ဣမိနာ ပဟာနတော အဝသေသံ ကိစ္စတ္တယံ ဒဿိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ “မဂ္ဂက္ခဏေ, နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ”တိ စ ဝုတ္တတ္တာ အတ္ထတော မဂ္ဂဉာဏသင်္ခါတော စတုသစ္စာဓိဂမော ဧဝ လောကုတ္တရသရဏဂမနန္တိ ဝိညာယတိ။ တတ္ထ ဟိ စတုသစ္စာဓိဂမနေ သရဏဂမနုပက္ကိလေသဿ ပဟာနာဘိသမယဝသေန သမုစ္ဆိန္ဒနံ ဘဝတိ, နိဗ္ဗာနဓမ္မော ပန သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန, မဂ္ဂဓမ္မော စ ဘာဝနာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနောယေဝ သရဏဂမနတ္ထံ သာဓေတိ, ဗုဒ္ဓဂုဏာ ပန သာဝကဂေါစရဘူတာ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈိယမာနာ သရဏဂမနတ္ထံ သာဓေန္တိ, တထာ အရိယသံဃဂုဏာ။ တေနာဟ **“သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတီ”**တိ။

ဖလပရိယတ္တီနမ္ပေတ္ထ ဝုတ္တနယေန မဂ္ဂါနုဂုဏပ္ပဝတ္တိယာ ဂဟဏံ, အပရိညေယျဘူတာနဉ္စ ဗုဒ္ဓသံဃဂုဏာနံ တဂ္ဂုဏသာမညတာယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ သကလဘာဝဝိသိဋ္ဌဝစနံ ဥပပန္နံ ဟောတီတိ။ ဣဒဉ္စ သဟောဝ ဣဇ္ဈတိ, န လောကိယံ ဝိယ ပဋိပါဋိယာ အသမ္မောဟပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ပဒီပဿ ဝိယ ဟိ ဧကက္ခဏေယေဝ မဂ္ဂဿ စတုကိစ္စသာဓနန္တိ။ ယေ ပန ဝဒန္တိ “သရဏဂမနံ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတွာ န ပဝတ္တတိ, မဂ္ဂ

ဂဿ အဓိဂတတ္တာ ပန အဓိဂတမေဝ တံ ဟောတိ ကေစ္စာနံ တေဝိဇ္ဇာဒီနံ လောကိယဝိဇ္ဇာဒယော ဝိယာ”တိ, တေသံ ပန ဝစနေ လောကိယမေဝ သရဏဂမနံ သိယာ, န လောကုတ္တရံ, တဉ္စ အယုတ္တမေဝ ဒုဝိဓဿာပိ တဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ။ တဒင်္ဂပ္ပဟာနေန **သရဏဂမနုပက္ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနံ။ အာရမ္မဏတော ဗုဒ္ဓါဒိဂုဏာရမ္မဏံ ဟုတွာတိ** တိ ဧတ္ထာပိ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော, သရဏဂမနုပက္ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနတော, အာရမ္မဏတော စ သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဇ္ဈတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**တန္တိ** လောကိယသရဏဂမနံ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ **သဒ္ဓါပဋိလာဘော။ သဒ္ဓါမူလိကာ** တိ ယထာဝုတ္တသဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမာ။ သဟဇာတဝသေန ပုဗ္ဗင်္ဂမတာယေဝ ဟိ တမ္မူလိကတာ သဒ္ဓါဝိရဟိတဿ ဗုဒ္ဓါဒီသု သမ္မာဒဿနဿ အသမ္ဘဝတော။ **သမ္မာဒိဋ္ဌိ** နာမ ဗုဒ္ဓသုဗုဒ္ဓတံ, ဓမ္မသုဓမ္မတံ သင်္ဃသုပ္ပဋိပန္နတဉ္စ လောကိယာဝဗောဓဝသေန သမ္မာ ဉာယေန ဒဿနတော။ **“သဒ္ဓါပဋိလာဘော”** တိ ဣမိနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိရဟိတာပိ သဒ္ဓါ လောကိယသရဏဂမနန္တိ ဒဿေတိ, **“သဒ္ဓါမူလိကာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ”** တိ ပန ဧတေန သဒ္ဓူပနိဿယာ ယထာဝုတ္တာ ပညာတိ။ လောကိယမ္ပိ ဟိ သရဏဂမနံ ဒုဝိဓံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ, ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တဉ္စ။ တတ္ထ ပဌမေန ပဒေန မာတာဒီဟိ ဥဿာဟိတဒါရကာဒီနံ ဝိယ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ သရဏဂမနံ ဂဟိတံ, ဒုတိယေန ပန ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ။ တဒုဘယမေဝ ပုညကိရိယဝတ္ထုဝိသေသဘာဝေန ဒဿေတုံ **“ဒသသု ပုညကိရိယဝတ္ထူသု ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မန္တိ ဝုစ္စတီ”** တိ အာဟ။ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဥဇုံ ကရီယတီတိ ဟိ အတ္ထေန သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဘာဝေ, ဒိဋ္ဌိ ဥဇုံ ကရီယတိ ဧတေနာတိ အတ္ထေန ပန သဒ္ဓါယပိ။ သဒ္ဓါသမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တပ္ပမုခနဿာပိ စိတ္တုပ္ပာဒဿ ဂဟဏံ, ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပဒေန စ ယထာဝုတ္တေန ကရဏသာဓနေန, ဧဝဉ္စ ကတွာ “တပ္ပရာယဏတာကာရပ္ပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပါဒေါ”တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ, သဒ္ဓါသမ္မာဒိဋ္ဌီနံ ပန ဝိသုံ ဂဟဏံ တံသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒဿ တပ္ပမုခတာယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**တယိဒန္တိ** လောကိယံ သရဏဂမနမေဝ ပစ္စာမသတိ လောကုတ္တရဿ တထာ ဘေဒါဘာဝတော။ တဿ ဟိ မဂ္ဂက္ခဏေယေဝ ဝုတ္တနယေန ဣဇ္ဈနတော တထာဝိဓဿ သမာဒါနဿ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ဧသ ဘေဒေါ န သမ္ဘဝတီတိ။ အတ္တာ သန္နိယျာတီယတိ အပ္ပီယတိ ပရိစ္စဇီယတိ ဧတေနာတိ **အတ္တသန္နိယျာတနံ,** ယထာဝုတ္တံ သရဏဂမနသင်္ခါတံ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ။ တံ ရတနတ္တယံ ပရာယဏံ ပဋိသရဏမေတဿာတိ **တပ္ပရာယဏော**, ပုဂ္ဂလော, စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဝါ, တဿ ဘာဝေါ **တပ္ပရာယဏတာ,** တဒေဝ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ။ “သရဏ”န္တိ အဓိပ္ပာယေန သိဿဘာဝံ အန္တေဝါသိကဘာဝသင်္ခါတံ ဝတ္တပဋိဝတ္တာဒိကရဏံ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **သိဿဘာဝူပဂမနံ။** သရဏဂမနာဓိပ္ပာယေနေဝ ပဏိပတတိ ဧတေနာတိ **ပဏိပါတော,** ပဏိပတနဉ္စေတ္ထ အဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္စလိကမ္မသာမီစိကမ္မမေဝ, သဗ္ဗတ္ထ စ အတ္ထတော ယထာဝုတ္တဒိဋ္ဌိဇုကမ္မမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သံသာရဒုက္ခနိတ္ထရဏတ္ထံ အတ္တနော အတ္တဘာဝဿ ပရိစ္စဇနံ **အတ္တပရိစ္စဇနံ။ တပ္ပရာယဏတာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဟိတောပဒေသကထာပရိယာယေန ဓမ္မဿာပိ အာစရိယဘာဝေ သမုဒါစရီယတိ “ဖလော အမ္ဗော အဖလော စ, တေ သတ္ထာရော ဥဘော မမာ”တိအာဒီသု ဝိယာတိ အာဟ **“ဓမ္မဿ အန္တေဝါသိကော”** တိ။ **“အဘိဝါဒနာ”**တိအာဒိ ပဏိပါတဿ အတ္ထဒဿနံ။ **ဗုဒ္ဓါဒီနံယေဝါ**တိ အဝဓာရဏံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒီသုပိ သီဟဂတိကဝသေန အဓိကာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ တဒညနိဝတ္တနံ ကတံ ဟောတီတိ။ **“ဣမေသဉှိ”**တိအာဒိ စတုန္နံ ပဝတ္တနဿ သမတ္ထနံ, ကာရဏဒဿနံ ဝါ။

ဧဝံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒီနိ ဧကေန ပကာရေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အပရေဟိပိ ပကာရေဟိ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ, ဧတေန အတ္တသန္နိယျာတနတပ္ပရာယဏတာဒီနံ စတုန္နံ ပရိယာယန္တရေဟိပိ အတ္တသန္နိယျာတနတပ္ပရာယဏတာဒိ ကတမေဝ ဟောတိ အတ္ထဿ အဘိန္နတ္တာ ယထာ တံ “သိက္ခာပစ္စက္ခာနအဘူတာရောစနာနီ”တိ ဒဿေတိ။ **ဇီဝိတပရိယန္တိက**န္တိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ, ယာဝဇီဝံ ဂစ္ဆာမီတိ အတ္ထော။ **မဟာကဿပေါ** ကိရ သယမေဝ ပဗ္ဗဇိတဝေသံ ဂဟေတွာ **မဟာတိတ္ထ** ဗြာဟ္မဏဂါမတော နိက္ခမိတွာ ဂစ္ဆန္တော တိဂါဝုတမဂ္ဂံ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ အန္တရာ စ ရာဇဂဟံ, အန္တရာ စ နာဠန္ဒံ ဗဟုပုတ္တကနိဂြောဓရုက္ခမူလေ ကေကမေဝ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ “အယံ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ အဇာနန္တောယေဝ “သတ္ထာရဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျ”န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၂.၁၅၄) သရဏဂမနမကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **“မဟာကဿပဿ**

သရဏဂမနံ ဝိယာ”တိ။ ဝိတ္ထာရော **ကဿပသံယုတ္တဋ္ဌကထာယံ** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၁၅၄) ဂဟေတဗ္ဗော။ တတ္ထ **သတ္ထာရဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျ**န္တိ သစေ အဟံ သတ္ထာရံ ပဿေယျံ, ဣမံ ဘဂဝန္တံယေဝ ပဿေယျံ။ န ဟိ မေ ဣတော အညေန သတ္ထာရာ ဘဝိတုံ သက္ကာ။ **သုဂတဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျ**န္တိ သစေ အဟံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သုဋ္ဌု ဂတတ္တာ သုဂတံ နာမ ပဿေယျံ, ဣမံ ဘဂဝန္တံယေဝ ပဿေယျံ။ န ဟိ မေ ဣတော အညေန သုဂတေန ဘဝိတုံ သက္ကာ။ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဉ္စ ဝတာဟံ ပဿေယျံ, ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျ**န္တိ သစေ အဟံ သမ္မာ သာမဉ္စ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ နာမ ပဿေယျံ, ဣမံ ဘဂဝန္တံယေဝ ပဿေယျံ, န ဟိ မေ ဣတော အညေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဘဝိတုံ သက္ကာတိ အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာ။ သဗ္ဗတ္ထ **စ**-သဒ္ဒော, **ဝတ**-သဒ္ဒော စ ပဒပူရဏမတ္တံ, စေ-သဒ္ဒေန ဝါ ဘဝိတဗ္ဗံ “သစေ”တိ **အဋ္ဌကထာယံ** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၁၅၄) ဝုတ္တတ္တာ။ **ဝတ**-သဒ္ဒော စ ပဿိတုကာမတာယ ဇောတကတ္တံ ဒီပေတီတိပိ ယုဇ္ဇတိ။

**“သော အဟ”**န္တိအာဒိ **သုတ္တနိပါတေ အာဠဝကသုတ္တေ။** တတ္ထ ကိဉ္စာပိ မဂ္ဂေနေဝ တဿ သရဏဂမနမာဂတံ, သောတာပန္နဘာဝဒီပနတ္ထံ, ပန ပသာဒါနုရူပဒဿနတ္ထဉ္စ ဧဝံ ဝါစံ ဘိန္ဒတီတိ **တဒဋ္ဌကထာယံ** (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၈၁) ဝုတ္တံ။ **ဂါမာ ဂါမ**န္တိ အညသ္မာ ဒေဝဂါမာ အညံ ဒေဝဂါမံ, ဒေဝတာနံ ဝါ ခုဒ္ဒကံ, မဟန္တဉ္စ ဂါမန္တိပိ အတ္ထော။ **ပုရာ ပုရ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဓမ္မဿ စ သုဓမ္မတ**န္တိ ဗုဒ္ဓဿ သုဗုဒ္ဓတံ, ဓမ္မဿ သုဓမ္မတံ, သင်္ဃဿ သုပ္ပဋိပန္နတဉ္စ အဘိတ္ထဝိတွာတိ သဟ သမုစ္စယေန, ဟာသဝသေန စ အတ္ထော, သမ္ဗုဒ္ဓံ နမဿမာနော ဓမ္မဃောသကော ဟုတွာ ဝိစရိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**အာဠဝကာဒီန**န္တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သာတာဂိရဟေမဝတာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟော။ နနု စ ဧတေ အာဠဝကာဒယော အဓိဂတမဂ္ဂတ္တာ မဂ္ဂေနေဝ အာဂတသရဏဂမနာ, ကသ္မာ တေသံ တပ္ပရာယဏတာသရဏဂမနံ ဝုတ္တန္တိ? မဂ္ဂေနာဂတသရဏဂမနေဟိပိ တေဟိ တပ္ပရာယဏတာကာရဿ ပဝေဒိတတ္တာ။ “သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ။ပေ။ သုဓမ္မတံ, (သံ. နိ. ၁.၂၄၆; သု. နိ. ၁၉၄) တေ မယံ ဝိစရိဿာမ, ဂါမာ ဂါမံ နဂါ နဂံ။ပေ။ သုဓမ္မတ”န္တိ (သု. နိ. ၁၈၂) စ ဟိ ဧတေဟိ တပ္ပရာယဏတာကာရော ပဝေဒိတော။ တသ္မာ သရဏဂမနဝိသေသမနပေက္ခိတွာ ပဝေဒနာကာရမတ္တံ ဥပဒိသန္တေန ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အထာ**တိ “ကထံ ခော ဗြာဟ္မဏော ဟောတီ”တိအာဒိနာ ပုဋ္ဌဿ အဋ္ဌဝိဓပဉှဿ “ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ယော ဝေဒီ”တိအာဒိနာ ဗျာကရဏပရိယောသာနကာလေ။ ဣဓာပိ **မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ ဗြဟ္မာယုသုတ္တေ** (မ. နိ. ၂.၃၉၄) **ပရိစုမ္ဗတီ** တိ ပရိဖုသတိ ။ **ပရိသမ္ဗာဟတီ** တိ ပရိမဇ္ဇတိ။ **ဧဝမ္ပိ ပဏိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော** တိ ဧဝမ္ပိ ပရမနိပစ္စကာရေန ပဏိပါတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

**သော ပနေသာ**တိ ပဏိပါတော။ **ဉာတိ။ပေ။ ဝသေနာ**တိ ဧတ္ထ ဉာတိဝသေန, ဘယဝသေန, အာစရိယဝသေန, ဒက္ခိဏေယျဝသေနာတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ ဒွန္ဒပရတော သုယျမာနတ္တာ။ တတ္ထ **ဉာတိဝသေနာ**တိ ဉာတိဘာဝဝသေန။ ဘာဝပ္ပဓာနနိဒ္ဒေသော ဟိ အယံ, ဘာဝလောပနိဒ္ဒေသော ဝါ တဗ္ဘာဝဿေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဧဝံ သေသေသုပိ ပဏိပါတပဒေန စေတေသံ သမ္ဗန္ဓော တဗ္ဗသေန ပဏိပါတဿ စတုဗ္ဗိဓတ္တာ။ တေနာဟ **“ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေနာ”**တိ, ဒက္ခိဏေယျတာဟေတုကေန ပဏိပါတေနေဝါတိ အတ္ထော။ **ဣတရေဟီ**တိ ဉာတိဘာဝါဒိဟေတုကေဟိ ပဏိပါတေဟိ။ **“သေဋ္ဌဝသေနေဝ”** တိအာဒိ တဿေဝတ္ထဿ သမတ္ထနံ ။ ဣဓာပိ “န ဣတရေဟီ”တိ အာဒိနာ ဝုတ္တမေဝ အတ္ထတ္တယံ ယထာက္ကမံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“သာကိယော ဝါ”**တိ ပိတုပက္ခတော ဉာတိကုလဒဿနံ, **“ကောလိယော ဝါ”**တိ ပန မာတုပက္ခတော။ **ဝန္ဒတီ** တိ ပဏိပါတဿ ဥပလက္ခဏဝစနံ။ **ရာဇပူဇိတော**တိ ရာဇူဟိ, ရာဇူနံ ဝါ ပူဇိတော ယထာ “ဂါမပူဇိတော”တိ။ ပူဇာဝစနပယောဂေ ဟိ ကတ္တရိ သာမိဝစနမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **ဘဂဝတော**တိ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ, ဗုဒ္ဓဘူတဿ ဝါ ဘဂဝတော။ **ဥဂ္ဂဟိတ** န္တိ သိက္ခိတသိပ္ပံ။

**“စတုဓာ”**တိအာဒိ **သိင်္ဂါလောဝါဒသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၂၆၅) **ဃရမာဝသ**န္တိ ဃရေ ဝသန္တော, ကမ္မပ္ပဝစနီယယောဂတော စေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ **ကမ္မံ ပယောဇယေ** တိ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ ပယောဇေယျ။ ကုလာနဉှိ န သဗ္ဗကာလံ ဧကသဒိသံ ဝတ္တတိ, ကဒါစိ ရာဇာဒိဝသေန အာပဒါပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ “အာပဒါသု ဥပ္ပန္နာသု ဘဝိဿတီ”တိ ဧဝံ မနသိ ကတွာ နိဓာပေယျာတိ အာဟ **“အာပဒါသု ဘဝိဿတီ”** တိ။ ဣမေသု ပန စတူသု ကောဋ္ဌာသေသု “ဧကေန ဘောဂေ ဘုဉ္ဇေယျာ”တိ ဝုတ္တကောဋ္ဌာသတောယေဝ ဂဟေတွာ ဘိက္ခူနမ္ပိ ကပဏဒ္ဓိ

ကာဒီနမ္ပိ အနံ အတဗ္ဗံ, ပေသကာရန္တဟာပိတကာဒီနမ္ပိ ဝေတနံ အတဗ္ဗန္တိ အယံ ဘောဂပရိဂ္ဂဟဏာနုသာသနီ, ဇေရှုပံ အနုသာသနီ ဥဂ္ဂဟေတ္ဝာတတိ အတ္ထော။ ဣဒဉ္စဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံယေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ, သမ္ပရာယိကံ, ပန နိယျာနိကံ တ အနုသာသနီ ပစ္စာသိသန္တောပိ ဒက္ခိဏေယျပဏိဟိတမေဝ ကရောတိ နာမာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"ယော ပနာ"**တိအာဒိ "သေ ဌဝသေနေဝ။ပေ။ ဂဏှာတီ"တိ ဝုတ္တသုတ္တသ္သ ဝိတ္ထာရဝစနံ။

**"ဧဝ"**န္တိအာဒိ ပန "သေဋ္ဌဝသေန စ ဘိဇ္ဇတီ"တိ ဝုတ္တသ္သ ဗျတိရေကဒဿနံ။ အတ္ထဝသာ လိင်္ဂဝိဘတ္တိ ဝိပရိဏာမောတိ ကတ္ဝာ ဂဟိတသရဏာယ ဥပာသိကာယ တတိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဧဝမီဒိသေသု။ **ပဗ္ဗဇိတမ္ပိ** တိ ပိ-သဒ္ဒေ သမ္ဘာဝနတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **"ပဂေဝ အပဗ္ဗဇိတ"** န္တိ။ **သရဏဂမနံ န ဘိဇ္ဇတိ** သေဋ္ဌဝသေန အဝန္ဒိတတ္တာ။ **တထာ**တိ အနုကမုနတ္တေ နိပာတော "သရဏဂမနံ န ဘိဇ္ဇတီ"တိ။ **ရဋ္ဌပူဇိတတ္တာ** တိ ရဋ္ဌေ, ရဋ္ဌတသီနံ တ ပူဇိတတ္တာ။ တယိဒံ ဘယဝသေန ဝန္ဒိတဗ္ဗဘာဝသ္သေဝ သမတ္ထနံ, န တု အဘေဒသ္သ ကာရဏဒဿနံ, တဿ ပန ကာရဏံ သေဋ္ဌဝသေန အဝန္ဒိတတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ "သေဋ္ဌဝသေန စ ဘိဇ္ဇတီ"တိ။ **သေဋ္ဌဝသေနာ** တိ လောကေ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတာယ သေဋ္ဌဘာဝဝသေနာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "အယံ လောကေ အဂ္ဂဒက္ခိဏေ ယျောတိ ဝန္ဒတီ"တိ။ **တိတ္ထိယမ္ပိ ဝန္ဒတော န ဘိဇ္ဇတိ,** ပဂေဝ ဉာတကံ။ **သရဏဂမနပ္ပဘေဒေ** တိ သရဏဂမနဝိဘာ ဂေ, တဗ္ဗိဘာဂသမ္ဗန္ဓတော စေတ္ထ သင်္က အဘေဒေပိ သုခေန ဒဿေတုန္တိ အဘေဒဒဿနံ ကတံ။

အရိယမဂ္ဂေ ဧဝ လောကုတ္တရသရဏဂမနန္တိ စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ ဝိပာကဖလဘာဝေန ဝုတ္တာနိ။ **သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော**တိ သကလသ္သ ဝဋ္ဋဒုက္ခသ္သ အနုပ္ပာဒနိရောဓော နိဗ္ဗာနံ။ တ္ထေ စ ကမ္မသဒိသံ **ဝိပာကဖလံ,** တဗ္ဗိပရီ တံ **အာနိသံသဖလ**န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ သာလိဗီဇာဒီနံ ဖလာနိ တံသဒိသာနိ ဝိပက္ကာနိ နာမ ဟောန္တိ, ဝိပာကနိရုတ္တိဉ္စ လဘန္တိ, န မူလင်္ကုရပတ္တက္ခန္ဓနာဠာနိ, ဧဝံ ကုသလာကုသလာနံ ဖလာနိ အရူပဓမ္မဘာဝေန, သာရမ္မဏဘာဝေန စ သဒိသာနိ ဝိပက္ကာနိ နာမ ဟောန္တိ, ဝိပာကနိရုတ္တိဉ္စ လဘန္တိ, န တဒညာနိ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနိပိ ကမ္မအသဒိသာနိ, တာနိ ပန အာနိသံသာနိ နာမ ဟောန္တိ, အာနိသံသနိရုတ္တိမတ္တဉ္စ လဘန္တီတိ။ **"ဝုတ္တဉ္စေဟတ"** န္တိအာဒိနာ **ဓမ္မပဒေ အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏဝတ္ထုပုဂ္ဂိမာဟရိတ္ဝာ** ဒဿေတိ။

**ယော စာ**တိ တ္ထေ **စ**-သဒ္ဒေ ဗျတိရေကေ, ယော ပနာတိ အတ္ထော။ တတ္ထာယမဓိပ္ပာယော – ဗျတိရေကတ္ထ ထဒီပနေ ယဒိ "ဗဟုံ ဝေ သရဏံ ယန္တိ, ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိ စာ"တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၁၈၈) ဝုတ္တံ ခေမံ သရဏံ န ဟောတိ, န ဥတ္တမံ သရဏံ, တေနစ္စ သရဏမာဂမ္မ သဗ္ဗဒုက္ခာ န ပမုစ္စတိ, ဧဝံ သတိ ကိံ နာမ ဝတ္ထု ခေမံ သရဏံ ဟောတိ, ဥတ္တမံ သရဏံ, ကိံ နာမ ဝတ္ထုံ သရဏမာဂမ္မ သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတီတိ စေ?

> ယော စ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ သင်္ဃဉ္စ သရဏံ ဂတော။ပေ။
> တေံ ခော သရဏံ ခေမံ၊ တေံ သရဏမုတ္တမံ။
> တေံ သရဏမာဂမ္မ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတီတိ။ (ဓ. ပ. ၁၉၀-၉၂)။

ဧဝမီဒိသေသု။ လောကိယသ္သ သရဏဂမနသ္သ အညတိတ္ထိယာဝန္ဒနာဒိနာ ကုပ္ပနတော, စလနတော စ အကုပ္ပံ အစလံ လောကုတ္တရမေဝ သရဏဂမနံ ပကာသေတုံ **"စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ, သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီ"** တိ ဝုတ္တံ။ တစာ သိလိဋ္ဌတ္ထဉ္စေတ္ထ သမ္ဗာသဒ္ဒသ္သ ရဿတ္တံ။ **"ဒုက္ခ"**န္တိအာဒိ "စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနီ"တိ ဝုတ္တသ္သ သ ရူပဒဿနံ။ **ဒုက္ခသ္သ စ အတိက္ကမ** န္တိ ဒုက္ခနိရောဓံ။ **ဒုက္ခူပသမဂာမိန** န္တိ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိံ။ **"တေ"**န္တိ "စတ္တာ ရိ။ပေ။ ပဿတီ"တိ (ဓ. ပ. ၁၉၀) ဧဝံ ဝုတ္တံ လောကုတ္တရသရဏဂမနသင်္ခါတံ အရိယသစ္စဒဿနံ။ **ခော**-သဒ္ဒော အဝဓာရဏတ္ထော ပဒတ္တယေပိ ယောဇေတဗ္ဗော။

**နိစ္စတော အနုပဂမနာဒိဝသေနာ**တိ "နိစ္စ"န္တိ အဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန, ဣတိနာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗေဟိ တော-သဒ္ဒမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **"ဝုတ္တဉ္စေဟတ"** န္တိအာဒိနာ **ဉာဏဝိဘင်္ဂါဒီသု** (မ. နိ. ၃.၁၂၆; အ. နိ. ၁.၂၆၈) အာဂတံ ဟတ္ထိ သာဓေဘာ ဝေန အာဟရတိ။ **အဋ္ဌာန** န္တိ ဇနကဟေတုပဋိက္ခေပေါ။ **အနဝကာသော**တိ ပစ္စယဟေတုပဋိက္ခေပေါ။ ဥဘယေနာပိ ကာရဏမေဝ ပဋိက္ခိပတိ။ **ယန္တိ** ယေန ကာရဏေန။ **ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော** တိ မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ သမ္ပန္နော သောတာပန္နော။ **က ဥ္စိ သင်္ခါရ**န္တိ စတုဘူမကေသု သင်္ခတသင်္ခါရေသု ဧကမ္ပိ သင်္ခါရံ။ **နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျာ** တိ "နိစ္စော"တိ ဂ

ဏ္ဏေဟယ္။ **သုခတော ဥပဂစ္ဆေယျာ** တိ ''ကေန္တသုခီ အတ္တာ ဟောတိ အရောဂေ ပရံ မရဏာ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၇၆) ဧဝံ အတ္တဒိဋ္ဌိဝသေန ''သုခော''တိ ဂဏှေယျ, ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ပန အရိယသာဝကော ပရိဋ္ဌာဟဝူပသမတ္ထံ မတ္တဟတ္ထိပရိတ္တာသိတော စောက္ခဗြာဟ္မဏော ဝိယ ဥက္ကာရဘူမိံ ကဥ္စိ သင်္ခါရံ သုခတော ဥပဂစ္ဆတိ။ အတ္တတ ရေ ကသိဏာဒိပဏ္ဏတ္တိသင်္ဂဟတ္ထံ ''သင်္ခါရ''န္တိ အဝတွာ **''ဓမ္မ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ **ပရိဝါရေ** –

> ''အနိစ္စာ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ၊ ဒုက္ခာနတ္တာ စ သင်္ခတာ။
> နိဗ္ဗာနဉ္စေဝ ပညတ္တိ၊ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆယာ''တိ။ (ပရိ. ၂၅၇)။

ဣမေသု ပန တီသုပိ ဌာနေသု အရိယသာဝကဿ စတုဘူမကဝသေနေဝ ပရိစ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော, တေဘူမကဝ သေနေဝ ဝါ။ ယံ ယဉှိ ပုထုဇ္ဇနော ''နိစ္စံ သုခံ အတ္တာ''တိ ကဟံ ဂဏှာတိ, တံ တံ အရိယသာဝကော ''အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ''တိ ဂဏှန္တော ကဟံ ဝိနိဝေဌေတိ။

**''မာတရ''**န္တိအာဒီသု ဇနိကာ **မာတာ,** ဇနကော **ပိတာ,** မနုဿဘူတော ခီဏာသဝေ **အရဟာ**တိ အဓိပ္ပေတော။ ကိံ ပန အရိယသာဝကော တေဟိ အညမ္ပိ ပာဏံ ဇီဝိတာ ဝေရောပေယျာတိ? ဧတမ္ပိ အဋ္ဌာနမေဝ။ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇသ ကဇီဝိတဟေတုပိ ဟိ သော တံ ဇီဝိတာ န ဝေရောပေယျ, တထာပိ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ မဟာသာဝဇ္ဇတာဒဿနတ္ထံ အရိယဘာဝဿ စ ဗလဝတာပကာသနတ္ထံ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပဒုဋ္ဌစိတ္တော** တိ ဝဓကစိတ္တေန ပဒူသနစိတ္တေ တော, ပဒူသိတစိတ္တော ဝါ။ **လောဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျာ** တိ ဇီဝမာနကသရီရေ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယ ပိဝနမတ္တမ္ပိ လော ဟိတံ ဥပ္ပာဒေယျ။ **သင်္ဃံ ဘိန္ဒေယျာ** တိ သမာနသံဝါသကံ သမာနသီမာယံ ဌိတံ သင်္ဃံ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ ဘိန္ဒေ ယျ, ဝုတ္တဉှေတံ ''ပဉ္စဟုပါလိ အာကာရေဟိ သင်္ဃော ဘိဇ္ဇတိ ကမ္မေန, ဥဒ္ဒေသေန, ဝေါဟရန္တော, အနုဿာ ဝနေန, သလာကဂ္ဂါဟေနာ''တိ (ပရိ. ၄၅၈) **အညံ သတ္ထာရ** န္တိ ဣတော အညံ တိတ္ထကရံ ''အယံ မေ သတ္ထာ''တိ ဧဝံ ဂဏှေယျ, နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **ဘဝသမ္ပဒာ** တိ သုဂတိဘဝေန သမ္ပဒာ, ဣဒံ ဝိပါကဖလံ။ **ဘောဂ သမ္ပဒာ**တိ မနုဿဘောဂဒေဝဘောဂေဟိ သမ္ပဒာ, ဣဒံ ပန အာနိသံသဖလံ။ **''ဝုတ္တဉ္စေဟတ''** န္တိအာဒိနာ **ဒေဝတာ သံယုတ္တာဒိဟဋ္ဌ** (သံ. နိ. ၁.၃၇) သာဓကဘာဝေန ဒဿေတိ။

**ဂတာ သေတိ တေ္တ** **သေ**-ဣတိ နိပါတမတ္တံ။ **န တေ ဂမိဿန္တိ အပာယဘူမိ** န္တိ တေ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာ တန္နိ မိတ္တံ အပာယံ န ဂမိဿန္တိ။ **မာနုသ**န္တိ စ ကထာဗန္ဓဝသေန ဝိသဉ္ဇောဂနိဒ္ဒေသော, မနုဿေသု ဇာတန္တိ အတ္ ထော။ **ဒေဝကာယ**န္တိ ဒေဝသင်္ဃံ, ဒေဝပုရံ တ ''ဒေဝတနံ ကာယော သမူဟော ဌော္တာ''တိ ကတွာ။

**''အပရမ္ပိ''** တိအာဒိနာ သဠာယတနဝဂ္ဂေ **မောဂ္ဂလ္လာနသံယုတ္တေ** (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) အာဂတံ အညမ္ပိ ဖလမာ ဟ, အပရမ္ပိ ဖလံ **မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရေန** ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။ **အညေ ဒေဝေ**တိ အသရဏင်္ဂတေ ဒေဝေ။ **ဒသဟိ ဌာနေဟီ**တိ ဒသဟိ ကာရဏေဟိ။ **''ဒိဗ္ဗေနာ''** တိအာဒိ တဿရူပဒဿနံ။ **အဓိဂဏှာတိ**န္တိ တိ အဘိဘဝန္တိ အ တိက္ကမိတွာ တိဋ္ဌန္တိ။ **''သေ နယော''**တိ ဣမိနာ ''သာဓု ခေါ ဒေဝတနမိန္ဒ ဓမ္မသရဏဂမနံ ဟောတီ''တိ (သံ. နိ. ၄.၃၄၁) သုတ္တပဒံ အတိဒိသတိ။ **ဝေလာမသုတ္တံ** နာမ **အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ** နဝနိပါတေ ဇာတိကေတ္တရူပဘောဂသ ဒ္ဓပညာဒီဟိ မရိယာဒဝေလာတိက္ကန္တေဟိ ဥဋ္ဌာရေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **ဝေလာမ**နာမကဿ ဗောဓိသတ္တ ဘူတဿ စတုရာသီတိသဟဿရာဇူနံ အာစရိယဗြာဟ္မဏဿ အနေကထာပဋိသညုတ္တံ သုတ္တံ (အ. နိ. ၉.၂၀) တ တ္ထ ဟိ ကရိသဿ စတုတ္တဘာဂပ္ပမာဏာနံ စတုရာသီတိသဟဿသင်္ဃာနံ သုဝဏ္ဏဟတိရူပိယဟတိကံသဟတီနံ ယထာက္ကမံ ရူပိယသုဝဏ္ဏ ဟိရညပူရာနံ, သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတာနံ, စတုရာသီတိယာ ဟတ္ထိသဟဿာနံ စတု ရာသီတိယာ အဿသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ရထသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ဓေနုသဟဿာနံ, စတုရာသီတိ ယာ ကညာသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ပလ္လင်္ကသဟဿာနံ, စတုရာသီတိယာ ဝတ္ထကောဋိသဟဿာနံ, အပရိ မာဏဿ စ ခဇ္ဇဘောဇ္ဇာဒိဘေဒဿ အာဟာရဿ ပရိစ္စဇနဝသေန သတ္တမာသာဓိကာနိ သတ္တသံဝစ္ဆရာနိ နိရန္တရံ ပဝတ္တဝေလာမမဟာအနတော ဧကဿ သောတာပန္နဿ ဒိန္နအနံ မဟပ္ဖလတရံ, တတော သတံသောတာပန္နာနံ ဒိန္န နအနတော ဧကဿ သကအာကမိနော, တတော ဧကဿ အနာကမိနော, တတော ဧကဿ အရဟတော, တတော ဧက ဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ, တတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ, တတော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ ဒိန္နအနံ မဟပ္ဖလတရံ, တ

တော စာတုဒ္ဒိသံ သင့ံ့ ဥဒ္ဒိဿ ဝိဟာရကရဏံ, တတော သရဏာဂမနံ မဟပ္ဖလတရန္တိ အယမတ္ထော ပကာသိ တော။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ –

“ယံ ဂဟပတိ ဝေလာမော ဗ္ရာဟ္မဏော အနံ အဒာသိ မဟာအနံ, ယော စေကံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နံ ဘောဇေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရံ, ယော စ သတံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နာနံ ဘောဇေယျ, ယော စေကံ သကဒာဂါမိံ ဘောဇေယျ, ဣဒံ တတော မဟပ္ဖလတရ”န္တိအာဒိ (အ. နိ. ၉.၂၀)။

ဣမိနာ စ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော လောကုတ္တရဿေဝ သရဏာဂမနဿ ဖလံ ဒဿိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ **ဝေလာမသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ “သရဏံ ဂစ္ဆေယျာတိ ဧတ္ထ မဂ္ဂေနာဂတံ အနိဝတ္တနသရဏံ အဓိပ္ပေတံ, အပရေ ပနာဟု ‘အတ္တာနံ နိယျာတေတွာ ဒိန္နတ္တာ သရဏာဂမနံ တတော မဟပ္ဖလတရ’န္တိ ဝုတ္တ”န္တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၉.၂၀) **ကူဋဒန္တသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ပန ဝက္ခတိ “ယသ္မာ စ သရဏာဂမနံ နာမ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဇီဝိတပရိစ္စာဂမယံ ပုညကမ္မံ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ ဒေတိ, တသ္မာ မဟပ္ဖလတရဉ္စ မဟာနိသံသတရဉ္စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗ”န္တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၅၀, ၃၅၁) ဣမိနာ ပန နယေန လောကိယဿာပိ သရဏာဂမနဿ ဖလံ ဣဓ ဒဿိတမေဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန** ပိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၀) ဟိ အယမေဝတ္ထော ဣစ္ဆိတောတိ ဝိညာယတိ ဣဓ စေဝ အညာသု စ **မဇ္ဈိမာဂမဋီကာ** ဒီသု အဝိသေသတောယေဝ ဝုတ္တတ္တာ, **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေနာ** ပိ အယမတ္ထော အဘိမတော သိယာ **သာရတ္ထဒီပနိယံ,** (သာရတ္ထ. ဋီ. ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ.၁၅) **အင်္ဂုတ္တရဋီကာယ** ဉ္စ တဒုဘယ သာဓာရဏဝစနတော။ အပရေ ပန ဝဒန္တိ **“ကူဋဒန္တသုတ္တဋ္ဌကထာယမ္ပိ** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၄၉) လောကုတ္တရဿေဝ သရဏာဂမနဿ ဖလံ ဝုတ္တ”န္တိ, တဒယုတ္တမေဝ တထာ အဝုတ္တတ္တာ။ “ယသ္မာ။ပေ။ ဒေတီ”တိ ဟိ တဒုဘယ သာဓာရဏကာရဏဝသေန တဒုဘယဿာပိ ဖလံ တတ္ထ ဝုတ္တန္တိ။ **ဝေလာမသုတ္တာဒီန** န္တိ ဧတ္ထ **အာဒိသဒ္ဒေန** (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) **အဂ္ဂပ္ပသာဒသုတ္တဆတ္တမာဏဝကဝိမာနာ** ဒီနံ (ဝိ. ဝ. ၈၈၆ အာဒယော) သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

**အညာဏံ** နာမ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဂုဏာနမဇာနနံ တတ္ထ သမ္မောဟော။ **သံသယော** နာမ “ဗုဒ္ဓေါ နု ခေါ, န နု ခေါ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၁၆) ဝိစိကိစ္ဆာ။ **မိစ္ဆာဉာဏံ** နာမ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဂုဏာနံ အဂုဏာဘာဝပရိကပ္ပနေန ဝိပရီတဂ္ဂါဟော။ **အာဒိသဒ္ဒေန** အနာဒရာကရဏာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **သံကိလိဿတီ** တိ သံကိလိဋ္ဌံ မလီနံ ဘဝတိ။ **န မဟာဇုတိကန္တိ**အာဒိပိ သံကိလေသပရိယာယော ဧဝ။ တတ္ထ **န မဟာဇုတိကန္တိ** န မဟုဇ္ဇလံ, အပရိသုဒ္ဓံ အပရိယောဒာတန္တိ အတ္ထော။ **န မဟာဝိပ္ဖာရ** န္တိ န မဟာနုဘာဝံ, အပဏီတံ အနုဠာရန္တိ အတ္ထော။ **သာဝဇ္ဇော** တိ တဏှာဒိဋ္ဌာဒိဝသေန သဒေါသော။ တဒေဝ ဖလဝသေန ဝိဘာဝေတုံ **“အနိဋ္ဌဖလော”** တိ ဝုတ္တံ, သာဝဇ္ဇတ္တာ အကန္တဖလော ဟောတီတိ အတ္ထော။ လောကိယသရဏာဂမနံ သိက္ခာသမာဒါနံ ဝိယ အဂဟိတကာလပရိစ္ဆေဒံ ဇီဝိတပရိယန္တမေဝ ဟောတိ, တသ္မာ တဿ ခန္ဓဘေဒေန ဘေဒေါ, သော စ တဏှာဒိဋ္ဌာဒိဝိရဟိတတ္တာ အဒေါသောတိ အာဟ **“အနဝဇ္ဇော ကာလကိရိယာယ ဟောတီ”**တိ။ **သော**တိ အနဝဇ္ဇော သရဏာဂမနဘေဒေါ။ သတိပိ အနဝဇ္ဇတ္တေ ဣဋ္ဌဖလောပိ န ဟောတိ, ပဂေဝ အနိဋ္ဌဖလော အဝိပါကတ္တာ။ န ဟိ တံ အကုသလံ ဟောတိ, အထ ခေါ ဘေဒနမတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဘဝန္တရေပီ** တိ အညသ္မိမ္ပိ ဘဝေ။

ခရသဒ္ဒဿ ဒုဝိကမ္မိကတ္တာ “ဥပာသက”န္တိ ဣဒမ္ပိ ကမ္မမေဝ, တဉ္စ ခေါ အာကာရဋ္ဌာနေတိ အတ္ထမတ္တံ ဒဿေတုံ **“ဥပာသကော အယန္တိ ဧဝံ ဓာရေတူ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဓာရေတူ**တိ စ ဥပဓာရေတူတိ အတ္ထော။ ဥပဓာရဏဉ္စေတ္ထ ဇာနနမေဝါတိ ဒဿေတိ **“ဇာနာတူ”**တိ ဣမိနာ။ **ဥပာသကဝိဓိကောသလ္လတ္ထ** န္တိ ဥပာသကဘာဝဝိဓာနကောသလ္လတ္ထံ။ **ကော ဥပာသကော**တိ သရူပပုစ္ဆာ, ကိံ လက္ခဏော ဥပာသကော နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကသ္မာ** တိ ဟေတုပုစ္ဆာ, ကေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဥပာသကသဒ္ဒေါ တသ္မိံ ပုဂ္ဂလေ နိရုဠှောတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“ကသ္မာ ဥပာသကောတိ ဝုစ္စတီ”**တိ။ သဒ္ဒဿ ဟိ အဘိဓေယျေ ပဝတ္တိနိမိတ္တမေဝ တဒတ္ထဿ တဗ္ဘာဝကာရဏံ။ **ကိမဿ သီလ**န္တိ ဝတသမာဒါနပုစ္ဆာ, ကီဒိသံ အဿ ဥပာသကဿ သီလံ, ကိတ္တကေန ဝတသမာဒါနေနာယံ သီလသမ္ပန္နော နာမ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ကော အာဇီဝော**တိ ကမ္မသမာဒါနပုစ္ဆာ, ကော အဿ သမ္မာအာဇီဝေါ, ကေန ကမ္မသမာဒါနေန အဿ အာဇီဝေါ သမ္ပဇ္ဇတီတိ ပုစ္ဆတိ, သော ပန မိစ္ဆာဇီဝဿ ပရိဝဇ္ဇနေန ဟောတီတိ မိစ္ဆာဇီဝေါပိ ဝိဘာဇီယတိ။ **ကာ ဝိပတ္တီ** တိ တဒုဘယဿ ဝိပ္ပဋိပတ္တိပုစ္ဆာ, ကာ အဿ ဥပာသကဿ သီလဿ, အာဇီဝဿ စ ဝိပတ္တီတိ အ

တ္တော။ သာမညနိဒ္ဒိဋ္ဌေ ဟိ သတိ အနန္တရဿေဝ ဝိဓိ တ ပဋိသေဓော တတိ အနန္တရဿ ဂဟဏံ။ **ကာ သမ္ပတ္တီ** တိ တဒုဘယေသမေဝ သမ္မာပဋိပတ္တိပုစ္ဆာ, ကာ အဿ ဥပာသကဿ သီလဿ, အာဇီဝဿ စ သမ္ပတ္တီတိ ဝုတ္တန ယေန အတ္တော။ သရူပဝစနတ္တာဒိသဒ္ဒာတေန ပကာရေန ကိရတီတိ **ပကိဏ္ဏံ,** တဒေဝ **ပကိဏ္ဏကံ,** အနေကာကာ ရေန ပဝတ္တံ အတ္ထဝိနိစ္ဆယန္တိ အတ္တော။

**ယော ကောစီ**တိ ခတ္တိယဗ္ရာဟ္မဏာဒီသု ယော ကောစိ, ဣမိနာ ပဒေန အကာရဏမေတ္ထ ဇာတိအာဒိဝိသေသော တိ ဒဿေတိ, **"သရဏဂတော"**တိ ဣမိနာ ပန သရဏဂမနမေဝေတ္ထ ပမာဏန္တိ။ **"ဂဟဋ္ဌော"** တိ စ ဣမိနာ အာကရိ ကေသေ့ဝ ဥပာသကသဒ္ဒော နိရူဠ္ဋောဟာ, န ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတေသူတိ။ တမတ္ထံ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တေ **မဟာနာမသုတ္တေ န** (သံ. နိ. ၅.၁၀၃၃) သာဓေန္တော **"ဝုတ္တဥ္ဟေတ"** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယတော**တိ ဗုဒ္ဓာဒိသရဏဂမနတော။ **မဟာ နာမာ**တိ အတ္တနော စူဠ္ပိတုနော သုက္ကောဒနဿ ပုတ္တံ မဟာနာမံ နာမ သက္ကရာဇာနံ ဘဂဝတ အာလပတိ။ **တ္တော၀ တာ**တိ တ္တေကေန ဗုဒ္ဓာဒိသရဏဂမနေန ဥပာသကော နာမ ဟောတိ, န ဇာတိအာဒီဟိ ကာရဏေဟီတိ အဓိပ္ပာယော။ ကာ မဥ္စ တပုဿဘလ္လိကာနံ ဝိယ ဒ္ဝေဝတစိကဥပာသကဘာဝေပိ အတ္တိ, သော ပန တအ ဝတ္ထုတ္တယာဘာဝတော က အဓိယေဝ ဟောတီတိ သဗ္ဗအ ပဝတ္တံ တေဝတစိကဥပာသကဘာဝံ ဒဿေတုံ ''သရဏဂတော''တိ ဝုတ္တံ။ တေပိ ဟိ ပ ဥ္စာ တိသရဏဂတာ ဧဝ, န စေတ္ထ သမ္မဝတိ အညံ ပဋိက္ခိပိတ္ဝတ ဇော တ ဒ္ဝေဝ တ သရဏဂတော ဥပာသကော နာမာ တိ ဣမမတ္ထမ္ပိ ဉာပေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ဥပာသနတော**တိ တေနေဝ သရဏဂမနေန, တတ္ထ စ သက္ကစ္စကာရိတာယ ကရဝဗဟုမာနာဒိယောဂေန ပယိရုပာ သနတော, ဣမိနာ ကတ္ဝတ္တံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"သော ဟိ"**တိအာဒိ။

**ဝေရမဏိယော**တိ တ္တေ ဝေရံ ဝုစ္စတိ ဟဏာတိပာတာဒိဒုဿီလျံ, တဿ မဏနတော ဟာနနတော ဝိနာသန တော ဝေရမဏိယော နာမ, ပဥ္စ ဝိရတိယော ဝိရတိပဓာနတ္တာ တဿ သီလဿ။ တထာ ဟိ ဥဒာဟဋ္ဌေ **မဟာနာမသုတ္တေ** ဝုတ္တံ **"ဟဏာတိပာတာ ပဋိဝိရတော ဟောတီ"**တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၀၃၃) **"ယထာဟာ"**တိအာဒိနာ သာဓကံ, သရူ ပဥ္စ ဒဿေတိ ယထာ တံ ဥယျာနပာလဿ ဧကေနေဝ ဥဒကပတိဋ္ဌာနပယောဂေန အမ္ဗသေစနံ, ဂရုသိနာနဥ္စ။ ယထာ ဟ **အမ္ဗဝိမာနေ** (ဝိ. ဝ. ၁၁၅၁ အာဒယော) –

''အမ္ဗော စ သိတ္တော သမဏော စ န္ဟာပိတော၊
မယာ စ ပုညံ ပသုတံ အနပ္ပကံ။
ဣတိ သော ပီတိယာ ကာယံ၊ သဗ္ဗံ ဖရတိ အတ္တနော''တိ။
[''အမ္ဗော စ သိဉ္စတော အာသိ၊ သမဏော စ နဟာပိတော။
ဗဟုဥ္စ ပုညံ ပသုတံ၊ အဟော သဖလံ ဇီဝိတ''န္တိ။ (ဣမံ ဋီကာယံ မူလဟဋ္ဌော)]

ဧဝမိဒိသေသု။ **တ္တော၀တာ** တိ တ္တေကေန ပဥ္စဝေရဝိရတိမတ္တေန။

**မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာ** တိ အယုတ္တဝဏိဇ္ဇာ, န သမ္မာဝဏိဇ္ဇာ, အသာရုပ္ပဝဏိဇ္ဇကမ္မာနီတိ အတ္တော။ **ပဟာယာ**တိ အကရဏေနေဝ ပဇဟိတွ္ဝတ။ **ဓမ္မေနာ** တိ ဓမ္မတော အနပေတေန, တေန မိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇကမ္မေန အာဇီဝနတော အညမ္ပိ အဓ မ္မိကံ အာဇီဝနံ ပဋိက္ခိပတိ။ **သမေနာ**တိ အဝိသမေန, တေန ကာယဝိသမာဒိဒုစ္စရိတံ ဝဇ္ဇေတွ္ဝတ ကာယသမာဒိနာ သုစရိ တေန အာဇီဝနံ ဒဿေတိ။ **"ဝုတ္တဥ္ဟေတ"** န္တိအာဒိနာ **ပဥ္စင်္ဂုတ္တရဟဋ္ဌ** မာဟရိတွ္ဝတ သာဓကံ, သရူပဥ္စ ဒဿေ တိ။ တဏိဇာနံ အယန္တိ **ဝဏိဇ္ဇာ,** ယဿ ကဿစိ ဝိက္ကယော, ဣတ္ထိလိင်္ဂပဒမေတံ။ **သတ္တဝဏိဇ္ဇာ** တိ အာဝုဓ ဘဏ္ဍံ ကတွ္ဝတ တ ကာရေတွ္ဝတ တ ယထာကတံ ပဋိလဘိတွ္ဝတ တ တဿ ဝိက္ကယော။ **သတ္တဝဏိဇ္ဇာ** တိ မနုဿဝိက္ ကယော။ **မံသဝဏိဇ္ဇာ** တိ သူနကာရာဒယော ဝိယ မိဂသူကရာဒိကေ ပောသေတွ္ဝတ မံသံ သမ္ပာဒေတွ္ဝတ ဝိက္ကယော။ **မဇ္ဇ ဝဏိဇ္ဇာ**တိ ယံ ကိဉ္စိ မဇ္ဇံ ယောဇေတွ္ဝတ တဿ ဝိက္ကယော။ **ဝိသဝဏိဇ္ဇာ** တိ ဝိသံ ယောဇေတွ္ဝတ, သင်္ဂဟေတွ္ဝတ တ တဿ ဝိက္ကယော။ တတ္ထ သတ္တဝဏိဇ္ဇာ ပရောပရောဓနိမိတ္တတာယ **အကရဏီယာ**တိ ဝုတ္တာ, သတ္တဝဏိဇ္ ဇာ အဘုဇိဿဘာဝကရဏတော, မံသဝဏိဇ္ဇာ ဝဓဟေတုတော, မဇ္ဇဝဏိဇ္ဇာ ပမာဒဋ္ဌာနတော, ဝိသဝဏိဇ္ဇာ ပရူပဃာ တကာရဏတော။

**တဿေတ** တိ ယထာဝုတ္တဿ ပဉ္စဝေရမဏိလက္ခဏဿ သီလဿ စေဝ ပဉ္စမိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာဒိပ္ပဟာနလက္ခဏဿ အာဇီဝဿ စ ပဋိနိဒ္ဒေသော။ **ဝိပတ္တီ** တိ ဘေဒေါ, ပကောပေါ စ ။ ဧဝံ သီလအာဇီဝဝိပတ္တိဝသေန ဥပာသကဿ ဝိပတ္တိံ ဒဿေတွာ အဿဒ္ဓိယာဒိဝသေနပိ ဒဿေန္တော **"အပိစာ"**တိအာဒိမာဟ။ **ယာယာ**တိ အဿဒ္ဓိယာဒိဝိပ္ပဋိပတ္တိယာ။ **စဏ္ဍာလော** တိ နီစဓမ္မဇာတိကဋ္ဌေန ဥပာသကစဏ္ဍာလော။ **မလန္တိ** မလီနဋ္ဌေန ဥပာသကမလံ။ **ပတိကိဋ္ဌော** တိ လာမကဋ္ဌေန ဥပာသကနိဟီနော။ **သာပိဿာ** တိ သာပိ အဿဒ္ဓိယာဒိဝိပ္ပဋိပတ္တိ အဿ ဥပာသကဿ ဝိပတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကာ ပနာယန္တိ ဝုတ္တံ **"တေ စာ"**တိအာဒိ။ ဥပာသကစဏ္ဍာလသုတ္တံ, (အ. နိ. ၅.၁၇၅) ဥပာသကရတနသုတ္တဉ္စ ပဉ္စင်္ဂုတ္တရေ။ တတ္ထ ဗုဒ္ဓါဒီသု, ကမ္မကမ္မဖလေသု စ သဒ္ဓါဝိပရိယာယော မိစ္ဆာဝိမောက္ခော အဿဒ္ဓိယံ, တေန သမန္နာဂတော **အဿဒ္ဓော** ။ ယထာဝုတ္တသီလဝိပတ္တိအာဇီဝဝိပတ္တိဝသေန **ဒုဿီလော** ။ "ဣမိနာ ဒိဋ္ဌာဒိနာ ဣဒံ နာမ မင်္ဂလံ ဟောတီ"တိ ဧဝံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတေန ကောတူဟလသင်္ခါတေန ဒိဋ္ဌသုတမုတမင်္ဂလေန သမန္နာဂတော **ကောတူဟလမင်္ဂလိကော။ မင်္ဂလံ ပစ္စေတီ** တိ ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင်္ဂလမေဝ ပတ္တိယာယတိ **နော ကမ္မန္တိ** ကမ္မဿကတံ နော ပတ္တိယာယတိ။ **ဣတော စ ဗဟိဒ္ဓါ** တိ ဣတော သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓသာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရကသမယေ။ **စ**-သဒ္ဒေါ အဋ္ဌာနပယုတ္တော, သဗ္ဗတ္ထ "အဿဒ္ဓော"တိအာဒီသု ယောဇေတဗ္ဗော။ **ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသတီ**တိ ဒုပ္ပဋိပန္နံ ဒက္ခိဏာရဟသညီ ဂဝေသတိ။ **တတ္ထာ** တိ ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရကသမယေ။ **ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတီ**တိ ပဌမတရံ အနမာနနာဒိကံ ကုသလကိရိယံ ကရောတိ, ဗာဟိရကသမယေ ပဌမတရံ ကုသလကိရိယံ ကတွာ ပစ္ဆာ သာသနေ ကရောတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီတိ ။ **တတ္ထာ** တိ တ တေသံ ဗာဟိရကာနံ တိတ္ထိယာနန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဧတ္ထ စ ဒက္ခိဏေယျပရိယေသနပုဗ္ဗကာရေ ဧကံ ကတွာ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**အဿာ** တိ ဥပာသကဿ။ **သီလသမ္ပဒါ** တိ ယထာဝုတ္တေန ပဉ္စဝေရမဏိလက္ခဏေန သီလေန သမ္ပဒါ။ **အာဇီဝသမ္ပဒါ**တိ ပဉ္စမိစ္ဆာဝဏိဇ္ဇာဒိပ္ပဟာနလက္ခဏေန အာဇီဝေန သမ္ပဒါ။ ဧဝံ သီလသမ္ပဒါအာဇီဝသမ္ပဒါဝသေန ဥပာသကဿ သမ္ပတ္တိံ ဒဿေတွာ သဒ္ဓါဒိဝသေနပိ ဒဿေန္တော **"ယေ စဿာ"** တိအာဒိမာဟ။ ယေ စ ပဉ္စ ဓမ္မာ, တေပိ အဿ သမ္ပတ္တီတိ ယောဇနာ။ **ဓမ္မေဟီ** တိ ဂုဏေဟိ။ စတုန္နံ ပရိသာနံ ရတိဇနနဋ္ဌေန ဥပာသကောဝ ရတနံ **ဥပာသကရတနံ**။ ဂုဏသောဘာကိတ္တိသဒ္ဒသုဂန္ဓတာဒီဟိ ဥပာသကောဝ ပဒုမံ **ဥပာသကပဒုမံ**။ တထာ **ဥပာသကပုဏ္ဍရီကံ**။ သေသံ ဝိပတ္တိယံ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**နိဂဏ္ဌီန** န္တိ နိဂဏ္ဌသမဏီနံ။ **အာဒိမ္ဟီ**တိ ပဌမတ္တေ။ **ဥဇ္ဇဂ္ဂ** န္တိ ဥဇ္ဇုအဂ္ဂံ ဥဇ္ဇုကောဋ္ဋိ။ တထာ **ဝေဋ္ဌဂ္ဂ** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **ကောဋ္ဋိယန္တိ** ပရိယန္တကောဋ္ဋိယံ, ပရိယန္တတ္ထေတိ အတ္ထော။ **အမ္ဗိလဂ္ဂ** န္တိ အမ္ဗိလကောဋ္ဌာသံ။ တထာ **တိတ္တကဂ္ဂ** န္တိ ဧတ္ထာပိ။ **ဝိဟာရဂ္ဂေနာ** တိ ဩဝရကကောဋ္ဌာသေန "ဣမသ္မိံ ဂဗ္ဘေ ဝသန္တာနံ ဣဒံ နာမ ဖလံ ဟာပုဏာတီ"တိအာဒိနာ တံတံဝသနဋ္ဌာနကောဋ္ဌာသေနာတိ အတ္ထော ။ **ပရိဝေဏဂ္ဂေနာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **အဂ္ဂေ** တိ ဧတ္ထ ဥပယောဂဝစနဿ ဧကာရာဒေသော, ဝစနဝိပလ္လာသော ဝါ, ကတွာ-သဒ္ဒေါ စ သေသောတိ ဝုတ္တံ **"အာဒိံ ကတွာ"**တိ။ ဘာဝတ္ထေ တာ-သဒ္ဒေါတိ ဒဿေတိ **"အဂ္ဂဘာဝ"** န္တိ ဣမိနာ, အဂ္ဂဘာဝေ စ နာမ တသ္မိံ ဓမ္မဿဝနသမယေ ဓရမာနကတာဟာပုဏကဘာဝေါ။ တဿ ဟိ တံ နိဿယဝသေန ဓရမာနတံ နိမိတ္တံ ကတွာ တံဒိဝသနိဿိတအရုဏုဂ္ဂမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပုန အရုဏုဂ္ဂမနာ ဧတ္ထန္တရေ အဂ္ဂသဒ္ဒေါ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ တသ္မိံ သမယေ ဓရမာနကတာသင်္ခါတံ အဂ္ဂဘာဝံ အာဒိံ ကတွာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဂ္ဂတ** န္တိ တ အဂ္ဂ ဣစ္စေဝ အတ္ထော တာ-သဒ္ဒဿ သကတ္ထဝုတ္တိတော ယထာ "ဒေဝတာ"တိ, အယံ အာစရိယာနံ မတိ။ ဧဝံ ပဌမက္ခရေန ဒိဿမာနပဋ္ဌာနရူပံ အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တတိယက္ခရေန ဒိဿမာနပဋ္ဌာနရူပံ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အဂ္ဂဒဂ္ဂေတိ တ ဟဋ္ဌော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အာဂမမတ္တတ္တာ **ဒကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ အဂ္ဂါ** တိ ဟိ နေဟတိကမိဒံ ပဒံ။ တေနာဟ **"အဂ္ဂ အဂ္ဂန္တိ အတ္ထော"** တိ။

**"ပါဏော"**တိ ဣဒံ ပရမတ္ထတော ဇီဝိတိန္ဒြိယေ ဧဝ, **"ပါဏုပေတ"**န္တိ စ ကရဏတ္ထေနေဝ သမာသောတိ ဉာပေတုံ **"ယာဝ မေ ဇီဝိတံ ပဝတ္တတိ, တာဝ ဥပေတ"**န္တိ အာဟ။ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတီတိ ဟိ **ဥပေတော,** ပါဏေဟိ ကရဏဘူတေဟိ ဥပေတော **ပါဏုပေတော**တိ အတ္ထော အာစရိယေဟိ အဘိမတော။ ဣမိနာ စ "ပါဏုပေတန္တိ ဣဒံ ပဒံ တဿ သရဏဂမနဿ အာပါဏကောဋိကတာဒဿန"န္တိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတိ။ "ပါဏုပေတ"န္တိ ဟိ ဣမိနာ ယာဝ မေ ပါဏာ ဓရန္တိ, တာဝ သရဏံ ဥပေတော, ဥပေန္တော စ န တစာမတ္တေန, န စ ဧကဝါရံ စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေန, အထ ခော ပါဏာနံ ပရိစ္စဇနဝသေန ယာဝဇီဝံ ဥပေတောတိ အာပါဏကောဋိကတာ ဒဿိတာ။ **"တီဟိ။ပေ။ ဂတ"**န္

တိ ဣဒံ ‘‘သရဏံ ဂတ’’န္တိ ဧတဿ အတ္ထဝစနံ။ **‘‘အနညသတ္ထုက’’** န္တိ ဣဒံ ပန အဿောဂဏ ဝဏ္ဏရဏေန, အညတ္ထာပေဟာနေန စ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထဒဿနံ။ ကေစ္စော ကပ္ပိယကာရကသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဥပာသကသဒ္ဒဿ ဝစနီယောပိ ဘဝတီတိ ဝုတ္တံ **‘‘ဥပာသကံ ကပ္ပိယကာရက’’**န္တိ, အတ္တသန္နိယျာတနသရဏဂမနံ တ သန္ဓာယ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝံ ‘‘ဟဏုပေတ’’န္တိ ဣမိနာ နီတတ္ထတော ဒဿိတံ တဿ သရဏဂမနဿ အာဟဏကောဋိကတံ ဒဿေတုတ ဧဝံ ဝဒန္တော ပနေသ ရာဇာ ‘‘ဇီဝိတေန သဟ ဝတ္ထုတ္တယံ ပဋိပူဇေန္တော သရဏဂမနံ ရက္ခာမီ’’တိ အဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေတီတိ နေယျတ္ထတော ဝိဘာဝိတံ တဿ ရညော အဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေန္တော **‘‘အဟဉှိ’’**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဟိ**-သဒ္ဒော သမတ္ထနေ, ကာရဏတ္ထေ တ, တေန ဣမာယ ယုတ္တိယာ, ဣမိနာ တ ကာရဏေန ဥပာသကံ မံ ဘဂဝါ ဓာရေတူတိ အယမတ္ထော ပကာသိတော။

အစ္စယနံ သာဝုမရိယာဒံ အတိက္ကမ္မ မဒ္ဒိတ္ဝာ ပဝတ္တနံ **အစ္စယော,** ကာယိကာဒိအဇ္ဈာစာရသင်္ခါတော အေသောတိ အာဟ **‘‘အပရာဓော’’**တိ, အစ္စေတိ အဘိဘဝိတ္ဝာ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ တ **အစ္စယော,** ကာယိကာဒိဝီတိက္ကမဿ ပဝတ္တနကော အကုသလဓမ္မသင်္ခါတော အေသော ဧဝ, သော စ အပရဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ **အပရာဓော**တိ ဝုစ္စတိ။ သော ဟိ အပရဇ္ဈန္တံ ပုရိသံ အဘိဘဝိတ္ဝာ ပဝတ္တတိ။ တေနာဟ **‘‘အတိက္ကမ္မ အဘိဘဝိတ္ဝာ ပဝတ္တော’’**တိ။ **ဓမ္မန္တိ** ဒသရာဇဓမ္မံ။ ဝိတ္ထာရော ပနေတဿ **မဟာဟံသဇာတကာဒီဟိ** ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ **စရတီ**တိ အာစရတိ ကရောတိ။ **ဓမ္မေနေဝ** တိ ဓမ္မတော အနပေတေနေဝ, အနပေတကုသလဓမ္မေနေဝတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **‘‘န ပိတုဃာတနာဒိနာ အဓမ္မေနာ’’**တိ။ **‘‘ပဋိဂ္ဂဏှာတူ’’** တိ ဧတဿ အဓိတသနံ သမ္ပဋိစ္ဆတူတိ သဒ္ဒတော အတ္ထော, အဓိပ္ပာယတော ပန အတ္ထံ ဒဿေတုံ **‘‘ခမတူ’’**တိ ဝုတ္တံ။ ပုန အကရဏမေတ္ထ သံဝရောတိ ဒဿေတိ **‘‘ပုန ဧဝရူပဿ’’**တိအာဒိနာ။ **‘‘အပရာဓဿာ’’** တိအာဒိ အညမညံ ဝေဝစနံ။

၂၅၁. **‘‘ယထာဓမ္မော ဌိတော, တထေတ’’** တိ ဣမိနာပိ ယထာ-သဒ္ဒဿ အနုရူပတ္ထမာဟ, သာဝုသမာစိဏ္ဏာကုသလဓမ္မာနုရူပန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသဒ္ဒဿ အနတ္ထကတံ ဒဿေတိ **‘‘ကရောသီ’’**တိ ဣမိနာ။ ပဋိကမ္မံ ကရောသီတိပိ ဝဒန္တိ။ ယထာဓမ္မံ ပဋိကရဏံ နာမ ကတာပရာဓဿ ခမာပနမေဝာတိ အာဟ **‘‘ခမာပေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ’’**တိ။ ‘‘ပဋိဂ္ဂဏှာမာ’’တိ ဧတဿ အဓိတသနံ သမ္ပဋိစ္ဆာမာတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ **‘‘ခမာမာ’’**တိ ဣမိနာ။ **ဝုဒ္ဓိ ဟေသာ**တိ တ္ထေ **ဟ**-ကာရော ပဒသိလိဋ္ဌတာယ အာဂမော, **ဟိ**-သဒ္ဒော တ နိပါတမတ္တံ။ **သော**တိ ယထာဓမ္မံ ပဋိကိရိယာ, အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာ စ။ တေနာဟ ‘‘ယော အစ္စယံ။ပေ။ အာပဇ္ဇတီ’’တိ။ သဒေဝကေန လောကေန ‘‘သရဏ’’န္တိ အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော တထာဂတော **အရိယော** နာမာတိ ဝုတ္တံ **‘‘ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော’’** တိ။ ဝိနေတိ သတ္တေ ဧတေနာတိ **ဝိနယော,** သာသနံ။ ဝဍ္ဎတိ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိ ဧတာယာတိ **ဝုဒ္ဓိ။** ကတမာ ပန သာ, ယာ ‘‘သော’’တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဝုဒ္ဓီတိ စောဒနမပနေတုံ ‘‘ယော အစ္စယ’’န္တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတိ **‘‘ကတမာ’’**တိအာဒိနာ, ယာ အယံ သံဝရာပဇ္ဇနာ, သာ ‘‘သော’’တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ ဝုဒ္ဓိ နာမာတိ အတ္ထော။ ‘‘ယထာဓမ္မံ ပဋိကရောတီ’’တိ ဣဒံ အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာယ ပုဗ္ဗကိရိယာဒဿနန္တိ ဝိညာပနတ္ထံ **‘‘ယထာဓမ္မံ ပဋိကရိတွာ အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာ’’**တိ ဝုတ္တံ။ သော ဟိ အာစရိယာနံ ပကတိ, ယဒိဒံ ယေန ကေနစိ ပကာရေန အဓိပ္ပာယန္တရဝိညာပနံ, တေပဒေန ပန တဿာပိ ပဋိနိဒ္ဒေသော သမ္ဘဝတိ ‘‘ယထာဓမ္မံ ပဋိကရောတီ’’ တိပိ ပဋိနိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿ ဒဿနတော။ ကေစိ ပန ‘‘ယထာဓမ္မံ ပဋိကရောတီ’တိ ဣဒံ ပုဗ္ဗကိရိယာမတ္တဿေဝ ဒဿနံ, န ပဋိနိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿ။ ‘အာယတိဉ္စ သံဝရံ အာပဇ္ဇတီ’တိ ဣဒံ ပန ပဋိနိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဿေတတိ ဝိညာပနတ္ထံ ဧဝံ ဝုတ္တ’’န္တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ ခမာပနဿာပိ ဝုဒ္ဓိဟေတုဘာဝေန အရိယူပတဒေ ဝုတ္တတ္တာ။ ဣတရထာ ဟိ ခမာပနာဘာဝေပိ အာယတိံ သံဝရာပဇ္ဇနာယ ဧဝ အရိယူပတအပဂမနံ ဝုတ္တံ သိယာ, န စ ပန ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။

ကသ္မာ ပန ‘‘ယာယ’’န္တိအာဒိနာ ဓမ္မနိဒ္ဒေသော ဒဿိတော, နနု ဟဋ္ဌိယံ ‘‘ယော အစ္စယ’’န္တိအာဒိနာ ပုဂ္ဂလနိဒ္ဒေသော ကတောတိ စောဒနံ သောဓေတုံ **‘‘ဒေသနံ ပနာ’’**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော** တိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဓမ္မဒေသနံ ကရောန္တော။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာပိ ဟိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဓမ္မဒေသနာ, ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနပုဂ္ဂလဒေသနာတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ အယမေတ္ထာဓိပ္ပာယော – ကိဉ္စာပိ ‘‘ဝုဒ္ဓိ ဟေသာ’’တိအာဒိနာ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ အာရဒ္ဓါ, တထာပိ ပုန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တေန ‘‘ယော အစ္စယ’’န္တိအာဒိနာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ အာရဒ္ဓါ ဒေသနာဝိလာသဝသေန, ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန စာတိ။ တဒုဘယဝသေနေဝ ဟိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနာဒိဘေဒေန စတုဗ္ဗိဓာ ဒေသနာ။

၂၅၂. **ဝစသာယတ္တေ**တိ ဝစသာ အာယတ္တေ။ တစာပဋိဗန္ဓတ္တေတိ ဝဒန္တိ, တံ "သော ဟိ"တိအာဒိနာ ဝိရုဒ္ဓံ ဝိယ ဒိဿတိ။ **ဝစသာယတ္တေ**တိ ပန တစာပရိယောသာနတ္တေတိ အတ္ထော ယုတ္တော ဩသာနကရဏတ္ထဿ သာသဒ္ဒဿ ဝသေန သာယသဒ္ဒနိပ္ဖတ္တိတော ယထာ "အဇ္ဈော"တိ။ ဧဝဉှိ သမတ္ထနဝစနမ္ပိ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ ဂမနာယ ကတံ တစာပရိယောသာနံ ကတွာ ဝုတ္တတ္တာ တသ္မိံယေဝ အတ္ထေ ဝတ္တတီတိ။ **ဟန္ဒ** သဒ္ဒဉှိ စောဒနတ္ထေ, ဝစသဂ္ဂတ္ထေ စ ကဏ္ဍိ။ "ဟန္ဒ အနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၈; သံ. နိ. ၁.၁၈၆) ဟိ စောဒနတ္ထေ, "ဟန္ဒ အနိ အပယာမိ"တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၈၄၃) ဝစသဂ္ဂတ္ထေ, **ဝစသဂ္ဂေ** စ နာမ တစာဝိဿဇ္ဇနံ, တဉ္စ တစာပရိယောသာနမေတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒုက္ကရကိစ္စဝသေန ဗဟုကိစ္စတာတိ အာဟ **"ဗဟုကိစ္စာ"**တိ။ "အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗံ **ကိစ္စံ,** ဣတရံ **ကရဏီယံ။** ပဌမံ တ ကတ္တဗ္ဗံ **ကိစ္စံ,** ပစ္ဆာ ကတ္တဗ္ဗံ **ကရဏီယံ။** ခုဒ္ဒကံ တ **ကိစ္စံ,** မဟန္တံ **ကရဏီယ"**န္တိပိ **ဥဒါနဋ္ဌကထာဒီသု** (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁၅) ဝုတ္တံ။ ယံ-တံ-သဒ္ဒါနံ နိစ္စသမ္ဗန္ဓတ္တာ, ဂမနကာလ ဇာနနတော, အညကိရိယာယ စ အနုပယုတ္တတ္တာ **"တဿ ကာလံ တွမေဝ ဇာနာသီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ "တယာ ဉာတံ ဂမနကာလံ တွမေဝ ဥတွာ ဂစ္ဆာဟီ"တိ။ အထ တ ယထာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စနိယောဇနေ "ဣမံ ဇာန, ဣမံ ဒေဟိ, ဣမံ အာဟရာ"တိ (ပာစိ. ၈၈, ၉၃) ဝုတ္တံ, တထာ ဣဓာပိ တယာ ဉာတံ ကာလံ တွမေဝ ဇာနာသိ, ဂမနဝသေန ကရောဟီတိ ဂမနေ နိယောဇေတီတိ ဒဿေတုံ **"တွမေဝ ဇာနာသီ"**တိ ဟဋ္ဌသေသော ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ"**တိအာဒိ ယထာသမာစိဏ္ဏံ ပကရဏာဓိဂတမတ္တံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ပဒက္ခိဏ**န္တိ ပကာရတော ကတံ ဒက္ခိဏံ။ တေနာဟ **"တိက္ခတ္တုံ"**န္တိ။ **ဒသနခသမောဓာနသမုဇ္ဇလ**န္တိ ဒွီသု ဟတ္ထေသု ဇာတာနံ ဒသန္နံ နခါနံ သမောဓာနေန ဧကီဘာဝေန သမုဇ္ဇလန္တံ, တေန ဒွိန္နံ ကရတလာနံ သမဋ္ဌပနံ ဒဿေတိ။ **အဉ္ဇလိ**န္တိ ဟတ္ထပုဋံ။ အဉ္ဇတိ ဗျတ္တိံ ပကာသေတိ ဧတာယာတိ **အဉ္ဇလိ။** အဉ္ဇု-သဒ္ဒဉှိ ဗျတ္တိယံ, အလိပစ္စယဉ္စ ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **အဘိမုခေါတ**တိ သမ္မုခေါ ဧဝ, န ဘဂဝတော ပိဋ္ဌိံ ဒဿေတွာတိ အတ္ထော။ ပစ္စုပ္ပတိဋ္ဌိတ ဝန္ဒနာနယော ဝုတ္တော ဧဝ။

၂၅၃. ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပစ္စနကာနံ အတ္တနော ပုဗ္ဗေ ကတကုသလမူလာနံ ခဏနေန **ခတော,** တေသမေဝ ဥပဟနနေန **ဥပဟတော,** ပဒဒွယေနပိ တဿ ကမ္မာပရာဓမေဝ ဒဿေတိ ပရိယာယဝစနတ္တာ ပဒဒွယဿ။ ကုသလမူလသင်္ခါတပတိဋ္ဌာဘေဒနေန ခတူပဟတဘာဝံ ဒဿေတုံ **"ဘိန္နပတိဋ္ဌော ဇာတော"** တိ ဝုတ္တံ။ ပတိဋ္ဌာ, မူလန္တိ စ အတ္ထတော ဧကံ။ ပတိဋ္ဌဟတိ သမ္ပတ္တိနိယာမောက္ကမနံ ဧတာယာတိ ဟိ **ပတိဋ္ဌာ,** တဿ ကုသလူပနိဿယသမ္ပဒါ, သာ ကိရိယာပရာဓေန ဘိန္နာ ဝိနာသိတာ ဧတေနာတိ **ဘိန္နပတိဋ္ဌော။** တဒေဝ ဝိတ္ထာရေန္တော **"တထာ"**တိအာဒိမာဟ။ ယထာ ကုသလမူလသင်္ခါတာ အတ္တနော ပတိဋ္ဌာနဇာတာ, တထာ အနေန ရညာ အတ္တနာဝ အတ္တာ ခတော ခနိတောတိ ယောဇနာ။ **ခတော**တိ ဟိ ဣဒံ ဣဓ ကမ္မဝသေန သိဒ္ဓံ, ဟဉ္ဆိယံ ပန ကတ္တုဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဒဒွယဿ ပရိယာယတ္တာ "ဥပဟတော"တိ ဣဓ န ဝုတ္တံ။

"ရာဂေ ရဇော န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတီ"တိအာဒိ (မဟာနိ. ၂၀၉; စူဠနိ. ၇၄) ဝစနတော ရာဂဒေါသမောဟာဝ ဣဓ ရဇော နာမာတိ ဝုတ္တံ **"ရာဂရဇာဒိဝိရဟိတ"**န္တိ။ ဝီတသဒ္ဒဿ ဝိဂတပရိယာယတံ ဒဿေတိ **"ဝိဂတတ္တာ"** တိ ဣမိနာ။ **ဓမ္မေသု စက္ခု**န္တိ စတုသစ္စဓမ္မေသု ပဝတ္တံ တေသံ ဒဿနဋ္ဌေန စက္ခုံ။ **ဓမ္မေသူ**တိ တ ဟေဋ္ဌိမေသု တီသု မဂ္ဂဓမ္မေသု။ **စက္ခု**န္တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဧကံ စက္ခုံ, သမုဒယေကဒေသဝသေန အာဓာရတ္ထသမာသော ယံ, န တု နိဒ္ဓါရဏတ္ထသမာသော။ သော ဟိ သာသနဂန္ထေသု, သက္ကတဂန္ထေသု စ သဗ္ဗတ္ထ ပဋိသိဒ္ဓေါတိ။ **ဓမ္မမယ**န္တိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေန နိဗ္ဗတ္တံ, ဣမိနာ "ဓမ္မေန နိဗ္ဗတ္တံ စက္ခု **ဓမ္မစက္ခု"** တိ အတ္ထမာဟ။ အပိစ **ဓမ္မမယ**န္တိ သီလာဒိတိဝိဓဓမ္မက္ခန္ဓမယံ **မယ**-သဒ္ဒဿ သကတ္ထေ ပဝတ္တနတော, အနေန "ဓမ္မောယေဝ စက္ခု **ဓမ္မစက္ခု"**တိ အတ္ထမာဟ။ **အညေသု ဌာနေသူ**တိ အညေသု သုတ္တပဒေသေသု, ဧတေန ယထာဟဋံ တိဝိဓတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဣဓ ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿေဝေတံ အဓိဝစနံ, တသ္မိမ္ပိ အနဓိဂတေ အညေသံ ဝတ္တဗ္ဗတာယေဝ အဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဣဒါနိ "ခတာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ"တိအာဒိဟဋ္ဌဿ သုဝိညေယျမဓိပ္ပာယံ ဒဿေန္တော **"ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **နာဘဝိဿာ** တိ သစေ န အဘဝိဿထ, ဧဝံ သတီတိ အတ္ထော။ အတီတေ ဟိ ဣဒံ ကာလာတိပတ္တိဝစနံ, န အနာဂတေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သေ နယော **သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ ပတ္တော အဘဝိဿာ** တိ ဧတ္ထာပိ။ နနု စ မဂ္ဂပဟုဏနဝစနံ ဘဝိဿမာနတ္တာ အနာဂတကာလိကန္တိ? သစ္စံ အနိယမိတေ, ဣဓ ပန **"ဣဓေတသနေ နိသိန္န**

**နော**”တိ နိယမိတတ္တာ အတီတကာလိကမေတတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ က္လဒဉ္ဟိ ဘဂဝတ ရညော အာသနာ ဝုဋ္ဌာယ အစိရပက္ကန္တသ္သေဝ အတေစာတိ။ **ဟာပမိတ္တသံသဂ္ဂေနာ** တိ ဒေဝဒတ္တေန, ဒေဝဒတ္တပရိသာသင္ခာတေန စ ဟာပမိတ္တေန သံသဂ္ဂတော။ **အသ္သာ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ။ **“ဇဝံ သန္တေပိ”** တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌာနာရုဠ္ဟံ ဝစနာဝသေသံ ဒသ္သေတိ။ **တသ္မာ** တိ သရဏံ ဂတတ္တာ မုစ္စိဿတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **“မမ စ သာသနမဟန္တတာယာ”** တိ ဟာဒ္ဒော ယုတ္တော, ကတ္ထစိ ပန **စ**-သဒ္ဒော န ဒိဿတိ, တတ္ထ သော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ န ကေဝလံ သရဏံ ဂတတ္တာယေဝ မုစ္စိဿတိ, အထ ခော ယတ္ထ ဧသ ပသန္နော, ပသန္နာကာရဉ္စ ကရောတိ, တဿ စ တိဝိဓသ္သပိ သာသနဿ ဥတ္တမတာယာတိ ဟိ သဟ သမုစ္စယေန အတ္တော အဓိပ္ပေတောတိ။

**“ယထာ နာမာ”**တိအာဒိ ဒုက္ကရကမ္မဝိပာကတော သုကရေန မုစ္စနေန ဥပမာဒဿနံ။ **ကောစီ**တိ ကောစိ ပုရိသော။ **ကဿစီ** တိ ကဿစိ ပုရိသဿ, “ဝဓ”န္တိ ဧတ္ထ ဘာဝယောဂေ ကမ္မတ္တေ သာမိဝစနံ။ **ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တေန ဒဏ္ဍေနာ**တိ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တသင္ခာတေန ဓနဒဏ္ဍေန။ **မုစ္စေယျာ** တိ ဝဓကမ္မဒဏ္ဍတော မုစ္စေယျ, **ဒဏ္ဍေနာ** တိ တ နိဿက္ကတ္တေ ကရဏဝစနံ “သုမုတ္တာ မယံ တေန မဟာသမဏေနာ”တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၃၂; စူဠဝ. ၄၃၇) ဝိယ, ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တေန ဓနဒဏ္ဍတော, ဝဓဒဏ္ဍတော စ မုစ္စေယျာတိ အတ္တော။ **လောဟကုမ္ဘိယ** န္တိ လောဟကုမ္ဘိနရကေ။ တတ္ထ ဟိ တဒနုဘဝနကာနံ သတ္တာနံ ကမ္မဗလေန လောဟမယာ မဟတီ ကုမ္ဘီ နိဗ္ဗတ္တာ, တသ္မာ တံ **“လောဟကုမ္ဘီ”**တိ ဝုစ္စတိ။ ဥပရိမတလတော **အဓော ပတန္တော,** ဟေဋ္ဌိမတလတော **ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တော,** ဥဘယထာ ပန သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ ဟောန္တိ။ ဝုတ္တဉ္စ –

> “သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ သဗ္ဗသော။
> နိရယေ ပစ္စမာနာနံ၊ ကဒါ အန္တော ဘဝိဿတီ”တိ။ (ပေ. ဝ. ၈၀၂; ဇာ. ၁.၄.၅၄)။

“ဟေဋ္ဌိမတလံ ပတွာ, ဥပရိမတလံ ဟာပုဏိတွာ မုစ္စိဿတီ”တိ ဝဒန္တော က္လမမတ္ထံ ဒီပေတိ – ယထာ အညေ သေဋ္ဌိပုတ္တာဒယော အပရာပရံ အဓော ပတန္တာ, ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တာ စ အနေကာနိ ဝဿသတသဟဿာနိ တတ္ထ ပစ္စန္တိ, န တထာ အယံ, အယံ ပန ရာဇာ ယထာဝုတ္တကာရဏေန ဧကတရမေဝ အဓော ပတန္တော, ဥဒ္ဓဉ္စ ဂစ္ဆန္တော သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိယေဝ ပစ္စိတွာ မုစ္စိဿတီတိ။ အယံ ပန အတ္တော ကုတော လဒ္ဓောတိ အနုယောဂံ ပရိဟရန္တော **“က္လဒမ္ပိ ကိရ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝ”** တိ အာဟ။ **ကိရ**သဒ္ဒော စေတ္ထ အနုဿဝနတ္ထော, တေန ဘဂဝတာ ဝုတ္တဘာဝဿ အာစရိယပရမ္ပရတော သုယျမာနတံ, က္လမဿ စ အတ္တဿ အာစရိယပရမ္ပရာဘတဘာဝံ ဒီပေတိ။ အထ ဟဋ္ဌိယံ သင္ဂီတံ သိယာတိ စောဒနမပနေတိ **“ဟဋ္ဌိယံ ပန န အာရုဠ္ဟ”**န္တိ က္လမိနာ, ပကိဏ္ဏကဒေသနာဘာဝေန ဟဋ္ဌိယမနာရုဠ္ဟတ္တာ ဟဌဘာဝေန န သင္ဂီတန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ပကိဏ္ဏကဒေသနာ ဟိ ဟဋ္ဌိယမနာရုဠ္ဟာတိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ။

ယဒိ အနန္တရေ အတ္တဘာဝေ နရကေ ပစ္စတိ, ဇဝံ သတိ က္လမံ ဒေသနံ သုတွာ ကော ရညော အာနိသံသော လဒ္ဓောတိ ကဿစိ အာသင်္ကာ သိယာတိ တဒာသင်္ကာနိဝတ္တနတ္ထံ စောဒနံ ဥဒ္ဓရိတွာ ပရိဟရိတုံ **“က္လဒံ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“အယဉ္ဟိ”**တိအာဒိနာ နိဒ္ဒါလာဘာဒိကံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကံ အနေကဝိဓံ မဟာနိသံသံ သရူပတော နိယမေတွာ ဒသ္သေတိ။ ဧတ္ထ ဟိ **“အယံ။ပေ။ နိဒ္ဒံ လဘတီ”** တိ က္လမိနာ နိဒ္ဒါလာဘံ ဒသ္သေတိ, တဒ ကာယိကစေတသိကဒုက္ခာ ပဂတဘာဝဉ္စ နိဒ္ဒါလာဘသီသေန, **“တိဏ္ဏံ။ပေ။ အကာသိ”** တိ က္လမိနာ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ မဟာသက္ကာရကိရိယံ, **“ဟေထုဇ္ဇနိကာယ။ပေ။ နာဟောသိ”** တိ က္လမိနာ သာတိသယံ ဟေထုဇ္ဇနိကသဒ္ဓာပဋိလာဘံ ဒသ္သေတီတိ ဝေမာဒိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော, **“အနာဂတော။ပေ။ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီ”** တိ က္လမိနာ ပန ဥက္ကံသတော သမ္ပရာယိကော ဒဿိတော, အနဝသေသတော ပန အပရာပရေသု ဘဝေသု အပရိမာဏောယေဝ သမ္ပရာယိကော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ **မဓုရာယာ**တိ မဓုရရသဘူတာယ။ **ဩဇဝန္တိယာ** တိ မဓုရရသဿာပိ သာရဘူတာယ ဩဇာယ ဩဇဝတိယာ။ ပုထုဇ္ဇနေ ဘဝ **ဟေထုဇ္ဇနိကာ။** ပဉ္စ မာရေ ဝိသေသတော ဇိတတတိ **ဝိဇိတာဝီ,** ပရူပဒေသဝိရဟတာ စေတ္ထ ဝိသေသဘာဝေါ။ ပစ္စေကံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓော,** အနာစရိယကော ဟုတွာ သာမညေဝ သမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ အတ္တော။ တထာ ဟိ “ပစ္စေကဗုဒ္ဓာ သယမေဝ ဗုဇ္ဈန္တိ, န ပရေ ဗောဓေန္တိ, အတ္ထရသမေဝ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, န ဓမ္မရသံ။ န ဟိ တေ လောကုတ္တရဓမ္မံ ပညတ္တိံ အာရောပေတွာ ဒေသေတုံ သက္ကောန္တိ, မူဂေန ဒိဋ္ဌသုပိနော ဝိယ,

ဝနစရကေန နဂရေ သာယိတဗ္ဗုဋ္ဌနရသော ဝိယ စ နေသံ ဓမ္မာဘိသမယော ဟောတိ, သဗ္ဗံ ဣဒ္ဓိသမာပတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပဘေဒံ ဟပုဏန္တီ”တိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ; အပ. အဋ္ဌ. ၁.၉၀, ၉၁) အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထာဟ – ယဒိ ရညော ကမ္မဋ္ဌာနာယာဘာဝေ တသ္မိံယေဝ အာသနေ ဓမ္မစက္ခုံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ, အထ ကထံ အနာဂတေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ။ ယဒိ စ အနာဂတေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ, အထ ကထံ တသ္မိံယေဝ အာသနေ ဓမ္မစက္ခုံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ, နနု ဣမေ သာဝကဗောဓိပစ္စေကဗောဓိဥပနိဿယာ ဘိန္နနိဿယာ ဒွိန္နံ ဗောဓီနံ အသာဓာရဏဘာဝတော။ အသာဓာရဏာ ဟိ တော ဒွေ ယထာက္ကမံ ပဉ္စင်္ဂဒွယင်္ဂသမ္ပတ္တိယာ, အဘိနီဟာရသမိဒ္ဓိဝသေန, ဟာရမီသမ္ဘရဏကာလဝသေန, အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနဝသေန စာတိ? နာယံ ဝိရောဓော ဣတော ပရတောယေဝဿ ပစ္စေကဗောဓိသမ္ဘာရာနံ သမ္ဘရဏီယတ္တာ။ သာဝကဗောဓိယာ ဗုဇ္ဈနကသတ္တာပိ ဟိ အသတိ တဿာ သမတယေ ကာလန္တရေ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဗုဇ္ဈိဿန္တိ တထာဘိနီဟာရဿ သမ္ဘဝတောတိ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ – “ပစ္စေကဗောဓိယာယေဝါယံ ရာဇာ ကတာဘိနီဟာရော။ ကတာဘိနီဟာရာပိ ဟိ တတ္ထ နိယတိမပ္ပတ္တာ တဿ ဉာဏဿ ပရိပါကံ အနုပဂတတ္တာ သတ္ထု သမ္မုခီဘာဝေ သာဝကဗောဓိံ ဟပုဏိဿန္တီတိ ဘဂဝတ ‘သစာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ’တိအာဒိမဝေါစ, မဟာဗောဓိသတ္တာနမေဝ စ အာနန္တရိယပရိမုတ္တိ ဟောတိ, န ဣတရေသံ ဗောဓိသတ္တာနံ။ တထာ ဟိ ပစ္စေကဗောဓိယံ နိယတော သမာနော ဒေဝဒတ္တော စိရကာလသမ္ဘူတေန လောကနာထေ အာဃာတေန ဂရုတရာနိ အာနန္တရိယကမ္မာနိ ပသဝိ, တသ္မာ ကမ္မဋ္ဌာနယေန အယံ ဣအာနိ အသမဝေတဒဿနာဘိသမယော ရာဇာ ပစ္စေကဗောဓိနိယာမေန အနာဂတေ ဝိဇိတာဝီ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီ”တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ယုတ္တတရမေတ္ထ ဝီမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

ယထာဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိမေဝ သံဝဏ္ဏနာယ နိဂမဝသေန ဒဿေန္တော **“ဣဒမဝေါစာ”**တိအာဒိမာဟ။ တဿတ္ထော ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောတိ။ အပိစ ဟဋ္ဌိယမနာရုဠ္ဟမ္ပိ အတ္ထံ သင်္ဂဟေတုံ **“ဣဒမဝေါစာ”**တိအာဒိနာ နိဂမနံ ကရောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝသောရစ္စသဒ္ဓာသတိဓိတိဗုဒ္ဓိခန္တိဝီရိယာဒိဓမ္မသမင်္ဂိနာ သာဋ္ဌကထေ ပိဋကတ္တယေ အသင်္ဂအသံဟီရဝိသာရဒဉာဏစာရိနာ အနေကပ္ပဘေဒသကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂာဟိနာ မဟာဂဏိနာ မဟာဝေယျာကရဏေန ဉာဏာဘိဝံသဓမ္မသေနာပတိနာမထေရေန မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရုနာ ကတာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပ္ပကာသနိယာ သာမညဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ။

သာမညဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၃. အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ

### အဒ္ဓာနဂမနဝဏ္ဏနာ

၂၅၄. ဧဝံ သာမညဖလသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏော ကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, သာမညဖလသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တ ဘာဝံ ပကာသေတုံ **"ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ ကောသလေသူတိ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တ"** န္တိ အာဟ။ ဧဝမိဒိသေသု။ **ဣတိသဒ္ဒေါ** စေတ္ထ အာဒိအတ္ထော, ပဒတ္ထဝိပလ္လာသဇောတကော ပန ဣတိသဒ္ဒေါ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော, အာဒိသဒ္ဒလောပေ၀ တ ဒေသ, ဥပလက္ခဏနိဒ္ဒေသော တ။ **အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ** နာမ ဟေဋ္ဌာ အဂ္ဂဟိတတာယ အပုဗ္ဗဿ ပဒဿ အတ္ထဝိဘဇ နာ။ "ဟိတွာ ပုနပ္ပုနာဂတ-မတ္ထံ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမီ"တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ဂန္ထာရမ္ဘကထာ) ဟိ ဝုတ္တံ, "အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ"တိ ကတ္ထစိ ဟဒ္ဒေ၊ သော အယုတ္တော၀ ဋီကာယ အနုဒ္ဓဋတ္တာ, တထာ အသံဝဏ္ဏိတတ္တာ စ။

"ရာဇကုမာရာ **ကေတ္တဝသေန** ကောသလာ နာမာ"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၄) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ အက္ခရစိန္တကာ ပန ဝဒန္တိ "ကောသံ လန္တိ ဂဏှန္တိ, ကုသလံ တ ပုစ္ဆန္တီတိ **ကောသလာ**"တိ။ **ဇနပဒိနော**တိ ဇနပဒဝန္တော, ဇနပဒ ဿ တ ဣဿရာ။ "ကောသလာ နာမ ရာဇကုမာရာ"တိ ဝုတ္တေယေ၀ သိဒ္ဓေပိ "ဇနပဒိနော"တိ ဝစနံ သန္တေသုပိ အ ညေသု တံတံနာမပညာတေသု တတ္ထ နိဝသန္တေသု ဇနပဒိဘာဝတော တေသမေဝ နိဝသနမုပာဒာယ ဇနပဒဿာယံ သမ ညာတိ ဒဿနတ္ထံ။ **"တေသံ နိဝါသော"**တိ ဣမိနာ "ကောသလာနံ နိဝါသော ကောသလာ"တိ တဒ္ဓိတံ ဒဿေတိ။ **"ဧ ကောပိ ဇနပဒေါ"**တိ ဣမိနာ ပန သဒ္ဒတောယေဝေတံ ပုထုဝစနံ, အတ္ထတော ပနေသ ဧကော ဧဝါတိ ဝိဘာဝေတိ။ **အပိ-** သဒ္ဒေါ စေတ္ထ အနုဂ္ဂဟေ, တေန ကာမံ ဧကောယေဝေသ ဇနပဒေါ, တထာပိ ဣမိနာ ကာရဏေန ပုထုဝစနမုပပန္နန္တိ အနုဂ္ဂဏှာတိ။ ယဒိ ဧကော၀ ဇနပဒေါ, ကထံ တတ္ထ ဗဟုဝစနန္တိ အာဟ **"ရုဋ္ဌိဟိသဒ္ဒေနာ"** တိအာဒိ, ရုဋ္ဌိဟိသဒ္ဒတော ဗဟုဝစနမုပပန္နန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိဿိတေသု ပယုတ္တဿ ပုထုဝစနဿ, ပုထုဘာဝဿ တ နိဿယေ အဘိနိရောပနာ ဣဓ ရုဋ္ဌိ, တေန ဝုတ္တံ အာစရိယေန ဣဓ စေ၀ အညတ္ထ စ **မဇ္ဈိမာဂမဋီကာဒီသု** "အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေ ဝိယ ဤဒိသလိင်္ဂဝစနာနိ ဣစ္ဆန္တိ, အယမေတ္ထ ရုဋ္ဌိ ယထာ 'အညတ္ထာပိ ကုရူ သု ဝိဟရတိ, အင်္ဂေသု ဝိဟရတီ'တိ စာ"တိ။ ကေစိ ပန ကောသလနာမာဘိနိရောပနမိစ္ဆန္တိ, အယုတ္တမေတံ ပုထုဝစန ဿ အပ္ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ။ နာမာဘိနိရောပနာယ ဟိ ဧကဝစနမ္ပိ ဘဝတိ ယထာ "သီဟော ကယတီ"တိ။ တဗ္ဗိသေသိ တေပိ ဇနပဒသဒ္ဒေ ဇာတိသဒ္ဒတ္တာ ဧကဝစနမေဝ။ တေနာဟ **"တသ္မိံ ကောသလေသု ဇနပဒေ"** တိ, ကောသလနာမ ကေ တသ္မိံ ဇနပဒေတိ အတ္ထော။ အဘူတတော ဟိ တေဟာရမတ္တံ ရုဋ္ဌိဟိ, ဘူတတောယေ၀ အတ္ထော ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ ဗော။ ယထာ ဟိ –

"သန္တိ ပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ, ဒီဃာဝု ရဋ္ဌဝဍ္ဎနော။
တေ ရဇ္ဇံ ကာရယိဿန္တိ မိထိလာယံ ပဇာပတီ"တိ။ (ဇာ. ၂.၂၂.၂၇၆) အာဒီသု –

တံပုတ္တသင်္ခာတဿ ဧကတ္တဿ ရုဋ္ဌိဟိဝသေန "ပုတ္တာ"တိ ဗဟုဝစနပယောဂေါ, တထာ ဣဓာပိ တန္နိတသသင် ခါတဿ ဧကတ္တဿ ရုဋ္ဌိဟိဝသေန "ကောသလေသူ"တိ ဗဟုဝစနပယောဂေါ ဟောတိ။ ယထာ စ "ဟဏံ န ဟညေ, န စ'ဒိန္နမာဒိယေ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၄၂, ၄၃, ၄၅) ဇာတိဝသေန ဗဟုဝတ္တာနမေကဝစနပယောဂေါ, တထာ ဣဓာပိ ဇာတိဝသေန အဝယဝပ္ပဘေဒေန ဗဟုဝတ္တဿ "ဇနပဒေ"တိ ဧကဝစနပယောဂေါ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္စ အာစရိယေန **မဇ္ဈိမာဂမဋီကာယံ** "တဗ္ဗိသေသနေပိ ဇနပဒသဒ္ဒေ ဇာတိသဒ္ဒေ ဧကဝစနမေဝ။ တေနာဟ 'တသ္မိံ အင်္ဂေသု ဇနပ ဒေ'တိ"။

ဧဝံ ရုဋ္ဌိဟိဝသေန ဗဟုမ္ပိ ဝိယ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဗဟုဝတ္တဝသေန ဗဟုမ္ပိ ဧဝ ဝတ္တဗ္ ဗေ ဗဟုဝစနံ ဒဿေန္တော **"ပေါရာဏာ ပနာဟူ"**တိအာဒိမာဟ။ **ပန-**သဒ္ဒေါ စေတ္ထ ဝိသေသတ္ထဇောတနော, တေန ပုထုအတ္ထဝိသယတာယ ဧဝေတံ ပုထုဝစနံ, န ရုဋ္ဌိဟိဝသေနာတိ ဝက္ခမာနံ ဝိသေသံ ဇောတေတိ။ သော ဟိ ပဒေသော တိ ယောဇနသတပရိမာဏတာယ ဗဟုပ္ပဘေဒေါတိ, ဣမသ္မိံ ပန နယေ တေသု ကောသလေသု ဇနပဒေသူတိ အတ္ထော ဝေ ဒိတဗ္ဗော။ **မဟာပနာဒန္တိ** မဟာပနာဒဇာတက (ဇာ. ၁.၃.၄၀, ၄၁, ၄၂) သုရုစိဇာတကေသု (ဇာ. ၁.၁၄.၁၀၂ အာဒယော)

အာဂတံ သုရုစိနော နာမ ဝိဒေဟရညော ပုတ္တံ မဟာပနာဒနာမကံ ရာဇကုမာရံ။ **နာနာနာဋကာနီ**တိ ဘဏ္ဍုကဏ္ဍုပဏ္ဍုကဏ္ဍုပမုခါနိ ဆသတသဟဿာနိ နာနာဝိနောဋကာနိ, ကတ္ထစိ ပန အာဒိသဒ္ဒေပိ ဒိဋ္ဌော, သော ဇာတကဋ္ဌကထာယံ န ဒိဿတိ, ယဒိ စ ဒိဿတိ, တေန နဋလင်္ဃကာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သိတမတ္တမ္ပိ** တိ မိဟိတမတ္တမ္ပိ။ တဿ ကိရ ဒိဗ္ဗနာဋကာနံ အနန္တရဘာဝေဃဝ ဒိဋ္ဌတ္တာ မနုဿနာဋကာနံ နစ္စံ အမနုညံ အဟောသိ။ **နင်္ဂလာနိပိ ဆဍ္ဍေတွာ**တိ ကသိကမ္မပ္ပဟာနဝသေန နင်္ဂလာနိ ပဟာယ, နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ။ န ဟိ ကေဝလံ ကဿကာ ဧဝ, အထ ခော အညေပိ ဥဘယရဋ္ဌဝါသိနော မနုဿာ အတ္တနော အတ္တနော ကိစ္စံ ပဟာယ တသ္မိံ မင်္ဂလဌာနေ သန္နိပတိံသု။ တဒာ ကိရ မဟာပနာဒကုမာရဿ ဟသာဒမင်္ဂလံ, ဆတ္တမင်္ဂလံ, အာဝါဟမင်္ဂလန္တိ တီဏိ မင်္ဂလာနိ ဧကတော အကံသု, ကာသိဝိဒေဟရဋ္ဌဝါသိနောပိ တတ္ထ သန္နိပတိတွာ အတိရေကသတ္တဝဿာနိ ဆဏမနုဘဝိံသူတိ, အခုနာ ပန "နင်္ဂလာဒီနီ"တိ ပါဌော ဒိဿတိ, သော န ပောရာဏပါဌော ဋီကာယမနုဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။

**မဟာဇနကာယေ သန္နိပတိတေ** တိ ကေစိ "ပဟံသနဝိဓိံ ဒဿေတွာ ရာဇကုမာရံ ဟာသာပေဿာမာ"တိ, ကေစိ "တံ ကီဠနံ ပဿိဿာမာ"တိ ဧဝံ မဟာဇနသမူဟေ သန္နိပတိတေ။ အတုလမ္ဗာဘိရူဟနအာရုစိတကပဝေသနာဒိ **နာနာကီဠာယော ဒဿေတွာ။** သက္ကပေသိတော ကိရ ဒိဗ္ဗနာဋကော ရာဇင်္ဂဏေ အာကာသေ ဌတွာ ဥပမုဘာဂံ နာမ ဒဿေတိ, ဧကော ဝ ဟတ္ထော, ဧကော ဟအော, ဧကံ အက္ခိ, ဧကော အဋ္ဌာ နစ္စတိ စလတိ, ဥပမုံ ဖန္ဒတိ, သေသံ နိစ္စလမဟောသိ, တံ ဒိသွာ မဟာပနာဒော ထောကံ ဟသိတမကာသိ, ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ **"သော ဒိဗ္ဗနာဋကံ ဒဿေတွာ ဟသာပေသီ"**တိ ဝုတ္တံ။ **သုဟဇ္ဇာ** နာမ ဝိဿာသိကာ "သုဋ္ဌု ဟဒယမေတေသ"န္တိ ကတွာ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဉာတကပရိဇနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **တသ္မာ** တိ တထာ ဝစနတော။ **တံ ကုသလန္တိ ဝစနံ ဥပာဒာယာ** တိ ဧတ္တ "ကစ္စိ ကုသလံ? အာမ ကုသလ"န္တိ ဝစနပဋိဝစနဝသေန ပဝတ္တကုသလတဒိတာယ တေ မနုဿာ အာဒိတော **"ကုသလာ"**တိ သမညံ လဘိံသု, တေသံ ကုသလာနံ ဣဿရာတိ ရာဇကုမာရာ **ကောသလာ** နာမ ဇာတာ, တေသံ နိဝါသဋ္ဌာနတာယ ပန ပဒေသော **ကောသလာ**တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယမေဝ။ တေနာဟ **"သော ပဒေသော ကောသလာတိ ဝုစ္စတီ"** တိ။ ဧဝံ **မဇ္ဈိမာဂမဋီကာယံ** အာစရိယေနေဝ ဝုတ္တံ။ တတ္ထာယမဓိပ္ပာယော သိယာ – "သော ပဒေသော ကောသလာတိ ဝုစ္စတီ"တိ သညီသညာယထာက္ကမံ ဧကဝစနဗဟုဝစနဝသေန ဝုတ္တတ္တာ ပုရိမနယေ ဝိယ ဣဓာပိ ရုဠှိဝသေနေဝ ဗဟုဝစနံ ဟောတိ။ ရာဇကုမာရာနံ နာမလာဘဟေတုမတ္တညေဝဟတ္ထ ဝိသေသောတိ။ ဣဓ ပန အာစရိယေန ဧဝံ ဝုတ္တံ **သော ပဒေသော**တိ ပဒေသသာမညတော ဝုတ္တံ, ဝစနဝိပလ္လာသေန တ, တေ ပဒေသာတိ အတ္ထော။ **ကောသလာတိ ဝုစ္စတိ** ကုသလာ ဧဝ ကောသလာတိ ကတွာ"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၄) တတ္ထာယမဓိပ္ပာယော သိယာ – **သော ပဒေသော**တိ ဇာတိသဒ္ဒဝသေန, ဝစနဝိပလ္လာသေန တ ဝုတ္တတ္တာ ပုထုအတ္ထဝိသယတာယ ဧဝ ဗဟုဝစနံ ဟောတိ။ ပဒေသဿ နာမလာဘဟေတုဟေတ္ထ ဝိသေသောတိ။ "ကုသလ"န္တိ ဟိ ဝစနမုပာဒာယ ရုဠှိနာမဝသေန ဝုတ္တနယေန ကောသလာ ယထာ "ယေတပနကံ, နတုမှာကဝင်္ဂေ"တိ။ အပိစ ဝစနပဋိဝစနဝသေန "ကုသလ"န္တိ ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတိ **ကောသလာ။** ဝိစိတ္တာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တီတိ။ **ကုသလန္တိ** စ အာရောဂျံ "ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလံ, ကစ္စိ ဘောတော အနာမယ"န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၅.၁၄၅; ဇာ. ၂.၂၀.၁၂၉) ဝိယ, ကစ္စိ တုမှာကံ အာရောဂျံ ဟောတီတိ အတ္ထော, ဆေကံ တ "ကုသလာ နစ္စဂီတဿ , သိက္ခိတာ စာတုရိတ္ထိယော"တိအာဒီသု (ဇာ. ၂.၂၂.၉၄) ဝိယ, ကစ္စိ တေသံ နာဋကာနံ ဆေကတာ ဟောတီတိ အတ္ထော။

စရဏံ **စာရိကာ,** စရဏံ တ စာရော, သော **ဧဝ စာရိကာ,** တယိဒံ မဂ္ဂဂမနမေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, န စုဏ္ဏိကဂမနမတ္တန္တိ ဒဿေတုံ **"အဒ္ဓာနဂမန"** န္တိ ဝုတ္တံ, ဘာဝနပုံသကဉ္စေတံ, အဒ္ဓာနဂမနသင်္ခါတာယ စာရိကာယ စရမာနော တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, အဘေဒေပိ တ ဘေဒတေဟာရေန ဝုတ္တံ ယထာ "ဒိတဝိဟာရံ နိသီဒီ"တိ, (မ. နိ. ၁.၂၅၆) အဒ္ဓာနဂမနသင်္ခါတံ **စာရိကံ စရမာနော,** စရဏံ ကရောန္တောတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗတ္ထကော ဟိ ကရဘူဓာတူနမတ္ထောတိ။ "အဒ္ဓါနမဂ္ဂ"န္တိပိ ကတ္ထစိ ပါဌော, သော န သုန္ဒရော။ န ဟိ စာရိကာသဒ္ဒော မဂ္ဂတစကောတိ။ ဣဓာနိ တံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတွာ ဣဓာဓိပ္ပေတံ နိယမေန္တော **"စာရိကာ စ နာမေသာ"**တိအာဒိမာဟ။ သာဝကာနမ္ပိ ရုဠှိဝသေန စာရိကာယ သမ္ဘဝတော တတော ဝိသေသေတိ **"ဘဂဝတော"**တိ ဣမိနာ။ တထာ ဟိ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ "စာရိကံ စရမာနောတိ ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ အယံ စာရိကာ နာမ မဟာဇနသင်္ဂဟတ္ထံ ဗုဒ္ဓာနံယေဝ လဗ္ဘတိ, ဗုဒ္ဓေ ဥပါဒာယ ပန ရုဠှိသဒ္ဒေန သာဝကာနမ္ပိ ဝုစ္စတိ ကိလဉ္ဇာဒီဟိ ကတဗီဇနီပိ တာလဝဏ္ဍံ ဝိယာ"တိ။ **ဒူရေပီ**တိ ဧတ္ထ **ပိ**-သဒ္ဒေန, **အပိ**-သဒ္ဒေန တ နာတိဒူရေပီတိ သမ္ပိဏ္ဍနံ တတ္ထာပိ စာရိကာသမ္ဘဝတော။ **ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလ** န္တိ စတုသစ္စပဋိဝေဓဝသေန ဗောဓနာရဟပုဂ္ဂလံ။ **သဟသာ ဂမနန္တိ** သီဃဂမနံ။ "မဟာကဿပဿ ပစ္စုဂ္ဂမနာဒီသူ"တိ ဝုတ္တမေဝ

သရူပတော ဒဿေတိ **“ဘဂဝါ ဟိ”**တိအာဒိနာ။ **ပစ္စုဂ္ဂစ္ဆန္တော** တိ ပဋိမုခံ ဂစ္ဆန္တော, ပစ္စုဒ္ဒဟန္တောတိ အတ္ထော။ **“တထာ”**တိ ဣမိနာ “တိံသယောဇနေ”တိ ပဒမနုကဍ္ဎတိ။ **ပက္ကုသာတိ** နာမ **ဂန္ဓာရရာဇာ။ မဟာကပ္ပိနော** နာမ ကုက္ကုဋဝတီရာဇာ။ **ခေမိယော** နာမ ကောရဏ္ဍူသေဋ္ဌိပုတ္တော ကေဟော။

ဇဝံ ဓမ္မဂရုတာကိတ္တနမုခေန မဟာကဿပပစ္စုဂ္ဂမနာဒီနိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၅၄) ကေဒေသေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝနဝါသိတိဿသာမဏေရဿ ဝတ္ထုံ ဝိတ္ထာရေတွာ စာရိကံ ဒဿေတုံ **“ကေဒိဝသ”**န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ကော ပနေသ တိဿသာမဏေရော နာမ? သာဝတ္ထိယံ ဓမ္မသေနာပတိနော ဥပဋ္ဌာကကုလေ ဇာတော မဟာပုညော “ပိဏ္ဍပါတဒါယကတိဿော, ကမ္ဗလဒါယကတိဿော”တိ စ ပုဗ္ဗေ လဒ္ဓနာမော ပစ္ဆာ “ဝနဝါသိတိဿော”တိ ပါကဋော ခီဏာသဝသာမဏေရော။ ဝိတ္ထာရော **ဓမ္မပဒေ** (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၇၄ ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထု)။ အာကာသကမိပိ သဒ္ဓိံ အာကာသေနေဝ ဂန္တုကာမော ဘဂဝါ **“ဆဠဘိညာနံ အာရောစေဟီ”**တိ အဝေါစ။ **တဿာ** တိ တိဿသာမဏေရဿ။ **တန္တိ** ဘဂဝန္တံ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသင်္ဃေန စီဝရံ ဟာရုပန္တံ။ နော ထေရော နော ဩရမတ္တကော ဝတာတိ သမ္ဗန္ဓော, ဂုဏေန လာမကပ္ပမာဏကော နော ဟောတီတိ အတ္ထော။

**အတ္တနော ပတ္တာသနေ**တိ ဘိက္ခူနံ အာသနပရိယန္တေ။ တေသံ ကမိကာနံ အနုပဋိသံယုတ္တံ **မင်္ဂလံ ဝတွာ**။ ကသ္မာ ပန သဒေဝကဿ လောကဿ မင်္ဂလဒေသကောပိ သမာနော ဘဂဝါ ဧဝမာဟာတိ စောဒနံ သောဓေတုံ **“ဘဂဝါ ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **မင်္ဂလဒေသကော** တိ နိဗ္ဗာနမင်္ဂလဿ, သုဂတိမင်္ဂလဿ စ ဒေသကော။

**တာယာ**တိ အရညသညာယ။ သင်္ဃကမ္မဝသေန သိဇ္ဈမာနာပိ ဥပသမ္ပဒာ သတ္ထု အာဏာဝသေန သိဇ္ဈနတော **“ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ တေ ဒဿာမိ”** တိ ဝုတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ အပရေ ပန “အပရိပုဏ္ဏဝီသတိဝဿဿေဝ တဿ ဥပသမ္ပဒံ အနုဇာနန္တော သတ္ထာ **‘ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ တေ ဒဿာမိ** ’တိ အဝေါစာ”တိ ဝဒန္တိ။ ဓမ္မသေနာပတိနာ ဥပဇ္ဈာယေန **ဥပသမ္ပာဒေတွာ,** တတောယေဝေသ ဓမ္မသေနာပတိနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကောတိ အဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တော။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** ပန ဓမ္မသေနာပတိအာဒိထေရာနံ စတ္တာလီသဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရာနံ အတ္တနော အတ္တနော ပရိဝါရေဟိ သဒ္ဓိံ ပစ္စေကံ ဂမနံ, ဘဂဝတော စ ဧကေကဿေဝ ဂမနံ **ခုဒ္ဒကဘာဏကာနံ** မတေန ဝုတ္တံ, ဣဓ, ပန **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယ** ဥဇု (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၆၅) အညထာ ဂမနံ **ဒီဃဘာဏကမဇ္ဈိမဘာဏကာနံ** မတေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အယန္တိ** မဟာကဿပါဒီနမတ္ထာယ စာရိကာ။ ယံ ပန အနုဂ္ဂဏှန္တဿ ဘဂဝတော ဂမနံ, အယံ အတုရိတစာရိကာ နာမာတိ သမ္ဗန္ဓော။

**ဣမံ ပန စာရိက**န္တိ အတုရိတစာရိကံ။ **မဟာမဏ္ဍလ** န္တိ မဇ္ဈိမဒေသပရိယာပန္နေနေဝ ဗာဟိရိမေန ပမာဏေန ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ မဟန္တတရံ မဏ္ဍလံ။ **မဇ္ဈိမမဏ္ဍလ** န္တိ ဣတရေသံ ဥဘိန္နံ ဝေမဇ္ဈေ ပဝတ္တံ မဏ္ဍလံ။ **အန္တောမဏ္ဍလ**န္တိ ဣတရေဟိ ခုဒ္ဒကံ မဏ္ဍလံ, ဣတရေသံ ဝါ အန္တောဂဓတ္တာ အန္တိမံ မဏ္ဍလံ, အဗ္ဘန္တရိမံ မဏ္ဍလန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကိံ ပနိမေသံ ပမာဏန္တိ အာဟ **“ကတ္ထာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ နဝယောဇနသတိကတာ မဇ္ဈိမဒေသပရိယာပန္နဝသေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗာ တတော ပရံ အတုရိတစာရိကာယ အဂမနတော။ တဒုတ္တရိ ဟိ တုရိတစာရိကာယ ဧဝ တထာဂတော ဂစ္ဆတိ, န အတုရိတစာရိကာယ။ ပဝါရေတွာဝ စာရိကာစရဏံ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏန္တိ ဝုတ္တံ **“မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရေတွာ”**တိအာဒိ။ **ပါဋိပဒဒိဝသေ**တိ ပဌမကတ္တိကပုဏ္ဏမိယာ အနန္တရေ ပါဋိပဒဒိဝသေ။ **သမန္တာ** တိ ဂတဂတဋ္ဌာနဿ စတူသု ပဿေသု သမန္တတော။ မဟာဇနကာယဿ သန္နိပတနတော **ပုရိမံ ပုရိမံ အာဂတာ နိမန္တေတုံ လဘန္တိ**။ တထာ သန္နိပတနမေဝ ဒဿေတုံ **“ဣတရေသူ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သမထဝိပဿနာ တရုဏာ ဟောန္တိ** တိ ဧတ္ထ သမထဿ တရုဏဘာဝေါ ဥပစာရသမာဓိဝသေန, ဝိပဿနာယ ပန သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဉာဏံ, ကင်္ခါဝိတရဏဉာဏံ, သမ္မသနဉာဏံ, မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏန္တိ စတုန္နံ ဉာဏာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **တရုဏဝိပဿနာ** တိ ဟိ တေသံ စတုန္နံ ဉာဏာနမဓိဝစနံ။ **ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ ဒတွာ** တိ အနုမတိဒါနဝသေန ဒတွာ။ **ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယ** န္တိ ပစ္ဆိမကတ္တိကပုဏ္ဏမိယံ။ **“မိဂသိရဿ ပဌမပါဋိပဒဒိဝသေ”** တိ ဣဒံ မဇ္ဈိမဒေသဝေါဟာရဝသေန မိဂသိရမာသဿ ပဌမံ ပါဋိပဒဒိဝသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ဧတရဟိ ပဝတ္တဝေါဟာရဝသေန ပန ပစ္ဆိမကတ္တိကမာသဿ ကာဠပက္ခပါဋိပဒဒိဝသော ဝေဒိတဗ္ဗော။

**အညေနပိ ကာရဏေနာ**တိ ဘိက္ခူနံ သမထဝိပဿနာတရုဏဘာဝတော အညေနပိ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလေ ဝေနေယျာနံ ဉာဏပရိပါကာဒိကာရဏေန။ **စတုမာသ**န္တိ အာသဠှီပုဏ္ဏမိယာ ပါဋိပဒတော ယာဝ ပစ္ဆိမကတ္တိကပုဏ္ဏမီ, တာဝ စတုမာသံ။ “သမန္တာ ယောဇနသတ”န္တိအာဒိနာ **ဝုတ္တနယေနေဝ။ ဝသနံ ဝဿံ,** ဝသနကိရိယာ, ဝုတ္ထံ ဝသိတံ ဝဿ

မဿာတိ **ဝုတ္တဝဿော,** တဿ။ တထာဂတေန ဝိနေတဗ္ဗတ္တာ **"ဘဂဝတော ဝေနေယျသတ္တာ"** တိ သာမိနိဒ္ဒေသော ဝုတ္တော, ကတ္တုနိဒ္ဒေသော တ ဿေ။ **ဝေနေယျသတ္တာ** တိ စ စရိတာနုရူပံ ဝိနေတဗ္ဗသတ္တာ။ **ဣန္ဒြိယပရိပာကံ အာဂမယမာနော**တိ သဒ္ဓါဒိဣန္ဒြိယာနံ ဝိမုတ္တိပရိပါစနဘာဝေန ပရိပက္ကံ ပဋိမာနေန္တော။ ဖုဿမာဃဖဂ္ဂုဏစိတ္တမာသာနံ အညတရမာသဿ ပဌမဒိဝသေ နိက္ခမနတော မာသနိယမော ဇေ္ထ န ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"ဧကမာသံ တ ဒွိတိစတုမာသံ တ တတ္ထေဝ ဝသိတွတ"** တိ။ **တတ္ထေတ** တိ ဝဿူပဂမနဋ္ဌာနေ ဧဝ။ **"သတ္တဟိတ"**တိအာဒိ "ဧကမာသံ တ"တိအာဒိနာ ယထာက္ကမံ ယောဇေတဗ္ဗံ – ယဒိ အပရမ္ပိ ဧကမာသံ တတ္ထေဝ ဝသတိ, သတ္တဟိ မာသေဟိ စာရိကံ ပရိယောသာပေတိ။ ယဒိ ဒွိမာသံ ဆဟိ, ယဒိ တိမာသံ ပဉ္စဟိ, ယဒိ စတုမာသံ တတ္ထေဝ ဝသတိ, စတူဟိ မာသေဟိ စာရိကံ ပရိယောသာပေတီတိ။ ကသ္မာ ပန စာရိကာဂမနန္တိ အာသင်္ကာနိဝတ္တနတ္ထံ **"ဣတီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အတိရေကံ ဇရာဒုဗ္ဗလော **ဗာဠ္ဟဗဇ္ဈော။ တေ ကအာ ပဿိဿန္တိ,** န ပဿိဿန္တိ ဧဝ။ **လောကာနုကမ္ပကာယာ** တိ လောကာနုကမ္ပကာယ ဧဝ။ တေန ဝုတ္တံ "န စီဝရာဒိဟေတူ"တိ။

**ဇင်္ဃဝိဟာရဝသေနာ** တိ ဇင်္ဃာဟိ ဝိစရဏဝသေန, ဇင်္ဃာဟိ ဝိစရိတွတ တတ္ထ တတ္ထ ကတိပာဟံ နိဝသနဝသေန တ။ သဗ္ဗိရိယာပထသာဓာရဏာဉ္ဟိ ဝိဟာရဝစနံ။ **သရီရဖာသုကတ္ထာယာ** တိ ဧကသ္မိံယေဝ ဌာနေ နိဗဒ္ဓတာသဝသေန ဥဿန္နဓာတုကဿ သရီရဿ ဝိစရဏေန ဖာသုဘာဝတ္ထာယ။ **အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလာဘိကင်္ခနတ္ထာယာ** တိ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမသုတ္တ (အ. နိ. ၇.၇၂) မဃဒေဝဇာတကာဒိ (ဇာ. ၁.၁.၉) ဒေသနာနံ ဝိယ ဓမ္မဒေသနာယ အဘိကင်္ခိတဗ္ဗအဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလတ္ထာယ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလဿ တ အဘိကင်္ခနတ္ထာယ, အဋ္ဌုပ္ပတ္တိကာလေ ဓမ္မဒေသနတ္ထာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထာယာ** တိ သုရာပါနသိက္ခာပဒာဒိ (ပာစိ. ၃၂၇, ၃၂၈, ၃၂၉) ပညာပနေ ဝိယ သိက္ခာပဒာနံ ပညာပနတ္ထာယ။ **ဗောဓနေတ္ထာယာ** တိ အင်္ဂုလိမာလာဒယော (မ. နိ. ၂.၃၄၇) ဝိယ **ဗောဓနေယျသတ္တေ** စတုသစ္စဗောဓနတ္ထာယ။ **မဟာတာ**တိ မဟတိယာ။ ကဋ္ဌု, ကတိပယေ တ ပုဂ္ဂလေ ဥဒ္ဒိဿ စာရိကာ **နိဗဒ္ဓစာရိကာ။** တဒညာ သမ္ဗဟုလေ ဥဒ္ဒိဿ ကမနိဂမနဂရပဋိပာဋိယာ စာရိကာ **အနိဗဒ္ဓစာရိကာ။** တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။ **ယံ စရတီ**တိ ကိရိယာပရာမသနံ။

"သော ဣဓ အဓိပ္ပေတာ"တိ ဝုတ္တမေဝ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"တအ ကိရာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဒသသဟဿိလောကဓာတုယာ**တိ ဇာတိက္ခေတ္တဘူတံ ဒသသဟဿစက္ကဝဠံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကသ္မာတိ စေ? တတ္ထေဝ ဘဗ္ဗသတ္တာနံ သမ္ဘဝတော။ တတ္ထ ဟိ သတ္တေ ဘဗ္ဗေ ပရိပက္ကိန္ဒြိယေ ပဿိတုံ ဗုဒ္ဓဉာဏံ အဘိနီဟရိတွတ ဌိတော ဘဂဝတ ဉာဏဇာလံ ပတ္ထရတီတိ ဝုစ္စတိ, ဣဒ္ဓု ဒေဝဗြဟ္မာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ မနုဿာ ပန ဣမသ္မိံယေဝ စက္ကတဠေ, ဣမသ္မိံယေဝ စ သပရိတရေ ဇမ္ဗုဒီပေ ဗောဓနေယျာ ဟောန္တိ။ **ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ** တိ ဗောဓနေယျသတ္တာသင်္ခာတေ ဘဂဝတော ဗန္ဓဝေ။ ဧကေတ္တာဒိသမ္ဗန္ဓာ ဝိယ ဟိ သစ္စပဋိဝေဓသမ္ဗန္ဓာ ဝေနေယျာ ဘဂဝတော ဗန္ဓတ နာမာတိ။ ဧကစရဘာဝူပဂမနံ သန္ဓာယ **"သဗ္ဗညုတညာဏဇာလဿ အန္တော ပဝိဋ္ဌော"** တိ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတ ကိရ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွတ တတော ဝုဋ္ဌာယ "ယေ သတ္တာ ဘဗ္ဗာ ပရိပက္ကဉာဏာ, တေ မယှံ ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌဟန္တု"တိ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာယ သမန္နာဟရတိ, တဿ သဟသမန္နာဟာရာ ဧကော တ ဒွေ တ သမ္ဗဟုလာ တ တအ ဝိနယူပကာ ဝေနေယျာ ဉာဏဿ အာပာထမာဂစ္ဆန္တိ, အယမေတ္ထ ဗုဒ္ဓာနုဘာဝေါ။ ဧဝမာပာထဂတာနံ ပန နေသံ ဥပနိဿယံ ပုဗ္ဗစရိယံ, ပုဗ္ဗဟေတုံ, သမ္ပတိ ဝတ္တမာနဥ္ဇ ပဋိပတ္တိံ ဩလောကေတိ။ ဝေနေယျသတ္တပရိဂ္ဂဏှနတ္ထဉ္ဟိ သမန္နာဟာရေ ကတေ ပဌမံ နေသံ ဝေနေယျဘာဝေန ဥပဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အထ "ကိံ နု ခော ဘဝိဿတီ"တိ သရဏဂမနာဒိဝသေန ကဋ္ဌု နိပ္ဖတ္တိံ ဝီမံသမာနော ပုဗ္ဗူပနိဿယာဒီနိ ဩလောကေတိ။ တေနာဟ **"အထ ဘဂဝတ"**တိအာဒိ။ **သောတိ** အမ္ဗဋ္ဌော။ **တဒပဋိတံ ကတွတ**တိ "ဧဝံ နု တေ အမ္ဗဋ္ဌာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၆၂) မယာ ဝုတ္တဝစနဿ "ယေ စ ခော တေ ဘော ဂေါတမ မုဏ္ဍကာ သမဏကာ"တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၆၃) ပဋိဝစနံ ဒတွတ, **အသဗ္ဘိတဏ္ဍန္တိ** အသပ္ပုရိသတစံ, တိက္ခတ္တုံ ဣဗ္ဘတဒနိပါတနဝသေန နာနပ္ပကာရံ သာဓုသဘာတယ တစာယ ဝတွ တုမယုတ္တံ တက္ကံ ဝက္ခတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နိဗ္ဗိသေဝန** န္တိ ဝိဂတတုဒနံ, မာနဒပ္ပဝသေန အပဂတပရိနိပ္ဖန္ဒနန္တိ အတ္ထော။

**အဝသရိတဗ္ဗ** န္တိ ဥပဂန္တဗ္ဗံ။ တဿ ကမဿ ဣဒံ နာမမတ္တံ, ကိမေတ္ထ အတ္ထပရိယေသနာယာတိ ဝုတ္တံ **"ဣစ္ဆာနင်္ဂလန္တိပိ ဟဋ္ဌော"** တိ။ "ယေန ဒိသာဘာဂေနာ"တိ ကရဏနိဒ္ဒေသာနုရူပံ ကရဏတ္တေဝ ဥပယောဂဝစနန္တိ ဒဿေတိ **"တေန အဝသရီ"**တိ ဣမိနာ။ "ယသ္မိံ ပဒေသေ"တိ ပန ဘုမ္မနိဒ္ဒေသာနုရူပံ **"တံ တ အဝသရီ"**တိ ဝုတ္တ

တံ။ တဒုဘယမေဝတ္ထံ ဝိဝရတိ **“တေန ဒိသာဘာဂေနာ”**တိအာဒိနာ။ **ဂတော**တိ ဥပဂတော, အဂမာသီတိ အတ္ထော။ ပုန **ဂတော**တိ သမ္ပတ္တော, သမ္ပာပုဏီတိ အတ္ထော။ **“ကူဋာဂါရသာလာ”** တိ ဣဒံ တဒာ ဘဂဝတော ဂေစရကမနိဒဿနံ, သမီပတ္ထေ စေတံ ဘုမ္မံ ။ **“ကူဋာဂါရသာလာဝနသဏ္ဍေ”** တိ ဣဒံ ပန နိဝါသဋ္ဌာနဒဿနံ, နိပ္ပရိယာယတော အဓိကရဏေ စေတံ ဘုမ္မန္တိ တဒုဘယမ္ပိ ပဒံ ဝိသေသတ္ထဒဿနေန ဝိဝရန္တော **“ကူဋာဂါရသာလံ ဥပနိဿာယာ”** တိ အာဒိမာဟ ။ **“သီလခန္ဓာဒိဒ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တနယေန ဝေနေယျဟိတသမပေက္ခနဝသေနေဝ ဘဂဝတော ဝိဟာရဒဿနံ။ တတ္ထ ဓမ္မရာဇဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗသော အဓမ္မနိဂ္ဂဏှနပရာ ဧဝ ပဋိပတ္တိ, သာ စ သီလသမာဓိပညာဝသေနာတိ သီလာဒိတ္တယဿေဝ ဂဟဏံ။ **သီလခန္ဓာဒိ** န္တိ စက္ကဝတ္တိရညော အရုဏုဂ္ဂမကာဒိကတံ ခန္ဓာတရသဒိသံ သီလသဋ္ဌာတံ ခန္ဓာတရံ ဗန္ဓိတွာ ဝိဟရတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အရုက္ခန္ဓာဒီဟိ အာသမန္တတော ဝရန္တိ ပရိက္ခိပန္တီ ဧတ္ထာတိ ဟိ **ခန္ဓာတရော** အ-ကာရဿ ဒီဃံ ကတွာ, ရာဇူနံ အစိရနိဝါသဋ္ဌာနံ။ တတ္ထ ပန ဘဂဝတော အစိရနိဝသနကိရိယာသမ္ဗန္ဓမတ္တေန ဘယနိတရဏဋ္ဌေန တံသဒိသတာယ သီလမ္ပိ တထာ ဝုစ္စတိ။ **သမာဓိကောန္တ** န္တိ သမ္မာသမာဓိသဋ္ဌာတံ မင်္ဂလသတ္တိံ။ **သဗ္ဗညုတညာဏပဒ** န္တိ သဗ္ဗညုတညာဏသဋ္ဌာတံ ဇယမန္တပဒံ။ **ပရိဝတ္တယမာနော** တိ ပရိဇပ္ပမာနော။ **“သဗ္ဗညုတညာဏသရ”**န္တိပိ ဟဇ္ဇော, သဗ္ဗညုတညာဏဝဇိရဂ္ဂသရံ အပရာပရံ သမ္ပရိဝတ္တမာနောတိ အတ္ထော။ **ယထာဘိရုစိတေန ဝိဟာရေနာ**တိ သဗ္ဗဝိဟာရသာဓာရဏဒဿနံ, ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒီသု ယေန ယေန အတ္တနာ အဘိရုစိတေန ဝိဟာရေန ဝိဟရတီတိ အတ္ထော။

## ဟောက္ခရသာတိဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၂၅၅. **မန္တေ** တိ ဣရုဝေဒာဒိမန္တသတ္တေ။ ဣရုဝေဒာဒယော ဟိ ဂုတ္တဘာသိတဗ္ဗဋ္ဌေန “မန္တာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ အဏ-သဒ္ဒေါ သဒ္ဒေတိ အာဟ **“သဇ္ဈာယတီ”** တိ။ လောကိယာ ပန ဝဒန္တိ “ဗြဟ္မုနော အပစ္စံ ဗြာဟ္မဏော, နာဂမော, ဏတ္တံ, ဒီဃာဒီ”တိ။ ကသ္မာ အယမေဝ ဝစနတ္ထော ဝုတ္တောတိ အာဟ **“ဣဒမေတ”**တိအာဒိ။ အထ ကေသံ ဣတရော ဝစနတ္ထောတိ စောဒနမပနေတိ **“အရိယာ ပနာ”**တိအာဒိနာ။ အထ တ ယံ လောကိယာ ဝဒန္တိ “ဗြဟ္မုနာ ဇာတော ဗြာဟ္မဏော”တိအာဒိနိရုတ္တိံ, တံ ပဋိက္ခိပိတုံ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ “ဣဒမေတ”တိ ဟိ အဝဓာရဏေန တံ ပဋိက္ခိပတိ။ **“ဇာတိဗြာဟ္မဏာန”** န္တိ ပန ဣမိနာ သဒ္ဒန္တရေန ဒဿိတေသု ဇာတိဗြာဟ္မဏဝိသုဒ္ဓိဗြာဟ္မဏဝသေန ဒုဝိဓေသု ဗြာဟ္မဏေသု ဝိသုဒ္ဓိဗြာဟ္မဏာနံ နိရုတ္တိံ ဒဿေန္တော **“အရိယာ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ဗာဟန္တိ ဟာပေ ဗဟိ ကရောန္တီတိ ဟိ အရိယာ **ဗြာဟ္မဏာ** နိရုတ္တိနယေန။ **“တဿ ကိရ ကာယော သေတပေါက္ခရသဒိသော”** တိ ဣဒမေဝဿ နာမလာဘဟေတုဒဿနံ, သေသံ ပန တပ္ပသင်္ဂေန ယထာဝိဇ္ဇမာနဝိသေသဒဿနမေဝ။ တေနာဟ **“ဣတိ နံ ဟောက္ခရသဒိသတ္တာ ဟောက္ခရသာတီတိ သဉ္ဇာနန္တိ”**တိ။ ဟောက္ခရေန သဒိသော ကာယော ယဿာတိ ဟိ **ဟောက္ခရသာတီ** နိရုတ္တိနယေန ။ သာတသဒ္ဒေါ တ သဒိသတ္ထော, ဟောက္ခရေန သာတော သဒိသော ကာယော တထာ, သော ယဿာတိ **ဟောက္ခရသာတီ။ သေတပေါက္ခရသဒိသော** တိ သေတပဒုမဝဏ္ဏော။ **ဒေဝနဂရေ**တိ အာလကမန္ဒာဒိဒေဝပုရေ။ **ဥဿာပိတရဇတတောရဏ** န္တိ ဂမ္ဘီရနေမနိခာတံ အစ္စုဂ္ဂတံ ရဇတမယံ ဣန္ဒခီလံ ။ **ကာဠမေဃရာဇီ**တိ ကအာစိဒိဿမာနာ ကာဠအဗ္ဘလေခါ။ **ရဇတပနာဠိကာ**တိ ရဇတမယတုမ္ဗံ။ **သုဝဏ္ဏိတာ** တိ ဝဏ္ဏဘာဝဿ ယုတ္တဋ္ဌာနေ သုဌု ဝဏ္ဏုလာ။ ကာဠဝင်္ဂတိလကာဒီနမဘာဝေန **သုပရိသုဒ္ဓါ။** **“အရာဇကေ”**တိအာဒိနာပိ သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တဘာဝမေဝ နိဒဿေတိ။

ဣအာနိ အပရမ္ပိ တဿ နာမလာဘဟေတုံ ဒဿေန္တော **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စ **“ဟိမဝန္တပဒေသေ မဟာသရေ ပဒုမဂဗ္ဘေ နိဗ္ဗတ္တိ”**တိ ဣဒမေဝဿ နာမလာဘဟေတုဒဿနံ။ သေသံ ပန တပ္ပသင်္ဂေန တထာပဝတ္တာကာရဒဿနမေဝ။ တေနာဟ **“ဣတိ နံ ဟောက္ခရေ သယိတတ္တာ ဟောက္ခရသာတီတိ သဉ္ဇာနန္တိ”** တိ။ ဟောက္ခရေ ကမလေ သယတီတိ ဟိ **ဟောက္ခရသာတီ,** သာတံ တ ဝုစ္စတိ သမသဏ္ဌာနံ, ဟောက္ခရေ ဇာတံ သမသဏ္ဌာနံ တထာ, တမဿတ္ထီတိပိ **ဟောက္ခရသာတီ** ။ ယံ ပန အာစရိယေန ဝုတ္တံ “ဣမဿ ဗြာဟ္မဏဿ ကီဒိသော ပုဗ္ဗယောဂေ, ယေန နံ ဘဂဝတ အနုဂ္ဂဏှိတုံ တံ ဌာနံ ဥပဂတောတိ အာဟာ”တိ, (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၅) တဒေတံ “အယံ ပနာ”တိအာဒိဝစနံ ကေဒေသမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ “သော တတော မနုဿလောက”န္တိအာဒိဝစနတော **ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တီ**တိ ဧတ္ထ အပရာပရံ နိဗ္ဗတ္တိ ဧဝ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာရူပေန ကမ္မေန နိဗ္ဗတ္တိမေဝ သန္ဓာယ **“မာတုကုစ္ဆိတသံ ဇိဂုစ္ဆိတွာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“ပဒုမဂဗ္ဘေ နိဗ္ဗတ္တိ”** တိ ဣမိနာ သံသေဒဇောယေဝ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တီတိ ဒဿေတိ။ **န ပုပ္ဖတီ** တိ န ဝိကသတိ။ **တေနာ**တိ တာပသေန။ **နာဠတော**တိ ပုပ္ဖဒဏ္ဍတော။ သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏေဟိ ပိဥ္ဇရံ

ပေမဝဏ္ဏော ယသ္မာတိ **သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏပိဉ္ဇရော,** တံ, သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏေဟိ ဝိကိဏ္ဏဘာဝေန ပေမဝဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ပိဉ္ဇရသဒ္ဒော ဟိ ပေမဝဏ္ဏပရိယာယောတိ **သာရတ္ထဒီပနိယံ** (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၂၂) ဝုတ္တံ။ ဒေသ နယော **ပဒုမရေဏုပိဉ္ဇရန္တိ** ဧတ္ထာပိ။ **ရဇတဗိမ္ဗက** န္တိ ရူပိယမယရူပကံ။ **ပဋိဇဂ္ဂမိ** တိ ပေယသေမိ။ **ဟာရန္တိ** ပရိယောသာနံ, နိပ္ဖတ္တိ တ ဝုစ္စတိ နဒီသမုဒ္ဒာဒီနံ ပရိယောသာနဘူတံ ဟာရံ ဝိယာတိ ကတွာ။ ပဋိသန္ဓိပညာသင်္ခါတေန သဘာဝဉာဏေန **ပဏ္ဍိတော။** ဣတိ ကတ္တဗ္ဗေသု, ဝေဒေသု တ ဝိသာရဒပညာသင်္ခါတေန ဝေယျတ္တိယေန **ဗျတ္တော။ အဂ္ဂဗြာဟ္မဏော**တိ ဒိသာပာမောက္ခဗြာဟ္မဏော။ **သိပ္ပ** န္တိ ဝေဒသိပ္ပံ တသ္မေဝ ပကရဏာဓိဂတတ္တာ။ **ဗြဟ္မဒေယျံ အဒာသီ**တိ ဝက္ခမာနနယေန ဗြဟ္မဒေယျံ ကတွာ အဒာသိ။

''အဇ္ဈာဝသတီ''တိ ဧတ္ထ **အဓိ**-သဒ္ဒော, **အာ**-သဒ္ဒော စ ဥပသဂ္ဂမတ္တံ, တဿ ''ဥက္ကဋ္ဌ''န္တိ ဣဒံ အဇ္ဈာပုဗ္ဗဝသယောဂေ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ **အဓိ**-သဒ္ဒော တ ဣဿရိယတ္ထော, **အာ**-သဒ္ဒော မရိယာဒတ္ထော တဿ ''ဥက္ကဋ္ဌ''န္တိ ဣဒံ ကမ္မပ္ပဝစနီယယောဂေ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ ဒဿေတိ **''ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ''**တိအာဒိနာ။ တဒေဝတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **''တဿာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **''တဿ နဂရဿ သာမိကော ဟုတွာ''** တိ ဟိ ''အဘိဘဝိတွာ''တိ ဧတဿတ္ထဝိဝရဏံ, တေနေတံ ဒီပေတိ ''သာမိဘာဝေ အဘိဘဝန''န္တိ။ **''ယာဝ မရိယာဒာယာ''**တိအာဒိ ပန အာ-သဒ္ဒဿတ္ထဝိဝရဏံ, တေနေတံ ဒီပေတိ ''အာသဒ္ဒော မရိယာဒတ္ထော, မရိယာဒာ စ နာမ ယာဝ တတ္ထ ဝသိတဗ္ဗံ, သာယေဝ အပရာဓိနတာ''တိ။ **ယာဝ မရိယာဒာယာ**တိ ဟိ ယာဝ အပရာဓိနတာသင်္ခါတာယ အနညသာဓာရဏာယ အဝတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ **''ဥပသဂ္ဂဝသေနာ''** တိအာဒိ ပန ''ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ''တိ ဧတဿတ္ထဝိဝရဏံ, တေနေတံ ဒီပေတိ ''သတိပိ ဘုမ္မဝစနပ္ပသင်္ဂေ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဝိသေသကဘူတေဟိ ဒုဝိဓေဟိပိ ဥပသဂ္ဂေဟိ ယုတ္တတ္တာ ဥပယောဂဝစနမေဝေတ္ထ ဝိဟိတ''န္တိ။ **''တဿ ကိရာ''** တိအာဒိ ပန အတ္ထာနုဂတသမညာပရိဒီပနံ။ **ဝတ္ထု** နာမ နဂရမာပနာရဟဘူမိပ္ပဒေသော ''အာရာမဝတ္ထု, ဝိဟာရဝတ္ထူ''တိအာဒီသု ဝိယ။

**ဥက္ကာ**တိ ဒဏ္ဍဒီပိကာ။ **အင်္ဂဟေသု** န္တိ ''အဇ္ဇ မင်္ဂလဒိဝသော, တသ္မာ သုနက္ခတ္တံ, တတ္ထာပိ အယံ သုခဏော မာ အတိက္ကမီ''တိ ရတ္တိဝိဘာယနံ အနုရက္ခန္တာ, ရတ္တိယံ အာလောကကရဏတ္ထာယ ဥက္ကာ ဌပေတွာ ဥက္ကာသု ဇလမာနာသု နဂရဿ ဝတ္ထုံ အင်္ဂဟေသုံ, တေနေတံ ဒီပေတိ – ဥက္ကာသု ဌိတာတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ။** မူလဝိဘုဇာဒိအာကတိဂဏေပက္ခေပေန, နိရုတ္တိနယေန တ ဥက္ကာသု ဝိဇ္ဈောတယန္တီသု ဌိတာတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ,** တထာ ဥက္ကာသု ဌိတာသု ဌိတာ အာသီတိပိ **ဥက္ကဋ္ဌာ** တိ။ **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ** ပန ဇဝံ ဝုတ္တံ ''တဉ္စ နဂရံ 'မင်္ဂလဒိဝသော သုခဏော, သုနက္ခတ္တံ မာ အတိက္ကမီ'တိ ရတ္တိမ္ပိ ဥက္ကာသု ဌိတာသု မာပိတတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌာတိပိ ဝုစ္စတိ, ဒဏ္ဍဒီပိကာသု ဇာလေတွာ ဓာရိယမာနာသု မာပိတတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ''တိ, (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.မူလပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ) တဒပိမိနာ သံသန္ဒတိ ဓေဝ သမေတိ စ နဂရဝတ္ထုပရိဂ္ဂဟဿပိ နဂရမာပနပရိယာပန္နတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အပရေ ပန ဘဏန္တိ ''ဘူမိဘာဂသမ္ပတ္တိယာ, ဥပကရဏသမ္ပတ္တိယာ, မနုဿသမ္ပတ္တိယာ စ တံ နဂရံ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏယောဂတော **ဥက္ကဋ္ဌာ** တိ နာမံ လဘတီ''တိ။ လောကိယာ ပန ဝဒန္တိ ''ဥက္ကာ ဓာရီယတိ ဧတဿ မာပိတကာလေတိ **ဥက္ကဋ္ဌာ,** ဝဏ္ဏဝိကာရေယ''န္တိ, ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန စာယံ သမညာ, တေနေဝိဓ ပယောဂေ ဒိဿတိ ''ယထာ စ ဘဝံ ဂေါတမော ဥက္ကဋ္ဌာယ အညာနိ ဥပာသကကုလာနိ ဥပသင်္ကမတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၉၉) **မူလပရိယာယသုတ္တာဒီသု** (မ. နိ. ၁.၁) စ ''ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရတိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ''တိအာဒိ။ ဧဝမေတ္ထ ဟောတု ဥပသဂ္ဂဝသေန ဥပယောဂဝစနံ, ကထံ ပနေတံ သေသပဒေသု သိယာတိ အနုယောဂေနာဟ **''တဿ အနုပယောဂတ္တာ သေသပဒေသူ''** တိ။ တတ္ထ **တဿာ** တိ ဥပသဂ္ဂဝသေန ဥပယောဂသညုတ္တဿ ''ဥက္ကဋ္ဌ''န္တိ ပဒဿ။ **အနုပယောဂတ္တာ** တိ ဝိသေသနဘာဝေန အနုပယုတ္တတ္တာ။ **သေသပဒေသူ**တိ ''သတ္တုဿဒ''န္တိအာဒီသု သတ္တသု ပဒေသု။

ကိံ နု ခွတယံ သဒ္ဒပယောဂေ သဒ္ဒလက္ခဏာနုဂတောတိ စောဒနမပနေတိ **''တတ္ထ။ပေ။ ပရိယေသိတဗ္ဗ''** န္တိ ဣမိနာ။ **တတ္ထာ** တိ ဥပသဂ္ဂဝသေန, အနုပယောဂဝသေန စ ဥပယောဂဝစနန္တိ ဝုတ္တေ ဒုဗ္ဗိဓေပိ ဝိဓာနေ။ **လက္ခဏ** န္တိ ဂဟဏူပာယဉာယဘူတံ သဒ္ဒလက္ခဏံ, သုတ္တံ တ။ **ပရိယေသိတဗ္ဗ** န္တိ သဒ္ဒသတ္ထေသု ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ဉာဏေန ဂဝေသိတဗ္ဗံ, ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတေန ဟိ သဒ္ဒလက္ခဏာနုဂတောတယံ သဒ္ဒပယောဂေတိ ဒဿေတိ, သဒ္ဒဝိဒူ စ ဣစ္ဆန္တိ ''ဥပအနုအဓိအာဣစ္စာဒိပုဗ္ဗဝသယောဂေ သတ္တမိယတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဟပုဏာတိ, ဝိသေသိတဗ္ဗပဒေ စ ယထာဝိဓိမနုပယောဂေ ဝိသေသနပအနံ သမာနာဓိကရဏဘူတာန''န္တိ။ တတ္ထ ယအာ အဓိ-သဒ္ဒော, အာ-သဒ္ဒော စ ဥပသဂ္ဂမတ္တံ, တအာ ''တတိယာသတ္တမီနဥ္စ''တိ လက္ခဏေန အဇ္ဈာပုဗ္ဗဝသယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ တထာ

ဟိ ဝဒန္တိ “သတ္တမိယတ္ထေ ကာလဒိသာသု ဥပာန္ဝဇ္ဈာဝသယောဂေ, အဓိပုဗ္ဗသိဋ္ဌာဝသာနံ ပယောဂေ, တပ္ပာနုစာရေသု စ ဒုတိယာ။ **ကာလေ** ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝာသေတွာ, ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ, ကဉ္စိ ကာလံ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော, ဣမံ ရတ္တိံ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော။ **ဒိသာယံ** ပုရိမံ ဒိသံ ဓတရဋ္ဌော။ **ဥပာဒိပုဗ္ဗဝသယောဂေ** ဂါမံ ဥပဝသတိ, ဂါမံ အနုဝသတိ, ဂါမံ အာဝသတိ, အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ, **အဓိပုဗ္ဗသိဋ္ဌာဝသာနံ ပယောဂေ** ပထဝိံ အဓိသေဿတိ, ဂါမံ အဓိတိဋ္ဌတိ, ဂါမံ အဇ္ဈာဝသတိ။ **တပ္ပာနုစာရေသု** နဒိံ ပိဝတိ, ဂါမံ စရတိ ဣစ္စာဒီတိ။

ယဒါ ပန အဓိ-သဒ္ဒော ဣဿရိယတ္ထော, အာ-သဒ္ဒော စ မရိယာဒတ္ထော, တဒါ “ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေ”တိ လက္ခဏေန ကမ္မပ္ပဝစနီယယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ “အနုအာဒယော ဥပသဂ္ဂါ, ဓိအာဒယော နိပါတာ စ ကမ္မပ္ပဝစနီယသညာ ဟောန္တိ ကိရိယာသင်္ခါတံ ကမ္မံ ပဝစနီယံ ယေသံ တေ **ကမ္မပ္ပဝစနီယာ**”တိ။ သေသပဒါနံ ပန ယထာဝိဓိမနုပယောဂေ ကတရေန လက္ခဏေန ဥပယောဂဝစနန္တိ? ယထာဝုတ္တလက္ခဏေနေဝ။ ယဇ္ဇေဝံ တေသမ္ပိ အာဓာရဘာဝတော နာနာဓာရတာ သိယာတိ? န, ဗဟူနမ္ပိ ပဒါနံ နဂရဝသေန ဧကတ္တဘာဝတော။ သကတ္ထမတ္တဒုပိ တေသံ နာနာကရဏန္တိ။ အညေ ပန သဒ္ဒဝိဒူ ဧဝမိစ္ဆန္တိ “သမာနာဓိကရဏပဒါနံ ပစ္စေကံ ကိရိယာသမ္ဗန္ဓနေန ဝိသေသိတဗ္ဗပဒေန သမာနဝစနတာ ယထာ ‘ကဋံ ကရောတိ, ဝိပုလံ, ဒဿနီယ’န္တိ ဧတ္ထ ‘ကဋံ ကရောတိ, ဝိပုလံ ကရောတိ, ဒဿနီယံ ကရောတီ’တိ ပစ္စေကံ ကိရိယာသမ္ဗန္ဓနေန ကမ္မတ္တေယေဝ ဒုတိယာ”တိ, တဒေတံ ဝိစာရေတဗ္ဗံ ဝိသေသနပဒါနံ သမာနာဓိကရဏာနံ ကိရိယာသမ္ဗန္ဓာဘာဝတော။ ယဒါ ဟိ ကိရိယာသမ္ဗန္ဓနံ, တဒါ ဝိသေသနမေဝ န ဟောတီတိ။

ဥဿဒတာ နာမေတ္ထ ဗဟုလတာတိ ဝုတ္တံ **“ဗဟုဇနေ”**န္တိ။ တံ ပန ဗဟုလတံ ဒဿေတိ **“အာကိဏ္ဏမနုဿ”**န္တိအာဒိနာ။ အရညာဒီသု ဂဟေတွာ ဟေသေတဗ္ဗာ **ဟေသာဝနိယာ,** ဧတေန တေသံ ဓမ္မဘာဝံ ဒဿေတိ။ **အာဝိဇ္ဈရိုတ္တတ**တိ ပရိက္ခိပိတွာ။ ခဏိတွာ ကတာ **ဟောက္ခရဏီ,** အာဗန္ဓိတွာ ကတံ တဠာကံ။ အစ္ဆိန္နုဒကဋ္ဌာနေယေဝ ဇလဇကုသုမာနိ ဇာတာနီတိ ဝုတ္တံ **“ဥဒကဿ နိစ္စဘရိတာနေဝ”**တိ။ **ဥဒကဿာ**တိ စ ပူရဏကိရိယာယောဂေ ကရဏတ္ထေ သာမိဝစနံ “မဟန္တေ မဟန္တေ သာဏိပသိဗ္ဗကေ ကာရာပေတွာ ဟိရညသုဝဏ္ဏဿ ပူရာပေတွာ”တိအာဒီသု (ပာရာ. ၃၄) ဝိယ။ **သဟ ခညေနာတိ သခည**န္တိ နဂရသဒ္ဒါပေက္ခာယ နပုံသကလိင်္ဂေန ဝုတ္တံ, ယထာတက္ကံ တ ဥပယောဂဝစနေန။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ **ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒိဘေဒံ ဗဟုခညသန္နိစယ**န္တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန တဒုဘယဝိနိမုတ္တံ အလာဗုကုမ္ဘဏ္ဍာဒိသူပေယျံ သင်္ဂဏှာတိ။ တေနာယမတ္ထော ဝိညာယတိ – နယိဓ ခညသဒ္ဒော သာလိအာဒိခညဝိသေသတစကော, ဟေသနေ သာဓုတ္တမတ္တေန ပန နီရဝသေသပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏသူပေယျတစကော, ဝိရူပေကသေသဝသေန တ ပယုတ္တောတိ။ **တ္တောဝတာ**တိ ယထာဝုတ္တပဒတ္တယေန။ **ရာဇလီလာယာ**တိ ရာဇူနံ ဝိလာသေန။ သမိဒ္ဓိယာ ဥပဘောဂပရိဘောဂသမ္ပုဏ္ဏဘာဝေန သမ္ပတ္တိ **သမိဒ္ဓိသမ္ပတ္တိ။**

“ရာဇဘောဂ”န္တိ ဝုတ္တေ “ကေန ဒိန္န”န္တိ အဝဿံ ပုစ္ဆိတဗ္ဗတော ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **“ရညာ”**တိအာဒိနာ။ ရညာ ဝိယ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဝါ **ရာဇဘောဂ**န္တိ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော။ ယာဝ ပုတ္တနတ္တပနတ္တပရမ္ပရာ ကုလသန္တကဘာဝေန ရာဇတော လဒ္ဓတ္တာ **“ရညော ဒါယဘူတ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ “ဓမ္မဒါယာဒါ မေ ဘိက္ခဝေ ဘဝထာ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၉) ဝိယ စ **ဒါယ**သဒ္ဒော ဒါယဇ္ဇပရိယာယောတိ အာဟ **“ဒါယဇ္ဇန္တိ အတ္ထော”**တိ။ ကထံ ဒိန္နတ္တာ ဗြဟ္မဒေယျံ နာမာတိ စောဒနံ ပရိဟရတိ **“ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ”**တိအာဒိနာ။ ရာဇနီဟာရေန ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော ဟိ ဥဒ္ဓံ ပရိဘောဂလာဘဿ ဗြဟ္မဒေယျတာ နာမ နတ္ထိ, ဣဒ္ဓဉ္စ တထာ ဒိန္နမေဝ, တသ္မာ ဗြဟ္မဒေယျံ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇ**န္တိ သရီရဒဏ္ဍဓနဒဏ္ဍာဒိဘေဒံ ဒဏ္ဍမာဟ။ **နဒီတိတ္ထပဗ္ဗတာဒီသူ**တိ နဒီတိတ္ထပဗ္ဗတပါဒဂါမဒွါရအဋ္ဋဝိမုခါဒီသု။ **သေတစ္ဆတ္တဂ္ဂဟဏေန** သေသရာဇကကုဓဘဏ္ဍမ္ပိ ဂဟိတံ တပ္ပမုခတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **“ရညာ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗ”**န္တေဝံ ဝုတ္တေ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္ထော န ပါကဋောတိ **ဟုတွာ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ တဒုပိ သော ရာဇကုလတော အသမုဒါဂတောပိ ရာဇာ ဟုတွာ ဘုဉ္ဇိတုံ လဘတီတိ အယမိဓာဓိပ္ပေတော အတ္ထော။ ဒါတဗ္ဗန္တိ **ဒါယံ,** “ရာဇဒါယ”န္တိ ဣမိနာဝ ရညာ ဒိန္နဘာဝေ သိဒ္ဓေ “ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္န”န္တိ ပုန စ ဝစနံ ကိမတ္ထိယန္တိ အာဟ **“ဒါယကရာဇဒီပနတ္ထ”**န္တိအာဒိ။ အသုကေန ရညာ ဒိန္နန္တိ ဒါယကရာဇဿ အဒီပိတတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဧတ္ထ စ ပဌမနယေ “ရာဇဘောဂ”န္တိ ပဒေ ပုစ္ဆာသဗ္ဘာဝတော ဣဒံ ဝုတ္တံ, ဒုတိယနယေ ပန “ရာဇဒါယ”န္တိ ပဒေတိ အယမ္ပိ ဝိသေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတ္ထ အတိဗဟုလတာယ ပုရတော ဌပနောကာသာဘာဝတော ပဿေနပိ ဩဒနသူပဗျဉ္ဇနာဒိ ဒီယတိ ဧတဿာတိ **ပသေနဒိ,** အလု

တ္တသမာသဝသေန။ သော ဟိ ရာဇာ တက္ကာလအေဏာသ္သ ဩဒနမ္ပိ တဒုပိယေန သူပဗ္ယဉ္ဇနေန ဘုဉ္ဇတိ။ တထာ ဟိ နံ ဘုတ္တပာတရာသကာလေ သတ္ထု သန္တိကမာဂန္တွာ ဣတော စိတော စ သမ္ပရိဝတ္တန္တံ နိဒ္ဒါယ အဘိဘုယ္ယ မာနံ ဥဇုကံ နိသီဒိတုမသက္ကောန္တံ ဘဂဝါ –

> ''မိဒ္ဓီ ယဒါ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စ၊
> နိဒ္ဒါယိတာ သမ္ပရိဝတ္တသာယီ။
> မဟာဝရာဟောဝ နိဝါပပုဋ္ဌော၊
> ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘမုပေတိ မန္ဒော''တိ။ (ဓ. ပ. ၃၂၅; နေတ္တိ. ၂၆၊ ၉၀)။

ဣမာယ ဂါထာယ ဩဝဒိ။ ဘာဂိနေယ္ယဉ္စ သော သုဒဿနံ နာမ မာဏဝံ –

> ''မနုဇဿ သဒါ သတီမတော၊
> မတ္တံ ဇာနတော လဒ္ဓဘောဇနေ။
> တနုကဿ ဘဝန္တိ ဝေဒနာ၊
> သဏိကံ ဇီရတိ အာယုပာလယ''န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၂၄) –

ဣမံ ဂါထံ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟာပေတွာ အတ္တနော ဘုဉ္ဇနဿ ဩသာနပိဏ္ဍကာလေ ဒေဝသိကံ ဘဏာပေတိ, သော အပရေန သမယေန တဿာ ဂါထာယ အတ္ထံ သလ္လက္ခေတွာ ပုနပ္ပုနံ ဩသာနပိဏ္ဍပရိဟရဏေန နာဠိကောဒနမတ္တာယ သဏ္ဌဟိတွာ တနုသရီရော ဗလဝါ သုခပ္ပတ္တော အဟောသီတိ။ **ဥဒာနဋ္ဌကထာယံ** (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁၂) ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ ''ပစ္စာမိတ္တံ ပရသေနံ ဇိနာတီတိ ပသေနဒီ''တိ။ သဒ္ဒဝိဒူပိ ဟိ ဇ-ကာရဿ ဒ-ကာရေ ကတ္ထမုဒာဟရန္တိ။ သော ဟိ အတ္တနော ဘာဂိနေယ္ယံ အဇာတသတ္တုရာဇာနံ, ပဉ္စစောရသတာဒီနိ စ အဝရုဒ္ဓကာနိ ဇိနာတီတိ။ ကောသလရဋ္ဌဿာဓိပတိဘာဝတော **ကောသလော,** တသ္မာ ကောသလာဓိပတိနာ ပသေနဒိ နာမကေန ရညာ ဒိန္နန္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နိဿဋ္ဌပရိစ္စတ္တတာသင်္ခါတေန ပုန အဂ္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝေနေဝ ဒိန္နတ္တာ ဣဓ **ဗြဟ္မဒေယ္ယံ** နာမ, န တု ပုရိမနယေ ဝိယ ရာဇသင်္ခေပေန ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဘာဝေန ဒိန္နတ္တာတိ အာဟ **''ယထာ''**တိအာဒိ။ နိဿဋ္ဌံ ဟုတွာ, နိဿဋ္ဌဘာဝေန ဝါ ပရိစ္စတ္တံ **နိဿဋ္ဌပရိစ္စတ္တံ,** မုတ္တစာဂဝသေန စဇိတန္တိ အတ္ထော။

သဝနံ ဥပလဗ္ဘောတိ ဒဿေတိ **''ဥပလဘိ''**တိ ဣမိနာ, သော စာယမုပလဗ္ဘော သဝနဝသေနေဝ ဇာနနန္တိ ဝုတ္တံ **''သောတဒွါရသမ္ပတ္တဝစနနိဂ္ဃောသာနုသာရေန အညာသိ''** တိ။ သောတဒွါရာနုသာရဝိညာဏဝီထိဝသေန ဇာန နမေဝ ဟိ ဣဓ သဝနံ တေနေဝ ''သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမော''တိအာဒိနာ ဝုတ္တဿတ္ထဿ အဓိဂတတ္တာ, န ပန သောတဒွါရဝီထိဝသေန သုတမတ္တံ တေန တဒတ္ထဿ အနဓိဂတတ္တာ။ အဝဓာရဏဖလတ္တာ သဒ္ဒပယောဂ ဿ သဗ္ဗမ္ပိ တက္ကံ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ။ တသ္မာ တဒတ္ထဇောတကသဒ္ဒေန ဝိနာပိ အညတ္တာပေဟနဝသေန အဒဿာသိ ဧဝ, နာဿ ကောစိ သဝနန္တရာယော အဟောသီတိ အယမတ္ထော ဝိညာယတီတိ အာဟ **''ပဒပူရဏမတ္တေ နိပါတော''**တိ, အန္တောဂဓာဝဓာရဏေပိ စ သဗ္ဗသ္မိံ တက္ကေ နိတတ္ထတော အဝဓာရဏတ္ထံ ခော-သဒ္ဒဂ္ဂဟ ဏံ ''တေ''တိ သာမတ္ထိယာ သာတိသယံ ဇေတဒတ္ထဿ ဝိညာယမာနတ္တာတိ ပဋ္ဌမဝိကပ္ပော ဝုတ္တော, နီတတ္ထ တော အဝဓာရဏေန ကော အတ္ထော ဧန္တိကော ကတော, အဝဓာရိတော စာတိ ဝုတ္တံ **''တတ္ထာ''** တိအာဒိ။ အထ ပ ဒပူရဏမတ္တေန ခော-သဒ္ဒေန ကိံ ပယောဇနန္တိ စောဒနမပနေတိ **''ပဒပူရဏေနာ''**တိအာဒိနာ, အက္ခရသမူဟပဒဿ, ပဒသမူဟတက္ကဿ စ သိလိဋ္ဌတာပယောဇနမတ္တမေတတိ အတ္ထော။ **''အဿောသီ''** တိ ဟိဒံ ပဒံ ခော-သဒ္ဒေ ဂဟိ တေ တေန ဖုလ္လိတံ မဏ္ဍိတံ ဝိဘူသိတံ ဝိယ ဟောန္တံ ပူရိတံ နာမ ဟောတိ, တေန စ ပုရိမပစ္ဆိမပဒါနိ သုခုစ္စာရဏဝသေ န သိလိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ, န တသ္မိံ အဂ္ဂဟိတေ, တသ္မာ ပဒပူရဏမတ္တမ္ပိ ပဒဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာပယောဇနန္တိ ဝုတ္ တံ ဟောတိ။ မတ္တသဒ္ဒော စေတ္ထ ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော, တေနဿ အနတ္ထန္တရဒီပနတာ ဒဿိတာ, ဧဝ-သဒ္ ဒေန ပန ပဒဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာယ ဧကန္တိကတာ။

''သမဏော ခလူ''တိအာဒိ ယထာသုတတ္ထနိဒဿနန္တိ ဒဿေတိ **''ဣဒါနိ''**တိအာဒိနာ။ **သမိတပာပတ္တာ**တိ တွေ ထ အစ္စန္တံ အနဝသေသတော သတသနံ သမိတပာပတ္တာတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဧဝဉှိ ဗာဟိရကဝီတရာဂသေ

ဣာသေက္ခာပသမနတော ဘဂဝတော ဟပသမနံ ယထာရုပံ ဝိသေသိတံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဘဂဝတ စ အနုတ္တရေန အရိယမဂ္ဂေန သမိတပာပေ”**တိ။ တဒေဝတ္ထံ နိဒ္ဒေသပါဠိယာ သာဓေတုံ “ ဝုတ္တဉ္စေတံ” န္တိအာဒိမာဟ။ **အဿ**တိ အနေန ဘိက္ခုနာ, ဘဂဝတာ တ။ **သမိတာ**တိ သမာပိတာ, သမဘာဝံ တ အာပာဒယိတာ, အဿ တ သမ္ဗန္ဓနဘူတဿ သန္တာ ဟောန္တီတိ အတ္ထော။ အတ္ထာနုဂတာ စာယံ ဘဂဝတိ သမညာတိ ဝုတ္တံ **“ဘဂဝတ စာ”**တိအာဒိ။ **တေနာ**တိ တထာ သမိတပာပတ္တာ။ ယထာဘူတံ ပဝတ္တော **ယထာဘုစ္စံ,** တဒေဝ ဂုဏော, တေန အဓိဂတံ တထာ။ **“ခလူ”**တိ ဣဒံ နေပါတိကံ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကပဒေ (မိ. ပ. ၄.၁.၈) ဝိယ, န နာမံ, အနေကတ္ထတ္တာ စ နိပါတာနံ အနုဿဝနတ္ထော ဝ ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“အနုဿဝနတ္ထေ နိပါတော”** တိ, ပရမ္ပရာသဝနဒ္ဓေတ္တ အနုဿဝနံ။ **ဗြာဟ္မဏဇာတိသမုဒာဂတန္တိ** ဗြာဟ္မဏဇာတိယာ အာဂတံ, ဇာတိသိဒ္ဓန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အာလပနမတ္တန္တိ** ပိယာလပနဝစနမတ္တံ, န တဒုတ္တရိ အတ္ထပရိဒီပနံ။ ပိယသမုဒာဟာရာ ဟေတေ “ဘော”တိ တ “အာဝုသော”တိ တ “ဒေဝါနံ ပိယာ”တိ တ။ **ဓမ္မပဒေ ဗြာဟ္မဏဝတ္ထု** ဟဒ္ဒေန, (ဓ. ပ. ၃၁၅ အာဒယော) **သုတ္တနိပါတေ** စ **တသေဋ္ဌသုတ္တ** ပဒေန ဗြာဟ္မဏဇာတိသမုဒာဂတာလပနဘာဝံ သမတ္ထေတုံ **“ဝုတ္တမ္ပိ စေတ”** န္တိအာဒိမာဟ။

တတ္ရာယမတ္ထော – သစေ ရာဂာဒိကိဉ္စနေဟိ သကိဉ္စနော အဿ, သော အာမန္တနာဒီသု “ဘော ဘော”တိ ဝဒန္တော ဟုတ္တ ဝိစရဏတော ဘောဝါဒီယေဝ နာမ ဟောတိ, န ဗြာဟ္မဏော။ “အကိဉ္စနံ အနာဒါနံ, တမဟံ ဗြူမိ ဗြာဟ္မဏ”န္တိ (ဓ. ပ. ၃၉၆, သု. နိ. ၆၂၅) သေသကထာပဒံ။ တတ္ထ ရာဂာဒယော သတ္တေ ကိဉ္စန္တိ မဒ္ဒန္တိ ပလိဗုဒ္ဓန္တီတိ **ကိဉ္စနာနိ။** မနုဿာ ကိရ ကေဏေဟိ ခလံ မဒ္ဒာပေန္တာ “ကိဉ္စေဟိ ကပိလ, ကိဉ္စေဟိ ကာဠကာ”တိ ဝဒန္တိ, တသ္မာ ကိဉ္စနသဒ္ဒော မဒ္ဒနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာဟ **နိဒ္ဒေသေ** “အကိဉ္စနန္တိ ရာဂကိဉ္စနံ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ကိလေသကိဉ္စနံ, ဒုစ္စရိတကိဉ္စနံ, ယဿေတေ ကိဉ္စနာ ပဟီနာ သမုစ္ဆိန္နာ ဝူပသန္တာ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓါ အဘဗ္ဗုပ္ပတ္တိကာ ဉာဏဂ္ဂိနာ ဒဍ္ဎာ, သော ဝုစ္စတိ အကိဉ္စနော”တိ (စူဠနိ. ၂၈, ၃၂, ၆၀, ၆၃)။ **ကောသလော**တိ ကောသလဝသေန ပရိကိတ္တနံ, ယံ “အာဒိစ္စကေတ္တ”န္တိပိ လောကေ ဝဒန္တိ, **သက္ယပုတ္တော** တိ ပန ဇာတိဝသေန သာကိယောတိ စ တဿဝ ဝေဝစနံ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ **ပဗ္ဗဇ္ဇာသုတ္တေ** –

> “အာဒိစ္စာ နာမ ဂေတ္တေန, သာကိယာ နာမ ဇာတိယာ။
> တမှာ ကုလာ ပဗ္ဗဇိတောမှိ, န ကာမေ အဘိပတ္ထယ”န္တိ။ (သု. နိ. ၄၂၅)။

တထာ စာဟ **“ကောသလောတိ ဘဂဝန္တံ ကောတ္တဝသေန ပရိကိတ္တေတီ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ ဂံ တာယတီတိ **ကောတ္တံ,** “ကောသလော”တိ ပဝတ္တမာနံ အဘိဓာနံ, ဗုဒ္ဓိဉ္စ ဧကံသိကဝိသယတာယ ရက္ခတီတိ အတ္ထော။ ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓိ အာရမ္မဏဘူတေန အတ္ထေန ဝိနာ န ဝတ္တတိ, ဧဝံ အဘိဓာနံ အဘိဓေယျဘူတေန, တသ္မာ သော ကောတ္တသင်္ခါတော အတ္ထော တာနိ ရက္ခတီတိ ဝုစ္စတိ, ဂေ-သဒ္ဒေါ စေတ္ထ အဘိဓာနေ, ဗုဒ္ဓိယဉ္စ ဝတ္တတိ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ –

> “ဂေ ဂေဏော စေန္ဒြိယေ ဘူမျံ, ဝစနေ စေဝ ဗုဒ္ဓိယံ။
> အာဒိစ္စေ ရသ္မိယဉ္စေဝ, ဟနီယေပိ စ ဝတ္တတေ။
> တေသု အတ္ထေသု ဂေဏော ထီ, ပုမာ စ ဣတရေ ပုမာ”တိ။

တတ္ထ “ဂေသု ဒုယှမာနာသု ဂတော, ဂေပဉ္စမော”တိအာဒီသု ဂေသဒ္ဒေါ ဂေဏေ ဝတ္တတိ။ “ဂေစရော”တိအာဒီသု ဣန္ဒြိယေ။ “ဂေရက္ခာ”န္တိအာဒီသု ဘူမိယံ။ တထာ ဟိ **သုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာယ တသေဋ္ဌသုတ္တသံဝဏ္ဏနာယံ** ဝုတ္တံ “ဂေရက္ခန္တိ ခေတ္တရက္ခံ, ကသိကမ္မန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပထဝီ ဟိ ‘ဂေ’တိ ဝုစ္စတိ, တပ္ပဘေဒေ စ “ခေတ္တ”န္တိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၆၁၉-၆၂၆)။ “ဂေတ္တံ နာမ ဒွေ ဂေတ္တာနိ ဟီနဉ္စ ဂေတ္တံ, ဥက္ကဋ္ဌဉ္စ ဂေတ္တ”န္တိအာဒီသု (ပါစိ. ၁၅) ဝစနေ, ဗုဒ္ဓိယဉ္စ ဝတ္တတိ။ “ဂေဂေတ္တံ ဂေတမံ နမေ”တိ ပေယျာလကဝိရစနာယ အာဒိစ္စေ, အာဒိစ္စဗန္ဓုံ ဂေတမံ သမ္ဗုဒ္ဓံ နမာမီတိ ဟိ အတ္ထော, “ဥဏှဂူ”တိအာဒီသု ရသ္မိယံ, ဥဏှာ ဂေ ရသ္မိယော ဧတဿာတိ ဟိ **ဥဏှဂု,** သူရိယော။ “ဂေသီတစန္ဒန”န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ဋီ. ၁.၄၉) ဟနီယေ , ဂေသင်္ခါတံ ဟနီယံ ဝိယ သီတံ, တဒေဝ စန္ဒနံ တထာ။ တသ္မိဥ္ဟိ ဥဒ္ဒနတော ဥဒ္ဒရိတပက္ကုထိတတေလသ္မိံ ပက္ခိတ္တေ တင်္ခဏညေဝ တံ တေလံ သီတလံ ဟောတီတိ။ ဧတေသု ပန အတ္ထေသု ဂေဏေ ဝတ္တမာနော ဂေ-သဒ္ဒေါ ယထာရုပံ ဣတ္ထိလိင်္ဂေ စေဝ ပုလ္လိင်္ဂေ စ, သေသေသု ပန ပုလ္လိင်္ဂေယေဝ။

ကိံ ပနေတံ ကေတ္တံ နာမာတိ? အညကုလပရမ္ပရာယ အသာဓာရဏံ တဿ ကုလဿ အာဒိပုရိသသမုဒာဂတံ တံ ကုလပရိယာပန္နသာဓာရဏံ သာမညရူပန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာဓာရဏမေဝ ဟိ ဣဒံ တံကုလပရိယာပန္နာနံ သာဓာရဏတော စ သာမညရူပံ။ တထာ ဟိ တံကုလေ ဇာတာ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇာဒယောပိ ''ကေတမော'' တွေဝ ဝုစ္စန္တိ, တေနေဝ ဘဂတ အတ္တနော ပိတရံ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇာနံ ''အတိက္ကန္တဝရာ ခေါ ကေတမ တထာဂတာ''တိ (မဟာဝ. ၁ဝ၅) အတော စ, ဝေဿဝဏောပိ မဟာရာဇာ ဘဂဝန္တံ ''ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နံ, ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒာမ ကေတမ''န္တိ, (ဒီ. နိ. ၃.၂၈၈) အာယသ္မာပိ ဝင်္ဂီသော အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ ''သာဓု နိဗ္ဗာပနံ ဗ္ရူဟိ, အနုကမ္ပာယ ကေတမာ''တိ (သံ. နိ. ၁.၂၁၂)။ ဣဓ ပန ဘဂဝန္တမေဝ။ တေနာဟ ''ဘဂဝန္တံ ကေတ္တဝသေန ပရိကိတ္တေတီ''တိ။ **တသ္မာ** တိ ယထာဝုတ္တမတ္ထတ္တယံ ပစ္စာမသတိ။ တွေ စ **''သမဏော''**တိ ဣမိနာ သရိက္ခကဇနေဟိ ဘဂဝတော ဗဟုမတဘာဝေ ဒဿိတော တဗ္ဗိသယသမိတဟပတာပရိကိတ္တနတော, **''ကေတမော''**တိ ဣမိနာ လောကိယဇနေဟိ တဗ္ဗိသယဥဠာရကေတ္တသမ္ဘူတတာပရိကိတ္တနတော။

သကျဿ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇဿ ပုတ္တော **သကျပုတ္တော,** ဣမိနာ ပန ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ ဥဒိတောဒိတဝိပုလခတ္တိယကုလသမ္ဘူတတာပရိကိတ္တနတော။ သဗ္ဗခတ္တိယာနဉှိ အာဒိဘူတမဟာသမ္မတမဟာရာဇတော ပဋ္ဌာယ အသမ္ဘိန္နံ ဥဠာရတမံ သကျရာဇကုလံ။ ယထာဟ –

''မဟာသမ္မတရာဇဿ, ဝံသဇော ဟိ မဟာမုနိ။
ကပ္ပာဒိသ္မိဉှိ ရာဇာသိ, မဟာသမ္မတနာမကော''တိ။ (မဟာဝံသေ ဒုတိယပရိစ္ဆေဒေ ပဌမကထာ)။

ကထံ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနန္တိ အာဟ **''ကေနစီ''**တိအာဒိ။ ပရိဇိယနံ ပရိဟာယနံ **ဟာရိဇုညံ,** ပရိဇိရတီတိ တ **ပရိဇိဏ္ဏော,** တဿ ဘာဝေ **ဟာရိဇုညံ,** တေန။ ဉာတိဟာရိဇုညဘောဂဟာရိဇုညာဒိနာ ကေနစိ ဟာရိဇုညေန ပရိဟာနိယာ အနဘိဘူတော အနဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌော ဟုတွာ ပဗ္ဗဇိတောတိ အတ္ထော။ တဒေဝ ပရိယာယန္တရေန ဝိဘာဝေတုံ **''အပရိက္ခီဏံယေဝ တံ ကုလံ ပဟာယာ''**တိ ဝုတ္တံ။ **အပရိက္ခီဏ** န္တိ ဟိ ဉာတိဟာရိဇုညဘောဂဟာရိဇုညာဒိနာ ကေနစိ ဟာရိဇုညေန အပရိက္ခယံ။ **သဒ္ဓါယ ပဗ္ဗဇိတော** တိ သဒ္ဓါယ ဧဝ ပဗ္ဗဇိတော။ ဧဝဉှိ ''ကေနစီ''တိအာဒိနာ နိဝတ္တိတဝစနံ သူပပန္နံ ဟောတိ။ နနု စ ''သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော''တိ ဣဒံ ဥစ္စာကုလာ ပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနမေဝ သိယာ တဒတ္ထဿေဝ ဝိညာယမာနတ္တာ, န သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ တဒတ္ထဿ အဝိညာယမာနတ္တာတိ? န ခေါ ပနေဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ မဟန္တံ ဉာတိပရိဝဋ္ဋံ, မဟန္တဉ္စ ဘောဂက္ခန္ဓံ ပဟာယ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝဿ အတ္ထတော သိဒ္ဓတ္တာ။ တထာ ဟိ လောကနာထဿ အဘိဇာတိယံ တဿ ကုလဿ န ကိဉ္စိ ဟာရိဇုညံ, အထ ခေါ ဝုဍ္ဍိယေဝ, တတော တဿ သမိဒ္ဓတမဘာဝေ လောကေ ပာကဋော ပညာတော ဟောတိ, တသ္မာ ''သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော''တိ ဧတ္တကေနေဝ ဝုတ္တေ တထာ သမိဒ္ဓတမံ ကုလံ ပဟာယ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝေ သိဒ္ဓေယေဝတိ, ဣမံ ပရိဟာရံ ''ကေနစိ ဟာရိဇုညေနာ''တိ အာဒိနာ ဝိဘာဝေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တတော ပရန္တိ** ''ကောသလေသု စာရိကံ စရမာနော''တိအာဒိဝစနံ။

''သာဓု ဓမ္မရုစိ ရာဇာ, သာဓု ပညာဏဝါ နရော။
သာဓု မိတ္တာနမဒုဗ္ဘော, ပါပဿာကရဏံ သုခ''န္တိ။ အာဒီသု –

ဝိယ သာဓုသဒ္ဒေါ ဣဓ သုန္ဒရတ္ထောတိ အာဟ **''သုန္ဒရံ ခေါ ပနာ''** တိ။ **ခေါ**တိ အဝဓာရဏတ္ထေ နိပါတော, **ပနာ**တိ ပက္ခန္တရတ္ထေ။ ဧဝံ သာတ္ထကတာဝိညာပနတ္ထဉှိ သံဝဏ္ဏနာယမေတေသံ ဂဟဏံ။ **သုန္ဒရ** န္တိ စ ဘဒ္ဒကံ, ဘဒ္ဒကတာ စ ပဿန္တာနံ ဟိတသုခါဝဟဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ **''အတ္ထာဝဟံ သုခါဝဟ''** န္တိ။ **အတ္ထော** စေတ္ထ ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကပရမတ္ထဝသေန တိဝိဓံ ဟိတံ **သုခ**မ္ပိ တထေဝ တိဝိဓံ သုခံ။

**တထာရူပာန**န္တိ တာဒိသာနံ, အယံ သဒ္ဒတော အတ္ထော။ အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **''ဧဝရူပာန''**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယာဒိသေဟိ စ ဂုဏေဟိ ဘဂဝါ သမန္နာဂတော စတုပ္ပမာဏိကဿ လောကဿ သဗ္ဗကာလမ္ပိ-အစ္စန္တာယ-သဒ္ဓါယ-ပသာဒနီယော တေသံ ယထာဘူတသဘာဝတ္တာ, တာဒိသေဟိ ဂုဏေဟိ သမန္နာဂတဘာဝံ သန္ဓာယ ''တထာရူပာနံ အရဟတ''န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''ယထာရူပော''**တိအာဒိမာဟ။ **လဒ္ဓသဒ္ဓါန** န္တိ လဒ္ဓသဒ္ဒဟာနံ, ပရဇနသုသ သဒ္ဓံ ပဋိလဘန္တာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **လဒ္ဓသဒ္ဒာန** န္တိ တ ပဋိလဒ္ဓကိတ္တိသဒ္ဒာနံ, ဧတေန ''အရဟတ''န္တိ ပ

ဒသ္သ အရဟန္တာနန္တိ အတ္ထော, အရဟန္တသမညာယ စ ဟာကင္ဘာတေ ဒဿိတော, အပိစ ''ယထာရူပေ သော ဘဝံ ကေတမော''တိ ဣမိနာ ''တထာရူပာန''န္တိ ပဒဿ အနိယမဝသေန အတ္ထံ ဒဿေတွာ တ သရူပနိယမဝသေနပိ ဒဿေတုံ **''ယထာဘုစ္စဂုဏာဓိဂမေန လောကေ အရဟန္တောတိ လဒ္ဓသဒ္ဒာန''** န္တိ ဝုတ္တံ, ဣဒမ္ပိ ဟိ ''တထာရူပာန''န္တိ ပဒဿေဝ အတ္ထဒဿနံ, အယမေဝ စ နယော အာစရိယေဟိ အဓိပ္ပေတော ဣမ **ဋီကာယံ,** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၅) **သာရတ္ထဒီပနိယ** ဉ္စ တထေဝ ဝုတ္တတ္တာ။ ''ယထာရူပာ တေ ဘဝန္တော အရဟန္တော''တိ အဝတွာ တ ''ယထာရူပေ သော ဘဝံ ကေတမော''တိ ဝစနံ ဘဂဝတိယေဝ ဂရုကရဏဝသေန ''တထာရူပာနံ အရဟတ''န္တိ ပုထုဝစနနိဒ္ဒေသာဘာဝဝိညာပနတ္ထံ ။ အတ္တနိ, ဂရူသု စ ဟိ ဗဟုဝစနံ ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **''ယထာဘုစ္စ။ပေ။ အရဟတ''** န္တိ ဣမိနာ စ ဓမ္မပ္ပမာဏာနံ, လူခပ္ပမာဏာနဉ္စ သတ္တာနံ ဘဂဝတော ပသာဒာဝဟတံ ယထာရုတတော ဒဿေတိ အရဟန္တဘာဝဿ တေ သညေဝ ယထာရုတံ ဝိသယတ္တာ, တံဒဿနေန ပန ဣတရေသမ္ပိ ရူပပ္ပမာဏဃောသပ္ပမာဏာနံ ပသာဒာဝဟတာ ဒဿိတာယေဝ တဒဝိနာဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ပသာဒသောမ္မာနိ** တိ ပသန္နာနိ, သီတလာနိ စ, ပသာဒဝသေန တ သီတလာနိ, အနေန ပသန္နမနတံ ဒဿေတိ။ ''ဒဿန''န္တိ ဝုတ္တေပိ တဒုတ္တရိ ကတ္တဗ္ဗတာသမ္ဘဝတော အယံ သမ္ဘာဝနတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ **''ဒဿနမတ္တမ္ပိ သာဓု ဟောတီ''**တိ။ ဣတရထာ ဟိ ''ဒဿနညေဝ သာဓု, န တဒုတ္တရိ ကရဏ''န္တိ အနဓိပ္ပေတတ္ထော အာပဇ္ဇတိ, သမ္ဘာဝနတ္ထော စေတ္ထ ပိ-သဒ္ဒော, အပိ-သဒ္ဒော တ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ''ဗ္ရဟ္မစရိယံ ပကာသေတီ''တိ ဧတ္ထ ဣတိ-သဒ္ဒော ''အဗ္ဘုဂ္ဂတော''တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓမုပဂတော, တသ္မာ အယံ ''သာဓု ဟောတီ''တိ ဣမ ဣတိ-သဒ္ဒော ''ဗြာဟ္မဏော ပောက္ခရသာတိ အမ္ဗဋ္ဌံ မာဏဝံ အာမန္တေသီ''တိ ဣမိနာ သမ္ဗဇ္ဈိတဗ္ဗော, ''အဇ္ဈာသယံ ကတွာ''တိ စ ဟဒ္ဒသေသော တဒတ္ထဿ ဝိညာယမာနတ္တာ။ ယဿ ဟိ အတ္ထော ဝိညာယတိ, သဒ္ဒော န ပယုဇ္ဇတိ, သော ''ဟဒ္ဒသေသော''တိ ဝုစ္စတိ, ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေန္တော အာဟ **''ဒဿနမတ္တမ္ပိ သာဓု ဟောတီတိ ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ''**တိ။ **မူလပဏ္ဏာသကေ စူဠသီဟနာဒသုတ္တဋ္ဌကထာယ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၄) အာဂတံ **ကောသိယသကုဏဝတ္ထု** စေတ္ထ ကထေတဗ္ဗံ။

## အမ္ဗဋ္ဌမာဏဝကထာဝဏ္ဏနာ

၂၅၆. ''အဇ္ဈာယကော''တိ ဣဒံ ပဌမပကတိယာ ဂရဟာဝစနမေဝ, ဒုတိယပကတိယာ ပသံသာဝစနံ ကတွာ တေဟာရန္တိ ယထာ တံ ''ပုရိသော နရော''တိ ဒဿေတုံ **အဂ္ဂညသုတ္တ** ပဒ (ဒီ. နိ. ၃.၁၃၂) မုဒာဟဋံ။ တတ္ထ **ဣမေတိ** ဈာယကနာမေန သမညိတာ ဇနာ။ **န ဈာယန္တီ** တိ ပဏ္ဏကုဋီသု ဈာနံ န အပ္ပေန္တိ န နိပ္ဖာဒေန္တိ, ကမနိဂမသာမန္တံ ဩသရိတွာ ဝေဒဂန္ထေ ကရောန္တာဝ အစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ တံ ပနေတေသံ ဗြာဟ္မဏဈာယကသင်္ခါတံ ပဌမဒုတိယနာမံ ဥပာဒါယ တတိယမေဝ ဇာတန္တိ အာဟ **''အဇ္ဈာယကာတွေဝ တတိယံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တ''** န္တိ, **အက္ခရ** န္တိ စ နိရုတ္တိ သမညာ။ သာ ဟိ တသ္မိံယေဝ နိရုဠှဘာဝေန အညတ္ထ အသဉ္စရဏတော ''အက္ခရ''န္တိ ဝုစ္စတိ။ **မန္တေ ပရိဝတ္တေတီ**တိ ဝေဒေ သဇ္ဈာယတိ, ပရိယာပုဏာတီတိ အတ္ထော။ ဣမ ဟိ အဓိအာပုဗ္ဗဣ-သဒ္ဒဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ, ဣတရတ္ထ ပန ဈေ-သဒ္ဒဝသေန။ **မန္တေ ဓာရေတီ** တိ ယထာအဓီတေ မန္တေ အသမ္မုဋ္ဌေ ကတွာ ဟဒယေ ဌပေတိ။

**အာထဗ္ဗဏဝေဒော** ပရူပဃာတကရတ္တာ သာဓူနမပရိဘောဂေတိ ကတွာ **''ဣရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒာန''**န္တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဣစ္စန္တေ ထောမီယန္တေ ဒေဝတ တောယာတိ **ဣရု** ဣစ-ဓာတုဝသေန စ-ကာရဿ ရ-ကာရံ ကတွာ, ဣတ္ထိလိင်္ဂေါယံ ။ ယဇ္ဇန္တေ ပုဇ္ဇန္တေ ဒေဝတ အနေနာတိ **ယဇု** ပုန္နပုံသကလိင်္ဂဝသေန။ သောယန္တိ အန္တံ ကရောန္တိ, သာယန္တိ တ တနုံ ကရောန္တိ ပာပမနေနာတိ **သာမံ** သော-ဓာတုပက္ခေ ဩ-ကာရဿ အာ-ကာရံ ကတွာ။ ဝိဒန္တိ ဓမ္မံ, ကမ္မံ တ ဧတေဟီတိ **ဝေဒာ,** တေ ဧဝ **မန္တာ** ''သုဂတိယောပိ မုနန္တိ, သုယန္တိ စ ဧတေဟီ''တိ ကတွာ။ ပဟာရဏံ သင်္ယမ္ဘနံ **ပဟာတံ,** ဩဋ္ဌာနံ ပဟာတံ တထာ, တဿ ကရဏဝသေန, ဩဋ္ဌာနိ စာလေတွာ ပဂုဏဘာဝကရဏဝသေန ဟာရံ ဂတော, န အတ္ထဝိဘာဝနဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဟာရဂူ**တိ စ နိစ္စသာပေက္ခတာယ ကိတန္တသမာသော။

**''သဟ နိဃဏ္ဍုနာ''** တိအာဒိနာ ယထာတက္ကံ ဝိဘတ္တန္တဝသေန နိဗ္ဗစနဒဿနံ။ **နိဃဏ္ဍုရုက္ခာဒီန** န္တိ **နိဃဏ္ဍု** နာမ ရုက္ခဝိသေသော, တအာဒိကာနမတ္ထာနန္တိ အတ္ထော, ဧတေန နိဃဏ္ဍုရုက္ခပရိယာယံ အာဒိံ ကတွာ တပ္ပမုခေန သေသပရိယာယာနံ တတ္ထ ဒဿိတတ္တာ သော ဂန္ထော နိဃဏ္ဍု နာမ ယထာ တံ ''ဟာရာဇိကကဏ္ဍော, ကုသလ

တ္တိကော''တိ အယမတ္ထော ဒဿိတော ကမ္မိနာ ယထာရုတမေဝ တဒတ္ထဿ အဓိဂတတ္တာ။ အာစရိယာ ပန ဧဝံ ဝ ဒန္တိ ''ဝစနီယတစကဘာဝေန အတ္ထံ, သဒ္ဒဉ္စ နိခဉတိ ဘိန္ဒတိ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတီတိ **နိခဏ္ဍု,** သော ဧဝ ခ-ကာရဿ ဃ-ကာရံ ကတ္ဝာ **'နိဃဏ္ဍု** 'တိ ဝုတ္တော''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၆), တဒေတံ အဋ္ဌကထာနယတော အညနယဒဿနန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ကေ္ကတရထာ ဟိ သော အဋ္ဌကထာယ ဝိရောဓော သိယာ, ဝိစာရေတဗ္ဗမေတံ။ အက္ခရစိန္တကာ ပန ဧဝမိစ္ဆန္တိ ''တတ္ထ တတ္ထာဂတာနိ နာမာနိ နိဿေသတော ဃဋ္ဋေန္တိ ရာသိံ ကရောန္တိ ဧတ္ထာတိ **နိဃဏ္ဍု** နိဂ္ဂဟိတာ ဂမေနာ''တိ။ **ဝေဝစနပ္ပကာသက** န္တိ ပရိယာယသဒ္ဒဒီပကံ, ဧကေကဿ အတ္ထဿ အနေကပရိယာယဝစနဝိဘာဝ ကန္တိ အတ္ထော။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ အနေကေသမ္ပိ အတ္ထာနံ ဧကသဒ္ဒဝစနီယတာဝိဘာဝနဝသေနပိ တဿ ဂ န္ထဿ ပဝတ္တတ္တာ။ ကော ပနေသောတိ? ဧတရဟိ နာမလိင်္ဂာနုသာသနရတနမာလာဘိဓာနပ္ပဒီပိကာဒိ။ ဝစီဘေအာဒိ လက္ခဏာ ကိရိယာ ကပ္ပီယတိ ဧတေနာတိ **ကိရိယာကပ္ပော,** တထေဝ ဝိဝိခံ ကပ္ပီယတိ ဧတေနာတိ **ဝိကပ္ပော,** ကိရိယာ ကပ္ပော စ သော ဝိကပ္ပော စာတိ **ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော။** သော ဟိ ဝဏ္ဏပဒသမ္ဗန္ဓပဒတ္ထာဒိဝိဘာဂတော ဗဟုဝိကပ္ပော ဟောတိ ကတ္ဝာ ''ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပော''တိ ဝုစ္စတိ, သော စ ဂန္ထဝိသေသောယေဝါတိ ဝုတ္တံ **''ကဝီနံ ဥပကာရာဝ ဟံ သတ္ထ''** န္တိ, စတုန္နမ္ပိ ကဝီနံ ကဝိဘာဝသမ္ပာဒနေန ဥပကာရာဝဟော ဂန္ထောတိ အ တ္ထော ။ ကော ပနေသောတိ? ကဗ္ဗဗန္ဓနဝိဓိဝိဓာယကော ကဗ္ဗာလင်္ကာရဂီတာသုဗောဓာလင်္ကာရာဒိ။ ကေ္ကဒံ ပန မူလ ကိရိယာကပ္ပဂန္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သော ဟိ မဟာဝိသယော သတသဟဿကထာပရိမာဏော, ယံ ''နယစရိယာဒိပ ကရဏ''န္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝစနတ္ထတော ပန ကိဋ္ဌယတိ ဂမေတိ ဉာပေတိ ကိရိယာဒိဝိဘာဂန္တိ **ကေဋ္ဌုဘံ** ကိဋ္ဌ-ဓာတုတော အဘပစ္စယဝသေန, အ-ကာရဿ စ ဥကာရော။ အထ တ ကိရိယာဒိဝိဘာဂံ အနဝသေသပရိယာအနတော ကိဋ္ဌေန္တော ဂမ န္တော ဩဘေတိ ပူရေတီတိ **ကေဋ္ဌုဘံ** ကိဋ္ဌ-သဒ္ဒူပပဒဉဘဓာတုဝသေန။ အပိစ ကိဋ္ဌန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ကဝယော ဗန္ဓေသု ကောသလ္လမေတေနာတိ **ကေဋ္ဌုဘံ,** ပုရိမနယေနေဝေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတော, နိဗ္ဗစနဝိဘာဂတော စ အက္ခရာ ပဘေဒီယန္တိ ဧတေနာတိ **အက္ခရပ္ပဘေအော,** တံ ပန ဆသု ဝေဒင်္ဂေသု ပရိယာပန္နံ ပကရဏဒ္ဝယမေတတိ ဝု တ္တံ **''သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စာ''** တိ။ တတ္ထ သိက္ခန္တိ အက္ခရသမယမေတာယာတိ **သိက္ခာ,** အကာရာဒိဝဏ္ဏာနံ ဌာန ကရဏပယတနပဋိပါဒကသတ္ထံ။ နိစ္ဆယေန, နိဿေသတော ဝ ဥတ္တိ **နိရုတ္တိ,** ဝဏ္ဏာဂမဝဏ္ဏဝိပရိယာယာဒိလက္ခဏာ။ ဝုတ္တဉ္စ –

''ဝဏ္ဏာဂမော ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော၊
ဒွေဝ စာပရေ ဝဏ္ဏဝိကာရနာသာ။
ဓာတုဿ အတ္ထာတိသယေန ယောဂေါ၊
တဒုစ္စတေ ပဉ္စဝိဓာ နိရုတ္တီ''တိ။ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.ဝေရဉ္စကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၄၄; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၀)။

ကေ္ကခ ပန တဗ္ဗသေန အနေကဓာ နိဗ္ဗစနပရိဒီပကံ သတ္ထံ ဥတ္တရပဒလောပေန ''နိရုတ္တီ''တိ အဓိပ္ပေတံ နိဗ္ဗစနဝိ ဘာဂတောပိ အက္ခရပဘေဒဘာဝဿ အာစရိယေဟိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၆) ဝုတ္တတ္တာ, တမန္တရေန နိဗ္ဗစနဝိဘာဂဿ စ ဗျာကရဏင်္ဂေန သင်္ဂဟိတတ္တာ။ ဗျာကရဏံ, နိရုတ္တိ စ ဟိ ပစ္စေကမေဝ ဝေဒင်္ဂံ ယထာဟု –

''ကပ္ပော ဗျာကရဏံ ဇောတိ-သတ္ထံ သိက္ခာ နိရုတ္တိ စ။
ဆန္ဒောဝိစိတိ စေတာနိ၊ ဝေဒင်္ဂါနိ ဝဒန္တိ ဆာ''တိ။

တသ္မာ ဗျာကရဏင်္ဂေန အသင်္ကရဘူတမေဝ နိရုတ္တိနယေန နိဗ္ဗစနမိဓာဓိပ္ပေတံ, န ဆသု ဗျဉ္စနပဒေသု ဝိယ တဒုဘယသာဓာရဏနိဗ္ဗစနံ ဝေဒင်္ဂဝိသယတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အယံ ပနေတ္ထ **မဟာနိဒ္ဒေသဋ္ဌကထာယ** (မဟာ နိ. အဋ္ဌ. ၅၀) အာဂတနိရုတ္တိနယဝိနိစ္ဆယော ။ တတ္ထ ဟိ ''နက္ခတ္တရာဇာရိဝ တာရကာန''န္တိ (ဇာ. ၁.၁.၁၁, ၂၅) ဧတ္ထ ရ-ကာရာဂမော ဝိယ အဝိဇ္ဇမာနဿ အက္ခရဿ အာဂမော **ဝဏ္ဏာဂမော** နာမ။ ဟိံသနတ္တာ ''ဟိံသော''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''သီဟော''တိ ပရိဝတ္တနံ ဝိယ ဝိဇ္ဇမာနာနမက္ခရာနံ ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန ပရိဝတ္တနံ **ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော** နာမ။ ''နဝဆန္နကေအာနိ ဒိယ္ယတီ''တိ (ဇာ. ၁.၆.၈၈) ဧတ္ထ အ-ကာရဿ ဧ-ကာရာပဇ္ဇနံ ဝိယ အညက္ခရဿ အည က္ခရာပဇ္ဇနံ **ဝဏ္ဏဝိကာရော** နာမ။ ''ဇီဝနဿ မူတော ဇီဝနမူတော''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ''ဇီမူတော''တိ ဝ-ကာရ န-ကာရာနံ ဝိနာသော ဝိယ ဝိဇ္ဇမာနက္ခရာနံ ဝိနာသော **ဝဏ္ဏဝိနာသော** နာမ။ ''ဖရုသာဟိ တစာဟိ ပကုဗ္ဗမာနော, အာသဇ္ဇ မံ တ္ဝံ ဝဒ

သေ ကုမာရာ”တိ (ဇာ. ၁.၁၀.၈၅) ဝွေ “ပကုဗ္ဗမာနော”တိ ပဒဿ အဘိဘဝမာနောတိ အတ္ထပဋိဟာဒနံ ဝိယ တတ္ထ တတ္ထ ယထာယောဂံ ဝိသေသတ္ထပဋိဟာဒနံ **ဓာတူနမတ္ထာတိသယေန ယောဂေ** နာမာတိ။

ယထာဝုတ္တပ္ပဘေဒာနံ တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ အယံ စတုတ္ထောယေဝ သိယာ, အထ ကေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စမောတိ အာဟ **“အာထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ ကတွာ”** တိ။ **အာထဗ္ဗဏဝေဒေ** နာမ အာထဗ္ဗဏဝေဒိကေဟိ ဝိဟိတော ပရူပဃာတကရော မန္တော, သော ပန က္လတိဟာသပဉ္စမဘာဝပ္ပကာသနတ္ထံ ဂဏိတတာမတ္တေန ဂဟိတော, န သရူပဝသေန, ဝေဒ္ဓ ကတွာ **“ဝေတေသ”**န္တိ ပဒဿ တေသံ တိဏ္ဏံ ဝေဒာနန္တေဝဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ တဉှိ “တိဏ္ဏံ ဝေဒာန”န္တိ တေသ္သ ဝိသေသနန္တိ။ **က္လတိဟ အသာ**တိ ဇံ က္လစ လောကေ အဟောသိ **“အာသာ”**တိပိ ကတ္ထစိ ဟဌော, သောယေဝ ဝွေတ္ထော။ **က္လဟ** ဌာနေ **က္လတိ** ဇံ, က္လဒံ တ ကမ္မံ, ဝတ္ထုံ တ **အာသ** က္လစ္ဆာဟီတိပိ အတ္ထော။ တဿ ဂန္ထဿ မဟာဝိသယတာဒီပနတ္ထဉ္စေတ္ထ ဝိစ္ဆာဝစနံ, က္လမိနာ “က္လတိဟာသာ”တိ ဝစနေန ပဋိသံယုတ္တော **က္လတိဟာသော** တဒ္ဓိတဝသေနာတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ က္လတိဟ အာသ, က္လတိဟ အာသာ”တိ ဤဒိသဝစနပဋိသံယုတ္တော **က္လတိဟာသော** နိရုတ္တိနယေနာတိ အတ္ထဒဿနန္တိပိ ဝဒန္တိ။ အက္ခရစိန္တကာ ပန ဝေမိစ္ဆန္တိ “က္လတိဟ-သဒ္ဒော ဟာရမ္ပရိယောပဒေသေ ဇောဝ နိပာတော, အသတိ ဝိဇ္ဇတီတိ **အသော,** က္လတိဟ အသော ဧတသ္မိန္တိ **က္လတိဟာသော** သမာသဝသေနာ”တိ, တေသံ မတေ **“က္လတိဟ အသာ”**တိ ဝွေ ဇံ ဟာရမ္ပရိယောပဒေသော အသ ဝိဇ္ဇမာနော အဟောသီတိ အတ္ထော။ **“ပုရာဏကထာသင္ခာတော”** တိ က္လမိနာ တဿ ဂန္ထဝိသေသဘာဝမာဟ, ဘာရတနာမကာနံ ဒွေဝဘာတိကရာဇူနံ ယုဒ္ဓကထာ, ရာမရညော သီတာဟရဏကထာ, နရသီဟရာဇုပ္ပတ္တိကထာတိ ဧဝမာဒိပုရာဏကထာသင္ခာတော ဘာရတပုရာဏရာမပုရာဏနရသီဟပုရာဏာဒိဂန္ထော က္လတိဟာသော နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **“တေသံ က္လတိဟာသပဉ္စမာနံ ဝေဒာန”**န္တိ က္လမိနာ ယထာတက္ကံ “တိဏ္ဏံ ဝေဒာန”န္တိ ဝွေ ဝိသေသနဘာဝံ ဒဿေတိ။

ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ **ပဒံ,** နာမာချာတောပသဂ္ဂနိပာတာဒိဝသေန အနေကဝိဘာဂံ ဝိဘတ္တိယန္တပဒံ။ တဒပိ ဗျာကရဏေ အာဂတမေဝာတိ ဝုတ္တံ **“တဒဝသေသ”**န္တိ, ပဒတော အဝသေသံ ပကတိပစ္စယာဒိသဒ္ဒလက္ခဏဘူတန္တိ အတ္ထော။ တံ တံ သဒ္ဒံ, တဒတ္ထဉ္စ ဗျာကရောတိ ဗျာစိက္ခတိ ဧတေနာတိ **ဗျာကရဏံ,** ဝိသေသေန တ အာကရိယန္တေ ပကတိပစ္စယာဒယော အဘိနိပ္ဖာဒီယန္တေ ဝွေ, အနေနာတိ တ **ဗျာကရဏံ,** သာဓုသဒ္ဒာနုမန္ဝာချာယကံ **မုဒ္ဓဗောဓဗျာကရဏ သာရဿတဗျာကရဏ ဟာဏိနီဗျာကရဏစန္ဒ္ရဗျာကရဏာဒိ** အဓုနာပိ ဝိဇ္ဇမာနသတ္ထံ။ **အဓီယတိ**တိ အဇ္ဈာယတိ။ **ဝေဒေတီ**တိ ပရေသံ တဓေတိ။ **စ**-သဒ္ဒော အတ္ထဒွဝယသမုစ္စိနနတ္ထော, ဝိကပ္ပနတ္ထော တ အတ္ထန္တရဿ ဝိကပ္ပိတတ္တာ။ ဝိစိတ္ရာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ။ **ပဒကော**တိ ဗျာကရဏောသု အာဂတပဒကောသလ္လံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, **ဝေယျာကရဏော** တိ တဒဝသိဋ္ဌပကတိပစ္စယာဒိသဒ္ဒဝိဓိကောသလ္လန္တိ က္လမသ္သ သတ္ထဿ ဝိညာပနတ္ထံ ပဒဒွဝယဿ ဂေဟော အတ္ထဝစနံ။ သော ဟိ အာစရိယာနံ ပကတိ, ယဒိဒံ ယေန ကေနစိ ပကာရေန အတ္ထန္တရဝိညာပနံ။ အယံ **အဋ္ဌကထာ**တော အပရော နယော – တေ ဇဝ ဝေဒေ ပဒသော ကာယတီတိ **ပဒကော**တိ။ တတ္ထ **ပဒသော**တိ ဂဇ္ဇဗန္ဓပဇ္ဇဗန္ဓပဒေန။ **ကာယတီ**တိ ကထေတိ ယထာ “ဇာတက”န္တိ, က္လမိနာ ဝေဒကာရကသမတ္ထတံ ဒဿေတိ။ ဝေဉှိ “အဇ္ဈာယကော”တိအာဒီဟိ က္လမဿ ဝိသေသော ဟာကဗ္ဗော ဟောတီတိ။

အာယတိံ ဟိတံ ဗာလဇနသင္ခာတော လောကော န ယတတိ န ဤဟတိ အနေနာတိ **လောကာယတံ။** တဉှိ ဂန္ထံ နိဿာယ သတ္တာ ပုညကိရိယာယ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေန္တိ, လောကာ တ ဗာလဇနာ အာယတန္တိ ဥဿဟန္တိ တဒဿာဒေန ဧတ္ထာတိ **လောကာယတံ။** အညမညဝိရုဒ္ဓံ, သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံ တ တနောန္တိ ဧတ္ထာတိ **ဝိတဏ္ဍော** ဍု-ပစ္စယဝသေန, န-ကာရဿ စ ဏ-ကာရံ ကတွာ, ဝိရုဒ္ဓေန တဒဒဏ္ဍေန တာဠေန္တိ တဒိနော ဧတ္ထာတိ **ဝိတဏ္ဍော** တဒ္ဓိ-ဓာတုဝသေန, နိဂ္ဂဟီတာဂမဉ္စ ကတွာ။ အဒေသမ္ပိ ယံ နိဿာယ တဒီနံ တဒေ ပဝတ္တော, တံ တေသံ ဒေသတောပိ ဥပစာရဝသေန ဝုစ္စတိ ယထာ “စက္ခုံ လောကေ ပိယရူပံ သာတရူပံ, ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟီယမာနာ ပဟီယတိ, ဧတ္ထ နိရုဇ္ဈမာနာ နိရုဇ္ဈတီ”တိ, (ဒီ. နိ. ၂.၄၀၁; မ. နိ. ၁.၁၃၃; ဝိဘ. ၂၀၄) ဝိသေသေန တ ပဏ္ဍိတာနံ မနံ တဒေန္တိ စာလေန္တိ ဧတေနာတိ **ဝိတဏ္ဍော,** တံ ဝဒန္တိ, သော တဒေ တ ဧတေသန္တိ **ဝိတဏ္ဍဝါဒါ,** တေသံ သတ္ထံ တထာ။ လက္ခဏဒီပကသတ္ထံ ဥတ္တရပဒလောပေန, တဒ္ဓိတဝသေန တ **လက္ခဏ** န္တိ ဒဿေတိ **“လက္ခဏဒီပက”** န္တိအာဒိနာ။ လက္ခိယတိ ဗုဒ္ဓဘာတာဒိ အနေနာတိ **လက္ခဏံ,** နိဂ္ဂဟောဇီဗတာဒိ။ ဧတေနာဟ **“ယေသံ ဝသေနာ”**တိအာဒိ။ **ဒွါဒသသဟဿဂန္ထပမာဏ**န္တိ ဝွေ ဘာဏတရပ္ပမာဏာဒီသု ဝိယ ဗာတ္တိံသက္ခရဂန္ထော ဝ အဓိပ္ပေတော။ ဝုတ္တဉှိ –

"အဥ္ဈက္ခရာ ကေပဒံ၊ ကော ကထာ စတုပ္ပဒံ။
ကထာ စေကာ မတော ဂန္ထော၊ ဂန္ထော ဗာတ္တိံသတက္ခရော"တိ။

ဒွတ္တိံသက္ခရဂန္ထဟိ ဂုဏိတသဟဿဗာတ္တိံသက္ခရဂန္ထပ္ပမာဏန္တိ အတ္ထော။ **ယတ္ထာတိ** ယသ္မိံ လက္ခဏသတ္ထေ, အာဓာရေ စေတံ ဘုမ္မံ ယထာ "ရုက္ခေ သာခာ"တိ။ သောဠသ စ သဟဿန္တိ **သောဠသသဟဿံ,** သောဠသာဓိကသဟဿကထာပရိမာဏာတိ အတ္ထော။ ဝေဠှဟိ အာဓာရာဓေယ္ယဝစနံ သုပ္ပန္တံ ဟောတီတိ။ ပဓာနဝသေန ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏဒီပနတော **ဗုဒ္ဓမန္တာ နာမ။** ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီနမ္ပိ ဟိ လက္ခဏံ တတ္ထ ဒီပိတမေဝ။ တေန ဝုတ္တံ **"ယေသံ ဝသေနာ"**တိအာဒိ။

**"အနူနော ပရိပူရကာရီ"**တိ အတ္ထမတ္တဒဿနံ, သဒ္ဒတော ပန အဓိဂတမတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အဝယော န ဟောတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ ကော ပနေသ အဝယောတိ အနုယောဂမပနေတိ **"အဝယော နာမာ"**တိအာဒိနာ။ အယမေတ္ထာဓိပ္ပာယော – ယော တာနိ သန္ဓာရေတုံ သက္ကောတိ, သော "ဝယော"တိ ဝုစ္စတိ။ ယော ပန န သက္ကောတိ, သော အဝယော နာမ။ ယော စ အဝယော န ဟောတိ, သော "ဒွေဝ ပဋိသေဓာ ပကတိယတ္ထဂမကာ"တိ ဉာယေန ဝယော တေတိ။ ဝယတီတိ ဟိ **ဝယော,** အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ကတ္ထစိပိ အပရိကိလမန္တော အဝိတ္ထာယန္တော တေ ဂန္ထေ သန္တာနေ ပဏေတိ ဗ္ယဝဟရတီတိ အတ္ထော။ အယံ ပန **ဝိနယဋ္ဌကထာနယော** (ပာရာ. ၈၄) – **အနဝယောတိ** အနု အဝယော, သန္ဓိဝသေန ဥ-ကာရလောပော, အနု အနု အဝယော အနူနော, ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပောတိ အတ္ထော။ **ဝယောတိ** ဟိ ဟာနိ "အာယဝယော"တိ အာဒီသု ဝိယ, နတ္ထိ ဧတဿ ယထာဝုတ္တဂန္ထေသု ဝယော ဦနတာတိ **အဝယော,** အနု အနု အဝယော **အနဝယောတိ။**

"အနုညာတော"တိ ပဒဿ ကမ္မသာဓနဝသေန, "ပဋိညာတော"တိ ပဒဿ စ ကတ္တုသာဓနဝသေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"အာစရိယေနာ"**တိအာဒိမာဟ။ **အဿာ** တိ အမ္ဗဋ္ဌဿ။ ဟဋ္ဌိယံ "ယမဟံ ဇာနာမိ, တံ တွံ ဇာနာသီ"တိ ဣဒံ အနုဇာနနာကာရဒဿနံ, "ယံ တွံ ဇာနာသိ, တမဟံ ဇာနာမီ"တိ ဣဒံ ပန ပဋိဇာနနာကာရဒဿနန္တိ ဒဿေတိ **"ယံ အဟ"**န္တိအာဒိနာ။ **"အာမ အာစရိယာ"**တိ ဟိ ယထာဂတံ ပဋိဇာနနဝစနမေဝ အတ္ထဝသေန ဝုတ္တံ။ **ယန္တိ** တေဝိဇ္ဇကံ ဟာဝစနံ။ **တဿာ** တိ အာစရိယဿ။ ပဋိဝစနအနမေဝ ပဋိညာ တထာ, တာယ သယမေဝ **ပဋိညာတောတိ** အတ္ထော။ **"သကေ"**တိအာဒိ အနုဇာနနပဋိဇာနနာဓိကာရဒဿနံ။ အဒေသဿပိ ဒေသမိဝ ကပ္ပနာမတ္တေနာတိ ဝုတ္တံ **"ကတရသ္မိ"** န္တိအာဒိ။ သဿ အတ္တနော သန္တကံ သကံ။ အာစရိယာနံ ပရမ္ပရတော, ပရမ္ပရာဘူတေဟိ တ အာစရိယေဟိ အာဂတံ **အာစရိယကံ။** တိဿော ဝိဇ္ဇာ, တာသံ သမူဟော **တေဝိဇ္ဇကံ,** ဝေဒတ္တယံ။ ပဓာနံ ဝစနံ, ပကဋ္ဌာနံ တ အဋ္ဌကာဒီနံ ဝစနံ **ဟာဝစနံ။**

၂၅၇. ဣဒါနိ ယေနာဓိပ္ပာယေန ဗြာဟ္မဏော ဟေက္ခရသာတိ အမ္ဗဋ္ဌံ မာဏဝံ အာမန္တေတွာ "အယံ တာတာ"တိအာဒိဝစနမဗ္ရဝိ, တဒဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေန္တော **"သော ကိရာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဥဂ္ဂတဿာ** တိ ပုဗ္ဗေ ဟကဋ္ဌဿ ကိတ္တိမတော ဟေရာဏဇနဿ။ **ဗဟူ ဇနာတိ** ပူရဏကဿပာဒယော သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ကေစ္စ** န္တိ ခတ္တိယာဒိဇာတိမန္တံ, လောကသမ္မတံ တ **ဇနံ။ ဂရူတိ** ဘာရိယံ, အတ္တာနံ တတော မောစေတွာ အပဂမနမတ္တမ္ပိ ဒုက္ကရံ ဟောတိ, ပဂေဝ တဒုတ္တရိ ကရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနတ္တော** နာမ တထာပဂမနာဒိနာ နိန္ဒာဗ္ယာရောသဉဟရမ္ဘာဒိ။

"အဗ္ဘုဂ္ဂတော"တိ ဧတ္ထ အဘိသဒ္ဒယောဂေန **ဣတ္ထမ္ဘူတာချာနတ္ထဝသေနေဝ** "ကေတမ"န္တိ ဥပယောဂဝစနံ ။ "တံ ဘဝန္တံ, တထာ သန္တံယေဝ"တိ ပဒေသုပိ တဿ အနုပယောဂတ္တာ တဒတ္ထဝသေနေဝတိ ဒဿေတိ **"တဿ ဘောတော"** တိအာဒိနာ။ တေနာဟ **"ဣတ္ထံပီ"**တိအာဒိ။ **တထာ သတောယေဝတ** ယေနာကာရေန အရဟတာဒိနာ သဒ္ဒော အဗ္ဘုဂ္ဂတော, တေနာကာရေန သန္တဿ ဘူတဿ ဧဝ တဿ ဘဝတော ကေတမဿ သဒ္ဒော ယဒိ တ အဗ္ဘုဂ္ဂတောတိ အတ္ထော။ အပိစ **တံ ဘဝန္တံ ကေတမံ တထာ သန္တံယေဝ** တိ ဧဿပိ အတ္ထဿ ဒွိကမ္မတ္တံ သမ္ဗန္ဓဘာဝေန ဝစနံ သာမညဝိသိဋ္ဌတာပရိကပ္ပနေန အတ္ထဝိသေသဝိညာပနတ္ထံ, တသ္မာ "တဿ ဘောတော ကေတမဿာ"တိ သာမညသမ္ဗန္ဓဘာဝေန ဝိဉ္ဉိန္နိတွာ "တထာ သတောယေဝ"တိ ဝိသေသသမ္ဗန္ဓဘာဝေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ယဒိ-**သဒ္ဒော စေတ္ထ သံသယတ္ထော ဒွိဝိန္နမ္ပိ အတ္ထာနံ သံသယိတဗ္ဗတ္တာ။ **တ-**သဒ္ဒော စ ဝိကပ္ပနတ္ထော တေသု ဧကဿ ဝိကပ္ပေတဗ္ဗတ္တာ။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန ဧဝံ ဝဒန္တိ – "ဣမဿ ဝစနံ သစ္စံ တ ယဒိ တ မု

သာ''တိအာဒီသု ဝိယ ယဒိ-သဒ္ဒော တ-သဒ္ဒော စ ဥဘောပိ ဝိကပ္ပတ္ထာယေဝ။ ယဒိ-သဒ္ဒောပိ ဟိ ''ယံ ယဒေဝ ပရိသံ ဥပသင်္ကမတိ ယဒိ ခတ္တိယပရိသံ ယဒိ ဗြာဟ္မဏပရိသ''န္တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၃၄) တ-သဒ္ဒတ္ထော ဒိဿတိ။ ''အပ္ပံ ဝဿသတံ အာယု, ကူအနေတရပိ ဝိဇ္ဇတီ''တိအာဒီသု ဝိယ စ ကူ သမာနတ္ထသဒ္ဒပယောဂကေတိ။ ဟဋ္ဌိယံ **''ယဒိ တနော တထာ''**တိ ကူဒမ္ပိ ''သန္တိယေဝ သဒ္ဒော အဘူဂုတော''တိ ကူမိနာ သမ္ဗန္ဓိတ္တ ယထာဝုတ္တနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ နနု ''ကေတမ''န္တိ ပဒေယေဝ ဥပယောဂဝစနံ သိယာ, န တွော တိ စောဒနာယ **''ကူဓာပီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တသ္သ အနုပယောဂတ္တာ, ဝိစ္ဆိန္နိတ္တတ သမ္ဗန္ဓဝိသေသဘာဝေန ယောဇေတဗ္ဗတ္တာ တ ကူဓာပိ ကူတ္ထမ္ဘူတာဆ္ထာနတ္ထဝသေနေဝ ဥပယောဂဝစနံ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကူတ္ထမ္ဘူတာဆ္ထာနံ အတ္ထော ယဿ တထာ, အဘိသဒ္ဒော, ကူတ္ထမ္ဘူတာဆ္ထာနမေဝ တ အတ္ထော တထာ, သောယေဝတ္ထော။ ယဒင်္ဂေန ဟိ သဒ္ဒယောဂေ ဟောတိ, တဒင်္ဂေန အတ္ထယောဂေပီတိ။

၂၅၈. **ဘောတိ** အတ္တနော အာစရိယံ အာလပတိ။ ယထာ-သဒ္ဒံ သာတ္ထကံ ကတ္တ သဟ ဟဒ္ဓသေသေန ယောဇေတုံ **''ယထာ သက္ကာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သောတိ** ဘဂဝါ။ ပုရိမနယေ အာကာရတ္ထဇောတနယထာ-သဒ္ဒယောဂ္ဂတော ကထန္တိ ပုစ္ဆာမတ္တံ, ကူဓ ပန တဒယောဂ္ဂတော **''အာကာရပုစ္ဆာ''**တိ ဝုတ္တံ။ ဗာဟိရကသမယေ အာစရိယမ္ပိ ဥပဇ္ဈာယသမုဒာစာရောတိ အာဟ **''အထ နံ ဥပဇ္ဈာယော''** တိ, ဥပဇ္ဈာယသည်တော အာစရိယဗြာဟ္မဏောတိ အတ္ထော။

ကာမဋ္ဌ မန္တော, ဗြဟ္မံ, ကပ္ပောတိ တိဗ္ဗိဓော ဝေဒော, တထာပိ အဋ္ဌကာဒိ ဝုတ္တံ ပဓာနဘူတံ မူလံ **မန္တော,** တဒတ္ထဝိဝရဏမတ္တံ **ဗြဟ္မံ,** တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ယညကိရိယာဝိဓာနံ **ကပ္ပော** တိ မန္တသ္သေဝ ပဓာနဘာဝတော, ကူတရေသဋ္ဌ တန္နိဿယေနေဝ ဇာတတ္တာ မန္တဂ္ဂဟဏေန ဗြဟ္မကပ္ပာနမ္ပိ ဂဟဏံ သိဒ္ဓမေတတိ ဒဿေတိ **''တီသု ဝေဒေသူ''**တိ ကူမိနာ။ **မန္တော** တိ ဟိ အဋ္ဌကာဒီဟိ ကူသီဟိ ဝုတ္တမူလဝေဒဿေဝ နာမံ, **ဝေဒောတိ** သဗ္ဗဿ, တသ္မာ ''ဝေဒေသူ''တိ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဂဟဏံ သိဒ္ဓ္ဓတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **လက္ခဏာနီတိ** လက္ခဏဒီပကာနိ မန္တပဒါနိ။ ပဇ္ဇဂဇ္ဇဗန္ဓပဝေသနဝသေန **ပက္ခိပိတ္တတ။ ဗြာဟ္မဏဝေသေနေတ** တိ ဝေဒတစကဗြာဟ္မဏလိင်္ဂေနေဝ။ **ဝေဒေတိ** မဟာပုရိသလက္ခဏမန္တေ။ **မဟေသက္ခာ သတ္တာ** တိ မဟာပုညဝန္တော ပဏ္ဍိတသတ္တာ။ ဇာနိဿန္တိ ကူတိ မနသိ ကတ္တ တစေန္တိတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တေနာတိ** တထာ တစနတော။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ''တထာဂတော ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီ''တိ ဝတ္တဗ္ဗကာလတော ပဘုတိ တထာဂတဿ ဓရမာနကာလေ။ အဗ္ဗောယိတဗ္ဗတစေတဗ္ဗဘာဝေန **အာဂစ္ဆန္တိ** ဟာကဍ္ဍာ ဘဝန္တိ။ ကေကထာဒ္ဒဝိကထာဒိဝသေန **အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ။** န ကေဝလံ လက္ခဏမန္တာယေဝ, အထ ခော အညေပိ ဝေဒာ ဗြာဟ္မဏာနံ အညာဏဘာဝေန အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ တေတိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) ဝုတ္တံ။

ဗုဒ္ဓဘာဝပတ္တနာ **ပဏိဓိ,** ဟရမီသမ္ဘရဏံ **သမာဒာနံ,** ကမ္မဿကတာဒိပညာ **ဉာဏံ။** ''ပဏိဓိမဟတော သမာဒာန မဟတောတိအာဒိနာ ပစ္စေကံ မဟန္တသဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ ဝေဋ္ဌ သတိ ကရုဏာ အာဒိ ယေသံ သဒ္ဓာသီလာဒီနံ တေ **ကရုဏာဒယော,** တေ ဧဝ ဂုဏာ **ကရုဏာဒိဂုဏာ,** ပဏိဓိ စ သမာဒာနဉ္စ ဉာဏဉ္စ ကရုဏာဒိဂုဏာ စ, တေဟိ မဟန္တော **ပဏိဓိသမာဒာနဉာဏကရုဏာဒိဂုဏမဟန္တော** တိ နိဗ္ဗစနံ ကာတဗ္ဗံ။ ဧဝ ဥပ္ပဟိ ဒ္ဒဝန္ဒတောပရတ္တာ မဟန္တသဒ္ဒော ပစ္စေကံ ယောဇီယတီတိ။ အပိစ ပဏိဓိ စ သမာဒာနဉ္စ ဉာဏဉ္စ ကရုဏာ စ, တမာဒိ ယေသံ တေ တထာ, တေဟေဝ ဂုဏာ, တေဟိ မဟန္တောတိ နိဗ္ဗစနေနေပိ အတ္ထော သူပပန္နော ဟောတိ, ပဏိဓိမဟန္တတာဒိ စဿ ဗုဒ္ဓဝံသ (ဗု. ဝံ. ၉ အာဒယော) စရိယာပိဋကာဒိ (စရိယာ. ၁ အာဒယော) ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မဟာပအနုသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ပန ''မဟာပုရိသဿာတိ ဇာတိဂေါတ္တကုလပဒေသာဒိဝသေန မဟန္တဿ ပုရိသဿ''တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃) ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ''ခတ္တိယော, ဗြာဟ္မဏော''တိ ဧဝမာဒိ **ဇာတိ။** ''ကောဏ္ဍညော, ဂေါတမော''တိ ဧဝမာဒိ **ဂေါတ္တံ။** ''ဟေဏိကာ, စိက္ခလ္လိကာ, သာကိယာ, ကောလိယာ''တိ ဧဝမာဒိ **ကုလပဒေသော,** တဒေတံ သဗ္ဗမ္ပိ ကူဓ အာဒိသဒ္ဒေန သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉ္စဟိ သတိ ''ဒ္ဝေဝယေဝ ဂတိယော ဘဝန္တိ''တိ ဥဘိန္နံ သာဓာရဏဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတီတိ။

**နိဋ္ဌာ** တိ နိပ္ဖတ္တိယော သိဒ္ဓိယော။ နနုတယံ ဂတိ-သဒ္ဒော အနေကတ္ထော, ကသ္မာ နိဋ္ဌာယမေဝ ဝုတ္တောတိ အာဟ**''ကာမဋ္ဌာယ''** န္တိအာဒိ။ **ဘဝဘေဒေတိ** နိရယာဒိဘဝဝိသေသေ။ သော ဟိ သုစရိတဒုစ္စရိတကမ္မေန သတ္တေဟိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဂန္တဗ္ဗာတိ **ဂတိ။** ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ တ္တောတိ **ဂတိ,** နိဝါသဋ္ဌာနံ။ ဂမတိ ယထာသဘာဝံ ဇာနာတီ

တိ **ဂတိ**။ ပညာ, ဂမနံ ဗုဇ္ဈာပနံ **ဂတိ,** ဝိသုဒ္ဓဘာဝေ, သော ပန ဉာဏေ စ ဥတ္တော စ ဗုဇ္ဈာပေတုံတ ဋ္ဌိတတာဝ။ ဂမနံ နိ ပ္ဖတ္တနံ **ဂတိ,** နိဋ္ဌာ , အဇ္ဈာသယပဋိသရဏတ္တာပိ နိဒဿနနယေန ဂဟိတာ။ တထာ ဟေသ "ဉာမေသံ ခော အဟံ ဘိက္ခုနံ သီလဝန္တာနံ ကလျာဏဓမ္မာနံ နေဝ ဇာနာမိ အာဂတိံ တ ဂတိံ တ"တိ (မ. နိ. ၁.၅၀၈) ဧတ္ထ အဇ္ဈာသယေ ဝ တ္တတိ, "နိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတီ"တိ (ပရိ. ၃၃၉) ဧတ္ထ ပဋိသရဏေ, ပရာယဏေ အပဿယေတိ အတ္ထော။ ဂစ္ဆ တိ ယထာရုစိ ပဝတ္တတီတိ **ဂတိ,** အဇ္ဈာသယော။ ဂစ္ဆတိ အဝစရတိ, အဝစရဏဝသေန တ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ **ဂတိ,** ပဋိသရဏံ။ သဗ္ဗသင္ခတဝိသညုတ္တဿ ဟိ အရဟတော နိဗ္ဗာနမေဝ ပဋိသရဏံ, ဉာဓ ပန နိဋ္ဌာယံ ဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော တဒုပေသမဝိသယတ္တာ။

နနု ဒ္ဝိန္နံ နိပ္ဖတ္တီနံ နိမိတ္တဘူတာနိ လက္ခဏာနိ ဝိသဒိသာနေဝ, အထ ကသ္မာ "ယေဟိ သမန္နာဂတဿာ"တိ အာဒိနာ တေသံ သဒိသဘာဝေ ဝုတ္တောတိ စောဒနာလေသံ ဒဿေတုံတ သောဓေန္တော **"တတ္ထ ကိဉ္စာပီ"** တိအာဒိ မာဟ။ သမာနေပိ နိဋ္ဌေဓဗိမ္ဗတာဒိလက္ခဏဘာဝေ အတ္ထေဝ ကောစိ နေသံ ဝိသေသောတိ ဒဿေတုံ **"န တေဟေဝ ဗုဒ္ဓေ ဟောတိ"**တိ ဝုတ္တံ။ "ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏာနိ သုဝိသဒါနိ, သုပရိဗျတ္တာနိ, ပရိပုဏ္ဏာနိ စ ဟောန္တိ, န ဧဝံ စက္ကဝတ္တီန"န္တိ အယံ ပန ဝိသေသော **အာစရိယဓမ္မပာလတ္ထေရေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) ပကာသိတော။ ဇာယန္တိ ဘိန္နေသုပိ အတ္ထေသု အဘိန္နဓိသဒ္ဒာ တေဟာတိ **ဇာတိ,** လက္ခဏဘာဝမတ္တံ။ ဝုတ္တဉှိ –

"သဗလာဒီသု ဘိန္နေသု၊ ယာယ ဝတ္တန္တုဘိန္နဓိ။
သဒ္ဒာ သာ ဇာတိရေသာ စ၊ မာလာသုတ္တမိဝန္ဝိတာ"တိ။

တသ္မာ လက္ခဏတာမတ္တေန သမာနဘာဝတော ဝိသဒိသာနိပိ တာနိယေဝ စက္ကဝတ္တိနိပ္ဖတ္တိနိမိတ္တဘူတာ နိ လက္ခဏာနိ သဒိသာနိ ဝိယ ကတွာ တာနိ ဗုဒ္ဓနိပ္ဖတ္တိနိမိတ္တဘူတာနိ လက္ခဏာနိ နာမာတိ ဉာဒံ ဝစနံ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။ အဓိအာပုဗ္ဗဝသယောဂေ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **"အကာရေ ဝသတီ"**တိ **စတူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေ ဟီ**တိ အဘိရူပတာ, ဒီဃာယုကတာ, အပ္ပာဗာဓတာ, ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာနံ ပိယမနာပတာတိ ဉာမေဟိ စတူဟိ အစ္ဆရိ ယသဘာဝဘူတာဟိ ဉာဒ္ဓိဟိ။ ယထာဟ –

"ရာဇာ အာနန္ဒ, မဟာသုဒဿနော စတူဟိ ဉာဒ္ဓိဟိ သမန္နာဂတော အဟောသိ။ ကတမာဟိ စတူဟိ ဉာဒ္ဓိဟိ? ဉာဓာနန္ဒ, ရာဇာ မဟာသုဒဿနော အဘိရူပေ အဟောသိ ဒဿနီယော ဟာသာဒိကော"တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၅၂)။

**စေတိယဇာတကေ** (ဇာ. အဋ္ဌ. ၃.၈.၄၄) အာဂတနယံ ဂဟေတုံတပိ **ဧဝံ** ဝဒန္တိ "သရီရတော စန္ဒနဂန္ဓော တယတိ, အယံ ကော ဉာဒ္ဓိ။ မုခတော ဥပ္ပလဂန္ဓော တယတိ, အယံ ဒုတိယာ။ စတ္တာရော ဒေဝပုတ္တာ စတူသု ဒိသာသု သဗ္ဗကာ လံ ခဂ္ဂဟတ္ထာ အာရက္ခံ ဂဏှန္တိ, အယံ တတိယာ။ အာကာသေန ဝိစရတိ, အယံ စတုတ္ထီ"တိ။ **အနာဂတဝံသသံ ဝဏ္ဏနာယံ** ပန "အဘိရူပဘာဝေ ကော ဉာဒ္ဓိ, သမဝေပာကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတဘာဝေ ဒုတိယာ, ယာဝတာယု ကမ္ပိ သကလလောကဿ ဒဿနာတိတ္တိကဘာဝေ တတိယာ, အာကာသစာရိဘာဝေ စတုတ္ထီ"တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမဝေပာကိနိယာ ဂဟဏိယာ သမန္နာဂတဘာဝေ** တိ သမဝိပာစနိယာ ကမ္မဇတေဇောဓာတုယာ သမ္ပန္နတာ။ ယဿ ဟိ ဘုတ္တမတ္တောဝ အာဟာရော ဇီရတိ, ယဿ တ ပန ပုဋ္ဌဘတ္တံ ဝိယ တထေဝ တိဋ္ဌတိ, ဥဘောပေတေ န သမ ဝေပာကိနိယာ သမန္နာဂတာ။ ယဿ ပန ပုန ဘတ္တကာလေ ဘတ္တစ္ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ, အယံ သမဝေပာကိနိယာ သမန္နာဂတော နာမ, တထာရူပတာတိ အတ္ထော။ **သင်္ဂဟဝတ္ထူဟီ** တိ အာနံ, ပိယဝစနံ, အတ္ထစရိယာ, သမာနတ္တတာ တိ ဉာမေဟိ သင်္ဂဟောဟယေဟိ။ ယထာဟ –

"အာနဉ္စ ပေယျဝဇ္ဇဉ္စ၊ အတ္ထစရိယာ စ ယာ ဉာဓ။
သမာနတ္တတာ စ ဓမ္မေသု၊ တတ္ထ တတ္ထ ယထာရဟံ။
ဧတေ ခော သင်္ဂဟာ လောကေ၊ ရထဿာဏီဝ ယာယတော။

ဧတေ စ သင်္ဂဟာ နာဿု၊ န မာတာ ပုတ္တကာရဏာ။
လဘေထ မာနံ ပူဇံ တ၊ ပိတာ တ ပုတ္တကာရဏာ။

ယသ္မာ စ သင်္ဂဟာ ဧတေ၊ သမပေက္ခန္တိ ပဏ္ဍိတာ။
တသ္မာ မဟတ္တံ ပပ္ပောန္တိ၊ ပါသံသာ စ ဘဝန္တိ တေ''တိ။ (ဒီ. နိ. ၃.၂၇၃)။

**ရဇ္ဇနတော** တိ ပီတိသောမနဿဝသေန ရဇ္ဇနတော, န ရာဂဝသေန, ပီတိသောမနဿာနံ ဇနနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ ရဉ္ဇနဋ္ဌေန ရာဇာတိ ပန သဒ္ဒေသံ ရာဇူနံ သမညာ တထာ အကရောန္တာနမ္ပိ ဝိလီဝ ဗီဇနာဒီသု တာလဝဏ္ဋာဒေပဟာရော ဝိယ ရုဠှိဝသေန ပဝတ္တတော, တသ္မာ ''အဇ္ဈရိယဓမ္မေဟီ''တိ အသာဓာရဏနိဒ္ဒေ စနံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဒ္ဒသာမတ္ထိယတော အနေကဓာ စက္ကဝတ္တိသဒ္ဒဿ ဝစနတ္ထံ ဒဿေန္တော ပဓာနဘူတံ ဝစနတ္ထံ ပဌမံ ဒဿေတုံ **''စက္ကရတန''** န္တိအာဒိမာဟ။ ဣဒမေဝ ဟိ ပဓာနံ စက္ကရတနဿ ပဝတ္တနမနွေရေန စက္ကဝတ္တိ ဘာဝတနာပတ္တိတော။ တထာ ဟိ **အဋ္ဌကထာသု** ဝုတ္တံ ''ကိတ္တာဝတာ စက္ကဝတ္တိ ဟောတီတိ? ဧကင်္ဂုလဒွင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ စက္ကရတနေ အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပဝတ္တေ''တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၄၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၅၆)။ ယသ္မာ ပန ရာဇာ စက္ကဝတ္တိ ဧကံသံ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကရိတွာ တမဟတ္တေန ဟတ္ထိသောဏ္ဍသဒိသပနာဠိံ သုဝဏ္ဏဘိင်္ ကာရံ ဥက္ခိပိတွာ ဒက္ခိဏဟတ္ထေန စက္ကရတနံ ဥဒကေန အဗ္ဘုက္ကိရိတွာ ''ပဝတ္တတု ဘဝံ စက္ကရတနံ, အဘိဝိ ဇိနာတု ဘဝံ စက္ကရတန''န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄) ဝစနေန စက္ကရတနံ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ပဝတ္တေသိ, တသ္မာ တာဒိသံ ပဝတ္တာပနံ သန္ဓာယ **''စက္ကရတနံ ဝတ္တေတီ''** တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဟ ''အထ ခေါ အာနန္ဒ ရာဇာ မဟာသုဒ ဿနော ဥဋ္ဌာယာသနာ။ပေ.။ စက္ကရတနံ အဗ္ဘုက္ကိရိ 'ပဝတ္တတု ဘဝံ စက္ကရတန'န္တိ''အာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄)။ န ကေဝလဉ္စ စက္ကသဒ္ဒော စက္ကရတနေယေဝ ဝတ္တတိ အထ ခေါ သမ္ပတ္တိစက္ကာဒီသုပိ, တသ္မာ တံတဒတ္ထတစက သဒ္ဒသာမတ္ထိယတောပိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ **''သမ္ပတ္တိစက္ကေဟီ''** တိအာဒိနာ။ တတ္ထ **သမ္ပတ္တိစက္ကေဟီတိ** –

''ပတိရူပေ ဝသေ ဒေသေ၊ အရိယမိတ္တကရော သိယာ။
သမ္မာပဏိဓိသမ္ပန္နော၊ ပုဗ္ဗေ ပုညကတော နရော။
ဓညံ ဓနံ ယသော ကိတ္တိ၊ သုခဉ္စေတံဓိဝတ္တတီ''တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၁) –

ဝုတ္တေဟိ ပတိရူပဒေသဝါသာဒိသမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ။ **ဝတ္တတီ** တိ ပဝတ္တတိ သမ္ပဇ္ဇတိ, ဥပရူပရိ ကုသလဓမ္မံ တ ပဋိ ပဇ္ဇတိ။ **တေဟီ**တိ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ။ **ပရ**န္တိ သတ္တနိကာယံ, ယထာ သယံသဒ္ဒော သုဒ္ဓကတ္တုတ္ထဿ ဇောတ ကော, တထာ ပရံသဒ္ဒောပိ ဟေတုကတ္တုတ္ထဿာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဝတ္တေတီ** တိ ပဝတ္တေတိ သမ္ပာဒေတိ, ဥပရူပရိ ကုသလဓမ္မံ တ ပဋိပဇ္ဇာပေတိ။ ယထာဟ –

''ရာဇာ မဟာသုဒဿနော ဧဝမာဟ 'ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗော, အဒိန္နံ န အာဒာတဗ္ဗံ, ကာမေသု မိစ္ဆာ န စရိ တဗ္ဗာ, မုသာ န ဘဏိတဗ္ဗာ, မဇ္ဇံ န ပါတဗ္ဗံ, ယထာဘုတ္တဉ္စ ဘုဉ္ဇထာ'တိ။ ယေ ခေါ ပနာနန္ဒ ပုရတ္ထိမာ ယ ဒိသာယ ပဋိရာဇာနော, တေ ရညော မဟာသုဒဿနဿ အနုယန္တာ အဟေသု''န္တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄)။

**ဣရိယာပထစက္ကာန**န္တိ ဣရိယာပထဘူတာနံ စက္ကာနံ။ ဣရိယာပထောပိ ဟိ ''စက္က''န္တိ ဝုစ္စတိ ''စတုစက္ကံ နဝဒွာရ''န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၉, ၁၀၉)။ ယထာဟ –

''ရထင်္ဂေ လက္ခဏေ ဓမ္မော-ရစက္ကေသွိရိယာပထေ။
စက္ကံ သမ္ပတ္တိယံ စက္က-ရတနေ မဏ္ဍလေ ဗလေ။
ကုလာလဘဏ္ဍေ အာဏာယ-မာယုဓေ အနရာသိသူ''တိ။

**ဝတ္တော** တိ ပဝတ္တနံ ဥပ္ပဇ္ဇနံ, ဣမိနာဝ ဣရိယာပထစက္ကံ ဝတ္တေတိ ပရဟိတာယ ဥပ္ပာဒေတီတိ နိဗ္ဗစနမ္ပိ ဒဿေတိ အတ္ထတော သမာနတ္တာ။ တထာ စာဟ –

''အထ ခေါ တံ အာနန္ဒ စက္ကရတနံ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ ပဝတ္တိ, အနွဒေဝ ရာဇာ မဟာသုဒဿနော သဒ္ဓိံ စ တုရင်္ဂိနိယာ သေနာယ။ ယသ္မိံ ခေါ ပနာနန္ဒ, ပဒေသေ စက္ကရတနံ ပတိဋ္ဌာသိ, တတ္ထ ရာဇာ မဟာသုဒဿ

နော တသံ ဥပဂစ္ဆိ သဒ္ဓိံ စတုရင်္ဂိနိယာ သေနာယာ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄)။

အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – အပ္ပဋိဟတံ အာဏာသင်္ခာတံ စက္ကံ ဝတ္တေတီတိ **စက္ကဝတ္တီ**။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

''ပဉ္စဟိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ ဓမ္မေနေဝ စက္ကံ ဝတ္တေတိ, တံ ဟောတိ စက္ကံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ ကေနစိ မနုဿဘူတေန ပစ္စတ္ထိကေန ပါဏိနာ။ ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ? ဣဓ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ အတ္ထညူ စ ဟောတိ, ဓမ္မညူ စ မတ္တညူ, စ ကာလညူ စ ပရိသညူ စ။ ဣမေဟိ ခေါ။ပေ.။ ပါဏိနာ''တိအာဒိ (အ. နိ. ၅.၁၃၁)။

ခတ္တိယမဏ္ဍလာဒိသညိတံ စက္ကံ သမူဟံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ အနုဝတ္တေတီတိပိ **စက္ကဝတ္တီ**။ ဝုတ္တဉှိ ''ယေ ခေါ ပနာနန္ဒ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ပဋိရာဇာနော, တေ ရညော မဟာသုဒဿနဿ အနုယန္တာ အဟေသုံ''န္တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄)။ စက္ကလက္ခဏံ ဝတ္တတိ တေဿာတိပိ **စက္ကဝတ္တီ**။ တေနာဟ ''ဣမဿ ဒေဝ ကုမာရဿ ဟေဋ္ဌာ ပါဒတလေသု စက္ကာနိ ဇာတာနိ သဟဿာရာနိ သနေမိကာနိ သနာဘိကာနိ သဗ္ဗာကာရပရိပူရာနီ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅)။ စက္ကံ မဟန္တံ ကာယဗလံ ဝတ္တတိ တေဿာတိပိ **စက္ကဝတ္တီ**။ ဝုတ္တဉှေတံ ''အယဉှိ ဒေဝ ကုမာရော သတ္တုဿဒေါ။ပေ.။ အယဉှိ ဒေဝ ကုမာရော သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅)။ တေန ဟိဿ လက္ခဏေန မဟာဗလဘာဝတော ဝိညာယတိ။ စက္ကံ ဒသဝိဓံ, ဒွါဒသဝိဓံ ဝါ ဝတ္တဓမ္မံ ဝတ္တတိ ပဋိပဇ္ဇတီတိ **စက္ကဝတ္တီ**။ တေန ဝုတ္တံ ''န ဟိ တေ တာတ ဒိဗ္ဗံ စက္ကရတနံ ပေတ္တိကံ ဒာယဇ္ဇံ, ဣင်္ဃ တွံ တာတ အရိယေ စက္ကဝတ္တိဝတ္တေ ဝတ္တာဟီ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၃.၈၃)။ စက္ကံ မဟန္တံ အနံ ဝတ္တေတိ ပဝတ္တေတီတိပိ **စက္ကဝတ္တီ**။ ဝုတ္တဉ္စ –

''ပဌမပေသိ ခေါ အာနန္ဒ ရာဇာ မဟာသုဒဿနော တာသံ ပေါက္ခရဏီနံ တီရေ ဧဝရူပံ အနံ အန္နံ အန္နတ္ထိကဿ, ပါနံ ပါနတ္ထိကဿ, ဝတ္ထံ ဝတ္ထတ္ထိကဿ, ယာနံ ယာနတ္ထိကဿ, သယနံ သယနတ္ထိကဿ, ဣတ္ထိံ ဣတ္ထိတ္ထိကဿ, ဟိရညံ ဟိရညတ္ထိကဿ, သုဝဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏတ္ထိကဿာ''တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၅၄)။

**ရာဇာတိ သာမညံ** တဒညသာဓာရဏတော။ **စက္ကဝတ္တီတိ ဝိသေသံ** အနညသာဓာရဏတော။ **ဓမ္မသဒ္ဒေါ ဉာယေ,** သမော ဧဝ စ ဉာယော နာမာတိ အာဟ **''ဉာယေန သမေနာ''**တိ။ **ဝတ္တ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပဋိပဇ္ဇတီတိ တ အတ္ထော။ ''ဣဒံ နာမ စရတီ''တိ အဝုတ္တေပိ သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော, ဝိသေသတ္ထိနာ စ ဝိသေသဿ ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ ''သဒ္ဒတ္တပရိစ္စတ္တေ''တိ ယောဇီယတိ။ ပဒေသဂ္ဂဟဏေ ဟိ အသတိ ဂဟေတဗ္ဗဿ နိပ္ပဒေသတာ ဝိညာယတိ ယထာ ''ဒိက္ခိတော န ဒဒါတီ''တိ။ ယသ္မာ စက္ကဝတ္တိရာဇာ ဓမ္မေနေဝ ရဇ္ဇမဓိဂစ္ဆတိ, န အဓမ္မေန ပရူပဃာတာဒိနာ။ တသ္မာ ဝုတ္တံ **''ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ လဘိတွာ''** တိအာဒိ, **ဓမ္မေနာ** တိ စ ဉာယေန, ကုသလဓမ္မေန တ။ ရညော ဘာဝေါ **ရဇ္ဇံ,** ဣဿရိယံ။

ပရေသံ ဟိတောဟယဘူတံ ဓမ္မံ ကရောတိ, စရတီတိ တ **ဓမ္မိကော**။ အတ္တနော ဟိတောဟယဘူတဿ ဓမ္မဿ ကာရကော, စရကော တ ရာဇာတိ **ဓမ္မရာဇာ**တိ ဣမံ သဝိသေသံ အတ္ထံ ဒဿေတိ **''ပရဟိတဓမ္မကရဏေန တ''**တိအာဒိနာ။ အယံ ပန မဟာပဒါနဋ္ဌကထာနယော – ဒသဝိဓေ ကုသလဓမ္မေ, အဂတိရဟိတေ တ ရာဇဓမ္မေ နိယုတ္တောတိ **ဓမ္မိကော;** တေနေဝ ဓမ္မေန လောကံ ရဉ္ဇေတီတိ **ဓမ္မရာဇာ**။ ပရိယာယဝစနမေဝ ဟိ ဣဒံ ပဒဒွယန္တိ။ အာစရိယေန ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ ''စက္ကဝတ္တိဝတ္တသင်္ခာတံ ဓမ္မံ စရတိ, စက္ကဝတ္တိဝတ္တသင်္ခာတော တ ဓမ္မော ဧတဿ, ဧတသ္မိံ တ အတ္ထီတိ **ဓမ္မိကော,** ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မော စ သော ရဇ္ဇနဋ္ဌေန ရာဇာ စာတိ **ဓမ္မရာဇာ**''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈)။ ''ရာဇာ ဟောတိ စက္ကဝတ္တီ''တိ ဝစနတော ''စာတုရန္တော''တိ ဣဒံ စတုဒီပိဿရတံ ဝိဘာဝေတီတိ အာဟ **''စာတုရန္တာယာ''** တိအာဒိ။ စတ္တာရော သမုဒ္ဒါ အန္တာ ပရိယောသာနာ ဧတိဿာတိ **စာတုရန္တာ,** ပထဝီ။ သာ ဟိ စတူသု ဒိသာသု ပုရတ္ထိမသမုဒ္ဒါဒိစတုသမုဒ္ဒပရိယောသာနတ္တာ ဧဝံ ဝုစ္စတိ။ တေန ဝုတ္တံ **''စတုသမုဒ္ဒ အန္တ**

**တာယာ**”တိ, သာ ပန အဝယဝဘူတေဟိ စတုဗ္ဗိဓေဟိ ဒီပေဟိ ဝိဘူသိတာ ကေလောကဓာတုပရိယာပန္နာ ပထဝီယေတတိ ဒဿေတိ **“စတုဗ္ဗိဓဒီပဝိဘူသိတာယ ပထဝိယာ”** တိ ဣမိနာ။ ယထာဟ –

“ယာဝတာ စန္ဒိမသူရိယာ၊ ပရိဟရန္တိ ဒိသာ ဘန္တိ ဝိရောစနာ။
သဗ္ဗေဝ အသာ မန္ဓာတု၊ ယေ စ ပာဏာ ပထဝိဿိတာ”တိ။

ဧတ္ထ စ “စတုဒီပဝိဘူသိတာယာ”တိ အဝတွာ **စတုဗ္ဗိဓဒီပဝိဘူသိတာယာ** တိ **ဝိဓ**သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ပစ္စေကံ ပဉ္စသတ ပရိတ္တဒီပဟနမ္ပိ မဟာဒီပေယေဝ သင်္ဂဟဏတ္ထံ သဒ္ဒာတိရိတ္တေန အတ္ထာတိရိတ္တဿ ဝိညာယမာနတ္တာ, ကောဋ္ဌာသတစကေန တ ဝိဓသဒ္ဒေန သမာနဘာကနံ ဂဟိတတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကောဟဒိပစ္စတ္ထိကေ** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ** သဒ္ဒေန ကာမမောဟမာနမအာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဝိဇေတိ**တိ တံကာလာပေက္ခာယ ဝတ္တမာနဝစနံ, ဝိဇိတတတိ အတ္ထော။ သဒ္ဒဝိဒူ ဟိ အတီတေ တာဝီသဒ္ဒမိစ္ဆန္တိ။ “သဗ္ဗရာဇာနော ဝိဇေတိ”တိ ဝဒန္တော ကာမံ စက္ကဝတ္တိနော ကေ နစိ ယုဒ္ဓံ နာမ နတ္ထိ, ယုဒ္ဓေန ပန သာဓေတဗ္ဗဿ ဝိဇယဿ သိဒ္ဓိယာ “ဝိဇိတသင်္ဂါမော” တွေဝဝ ဝုတ္တောတိ ဒဿေတိ။

ထာဝရဿ ဓုဝဿ ဘာတေ **ထာဝရိယံ,** ယထာ ဇနပဒေ ထာဝရိယံ ပတ္တော, တံ ဒဿေတုံ **“န သက္ကာ ကေန စိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ, ဣမိနာ ကေနစိ အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဇနပဒေ ထာဝရိယပ္ပတ္တောတိ တပ္ပုရိသသမာသံ ဒဿေတိ, ဣ တရေန စ ဒဠှဘတ္တိဘာဝတော ဇနပအော ထာဝရိယပ္ပတ္တော တေသမ္ပိ အညပဒတ္ထသမာသံ။ **တမ္ပဟီ**တိ အသိ ရာဇိနိ။ ယထာ ဇနပအော တသိံ ထာဝရိယံ ပတ္တော, တဒာဝိကရောန္တော **“အနုယုတ္တော”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အနု ယုတ္တော**တိ နိစ္စပယုတ္တော။ **သကမ္မနိရတော**တိ စက္ကဝတ္တိနော ရဇ္ဇကမ္မေ သအ ပဝတ္တော ။ **အစလော အသမ္ပ ဝေဓီ**တိ ပရိယာယဝစနမေတံ, ဓောရာနံ တ ဝိလောပနမတ္တေန **အစလော,** အမရိကတ္တေန **အသမ္ပဝေဓီ။** ဓောရေဟိ တ **အစလော,** ပဋိရာဇူဟိ **အသမ္ပဝေဓီ။** အနတိမုဒုဘာဝေန တ **အစလော,** အနတိစဏ္ဍဘာဝေန **အသမ္ပဝေဓီ။** တထာ ဟိ အတိစဏ္ဍဿ ရညော ဗလိဓဏ္ဍာဒီဟိ လောကံ ပီဠယတော မနုဿာ မဇ္ဈိမဇနပဒံ ဆဍ္ဍေတွာ ပဗ္ဗတသမုဒ္ဒတီရာဒီနိ နိဿာယ ပစ္စန္တေ တသံ ကပ္ပေန္တိ, အတိမုဒုကဿ စ ရညော ဓောရသာဟသိကဇနဝိလောပပီဠိတာ မနုဿာ ပစ္စ န္တံ ပဟာယ ဇနပဒမဇ္ဈေ တသံ ကပ္ပေန္တိ, ဣတိ ဧဝရူပေ ရာဇိနိ ဇနပအော ထာဝရဘာဝံ န ဟပုဏာတိ။ ဧတသိံ ပန တ ဒုဘာယဝိရဟိတေ သုဝဏ္ဏတုလာ ဝိယ သမဘာဝပ္ပတ္တေ ရာဇိနိ ရဇ္ဇံ ကာရယမာနေ ဇနပအော ဟာသာဏပိဋ္ဌိယံ ဌပေတွာတ အယောပဋ္ဋေန ပရိက္ခိတ္တော ဝိယ အစလော အသမ္ပဝေဓီ ထာဝရိယပ္ပတ္တောတိ။

**သေယျထိဒ** န္တိ ဧကောဝ နိပါတော, “သော ကတမော, တံ ကတမံ, သာ ကတမာ”တိအာဒိနာ ယထာရဟံ လိင်္ဂဝိ ဘတ္တိဝစနဝသေန ပယောဇိယမာနောဝ ဟောတိ, ဣဓ တာနိ ကတမာနီတိ ပယုတ္တောတိ အာဟ **“တဿ စေတာနီ”** တိ အာဒိ။ စစတိ စက္ကဝတ္တိနော ယထာရုစိ အာကာသာဒိဂမနာယ ပရိဗ္ဗမတီတိ **စက္ကံ။** စက္ကရတနဥပ္ပဟိ အန္တောသမုဒ္ဒ ဋ္ဌိတတယောဓာတုဝသေန ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ဝစနသမနန္တရမေဝ ပဝတ္တတိ, န စန္ဒသူရိယဝိမာနာဒိ ဝိယ ဗဟိ သမုဋ္ဌိတတယောဓာတုဝသေနာတိ **ဝိမာနဋ္ဌကထာယံ** (ဝိ. ဝ. အဋ္ဌ. ၁.ပဌမပီဌဝိမာနဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တံ။ **ရတိဇနနဋ္ဌေနာ** တိ ပီတိသောမနဿုပ္ပာဒနဋ္ဌေန။ တဥ္ပဟိ ပဿန္တဿ, သုဏန္တဿ စ အနပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အစ္ ဆရိယဓမ္မတ္တာ။ ဝစနတ္ထတော ပန ရမေတိ ရတိံ ကရောတီတိ **ရတနံ,** ရမနံ တ ရတံ, တံ နေတီတိ **ရတနံ,** ရတံ တ ဇနေ တီတိ **ရတနံ** ဇ-ကာရလောပဝသေနာတိပိ နေရုတ္တိကာ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ဟတ္ထိရတနာဒီသု။

စိတ္တီကတဘာတဒိနာပိ စက္ကဿ ရတနဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော, သော ပန ရတိဇနနဋ္ဌေနေဝ ကေသင်္ဂဟိတာယ ဝိ သုံ န ဂဟိတော။ ကသ္မာ ကေသင်္ဂဟောတိ စေ? စိတ္တီကတာဒိဘာဝဿပိ ရတိနိမိတ္တတ္တာ။ အထ တ ဂန္ထဗာဟုလ္လံ ပရိဟရိတုကာမေန စိတ္တီကတာဒိဘာတေ န ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အညာသု ပန **အဋ္ဌကထာသု** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၂၂၃; ခု. ပ. အဋ္ဌ. ၆.၃.ယာနီဓာတိကထာဝဏ္ဏနာ; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၆; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၁၅၆) ဧဝံ ဝုတ္ တံ –

“ရတိဇနနဋ္ဌေန ရတနံ။ အပိစ –

စိတ္တီကတံ မဟဂ္ဃဉ္စ၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။

အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတိ။

> “စက္ကရတနဉ္ဟိ စ နိဗ္ဗတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ အညံ ဒေဝဋ္ဌာနံ နာမ န ဟောတိ, သဗ္ဗေပိ ဂန္ဓပုပ္ဖာဒီဟိ တဿေဝ ပူဇဉ္စ အဘိဝါဒနာဒီနိ စ ကရောန္တီတိ စိတ္တီကတဋ္ဌေန ရတနံ။ စက္ကရတနဿ စ ဧတ္တကံ နာမ ဓနံ အဂ္ဃတီတိ အဂ္ဃော နတ္ထိ, ဣတိ မဟဂ္ဃဋ္ဌေနပိ ရတနံ။ စက္ကရတနဉ္စ အညေဟိ လောကေ ဝိဇ္ဇမာနရတနေဟိ အသဒိသန္တိ အတုလဋ္ဌေန ရတနံ။ ယသ္မာ ပန ယသ္မိံ ကပ္ပေ ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တသ္မိံယေဝ စက္ကဝတ္တိနော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဗုဒ္ဓါ စ ကဒါစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ ဒုလ္လဘဒဿနဋ္ဌေနပိ ရတနံ။ တဒေတံ ဇာတိရူပကုလဣဿရိယာဒီဟိ အနောမဿ ဥဠာရသတ္တဿေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န အညဿာတိ အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌေနပိ ရတနံ။ ယထာ စ စက္ကရတနံ, ဧဝံ သေသာနိပီ”တိ။

တတ္ထာယံ **တဋ္ဋီကာယ,** အညတ္ထ စ ဝုတ္တနယေန အတ္ထဝိဘာဝနာ – ဣဒဉ္ဟိ **“စိတ္တီကတ”** န္တိအာဒိဝစနံ နိဗ္ဗစနတ္ထဝသေန ဝုတ္တံ န ဟောတိ, အထ ကိန္တိ စေ? လောကေ “ရတန”န္တိ သမ္မတဿ ဝတ္ထုနော ဂရုကာတဗ္ဗဘာဝေန ဝုတ္တံ။ သရူပတော ပနေတံ လောကိယမဟာဇနေန သမ္မတံ ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိကံ, စက္ကဝတ္တိရညော ဥပ္ပန္နံ စက္ကရတနာဒိကံ, ကတညုကတဝေဒိပုဂ္ဂလာဒိကံ, သဗ္ဗညုဂုဏပရိစ္ဆေဒဝသေန ဗုဒ္ဓါဒိသရဏတ္တယဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ “အဟော မနောဟရ”န္တိ စိတ္တေ ကတ္တဗ္ဗတာယ **စိတ္တီကတံ,** သတာယံ စိတ္တီကာရော တဿ ပူဇနီယတာယာတိ ကတ္ဝာ ပူဇနီယန္တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ကေစိ ပန “ဝိစိတ္ရကတဋ္ဌေန စိတ္တီကတ”န္တိ ဘဏန္တိ, တံ န ဂဟေတဗ္ဗံ ဣမေ စိတ္တသဒ္ဒဿ ဟဒယတစကတ္တာ “စိတ္တီကတ္ဝာ သုဏာထ မေ”တိ (ဗု. ဝံ. ၁.၈၀) အာဟစ္စဘာသိတပာဌေ ဝိယ။ တထာ စာဟု “ယထာရဟမိဝဏ္ဏာဂမော ဘူကရေသု”တိ။ “ပဿ စိတ္တီကတံ ရူပံ, မဏိနာ ကုဏ္ဍလေန စာ”တိ အာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၀၂) ပန ပုဗ္ဗေ အဝိစိတ္ရံ ဣဒာနိ ဝိစိတ္ရံ ကတန္တိ **စိတ္တီကတ** န္တိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော တတ္ထ စိတ္တသဒ္ဒဿ ဝိစိတ္ရတစကတ္တာ။ မဟန္တံ ဝိပုလံ အပရိမိတံ အဂ္ဃတီတိ **မဟဂ္ဃံ။** နတ္ထိ ဧတဿ တုလာ ဥပမာ, တုလံ တ သဒိသန္တိ **အတုလံ။** ကဒါစိဒေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဒုက္ခေန လဒ္ဓဗ္ဗဒဿနတ္တာ **ဒုလ္လဘဒဿနံ။** အနောမေဟိ ဥဠာရဂုဏေဟေဝ သတ္တေဟိ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော **အနောမသတ္တပရိဘောဂံ။**

ဣအာနိ နေသံ စိတ္တီကတာဒိအတ္ထာနံ သဝိသေသံ စက္ကရတနေ လဗ္ဘမာနတံ ဒဿေတုံ ဣတရေသုပိ တေ အတိဒိသိတုံ **“ယထာ စ စက္ကရတန”** န္တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ **အညံ ဒေဝဋ္ဌာနံ နာမ န ဟောတိ** ရညော အနညသာဓာရဏိဿရိယာဒိသမ္ပတ္တိပဋိလာဘဟေတုတော, အညေသံ သတ္တာနံ ယထိစ္ဆိတတ္ထပဋိလာဘဟေတုတော စ။ **အဂ္ဃော နတ္ထိ** အတိဝိယ ဥဠာရသမုဇ္ဇလရတနတ္တာ, အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဓမ္မတာယ စ။ ယဒဂ္ဃေန စ မဟဂ္ဃံ, တဒဂ္ဃေန အတုလံ။ သတ္တာနံ ဟပဇိဂုစ္ဆနေန ဝိဂတကာဠကော ပုညပသုတတာယ မဏ္ဍဘူတော ယာဒိသော ကာလော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒာရဟော, တာဒိသေ ဧဝ စက္ကဝတ္တီနမ္ပိ သမ္ဘဝေတိ အာဟ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ **ကဒါစိ ကရဟစီ**တိ ပရိယာယဝစနံ, **“ကဒါစီ”**တိ တ ယထာဝုတ္တကာလံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, **“ကရဟစီ”**တိ ဇမ္ဗုဒီပိရိဒီပ သင္ဂါတံ ဒေသံ။ တေနာဟ –

> “ကာလံ ဒီပဉ္စ ဒေသဉ္စ၊ ကုလံ မာတရမေဝ စ။
> ဣမေ ပဉ္စ ဝိလောကေတွာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မဟာယသော”တိ။ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၀)။

ဥပမာဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ ဥပမောပမေယျာနဉ္စ န အစ္စန္တမေဝ သဒိသတာ, တသ္မာ ယထာ ဗုဒ္ဓါ ကဒါစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န တထာ စက္ကဝတ္တိနော, စက္ကဝတ္တိနော ပန အနေကအပိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဧဝံ သန္တေပိ စက္ကဝတ္တိဝတ္တပူရဏဿ ဒုက္ကရဘာဝတော ဒုလ္လဘုပ္ပာဒေယေတတိ ဣမိနာ ဒုလ္လဘုပ္ပာဒတာသာမညေန တေသံ ဒုလ္လဘဒဿနတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကာမံ စက္ကရတနာနုဘာဝေန သမိဇ္ဈမာနော ဂုဏော စက္ကဝတ္တိပရိတရဇနသာဓာရဏော, တထာပိ စက္ကဝတ္တီ ဧဝ နံ သာမိဘာဝေန ဝိသဝိတာယ ပရိဘုဉ္ဇတီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ တဒတ္ထမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတောတိ ဒဿေန္တော **“တဒေတ”**န္တိအာဒိမာဟ။ ယထာ ဝုတ္တာနံ ပဉ္စန္နံ, ဆန္နမ္ပိ တ အတ္ထာနံ သေသရတနေသုပိ လဗ္ဘနတော **“ဧဝံ သေသာနိပီ”**တိ ဝုတ္တံ။

ဣမေဟိ ပန ရတနေဟိ ရာဇာ စက္ကဝတ္တီ ကိမတ္ထံ ပစ္စနုဘောတိ, နနု ဝိနာပိ တေသု ကေနစိ ရညာ စက္ကဝတ္တိနာ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ စောဒနာယ တဿ တေဟိ ဟထာရဟမတ္တပစ္စနုဘဝနဒဿနေန ကေနစိပိ အဝိနာဘာဝိတံ ဝိဘာ

ဝေတုံ **“ဣမေသု ပနာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အဇိတံ** ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာယ ခတ္တိယမဏ္ဍလံ **ဇိနာတိ** မဟောသက္ခတာသံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္ဒဘာဝတော။ **ယထာသုခံ အနုဝိစရတိ** ဟတ္ထိရတနံ, အဿရတနဉ္စ အဘိရုဟိတွာ တေသံ အာနုဘာဝေန အန္တောပာတရာသံယေဝ သမုဒ္ဒပရိယန္တံ ပထဝိံ အနုပရိယာယိတွာ ရာဇဓာနိယာ ဧဝ ပစ္စာဂမနတော။ **ပရိဏာယကရတနေန ဝိဇိတမနုရက္ခတိ** တတ္ထ တတ္ထ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသံဝိဒဟနတော။ **အဝသေသေဟိ** မဏိရတနဣတ္ထိရတနဂဟပတိရတနေဟိ ဥပဘုဉ္ဇနေန ပဝတ္တံ **ဥပဘောဂသုခံ အနုဘဝတိ** ယထာရဟံ တေဟိ တထာနုဘာဝနသိဒ္ဓိတော။ သောဟိ မဏိရတနေန ယောဇနပ္ပမာဏေ ပဒေသေ အန္ဓကာရံ ဝိဓမေတွာ အာလောကဒဿနာဒိနာ သုခမနုဘဝတိ, ဣတ္ထိရတနေန အတိက္ကန္တမာနုသကရူပဒဿနာဒိဝသေန, ဂဟပတိရတနေန ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတမဏိကနကရဇတာဒိဓနပဋိလာဘဝသေန သုခမနုဘဝတိ။

ဣအာနိ သတ္တိယာ, သတ္တိဖလေန စ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **“ပဌမေနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တိဝိဓာ ဟိ **သတ္တိယော** ‘‘သက္ကောန္တိ သမတ္ထေန္တိ ရာဇာနော ဧတာယာ’’တိ ကတွာ။ ယထာဟု –

‘‘ပဘာဝုဿာဟမန္တာနံ, ဝသာ တိဿော ဟိ သတ္တိယော။
ပဘာဝေ ဒဏ္ဍဇော တေဇော၊ ပတာပေ တု စ ကောသဇော။

မန္တော စ မန္တနံ သော တု၊ စတုက္ကဏ္ဏော ဒွိဝိကေစရော။
တိကေစရော တု ဆက္ကဏ္ဏော၊ ရဟဿံ ဂုယှမုစ္စတေ’’တိ။

တတ္ထ ဝီရိယဗလံ **ဥဿာဟသတ္တိ။** ပဌမေန စဿ စက္ကရတနေန တဒနုယောဂေ ပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။ ကသ္မာတိ စေ? တေန ဥဿာဟသတ္တိယာ ပဝတ္တေတဗ္ဗဿ အပ္ပဋိဟတာဏာစက္ကဘာဝဿ သိဒ္ဓိတော။ ပညာဗလံ **မန္တသတ္တိ။ ပစ္ဆိမေန** စဿ ပရိဏာယကရတနေန တဒနုယောဂေ။ ကသ္မာတိ စေ ? တဿ သဗ္ဗရာဇကိစ္စေသု ကုသလဘာဝေန မန္တသတ္တိယာ ဝိယ အဝိရဇ္ဈနပယောဂတ္တာ။ ဒမနေန, ဓနေန စ ပဘုတ္တံ **ပဘူသတ္တိ။ ဟတ္ထိအဿဂဟပတိရတနေဟိ** စဿ တဒနုယောဂေ ပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။ ကသ္မာတိ စေ? ဟတ္ထိအဿရတနာနံ မဟာနုဘာဝတာယ, ဂဟပတိရတနတော ပဋိလဒ္ဓကောသသမ္ပတ္တိယာ စ ပဘာဝသတ္တိယာ ဝိယ ပဘာဝသမိဒ္ဓိသိဒ္ဓိတော။ ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ တိဝိဓသတ္တိယောဂဖလံ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော, ယထာဝုတ္တာဟိ တိဝိဓာဟိ သတ္တီဟိ ပယုဇ္ဇနတော ယံ ဖလံ လဒ္ဓဗ္ဗံ။ တံ သဗ္ဗံ တေဟိ ပရိပုဏ္ဏံ ဟောတီတိ အတ္ထော။ ကသ္မာတိ စေ? တေဟေဝ ဥပဘောဂသုခဿ သိဇ္ဈနတော။

ဒုဝိဓသုခဝသေနပိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **“သော ဣတ္ထိမဏိရတနေဟီ”** တိအာဒိ ကထိတံ။ **ဘောဂသုခန္တိ** သမိပေ ကတွာ ပရိဘောဂဝသေန ပဝတ္တသုခံ။ **သေသေဟီ**တိ တဒဝသေသေဟိ စက္ကာဒိပဉ္စရတနေဟိ။ အပစ္စတ္ထိကတာဝသေန ပဝတ္တသုခံ **ဣဿရိယသုခံ။** ဣအာနိ တေသံ သမ္ပန္နဟေတုဝသေနပိ ကေနစိ အဝိနာဘာဝိတမေဝ ဝိဘာဝေတုံ **“ဝိသေသတော”**တိအာဒိမာဟ။ **အဒေါသကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေနာ** တိ အဒေါသသင္ခာတေန ကုသလမူလေန သဟဇာတာဒိပစ္စယဝသေန ဥပ္ပာဒိတကမ္မဿ အာနုဘာဝေန **သမ္ပဇ္ဇန္တိ** သောမ္မတရရတနဇာတိကတ္တာ။ ကမ္မဖလဉ္စဟိ ယေဘုယ္ယေန ကမ္မသရိက္ခကံ။ **မဇ္ဈိမာနိ** မဏိဣတ္ထိဂဟပတိရတနာနိ **အလောဘကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇန္တိ** ဥဠာရဓနဿ, ဥဠာရဓနပဋိလာဘကာရဏဿ စ ပရိစ္စာဂသမ္ဘဟေတုကတ္တာ။ **ပစ္ဆိမံ** ပရိဏာယကရတနံ **အမောဟကုသလမူလဇနိတကမ္မာနုဘာဝေန သမ္ပဇ္ဇတိ** မဟာပညေနေဝ စက္ကဝတ္တိရာဇကိစ္စဿ ပရိနေတဗ္ဗတ္တာ, မဟာပညာဘာဝဿ စ အမောဟကုသလမူလဇနိတကမ္မနိဿန္ဒဘာဝတော။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တေ**တိ မဟာဝဂ္ဂေ ဒုတိယေ ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တေ (သံ. နိ. ၅.၂၂၃)။ **ရတနသုတ္တဿာ** တိ တတ္ထ ပဉ္စမဝဂ္ဂေ သင်္ဂီတဿ ဒုတိယဿ ရတနသုတ္တဿ (သံ. နိ. ၅.၂၂၃)။ **ဥပဒေသော** နာမ သဝိသေသံ သတ္တန္နံ ရတနာနံ ဝိစာရဏာဝသေန ပဝတ္တော နယော။

သရဏာတော ပဋိပက္ခဝိမနတော **သူရာ** သတ္တိဝန္တော, နိဗ္ဘယာဝဟာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“အဘီရုကဇာတိကာ”**တိ။ အသုရေ ဝိဇိနိတွာ ဌိတတ္တာ သက္ကော ဒေဝာနမိန္ဒော ဝီရော နာမ, တဿ သေနင်္ဂဘာဝတော ဒေဝပုတ္တော ‘‘အင်္ဂ’’န္တိ ဝုစ္စတိ, ဝီရဿ အင်္ဂံ, တဿ ရူပမိဝ ရူပံ ယေသံ တေ **ဝီရင်္ဂရူပါ,** တေန ဝုတ္တံ **“ဒေဝပုတ္တသ

**ဒိသကာယာ”**တိ။ **ကေစိ သာရသမာသ**နာမကာ အာစရိယာ, တဒက္ခမန္တော အာဟ **“အယံ ပနေတ္ထ”** တိအာဒိ။ **သဘာဝေ**တိ သဘာဝဘူတော အတ္ထော။ **ဥတ္တမသူရာ**တိ ဥတ္တမယောဓာ။ သူရသဒ္ဒော ဟိ ဣဓ ယောဓေတ္ထော။ ဝေဥဟိ ပုရိမနယတော ဣမဿ ဝိသေသတာ ဟောတိ, “ဥတ္တမတ္ထော သူရသဒ္ဒော”တိပိ ဝဒန္တိ, **“ဥတ္တမာ သူရာ ဝုစ္စန္တီ”**တိပိ ဟိ ဟဒ္ဒေ ဒိဿတိ။ **ဝီရာန**န္တိ ဝီရိယဝန္တာနံ။ **အင္ဂ** န္တိ ကာရဏံ “အင္ဂီယတိ ဉာယတိ ဖလမေတေနာ”တိ ကတွာ။ ယေန ဝီရိယေန “ဝီရာ”တိ ဝုစ္စန္တိ, တဒေဝ ဓီရင်္ဂံ နာမာတိ အာဟ **“ဝီရိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”** တိ။ **ရူပ**န္တိ သရီရံ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယာ”**တိ။ ဝီရိယမေဝ **ဝီရိယမယံ** ယထာ “အနမယ”န္တိ, (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ဣတိဝု. ၆၀; နေတ္တိ. ၃၄) တသ္မာ ဝီရိယသင္ခါတသရီရာ ဝိယာတိ အတ္ထော။ ဝီရိယံ ပန န ကေနစိရူပန္တိ ဝိယ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ အပိစ ဓီရင္ဂေန နိဗ္ဗတ္တံ ဓီရင္ဂန္တိ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **“ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယာ”**တိ ဝုတ္တံ, ဧဝမ္ပိ ဝီရိယတော ရူပံ န ကေနစိ နိဗ္ဗတ္တန္တိ ဝိယ-သဒ္ဒေန ဒဿေတိ။ အထ တ ရူပံ သရီရဘူတံ ဓီရင်္ဂံ ဝီရိယမေဝါတိ ယောဇေတဗ္ဗံ, တထာပိ ဝီရိယံ နာမ ကိဉ္စိ သဝိဂ္ဂဟံ န ဟောတီတိ ဒီပေတိ **“ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယာ”**တိ ဣမိနာ, ဣဓာပိ မယသဒ္ဒော သကတ္ထေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, တသ္မာ သဝိဂ္ဂဟာဝီရိယသဒိသာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – သဝိဂ္ဂဟံ စေ ဝီရိယံ နာမ သိယာ, တေ စဿ ပုတ္တာ တံသဒိသာယေဝ ဘဝေယျုန္တိ အယမေဝ စတ္ထော အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) အနုမတော။ **မဟာပဒာနဋ္ဌကထာယံ** ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ “ဓီရင်္ဂံ ရူပမေတေသန္တိ **ဓီရင္ဂရူပာ,** ဝီရိယဇာတိကာ ဝီရိယသဘာဝ ဝီရိယမယာ အကိလာသုနော အဟေသုံ, ဒိဝသမ္ပိ ယုဇ္ဈန္တာ န ကိလမန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”တိ, (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၄) တဒေတံ ရူပသဒ္ဒဿ သဘာဝတ္ထတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣဓ စေဝ အညတ္ထ ကတ္ထစိ **“ဓိတင္ဂရူပာ”**တိ ဟဒ္ဒေ ဒိဿတိ။ ဝီရိယတ္ထောပိ ဟိ ဓိတိသဒ္ဒော ဟောတိ “သစ္စံ ဓမ္မော ဓိတိ စာဂေါ, ဒိဋ္ဌံ သော အတိဝတ္တတီ”တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁.၅၇) ဓိတိသဒ္ဒော ဝိယ။ ကတ္ထစိ ပန **“ဝီရင္ဂ”** န္တိ ဟဒ္ဒေဝ ဒိဿော။ ယထာ ရုစ္စတိ, တထာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

နနု စ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ ပဋိသေနာ နာမ နတ္ထိ, ယ’မဿ ပုတ္တာ ပမဒ္ဒေယျုံ, အထ ကသ္မာ “ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ”တိ ဝုတ္တန္တိ စောဒနံ သောဓေန္တော **“သစေ”**တိအာဒိမာဟ, ပရသေနာ ဟောတု တ, မာ တ, “သစေ ပန ဘဝေယျာ”တိ ပရိကပ္ပနာမတ္တေန တေသံ ဧဝမာနုဘာဝတံ ဒဿေတုံ တထာ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော, “ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ”တိ ဝုတ္တေပိ ပရသေနံ ပမဒ္ဒိတုံ သမတ္ထာတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော ပကရဏတောပိ အတ္ထန္တရဿ ဝိညာယမာနတ္တာ, ယထာ “သိက္ခမာနေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ အညာတဗ္ဗံ ပရိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပရိပဉှိတဗ္ဗ”န္တိ (ပာစိ. ၄၃၄) တေဿ ပဒဘာဇနီယေ (ပာစိ. ၄၃၆) “သိက္ခိတုကာမေနာ”တိ အတ္ထဂ္ဂဟဏန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **“တံ ပရိမဒ္ဒိတုံ သမတ္ထာ”**တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ တေ ပရသေနံ ပမဒ္ဒန္တာ တိဋ္ဌန္တိ, အထ ခေါ ပမဒ္ဒနသမတ္ထာ ဧဝ ဟောန္တိ ။ ဧဝမညတြပိ ယထာရဟံ။ ပရသေနံ ပမဒ္ဒနာယ သမတ္ထေန္တီတိ **ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ** တိ အတ္ထံ ဒဿေတီတိပိ ဝဒန္တိ။

ပုဗ္ဗေ ကတူပစိတဿ တေရဟိ ဝိပစ္စမာနကဿ ပုညဓမ္မဿ စိရတရံ ဝိပစ္စိတုံ ပစ္စယဘူတံ စက္ကဝတ္တိဝတ္တသမုဒာဂတံ ပယောဂသမ္ပတ္တိသင္ခါတံ ဓမ္မံ ဒဿေတုံ “ဓမ္မေနာ”တိ ပဒဿ **“ဟဉ္ဉော န ဟန္တဗ္ဗောတိအာဒိနာ ပဉ္စသီလဓမ္မေနာ”**တိ အတ္ထမာဟ။ အယဥဟိ အတ္ထော “ယေ ခေါ ပနာနန္ဒ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ပဋိရာဇာနော, တေ ရာဇာနံ မဟာသုဒဿနံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝမာဟံသု ‘ဧဟိ ခေါ မဟာရာဇ, သွာဂတံ တေ မဟာရာဇ, သကံ တေ မဟာရာဇ, အနုသာသ မဟာရာဇာ’တိ။ ရာဇာ မဟာသုဒဿနော ဧဝမာဟ ‘ဟဉ္ဉော န ဟန္တဗ္ဗော, အဒိန္နံ န အာဒါတဗ္ဗံ, ကာမေသု မိစ္ဆာ န စရိတဗ္ဗာ, မုသာ န ဘဏိတဗ္ဗာ, မဇ္ဇံ န ပာတဗ္ဗံ, ယထာဘုတ္တဉ္စ ဘုဉ္ဇထာ’တိ။ ယေ ခေါ ပနာနန္ဒ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ ပဋိရာဇာနော, တေ ရညော မဟာသုဒဿနဿ အနုယန္တာ အဟေသု”န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၂၄၄) အာဂတံ ရညော ဩဝါဒဓမ္မံ သန္ဓာယ ဝုတ္တော။ ဝေဥဟိ **“အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေနာ”** တိ ဣဒမ္ပိ ဝိသေသနဝစနံ သုသမတ္ထိတံ ဟောတိ။ အညာသုပိ **သုတ္တနိပါတဋ္ဌကထာဒီသု** (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂၂၆; ခု. ပာ. အဋ္ဌ. ၆.၃; ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၂၃) အယမေဝတ္ထော ဝုတ္တော။

**မဟာပဒာနဋ္ဌကထာယံ** ပန **“အဒဏ္ဍေနာ** တိ ယေ ကတာပရာဓေ သတ္တေ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဂဏှန္တိ, တေ ဓနဒဏ္ဍေန ရဇ္ဇံ ကာရေန္တိ နာမ, ယေ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသန္တိ, တေ သတ္ထဒဏ္ဍေန။ အယံ ပန ဒုဝိဓမ္ပိ ဒဏ္ဍံ ပဟာယ အဒဏ္ဍေန အဇ္ဈာဝသတိ။ **အသတ္ထေနာ** တိ ယေ ဧကတောဓာရာဒိနာ သတ္ထေန ပရံ ဝိဟေသန္တိ, တေ သတ္ထေန ရဇ္ဇံ ကာရေန္တိ နာမ။ အယံ ပန သတ္ထေန ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယပိ ပိဝနမတ္တံ လောဟိတံ ကဿစိ အနုပ္ပာ

ဒေတွာ ဓမ္မေနေဝ, ‘ဧဟိ ခော မဟာရာဇာ’တိ ဧဝံ ပဋိရာဇူဟိ သမ္ပဋိစ္ဆိတာဂမနော ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပထဝိံ အဘိဝိဇိနိတွာ အဇ္ဈာဝသတိ အဘိဘဝိတွာ သာမီ ဟုတွာ ဝသတီတိ အတ္ထော”တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၄) ဝုတ္တံ, တဒေတံ “ဓမ္မေနာ”တိ ပဒဿ “ပုဗ္ဗေ ကတူပစိတေန တေရဟိ ဝိပစ္စမာနကေန ယေန ကေနစိ ပုညဓမ္မေနာ”တိ အတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တေနေဝ ဟိ “ဓမ္မေန ပဋိရာဇူဟိ သမ္ပဋိစ္ဆိတာဂမနော ဝုတ္တပ္ပကာရံ ပထဝိံ အဘိဝိဇိနိတွာ အဇ္ဈာဝသတီ”တိ။ အာစရိယေနပိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) ဝုတ္တံ **ဓမ္မေနာ** တိ ကတူပစိတေန အတ္တနော ပုညဓမ္မေန။ တေန ဟိ သဉ္စောဒိတာ ပထဝိယံ သဗ္ဗရာဇာနော ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ “သွာဂတံ တေ မဟာရာဇာ”တိအာဒီနိ ဝတွာ အတ္တနော ရဇ္ဇံ ရညော စက္ကဝတ္တိဿ နိယျာတေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ “သော ဣမံ ပထဝိံ သာဂရပရိယန္တံ အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန ဓမ္မေန အဘိဝိဇိယ အဇ္ဈာဝသတီ”တိ, တေနပိ ယထာဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဒဿေတိ, တသ္မာ ဥဘယထာပိ ဧတ္ထ အတ္ထော ယုတ္တော ဧဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ စက္ကဝတ္တိဝတ္တပူရဏာဒိပယောဂသမ္ပတ္တိမန္တရေန ဟိ ပုဗ္ဗေ ကတူပစိတကမ္မေနေဝ ဧဝမဇ္ဈာဝသနံ န သမ္ဘဝတိ, တထာ ပုဗ္ဗေ ကတူပစိတကမ္မမန္တရေန စက္ကဝတ္တိဝတ္တပူရဏာဒိပယောဂသမ္ပတ္တိယာ ဧဝါတိ။

ဧဝံ ဧကံ နိပ္ဖတ္တိံ ကထေတွာ ဒုတိယံ နိပ္ဖတ္တိံ ကထေတုံ ယဒေတံ “သစေ ခော ပနာ”တိအာဒိဝစနံ ဝုတ္တံ, တတ္ထ အနုတ္တာနမတ္ထံ ဒဿေန္တော **“အရဟံ။ပေ။ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါတိ ဧတ္ထ”** တိအာဒိမာဟ ။ ယသ္မာ ရာဂါဒယော သတ္တ ပါပဓမ္မာ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စ တေ သတ္တသန္တာနံ ဆာဒေတွာ ပရိယောနန္ဓိတွာ ကုသလပ္ပဝတ္တိံ နိဝာရေန္တိ, တသ္မာ တေ ဣဓ ဆဒသဒ္ဒေန ဝုတ္တာတိ ဒဿေတိ **“ရာဂဒေါသာ”**တိအာဒိနာ။ **ဒုစ္စရိတ** န္တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော အညေန မနောဒုစ္စရိတေန သဟ တီဏိ ဒုစ္စရိတာနိ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပန ဝိသေသေန သတ္တာနံ ဆဒနတော, ပရမသာဝဇ္ဇတ္တာ စ ဝိသုံ ဂဟိတာ။ ဝုတ္တဉ္စ “သဗ္ဗေ တေ ဣမေဟေဝ ဒွာသဋ္ဌိယာ ဝတ္ထူဟိ အန္တောဇာလီကတာ, ဧတ္ထ သိတာဝ ဥမ္မုဇ္ဇမာနာ ဥမ္မုဇ္ဇန္တီ”တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၄၆)။ တထာ မုယှနဋ္ဌေန **မောဟော,** အဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန **အဝိဇ္ဇာ**တိ ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန အညာဏမေဝ ဒွိဓာ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိဿ ဒွိဓာပိ ဆဒနတ္ထော ကထိတော “အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ, ယံ မောဟော သဟတေ နရ”န္တိ, (မဟာနိ. ၅, ၁၅၆, ၁၉၅) “အဝိဇ္ဇာယ နိဝုတော လောကော, ဝေဝိစ္ဆာ ပမာဒါ နပ္ပကာသတီ”တိ (သု. နိ. ၁၀၃၉; စူဠနိ. ပါရာယနဝဂ္ဂ.၂) စ။ ဧဝံ ရာဂဒေါသာဒီနမ္ပိ ဆဒနတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ **မဟာပဒါနဋ္ဌကထာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃) ပန ရာဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိကိလေသတဏှာဝသေန သတ္တ ပါပဓမ္မာ ဂဟိတာ။ တတ္ထ ရဉ္ဇနဋ္ဌေန **ရာဂေါ,** တဏှာယနဋ္ဌေန **တဏှာ**တိ ပဝတ္တိအာကာရဘေဒေန လောဘော ဧဝ ဒွိဓာ ဝုတ္တော။ တထာ ဟိဿ ဒွိဓာပိ ဆဒနတ္ထော ကေန္တိကောဝ။ ယထာဟ “အန္ဓတမံ တဒါ ဟောတိ, ယံ ရာဂေါ သဟတေ နရ”န္တိ, “ကာမန္ဓာ ဇာလသဉ္ဆန္နာ, တဏှာဆဒနဆာဒိတာ”တိ (ဥဒါ. ၆၄) စ, ကိလေသဂ္ဂဟဏေန စ ဝုတ္တာဝသိဋ္ဌာ ဝိစိကိစ္ဆာဒယော ဝုတ္တာ။

**သတ္တဟိ ပဋိစ္ဆန္နေ** တိ ဟေတုဂဗ္ဘဝစနံ, သတ္တဟိ ပါပဓမ္မေဟိ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ ကိလေသဝသေန အန္ဓကာရေ လောကေတိ အတ္ထော။ **တံ ဆဒနန္တိ** သတ္တပါပဓမ္မသင်္ခါတံ ဆဒနံ။ **ဝိဝဋ္ဋေတွာ** တိ ဝိဝဋ္ဋံ ကတွာ ဝိဂမေတွာ။ တဒေဝ ပရိယာယန္တရေန ဝုတ္တံ **“သမန္တတော သဉ္ဇာတာလောကော ဟုတွာ”** တိ။ ကိလေသဆဒနဝိဂမော ဧဝ ဟိ အာလောကော, ဧတေန ဝိဝဋ္ဋယိတဗ္ဗော ဝိဂမေတဗ္ဗောတိ **ဝိဝဋ္ဋော,** ဆာဒေတိ ပဋိစ္ဆာဒေတီတိ **ဆဒေါ,** ဝိဝဋ္ဋော ဆဒေါ အနေနာတိ **ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒါ,** **ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ** တတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ အယဉှိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒသဒ္ဒေါ ဒုဟာဓမ္မပစ္စက္ခဓမ္မသဒ္ဒါဒယော ဝိယ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန အာကာရန္တော, ဩကာရန္တော စ ဟောတိ။ တထာ ဟိ **မဟာပဒါနဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ “ရာဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိကိလေသတဏှာသင်္ခါတံ ဆဒနံ အာဝရဏံ ဝိဝဋ္ဋံ ဝိဒ္ဓံသိတံ ဝိဝဋ္ဋကံ ဧတေနာတိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ, ‘ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒါ’တိပိ ပါဌော, အယမေဝတ္ထော”တိ, (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃) တဿာ လီနတ္ထပ္ပကာသနိယမ္ပိ ဝုတ္တံ “ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒါတိ ဩကာရဿ အာကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော”တိ။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန “အာဓနွတဒိတောတိ လက္ခဏေန သမာသန္တဂတေဟိ ဓနုသဒ္ဒါဒီဟိ ကွစိ အာပစ္စယော”တိ ဝတွာ “ကဏ္ဍိဝဓနွာ, ပစ္စက္ခဓမ္မာ, ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒါ”တိ ပယောဂမုဒါဟရန္တိ။

ကသ္မာ ပဒတ္တယမေတံ ဝုတ္တန္တိ အနုယောဂံ ဟေတာလင်္ကာရနယေန ပရိဟရန္တော **“တတ္ထာ”** တိအာဒိမာဟ, **တတ္ထာ** တိ စ တီသု ပဒေသူတိ အတ္ထော။ ပူဇာဝိသေသံ ပဋိဂ္ဂဏှိတုံ အရဟတီတိ **အရဟန္တိ** အတ္ထေန **ပူဇာရဟတာ** ဝုတ္တာ။ **ယသ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော,** တသ္မာ ပူဇာရဟတာတိ **တဿာ** ပူဇာရဟတာယ **ဟေတု** ဝုတ္တော။ သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနပုဗ္ဗကတ္တာ ဗုဒ္ဓဘာဝဿ **ဗုဒ္ဓတ္တဟေတုဘူတာ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒတာ ဝုတ္တာ။** ကမ္မာဒိဝသေန တိ

ဝိမံ ဝဋ္ဋဥ္စ ရာကာဒိဝသေန သတ္တဝိဓော ဆအော စ **ဝဋ္ဋစ္ဆအာ,** ဝဋ္ဋစ္ဆဒေဟိ ဝိဂတော, ဝိဂတာ တ ဝဋ္ဋစ္ဆအာ ယဿာတိ **ဝိဝဋ္ဋစ္ဆအော, ဝိဝဋ္ဋစ္ဆအာ** တ, ဒွဝန္နံ ပုဗ္ဗကေ ပန ဝိ-သဒ္ဒော ဥဘယတ္ထ ယောဇေတဗ္ဗောတိ ကြမမတ္ထံ ဒသ္သေတုံ **“ဝိဝဋ္ဋော စ ဝိစ္ဆအော စာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝမ္ပိ ဝဒန္တိ “ဝိဝဋ္ဋော စ သော ဝိစ္ဆအော စာတိ **ဝိဝဋ္ဋစ္ဆအော,** ဥတ္တရပဒေ ပုဗ္ဗပဒလောပေါတိ အတ္ထံ ဒသ္သေတီ”တိ။ **“အရဟံ ဝဋ္ဋာဘာဝေနာ”** တိ ကြဒံ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, ကိလေသာရီနံ သံသာရစက္ကဿာရာနဉ္စ ဟတတ္တာ, ဟာပကရဏေ စ ရဟာဘာတတိ အတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ကြဒ ဥဟိ ဖလေန ဟေတာနုမာနဒဿနံ – ယထာ တံ ဓူမေန အဂ္ဂိဿ, ဥဒကောဃေန ဥပရိ ဝုဋ္ဌိယာ, ဧတေန စ အတ္ထေန အရဟာဘာဝေ ဟေတု, ဝဋ္ဋာဘာဝေ ဖလန္တိ အယံ အာစရိယမတိ။ “ပစ္စယာဒီနံ, ပူဇာဝိသေသဿ စ အရဟတ္တာ”တိ ပန ဟေတုနာ ဖလာနုမာနဒဿနမ္ပိ သိယာ ယထာ တံ အဂ္ဂိနာ ဓူမဿ, ဥပရိ ဝုဋ္ဌိယာ ဥဒကောဃဿ။ **“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဆဒနာဘာဝေနာ”**တိ ကြဒံ ပန ဟေတုနာ ဖလာနုမာနဒဿနံ သတသနသဗ္ဗကိလေသစ္ဆဒနာဘာဝပုဗ္ဗကတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝဿ။ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဟိ ဝိစ္ဆဒတာ, သဗ္ဗညုတညာဏေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေါ။ **“ဝိဝဋ္ဋော စ ဝိစ္ဆအော စာ”**တိ ကြဒံ ဟေတုဒွယံ။ ကာမဉ္စ အာစရိယမတိယာ ဖလေန ဟေတုအနုမာနဒဿနေ ဝိဝဋ္ဋတာ ဖလမေဝ ဟောတိ, ဟေတုအနုမာနဒဿနဿ, ပန တထာဉာဏဿ စ ဟေတုဘာဝတော ဟေတုယေဝ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧဝံ ပဒတ္တယဝစနေ ဟေတာလင်္ကာရနယေန ပယောဇနံ ဒဿေတွာ ကြအာနိ စတုဝေသာရဇ္ဇဝသေနပိ ဒဿေန္တော **“ဒုတိယေနာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒုတိယေန ဝေသာရဇ္ဇေနာ** တိ “စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿ ဝေသာရဇ္ဇာနိ, ယေဟိ ဝေသာရဇ္ဇေဟိ သမန္နာဂတော တထာဂတော အာသဘံ ဌာနံ ပဋိဇာနာတိ, ပရိသာသု သီဟနာဒံ နဒတိ, ဗြဟ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတီ”တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၄.၈; မ. နိ. ၁.၁၅၀) ဘဂဝတာ ဝုတ္တက္ကမေန ဒုတိယဘူတေန “ခီဏာသဝဿ တေ ပဋိဇာနတော ‘ကြမေ အာသဝ အပရိက္ခီဏာ’တိ, တတြ ဝတ မံ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ ဒေဝေါ ဝါ မာရော ဝါ ဗြဟ္မာ ဝါ ကောစိ ဝါ လောကသ္မိံ သဟ ဓမ္မေန ပဋိစောဒေဿတီတိ နိမိတ္တမေတံ ဘိက္ခဝေ န သမနုပဿာမိ, ဧတမဟံ ဘိက္ခဝေ နိမိတ္တံ အသမနုပဿန္တော ခေမပ္ပတ္တော အဘယပ္ပတ္တော ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တော ဝိဟရာမီ”တိ ပရိဒီပိတေန ဝေသာရဇ္ဇေန။ **ပုရိမသိဒ္ဓိ** တိ ပုရိမဿ “အရဟ”န္တိ ပဒဿ အတ္ထသိဒ္ဓိ အရဟတ္တသိဒ္ဓိ, ဒုတိယဝေသာရဇ္ဇဿ တဒတ္ထဘာဝတော တေန ဝေသာရဇ္ဇေန တဒတ္ထသိဒ္ဓီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “ခီဏာသဝဿ တေ ပဋိဇာနတော ‘ကြမေ အာသဝ အပရိက္ခီဏာ’ တိ”အာဒိနာ ဝုတ္တမေဝ ဟိ ဒုတိယဝေသာရဇ္ဇံ “ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တော “အရဟ”န္တိ ပဒဿ အတ္ထောတိ ။ တတော စ ဝိညာယတိ “ယထာ ဒုတိယေန ဝေသာရဇ္ဇေန ပုရိမသိဒ္ဓိ, ဧဝံ ပုရိမေနပိ အတ္ထေန ဒုတိယဝေသာရဇ္ဇသိဒ္ဓီ”တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ကြမိနာ နယေန စတုဝေသာရဇ္ဇဝသေန ပဒတ္တယဝစနေ ပယောဇနဒဿနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ ကြတရထာ ဟိ ကိဉ္စိပယောဇနာဘာဝတော ကြဒံယေဝ ဝစနံ ကြမ အဝတ္တဗ္ဗံ သိယာတိ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။

**ပဌမေနာ**တိ ဝုတ္တနယေန ပဌမဘူတေန “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တေ ပဋိဇာနတော ‘ကြမေ ဓမ္မာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓာ’တိ, တတြ။ပေ။ ဝိဟရာမီ”တိ ပရိဒီပိတေန ဝေသာရဇ္ဇေန။ **ဒုတိယသိဒ္ဓိ** တိ ဒုတိယဿ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော”တိ ပဒဿ အတ္ထသိဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓတ္တသိဒ္ဓိ တဿ တဒတ္ထဘာဝတော။ **တတိယစတုတ္ထေဟိ** တိ ဝုတ္တနယေနေဝ တတိယစတုတ္ထဘူတေဟိ “ယေ ခော ပန တေ အန္တရာယိကာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ, တေ ပဋိသေဝတော နာလံ အန္တရာယာယာတိ, တတြ။ပေ။ ဝိဟရာမီ”တိ စ “ယဿ ခော ပန တေ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတော, သော န နိယျာတိ တက္ကရဿ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယာယာတိ, တတြ။ပေ။ ဝိဟရာမီ”တိ (အ. နိ. ၄.၈; မ. နိ. ၁.၁၅၀) စ ပရိဒီပိတေဟိ ဝေသာရဇ္ဇေဟိ။ **တတိယသိဒ္ဓိ** တိ တတိယဿ “ဝိဝဋ္ဋစ္ဆအာ”တိ ပဒဿ အတ္ထသိဒ္ဓိ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒတ္ထသိဒ္ဓိ တေဟိ တဿ ပာကဋဘာဝတောတိ အတ္ထော။ “ယာထာဝတော အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မာပဒေသေန ဟိ သတ္ထု ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒဘာဝေ လောကေ ပာကဋော အဟောသီ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၈) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒဘာဝေနေဝ အန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မဒေသနာ သိဒ္ဓိတော “တတိယေန တတိယစတုတ္ထသိဒ္ဓီ”တိပိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။

ဧဝံ ပဒတ္တယဝစနေ စတုဝေသာရဇ္ဇဝသေန ပယောဇနံ ဒဿေတွာ ကြအာနိ စက္ခုတ္တယဝသေနပိ ဒဿေန္တော **“ပုရိမဉ္စာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စ**-သဒ္ဒော ဥပန္ယာသတ္ထော။ **ပုရိမံ** “အရဟ”န္တိ ပဒံ ဘဂဝတော ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဖလတ္တယဉာဏသင်္ခါတံ **ဓမ္မစက္ခုံ သာဓေတိ** ကိလေသာရီနံ, သံသာရစက္ကဿ အရာနဉ္စ ဟတဘာဝဒီပနတော။ **ဒုတိယံ** “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော”တိ ပဒံ အာသယာနုသယဉာဏိန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏသင်္ခါတံ **ဗုဒ္ဓစက္ခုံ သာဓေတိ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿေဝ တံသမ္ဘဝတော။ တဒေတဉ္ဟိ ဉာဏဒ္ဝယံ သာဝကပစ္စေကဗုဒ္ဓာနံ န သမ္ဘဝတိ။ **တတိယံ** “ဝိဝဋ္ဋစ္ဆ

အ''တိ ပဒံ သဗ္ဗညုတညာဏသင်္ခာတံ **သမန္တစက္ခုံ သာဓေတိ** သတသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနဒီပနတော။ ''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ''တိ ဟိ ဝတ္တေ ''ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒ''တိ ဝစနံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတယ သတသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနံ ဝိဘာဝေတီတိ။ ''အဟံ ခော ပန တာတ အမ္ဗဋ္ဌ မန္တာနံ အတာ''တိ ဣဒံ အပ္ပဓာနံ, ''တ္ဝံ မန္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာ''တိ ဣဒမေဝ ပဓာနံ သမုတ္တေဇနာဝစနန္တိ သန္ဓာယ **''တ္ဝံ မန္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာတိ ဣမိနာ'သ္သ မန္တေသု သူရဘာဝံ ဇနေတီ''** တိ ဝုတ္တံ, လက္ခဏဝိဘာဝနေ ဝိသဒဉာဏတာသင်္ခာတံ သူရဘာဝံ ဇနေတီတိ အတ္ထော။

၂၅၉. **ဇဝံ ဘောတိ** ဧတ္ထ **ဇဝံ**-သဒ္ဒော ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနေ နိပာတော, ဝစနသမ္ပဋိစ္ဆနဉ္စေတ္ထ တထာ မယံ တံ ဘဝန္တံ ကေတမံ ဝေဒိသ္သာမ, တ္ဝံ မန္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာတိ စ ဇဝံ ပဝတ္တသ္သ ဟောက္ခရသာတိနော ဝစနသ္သ သမ္ပဋိဂ္ဂဟော။ **''တသ္သတ္ထော''** တိအာဒိနာပိ ဟိ တဒေဝတ္ထံ ဒဿေတိ။ တထာ စ ဝုတ္တံ ''ဗ္ရာဟ္မဏသ္သ ဟောက္ခရသာတိသ္သ ပဋိသ္သုတ္ဝာ''တိ, တံ ပနေသ အာစရိယသ္သ သမုတ္တေဇနာယ လက္ခဏေသု ဝိဂတသမ္မောဟဘာဝေန ဗုဒ္ဓမန္တေ သမ္ပဿမာနတ္တာ ဝဒတီတိ ဒဿေန္တော **''သောပိ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **''တာယာ**တိ တာယ ယထာဝုတ္တာယ သမုတ္တေဇနာယာ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၅၉) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, အဓုနာ ပန ပောတ္ထကေသု **''တာယ အာစရိယ ကထာယာ''**တိ ပာဌော ဒိဿတိ။ အတ္ထတော စေသ အဝိရုဒ္ဓေါယေဝ။ မန္တေသု သတိသမုပ္ပာဒိကာ ဟိ ကထာ သမုတ္တေဇနာတိ။

**အယာနဘူမိန္တိ** ယာနဿ အဘူမိံ, ယာနေန ယာတုမသက္ကုဏေယျဋ္ဌာနဘူတံ, ဒ္ဝတရကောဋ္ဌကသမိပံ ဂန္တ္ဝာတိ အတ္ထော။

အဝိသေသေန ဝုတ္တသ္သပိ ဝစနဿ အတ္ထော အဋ္ဌကထာပမာဏတော ဝိသေသေန ဂဟေတဗ္ဗောတိ အာဟ **''ဣဓ တမဇ္ဈန္ဟိကသမယေ''**တိ။ သဗ္ဗေသမာစိဏ္ဏဝသေန ပဌမနယံ ဝတ္ဝာ ပဓာနိကာနမေဝ အာဝေဏိကာစိဏ္ဏဝသေန ဒုတိယနယော ဝုတ္တော။ **ဒိတပဓာနိကာ**တိ ဒိတပဓာနာနုယုဥ္ဇနကာ, ဒိဝသဘာဂေ သမဏဓမ္မကရဏတ္တံ တေ ဇဝံ စင်္ကမန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **''တာဒိသာနဥ္ဟိ''**တိအာဒိ။ ''ပရိဝေဏတော ပရိဝေဏမာဂစ္ဆန္တော ပပဉ္စော ဟောတိ, ပုစ္ဆိတ္ဝာတဝ ပဝိသိဿာမီ''တိ အမ္ဗဋ္ဌဿ တဒုပသင်္ကမနာဓိပ္ပာယံ ဝိဘာဝေန္တော **''သော ကိရာ''**တိအာဒိမာဟ။

၂၆၀. အဘိညာတကုလေ ဇာတော **အဘိညာတကောလညော။** ကာမဉ္စ ဝက္ခမာနနယေန ပုဗ္ဗေ အမ္ဗဋ္ဌကုလမပညာတံ, တဒာ ပန ပညာတန္တိ အာဟ **''တဒာ ကိရာ''**တိအာဒိ။ **ရူပဇာတိမန္တကုလာပဒေသေဟိ** တိ ''အယမီဒိသော''တိ အပဒိသနဟေတုဘူတေဟိ စတူဟိ ရူပဇာတိမန္တကုလေဟိ။ ယေန တေ ဘိက္ခူ စိန္တယိံသု, တဒဓိပ္ပာယံ အာဝိ ကာတုံ **''ယော ဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဝိသေသတော ဝုတ္တမ္ပိ ဝိသေသတော ဝိညာယမာနတ္ထံ သန္ဓာယ ဘာသိတဝစနန္တိ ဒဿေတိ **''ဂန္ဓကုဋိံ သန္ဓာယာ''** တိ ဣမိနာ။ ဝေမိဒိသေသု။

**အတုရိတော**တိ အဝေကယန္တော, **''အတုရန္တော''** တိပိ ပာဌော, သောယေဝတ္ထော။ ကထံ ပဝိသန္တော အတရမာနော ပဝိသတိ နာမာတိ အာဟ **''သဏိက''**န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **ပဒပ္ပမာဏဋ္ဌာနေ** တိ ဒ္ဝိန္နံ ပဒါနံ အန္တရေ မုဋ္ဌိရတနပမာဏဋ္ဌာနေ။ **သိန္ဒုတရော** နာမ ဧကော ပုပ္ဖူပဂရုက္ခော, ယဿ သေတံ ပုပ္ဖံ ဟောတိ, ယော **''နိဂ္ဂုဏ္ဍီ''** တိပိ ဝုစ္စတိ။ **ပမုခ**န္တိ ဂန္ဓကုဋိဂဗ္ဘပမုခံ။ ''ကုဉ္စိကစ္ဆိဒ္ဒသမီပေ''တိ ဝုတ္တဝစနံ သမတ္ထေတုံ **''ဒ္ဝါရံ ကိရာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

၂၆၁. **''အနံ ဒဒမာနေဟိ''**တိ ဣမိနာ ဟရမိတာနုဘာဝေန သယမေဝ ဒ္ဝါရဝိဝရဏံ ဒဿေတိ။

**ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိံသု** တိ ဧတ္ထ သမတ္ထေန **သံ**-သဒ္ဒေန ဝိညာယမာနံ ဘဂဝတော တေဟိ သဒ္ဓိံ ပဌမံ ပဝတ္တမောဒတာသင်္ခာတံ နေယျတ္ထံ ဒဿေန္တော **''ယထာ''**တိအာဒိမာဟ။ ဘဂတာပိ ဟိ ''ကစ္စိ ဘော မာဏဝ ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယ''န္တိအာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော တေဟိ မာဏဝေဟိ သဒ္ဓိံ ပုဗ္ဗဘာသိတာယ ပဌမညေဝ ပဝတ္တမောဒော အဟောသိ။ **သမပ္ပဝတ္တမောဒာ** တိ ဘဂဝတော တဒနုကရဏေန သမံ ပဝတ္တသံသန္ဒနာ။ တဒတ္ထံ သဟ ဥပမာယ ဒဿေတုံ **''သီတောဒကံ ဝိယာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပရမနိဗ္ဗုတကိလေသဒရထတာယ ဘဂဝတော သီတောဒကသဒိသတာ, အနိဗ္ဗုတကိလေသဒရထတာယ စ မာဏဝါနံ ဥဏှောဒကသဒိသတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **သမ္မောဒိတ** န္တိ သံသန္ဒိတံ။ **မုဒ**

သဒ္ဒော ဟေတ္ထ သံသန္ဒနေယေဝ, န ဟမောဇ္ဇေ, ဧဝဥ္စဟိ ယထာဝုတ္တဥပမာဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **"ဧကီဘာဝ"**န္တိ, သမ္မောဒနကိရိယာယ သမာနတံ ဧကရူပတန္တိ အတ္ထော။

**ခမနီယန္တိ** "စတုစက္ကံ နဝဒ္ဒွါရံ သရီရယန္တံ ဒုက္ခဗဟုလတာယ သဘာဝတော ဒုဿဟံ ကစ္စိ ခမိတုံ သက္ကုဏေယျ"န္တိ ပုစ္ဆန္တိ, **ယာပနီယန္တိ** အာဟာရာဒိပစ္စယပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကံ စိရပ္ပဗန္ဓသင်္ခါတာယ ယာပနာယ ကစ္စိ ယာပေတုံ သက္ကုဏေယျံ, သီသရောဂါဒိအာဗာဓာဘာဝေန **ကစ္စိ အပ္ပာဗာဓံ,** ဒုက္ခဇီဝိကာဘာဝေန **ကစ္စိ အပ္ပာတင်္ကံ,** တံတံကိစ္စကရဏေ ဥဋ္ဌာနသုခတာယ **ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ,** တဒနုရူပဗလယောဂတော **ကစ္စိ ဗလံ,** သုခဝိဟာရဖလသဗ္ဘာဝေန **ကစ္စိဖာသုဝိဟာရော** အတ္ထီတိ သဗ္ဗတ္ထ ကစ္စိ-သဒ္ဒံ ယောဇေတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗလပ္ပတ္တာ ပီတိ **ပီတိယေဝ**။ တရုဏာ ပီတိ **ပာမောဇ္ဇံ**။ သမ္မောဒနံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ, တဒေဝ **သမ္မောဒနိယံ** က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတွာ။ သမ္မောဒေတဗ္ဗတော သမ္မောဒနီယန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ **"သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော"**တိ ဣမိနာ။ ဧဝံ အာစရိယေဟိ ဝုတ္တံ။ သမ္မောဒိတုံ အရဟတီတိ သမ္မောဒနိကံ, တဒေဝ **သမ္မောဒနိယံ** ယထာဝုတ္တနယေနာတိ ဣမမတ္ထမ္ပိ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"သာရေတု"**န္တိ တေသု **"နိရန္တရံ ပဝတ္တေတု"**န္တိ အတ္ထဝစနံ။ **သရိတဗ္ဗဘာဝတော** တိ အနုဿရိတဗ္ဗဘာဝတော။ "သာရေတုံ အရဟတီ"တိ အတ္ထေ ယထာပဒံ ဒီဃေန "သာရဏီယ"န္တိ ဝုတ္တံ။ "သရိတဗ္ဗ"န္တိ အတ္ထေ ပန "သရဏီယ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတွာ **"သာရဏီယ"**န္တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ သဒ္ဒတော အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အတ္ထမတ္တတော ဒဿေတုံ **"သုယျမာနသုခတော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သုယျမာနသုခတော** တိ အာပာထမဓုရတ္တမာဟ, **အနုဿရိယမာနသုခတော**တိ ဝိမဒ္ဒရမဏီယတ္တံ။ **ဗျဉ္ဇနပရိသုဒ္ဓတာယာ** တိ သဘာဝနိရုတ္တိဘာဝေန တဿာ ကထာယ ဝစနစာတုရိယံ, **အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယာ** တိ အတ္ထဿ နိရုပက္ကိလေသတံ။ **အနေကေဟိ ပရိယာယေဟီ**တိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ။

**အပသာဒေဿာမိ** တိ မင်္ကုံ ကရိဿာမိ။ ဥဘောသု ခန္ဓေသု သာဋကံ အာသဇ္ဇေတွာ ကဏ္ဍော ဩလမ္ဗနံ သန္ဓာယ **"ကဏ္ဍေ ဩလမ္ဗိတွာ"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဒုဿကဏ္ဍံ ဂဟေတွာ** တိ နိဝတ္ထသာဋကဿ ကောဋိံ ဧကေန ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ။ စင်္ကမိတုမာရဘန္တံ သန္ဓာယ **"စင်္ကမံ အဘိရုဟိတွာ"** တိ အာဟ။ **ဓာတုသမတာ**တိ ရသာဒိဓာတူနံ သမာဝတ္ထတာ, အရောဂတာတိ အတ္ထော။ **ဟသာဒိကထ** န္တိ ပသာဒဇနနတ္ထံ "ဂတဂတဋ္ဌာနေ"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **"ဟသာဒိကတ္ထာ"**တိပိ ပဌော, တဿတ္ထော – အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ပသာဒာဝဟတ္တာတိ, "ဥပ္ပန္နဗဟုမာနာ"တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဥပ္ပဏ္ဍနကထ** န္တိ အဝဟသိတဗ္ဗတာယုတ္တကထံ။ **"အနာစာရဘာဝသာရဏီယ"**န္တိ တဿ ဝိသေသနံ, အနာစာရဘာဝေန သာရဏီယံ "အနာစာရော ဝတာယ"န္တိ သရိတဗ္ဗကန္တိ အတ္ထော။

၂၆၂. ကာတုံ ဒုက္ကရမသက္ကုဏေယျံ ကိစ္စမယံ အာရဘီတိ ဒဿေတုံ **"ဘဝဂ္ဂံ ဂဟေတုကာမော ဝိယာ"** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ အသက္ကုဏေယျဋ္ဌေဟိ သဒေဝကေနပိ လောကေန, ယဒိဒံ ဘဂဝတော အပသာဒနံ။ တေနာဟ **"အဋ္ဌာနေ တယမတီ"**တိ။ **ဟန္ဒ တေန သဒ္ဓိံ မန္တေမီ** တိ ဧဝံ အဋ္ဌာနေ တယမန္တောပိ အယံ ဗာလော "မယိ ကိဉ္စိ အကထေန္တေ မယာ သဒ္ဓိံ ဥတ္တရိ ကထေတုမ္ပိ န ဝိသဟတီ"တိ မာနမေဝ ပဂ္ဂဏှိဿတိ, ကထေန္တေ ပန ကထာပသင်္ဂေနေဿ ဓာတိကေတ္တေ ဝိဘာဝိတေ မာနနိဂ္ဂဟော ဘဝိဿတိ, "ဟန္ဒ တေန သဒ္ဓိံ မန္တေမီ"တိ ဘဂဝတာ အမ္ဗဋ္ဌံ မာဏဝံ ဧတဒဝေစာတိ အတ္ထော။ အာစာရသမာစာရသိက္ခာပနေန **အာစရိယာ,** တေသံ ပန အာစရိယာနံ ပကဋ္ဌာ အာစရိယာတိ **ပာစရိယာ** ယထာ "ပပိတာမဟော"တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အာစရိယေဟိ စ တေသံ အာစရိယေဟိ စာ"**တိ ဝုတ္တံ။

## ပဌမဣဗ္ဘဝါဒဝဏ္ဏနာ

၂၆၃. ကိဉ္စာပိ "သယာနော တ"တိအာဒိဝစနံ န ဝတ္တဗ္ဗံ, မာနဝသေန ပန ယုဂဂ္ဂါဟံ ကရောန္တော ဝဒတီတိ ဒဿေန္တော **"ကာမံ တီသူ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တီသု ဣရိယာပထေသူ**တိ ဌာနဂမနနိသဇ္ဇာသု။ တေသွေဝ ဟိ အာစရိယေန သဒ္ဓိံ သလ္လပိတုမရဟတိ, န တု သယနေ ဂရုကရဏီယာနံ သယာနာနမ္ပိ သမ္မုခါ ဂရုကာရေဟိ သယနဿ အကတ္တဗ္ဗဘာဝတော။ **ကထာသလ္လာပ** န္တိ ကထာဝသေန ယုဂဂ္ဂါဟကရဏတ္ထံ သလ္လပနံ။ သယာနေန ဟိ အာစရိယေ

န သဒ္ဒိံ သယာနဿ ကထာ နာမ အာစာရော န ဟောတိ, တထာပေတံ ဣတရေဟိ သဒ္ဒိံ ကတွာ ကထနံ ဣဓ ကထာသလ္လာပော။

ယံ ပနေတံ "သယာနော တ ဟိ ဘော ဂောတမ ဗြာဟ္မဏော သယာနေန ဗြာဟ္မဏေန သဒ္ဒိံ သလ္လပိတုမရဟတီ"တိ ဝုတ္တဿ သလ္လာပဿ အနာစာရဘာဝဝိဘာဝနံ သတ္ထာရာ အမ္ဗဋ္ဌေန သဒ္ဒိံ ကထေန္တေန ကတံ, တံ ပါဠိဝသေန သင်္ဂီတိမနာရုဠှမ္ပိ အဂရဟိတာယ အာစရိယပရမ္ပရာယ ယာဝဇ္ဇတနာ သမာဘတန္တိ "ယေ စ ခေါ တေ ဘော ဂောတမာ"တိအာဒိကာယ ဥပရိပါဠိယာ သမ္ဗန္ဓဘာဝေန ဒဿေန္တော **"တတော ကိရာ"**တိအာဒိမာဟ။ **ကေရူပန္တိ** ကေ နူန ရူပကဝသေန ဝုတ္တတ္တာ, ရူပသဒ္ဒဿ စ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိတော။ ယဒိ အပဟီဠေန္တော ဘဝေယျ, "မုဏ္ဍာ သမဏာ"တိ ဝဒေယျ, ဟီဠေန္တော ပန ဂရဟတ္ထေန က-သဒ္ဒေန ပဒံ ဝဍ္ဎေတွာ "မုဏ္ဍကာ သမဏကာ"တိ ဝဒတီတိ ဒဿေတုံ **"မုဏ္ဍေ မုဏ္ဍာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဣဗ္ဘာတိ ဂဟပတိကာ** တိ အတ္ထမတ္တဝစနံ, သဒ္ဒတော ပန ဣဘဿ ပယောဂေ **ဣဘော** ဥတ္တရပဒလောပေန, တံ ဣဘံ အရဟန္တီတိ **ဣဗ္ဘာ** ဒွိတ္တံ ကတွာ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ သောဘနံ ဂမနတော ဣဘသင်္ခါတော ဟတ္ထိဝါဟနဘူတော ပရဿ ဝသေန ပဝတ္တတိ, န အတ္တနော, ဧဝမေတေပိ ဗြာဟ္မဏာနံ သုဿူသကာ သုဒ္ဒါ ပရဿ ဝသေန ပဝတ္တန္တိ, န အတ္တနော, တသ္မာ ဣဘသဒိသပယောဂတာယ **ဣဗ္ဘာ** တိ။ တေ ပန ကုဋုမ္ဗိကတာယ ဃရဝါသိနော ဃရသာမိကာ ဟောန္တီတိ အတ္ထမတ္တံ ဒဿေတိ **"ဂဟပတိကာ"**တိ ဣမိနာ။

**ကဏှာ**တိ ကဏှဇာတိကာ။ ဒွိဇာ ဧဝ ဟိ သုဒ္ဓဇာတိကာ, န ဣတရေတိ တဿာဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **"ကာဠကာ"**တိ။ ပိတာမဟဘာဝေန ဉာတိဗန္ဓဝတ္တာ **ဗန္ဓု**။ တေနာဟ **"ပိတာမဟောတိ ဝေါဟရန္တိ"** တိ။ **အပစ္စာ** တိ ပုတ္တာ။ **မုခတော နိက္ခန္တာ** တိ ဗြာဟ္မဏာနံ ပုဗ္ဗပုရိသာ ဗြဟ္မုနော မုခတော နိက္ခန္တာ, အယံ တေသံ ပဌမုပ္ပတ္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပနေတ္ထ ဝိသေသော – "ဣဗ္ဘာ ကဏှာ"တိ ဝတွာ "ဗန္ဓုပါ အပစ္စာ"တိ ဝဒန္တော ကုလဝသေန သမဏာ ဝေဿကုလပရိယာပန္နာ, ပဌမုပ္ပတ္တိဝသေန ပန ဗြဟ္မုနော ပိဋ္ဌိပါဒတော နိက္ခန္တာ, န ပကတိဝေဿာ ဝိယ နာဘိတောတိ ဒဿေတီတိ, ဣဒံ ပနဿ "မုခတော နိက္ခန္တာ"တိအာဒိဝစနတောပိ အတိဝိယ အသမဝေက္ခိတပုဗ္ဗဝစနံ စတုဝဏ္ဏပရိယာပန္နဿေဝ သမဏဘာဝသမ္ဘဝတော။ **အနိယမေတွာ**တိ အဝိသေသေတွာ, အနုဒ္ဒေသိကဘာဝေနာတိ အတ္ထော။

**မာနမေဝ နိဿာယ ကထေသိ** တိ မာနမေဝါပဿယံ ကတွာ အတ္တာနံ ဥက္ကံသေန္တော, ပရေ စ ဝမ္ဘေန္တော "မုဏ္ဍကာ သမဏကာ"တိအာဒိဝစနံ ကထေသိ။ **ဇာနာပေဿာမီ** တိ အတ္တနော ကေတ္တပမာဏံ ယာထာဝတော ဝိဘာဝနေန ဝိညာပေဿာမိ။ **အတ္ထော** တိ ဟိတံ, ဣစ္ဆိတဝတ္ထု ဝါ, တံ ပန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စမေဝါတိ ဝုတ္တံ **"အာဂန္တွာ တ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော အတ္ထော"**တိ, သော **တေဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကံ** ယထာ "ဒဏ္ဍိကော"တိ။ ဒုတိယဿပိ ပုဂ္ဂလတစကဿ တဒဿတ္ထိပစ္စယဿ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ပဌမေန တအာရမ္မဏိကစိတ္တမေဝ ဝိညာယတီတိ အာဟ **"တဿ မာဏဝဿ စိတ္တ"** န္တိ။ **အတ္ထိကမဿ အတ္ထီတိ အတ္ထိကဝါ** ယထာ "ဂုဏဝါ"တိ။

"ယာယေဝ ခေါ ပနတ္ထာယာ"တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **"ယေနေဝ ခေါ ပနတ္ထေနာ"**တိ ဣမိနာ။ တေနေဝါဟ **"တမေဝ အတ္ထန္တိ ဣဒံ ပုရိသလိင်္ဂဝသေနေဝ ဝုတ္တ"** န္တိ။ တတ္ထ ဟိ သာဘာဝိကလိင်္ဂတာဒဿနေန ဣဓ အသာဘာဝိကလိင်္ဂတာသိဒ္ဓီတိ။ အယံ ပနေတ္ထ **အဋ္ဌကထာ**တော အပရော နယော – **ယာယ အတ္ထာယာ**တိ ပုလ္လိင်္ဂဝသေနေဝ တဒတ္ထေ သမ္ပဒါနဝစနံ, ယဿ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ အတ္ထာယာတိ အတ္ထောတိ။ **အဿာ** တိ အမ္ဗဋ္ဌဿ ဒဿေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အညေသံ သန္တိကံ အာဂတာန** န္တိ ဂရုဋ္ဌာနိယာနံ သန္တိကမုပဂတာနံ သာဓုရူပါနံ။ **ဝတ္တ** န္တိ တေသံ သမာစိဏ္ဏံ။ ပကရဏတောယေဝ "အာစရိယကုလေ"တိ အတ္ထော ဝိညာယတိ, "အဝုသိတဝါ"တိ စ အသိက္ခိတဘာဝတောယေဝ ဝေါဟာရဝသေန ဝုတ္တော ယထာ တံ စီဝရဒါနံ တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသီတိ။ တေနာဟ **"အာစရိယကုလေ အဝုသိတဝါ အသိက္ခိတော"** တိ။ အသိက္ခိတတ္တာ ဧဝ **အပ္ပဿုတော,** "ဝုသိတမာနီ"တိ စ ပဒါပေက္ခာယ အပရိယောသိတဝစနတ္တာ သမာနောတိ ပဒသေသောတိ ဒဿေတိ **"အပ္ပဿုတောဝ သမာနော"** တိ ဣမိနာ။ ဗာဟုသစ္စဉှိ နာမ ယာဝဒေဝ ဥပသမတ္ထံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, တဒဘာဝတော ပနာယံ အမ္ဗဋ္ဌော အဝုသိတဝါ အသိက္ခိတော အပ္ပဿုတောတိ ဝိညာယတီတိ ဧဝမ္ပိ အတ္ထာပတ္တိတော ကာရဏံ ဝိဘာဝေန္တော အာဟ **"ကိမညတြ အဝုသိတတ္တာ"** တိ။ ဣမမ္ပိ သမ္ဗန္ဓံ ဒီပေတိ **"တဿ ဟီ"** တိအာဒိနာ။ ယ

ထာရုတတော ပန ဖရုသဝစနသမုဒာစာရေန အနုပသမကာရဏဒဿနမေတံ။ တတ္ထာယံ ယောဇနာ – ''ကိမညတ္ထ အဝုသိတတ္တာ''တိ ဣဒံ ကာရဏံ တေသံ အမ္ဗဋ္ဌဿ ဖရုသဝစနသမုဒာစာရေ ကာရဏန္တိ။ **''ဖရုသဝစနသမုဒာစာရေနာ''**တိပိ ဟဗ္ဗော, တထာ သမုဒာစာရဝသေန ဝုတ္တံ ကာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဧဝမ္ပိ ယောဇနေန္တိ – အဝုသိတတ္တာ အဝုသိတဘာဝံ အညတ္ထ ဥပေတ္ထ တေသံ ဇဝံ ဖရုသဝစနသမုဒာစာရေ ကာရဏံ ကိမညံ အတ္ထီတိ။ ပုရိမယောဇနာဝေတ္ထ ယုတ္တတရာ ယထာဟဌံ ယောဇေတဗ္ဗတော။ ''အညတ္ထ''တိ နိပာတယောဂတော **အဝုသိတတ္တာ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ။ တဒေဝ ကာရဏံ သမတ္ထေတိ **''အာစရိယကုလေ''**တိအာဒိနာ။

၂၆၄. ကောသေဋ္ဌာတဿ ပရဿ ဝသာနုဂတစိတ္တတာယ **အသကမနော။ မာနနိမ္မဒနတ္ထ** န္တိ မာနဿ နိမ္မဒနတ္ထံ အဘိမဒ္ဒနတ္ထံ, အမဒနတ္ထံ တ, မာနမဒဝိရဟတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **အေသံ ဥဂ္ဂိလေတ္ဝာ** တိ သိနေဟဟနေန ကိလိန္နံ တတပိတ္တသေမ္ဟအေသံ ဥဗ္ဗမန္တ် ကတ္ဝာ။ **ကေတ္တေန ကေတ္တ** န္တိ အမ္ဗဋ္ဌေနေဝ ဘဂဝတာ ပုဋ္ဌေန ဝုတ္တေန သာဝဇ္ဇေန ပုရာတနကေတ္တေန အဝုနာ အနဝဇ္ဇသညိတံ ကေတ္တံ။ **ကုလာပဒေသေန ကုလာပဒေသ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ဥဋ္ဌာပေတ္ဝာ** တိ သာဝဇ္ဇတော ဥဋ္ဌဟန် ကတ္ဝာ, ဥဒ္ဓရိတ္ဝာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကေတ္တဥ္စေတ္ထ အာဒိပုရိသဝသေန, ကုလာပဒေသော ပန တဒန္တဝယေ ဥပ္ပန္နာဘိညာတပုရိသဝသေန ဂဟေတဗ္ဗော ယထာ ''အာဒိစ္စော မာဃတေ''တိ။ သာကိယာနဥ္ဟိ **အာဒိစ္စကေတ္တံ** အဒိတိယာ နာမ ဒေဝဓီတာယ ပုတ္တဘူတံ အာဒိပုရိသံ ပတိဟောတိ, တံ ''ကေတမကေတ္တ''န္တိပိ ဝဒန္တိ။ ယထာဟ **ပဗ္ဗဇ္ဇာသုတ္တေ** –

''အာဒိစ္စာ နာမ ကေတ္တေန၊ သာကိယာ နာမ ဇာတိယာ။
တမ္ဟာ ကုလာ ပဗ္ဗဇိတောမ္ဟိ၊ န ကာမေ အဘိပတ္ထယ''န္တိ။ (သု. နိ. ၄၂၅)။

**မာဃဝကုလံ** ပန တဒန္ဝယေ အဘိညာတံ မစလကမိကပုရိသံ ပတိ ဟောတီတိ။ ကေတ္တမူလဿ ကရယ္ဟတာယ အမာနဝတ္ထုဘာဝပဝေဒနတော **''မာနဒ္ဓဇံ မူလေ ဆေတ္ဝာ နိဟတေဿာမီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **ဃင္ဃေန္တော** တိ ဇာတိကေတ္ဝာဝသေန ဩမသန္တော။ **ဟီဠေန္တော** တိ ဟီဠနံ ဂရဟံ ကရောန္တော။ ''စဏ္ဍာ ဘော ကေတမ သက္ယဇာတီ''တိအာဒိနာ သာကိယေသု စဏ္ဍဘာဝါဒိအေသံ ဟပိတေသု သမဏောပိ ကေတမော **ဟပိတော ဘဝိဿတီ** တိ အဓိပ္ပာယော။

ယသ္မိံ မာနုဿယကောဓုဿယာ အညမညူပတ္ထဒ္ဓာ, သော ''စဏ္ဍော''တိ ဝုစ္စတီတိ ဒဿေတိ **''မာနနိဿိတကောဓယုတ္တာ''**တိ ဣမိနာ, ပကတူပနိဿယာရမ္မဏဝသေန စေတ္ထ နိဿိတဘာဝေ, န သဟဇာတာဒိဝသေန။ **ခရာ**တိ စိတ္တေန, တစာယ စ ကက္ခဠာ။ **လဟုကာ**တိ တရုဏာ အဝုဒ္ဓကမ္မာ။ တေနာဟ **''အပ္ပကေနေတ''**တိအာဒိ။ **အလာဗုကဋ္ဌာဟ**န္တိ လာဗုဖလဿ အဘေဇ္ဇကဟလံ။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကနယံ ဒဿေတုံ **''ဘဿာ** တိ သာဟသိကာတိ ကေစိ ဝဒန္တိ, သာရမ္ဘကာတိ အပရေ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၆၄) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ **သမာနာ**တိ ဟောန္တာ ဘဝမာနာတိ အသသဒ္ဒဝသေနတ္ထောတိ အာဟ **''သန္တာတိ ပုရိမပဒဿေဝ ဝေဝစန''** န္တိ။ **န သက္ကရောန္တီ** တိ သက္ကာရံ န ကရောန္တီတိ အတ္ထမေဝ ဝိညာပေတိ **''န ဗ္ရာဟ္မဏာန''** န္တိအာဒိနာ။ **အပစိတိကမ္မ**န္တိ ပဏိပာတကမ္မံ။ ''ယဒိမေ သက္ယာ''တိ ပဇ္ဇိမတက္ကေ ယ-သဒ္ဒဿ ကိရိယာပရာမသနဿ အနိယမဿ ''တယိဒံ ဘော ကေတမာ''တိ ပုရိမတက္ကယေ တ-သဒ္ဒေန နိယမနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **''ယံ ဣမေ သက္ယာ''** တိအာဒိ။ **နာနုလောမ**န္တိ အတ္တနော ဇာတိယာ န အနုစ္ဆဝိကံ။

ဒုတိယဣဗ္ဘဝာဒဝဏ္ဏနာ

၂၆၅. သန္ဓာကရုပဒနိဗ္ဗစနံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ တအာ အဘိသိတ္တသက္ယရာဇူနမ္ပိ ဗဟုတံ သန္ဓာယာဟ **''အဘိသိတ္တသက္ယရာဇာနော''** တိ။ ကာမဥ္ဟိ သက္ယရာဇကုလေ ယော သဗ္ဗေသံ ဝုဒ္ဓတရော, သမတ္ထော စ, သော ဧဝ အဘိသေကံ လဘတိ ။ ဧကစ္စော ပန အဘိသိတ္တော သမာနော ''ဣဒံ ရဇ္ဇံ နာမ ဗဟုကိစ္စံ ဗဟုဗ္ဗာဟရ''န္တိ တတော နိဗ္ဗိဇ္ဇ ရဇ္ဇံ ဝယသာ အနန္တရဿ နိယျာတေတိ, ကအာစိ သောပိ အညဿာတိ ဇံ ပရမ္ပရာနိယျာတနဝသေန တအာ ဗဟူ အဘိသိတ္တပုဗ္ဗာ သက္ယရာဇာနော ဟောန္တီတိ ဣဒံ အာစရိယဿာဘိမတံ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၆၅)။ အပိစ ယထာရဟံ ဌာနန္တရေသု အဘိသိတ္တသက္ယရာဇူနမ္ပိ ဗဟုတံ သန္ဓာယ ဧဝမာဟာတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ တေ ဟိ ''ရာဇာနော''တိ ဝုစ္စန္တိ။ ယထာဟ –

“ရာဇာနော နာမ ပထဗျာရာဇာ, ပဒေသရာဇာ, မဏ္ဍလိကာ, အန္တရဘောဂိကာ, အက္ခဒဿာ, မဟာမတ္တာ, ယေ ဝါ ပန ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ ကရောန္တာ အနုသာသန္တိ, ဧတေ ရာဇာနော နာမာ”တိ (ပါရာ. ၉၂)။

သံဟာရိမေဟိ တဋ္ဋရူပေဟိ ကတော **ပလ္လင်္ကော,** ဘဒ္ဒပီဌံ **ဝေတ္တာသနံ။** မိဟိတမတ္တံ **ဟသိတမတ္တံ။ အနုပသန္တီ**တိ မမုဒ္ဒေသိကံ မဟာဟသိတံ ကရောန္တိ, ကုဒ္ဓေဟိ **“အနုဇ္ဈတ္တာ”** တိ ဧတေသံ သံဝဏ္ဏနာပဒံ။ **ဇဂ္ဃ** သဒ္ဒော စ မဟာဟသနေ ပဝတ္တတိ “န ဥဇ္ဇဂ္ဃိကာယ အန္တရဃရေ ဂမိဿာမီ”တိအာဒီသု (ပါစိ. ၅၈၆) ဝိယ။

ကဏှာဟာယနတော ပဋ္ဌာယ ပရမ္ပရာဂတံ ကုလဝံသံ အနုဿဝဝသေန ဇာနန္တိ။ ကုလာဘိမာနိနော ဟိ ယေဘုယျေန ပရေသံ ဥစ္စာဝစံ ကုလံ တထာ တထာ ဥဒာဟရန္တိ, အတ္တနော စ ကုလဝံသံ ဇာနန္တိ, ဧဝံ အမ္ဗဋ္ဌောပိ, တထာ ဟေသ ပရတော ဘဂဝတာ ပုစ္ဆိတော ဝဇိရပါဏိ ဘယေန အတ္တနော ကုလဝံသံ ယာထာဝတော ကထေသီတိ။ **ဩလမ္ဗေတ္ဝာ**တိ ဟတ္ထိသောဏ္ဍသဏ္ဌာနာဒိနာ သာဋကံ အဝလမ္ဗေတွာ။ **တတောတိ** တထာဇာနနတော, ဂမနတော စ။ **မမဉ္စေဝ မညေ**တိ မမမေဝ အနုဇ္ဈတ္တာ မညေ။

## တတိယဣဗ္ဘဝါဒဝဏ္ဏနာ

၂၆၆. **ခေတ္တလေဍ္ဍုန** န္တိ ခေတ္တေ ကသနဝသေန ဥဋ္ဌာပိတမတ္တိကာခဏ္ဍာနံ။ လေဍ္ဍုကာနမန္တရေ နိတသိတတ္တာ “လေဍ္ဍုကိကာ” ကုစ္စေဝ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၆၆) သညာတာ **ခုဒ္ဒကသကုဏိကာ။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ လေဍ္ဍုကိကောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** “စာတကသကုဏိကာ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၅၀) ဝုတ္တာ, နိဃဏ္ဍုသတ္ထေသု ပန တံ “လာပသကုဏိကာ”တိ ဝဒန္တိ။ **ကောဓဝသေန လဂ္ဂိတု** န္တိ ဥပနယှဟိတုံ, အာဃာတံ ဗန္ဓိတုန္တိ အတ္ထော။

“အမှေဟ ဟံသကောဉ္စမောရသမေ ကရောတီ”တိ ဝဒန္တော ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတံ “န တံ ကောစိ ဟံသော ဝါ ကောဉ္စော ဝါ မောရော ဝါ အာဂန္တွာ ကိံ တွံ လပသီတိ နိသေဓေတီ”တိ ဥဒမှိ ဝစနံ သင်္ဂဏှိတိမနာရုဠှံ တဒါ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝါတိ ဒဿေတိ။ တဒါ ဝဒန္တော ယေဝ ဟိ ဧဝံ ကရောတီတိ ဝတ္တုမရဟတိ။ “ဧဝံ နု တေ”တိအာဒိဝစနံ, “အဝုသိတဝယေတ”တိအာဒိဝစနဉ္စ မာနဝသေန သမဏေန ကေဝလမေန ဝုတ္တန္တိ အမ္ဗဋ္ဌော မညတီတိ အဓိပ္ပါယေနာဟ **“နိမ္မာနော အနိ ဇာတောတိ မညမာနော”** တိ။

## အာသိပုတ္တဝါဒဝဏ္ဏနာ

၂၆၇. **နိမ္မာဒေတီ** တိ အ-ကာရဿ အာ-ကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော ဥမ္မာဒေ မဒသဒ္ဒေန နိပ္ဖန္နတ္တာတိ ဒဿေတိ **“နိမ္မဒေတီ”** တိ ကုမိနာ။ **နိမ္မာနေ** တိ ဝိဂတမာနေ။ ယဒိ ပနာဟံ ဂေတ္တံ ပုစ္ဆေယျံ သာဓု ဝတာတိ အတ္ထော။ ပါကဋံ့ ကာတုကမျတာယ **တိက္ခတ္တုံ မဟာသဒ္ဒေန အဘေစ။ ကသ္မာ အဘေစာ** တိ ပန အသုဒ္ဓဘာဝံ ဇာနန္တဿာပိ တထာဝစနေ ကာရဏပုစ္ဆာ။ ဂေတ္တဘူတံ နာမမေဝ အဓိပ္ပေတံ, န ဝိသုံ ဂေတ္တန္တိ အာဟ **“မာတာပေတ္တိကန္တိ မာတာပိတူနံ သန္တက”**န္တိ။ ဂေတ္တဉှိ ပိတိတော လဒ္ဓဗ္ဗံ ပေတ္တိကမေဝ, န မာတာပေတ္တိကံ။ န ဟိ ဗြာဟ္မဏာနံ သဂေတ္တာယ ဧဝ အာဝါဟဝိဝါဟော ကုစ္ဆိတော, ဂေတ္တနာမံ ပန ဇာတိသိဒ္ဓံ, န ကိတ္တိမံ, န ဂုဏနာမံ ဝါ, ဇာတိ စ ဥဘယသမ္ဗန္ဓိနီတိ မာတာပေတ္တိကမေဝ, န ပေတ္တိကမတ္တံ။ **နာမဂေတ္တ** န္တိ ဂေတ္တဘူတံ နာမံ, န ကိတ္တိမံ, န ဂုဏနာမံ ဝါ ဝိသေသနပရနိပါတဝသေန ဝုတ္တတ္တာ ယထာ “အဂ္ယာဟိတော”တိ။ နာမဉ္စ ဝါဒေဝ ပဝေဏိဝသေန ပဝတ္တတ္တာ ဂေတ္တဉ္စာတိ ဟိ **နာမဂေတ္တံ။** တတ္ထ ယာ “ကဏှာယနော”တိ နာမပဏ္ဏတ္တိ နိရူဠှာ, တံ သန္ဓာယာဟ **“ပဏ္ဏတ္တိဝသေန နာမ”** န္တိ။ တံ ပနေတံ နာမံ ကဏှဟက္ကသိတော ပဋ္ဌာယ တဿိံ ကုလပရမ္ပရာဝသေန အာဂတံ, န ဧတသ္မိံယေဝ နိရူဠှာန္တိ ဝုတ္တံ **“ပဝေဏိဝသေန ဂေတ္တ”** န္တိ။ ဂေတ္တပဒဿ ဝစနတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

“အနုဿရတော”တိ ဧတ္ထ န ကေဝလံ အနုဿရဏမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, အထ ခေါ ကုလသုဒ္ဓိဝိမံသနဝသေနေဝါတိ အာဟ **“ကုလကောဋိံ သောဓေန္တဿာ”** တိ, ကုလဂ္ဂံ ဝိသောဓေန္တဿာတိ အတ္ထော။ “အယျပုတ္တာ”တိ ဧတ္ထ အယျသဒ္ဒော အယျိရကေတိ ဝုတ္တံ **“သာမိနော ပုတ္တာ”** တိ။ စတူသု အာသီသု ဒိသာ ဩက္ကာကရညော အန္တောဇာတအာသီ။ တေနာဟ **“ဃရဒာသိယာ ပုတ္တော”** တိ။ ဧတ္ထ စ ယသ္မာ အမ္ဗဋ္ဌော ဇာတိံ နိဿာယ မာနထဒ္ဓ

ဓော, န စ တဿ ယာထာဝတော ဇာတိယာ အဝိဘာဝိတာယ မာနနိဂ္ဂဟော ကရီယတိ, အကတေ စ မာနနိဂ္ဂဟေ မာနဝသေန ရတနတ္တယံ အပရဇ္ဈိဿတိ, ကတေ ပန မာနနိဂ္ဂဟေ အပရဘာဂေ ရတနတ္တယေ ပသီဒိဿတိ, န စေဒိသီ တစာ ဖရုသတစာ နာမ ဟောတိ စိတ္တဿ သဏှဘာဝတော။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ အဘယသုတ္တဥ္စ (မ. နိ. ၂.၈၃) တေ့ထ နိဒဿနံ ။ ကေစိ စ ဇနာ ကက္ခဠာယ တစာယ ဝုတ္တာ အဂ္ဂိနာ ဝိယ လောဟာဒယော မုဒုဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ ဘဂဝတ အမ္ဗဋ္ဌံ နိဗ္ဗိသေဝနံ ကတ္တုကာမော ''အယ္ယပုတ္တော သက္ယာ ဘဝန္တိ, အသိပုတ္တော တ့ဝမသိ သက္ယာနံ''န္တိ အတောစ။

''ဩက္ကာကော ဓမ္မဂတိနော ... ''တိအာဒီသု (ဟရာ. ၁၉၅) ဝိယ ဒဟာသဒ္ဒေါ ဓာရဏတ္တော, ဓာရဏဇွေတ္တ ပုဗ္ဗပုရိသဝသေန သညာပနန္တိ အာဟ **''ဩက္ကာကော နော ပုဗ္ဗပုရိသော''**တိအာဒိ။ ဒဟာသဒ္ဒဥ္ဟိ ဘသ္မိကရဏေ, ဓာရဏေ စ ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **ပဘာ နိစ္ဆရတီ** တိ ပဘာဿ ရံ ဟုတ့တ နိက္ခမတိ တထာရူပေန ပုညကမ္မေန ဒန္တာနံ ပဘဿရဘာဝတော။

**တေတိ ဇေဋ္ဌကုမာရေ**။ **ပဌမကပ္ပိကာန**န္တိ ပဌမကပ္ပဿ အာဒိကာလေ နိဗ္ဗတ္တာနံ။ ကိရသဒ္ဒေန စေတ္ထ အနုဿဝတ္ထေန, ယော ဝုစ္စမာနာယ ရာဇပရမ္ပရာယ ကေသဥ္စိ မတိဘေဒေ, တံ ဥလ္လိင်္ဂေတိ။ အနုဿဝဝစနေနေဝ ဟိ အနနုဿုတော ဥတ္တရဝိဟာရဝာသီအာဒီနံ မတိဘေဒေ နိရာကရီယတီတိ။ **မဟာသမ္မတဿာ** တိ အဂ္ဂညသုတ္တေ ဝက္ခမာနနယေန ''အယံ နော ရာဇာ''တိ မဟာဇနေန သမ္မန္နိတ့တ ဥပိတတ္တာ ''မဟာသမ္မတော''တိ ဇဝံ သမ္မတဿ။ ယံ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ –

''အာဒိစ္စကုလသမ္ဘူတော၊ သုဝိသုဒ္ဓဂုဏာကရော။
မဟာနုဘာဝေ ရာဇာသိ၊ မဟာသမ္မတနာမကော။

ယော စက္ခုဘူတော လောကဿ၊ ဂုဏရံသိသမုဇ္ဇလော။
တမောနုဒေ ဝိရောစိတ္ထ၊ ဒုတိယော ဝိယ ဘာဏုမာ။

ဌပိတာ ယေန မရိယာဒာ၊ လောကေ လောကဟိတေသိနာ။
ဝဝတ္ထိတာ သက္ကုဏန္တိ၊ န ဝိလင်္ဃယိတုံ ဇနာ။

ယသသ္သိနံ တေဇသ္သိနံ၊ လောကသီမာနုရက္ခကံ။
အာဒိဘူတံ မဟာဝီရံ၊ ကထယန္တိ 'မနူ'တိ ယ''န္တိ။ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၆၇)။

တဿ စ ပုတ္တပပုတ္တပရမ္ပရံ သန္ဓာယ ဇဝံ ဝဒန္တိ –

''တဿ ပုတ္တော မဟာတေဇော၊ ရောဇော နာမ မဟီပတိ။
တဿ ပုတ္တော ဝရရောဇော၊ ပဝရော ရာဇမဏ္ဍလေ။

တဿာပိ ကလျာဏဂုဏော၊ ကလျာဏော နာမ အတြဇော။
ရာဇာ တဿာပိ တနယော၊ ဝရကလျာဏနာမကော။

တဿ ပုတ္တော မဟာဝီရော၊ မန္ဓာတာ ကာမဘောဂိနံ။
အဂ္ဂဘူတော မဟိန္ဒေန၊ အမုရဇ္ဇေန ပူဇိတော။

တဿ သူနု မဟာတေဇော၊ ဝရမန္ဓာတုနာမကော။
'ဥပေါသထော'တိ နာမေန၊ တဿ ပုတ္တော မဟာယသော။

ဝရော နာမ မဟာတေဇော၊ တဿ ပုတ္တော မဟာဝရော။
တဿာပိ ဥပဝရောတိ၊ ပုတ္တော ရာဇာ မဟာဗလော။

တဿ ပုတ္တော မဃဒေဝေါ၊ ဒေဝတုလျော မဟီပတိ။
စတုရာသီတိ သဟဿာနိ၊ တဿ ပုတ္တပရမ္ပရာ။

တေသံ ပစ္ဆိမကော ရာဇာ၊ 'သြက္ကာကော'တိ ဝိဿုတော။
မဟာယသော မဟာတေဇော၊ အခုဒ္ဒော ရာဇမဏ္ဍလေ''တိ။ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၂၆၇)။

ကြဒံ အဋ္ဌကထာနုပရောဓဝစနံ။ ယံ ပန **ဒီပဝံသေ** ဝုတ္တံ –

''ပဌမာဘိသိတ္တော ရာဇာ၊ ဘူမိပာလော ဇုတိန္ဓရော။
မဟာသမ္မတော နာမေန၊ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ ခတ္တိယော။

တဿ ပုတ္တော ရောဇော နာမ၊ ဝရရောဇော စ ခတ္တိယော။
ကလျာဏော ဝရကလျာဏော၊ ဥပေါသထော မဟိဿရော။

မန္ဓာတာ သတ္တမော တေသံ၊ စတုဒီပမှိ ကြဿရော။
ဝရော ဥပဝရော ရာဇာ၊ စေတိယော စ မဟိဿရော''တိအာဒိ။

ယဥ္စ **မဟာဝံသာဒီသု** ဝုတ္တံ –

''မဟာသမ္မတရာဇဿ၊ ဝံသဇော ဟိ မဟာမုနိ။
ကပ္ပာဒိသ္မိံ ရာဇာသိ၊ မဟာသမ္မတနာမကော။

ရောဇော စ ဝရရောဇော စ၊ တထာ ကလျာဏကာ ဒုဝေ။
ဥပေါသထော စ မန္ဓာတာ၊ ဝရကော ပဝရာ ဒုဝေ''တိအာဒိ။

သဗ္ဗမေတံ ယေဘုယျတော အဋ္ဌကထာဝိရောဓဝစနံ။ အဋ္ဌကထာယဉှိ မန္ဓာတုရာဇာ ဆဋ္ဌော ဝုတ္တော, မဃဒေဝ ရာဇာ ကောဒသမော, တဿ စ ပုတ္တပရမ္ပရာယ စတုရာသီတိသဟဿရာဇူနံ ပစ္ဆိမကော သြက္ကာကရာဇာ, တေသု ပန မန္ဓာတုရာဇာ သတ္တမော ဝုတ္တော, မဃဒေဝရာဇာ အနေကေသံ ရာဇသဟဿာနံ ပစ္ဆိမကော, တဿ စ ပုတ္တပရမ္ပရာယ အနေကရာဇသဟဿာနံ ပစ္ဆိမကော သြက္ကာကရာဇာတိ ဧဝမာဒိနာ အနေကဓာ ဝိရောဓဝစနံ အဋ္ဌကထာယံ နိရာကရောတိ။ နနု အတေစုဒ္ဒကေဟ ''ကိရသဒ္ဒေန စေတ္ထ အနုဿဝတ္တေန, ယော ဝုစ္စမာနာယ ရာဇပရမ္ပရာယ ကေသဉ္စိ မတိဘေဒေ, တံ ဥလ္လိင်္ဂေတီ''တိ။ **တေသံ ပစ္ဆတော** တိ မဃဒေဝပရမ္ပရာဘူတာနံ ကဋ္ဌာရဇနကပရိယောသာနာနံ စတုရာသီတိခတ္တိယသဟဿာနံ အပရဘာဂေတိ ယထာနုဿုတံ အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ **ဒီပဝံသာဒီသု** ပန ''ကဋ္ဌာရဇနကရ ညော ပုတ္တပရမ္ပရာယ အနေကခတ္တိယသဟဿာနံ ပစ္ဆိမကော ရာဇာ သုဇာတော နာမ, တဿ ပုတ္တော သြက္ကာ ကော ရာဇာ''တိ ဝုတ္တံ။ မဃဒေဝပရမ္ပရာယ အနေကသဟဿရာဇူနံ အပရဘာဂေ ပဌမော သြက္ကာကော နာမ ရာဇာ အဟောသိ, တဿ ပရမ္ပရာဘူတာနံ ပန အနေကသဟဿရာဇူနံ အပရဘာဂေ ဒုတိယော သြက္ကာကော နာမ ရာဇာ အဟောသိ, တဿပိ ပရမ္ပရာယ အနေကသဟဿရာဇူနံ အပရဘာဂေ တတိယော သြက္ကာကော နာမ ရာဇာ အဟော သိ။ တံ သန္ဓာယာဟ **''တယော သြက္ကာကဝံသာ အဟေသု''** န္တိအာဒိ။

ဇာတိယာ ပဥ္စမဒိဝသေ နာမကမ္မာဒိမင်္ဂလံ လောကာစိဏ္ဏန္တိ ဝုတ္တံ **''ပဥ္စမဒိဝသေ အလင်္ကရိတွာ''** တိ။ **သဟ သာ ဝရံ အအာသိန္တိ** ပုတ္တဒဿနေန ဗလဝသောမနဿပ္ပတ္တော တုရိတံ အဝိမံသိတွာ တုဋ္ဌိအာယဝသေန ဝရံ အ အာသိ ''ယံ ကြစ္ဆသိ, တံ ဂဏှာဟီ''တိ။ **သာ**တိ ဇန္တုကုမာရမာတာ။ **ရဇ္ဇံ ပရိဏာမေတုံ ကြစ္ဆတီ** တိ မမ ဝရအာနံ အနု တရံ ကတွာ ကြမံ ရဇ္ဇံ ပရိဏာမေတုံ ကြစ္ဆတိ။

**ရဇ္ဇံ ကာရေဿန္တီ** တိ ရာဇဘာဝံ မဟာဇနေန မဟာဇနံ တ ကာရာပေဿန္တိ။ **နပ္ပသဟေယျာ** တိ နိတသတွ ထာယ ပရိယတ္တော န ဘဝေယျ။

ကဋ္ဌာရဝဏ္ဏတာယ **ကပိလဗ္ဗာဟ္မဏော** နာမ အဟောသိ။ **နိက္ခမ္မာ** တိ ဃရာတသတော ကာမေဟိ စ နိက္ခမိတ္ဝာ။ **သာကော** နာမ သဗ္ဗသာရမယော ရုက္ခဝိသေသော, ယေန ဟာသာအဒိ ကရီယတေ, တံသမုဒာယဘူတေ ဝနသဏ္ဍေတိ အတ္ထော။ ဘူမိယာ ပဝတ္တံ **ဘုမ္မံ,** တံ ဂုဏအေသံ ဇာလေတိ ဇောတေတိ, တံ တ ဇလတိ ဇောတတိ ဟာကဋ္ဌံ ဘဝတိ တောယာ တိ **ဘုမ္မဇာလာ။ ဟေဋ္ဌာ စာ** တိ တ္တေ **စ**-သဒ္ဒေန ''အသီတိဟတ္ထေ''တိ ဣဒမနုကမုတိ။ **တေသမ္ပိ ပဒေသေ** တိ သာကဝနသဏ္ဍမာဟ။ ခန္ဓပန္တိဝသေန **ဒက္ခိဏာဝဋ္ဋာ။** သာခာပန္တိဝသေန **ဟာစီနာဘိမုခာ။ တေဟီ**တိ မိဂသူကရေဟိ, မဏ္ဍူကမူသိကေဟိ စ။ **တေတိ** သီဟဗျဂ္ဃာဒယော သပ္ပဗိဋ္ဌာရာ စ။

**တ္တော** တိ ဇံ မာပိယမာနေ နဂရေ။ တုမ္ဟာကံ ပုရိသေသု ပရိယာပန္နံ ကေကမ္ပိ ပုရိသံ ပစ္စတ္ထိကဘူတံ အညံ ပုရိသသတမ္ပိ ပုရိသသဟဿမ္ပိ အဘိဘဝိတုံ န သက္ခိဿတီတိ ယောဇနာ။ **စက္ကဝတ္တိဗလေနာ** တိ စက္ကဝတ္တိဗလဘာဝေန။ **အတိသေယ္ယော** တိ အတိဝိယ ဥတ္တမော ဘဝေယ္ယ။ ကပိလဿ ဣသိနော ဝသနဋ္ဌာနတ္တာ **ကပိလဝတ္ထု။**

နေသံ သန္တိကေ ဘဝေယျာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အသဒိသသံယောဂေ**တိ ဇာတိယာ အသဒိသာနံ ဃရာတသပယောဂေ ဟေတုဘူတေ။ **အဝသေသာဟိ** အတ္တနော အတ္တနော ကဏိဋ္ဌာဟိ။

**ဝမှာနာန** န္တိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ, အနန္တရာယိကာယ ပုတ္တဓီတုဝမှာယ ဝမှာနေသု ဇေ ဥဒဟာဒီတိ အတ္ထော။ လောဟိတကတာယ **ကောဝိဋ္ဌာရပုပ္ဖသဒိသာနိ။** ကုဋ္ဌရောဂေ နာမ သာသမသူရိရောက ဝိယ ယေဘုယ္ယေန သင္ကမနသဘာဝေတိ ဝုတ္တံ **''အယံ ရောဂေ သင္ကမတီ''** တိ။ **ဥပရိ** ပဒရေန **ပဋ္ဋိစ္ဆာဒေတွာ ပံသုံ** ရာသိကရဏေန **ဒတ္ဝာ။ နာဋ္ဌကိတ္တိယော** နာမ နစ္စဋ္ဌိယော။ ရာဇဘရိယာယော **သြရောဓာ** နာမ။ **တဿာ** တိ သုသိရဿ။ **မိဂသကုဏာဒီ** နန္တိ တ္တေ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဝနစရကပေတာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။

တသ္မိံ ရာမရညေ နိသိန္နေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပဒရေ**တိ အရဗဖလကေ။ ခတ္တိယမာယာရောစနေန **အတ္တနော ခတ္တိယဘာဝံ ဇာနာပေတွာ။**

**မာတိက** န္တိ မာတိတော အာဂတံ။ **ဟာဘတ** န္တိ မူလဘဏ္ဍံ, ပဏ္ဏာကာရော တ။ **ရညော**တိ ရာမရာဇဿ ဇေဋ္ဌပုတ္ တဘူတဿ ဗာရာဏသိရညော။ **တတ္ထာ** တိ ဗာရာဏသိယံ။ **ဣဓေတ**ိ ဟိမဝန္တပဿေယေဝ။ **နဂရ**န္တိ ရာဇဓာနီဘူတံ မဟာနဂရံ။ **ကောလရုက္ခေ** နာမ ကုဋ္ဌဘေသဇ္ဇပကေ ဇောတ ရုက္ခဝိသေသော။ **ဗျဂ္ဃပထေ** တိ ဗျဂ္ဃမဂ္ဂေ။

**မာတုလာ**တိ မာတု ဘာတရော။ **ကေသဂ္ဂဟဏ** န္တိ ကေသဝေဏိဗန္ဓနံ။ **ဒုဿဂ္ဂဟဏ** န္တိ ဝတ္ထဿ နိဝသနာကာရော။ **နှဟာနတိတ္ထ** န္တိ ယထာဝုတ္တာယ ဟောက္ခရဏိယာ ဥဒကနှဟာနတိတ္ထံ။ ဣဒအနိပိ တေသံ ဇာတိသမ္ဘေအဘာဝံ ဒဿေန္တော **''ဇံ တေသ''**န္တိအာဒိမာဟ။ **အာတဟော** အရိကာဟရဏံ။ **ဝိတဟော** အရိကာအနံ။ **တတ္ထာ** တိ တေသု သက္ယကောလိယေသု။ ဓာတုသဒ္ဒာနမနေကတ္ထတ္တာ သမုသဒ္ဒော နိတသတ္တောတိ ဝုတ္တံ **''ဝသန္တိ''** တိ။ **အင်္ဂေ** တိ ဥပယောဂတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ, အာဒ္ဒတ္တေ စ အဂ္ဂသဒ္ဒော, ကိရိယာဝိသေသောတိ စ ဒဿေတိ **''တံ အင်္ဂ''**န္တိအာဒိနာ။ ယဒေတ္တ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ ''အထ ခော အမ္ဗဋ္ဌ ရာဇာ ဩက္ကာကော ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ 'သက္ယာ ဝတ ဘော ကုမာရာ, ပရမသက္ယာ ဝတ ဘော ကုမာရာ'တိ, တဒင်္ဂေ ခော ပန အမ္ဗဋ္ဌ သက္ယာ ပညာယန္တိ''တိ, တဒေတံ သဒ္ဒတော, အတ္ထတော စ သာဘာဝိကနိဗ္ဗစနနိဒဿနံ ''သကာဟိ ဘဂိနီဟိပိ သဒ္ဓိံ သံတသဝသေန ဇာတိသမ္ဘေ ဒမကတ္ဝတ ကုလဝံသံ အနုရက္ခိတုံ သက္ကုဏန္တိ သမတ္ထေန္တီတိ **သက္ယာ''** တိ တေယေဝ သဒ္ဒရစနာဝိသေသေန **သာကိယာ။** ယံ ပနေတံ သက္ကတနိဃဏ္ဍုသတ္ထေသု ဝုတ္တံ –

''သာကရုက္ခပဋ္ဋိစ္ဆန္နံ၊ တသံ ယသ္မာ ပုရာကံသု။
တသ္မာ ဒိဋ္ဌာ ဝံသဇာတေ၊ ဘုဝိ 'သက္ယာ'တိ ဝိဿုတာ''တိ။

တဒေတံ သဒ္ဒမတ္တံ ပတိ အသာဘာဝိကနိဗ္ဗစနနိဒဿနံ ''ကပိလမုနိနော ဝသနဋ္ဌာနေ သာကဝနေ ဝသန္တီတိ **သက္ယာ, သာကိယာ''**တိ စ။

ကာဠဝဏ္ဏတာယ **ကဏ္ဍော်ဟာ** နာမာတိ ဝုတ္တံ **“ကာဠဝဏ္ဏာ”**တိအာဒိ။ ဟနုယံ ဇာတာ **မဿု၊** ဥတ္တရောဋ္ဌေ ဇာတာ **ဒါဌိကာ။** ကွဒ္ဓ အတ္ထမတ္တေန ဝုတ္တံ, တဒ္ဓိတဝသေန ပန ယထာ တေရ ဟိ ယက္ခော “ပိသာစော”တိ သမညာ, ဧဝံ တအ “ကဏ္ဍော်ဟာ”တိ, တသ္မာ ဇာတမတ္တေယေဝ သဗ္ဗာဟရဏေန ပိသာ စသဒိသတာယ **ကဏ္ဍော်ဟာ**တိ။ တထာဟိ ဝုတ္တံ “ယထာ ခော ပန အမ္ဗဋ္ဌ ဧတရဟိ မနုဿာ ပိသာစေ ဒိသွာ ‘ပိသာ စာ’တိ သဉ္ဇာနန္တိ, ဧဝမေဝ ခော အမ္ဗဋ္ဌ တေန ခော ပန သမယေန မနုဿာ ပိသာစေ ‘ကဏှာ’တိ သဉ္ဇာနန္တိ”တိ အာဒိ။ တတ္ထ **ပိသာစော ဇာတော**တိ ကွအနိ ဟာကဋ္ဌနာမေန သုဝိညာပနတ္ထံ ပုရိမပဒသ္သေဝ ဝေဝစနံ ဝုတ္တံ။ “န သက ဗဋ္ဌေန မုခေန ဗ္ဗာဟရိဿာမီ”တိအာဒီသု (ပာစိ. ၆၁၉) ဝိယ ဥပသဂ္ဂဝသေန သဒ္ဒကရဏတ္တော ဟရသဒ္ဒော, ပုန ဒု တိယောပသဂ္ဂေန ယုတ္တော ဥစ္စာသဒ္ဒကရဏေ ဝတ္တတီတိ ဝုတ္တံ **“ဥစ္စာသဒ္ဒမကာသီ”** တိ။

၂၆၈. အတ္တနော **ဥပာရမ္ဘမောစနတ္ထာယာ** တိ အာစရိယေန, အမ္ဗဋ္ဌေန စ အတ္တနော အတ္တနော ဥပရိ ပာပေတဗ္ဗ ဗောပတဒဿ အပနယနတ္ထံ။ “အတ္တနော”တိ ဟေတံ ဝိစ္ဆာလောပဝစနံ။ **ပရိဘိန္ဒိဿတီ** တိ အနတ္ထကာမတာပဝေဒ နေန ပရိဘေဒံ ကရိဿတိ, ပေသုညံ ဥပသံဟရိဿတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အတ္ထဝိညာပနေ သာခနတာယ တစာ ဧဝ ကရဏံ **တက္ကရဏံ** နိရုတ္တိနယေန, တံ ကလ္ယာဏမဿာတိ **ကလ္ယာဏတက္ကရဏော။ အသ္မိံ ဝစနေ** တိ ဧတ္တ တသဒ္ဒေန ကာမံ “စတ္တာရောမေ ဘော ဂေါတမ ဝဏ္ဏာ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၂၆၆) အမ္ဗဋ္ဌေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တော ဇာတိတအော ပရာမသိတဗ္ဗော ဟောတိ, တထာပေသ ဇာတိတအော ဝေဒေ ဝုတ္တဝိဓိနာယေဝ တေန ပဋိမန္တေတဗ္ဗော, တသ္မာ ပဋိမန္တနဟေတုဘာဝေန ပသိဒ္ဓံ ဝေဒတ္တယဝစနမေဝ ပရာမသိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ **“အတ္တနာ ဥဂ္ဂ ဟိတေ ဝေဒတ္တယဝစနေ”**တိ။ ကွအနိ “ဟေရာဏံ ခော ပန တေ အမ္ဗဋ္ဌ မာတာပေတ္တိက”န္တိအာဒိနာ ဘဂဝတာ ဝု တ္တဝစနဿပိ ပရာမသနံ ဒဿေန္တော **“တေသ္မိံ တ အသိပုတ္တဝစနေ”** တိ အာဟ။ အပိစ **ပဋိမန္တေတု** န္တိ ဧတ္ထ ပဋိမန္တနာ နာမ ပဉ္ဟာဝိဿဇ္ဇနာ, ဥတ္တရိကထနာ တ, တသ္မာ အတ္ထဒွယာနုရူပံ တဗ္ဗိသယဿ တ-သဒ္ဒေန ပရာမသနံ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂၆၉. **တာတ**တိ မန္တနာယ ပဌမမေဝ, အကတာယ ဧဝ မန္တနာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒုဇ္ဈာနာ** တိ ဒုဗ္ဗိညေယျ ယာ, ပဌမမေဝ သီသမုက္ခိပိတုံ အသမတ္ထနတော , ဇာတိယာ စ ဒုဗ္ဗိညေယျတ္တာ, အဋ္ဌသု စ ဒုက္ကရဏတော အ မ္ဗဋ္ဌော သယမေဝ မောစေတူတိ အဓိပ္ပာယော။ အတ္တနာဝ သဏ္ဌသု ကွဗ္ဗာတဒနိဟာတနေန အတ္တနော ဥပရိ ဟာပုဏာနံ သန္ဓာယ **“အတ္တနာ ဗဒ္ဓံ ပုဋ္ဌက”** န္တိ ဝုတ္တံ, အတ္တနာဝ ဗဒ္ဓံ ပုဋ္ဌောဋ္ဌိန္တိ အတ္ထော။

၂၇၀. **ဓမ္မော** နာမ ကာရဏံ “ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ”တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၁၈ အာဒယော) ဝိယ, ဓမ္မေန သဟ ဝတ္တတီတိ သဟဓမ္မော, သော ဧဝ **သဟဓမ္မိကော** တိ အာဟ **“သဟေတုကော”**တိအာဒိ, ပရိယာယဝစနမေတံ။ ဇနကော တ **ဟေတု,** ဥပတ္ထမ္ဘကော **ကာရဏံ။ အညေန** အဋ္ဌာနုဂတေန **အညံ** အဋ္ဌာနုဂတံ **ဝစနံ။** တေနာဟ **“ယော ဟိ”**တိအာဒိ။

**တတော**တိ ဒွိက္ခတ္တုံ စောဒနာတော ပရံ, တတိယစောဒနာယ အနာဂတာယ ဧဝ ပက္ကမိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟော တိ။

၂၇၁. ပူဇိတဗ္ဗတော သက္ကော ဒေဝရာဇာ **ယက္ခော** နာမ။ ယော အဂ္ဂိသ္မ ပကတိဝဏ္ဏော, တေန သမန္နာဂတန္တ တိ ဝုတ္တံ **“အာဒိတ္တန္တိ အဂ္ဂိဝဏ္ဏာ”** န္တိ။ **ကန္ဒလော** နာမ ပုပ္ဖုပဂရုက္ခဝိသေသော, ယဿ သေတံ ပုပ္ဖံ ပုပ္ဖတိ, မ ကုဠမ္ဘိဿ သေတဝဏ္ဏံ အဋ္ဌာကာရံ ဟောတိ။ **ဝိရူပရူပ**န္တိ ဝိပရီတရူပသဏ္ဌာနံ။

အဋ္ဌမသတ္တာဟေ အဇပာလနိဂြောဓမူလေ နိသိန္နဿ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဿ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏံ အပ္ပောဿုက္ကတံ သန္ဓာယ **“အပာဋ္ဌေတ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဝတ္တမာနေ** တိ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနေ, အနနုဝတ္တမာနေ တ။ **တသ္မာ** တိ တအ တထာပဋိညာတတ္တာ။ **တာသေတွေတ ပဉ္ဟံ ဝိဿဇ္ဇာပေဿာမီတိ အာဂတော** ယထာ တံ မူလပဏ္ဏာသကေ အာဂတ ဿ သစ္စကပရိဗ္ဗာဇကဿ သမာဂမေ (မ. နိ. ၁.၃၅၇)။

“ဘဂဝတ စေဝ ပဿတိ အမ္ဗဋ္ဌော စာ”တိ ဧတ္ထ ကွတရေသမဒဿနေ ဒုဝိဓမ္ပိ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **“ယဒိ ဟိ”**တိအာဒိမာဟ။ **ဟိ**-သဒ္ဒော ကာရဏတ္ထေ နိပါတော။ ယသ္မာ အဂရု, ယသ္မာ စ ဝဒေယျုံ, တသ္မာတိ သမ္ဗန္ဓော။ အညေသမ္ပိ သာဓာရဏတော **အဂရု** အဘာရိယံ။ **အာတဟေတွတ**တိ မန္တဗလေန အဝှာဟာနံ ကတွတ။ **တဿာ** တိ အမ္ဗ

ဋ္ဌသ္သ။ **အန္တောကုစ္ဆိ** အန္တအန္တဂုဏာဒိကော။ **တဒသင္ဃင္ဃေ** တိ တစာသင္ဃင္ဃနေ။ **မညမာနော**တိ မညနတော။ သမ္ဗန္ဓဒသ္သနဉ္စေဟတံ။

၂၇၂. **တာဏံ ဂဝေသမာနော**တိ ''အယမေဝ သမဏော ကေတမော ဣတော ဘယတော မမ တာယကော''တိ ဘဂဝန္တံယေဝ ''တာဏ''န္တိ ပရိယေသန္တော , ဥပဂစ္ဆန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သေသပဒဒ္ဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ **တာယတီ**တိ ယထူပဋ္ဌိတဘယတော ဟာလေတိ။ တေနာဟ **''ရက္ခတီ''** တိ, ကတ္တုသာဓနမေတံ။ **နိလီယတီ**တိ ယထူပဋ္ဌိတေနေဝ ဘယေန ဥပဒ္ဒုတော နိလီနော ဟောတိ, အဓိကရဏသာဓနမေတံ။ **သရ**သဒ္ဒော ဟိံသနေ, တဥ္စ ဝိဒ္ဓံသနမေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ ဝုတ္တံ **''ဘယံ ဟိံသတိ ဝိဒ္ဓံသေတီ''** တိ, ကတ္တုသာဓနမေတံ။

## အမ္ဗဋ္ဌဝံသကထာဝဏ္ဏနာ

၂၇၄. **ဂင်္ဂာယ ဒက္ခိဏတော** တိ ဂင်္ဂာယ နာမ နဒိယာ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂေ။ **ဗြာဟ္မဏတာပသာ** တိ ဗြဟ္မကုလိနော တာပသာ။ သရံ တ သတ္တိအာဒယော တ ပရသ္သ ဥပရိ ခိပိတုကာမဿ မန္တာနုဘာဝေန ဟတ္ထံ န ပရိဝတ္တတိ, ဟတ္ထေ ပန အပရိဝတ္တန္တေ ကုတော အာဝုဓံ ပရိဝတ္တိဿတီတိ တထာ အပရိဝတ္တနံ သန္ဓာယ **''အာဝုဓံ န ပရိဝတ္တတီ''**တိ ဝုတ္တံ။ **ဘဒ္ဒံ ဘော** တိ သမ္ပဋိစ္ဆနံ, သာဓူတိ အတ္ထော။ ခနုနာ ခိတ္တသရေန အဂမနီယံ သသမ္ဘာရကထာနယေန **''ခနု အဂမနီယ''**န္တိ ဝုတ္တံ ယထာ ''ခနုနာ ဝိဇ္ဈတိ, စက္ခုနာ ပဿတီ''တိ။ **အမ္ဗဋ္ဌံ နာမ ဝိဇ္ဇံ** န္တိ သတ္တာနံ သရီရေ အမ္ဗဋ္ဌံ ဌပေတီတိ **အမ္ဗဋ္ဌာ** နိရုတ္တိနယေန, ဧဝံလဒ္ဓနာမံ မန္တဝိဇ္ဇန္တိ အတ္ထော။ ယတော အမ္ဗဋ္ဌာ ဝိဇ္ဇာ ဧတဿိံ အတ္ထီတိ ကတ္ဝာ ကဏ္ဍော ဣသိ **''အမ္ဗဋ္ဌော''** တိ ပညာယိတ္ထ, တဗ္ဗံသဇာတတာယ ပနာယံ မာဏဝေါ **''အမ္ဗဋ္ဌော''** တိ ဝေါဟရီယတိ။ သော ကိရ ''ကထံ နာမာဟံ ဒိသာယ အသိယာ ကုစ္ဆိမ္ဟိ နိဗ္ဗတ္တော''တိ တံ ဟီနံ ဇာတိံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ''ဟန္ဒာဟံ ယထာ တထာ ဣမံ ဇာတိံ သောဓေဿာမီ''တိ နိဂ္ဂတော။ တေန ဝုတ္တံ **''ဣဒါနိ မေ မနောရထံ ပူရေဿာမီ''**တိ။ အယဉ္စဟိဿ မနောရထော – ဝိဇ္ဇာဗလေန ရာဇာနံ တာသေတွာ တဿ ဓီတရံ လဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ မယ္ဟံ အသဇာတိ သောဓိတာ ဘဝိဿတီတိ။

**သေဋ္ဌမန္တေ** တိ သေဋ္ဌဘူတေ ဝေဒမန္တေ။ **ကော နု** ကိံ ကာရဏာ **အသိပုတ္တော** သမာနော မဒ္ဒရူပိံ ဓီတရံ ယာစတီတိ အတ္ထော။ ခုရတိ ဆိန္ဒတိ, ခုရံ တ ဟာတိ ပိဝတီတိ **ခုရပ္ပော,** ခုရမဿ အဂ္ဂေ အပ္ပီယတိ ဌပီယတီတိ တ **ခုရပ္ပော,** သရော။ **မန္တာနုဘာဝေန** ရညော ဗာဟုက္ခမ္ဘမတ္တံ ဇာတံ, တေန ပန ဗာဟုက္ခမ္ဘေန ''ကော ဇာနာတိ, ကိံ ဘဝိဿတီ''တိ ရာဇာ ဘီတော ဥဿင်္ကီ ဥတ္ရန္တော အဟောသိ။ တထာ စ ဝုတ္တံ **''ဘယေန ဝေဓမာနော အဋ္ဌာသီ''**တိ။

**သရဘင်္ဂဇာတကေ** (ဇာ. ၂.၁၇.၅၂) အာဂတာနံ ဒဏ္ဍကီရာဇာဒီနံ ပဝတ္တိ ဩက္ကာကရာဇာ အဟောသိ, တေသံ ပဝတ္တိံ စ သဗ္ဗတ္ထ စိရကာလံ ပာကဋာတိ အာဟ **''ဒဏ္ဍကီရညော''** တိအာဒိ။ အပရဒ္ဓဿ ဒဏ္ဍကီရညော, အပရဒ္ဓေ နာဠိကေရော, အဇ္ဇုနော စာတိ သမ္ဗန္ဓော။ သတိပိ တလုကာဒိဝသေ အာဝုဓဝသေနေဝ ဝိနာသောတိ ဝုတ္တံ **''အာဝုဓဝုဋ္ဌိယာ''**တိ။ ''အယမ္ပိ ဤဒိသော မဟာနုဘာဝေါ''တိ မညမာနာ ဧဝံ **စိန္တယန္တာ ဘယေန အတေစု** န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ဥဒ္ဒြိယိဿတီ** တိ ဘိန္ဒိယိဿတိ။ ကမ္မရူပဉ္စေဟတံ ''ပထဝီ''တိ ကမ္မကတ္တုဝသေန ဝုတ္တတ္တာ ယထာ ''ကုသုလော ဘိဇ္ဇတီ''တိ။ တေနာဟ **''ဘိဇ္ဇိဿတီ''** တိ။ **ထုသမုဋ္ဌိ** တိ ပလာသမုဋ္ဌိ, ဘုသမုဋ္ဌိ တ။ ကသ္မာတိ အာဟ **''သရသန္ထမ္ဘနမတ္တေ''** တိအာဒိ။

ဘီတတသိတာ ဘယဝသေန ဆမ္ဘိတသရီရာ ဥဒ္ဒဂ္ဂလောမာ ဟောန္တိ ဟဋ္ဌလောမာ, အဘီတတသိတာ ပန ဘယုပဒ္ဒတဘာဝတော အစ္ဆမ္ဘိတသရီရာ ပတိတလောမာ ဟောန္တိ အဟဋ္ဌလောမာ, ခေမေန သောတ္ထိနာ တိဋ္ဌန္တိ, တာယ ပန ပတိတလောမတာယ တဿ သောတ္ထိဘာဝေါ ဟာကဋော ဟောတီတိ ဖလေန ကာရဏံ ဝိဘာဝေတုံ ဟာဋ္ဌိယံ ''ပလ္လောမော'တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **''ပန္နလောမော''** တိအာဒိနာ။ နိရုတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိ ယထာ တံ **ဘယဘေရဝသုတ္တေ** ''ဘိယျော ပလ္လောမမာပာဒိံ အရညေ ဝိဟာရာယာ''တိ (မ. နိ. ၁.၃၆ အာဒယော)။ **ဣဒ**န္တိ ဩသာနဝစနံ။ ''သစေ မေ ရာဇာ တံ အရိကံ ဒဿတိ, ကုမာရော သောတ္ထိ ပလ္လောမော ဘဝိဿတီ''တိ ပဋိညာကရဏံ ပကရဏာတောယေဝ ပာကဋံ။ **တေနာ**တိ ကဏ္ဍေ့ဟန။ **မန္တေ** တိ ဗာဟုက္ခမ္ဘကမန္တဿ ပဋိပ္ပဿမ္ဘကဝိဇ္ဇာသင်္ခာတေ မန္တေ

တော။ ဝေရူပာနဥပ္ပြာတိ ဘယုပဒ္ဒဝကရာနံ မန္တာနံ ကော်သေနေဝ ပဋိပ္ပဿမ္ဘကမန္တာဟောန္တိ ယထာ တံ ကုသုမာရကဝိဇ္ဇာဒီနံ။ **ပရိဝတ္တိတော** တိ ပဇပ္ပိတော။ အတ္တနော ဓိတုယာ အပတာဒမောစနတ္ထံ တံ အဒာသံ ဘုဇိဿံ ကရောတိ။ တသ္မာ အနုရူပေ ဣဿရိယေ ဌပနတ္ထံ **ဉဋ္ဌာရေ စ နံ ဌာနေ ဌပေသိ။ ကေန ပကေ္ခနာ** တိ မာတုပကေ္ခန။ ကရုဏာယန္တော **သမဿာသနတ္ထံ အာဟ,** န ပန ဥစ္စာကုလီနဘာဝဒဿနတ္ထံ။ တေနာဟ **"အထ ခော ဘဂဝါ"**တိအာဒိ။

## ခတ္တိယသေဋ္ဌဘာဝဝဏ္ဏနာ

၂၇၅. **ဗြာဟ္မဏေသု** တိ တေဟာရမတ္တံ, ဗြာဟ္မဏာနံ သမီပေ ဗြာဟ္မဏေဟိ လဒ္ဓဗ္ဗာနိ အာသနာဒီနိ လဘေထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဗြာဟ္မဏာနံ အန္တရေ"** တိ။ ကေဝလံ ဝေဒသတ္တာနုရူပံ ပရလောကဂတေ သဒ္ဓေ ဓာယ ဧဝ ကာတဗ္ဗံ, န တဒညံ ကိဉ္စိ အဘိပတ္ထေန္တေနာတိ **သဒ္ဓ** န္တိ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတုံ **"မတကေ ဥဒ္ဒိဿ ကတဘတ္တေ"**တိ ဝုတ္တံ။ **မင်္ဂလာဒိဘတ္တေ** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဉဿဝဒေဝတာရာဓနာဒိဘတ္တေ သင်္ဂဏှာတိ။ **ယညဘတ္တေ** တိ ပါပသညမာဒိဝသေန ကတဘတ္တေ။ "ပါပသညမာဒိဘတ္တော ဘဝိဿတီ"တိအာဒိနာ ဟိ အဂ္ဂိ ဟောမော ဣဓ ယည်။ **ပါဟုနကာန**န္တိ အတိထီနံ။ အနာဂန္တုကာနမ္ပိ ပါဟေဏကဘတ္တံ "ပါဟုန"န္တေဝ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ပဏ္ဏာကာရဘတ္တေ တ"** တိ။ **အာဝဋံ** နိဝါရဏံ။ **အနာဝဋံ** အနိဝါရဏံ။ **ခတ္တိယဘာဝံ အပ္ပတ္တော** ဥဘတော သုဇာတဘာဝတော။ တေနာဟ **"အပရိသုဒ္ဓေါ"** တိ။

၂၇၆. **ဣတ္ထိယာ တ ဣတ္ထိံ ကရိတွာ** တိ ဧတ္ထ ကရဏံ နာမ ကိရိယာသာမညဝိသယံ ကရဘူဓာတုနံ အတ္ထဝသေန သဗ္ဗဓာတုဝန္တောဂဓတ္တာတိ အာဟ **"ပရိယေသိတွာ"**တိ။ ခတ္တိယကုမာရဿ ဘရိယာဘူတံ ဗြာဟ္မဏကညံ ဣတ္ထိံ ပရိယေသိတွာ ဂဟေတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ဣတ္ထိယာ တ ခတ္တိယာဝ သေဋ္ဌာ, "ဟီနာ ဗြာဟ္မဏာ"တိ ဟာဒ္ဓိ မုအာဟရိတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **"ပုရိသေန တ ပုရိသံ ကရိတွာတိ** ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၇၆) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ တတ္ထာပိ ဟိ ခတ္တိယကညာယ ပတိဘူတံ ဗြာဟ္မဏကုမာရံ ပုရိသံ ပရိယေသိတွာ ဂဟေတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ပုရိသေန တ ခတ္တိယာဝ သေဋ္ဌာ, ဟီနာ ဗြာဟ္မဏာတိ ယောဇနာ။ **ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ပကရဏေ** တိ ဧတ္ထ **ပကရဏံ** နာမ ကာရဏံ "တေသ္မိံ နိဒါနေ တေသ္မိံ ပကရဏေ"တိအာဒီသု (ပါစိ. ၄၂, ၉၀) ဝိယ, တသ္မာ ရာကဒိဝသေန ပက္ခလိတေ ဌာနေ ဟောတုဘူတေတိ အတ္တော, တံ ပန အတ္ထတော အပရာဓော, သော စ အကတ္တဗ္ဗကရဏန္တိ အာဟ **"ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဒေသေ"**တိအာဒိ။ ဘဿသဒ္ဒေါ ဘသ္မပရိယာယော။ ဘသီယတိတိ နိရတ္ထကဘာဝေန ခိပီယတီတိ ဟိ **ဘဿံ,** ဆာရိကာ။ "ဝဓိတွာ"တိ ဧတဿ အတ္ထဝစနံ **"သြကိရိတွာ"**တိ။

၂၇၇. ကမ္မကိလေသေဟိ ဇနေတဗ္ဗော, တေဟိ တ ဇာယတီတိ ဇနိတော, သော ဝ **ဇနေတော,** မနုဿော ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "ယေ ဂေတ္တပဋိသာရိနော"တိ။ တဒေတံ ပဇာဝစနံ ဝိယ ဇာတိသဒ္ဒဝသေန ဗဟုမ္ဘိ ဂေဝစနန္တိ အာဟ **"ပဇာယာတိ အတ္တော"** တိ။ တေသ္မိံ ဇနေတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ **ပဋိသရန္တိ** တိ ဂေတ္တံ ပဋိစ္စ "အဟံ ဂေတမော, အဟံ ကဿပေါ"တိအာဒိနာ သရဏံ ကရောန္တိ ဝိစိနန္တိ။

ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ဝိဇ္ဇာစရဏကထာဝဏ္ဏနာ

၂၇၈. ဣမသ္မိံ ပန သိလောကေ အာဟရိယမာနေ ဗြဟ္မဂရုကာ သဒ္ဒေယျတံ အာပဇ္ဇိဿန္တိ, အမ္ဗဋ္ဌော စ "ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော"တိ ပဒံ သုတွာ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ပုစ္ဆိဿတိ, ဧဝမယံ ဝိဇ္ဇာစရဏပရိဒီပနီ ဒေသနာ မဟာဇနဿ သာတ္ထိကာ ဘဝိဿတီတိ ပဿိတွာ လောကနာထော ဣမံ သိလောကံ သနင်္ကုမာရဘာသိတံ အာဟရီတိ ဣမမတ္ထမ္ပိ ဝိဘာဝေန္တော **"ဣမာယ ပန ကထာယာ"**တိအာဒိမာဟ။ ဣတရထာ ဟိ ဘဂဝတော ပိ အသဗ္ဗညူ ပရာဝဿယော ဘဝေယ္ယ, န စ ယုဇ္ဇတိ ဘဂဝတော ပရာဝဿယတာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတော။ တေနာဟ "အဟမ္ပိ ဟိ, အမ္ဗဋ္ဌ, ဧဝံ ဝဒာမီ"တိအာဒိ။ **ဗြာဟ္မဏသမယေ သိဒ္ဓ** န္တိ ဗြာဟ္မဏလဒ္ဓိယာ ပါကဋံ။ ဝဏ္ဏမာနနယေန **ဇာတိတအာဒိပဋိသံယုတ္တံ။ "သံသန္ဒိတွာ** တိ ဃဋေတွာ, အဝိရုဒ္ဓံ ကတွာတိ အတ္တော"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၇၇) အာစရိယေနဝုတ္တံ။ ဣတအာနိ ပန ပေဟတ္တကေသု "ပဋိက္ခိပိတွာ"တိ ပါဌော ဒိဿတိ, သော အယုတ္တော။ ကသ္မာတိ စေ? န ဟိ ဟဋ္ဌိယံ ဗြာဟ္မဏ

သမယသိဒ္ဓံ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ပဋိက္ခိပတိ, တဒေဝ အမ္ဗဋ္ဌေန စိန္တိတံ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ဃဋေတွာ အဝိရုဒ္ဓံ ကတွာ အနုတ္တရံ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ဒေသေတီတိ။

**တအေတိ** လဒ္ဓိ, ဝစီဘေအေ တ။ တေနာဟ **“ဗ္ရာဟ္မဏ။ပေ။အာဒိဝစန”** န္တိ။ လဒ္ဓိပိ ဟိ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာ ဝစန မေဝ။ **က္လဒန္တိ** အဇ္ဈေနဇ္ဈာပနယဇနယာဇနာဒိကမ္မံ, န ဝေဿဿ, န ခတ္တိယဿ, န တဒညေသန္တိ အတ္ထံ **အာဒိ**သဒ္ဒေန သင်္ဂဏှာတိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ကေတ္တကတဒမာနတဒေသု။ တတ္ထာပိ ဟိ **ကေတ္တကတအေ** တိ ကေတ္တံ အာရဗ္ဘ တအေ, ကဿပဿေဝိဒံ ဝဋ္ဋတိ, န ကောသိယဿာတိအာဒိဝစနန္တိ အတ္ထော။ **မာနတအေ**တိ မာနံ အာရဗ္ဘ အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနဝသေန တအေ, ဗ္ရာဟ္မဏဿေဝိဒံ ဝဋ္ဋတိ, န သုဒ္ဒဿာတိအာဒိဝစနန္တိ အတ္ထော။ **ဇာတိတဒေ ဝိနိဗဒ္ဓါ** တိ ဇာတိသန္နိဿိတတဒေ ပဋိဗဒ္ဓါ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ ကေတ္တကတဒဝိနိဗဒ္ဓါဒီသု။ **ကေတ္တကတဒဝိနိဗဒ္ဓါ**တိ ဟိ ကေတ္တကတဒေ ဝိနိဗဒ္ဓါ။ **မာနတဒဝိနိဗဒ္ဓါ** တိ မာနတဒေ ဝိနိဗဒ္ဓါ, ယေ ဟိ ဗ္ရာဟ္မဏဿေဝ အဇ္ဈေနဇ္ဈာပနယဇနယာဇနာဒယောတိ ဧဝံ အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနဝသေန ပဝတ္တာ, တေ မာနတဒဝိနိဗဒ္ဓါ စ ဟောန္တိ။ **အာတဟဝိတဟဝိနိဗဒ္ဓါ** တိ အာတဟဝိတဟေသု ဝိနိဗဒ္ဓါ။ ယေ ဟိ ဝိနိဗဒ္ဓတ္တယဝသေန “အရဟသိ တ မံ တွံ, န တ မံ တွံ အရဟသီ”တိ ဧဝံ ပဝတ္တနကာ, တေ အာတဟဝိတဟဝိနိဗဒ္ဓါ စ ဟောန္တီတိ က္လမမတ္တသေသံ သန္ဓာယ **“သေ နယော”**တိ ဝုတ္တံ။ အာတဟဝိတဟဝိနိဗဒ္ဓဘာဝဝိဘာဝနတ္ထဉ္ဟိ “အရဟသိ တ မံ တွံ, န တ မံ တွံ အရဟသီ”တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ, တဒေတံ ဇာတိတအာဒီဟိ တီဟိ ပဒေဟိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အာဝုတ္တိအာဒိနယေန ဟိ ဇာတိတအာဒယော ဒွိက္ခတ္တုမတ္တဒီပကာ။ တထာ ဟိ အာစရိယေန ဝုတ္တံ “ယေ ပန အာတဟဝိတဟဝိနိဗဒ္ဓါ, တေ ဧဝ သမ္ဗန္ဓတ္တယဝသေန ‘အရဟသိ တ မံ တွံ, န တ မံ တွံ အရဟသီ’တိ ဧဝံ ပဝတ္တနကာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၇၈)။

နနု ပုဗ္ဗေ ဝိဇ္ဇာစရဏံ ပုဋ္ဌံ, ကသ္မာ တံ ပုန ပုစ္ဆတီတိ စောဒနံ သောဓေန္တော **“တတော အမ္ဗဋ္ဌော”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ယတ္ထာ** တိ ယဿံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိယံ။ ဗ္ရာဟ္မဏသမယသိဒ္ဓံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **လဂ္ဂိဿာမာ** တိ ဩလဂ္ဂ အန္တောဂဓာ ဘဝိဿာမ။ **တတော**တိ တာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒာယ။ **အဝက္ခိပိ** တိ အဝစာသိ။ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇာစရဏာနိယေဝ “ဝိဇ္ဇာစရဏာနီ”တိ ဂဟေတွာ ဌိတော ဟိ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇာစရဏေသု ဝိဘဇိယမာနေသု သော တတော ဒူရတော အပနီတော နာမ ဟောတိ။ **ယတ္ထာ** တိ ယဿံ ပန ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိယံ။ အနုတ္တရဝိဇ္ဇာစရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဇာနနကိရိယာယောဂေ ကမ္မမ္ပိ ယုဇ္ဇနကိရိယာယောဂေ ကတ္တာယေဝ ဥပပန္နော။ ပဓာနကိရိယာပေက္ခာ ဟိ ကာရကာတိ ဝုတ္တံ **“အယံ နော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ ဉာတုံ ဝဋ္ဋတီ”** တိ။ ဧဝမီဒိသေသု။ **သမုဒာဂမတော**တိ အာဒိသမုဋ္ဌာနတော။

၂၇၉. ကာမံ စရဏပရိယာပန္နတ္တာ စရဏဝသေန နိယျာတေတုံ ဝဋ္ဋတိ, အမ္ဗဋ္ဌဿ ပန အသမပထဂမနံ နိတရေန္တော သီလဝသေနေဝ နိယျာတေတီတိ က္လမမတ္တံ ဝိဘာဝေတုံ **“စရဏပရိယာပန္နမ္ပိ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဗြဟ္မဇာလေ (ဒီ. နိ. ၁.၇, ၁၁, ၂၁) ဝုတ္တနယေန ခုဒ္ဒကာဒိဘေဒံ **တိဝိဓံ သီလံ။ သီလဝသေနေတ**တိ သီလပရိယာယဝသေနေဝ။ **ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ သီလ**န္တိ ဗ္ရာဟ္မဏာနံ ဇာတိသိဒ္ဓံ အဟိံသနာဒိယမနိယမလက္ခဏံ အပ္ပမတ္တကံ သီလံ။ **တသ္မာ** တိ တထာ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ, အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနံ သီလမတ္တမ္ပိ နိဿာယ လဂ္ဂေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။ **“တတ္ထ တတ္ထေဝ လဂ္ဂေယျာ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံယေဝ ဗ္ရာဟ္မဏသမယသိဒ္ဓေ သီလမတ္တေ ‘စရဏ’န္တိ လဂ္ဂေယျာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၇၉) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, တဒေတံ အဋ္ဌကထာယမေဝ သာကာရဝစနဿ ဝုတ္တတ္တာ ဝိစာရေတဗ္ဗံ, အဓိပ္ပာယမတ္တဒဿနံ တ ဧတံ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – **တတ္ထ တတ္ထေဝ လဂ္ဂေယျာ** တိ တသ္မိံ တသ္မိံယေဝ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာန သီလမတ္တပဋိသံယုတ္တဋ္ဌာနေ “မယမ္ပိ စရဏသမ္ပန္နာ”တိ လဂ္ဂေယျ, တသ္မာ သီလဝသေနေဝ နိယျာတေတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ တထာပသင်္ဂါဘာဝတော ပန ဥပရိ စရဏဝသေနေဝ နိယျာတေတီတိ ဒဿေန္တော **“ယံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ ရူပါဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနနိဒ္ဒေသေနေဝ အရူပါဝစရဇ္ဈာနာနမ္ပိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဘာဝပတ္တိတော **“အဋ္ဌပိ သမာပတ္တိယော ‘စရဏ’န္တိ နိယျာတိတာ”**တိ ဝုတ္တံ။ တာနိပိ ဟိ အင်္ဂသမတာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနာနေတတိ။ **နိယျာတိတာ** တိ စ အသေသတော နီဟရိတွာ ဂဟိတာ, နိဒဿိတာတိ အတ္ထော။ **ဝိပဿနာဉာဏတော ပနာ** တိ “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒာတေ အနင်္ဂဏေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ အဘိနိန္နာမေတီ”တိအာဒိနာ နယေန ဝိပဿနာဉာဏတော ပဋ္ဌာယ။

**စတုအဟယမုခကထာဝဏ္ဏနာ**

**၂၈၀. အသမ္ဘာပုဏန္တော** တိ အာရဘိတွတပိ သမ္ဘဇ္ဇိတုမသက္ကောန္တော။ **အဝိသဟမာနော**တိ အာရဘိတုမေဝ အသက္ကောန္တော။ **“ခာရိ”**တိ တာပသပရိက္ခာရဿေတံ အဓိဝစနံ, သော စ အနေကဘေဒေါတိ ဝိဘဇိတွတ ဒဿေတုံ **“အရဏိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အရဏိ**တိ ဟေဋ္ဌိမုပရိမဝသေန အဂ္ဂိဓမနကံ အရဏိဒ္ဒွယံ။ **ကမဏ္ဍလူ** တိ ကုဏ္ဍိကာ။ **သုဇာ**တိ ဟောမဒဗ္ဗိ။ သုဇာသဒ္ဒေါ ဟိ ဟောမကမ္မနိ ဟဗ္ယုန္နာဒီနမုဒ္ဓရဏတ္ထံ ကတဒဗ္ဗိယံ ဝတ္တတိ ယထာ တံ ကူဋဒန္တသုတ္တေ “ပဌမော တ ဒုတိယော တ သုဇံ ပဂ္ဂဏှတွန္တာန”န္တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၄၁)။ တထာ ဟိ က္ကမသိုမ္ဘယေဝ ဌာနေ အာစရိယေန ဝုတ္တံ “သုဇာတိ ဒဗ္ဗိ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၈၀)။ ဟဗ္ယုန္နာဒီနံ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ ဇာယတီတိ ဟိ **သုဇာ**။ ကေစိ ပန က္ကမမတ္ထမဝိစာရေတွတ တုန္နတ္ထမေဝ ဂဟေတွတ “သူစိ”တိ ပဌန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ အာစရိယေန တထာ အဝဏ္ဏိတတ္တာ။ စမတိ အဒတီတိ **စမရော,** မိဂဝိသေသော, တဿ တလေန ကတာ **ဗီဇနီ စာမရာ**။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန တိဒဏ္ဍတိယဋ္ဌိကာဒီနိ သင်္ဂဏှဟာတိ။ ကုစ္ဆိတေန ဝဏ္ဏကာရေန ဇာယတီတိ **ကာဇော** ယထာ “ကာလဝဏ”န္တိ; က စတိ ဘာရံ ဗန္ဓတိ ဇွောတိ တ **ကာစော**။ ဒုဝိဓမ္ပိ ဟိ ပဒမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **ခာရိဘာရိတ**န္တိ ခာရိဟိ ပရိပုဏ္ဏံ။ ဧကေန ဝိ-ကာရေန ပဒံ ဝဓေတွတ “ခာရိဝိဝိဓ”န္တိ ပဌန္တာနံ တဒေ သမုစ္စယသမာသေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ယေပနာ”**တိအာဒိမာဟ။

နနု ဥပသမ္ပန္နဿ ဘိက္ခုနော သာသနိကောပိ ယော ကောစိ အနုပသမ္ပန္နော အတ္တတော ပရိစာရကော ဝ ဟောတိ အပိ ခီဏာသဝသာမဏေရော, ကိမင်္ဂ ပန ဗာဟိရကပဗ္ဗဇိတောတိ အနုယောဂံ ပတိ တတ္ထ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ **“ကာမဉ္စာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝုတ္တနယေနာ** တိ “ကပ္ပိယ။ပေ။ ဝတ္တကရဏဝသေနာ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တနယေန။ အနေကသတသဟဿသံဝရဝိနယသမာအနဝသေန ဥပသမ္ပန္နဘာဝဿ ဝိသိဋ္ဌဘာဝတော ခီဏာသဝသာမဏေရောပိ ပုထုဇ္ဇန ဘိက္ခုနော ပရိစာရကောတိ ဝုတ္တော။

“နဝကောဋိသဟဿာနိ၊ အသီတိသတကောဋိယော။
ပညာသသတသဟဿာနိ၊ ဆတ္တိံသ စ ပုနာပရေ။

ဧတေ သံဝရဝိနယာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေန ပကာသိတာ။
ပေယျာလမုခေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာ၊ သိက္ခာ ဝိနယသံဝရေ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၀; အပ. အဋ္ဌ. ၂.၅၅; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၂.၃၇)။

ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပဘေဒါနံ အနေကသတသဟဿာနံ သံဝရဝိနယာနံ သမာဒါယ သိက္ခနေန ဥပရိဘူတာ အဂ္ဂဘူတာ သမ္ပဒါတိ ဟိ **ဥပသမ္ပဒါ,** တာယ စေသ ဥပသမ္ပဒါယ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခု ဥပသမ္ပန္နောတိ။

**အယံ ပနာ**တိ ယထာဝုတ္တလက္ခဏော တာပသော။ တာပသာ ဟိ ကမ္မဝါဒိကိရိယဝါဒိနော, န သာသနဿ ပဋ္ဋာဏီဘူတာ, ယတော နေသံ ပဗ္ဗဇိတုမာဂတာနံ ဝိနာဝ တိတ္ထိယပရိဝါသေန ခန္ဓကေ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနုညာတာ။ တပေဟ ဧတေသမတ္ထီတိ **တာပသာ** တ-ကာရဿ ဒီဃံ ကတွတ။ “လောမသာ”တိအာဒီသု ဝိယ ဟိ သ-ပစ္စယမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ က္ကဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ကာမံ ခီဏာသဝေါပိ သာမဏေရော ပုထုဇ္ဇနဿ ဘိက္ခုနော အတ္တတော ပရိစာရကော ဝ ဟောတိ, သော ပန ဝတ္တကရဏမတ္တေနေဝ ပရိစာရကော, န လာမကဘာဝေန။ တာပသော တု ဂုဏဝသေန စေဝ ဝေယျာဝစ္စကရဏဝသေန စ လာမကဘာဝေနေဝ ပရိစာရကော, န ဝတ္တကရဏမတ္တေန, ဧဝမိမေသံ နာနာကရဏံ သန္ဓာယ တာပသဿေဝ ပရိစာရကတာ ဝုတ္တာတိ။

**“ကသ္မာ”** တိအာဒိနာ စောဒကော ကာရဏံ စောဒေတိ။ **“ယသ္မာ”** တိအာဒိနာ အာစရိယော ကာရဏံ ဒဿေတွတ ပရိဟရတိ။ ဧဝံ သင္ခေပတော ပရိဟရိတမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“က္ကမသ္မိဉ္စဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အသက္ကောန္တ** န္တိ အသမတ္ထနေန ဝိပ္ပဋိပဇ္ဇန္တံ အလဇ္ဇိံ။ **ခုရဓာရူပမ**န္တိ ခုရဓာရာနံ မတ္ထကေနေဝ အက္ကမိတွတ ဂမနူပမံ။ **ဗဟုဇနသမ္မတာ** တိ မဟာဇနေန သေဋ္ဌသမ္မတာ။ **အညေ**တိ အပရေ ဘိက္ခူ။ **က္ကဓာ**တိ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာယ။ ဆန္ဒေန သဟ စရန္တီတိ **သဆန္ဒစာရိနော,** ယထာကာမံ ပဋိပန္နကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အနုသိက္ခန္တော** တိ ဒိဋ္ဌာနုဂတိယာ သိက္ခန္တော။ **တာပသာဝ ဗဟုကာ ဟောန္တိ,** န ဘိက္ခူ။

ကုအာလပိဋ္ဌကာနံ နိဗ္ဗာနံ ပေတွာ ဝုတ္တမေဝ။ **ဗဟုဇနကုဟာပနတ္ထ**န္တိ ဗဟုနော ဇနဿ ဝိမှာပနတ္ထံ ။ **အင်္ဂ ဂိဇာလ**န္တိ အင်္ဂဟုတ္တသာလံ။ **နာနာအာရူဟီ**တိ ပလာသရုက္ခဒဏ္ဍာဒီဟိ နာနာဝိဓေဟိဓာအာရူဟိ။ **ဟောမကရဏဝသေ နာ**တိ ယညကရဏဝသေန။

ဥဒကဝသေနေတ္ထ **ဟနာကရံ**။ တေနာဟ **"ဟနီယံ ဥပဌပေတ္ဝာ"** တိအာဒိ။ ယံ ဘတ္တပုဋံ တ ယာနိ တဏ္ဍုလာဒီနိ တတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အမ္ဗိလယာဂု** နာမ တက္ကာဒိအမ္ဗိလသံယုတ္တာ ယာဂု။ တဏ္ဍုဟာဒီဟိ အာမသိတဗ္ဗတော စီဝရာဒိ **အာမိသံ** နာမ။ **ဝမိယာ** တိ ဒိဂုဏတိဂုဏာဒိဝမိယာ။ **ကုဠုမ္ပံ သဏ္ဍပေတီ** တိ ဓနံ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဟ ဋ္ဌိယံ နိဒဿနမတ္တေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"ဣဒံ ပနဿ ပဋိပတ္တိမုခ"** န္တိ, ဣဒံ ပန ဟဋ္ဌိဝစနံ အဿ စတုတ္ထဿ ပုဂ္ဂလဿ ကောဟညပဋိပတ္တိယာ မုခမတ္တန္တိ အတ္ထော။ ကသ္မာတိ စေ? သော ဟိ နာနာဝိဓေန ကောဟညေန လောကံ ဝိမှာပယန္တော တတ္ထ အစ္ဆတိ။ တေနာဟ **"ကုမိနာ ဟီ"**တိအာဒိ။ **ဝေ**န္တိ "တတ္ထ ဟနီယံ ဥပဌပေတ္ တ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။

"သဗ္ဗာပိ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ"တိ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနနယေန ဒဿိတမေဝ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနနယေန ဝိဝရိတုံ **"အဋ္ဌ ဌဝိဓာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ခလာဒီသု မနုဿာနံ သန္တိကေ ဥပတိဋ္ဌိတ္ဝာ ဝီဟိမုဂ္ဂမာသတိလာဒီနိ ဘိက္ခာစရိယနိယာ မေန သင်္ကဍ္ဎိတ္ဝာ ဉဉ္ဆနံ **ဉဉ္ဆာ,** သာ ဧဝ စရိယာ ဝုတ္တိ ဧတေသန္တိ **ဉဉ္ဆာစရိယာ။** အဂ္ဂိပက္ကိကာယ ဘတ္တဘိက္ခာယ ဇီဝန္တီတိ **အဂ္ဂိပက္ကိကာ,** န အဂ္ဂိပက္ကိကာ **အနဂ္ဂိပက္ကိကာ,** တဏ္ဍုလဘိက္ခာယ ဧဝ ဇီဝိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဉဉ္ဆာစရိယာ ဟိ ခလာဒီနိ ဂန္တွာ ဥပတိဋ္ဌိတ္ဝာ မနုဿေဟိ ဒိယျမာနံ ခလဂ္ဂံ နာမ ဓညံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ, အနဂ္ဂိပက္ကိကာ ပန တာဒိသမပဋိဂ္ဂဏှိတ္ဝာ တဏ္ဍုလမေဝ ပဋိဂ္ဂဏှန္တီတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ န သယံ ပစန္တီတိ **အသာမပာကာ,** ပက္ကဘိက္ခာယ ဧဝ ဇီဝိကာ။ အယော ဝိယ ကဌိနော မုဋ္ဌိပ္ပမာဏော ပာသာဏော **အယမုဋ္ဌိ** နာမ, တေန ဝတ္တန္တီတိ **အယမုဋ္ဌိကာ။** ဒန္တေန ဥပ္ပာဋိတံ ဝက္ကလံ ရုက္ခတ္တစော **ဒန္တဝက္ကလံ,** တေန ဝတ္တန္တီတိ **ဒန္တဝက္ကလိကာ။** ပဝတ္တံ ရုက္ခာဒိတော ပတာပိတံ ဖလံ ဘုဉ္ဇန္တိ သီလေနာတိ **ပဝတ္တဖလဘောဇိနော။** ပဏ္ဍုပလာသသဒ္ဒဿ ကေသေသနယေန ဒ္ဝိဓာ အတ္ထော, ဇိဏ္ဏတာယ ပဏ္ဍုဘူတံ ပလာသဥ္စေဝ ဇိဏ္ဏပက္က ဘာဝေန တံသဒိသံ ပုပ္ဖဖလာဒိ စာတိ။ တေန ဝက္ခတိ "သယံ ပတိတာနေဝ ပုပ္ဖဖလပဏ္ဍုပလာသာဒီနိ ခာဒန္တာ ယာပေ န္တီ"တိ, (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၈၀) တေန ဝတ္တန္တီတိ **ပဏ္ဍုပလာသိကာ,** သယံပတိတပဏ္ဍုပုပ္ဖဖလဘောဇိနော။ ဣအနိ တေ အဋ္ဌဝိဓေပိ သရူပတော ဒဿေတုံ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကေဏိယဇဋိလဝတ္ထု** ခန္ဓကဝဏ္ဏနာယ (မဟာဝ. အဋ္ဌ. ၃၀၀) ဂဟေတဗ္ဗံ။

**သင်္ကဍ္ဎိတ္ဝာ** တိ ဘိက္ခာစရိယာဝသေန ဧကဇ္ဈံ ကတွာ။

**တဏ္ဍုလဘိက္ခ**န္တိ တဏ္ဍုလမေဝ ဘိက္ခံ။ ဘိက္ခိတဗ္ဗာ ယာစိတဗ္ဗာ, ဘိက္ခူနံ အယန္တိ တ **ဘိက္ခာ** တိ ဟိ ဘိ က္ခာသဒ္ဒော တဏ္ဍုလာဒီသုပိ နိရုဠ္ဟော။ တေန ဝုတ္တံ **"ပစိတ္ဝာ ပရိဘုဉ္ဇန္တီ"** တိ။

**ဘိက္ခာပရိယေဋ္ဌိ နာမ ဒုက္ခာ** တိ ပရေသံ ဂေဟတော ဂေဟံ ဂန္တွာ ဘိက္ခာယ ပရိယေသနာ နာမ ဒီနဝုတ္တိဘာ ဝေန ဒုက္ခာ။

ယေ ပန "ဟသာဏဿ ပရိဂ္ဂဟော နာမ ဒုက္ခော ပဗ္ဗဇိတဿာ"တိ ဒန္တေဟေဝ ဥပ္ပာဋေတ္ဝာ ခာဒန္တိ, တေ **ဒန္တဝက္ကလိကာ နာမာ** တိ အယံ အဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော။

ပဏ္ဍုပလာသသဒ္ဒေန ပုပ္ဖဖလဝိသယောပိ သဒိသတာကပ္ပနေနာတိ ဒဿေတိ **"ပုပ္ဖဖလပဏ္ဍုပလာသာဒီနီ"** တိ ကမိနာ။

**တေတိ** ပဏ္ဍုပလာသိကာ။ နိဒဿနမတ္တမေတံ အညေသမ္ပိ တထာ ဘေဒသမ္ဘဝတော။ **ဟပုဏနဋ္ဌာနေ** တိ ဂဟေ တုံ သမ္ပာပုဏနဋ္ဌာနေ။ **ကေရုက္ခတော**တိ ပဌမံ ဥပဂတရုက္ခတော။

ကထမေတ္တာဝတာ သဗ္ဗာပိ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ စောဒနာ န တာဝ ဝိသောဓိတာတိ အာဟ **“ဣမာ ပနာ”**တိ အာဒိ။ **စတူဟိယေဝတ**တိ ‘‘ခါရိဝိဓမောအယာ’’တိအာဒိနာ ဝုတ္တာဟိ ပဝတ္တဖလဘောဇနိကာ, ကန္ဒမူလဖလဘောဇနိကာ, အဂ္ဂိကာရိကာ, အာကရိကာ စေတိ စတူဟိ ဧဝ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာဟိ။ **အကရံ ဘဇန္တီ** တိ အကရံ နိတသဘာဝေန ဥပဂစ္ဆန္တိ။ ဣမိနာ ဟိ ‘‘စတုဒ္ဒိတရံ အကရံ ကရိတ္ဂတ အစ္ဆတီ’’တိအာဒိနာ ဣဓ ဝုတ္တာယ စတုတ္ထာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာယ တေသမဝရောဓတံ ဒဿေတိ။ ဧဝမိတရေသုပိ ပဋိလောမတော ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဂ္ဂိပရိစရဏဝသေန **အဂ္ဂိကရံ ဘဇန္တိ**။ ဧဝံ ပန တေသမဝရောဓတံ ဝဒန္တော တဒနုရူပံ ဣမေသမ္ပိ ပစ္စေကံ ဒုဝိဓတံ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂၈၁. အာစရိယေန ဟောက္ခရသာတိနာ သဟ ပဝတ္တတီတိ **သာစရိယကော,** တဿ။ **အဟာယမုခမ္ပိ** တိ ဝိနာသကာရဏမ္ပိ။ ပဂေဝ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒာယ သန္ဒိဿနေတိ ပိ-သဒ္ဒော ဂရဟာယံ။ တေန ဝုတ္တံ **“အပိ နု တ္ဝံ ဣမာယ အနုတ္တရာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒာယ သန္ဒိဿသိ သာစရိယကော”**တိအာဒိ။ တတ္ထာယမဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော – ‘‘နောဟိဒံ ဘော ဂေါတမာ’’တိ သန္ဒိဿနံ ပဋိက္ခိပိတ္ဂတ အသန္ဒိဿနာကာရမေဝ ဝိဘာဝေတုံ **“ကော စာဟ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သာစရိယကော အဟံ ကော စ ကီဒိသော ဟုတ္ဂတ အနုတ္တရာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒာယ သန္ဒိဿာမိ, အနုတ္တရာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒာ ကာ စ ကီဒိသာ ဟုတ္ဂတ သာစရိယကေ မယိ သန္ဒိဿတိ, အာရကာ အဟံ။ပေ.။ သာစရိယကောတိ သဟ ဟဋ္ဌသေသေန ယောဇနာ။

၂၈၂. အဟာယေ ဝိနာသနုဟာယေ နိယုတ္တော **အာဟာယိကော**။ တဗ္ဘာဝံ န ပရိပူရေတိ ပရိပူရေတုံ န သက္ကောတီတိ **အပရိပူရမာနော,** တဗ္ဘာဝေန အပရိပူရဏ္ဏောတိ အတ္ထော။ အတ္တနာ အာဟာယိကေန ဟောန္တေနာပိ တဗ္ဘာဝံ အပရိပူရမာနေန ဟောက္ခရသာတိနာ သော တစာ ဘာသိတာတိ အတ္ထတော သမ္ဗန္ဓိတ္တာ ကတ္ဂဝတ္တေ စေတံ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **“အာဟာယိကေနာပိ အပရိပူရမာနေနာ”**တိ။ အပိစ အတ္တနာ အပရိပူရမာနေန အာဟာယိကေနာပိ သယံ အပရိပူရမာနာဟာယိကေန ဟုတ္ဂတာပိ ဟောက္ခရသာတိနာ သော တစာ ဘာသိတာတိ အတ္ထယုတ္တိတော ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ စေတံ ပစ္စတ္တဝစနန္တိပိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ အညော ဟိ သဒ္ဒက္ကမော, အညော အတ္ထက္ကမောတိ။ ကေစိ ပန ‘‘ကရဏတ္ဂထမေဝ ဒဿေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တ’’န္တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ ပဒဒ္ဂဝယဿ ကတ္တုပဒေန သမာနတ္ထတ္တာ, သမာနတ္ထာနဉ္စ ပအနံ အညမည ကရဏဘာတနုပပတ္တိတော, အလမတိပပဉ္စေန။

## ပုဗ္ဗကက္ကသိဘာတနုယောဂဝဏ္ဏနာ

၂၈၃. ဒီယတေတိ ဒတ္တိ, သာ ဧဝ **ဒတ္တိက** န္တိ အာဟ **“ဒိန္နက”** န္တိ။ အဘာတုကာမမ္ပိ ဘာတုကာမံ ကတ္ဂတ သမ္မုခါ ပရမာဝဋ္ဋေတိ သမ္မုဋ္ဌဟံ ကရောတိ တောယာတိ **သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ**။ တေနာဟ **“န ဒေမီတိ ဝတ္တုံ န သက္ကောတိ”** တိ။ ပုန **တဿာ** တိ ဗြာဟ္မဏဿ။ ကာရဏာနုရူပံ ရာဇူနံ ပုဏ္ဏပတ္တန္တိ အာဟ **“ကသ္မာ မေ ဒိန္နော”** တိ။ **သင်္ခပလိတကုဋ္ဌ**န္တိ ဓောတသင်္ခမိဝ သေတကုဋ္ဌံ။ သေတဟောက္ခရရဇတတော ဂုဏသမာနကာယတ္တာ ဧဝမာဟ။ **အနုဂစ္ဆတီ** တိ ပရမနုဗန္ဓတိ။

ယဒိ ဒုဝိဓေနပိ ကာရဏေန ရာဇာ ဗြာဟ္မဏဿ သမ္မုခါဘာဝံ န ဒေတိ, အထ ကသ္မာ တဒုပသင်္ကမနံ န ပဋိက္ခိပ်တ္တန္တိ အာဟ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ။ **“ခေတ္တဝိဇ္ဇာယာ**တိ နီတိသတ္ထေ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၈၃) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ ဟေဋ္ဌာပိ **ဗြဟ္မဇာလဝဏ္ဏနာယံ** ဧဝံ ဝုတ္တံ ‘‘ခေတ္တဝိဇ္ဇာတိ အဗ္ဘေယ္ယမာသုရက္ခရာဇသတ္ထာဒိနီတိသတ္ထ’’န္တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁) **ဒုဿ** မေတ္ထ တိရောကရဏိယံ။ တေနာဟ **“သာဏိပာကာရဿ အန္တော ဌတ္ဂတ”** တိ။ အန္တသဒ္ဒေန ပန တဗ္ဘာဝေန ပဒေ ဝမိယမာနေ **ဒုဿန္တံ** ယထာ ‘‘ဝနန္တော’’တိ။ **“ပယာတ**န္တိ သဒ္ဓံ, သဿတိကံ တ။ တေနာဟ အဘိဟရိတ္ဂတ ဒိန္န’’န္တိ အာစရိယေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ မတကဘတ္တသင်္ခေပေန တ နိစ္စဘတ္တသင်္ခေပေန တ အဘိဟရိတ္ဂတ ဒိန္နံ ဘိက္ခန္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **“အယံ ပနာ”**တိအာဒိ အတ္ထာပတ္တိဝစနံ။ **နိဋ္ဌ** န္တိ နိဋ္ဌာယံ။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ ဗြာဟ္မဏဿ ဧဝရူပံ အမနာပံ မမ္မဝစနံ အဘောစာတိ စောဒနံ ကာရဏံ ဒဿေတ္ဂတ သောဓေတုံ **“ဣဒံ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ရဟာဿမ္ပိ ပဋိစ္ဆန္နမ္ပိ မမ္မဝစနံ ပကာသေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။

၂၈၄. ရာဇာသနံ နာမ ဟတ္ထိက္ခန္ဓပဒေသံ သန္ဓာယ **“ဟတ္ထိဂီဝါယ တ နိသိန္နော”** တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ။ **ရထူပတ္ထရေ**တိ ရထဿ ဥပရိ အတ္ထရိတပဒေသေ။ တေနာဟ **“ရထမ္ဟိ”**တိအာဒိ။ **ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတေဟီ** တိ ဥဂ္ဂတာနမတိသ

ယေန ဥဂ္ဂတေဟိ။ န ဟိ ဝိဇ္ဇာသမာသော လောကိကေဟိ အဘိမတောတိ။ ရညော အပစ္စံ **ရာဇညော,** ဇဟုကတ္တံ ပတိ, ဧကေသေသနယေန တ **“ရာဇညေဟိ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ဟာကဋ္ဌမန္တန** န္တိ ပကာသဘူတံ မန္တနံ။ တဒေဝိဓာဓိပ္ပေတံ, န ရဟဿ သမန္တနံ သုဒ္ဒာဒီဟိပိ သုယျမာနဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ တေန ဝုတ္တံ **“အထ အာဂစ္ဆေယျ သုဒ္ဒော တ သုဒ္ဒအာ သော တ”**တိအာဒိ။ **တာဒိသေဟိယေတ**တိ ရညော အာကာရသဒိသေဟေဝ။ တဿတ္ထဿ သာဓနေသမတ္ထံ ဝစနံ ရညာ ဘဏိတံ ယထာ, တထာ သောပိ တဿတ္ထဿ သာဓနေသမတ္ထမေဝ ဘဏိတံ ဝစနံ အပိန ဘဏာတီတိ ယောဇေ တဗ္ဗံ။

၂၈၅. **“ပဝတ္တာရော”** တိ တေဿ ဟာဝစနဘာဝေန ဝတ္တာရောတိ သဒ္ဒတော အတ္တော။ ယသ္မာ ပန တေ တ ထာဘူတာ မန္တာနံ ပဝတ္တကာ နာမ, တသ္မာ အဓိပ္ပာယတော အတ္ထံ ဒဿေတုံ **“ပဝတ္တယိတာရော”** တိ ဝုတ္တံ။ ဝဒသဒ္ဒေန, ဟိ တုပစ္စယေန စ ‘‘ဝတ္တာရော’’တိ ပဒသိဒ္ဓိ, တထာ ဝတုသဒ္ဒေန ‘‘ပဝတ္တယိတာရော’’တိ။ ဣဒံ အာစရိ ယဿ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၂၈၅) စ အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရဿ စ မတံ။ ဝတုသဒ္ဒေနေဝ ‘‘ပဝတ္တာရော’’တိ ပဒသိဒ္ဓိံ ဒဿေတီတိပိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ ပဒဒွဝယဿ တုလျာဓိကရဏတ္တာ **“မန္တမေတ”** တိ ဝုတ္တံ။ ‘‘သုဒ္ဒေ ဇဟိ ကတ္ဝတ ရဟော ဘာသိတဗ္ဗဋ္ဌေန မန္တာ ဧဝ တံ တံ အတ္ထပဋိပတ္တိဟေတုတာယ ပဒ’’န္တိ ဟိ တုလျာဓိကရဏံ ဟောတိ, အနုပနိတာသာဓာရဏတာယ ရဟဿဘာဝေန ဝတ္တဗ္ဗာယ မန္တနကိရိယာယ ပဒမဓိဂမုပာယန္တိပိ **မန္တပဒ** န္တိ အဌကထာမုတ္တကော နယော။ **ဂီတ**န္တိ ကယနဝသေန သဇ္ဈာယိတံ, ကယနမ္ပိဓ ဥဒတ္တာနုဒတ္တာဒိသရသမ္ပာဒနဝသေ နေဝ အဓိပ္ပေတန္တိ ဝုတ္တံ **“သရသမ္ပတ္တိဝသေနာ”**တိ။ ဟာဝစနဘာဝေန **အညေသံ ဝုတ္တံ**။ တမညေသံ တဒာပနဝသေန **တစိတံ**။ သင်္ဂဟေတွတ ဥပရူပရိ သညူဠှပာဝသေန **သမုပဗျူဠှဟံ**။ ဣရုဝေဒယဇုဝေဒသာမဝေဒာဒိဝသေန, တတ္ထာပိ ပ စ္စေကံ မန္တဗြဟ္မာဒိဝသေန, အဇ္ဈာယာနုတကာဒိဝသေန စ **ရာသိကတံ**။ ယထာဝုတ္တနယေနေဝ **ပိဏ္ဍံ ကတွတ ဌပိ တံ။ အညေသံ တစိတံ အနုတစေန္တိ**တိ အညေသံ ကမ္မဘူတာနံ တေဟိ တစာပိတံ မန္တပဒံ ဧတရဟိ ဗြာဟ္မဏာ အညေ သံ အနုတစာပေန္တိ။

**တေသ**န္တိ မန္တကတ္တူနံ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဏ္ဍံ ယထာကမ္မူပဂဉာဏံ, ပစ္စက္ခတော ဒဿနဋ္ဌေန ဒိဗ္ဗစက္ခုသဒိသဥ္စ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏံ သန္ဓာယ **“ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ”** တိ ဝုတ္တံ။ အတော ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဏ္ဍေန ယထာကမ္မူပဂဉာ ဏေန သတ္တာနံ ကမ္မဿကတာဒီနိ စေဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုသဒိသေန ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏေန အတီတကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏာနံ မန္တဇ္ဈေနဝိဓိဥ္စ ဩလောကေတွတတိ အတ္တော ဂဟေတဗ္ဗော။ ရူပမေဝ ဟိ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ အာရ မ္မဏန္တိ တမိဓ အဌာနဂတံ ဟောတိ။ **ဟာဝစနေန သဟ သံသန္ဒိတွတ** တိ ယံ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တံ ဝဋ္ဋသန္နိဿိတံ ဝစနံ, တေန သဟ သံသန္ဒိတွတ အဝိရုဒ္ဓံ ကတွတ။ န ဟိ တေသံ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတော အတ္တော ပစ္စက္ခတော ဟောတိ။ **ဂန္ထိံသု** တိ ပဇ္ဇဂဇ္ဇဗန္ဓဝသေန သက္ကတဘာသာယ ဗန္ဓိံသု။ **အပရာ ပရေ**တိ အဌကထာဒီဟိ အပရာ အညေပိ ပရေ ပစ္ဆိမာ ဩက္ကာကရာဇကာလာဒီသု ဥပ္ပန္နာ။ **ဟဏာတိပာတာဒီနိ ပက္ခိပိတွတ** တိ အဋ္ဌကာဒီဟိ ဂန္ထိတမန္တပ ဒေသေ့ဝဝ ဟဏာတိပာတာဒိကိလေသသန္နိဿိတပဒအနံ တတ္ထ တတ္ထ ပက္ခိပနံ ကတွတ။ **ဝိရုဒ္ဓေ အကံသု** တိ သုတ္တနိပာတေ **ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တာဒီသု** (သု. နိ. ဗြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ္တ) အာဂတနယေန သံကိလေသိကတ္ထဒီပ နတော ပစ္စနီကဘူတေ အကံသု။ **ဣသီ**တိ နိဒဿနမတ္တံ။ ‘‘ဣသိ တ ဣသိတ္တာယ ပဋိပန္နော တ’’တိ ဟိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ ပဋိညာဂဟဏဝသေန ဒေသနာသောတပတိတံ န ကရောတီတိ အာဟ **“ဣဓ ဘဂဝတ”**တိအာဒိ။ **ဣဓာ**တိ ‘‘တ္ဟာဟံ မန္တေ အဓီယာမိ, ‘သာစရိယကော’တိ တွ့ဝံ မညသီ’’တိ ဝုတ္တဌာနေ။ **ပဋိညံ အဂ္ဂဟေတွတ** တိ ယထာ ဟေ ဌာ ပဋိညာ ဂဟိတာ, တထာ ‘‘တံ ကိံ မညသိ အမ္ဗဋ္ဌ, တာဝတာ တွ့ံ ဘဝိဿသိ ဣသိ တ ဣသိတ္တာယ တ ပဋိပန္ နော သာစရိယကောတိ, နော ဟိဒံ ဘော ဂေါတမာ’’တိ ဧဝံ ဣဓ ပဋိညံ အဂ္ဂဟေတွတ။

၂၈၆. **နိရာမဂန္ဓာ** တိ ကိလေသာသုစိဝသေန ဝိဿဂန္ဓရဟိတာ။ **အနိတ္ထိဂန္ဓာ** တိ ဣတ္ထိနံ ဂန္ဓမတ္တဿပိ အဝိ သဟနေန ဣတ္ထိဂန္ဓရဟိတာ။ **ရဇောဇလ္လဓရာ** တိ ပကတိရဇသေဒါဒိဇလ္လဓရာ။ **ဟာကာရပုရိသဂုတ္တီ** တိ ဟာကာရာဝရ ဏံ, ပုရိသာဝရဏဥ္စ။ တတ္တ ပန **“နိရာမဂန္ဓာ”** တိ ဧတေန တေသံ ဒသန္နံ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသတံ ဒဿ သေတိ, **“အနိတ္ထိဂန္ဓာ, ဗြဟ္မစာရိနော”** တိ စ ဧတေန ဧကဝိဟာရိတံ, **“ရဇောဇလ္လဓရာ”** တိ ဧတေန မဏ္ဍနဝိဘူသ နာဘာဝံ, **“အရညာယတနေ ပဗ္ဗတပာဒေသု ဝသိံသူ”** တိ ဧတေန မနုဿူပစာရံ ပဟာယ ဝိဝိတ္တတသံ, **“ဝနမူလဖလာ ဟာရာ ဝသိံသူ”**တိ ဧတေန သာလိမံသောဒနာဒိပဏီတာဟာရ ပဋိက္ခေပံ, **“ယဒာ”**တိအာဒိနာ ယာနတဟာနပဋိက္ခေပံ, **“သဗ္ဗဒိသာသူ”**တိအာဒိနာ ရက္ခာဝရဏပဋိက္ခေပံ။ ဧဝဥ္စ ဒဿေန္တော မိစ္ဆာပဋိပဒာပက္ခိကံ သာစရိယကဿ အမ္ဗဋ္ဌ

ဌဿ ဝုတ္တံ ဥပာအယ သမ္မာပဋိပဒာပက္ခိကာပိ တေသံ ဗ္ရာဟ္မဏာနံ ဝုတ္တိ အရိယဝိနယေ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဥပာအယ မိစ္ဆာပဋိပဒာယေဝ။ ကထဥ္ဟိ နာမ တေ ဘဝိဿတိ သလ္လေခပဋိပတ္တိယုတ္တာတာတိ။ ''ဧဝံ သု တေ''တိအာဒိနာ ဘဂ တ အမ္ဗဋ္ဌံ သန္တဇ္ဇေန္တော နိဂ္ဂဏှာတီတိပိ ဝိဘာဝေတိ။ ဣဒဥ္ဟိ ဝက္ခမာနာယ ဟဋ္ဌိယာ ပိဏ္ဍတ္ထဒဿနန္တိ။

ဒုဿပဋိကာ **ဒုဿပဋံ။** ဒုဿကလာပေ **ဒုဿဝေဏိ။ ဝေဌေကေဟီ** တိ ဝေဌကပဋ္ဌကေဟိ, ဒုဿေဟိ သံဝေ ဌေတ္ဝာတ ကတနမိတဖာသုကာဟီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကပေ့တု** န္တိ ကတ္တရိကာယ ဆိန္ဒိတုံ။ **ကပ္ပိတတလေဟီ**တိ တော့ ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ''န ဘိက္ခဝေ မဿု ကပ္ပာပေတဗ္ဗ''န္တိအာဒီသု (စူဠဝ. ၂၇၅) ဝိယ ဟိ **ကပု**သဒ္ဒော ဆေဒနေ ဝ တ္တတိ။ **ယုတ္တဋ္ဌာနေသူတိ** ဂီတသီသတလဒီသု။ **တလာ**တိ တေသု ဌာနေသု ဇာယမာနာ လောမာ။ သဟစရဏာဝသေန, ဌာနီနာမေန တ **''ကုတ္တတလာ''** တိ ဝုတ္တာ။ ကေစိ ပန ''တဋ္ဌယုတ္တတ္တာ''တိ ဟဋ္ဌံ ကပေ့တွတ တဋ္ဌရူပယုတ္တတ္တ တာတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, ဟဋ္ဌိယာနပေက္ခနမေဝ တေသံ အဓေသော။ ''ကုတ္တတလေဟိ ဝဋ္ဋတရထေဟီ''တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္ တံ။ **သမန္တာနဂရ** န္တိ နဂရဿ သမန္တတော။ **ဟကာရဿ အဓောဘာဂေ ကတသုဓာကမ္မံ** ဌာနံ နဂရဿ သမီပေ ကတ္တဗ္ဗတော, ဥပကာရကရဏတော စ **''ဥပကာရိကာ''တိ ဝုစ္စတိ။** နဂရဿ ဥပကာရိကာ တောသန္တိ **နဂရူပကာရိ ကာယော,** ရာဇဓာနီအပေက္ခာယ ဣတ္ထိလိင်္ဂနိဒ္ဒေသော။ တေနာဟ **''ဣဓ ပနာ''**တိအာဒိ။ **မတီ**တိ ဝိစိကိစ္ဆာဝသေန အနေကံသိကဇာနနာ။ ဥပရိ ဒေသနာယ အဝမုကာရဏံ ဒဿေန္တော **''ဣဒံ ဘဂဝတ''**တိအာဒိမာဟ။ ဟဋ္ဌိယံ **သော မံ ပဥ္ဟ ပေနာ**တိ သော ဇနော မံ ပုစ္ဆာဝသေန သောဓေယျ။ **အဟံ ဝေယျာကရဏေန သောဓေဿာမီ** တိ အဟမ္ပိမံ ဝိဿဇ္ဇ နာဝသေန သောဓေဿာမီတိ ယထာရဟမဓိကာရဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

## ဒွေဝလက္ခဏဒဿနဝဏ္ဏနာ

၂၈၇. **''နိသိန္နာန''** န္တိအာဒိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ, ဝိသေသနံ တ။ သင်္ကေစိတေ ဣရိယာပထေ အနဝသေသတော လက္ခဏာနံ ဒုဗ္ဗိဘာဝနတော **''န သက္ကောတီ''** တိ ဝုတ္တံ, တထာ သုဝိဘာဝနတော ပန **''သက္ကောတီ''** တိ။ ပရိယေသန သုခတ္ထမေဝ တအာစိဏ္ဏတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **တေနာ**တိ ဒုဝိဓေနပိ ကာရဏေန။

**ဂဝေသီ**တိ ဉာဏေန ပရိယေသနမကာသိ။ **ဂဏယန္တော** တိ ဉာဏေနေဝ သင်္ကလယန္တော။ **သမာနယီ**တိ သမ္မာ အာ နယိ သမာဟရိ။ **''ကင်္ခတီ''** တိ ပဒဿ အာကင်္ခတီတိ အတ္ထောတိ အာဟ **''အဟော ဝတာ''**တိအာဒိ။ အနုပသဂ္ဂမ္ပိ ဟိ ပဒံ ကတ္ထစိ သဥပသဂ္ဂမိဝ အတ္ထဝိသေသတစကံ ယထာ ''ကေတ္ခြဘူ''တိ။ **တတော တတော** သရီရပ္ပဒေသ တော။ **ကိစ္ဆတီ** တိ ကိလမတိ။ တေနာဟ **''န သက္ကောတိ ဒဋ္ဌု''** န္တိ။ **တာယာ**တိ ''ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတီ''တိ ဝုတ္တာ ယ **ဝိစိကိစ္ဆာယ။ တတော**တိ သန္နိဋ္ဌာနံ အဂမနတော။ ဧဝံ ''ကင်္ခတီ''တိ ပဒဿ အာသိသနတ္ထတံ ဒဿေတွာတ ဣာအ နိ သံသယတ္ထတံ ဒဿေန္တော **''ကင်္ခာယ တ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကင်္ခာယာ** တိ ''ကင်္ခတီ''တိ ပဒေန ဝုတ္တာ ယ ကင်္ခာယ။ အသတွာဝပဓာနဥ္ဟိ အာချာတိကံ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ အဝတ္ထာပဘေဒဂတာ ဝိမတိ ဧဝ **''တီဟိ ဓမ္မေဟီ''**တိ ဝုတ္တာ, တိပ္ပကာရေဟိ သံသယဓမ္မေဟီတိ အတ္ထော။ **ကာလုသိယဘာဝေ**တိ အပ္ပသန္နတာယ ဟေတုဘူ တော အာဝိလဘာဝေ။

**ဝတ္ထိကောသေနာ** တိ နာဘိယာ အဓောဘာဂသင်္ခာတေ ဝတ္ထိမ္ဟိ ဇာတေန လိင်္ဂပသိဗ္ဗကေန။ ''အဏ္ဍကော သော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၅၂, ၁၈၉; ၂.၂၇; အ. နိ. ၇.၇၁; ပာရာ. ၁၁) ဝိယ ဟိ ကောသသဒ္ဒော ပရိဝေဌကပသိဗ္ဗကေ ဝ တ္တတိ။ ဝတ္ထေန ဂုဟိတဗ္ဗတ္တာ **ဝတ္ထဂုယှံ။** ယသ္မာ ဘဂဝတော ကောသောဟိတံ ဝတ္ထဂုယှံ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါဝေ ဏိကံ အညေဟိ အသာဓာရဏံ သုဝိသုဒ္ဓကဥ္စနမဏ္ဍလသန္နိဘံ, အတ္တနော သဏ္ဌာနသန္နိဝေသသုန္ဒရတာယ အာဇာနေ ယျဂန္ဓဟတ္ထိနော ဝရင်္ဂပရမစာရုဘာဝံ, ဝိကသမာနတပနိယာရဝိန္ဒသမုဇ္ဇလကေသရာဝတ္တဝိလာသံ, သဥ္ဈာပဘာနု ရဉ္ဇိတဇလဝနန္တရာဘိလက္ခိတသမ္ပုဏ္ဏစန္ဒမဏ္ဍလသောဘဥ္စ အတ္တနော သိရိယာ အဘိဘုယျ ဝိရာဇတိ, ယံ ဗာ ဟိရဗ္ဗန္တရမလေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ, စိရကာလပရိစိတဗ္ရဟ္မစရိယာဓိကာရတာယ, သဏ္ဌိတသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိ ယာ စ ကောပီနမ္ပိ သမာနံ အကောပီနမေဝ ဇာတံ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဘဂဝတော ဟီ''**တိအာဒိ။ **ဝရတရဏဿေဝ** တိ ဝရ ဂန္ဓဟတ္ထိနော ဣဝ။ **ပဟူတဘာဝ**န္တိ ပုထုလဘာဝံ။ ဧတ္ထေဝ ဟိ တဿ သံသယော။ တနုမုဒုသုကုမာရာဒီသု ပနဿ ဂုဏေသု ဝိစာရဏာ ဧဝ နာဟောသိ။

၂၈၈. ''တထာရူပ''န္တိ ဣဒံ သမာသပဒန္တိ အာဟ **''တံရူပ''**န္တိ။ **ဧတ္ထာ** တိ ယထာ အမ္ဗဋ္ဌော ကောသောဟိတံ ဝတ္ထဂုယှံ ပဿတိ, တထာ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရမဘိသင်္ခရဏ။ ဣမိနာ ဟိ ''တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရိ''တိအာဒိပဟိပရာမသနံ, အတော စေတ္ထ သဟ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရနယေန ဝတ္ထဂုယှဒဿနကာရဏံ မိလိန္ဒပဉှေ ဟာပဟနေ (မိ. ပ. ၃.၃) ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။ ကေစိ ပန ''ဝတ္ထဂုယှဒဿနေ''တိ ပရာမသန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ။ န ဟိ တံ ဟဋ္ဌယံ, အဋ္ဌကထာယဉ္စ အတ္ထိ, ယံ ဇံ ပရာမသိတဗ္ဗံ သိယာ, ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရနယော စ အဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ **ကိမေတ္ထ အညေန ဝတ္တဗ္ဗံ** စတုပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တေန ဆဠဘိညေန တဒိဝရေန ဘဒန္တနာဂသေနတ္ထေရေန ဝုတ္တနယေနေဝ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ။ ဟိရီ ကရီယတေ ဧတ္ထာတိ **ဟိရိကရဏံ,** တဒေဝ ဩကာသော တထာ, ဟိရိယိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ **ဥတ္တရသ္သာ** တိ သုတ္တနိပာတေ အာဂတဿ ဥတ္တရမာဏဝဿ (မ. နိ. ၂.၃၈၄)။ သဗ္ဗေသမ္ပိ စေတေ သံ ဝတ္ထု သုတ္တနိပာတတော ဂဟေတဗ္ဗံ။

**ဆာယ**န္တိ ပဋိဗိမ္ဗံ။ ကထံ ဒဿေသိ, ကီဒိသံ တတိ အာဟ **''ဣဒ္ဓိယာ''** တိအာဒိ။ **ဆာယာရူပကမတ္တ**န္တိ ဘဂဝ တော ပဋိဗိမ္ဗရူပကမေဝ, န ပကတိဝတ္ထဂုယှံ, တဉ္စ ဗုဒ္ဓသန္တာနတော ဝိနိမုတ္တတ္တာ ရူပကမတ္တံ ဘဂဝတာ သဒိသ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဝယဝံ ဣဒ္ဓိမယံ ဗိမ္ဗကမေဝ ဟောတိ, ဝေဠု ကတ္ွတ အပ္ပကတ္ထေန က-ကာရေန ဝိသေသိတဝစနံ ဥပပ န္နံ ဟောတိ။ ဆာယာရူပကမတ္တံ ဣဒ္ဓိယာ အဘိသင်္ခရိတ္ွတ ဒဿေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ''တံ ပန ဒဿေန္တော ဘဂ တ ယထာ အတ္တနော ဗုဒ္ဓရူပံ န ဒိဿတိ, တထာ ကတ္ွတ ဒဿေတိ''တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၂၈၈) အာစရိယာ ဝဒန္တိ။ တဒေတံ ဘဒန္တနာဂသေနတ္ထေရေန ဝုတ္တေန ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခတဆာယာရူပကမတ္တဒဿနဝစနေန သံသန္ဒတိ စေဝ သမေတိ စ ယထာ တံ ''ခီရေန ခီရံ, ဂင်္ဂောဒကေန ယမုနောဒက''န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာဝစနေနေဝ ဟိ သေသဗုဒ္ဓရူပဿ တင်္ခဏေ အ ဒဿိတဘာဝေ အတ္ထတော အာပန္နော ဟောတိ။ နိတသနနိဝတ္ထတာဒိဝစနေန ပနေတ္ထ ဗုဒ္ဓသန္တာနတော ဝိနိမုတ္တ ဿပိ ဆာယာရူပကဿ နိတသနာဒိအဇဟိဂတဘာဝေ ဒဿိတော, န စ စောဒေတဗ္ဗံ ''ကထံ နိတသနာဒိအန္တရဂတံ ဆာယာရူပကံ ဘဂဝ ဒဿေတိ, ကထဉ္စ အမ္ဗဋ္ဌော ပဿတီ''တိ။ အစိန္တေယျော ဟိ ဣဒ္ဓိဝိသယောတိ။ **ဆာယံ ဒိဋ္ဌေ**တိ ဆာယာယ ဒိဋ္ဌာယ။ **တေန္တိ** ဆာယာရူပကံ။ ဗုဇ္ဈနကေ သတိ ဇီဝိတနိမိတ္တမ္ပိ **ဟဒယမံသံ ဒဿေယျာ** တိ အဓိပ္ပာယော။ **နိန္နေတ္ွတ** တိ နီဟရိတ္ွတ။ အယမေဝ တ ဟဗ္ဗော။ **ကလ္လောသီ** တိ ဝိဿဇ္ဇနေ တ္ွံ ကုသလော ဆေ ကော အသိ, ယထာဝုတ္တော တ ဝိဿဇ္ဇနာမဂ္ဂေ ဥပပန္နော ယုတ္တော အသီတိ အတ္ထော။ ''ကုသလော''တိ ကေစိ ပဌန္တိ, အယုတ္တမေတံ။ မိလိန္ဒပဉှေပ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ဝိဿဇ္ဇနာဝသာနေ ''ကလ္လော'' ဣစ္စေဝ ဒိဋ္ဌောတိ။

**နိန္နာမေတ္ွတ** တိ မုခတော နီဟရဏဝသေန ကဏ္ဏသောတာဒိအဘိမုခံ ပဏာမေတ္ွတ, အဓိပ္ပာယမေဝ ဒဿေတုံ **''နီဟရိတ္ွတ''**တိ ဝုတ္တံ။ **ကထိနသူစိ ဝိယာ**တိ ဃနသုခုမဘာဝတဟဒနေန ကက္ခဠသူစိမိဝ ကတ္ွတ။ **တထာကရဏေနာ**တိ ကထိနသူစိ ဝိယ ကရဏေန။ **ဧတ္ထာ** တိ ပဟုတဇိဝှာယ။ **မုဒုဘာဝေ, ဒီဃဘာဝေ, တနုဘာဝေ** စ ဒဿိတော အမုဒု နော ဃနသုခုမဘာဝတဟဒနတ္ထမသက္ကုဏေယျတ္တာတိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၂၈၈) ဝုတ္တံ။ တတ္ရာယမဓိပ္ပာ ယော – ယသ္မာ မုဒုမေဝ ဃနသုခုမဘာဝတဟဒနတ္ထံ သက္ကောတိ, တသ္မာ တထာကရဏေန မုဒုဘာဝေ ဒဿိတော အဂ္ဂိ ဝိယ စူမေန။ ယသ္မာ စ မုဒုယေဝ ဃနသုခုမဘာဝတပဇ္ဇနေန ဒီဃကမိ, တသ္မာ ကဏ္ဏသောတာနုမသနေန ဒီဃဘာ ဝေ ဒဿိတော။ ယသ္မာ ပန မုဒု ဇေ ဃနသုခုမဘာဝတပဇ္ဇနေန တနု ဟောတိ, တသ္မာ နာသိကာသောတာနုမသနေန တ နုဘာဝေ ဒဿိတောတိ။ အပုထုလဿ တထာပဋိစ္ဆာဒနတ္ထမသက္ကုဏေယျတ္တာ **နလာဋစ္ဆာဒနေန ပုထုလ ဘာဝေ** ဒဿိတော။

၂၈၉. ပတ္တေန္တော ဟုတ္ွတ ဥဒိက္ခန္တောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

၂၉၀. မူလဝစနံ **ကထာ**။ ပဋိဝစနံ **သလ္လာပော**။

၂၉၁. ''ဥဒ္ဒုမာတက''န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၂၄၂; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၀၂) ဝိယ က-သဒ္ဒော ဇိဂုစ္ဆနတ္ထောတိ ဝုတ္တံ **''တမေဝ ဇိဂုစ္ဆန္တော''** တိ။ **တမေတ**တိ ပဏ္ဍိတဘာဝမေဝ, အမ္ဗဋ္ဌမေတတိပိ အတ္ထော။ အမ္ဗဋ္ဌဉှိ သန္ဓာယ ဇေ မာဟ။ တထာ ဟိ ဟဋ္ဌယံ ဝုတ္တံ ''ဇေါ။ပေ။ အမ္ဗဋ္ဌံ မာဏဝံ ဧတဒဝေစာ''တိ။ ကာမဉ္စ အမ္ဗဋ္ဌံ သန္ဓာယ ဇံ ဝုတ္တံ, နာမကေတ္တဝသေန ပန အနိယမံ ကတ္ွတ ဂရဟန္တော ပုထုဝစနေန ဝဒတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ''ယဒေဝ ခေါ တ္ွံ''န္တိ တေ ဿ အနိယမဝစနဿ ''ဝေရူပေနာ''တိ ဣဒံ နိယမဝစနန္တိ ဒဿေတိ **''ယာဒိသော''**တိအာဒိနာ။ ဘာဝေနဘာဝလက္ခ

ဏော ဘုမ္မဝစနတ္တေ ကရဏဝစနန္တိ ဝုတ္တံ **“ဒေဝိသေ အတ္တစရကေ”** တိ။ **န အညတ္ရာ** တိ န အညတ္ထ သုဂတိယံ။ ဧ တ္ထ ပန “အတ္တစရကေနာ”တိ ဣမိနာ ဗုဒ္ဓတိရေကမုခေန အနတ္တစရကတံယေဝ ဝိဘာဝေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ “ဥပနေယျ ယ ဥပနေယျာ”တိ ဣဒံ တုတ္ထေ့ ဝိစ္ဆာဝစနန္တိ အာဟ **“ဗ္ရာဟ္မဏော ဆော ပနာ”** တိအာဒိ။ **ဇံ ဥပနေတ္ဗတ ဥပနေ တ္ဗတတိ** တံ တံ အေသံ ဥပနီယ ဥပနီယ။ တေနာဟ **“သုဋ္ဌု အသာဒိဘာဝံ အာရောပေတ္ဗတ”** တိ။ **ဟာတေသီ**တိ ပဝဋ္ဋနံ သေန ဟာတေသိ။ ယဋ္ဌ အဂမာသိ, တမ္ပိ အသ္သ တထာဂမနသင္ခာတံ ဌာနံ အစ္ဆိန္ဒိတ္ဗတတိ ယောဇနာ။

## ဟေဟက္ခရသာတိဗုဒ္ဓါပသင္ကမနဝဏ္ဏနာ

၂၉၂-၃-၆. ကိတ္တကော ပန သောတိ ဝုတ္တံ **“သမ္ဗောဒနီယကထာယပိ ကာလော နတ္ထီ”** တိ။ **အာဂမာ နူ**တိ အာဂ တော နု။ **ခေါ**တိ နိပာတမတ္တံ။ **ဣဓာ**တိ ဧတ္ထေ, တုမှာကံ သန္တိကန္တိ အတ္ထော။ **အဓိတသေတူ**တိ သာဒိယတု, တံ ပန သာဒိယနံ ဣဓ မနသာဝ သမ္ပဋိဂ္ဂဟော, န ကာယတစာဟီတိ အာဟ **“သမ္ပဋိစ္ဆတူ”** တိ။ **အဇ္ဇ** ပဝတ္တမာနံ **အဇ္ဇ တနံ,** ပုညံ, ပီတိပါမောဇ္ဇဋ္ဌ, ဣမမတ္တံ ဒသ္သေတုံ **“ယံ မေ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကာရန္တိ** ဥပကာရံ, သက္ကာရံ တ။ **အစောပေတ္ဗတ**တိ အစာလေတ္ဗတ။

၂၉၇. **“သဟတ္ထာ”** တိ ဣဒံ ကရဏတ္ထေ နိသ္သက္ကဝစနံ။ တေနာဟ **“သဟတ္ထေနာ”** တိ။ **သုဟိတန္တိ** ဓာတံ, ဇိဃစ္ဆာဒုက္ခာဘာဝေန တ သုခိတံ။ **ယာဝဒတ္ထ** န္တိ ယာဝ အတ္ထော, တာဝ ဘောဇနေန တအာ ကတံ။ ပဋိက္ခေပပတရ ဏာဝေတ္ထ အဓိပ္ပေတာ, န နိမန္တနပတရဏာတိ အာဟ **“အလ”**န္တိအာဒိ။ **“ဟတ္ထသညာယာ”** တိ နိဒဿနမတ္တံ အညတ္ထ မုခဝိကာရေန, ဝစီဘေဒေန စ ပဋိက္ခေပသ္သ ဝုတ္တတ္တာ , ဧကေက္ခဏေပိ စ တထာပဋိက္ခေပသ္သ လဗ္ဘ နတော။ ဩနီတာ ပတ္တတော ဟဏီ တေသ္သာတိ **ဩနီတပတ္တဟဏီ** တိ ဘိန္နာဓိကရဏဝိသယော တိပအေ ဗာဟိရတ္ဗ ထသမာသော။ မုဒ္ဒဇဏ-ကာရေန, ပန သညောဂတ-ကာရေန စ **ဩဏိတ္တ** သဒ္ဒေ ဝိနာဘူတေတိ ဒသ္သေတိ **“ဩဏိတ္ဗ တပတ္တဟဏိန္တိပိ ဟဌော”**တိအာဒိနာ။ သုစိကရဏတ္တေ တ **ဩဏိတ္တ** သဒ္ဒေ။ ဩဏိတ္တံ အာမိသာပနယနေန သု စိကတံ ပတ္တံ ဟဏီ စ အသ္သာတိ ဟိ **ဩဏိတ္တပတ္တဟဏီ။** တေနာဟ **“ဟတ္ထေ စ ပတ္တဥ္စ ဓောဝိတ္ဗတ”** တိ။ “ဩဏိတ္တံ နာနာဘူတံ ဝိနာဘူတံ, အာမိသာပနယနေန တ သုစိကတံ ပတ္တံ ဟဏီတော အသ္သာတိ ဩဏိတ္တပတ္တ ဟဏီ”တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၂၃) **သာရတ္ထဒီပနိယံ** ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ပစ္ဆိမဝစနံ “ဟတ္ထေ စ ပတ္တဥ္စ ဓောဝိတ္ဗတ”တိ ဣမိနာ အသံသန္ဒနတော ဝိစာရေတဗ္ဗံ။ **ဇံဘူတန္တိ** “ဘုတ္တာဝိံ ဩနီတပတ္တဟဏီ”န္တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဘူတံ။

၂၉၈. **အနုပုဗ္ဗိ ကထ** န္တိ အနုပုဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗံ ကထံ။ တေနာဟ **“အနုပဋိပာဋိကထ”**န္တိ။ ကာ ပန သာတိ အာဟ **“အနာနုန္တရံ သီလ”** န္တိအာဒိ, တေနာယမတ္ထော ဗောဓိတော ဟောတိ – အနကထာ တာဝ ပစုရဇနေသုပိ ပဝတ္တိယာ သဗ္ဗသာဓာရဏတ္တာ, သုကရတ္တာ, သီလေ ပတိဋ္ဌာနသ္သ ဥပာယဘာဝတော စ အာဒိတော ကထေတဗ္ဗာ။ ပရိစ္စာဂသီ လော ဟိ ပုဂ္ဂလော ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထုသု ဝိနိဿဋ္ဌဘာဝတော သုခေနေဝ သီလာနိ သမာဒိယတိ, တတ္ထ စ သုပ္ပတိဋ္ဌိ တော ဟောတိ, သီလေန အာယကပဋိဂ္ဂဟကသုဒ္ဓိတော ပရာနုဂ္ဂဟံ ဝတ္ဗတ ပရပီဠာနိဝတ္တိဝစနတော, ကိရိယဓမ္မံ ဝတ္ဗ တ အကိရိယဓမ္မဝစနတော, ဘောဂသမ္ပတ္တိဟေတုံ ဝတ္ဗတ ဘဝသမ္ပတ္တိဟေတုဝစနတော စ **အနကထာနန္တရံ သီလကထာ** ကထေတဗ္ဗာ။ တဥ္စေ အနသီလံ ဝဋ္ဋနိဿိတံ, အယံ ဘဝသမ္ပတ္တိ တသ္သ ဖလန္တိ ဒသ္သနတ္ထံ **သီလကထာနန္တရံ သဂ္ဂကထာ။** တာယ ဟိ ဇံ ဒသ္သိတံ ဟောတိ “ဣမေဟိ အနသီလမယေဟိ, ပဏီတပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နေဟိ စ ပု ညကိရိယဝတ္ထူဟိ ဇတာ စာတုမဟာရာဇိကာဒီသု ပဏီတပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နာ အပရိမေယျာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော လ ဒ္ဓဗ္ဗာ”တိ။ သွတယံ သဂ္ဂေ ရာဂဒီဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌော, သဗ္ဗထာ ပန တေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌော အရိယမဂ္ဂေါတိ ဒ သ္သနတ္ထံ **သဂ္ဂကထာနန္တရံ မဂ္ဂကထာ။** မဂ္ဂဥ္စ ကထေန္တေန တဒဓိဂမုပာယဒသ္သနတ္ထံ ကာမာနံ အာဒီနတေ, ဩကာရော, သံကိလေသော, နေက္ခမ္မေ အာနိသံသော စ ကထေတဗ္ဗော။ သဂ္ဂပရိယာပန္နာပိ ဟိ သဗ္ဗေ ကာမာ နာမ ဗ ဟ္ဗတဒီနတ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ, ပဂေဝ ဣတရေတိ **အာဒီနတေ,** သဗ္ဗေပိ ကာမာ ဟီနာ ဂမ္မာ ပောထုဇ္ဇနိ ကာ အနရိယာ အနတ္ထသံဟိတာတိ လာမကဘာဝေ **ဩကာရော,** သဗ္ဗေပိ ဘဝ ကိလေသာနံ ဝတ္ထုဘူတာတိ **သံကိလေ သော,** သဗ္ဗသံကိလေသဝိပ္ပယုတ္တံ နိဗ္ဗာနန္တိ **နေက္ခမ္မေ အာနိသံသော** စ ကထေတဗ္ဗောတိ။ အယမ္ပိ အတ္ထော ဗောဓိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **မဂ္ဂေ** တိ ဟိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေန အာဒ္ယတ္ထေန ကာမာဒီနတာဒီနမ္ပိ သင်္ဂဟောတိ အ ယမတ္ထဝဏ္ဏနာ ကတာ။ တေနာဟ “သေယျထိဒံ – အနကထံ သီလကထံ သဂ္ဂကထံ ကာမာနံ အာဒီနဝံ ဩကာရံ သံကိ လေသံ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသံ ပကာသေတီ”တိ။ ဝိတ္ထာရော **သာရတ္ထဒီပနိယံ** (သာရတ္ထ. ဋီ. ၃.၂၆) ဂဟေတဗ္ဗော။

ကသိ-သဒ္ဒော ဉာဏေန ဂဟဏေတိ အာဟ **“ဂဟိတာ”**တိအာဒိ။ သာမံသဒ္ဒေန နိဝတ္တေတဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေတိ
**“အသာဓာရဏာ အညေသ”**န္တိ ဣမိနာ, လောကုတ္တရဓမ္မာဓိဂမေ ပရူပဒေသဝိဂတတ္တာ, ဧကေနေဝ လောကေ ပဌမံ
အနုတ္တရာယ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ စ အညေသမသာဓာရဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မစက္ကန္တိ တေ့
ထ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေဝ အဓိပ္ပေတော, န ဗ္ရဟ္မာယုသုတ္တေ** (မ. နိ. ၂.၃၈၃ အာဒယော) ဝိယ ဟေဋ္ဌိမာ တယော
မဂ္ဂါ, န စ **စူဠဟတ္ထိပဒသုတ္တေ** (မ. နိ. ၃.၄၁၆) ဝိယ အာသဝက္ခယော။ “တဿ ဉပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနတ္
ထ”န္တိ ကဿာ ဝုတ္တံ, နနု မဂ္ဂဉာဏံ အသင္ခတဓမ္မာရမ္မဏမေဝ, န သင္ခတဓမ္မာရမ္မဏန္တိ စောဒနံ သောဓေန္
တော **“တဉ္ဟိ”**တိအာဒိမာဟ။ **ကိစ္စဝသေနာ**တိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓကိစ္စဝသေန။

ဟေက္ခရသာတိဉဟာသကတ္တပဋိဝေဒနာကထာဝဏ္ဏနာ

၂၉၉. ဟဋ္ဌိယံ **“ဒိဋ္ဌဓမ္မော”** တိအာဒီသု ဒဿနံ နာမ ဉာဏတော အညမ္ပိ စက္ခာဒိဒဿနံ အတ္ထီတိ တန္နိဝတ္တ
နတ္ထံ **“ပတ္တဓမ္မော”** တိ ဝုတ္တံ။ ပတ္တိ စ ဉာဏပတ္တိတော အညာပိ ကာယဂမနာဒိပတ္တိ ဝိဇ္ဇတီတိ တတော
ဝိသေသဒဿနတ္ထံ **“ဝိဒိတဓမ္မော”** တိ ဝုတ္တံ။ သာ ပနေသာ ဝိဒိတဓမ္မတာ ဧကဒေသတောပိ ဟောတီတိ နိပ္ပဒေသ
တော ဝိဒိတဓမ္မတံ ဒဿေတုံ **“ပရိယောကဠ္ဌဟဓမ္မော”** တိ ဝုတ္တံ, တေနဿ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓမေဝ ဒီပေတိ။ မဂ္ဂဉာ
ဏဉှိ ဧကာဘိသမယဝသေန ပရိညာဒိစတုကိစ္စံ သာဓေန္တံ နိပ္ပဒေသေန စတုသစ္စဓမ္မံ သမန္တတော ဩကဠ္ဌဟံ နာမ
ဟောတိ။ တေနာဟ **“ဒိဋ္ဌော အရိယသစ္စဓမ္မော ဧတေနာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော”** တိ။ “ကထံ ပန ဧကမေဝ ဉာဏံ ဧကသ္မိံ
ခဏေ စတ္တာရိ ကိစ္စာနိ သာဓေန္တံ ပဝတ္တတိ။ န ဟိ တာဒိသံ လောကေ ဒိဋ္ဌံ, န အာဂမော တ တာဒိသော အတ္ထီ”တိ
န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ယထာ ဟိ ပဒီပေ ဧကသ္မိံယေဝ ခဏေ ဝဋ္ဋိံ ဒဟတိ, သ္နေဟံ ပရိယာဒိယတိ, အန္ဓကာရံ ဝိဓမတိ, အာလော
ကဉ္စာပိ ဒဿေတိ, ဧဝမေတံ ဉာဏန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ “မဂ္ဂသမင်္ဂိဿ ဉာဏံ ဒုက္ခေပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခသမုဒယေပေတံ ဉာ
ဏံ, ဒုက္ခနိရောဓေပေတံ ဉာဏံ, ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒာယပေတံ ဉာဏ”န္တိ (ဝိဘ. ၇၉၄) သုတ္တပဒမ္ပေတ္ထ ဉအာ
ဟရိတဗ္ဗန္တိ။

**တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ** တိ သပ္ပဋိဘယကန္တာရသဒိသာ သောဠသဝတ္ထုကာ, အဋ္ဌဝတ္ထုကာ စ ဝိစိကိစ္ဆာ **အနေန** ဝိတိဏ္
ဏာ။ **ဝိဂတာ ကထံကထာ**တိ ပဝတ္တိအာဒီသု “ဧဝံ နု ခော, န နု ခော”တိ ဧဝံ ပဝတ္တိကာ ကထံကထာ **အဿ** ဝိဂတာ သမုစ္
ဆိန္နာ။ **ဝိသာရဒဘာဝံ ပတ္တော** တိ သာရဇ္ဇကရာနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဟီနတ္တာ, တပ္ပဋိပက္ခေသု စ သီလာဒိဂုဏေသု သုပ္
ပတိဋ္ဌိတတ္တာ ဝိသာရဒဘာဝံ ဝေယ္ယတ္တိယံ ပတ္တော အဓိဂတော။ သာယံ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတတာ
ကတ္ထာတိ စောဒနာယ “သတ္ထုသာသနေ”တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **“ကတ္ထ? သတ္ထုသာသနေ”** တိ အာဟ။
အတ္တနာဝ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ, အဓိဂတတ္တာ စ န အဿ ပစ္စယော ပစ္စေတဗ္ဗော ပရော အတ္ထီတိ အပ္ပော။
တတ္ထာဓိပ္ပာယမာဟ **“န ပရဿာ”** တိအာဒိနာ။ **န ဝတ္တတီ** တိ န ပဝတ္တတိ, န ပဋိပဇ္ဇတိ တ, န ပရံ ပစ္စေတိ ပတ္
တိယာယတီတိ **အပရပ္ပစ္စယော** တိပိ ယုဇ္ဇတိ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမ္ပိ အဝုတ္တံ, တဒေတံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္တာ, ပ
ရတော ဝုစ္စမာနတ္တာ စ အဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလ
ပညာဝေယ္ယတ္တိယဇနနာယ အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝသောရစ္စသဒ္ဓာသတိဓိတိဗုဒ္ဓိခန္တိဝီရိယာဒိဓမ္မသမင်္ဂိနာ သာဋ္ဌကထေ ပိဋ္
ကတ္တယေ အသင်္ဂာသံဟီရဝိသာရဒဉာဏစာရိနာ အနေကပ္ပဘေဒသကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောကဟိနာ မဟာဂ
ဏိနာ မဟာဝေယ္ယာကရဏေန ဉာဏာဘိဝံသဓမ္မသေနာပတိနာမတ္ထေရေန မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂရုနာ ကတာယ သာဓုဝိ
လာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၄. သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၀၀.** ဧဝံ အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဘာဝံ ဝါ ပကာသေတုံ **"ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ အင်္ဂေသူတိ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တ"** န္တိ အာဟ။ သုန္ဒရဘာဝေန သာတိသယာနိ အင်္ဂါနိ ဧတေသမတ္ထီတိ **အင်္ဂါ။** တဒ္ဓိတပစ္စယဿ အတိသယဝိသိဋ္ဌေ အတ္ထိတာအတ္ထေ ပဝတ္တိတော, ပဓာနတော ရာဇကုမာရာ, ရုဠ္ဟိဝသေန ပန ဇနပဒေါတိ ဝုတ္တံ **"အင်္ဂါ နာမာ"** တိအာဒိ။ **ဣဓာပိ အဓိပ္ပေတာ,** န အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ ဧဝ။ **"တဒါ ကိရာ"**တိအာဒိ တဿာ စာရိကာယ ကာရဏဝစနံ။ အာဂမနေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ ပဋိက္ခိပနဝသေန **အာဂန္တုံ န ဒဿန္တိ,** နာနုဇာနိံသူတိ အဓိပ္ပာယော။

နီလာသောကကဏိကာရကောဝိဠာရကုန္ဒရာဇရုက္ခာဒိသမ္မိဿတာယ တံ စမ္ပကဝနံ **နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတံ,** န စမ္ပကရုက္ခာနညေဝ နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမတာယာတိ ဝဒန္တိ, တထာရူပာယ ပန ဓာတုယာ စမ္ပကရုက္ခာဝ နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏမ္ပိ ကုသုမံ ပုပ္ဖန္တိ။ ဣဒါနိပိ ဟိ ကတ္ထစိ ဒေသေ ဒိဿန္တိ, ဝဏ္ဏ ယထာရုတမ္ပိ အဋ္ဌကထာဝစနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ **ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ** တိ ဝုတ္တနယေန သမ္မိဿကာနံ, သုဒ္ဓစမ္ပကာနံ တ ကုသုမာနံ ဂန္ဓေဟိ သုဂန္ဓေ။ ဧဝံ ပန ဝဒန္တော န မာပနကာလေယေဝ တသ္မိံ နဂရေ စမ္ပကရုက္ခာ ဥဿန္နာ, အထ ခေါ အပရဘာဂေပီတိ ဒဿေတိ။ မာပနကာလေ ဟိ စမ္ပကရုက္ခာနမုဿန္နတာယ တံ နဂရံ **"စမ္ပာ"** တိ နာမံ လဘိ။ **ဣဿရတ္တာ** တိ အဓိပတိဘာဝတော။ သေနာ ဧတဿ အတ္ထီတိ သေနိကော, သေဝဝ **သေနိယော။** ဗဟုဘာဝဝိသိဋ္ဌာ စေတ္ထ အတ္ထိတာ တဒ္ဓိတပစ္စယေန ဇောတိတာတိ ဝုတ္တံ **"မဟတိယာ သေနာယ သမန္နာဂတတ္တာ"** တိ။ **သာရသုဝဏ္ဏသဒိသတာယာတိ** ဥတ္တမဇာတိသုဝဏ္ဏသဒိသတာယ။ **စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ **"သေနိယော"**တိ တဿ နာမံ, **ဗိမ္ဗီ**တိ အတ္တဘာဝဿ နာမံ ဝုစ္စတိ, သော တဿ သာရဘူတော ဒဿနီယော ပါသာဒိကော အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓိယာ ဗိမ္ဗိသာရောတိ ဝုစ္စတီ"တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၈၀)။

**၃၀၁-၂. သံဟတာ**တိ သန္နိပတနဝသေန သင်္ဃဋိတာ, သန္နိပတိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧကေကိဿာယ ဒိသာယာ**တိ ဧကေကာယ ပဒေသဘူတာယ ဒိသာယ။ ဟဋ္ဌိယံ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာနမဓိပ္ပေတတ္တာ "သင်္ဃိနော"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "သင်္ဃီ"တိ ပုထုတ္တေ ဧကဝစနံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **"ဧတေသ"**န္တိ ဣမိနာ။ ဧဝံ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၀၁, ၃၀၂) ဝုတ္တံ, **သင်္ဃီ** တိ ပန ဒီဃဝသေန ဗဟုဝစနမ္ပိ ဒိဿတိ။ **အဂဏာ**တိ အသမူဟဘူတာ အဂဏဗန္ဓာ, **"အဂဏနာ"**တိပိ ပဌော, အယမေဝတ္ထော, သင်္ခာတတ္တဿ အယုတ္တတ္တာ။ န ဟိ တေသံ သင်္ခာ အတ္ထီတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ပုဗ္ဗေ အန္တောနဂရေ အဂဏာပိ ပစ္ဆာ ဗဟိနဂရေ ဂဏံ ဘူတာ ပတ္တာတိ **ဂဏီဘူတာ**တိ။ အဘူတတဗ္ဘာဝေ ဟိ ကရာသဘူယောဂေ အ-ကာရဿ ဤ-ကာရာဒေသော, ဤပစ္စယော တ။ ရာဇရာဇညာဒီနံ ဒဏ္ဍခရော ပုရိသော ဝ တတော တတော ခတ္တိယာနံ တာယနတော ရက္ခဏတော **ခတ္တာ** နိရုတ္တိနယေန။ သော ဟိ ယတ္ထ တေဟိ ပေသိတော, တတ္ထ တေသံ အဒေသံ ပရိဟရန္တော ယုတ္တပတ္တဝသေန ပုစ္ဆိတမတ္ထံ ကထေတိ။ တေနာဟ **"ပုစ္ဆိတပဥ္ဟေ ဗျာကရဏသမတ္ထော"**တိ။ ကုလာပဒေသာဒိနာ မဟတီ မတ္တာ ပမာဏမေတဿာတိ **မဟာမတ္တော။**

## သောဏဒဏ္ဍဂုဏကထာဝဏ္ဏနာ

**၃၀၃.** ကေဿ ရညော အာဏာပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ ရဇ္ဇာနိ နာမ, ဝိသိဋ္ဌာနိ ရဇ္ဇာနိ ဝိရဇ္ဇာနိ, တာနေဝ **ဝေရဇ္ဇာနိ,** နာနာဝိဓာနိ ဝေရဇ္ဇာနိ တထာ, တေသု ဇာတာတိအာဒိနာ တိဓာ တဒ္ဓိတနိဗ္ဗစနံ။ ဝိစိတ္တာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တီတိ။ **ယညာနုဘဝနတ္ထ**န္တိ ယဿ ကဿစိ ယညဿ အနုဘဝနတ္ထံ။ **တေ**တိ နာနာဝေရဇ္ဇကာ ဗြာဟ္မဏာ။ **တဿာ** တိ သောဏဒဏ္ဍဗြာဟ္မဏဿ။ **ဥတ္တမဗြာဟ္မဏော** တိ အဘိဇနသမ္ပတ္တိယာ, ဝိတ္တသမ္ပတ္တိယာ, ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိယာ စ ဥဂ္ဂတတရော, ဥဋ္ဌာရော တ ဗြာဟ္မဏော။ **အာဝဋ္ဋနီမာယာ** ဝုတ္တာဝ။ လာဘမစ္ဆေရေန နိပ္ပီဠိတတာယ **အသန္တုဋ္ဌတော ဘဝိဿတိ။**

အင်္ဂေတိ ဂမေတိ အတ္တနော ဖလံ ဉာပေတိ, သယံ တ အင်္ဂီယတိ ဂမီယတိ ဉာယတီတိ **အင်္ဂံ,** ဟေတု။ တေနာဟ **"ကာရဏေနာ"**တိ။ လောကဓမ္မတာနုဿရဏေန အပရာနိပိ ကာရဏာနိ အာဟံသူတိ ဒဿေန္တော **"ဧဝ"**န္တိအာဒိမာ

ဟာ။

**ဒွဝီဟိ ပက္ခေဟီ** တိ မာတုပက္ခေန, ပိတုပက္ခေန စာတိ ဒွီဟိ ဉာတိပက္ခေဟိ။ ''ဥဘတော သုဇာတော''တိ ဟိ ဧတ္ထ ထကေယေ၀ ဝုတ္တေ ယေဟိ ကေဟိစိ ဒွီဟိ ဘာဂေဟိ သုဇာတတ္တံ ဝိဇာနေယျ, သုဇာတသဒ္ဒော စ ''သုဇာတော စာ ရုဒဿနော''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၃၉၉) အာရောဟသမ္ပတ္တိပရိယာယောပိ ဟောတီတိ ဇာတိ၀သေနေ၀ သုဇာတတ္တံ ဝိဘာ ဝေတုံ **''မာတိတော စ ပိတိတော စာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''ဘောတော မာတာ ဗြာဟ္မဏီ''** တိအာဒိ။ **ဧဝန္တိ** ဝုတ္တပ္ပ ပကာရေန, မာတုပက္ခတော စ ပိတုပက္ခတော စ ပစ္စေကံ တိဝိဓေန ဉာတိပရိ၀ဋ္ဋေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ''သံသုဒ္ဓဂဟဏိ ကော''တိ ဣမိနာပိ ''မာတိတော စ ပိတိတော စာ''တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ သမတ္ထေတီတိ အာဟ **''သံသုဒ္ဓါ တေ မာတုဂ ဟဏီ''**တိ, သံသုဒ္ဓါ၀ အနုပကုဋ္ဌာသာခရဏာတိ အတ္ထော။ အနောရသပုတ္တ၀သေနာပိ ဟိ လောကေ မာတာပိတုသမ ညာ ဒိဿတိ, ဣဓ ပနဿ ဩရသပုတ္တ၀သေနေ၀ ဣစ္ဆိတာတိ ဒဿေတုံ **''သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော''** တိ ဝုတ္တံ။ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ ဓာရေတီတိ **ဂဟဏီ,** တတိယာ၀ဋ္ဋသဉ္ဉိတော ဂဗ္ဘာသယသညိတော မာတုကုစ္ဆိပဒေသော **သမဝေပါကိနိ ယာ**တိ သမဝိပါစနိယာ။ **ဧတ္တာ** တိ မဟာသုဒဿနသုတ္တေ။ ယထာဘုတ္တမာဟာရံ ဝိပါစနဝသေန ဂဏှာတိ န ဆဍ္ဍု ဧတီတိ **ဂဟဏီ,** ကမ္မဇတေဇောဓာတု, ယာ ''ဥဒရဂ္ဂိ''တိ လောကေ ပညာယတိ။

**ပိတုပိတာ**တိ ပိတုနော ပိတာ။ **ပိတာမဟော**တိ အာမဟ-ပစ္စယေန တဒ္ဓိတသိဒ္ဓိ။ ''စတုယုဂ''န္တိအာဒီသု ဝိယ တံ တ ဒတ္ထေ ယုဇ္ဇိတဗ္ဗတော ကာလဝိသေသော **ယုဂံ** နာမ။ **တေံ** ယုဂသဒ္ဒေန အာယုပ္ပမာဏဝစနံ **အဘိလာပမတ္တံ** လော ကတေဟာရဝစနမတ္တမေဝ, အဓိပ္ပေတတ္ထတော ပန ပိတာမဟောယေ၀ ပိတာမဟယုဂသဒ္ဒေန ဝုတ္တော တဿေ၀ ပဓာနဘာဝေန အဓိပ္ပေတတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **တတော ဥဒ္ဓ** န္တိ ပိတာမဟတော ဥပရိ။ တေနာဟ **''ပုဗ္ဗပုရိသာ''**တိ, တဒ၀သေသာ ပုဗ္ဗကာ ဆ ပုရိသာတိ အတ္ထော။ ပုရိသဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ ''မာတိတော''တိ ဟဋ္ဌိ၀စနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။

တတ္ရာယမဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော – မာတာ စ ပိတာ စ **ပိတရော,** ပိတူနံ ပိတရော **ပိတာမဟာ,** တေသံ ယုဂေ ဒွ၀န္ဒ္ဒေ **ပိတာမဟယုဂေ,** တသ္မာ, ယာ၀ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂ ပိတာမဟဒွ၀န္ဒာတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော, ဧဝဉ္စ ပိတာမဟဂ္ဂဟဏေနေ၀ မာတာမဟောပိ ဂဟိတော။ ယုဂသဒ္ဒော စေတ္ထ ဧကသေသော ''ယုဂေ စ ယုဂေ စ ယု ဂေ''တိ, အတော တတ္ထ တတ္ထ ဉာတိပရိ၀ဋ္ဋေ ပိတာမဟဒွ၀န္ဒံ ဂဟိတံ ဟောတီတိ။

''ယာ၀ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂ''တိ ဣဒံ ကာကာပေက္ခနမိ၀ ဥဘယတ္ထ သမ္ဗန္ဓဂတန္တိ အာဟ **''ဧဝ''**န္တိအာဒိ။ ယာ၀ သတ္တမော ပုရိသော, တာ၀ အက္ခိတ္တော အနုပကုဋ္ဌော ဇာတိတဒေနာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အက္ခိတ္တော** တိ အပ္ပတ္တ တခေပော။ **အနဝက္ခိတ္တော** တိ သဒ္ဓထာလိပါကာဒီသု န ဆဍ္ဍိတော။ **န ဥပကုဋ္ဌော** တိ န ဥပက္ကောသိတော။ ''ဇာတိ တဒေနာ''တိ ဣဒံ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနန္တိ ဒဿေတုံ **''ကေန ကာရဏေနာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဣတိပီ**တိ ဣမိနာပိ ကာရဏေန။ ဧတ္ထ စ **''ဥဘတော။ပေ။ ယုဂ''**တိ ဧတေန ဗြာဟ္မဏဿ ယောနိဒေါသာဘာဝေါ ဒဿိတော သံသုဒ္ဓ ဂဟဏိကဘာဝကိတ္တနတော, **''အက္ခိတ္တော''** တိ ဧတေန ကိရိယာပရာဓာဘာဝေါ။ ကိရိယာပရာဓေန ဟိ သတ္တာ ခေ ပံ ပာပုဏန္တိ။ **''အနုပကုဋ္ဌော''** တိ ဧတေန အယုတ္တသံသဂ္ဂါဘာဝေါ။ အယုတ္တသံသဂ္ဂဉှိ ပဋိစ္စ သတ္တာ အက္ ကောသံ လဘန္တီတိ။

**ဣဿရော** တိ အာဓိပတေယျသံ၀တ္တနိယကမ္မဗလေန ဤသနသီလော, သာ ပနဿ ဣဿရတာ ဝိဘ၀သမ္ပတ္တိ ပစ္စယာ ပါကဋာ ဇာတာ, တသ္မာ အဍ္ဍဘာ၀ပရိယာယေန ဒဿေန္တော **''အဍ္ဎောတိ ဣဿရော''** တိ အာဟ။ မဟန္တံ ဓနမဿ ဘူမိဂတံ, ဝေဟာသဂတဉ္စာတိ **မဟဒ္ဓနော။ တဿာ** တိ တဿ တဿ ဂုဏဿ, အယမေ၀ စ ဟဒ္ဓော အ ဓုနာ ဒိဿတိ။ **အဂုဏံယေ၀ ဒဿေမာ** တိ အန္ဓ၀ယတော တဿ ဂုဏံ ဝတ္တ ဗ္ဗုတိရေကတော ဘဂဝတော အနုပသင် ကမနကာရဏံ အဂုဏမေ၀ ဒဿေမ။

**အဓိကရူပေါ**တိ ဝိသိဋ္ဌရူပေါ ဥတ္တမသရီရော။ ဒဿနံ အရဟတီတိ **ဒဿနီယော** တိ အာဟ **''ဒဿနယောဂ္ဂ ကော''**တိ။ ပသာဒံ အာ၀ဟတီတိ **ပါသာဒိကော။** တေနာဟ **''ပသာဒဇနနတော''**တိ။ ပေက္ခရသဒ္ဒော ဣဓ သုန္ဒရတ္တေ, သရီရတ္တေ စ နိရုဠှော။ **ဝဏ္ဏဿာ** တိ ဝဏ္ဏဓာတုယာ။ ပကာသနိယေန ပရိသုဒ္ဓနိမိတ္တေန ဝဏ္ဏသဒ္ဒဿ ဝဏ္ဏဓာ

တုယံ ပဝတ္တနတော တန္နိမိတ္တမေဝ ဝဏ္ဏတာ, သာ စ ဝဏ္ဏနိဿိတာတိ အဘေဒဝသေန ဝုတ္တံ **“ဥတ္တမေန ပရိသုဒ္ဓ
ေန ဝဏ္ဏေနာ”**တိ။ **သရီရံ** ပန သန္နိဝေသဝိသိဋ္ဌံ ကရစရဏဂီဝါသီသာဒိသမုဒါယံ, တဉ္စ အဝယဝဘူတေန သဏ္ဌာနနိ
မိတ္တေန ဂယှတီတိ, တသ္မာ တန္နိမိတ္တမေဝ ပေါက္ခရတာတိ ဝုတ္တံ **“သရီရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာ”** တိ, ဥတ္တမာယ
သရီရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာတိပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ အတ္ထဝသာ ဟိ လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော။ သဗ္ဗေသု ဝဏ္ဏေသု သု
ဝဏ္ဏဝဏ္ဏောဝ ဥတ္တမောတိ အာဟ **“ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏေသုပိ သေဋ္ဌေန သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေန သမန္နာဂတော”** တိ။ တထာ ဟိ
ဗုဒ္ဓါ, စက္ကဝတ္တိနော စ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာဝ ဟောန္တိ။ ယသ္မာ ပန ဝစ္ဆသသဒ္ဒော သရီရာဘေ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ **ဗြ
ဟ္မဝစ္ဆသီ**တိ ဥတ္တမသရီရာဘော, သုဝဏ္ဏာဘော ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ ဣမမေဝ ဟိ အတ္ထံ သန္ဓာယ **“မဟာဗြ
ဟ္မုနော သရီရသဒိသေနေဝ သရီရေန သမန္နာဂတော”**တိ ဝုတ္တံ, န ဗြဟ္မုဇုဂတ္တတံ။ **အခုဒ္ဒါဝကာသော**တိ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စ
င်္ဂဋ္ဌာနံ။ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပတ္တိယာ, အဝယဝပါရိပူရိယာ စ ဒဿနဿ ဩကာသော န ခုဒ္ဒကောတိ အတ္ထော။
တေနာဟ **“သဗ္ဗာနေဝ”** တိအာဒိ။

**သီလန္တိ** ယမနိယမလက္ခဏံ သီလံ, တံ ပနဿ ရတ္တညုတာယ ဝုဒ္ဓံ ဝဍ္ဎိတန္တိ ဝိသေသတော **“ဝုဒ္ဓသီလီ”** တိ
ဝုတ္တံ။ **ဝုဒ္ဓသီလေနာ** တိ သဗ္ဗအ သမ္မာယောဂတော ဝုဒ္ဓေန ဝုဝသီလေန။ ဝေဠု ကတ္ဝာ ပဒတ္တယမ္ပေတံ အဓိပ္ပေ
တတ္ထတော ဝိသိဋ္ဌံ ဟောတိ, သဒ္ဒတ္ထမတ္တံ ပန သန္ဓာယ **“ဣဒံ ဝုဒ္ဓသီလီပဒဿေဝ ဝေဝစန”** န္တိ ဝုတ္တံ။
ပဉ္စသီလတော ပရံ တတ္ထ သီလဿ အဘာဝတော, တေသမဇာနနတော စ **“ပဉ္စသီလမတ္တမေဝ”**တိ အာဟ။

တစာယ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနတာ ဧဝ သုန္ဒရဘာဝေတိ ဝုတ္တံ **“သုန္ဒရာ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ”** တိ။ ဌာန
ကရဏသမ္ပတ္တိယာ, သိက္ခာသမ္ပတ္တိယာ စ ကဿစိပိ အနူနတာယ ပရိမဏ္ဍလပဒါနိ ဗျဉ္ဇနာနိ အက္ခရာနိ ဧတိဿာတိ **ပ
ရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ**။ အက္ခရမေဝ ဟိ တံတဒတ္ထတစကဘာဝေန **ပရိစ္ဆိန္နံ ပဒံ**။ အထ ဝါ ပဒမေဝ အတ္ထဿ ဗျ
ဉ္ဇကတ္တာ **ဗျဉ္ဇနံ**, သိထိလဓနိတာဒိအက္ခရပါရိပူရိယာ စ ပဒဗျဉ္ဇနဿ ပရိမဏ္ဍလတာ, ပရိမဏ္ဍလံ ပဒဗျဉ္ဇ
နမေတိဿာတိ တထာ။ အပိစ ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ **ပဒံ,** နာမာဒိ, ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတီတိ **ဗျဉ္ဇ
နံ,** ဝါကျံ, တေသံ ပရိပုဏ္ဏတာယ **ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ**။ အတ္ထဝိညာပနေ သာဓနတာယ ဝါစာဝ ကရဏံ **ဝါက္
ကရဏန္တိ** ဝုတ္တာဓိကရဏတံ ဒဿေတုံ **“ဥဒါဟရဏဃောသော”**တိ ဝုတ္တံ, ဝစီဘေဒသဒ္ဒောတိ အတ္ထော။ တဿ
သ ဗြာဟ္မဏဿ, တေန ဝ ဘာသိတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ **ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန ပူရေ** ဂုဏေဟိ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေ
ဘဝါတိ **ပေါရီ**။ ပုန **ပုရေ**တိ ရာဇဓာနီမဟာနဂရေ။ **ဘဝတ္တာ** တိ သံဝဍ္ဎတ္တာ။ **သုခုမာလတ္တနေနာ** တိ သုခုမာလဘာဝေ
န, ဣမိနာ တဿာ ဝါစာယ မုဒုသဏှတ္တမာဟ။ **အပလိဗုဒ္ဓါယာ**တိ ပိတ္တသေမှာဒီဟိ အပရိယောနဒ္ဓါယ, ဟေတု
ဂဗ္ဘပဒမေတံ။ တတော ဧဝ ဟိ ယထာဝုတ္တဒေါသာဘာဝတော။ ဉ်ဳသေတွ ဝိယ ဧကဒေသကထနံ **သန္ဒိဋ္ဌံ,** သဏိကံ စိ
ရာယိတွာ ကထနံ **ဝိလမ္ဗိတံ,** “သန္ဒိဒ္ဓဝိလမ္ဗိတာဒီ”တိပိ ပါဌော။ သဒ္ဒေန အဇနကံ ဝစိနံ, မမ္မကသင်္ခါတံ ဝါ ဧကေက
ခရမေဝ ဒွတ္တိက္ခတ္တုမုစ္စာရဏံ **သန္ဒိဒ္ဓံ**။ **အာဒိ** သဒ္ဒေန ဒုက္ခလိတာနုကမ္ပိတာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဧဠဂလဋ္ဌေနာ**တိ ဧ
ဠာပဃရဏေန။ “ဧဠာ ဂဠန္တိ”တိ ဝုတ္တဿေဝ ဒွိဓာ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **“လာလာ ဝါ ပဃရန္တိ”** တိအာဒိ ဝုတ္
တံ။ “ပဿေဠမူဂံ ဥရဂံ ဒုဇိဝှ”န္တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၇.၄၉) ဝိယ ဟိ ဧဠာသဒ္ဒော လာလာယ, ခေဠေ စ ပဝတ္တတိ။ **ခေ
ဠဖုသိတာနီ**တိ ခေဠဗိန္ဒူနိ။

တတ္ရာယမဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော – **ဧလန္တိ** ဒေါသော ဝုစ္စတိ “ယာ သာ ဝါစာ နေလာ ကဏ္ဏသုခါ”တိအာဒီ
သု (ဒီ. နိ. ၁.၈, ၁၉၄) ဝိယ။ ဒုပ္ပညာ စ သဒေါသမေဝ ကထံ ကထေန္တာ ဧလံ ပဃရာပေန္တိ, တသ္မာ တေသံ ဝါစာ **ဧလ
ဂဠာ** နာမ ဟောတိ, **တဗ္ဗိပရီတာယာတိ အတ္ထော** ။ **“အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ ပာကဋံ ကတွာ”** တိ ဣမိနာ တဿာ ဝါ
စာယ အတ္ထပါရိပူရိံ ဝဒတိ။ ဝိညာပနသဒ္ဒေန ဧတဿ သမ္ဗန္ဓော။

**ဇရာဇိဏ္ဏတာယ ဇိဏ္ဏော** တိ ခဏ္ဍိစ္စပါလိစ္စာဒိဘာဝမာပါဒိတော။ **ဝုဒ္ဓိမရိယာဒပ္ပတ္တော** တိ ဝုဒ္ဓိယာ ပရိစ္
ဆေဒံ ပရိယန္တံ ပတ္တော။ **ဇာတိမဟလ္လကတာယာ** တိ ဥပပတ္တိယာ မဟလ္လကဘာဝေန။ တေနာဟ **“စိရကာလပ္ပ
သုတော”**တိ။ **အဒ္ဓ** သဒ္ဒော အဒ္ဓါနပရိယာယော ဒီဃကာလတစကော။ ကိတ္တကော ပန သောတိ အာဟ **“ဒွေ ဝ တယော
ရာဇပရိဝဋ္ဋေ”**တိ, ဒွိန္နံ တိဏ္ဏံ ရာဇူနံ ရဇ္ဇပသာသနပဋိပာဋိယောတိ အတ္ထော။ “အဒ္ဓဂတော”တိ ဝတွာပိ ကတံ ဝ
ယောဂဟဏံ ဩသာနဝယာပေက္ခန္တိ ဝုတ္တံ **“ပစ္ဆိမဝယံ သမ္ပတ္တော”** တိ။ **ပစ္ဆိမော တတိယဘာဂေ** တိ ဝဿသ
တဿ တိဓာ ကတေသု ဘာဂေသု တတိယော ဩသာနဘာဂေ။ ပဉ္စေကံ ဧတ္တိံသဝဿတော စ အဓိကမာသပက္

ဆာဒိပိ ဝိဘာဇီယတိ, တသ္မာ သတ္တသဋ္ဌိမေ ဝဿေ ယထာရဟံ လဒ္ဓမာနမာသပက္ခဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ပစ္ဆိမဝယော ဝေ ဒိတဗ္ဗော။ **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** ပိ ဟိ ဣမမေဝတ္ထံ သန္ဓာယ "သတ္တသဋ္ဌိဝဿတော ပဋ္ဌာယ ပစ္ဆိမဝ ယော ကောဋ္ဌာသော"တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တံ။ ဣတရထာ ဟိ "ပစ္ဆိမဝယော နာမ ဝဿသတ ဿ ပစ္ဆိမော တတိယဘာဂေါ"တိ အဋ္ဌကထာဝစနေန ဝိရောဓော ဘဝေယျာတိ။

ဇဝံ ကေဝလဇာတိဝသေန ပဌမဝိကပ္ပံ ဝတွာ ဂုဏမိဿကဝသေနပိ ဒုတိယဝိကပ္ပံ ဝဒန္တေန **"အပိစာ"**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ တတ္ထ နာယံ ဇိဏ္ဏတာ ဝယောမတ္တေန, အထ ခေါ ကုလပရိဝဋ္ဋေန ပုရာဏတာတိ အာဟ **"ဇိဏ္ဏောတိ ပောရာဏော"**တိအာဒိ။ **စိရကာလပ္ပဝတ္တကုလန္ဝယော** တိ စိရကာလံ ပဝတ္တကုလပရိဝဋ္ဋော, တေနာဿ ကုလဝ သေန ဥဒိတောဒိတဘာဝမာဟ။ "ဝယောအနုပ္ပတ္တော"တိ ဣမိနာ ဇာတိဝုဒ္ဓိယာ ဝက္ခမာနတ္တာ, ဂုဏဝုဒ္ဓိယာ စ တ တော သာတိသယတ္တာ **"ဝုဒ္ဓေါတိ သီလာစာရာဒိဂုဏဝုဒ္ဓိယာ ယုတ္တော"** တိ ဝုတ္တံ။ ဝက္ခမာနံ ပတိ ဟရိသေသဂ္ဂ ဟဏဥ္ဇေတံ။ တထာ ဇာတိမဟလ္လကတာယပိ တေနေဝ ပဒေန ဝက္ခမာနတ္တာ, ဝိဘဝမဟတ္တတာယ စ အနဝသေသိ တတ္တာ **"မဟလ္လကောတိ ဝိဘဝမဟန္တတာယ သမန္နာဂတော"** တိ အာဟ။ **မဂ္ဂပဋိပန္နော** တိ ဗြာဟ္မဏာနံ ယုတ္တ တပဋိပတ္တိဝီထိံ အတေက္ကမ္မ စရဏဝသေန ဥပဂတောတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ **"ဗြာဟ္မဏာန"** န္တိအာဒိနာ။ ဇာတိဝုဒ္ဓ ဘာဝမနုပ္ပတ္တော, တမ္ပိ **အန္တိမဝယံ** ပစ္ဆိမဝယမေဝ အနုပ္ပတ္တောတိ သာဓိပ္ပာယယောဇနာ။ ဣမိနာ ဟိ ပစ္ဆိမဝယဝသေ န ဇာတိဝုဒ္ဓဘာဝံ ဒဿေတီတိ။

## ဗုဒ္ဓဂုဏကထာဝဏ္ဏနာ

၁၀၄. တာဒိသေဟိ မဟာနုဘာဝေဟိ သဒ္ဓိံ ယုဂဂ္ဂဟဝသေန ဌပနမ္ပိ န မာဒိသာနံ ပဏ္ဍိတဇာတိကမနုစ္ဆဝိကံ, ကု တော ပန ဥက္ကံသဝသေန ဌပနန္တိ ဣဒံ ဗြာဟ္မဏဿ န ယုတ္တရူပန္တိ ဒဿေန္တော **"န ခေါ ပန မေတ"**န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယေပိ ဂုဏာ အတ္တနော ဂုဏေဟိ သဒိသာ, တေပိ ဂုဏေ ဥတ္တရိတရေယေဝ မညမာနော ပကာသေတီ တိ သမ္ဗန္ဓော။ **သဒိသာ**တိ စ ဧကဒေသေန သဒိသာ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ ဂုဏေဟိ သဗ္ဗထာ သဒိသာ ကေစိပိ ဂုဏာ အညေသု လဗ္ ဘန္တိ။ **"ကော စာဟ"**န္တိအာဒိ ဥတ္တရိတရာကာရဒဿနံ။ အဟဉ္စ ကီဒိသော နာမ ဟုတွာ သဒိသော ဘဝိဿာမိ, သမဏဿ။ပေ.။ ဂုဏာ စ ကီဒိသာ နာမ ဟုတွာ သဒိသာ ဘဝိဿန္တီတိ သာဓိပ္ပာယယောဇနာ။ ကေစိ နဝံ ဟဋ္ဌံ ကရော န္တိ, အယမေဝ မူလဟဋ္ဌော ယထာ တံ **အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ** "ကော စာဟံ ဘော ကေတမ သာစရိယကော, ကာ စ အနုတ္တ ရာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ"တိ။ **ဣတရေ**တိ အတ္တနော ဂုဏေဟိ အသဒိသေ ဂုဏေ, "ပကာသေတီ"တိ ဣမိနာဝ သမ္ဗန္ဓော။ **ဇ ကန္တေနေဝ**တိ သဒိသဂုဏာနံ ဝိယ ပသင်္ဂဘာဝေန။

**ဇဝံ နိယာမေန္တော** သောဏဒဏ္ဍော **ဣဒံ** အတ္ထဇာတံ **ဒီပေတိ။ ယထာ ဟီ**တိ ဧတ္ထ **ဟိ**-သဒ္ဒော ကာရဏေ။ တေ နာဟ "တသ္မာ မယမေဝ အရဟာမာ"တိ။ **ကေပဒက**န္တိ ကဝိယာ ခုရဋ္ဌာနေ ဌိတဥဒကံ။ **ဂုဏေ**တိ သဒိသဂုဏေပိ, ပဂေဝ အသဒိသဂုဏေ။

**သဋ္ဌိကုလသတသဟဿ** န္တိ သဋ္ဌိသဟဿာဓိကံ ကုလသတသဟဿံ။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ** ဒီသု (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁၆) ပန ကတ္ထစိ ဘဂဝတော အသီတိကုလသဟဿတာဝစနံ ဧကေကပက္ခမေဝ သန္ဓာယာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**သုဓာမဋ္ဌပောက္ခရဏိယော** တိ သုဓာယ ပရိကမ္မကတာ ပောက္ခရဏိယော။ **သတ္တရတနာန**န္တိ သတ္တဟိ ရတနေဟိ။ ပူရယောဂေ ဟိ ကရဏတ္ထေ ဗဟုလံ ဆဋ္ဌီဝစနံ။ **ဟသာဒနိယူဟာဒယော**တိ ဥပရိဟသာဒေ ဌိတတုလာသီသာဒယော။ "သတ္တရတနာန"န္တိ အဓိကာရော, အဘေဒေပိ ဘေဒတေဟာရော ဧသ။ **ကုလပရိယာယေနာ**တိ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇဿ သ အသမ္ဘိန္နခတ္တိယကုလာနုက္ကမေန။ **တေသုပီ**တိ စတူသု နိဓီသုပိ။ **ဂဟိတံ ဂဟိတံ** ဌာနံ **ပူရတိယေဝ** ခနေန ဟကတိက မေဝ ဟောတိ, န ဦနံ။

**ဘဒ္ဒကေနာ** တိ သုန္ဒရေန။ ပစ္ဆိမဝယေ ဝုတ္တနယေန ပဌမဝယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မာတာပိတူနံ အနိစ္ဆာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဝ **အနာဒရော** တေန ယုတ္တေ အတ္တေ **သာမိဝစန**န္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧတေသ**န္တိ မာတာပိတူနံ။ **ကန္ဒိတွာ** တိ "ကဟံ ပိယပုတ္တကာ"တိအာဒိနာ ပရိဒေဝိတွာ။

**အပရိမာဏောယေတ**တိ ''တွေကော သော''တိ ကေနစိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတုမသက္ကုဏေယျတာယ အပရိစ္ဆိန္နော ယေဝ။ ဒွေ ဝေဠု အဓောကဋ္ဋိမတ္တကမေဝ ဟောန္တီတိ အာဟ **''ဒွိန္နံ ဝေဠူနံ ဥပရိ ကဋ္ဋိမတ္တမေဝ''** တိ။ ဟရမိတာနုဘာဝေန ဗြဟ္မုဏာဿ ဧဝ ပညာယတိ, ဘဂဝတ ပန တအ ပကတိပ္ပမာဏောတတိ ဒဿေတုံ **''ပညာယမာနော''**တိ ဝုတ္တံ မိဝ ဒိဿတိ, ဝီမံသိတဗ္ဗံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ **''န ဟိ''**တိအာဒိနာ ဟရမိတာဗလေနေဝ ဇဝံ အပရိမာဏတာ, န ကာဒ္ဓိဗလေနာတိ ဒဿေတီ''တိ ဝဒန္တိ။ **အတုလော**တိ အသဒိသော။ **''ဓမ္မပဒေ ကထမာဟာ''**တိ ကတ္ထစိ ဟဇ္ဇော အယုတ္တောဝ။ န ဟိ ဓမ္မပဒေ အယံ ကထာ ဒိဿတိ။ **သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရာပဒာနာ** ဒီသု (အပ. ၁.၁၀.သုဓာပိဏ္ဍိယတ္ထေရာပဒာန) ပနာယံ ကထာ အာဂတာ, သာ စ ခေ အညဝတ္ထုသ္မိံ ဧဝ, န ကာမသ္မိံ ဝတ္ထုမ္မဟိ, တသ္မာ ဟဋ္ဌိဝသေန သင်္ဂီတိမနာရုဠှာ ပကိဏ္ဏကဒေသနာယေတယံ ကထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တတ္ထ **တေ တာဒိသေ**တိ ပရိယာယဝစနမေတံ ''အပ္ပံ ဝဿသတံ အာယု, ဣဒာနေတရဟိ ဝိဇ္ဇတီ''တိအာဒီသု (ဗု. ဝံ. ၂၇.၂၁) ဝိယ, ''တောဒိသေ''တိပိ ပဌန္တိ, တဒသုန္ဒရံ အပဒာနာဒီသု တထာ အဒိဿနတော။ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန **ပရိနိဗ္ဗုတေ** ကုတောစိပိ အဘယေ တေ တာဒိသေ ပူဇယတော ဧတ္ထ ဣဒံ ပုညံ **ကေနစိ** မဟာနုဘာဝေန အပိ သင်္ခါတုံ န သက္ကာတိ အတ္ထော။

**ဗာဟန္တရ** န္တိ ဒွိန္နံ ဗာဟူနမန္တရံ။ **ဒွတ္တိံသ ယောဇနသတာနီ**တိ ဒွတ္တိံသာဓိကာနိ ယောဇနသတာနိ။ **ဗဟလန္တရေနာ**တိ သမန္တာ သရီရပရိဏာဟပ္ပမာဏေန။ **ပုထုလတော**တိ ဝိတ္ထာရတော။ **အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနီ** တိ ဧကေကာနိ အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနိ။ **ဘမုကန္တရ**န္တိ ဒွိန္နံ ဘမုကာနမန္တရံ။ **မုခံ** ဝိတ္ထာရတော **ဒွိယောဇနသတံ** ပရိမဏ္ဍလတော ဝိသံ ဝုတ္တတ္တာ။ ''ဒေဒိသော ဘဂဝ''တိ ယာ ပရေဟိ ဝုတ္တာ ကထာ, တဿာ အနုရူပန္တိ **ယထာကထံ,** ဣမိနာ အညေဟိ ဝုတ္တံ ဘဂဝတော ဝဏ္ဏကထံ သုတွာ ဩလောကေတုကာမတာယ အာဂတောတိ ဒဿေတိ, **ယထာကထ**န္တိ တ ကီဒိသံ။ ''ယထာက ထံ ပန တုမှေ ဘိက္ခဝေ သမဂ္ဂာ သမ္မောဒမာနာ အဝိဝဒမာနာ ဖာသုကံ ဝဿံ ဝသိတ္ထာ''တိအာဒီသု (ဟရာ. ၁၉၄) ဝိယ ဟိ ပုစ္ဆာယံ သေ နိပာတတမုအယော, ဧကော တ နိပာတော။

**ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏေ**တိ ဂန္ဓကုဋိယာ ပရိဝေဏေ, ဂန္ဓကုဋိတော ဗဟိ ပရိဝေဏဗ္ဘန္တရေတိ အတ္ထော။ **တတ္ထာ** တိ မဥ္စကေ။ **''သီဟသေယျံ ကပ္ပေသီ''** တိ ယထာ ရာဟု အသုရိန္ဒော အာယာမတော, ဝိတ္ထာရတော, ဥဗ္ဗေဓတော စ ဘဂဝ တော ရူပကာယဿ ပရိစ္ဆေဒံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ, တထာ ရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောန္တော သီဟ သေယျံ ကပ္ပေသီ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၀၄) ဇဝံ အာစရိယေန ဝုတ္တံ, ''တဒေတံ 'န မယာ အသုရိန္ဒ အဓောမုခေန ဟရမိ ယော ပူရိတာ, ဥဒ္ဓဂ္ဂမေဝ ကတွတ အနံ ဒိန္န''န္တိ အဋ္ဌကထာဝစနေန အစ္စန္တမေဝ ဝိရုဒ္ဓံ ဟောတိ။ တေဥဟိ ဂန္ဓကုဋိဒ္ဒ တရဝိဝရဏာဒီသု ဝိယ ဟရမိတာနုဘာဝသိဒ္ဓိဒဿနံ, အညထာ တဒေဝ ဝစနံ ဝတ္တဗ္ဗံ ဘဝေယျာ''တိ ဝဒန္တိ, ဝီမံသိတ္ တ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ။ **အဓောမုခေနာ**တိ ဩသက္ကိတဝီရိယတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, **ဥဒ္ဓဂ္ဂမေဝ** တိ အနောသက္ကိတ ဝီရိယတံ, ဥဿုကောဋိကံ ကတွတတိ အတ္ထော။ တအ ရာဟု ဥဟာသကဘာဝံ ပဋိဝေဒေသီတိ အာဟ **''တံ ဒိဝသ''**န္တိ အာဒိ။

ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ **အရိယံ** နိရုတ္တိနယေန, အတောယေဝ ဥတ္တမတာ ပရိသုဒ္ဓတာတိ ဝုတ္တံ **''ဥတ္တမံ ပရိ သုဒ္ဓ''**န္တိ။ **အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ,** န သုခဝိပာကဋ္ဌေန တဿ အရဟတမသမ္ဘဝတော။ **ကုသလသီလေနာ**တိ အနဝ ဇ္ဇေနေဝ ဝိဒ္ဓဿသတနကိလေသေန သီလေန။ ဝေဠု ကတွတ ပဒစတုက္ကမ္မေတံ အဓိပ္ပေတတ္တာတော ဝိသိဋ္ဌံ ဟောတိ, သဒ္ဒတ္ထမတ္တံ ပန သန္ဓာယ **''ဣဒမဿ ဝဝစန''** န္တိ ဝုတ္တံ။

ကတ္ထစိ စတုရာသီတိဟဏာသဟဿာနိ, ကတ္ထစိ အပရိမာဏာပိ ဒေဝမနုဿာတိ အတ္ထံ သန္ဓာယ **''ဘဂဝ တော ဧကေကာယ ဓမ္မဒေသနာယာ''**တိအာဒိမာဟ။ မဟာသမယသုတ္တ (ဒီ. နိ. ၂.၃၃၁ အာဒယော) မင်္ဂလသုတ္တ- (ခု. ပာ. ၅.၁ အာဒယော; သု. နိ. ၂၆၁ အာဒယော) ဒေသနာဒီသု ဟိ စတုဝီသတိယာ ဌာနေသု အသင်္ချေယျာ အပရိမေယျာ ဒေဝမနုဿာ မဂ္ဂဖလာမတံ ပိဝိံသု။ ကောဋိသတသဟဿာဒိပရိမာဏေနပိ ဗဟူ ဧဝ, နိဒဿနဝသေန ပနေဝံ ဝုတ္တံ။ **တသ္မာ** အနုတ္တရသိက္ခာပကဘာဝေန ဘဂဝ **ဗဟူနံ အာစရိယော,** တေသံ အာစရိယဘူတာနံ သာဝကာနမာစရိယဘာဝေ န **သာဝကဝေနေယျာနံ ပာစရိယော။** ဘဂဝတာ ဟိ ဒိန္နနယေ ဌတွတ သာဝကာ ဝေနေယျံ ဝိနေန္တိ, တသ္မာ ဘဂဝတာ တေသံ ပဓာနော အာစရိယောတိ။

ဝဒန္တဿာခိပ္ပေတောဝ အတ္ထော ပမာဏံ, န လက္ခဏဟာရာဒိဝိသယောတိ အာဟ **“ဗ္ရာဟ္မဏော ပနာ”** တိ အာဒိ။ **“ဣမဿ တ ပူတိကာယဿာ”** တိ ဟဌာဝသာနေ ပေယျာလံ ကတ္တ **“ကေလနာ ပဋိကေလနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ အယဉှိ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်္ဂပာဠိ (ဝိဘ. ၈၅၄) “ဗာဟိရာနံ တ ပရိက္ခာရာနံ မဏ္ဍနာ”တိအာဒိ ပေယျာလဝသေန ဂဟ္တဟ တိ။ တတ္ထ **ဣမဿ တ ပူတိကာယဿာ** တိ ဣမဿ တ မနုဿသရီရဿ။ ယထာ ဟိ တဒဟုဇာတောပိ သိင်္ဂါ လော “ဇရသိင်္ဂါလော” တေ္တဝ, ဦရုပ္ပမာဏာပိ စ ဂလောစိလတာ “ပူတိလတာ” တေ္တဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, ဧဝံ သုဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏောပိ မနုဿသရီရော “ပူတိကာယော” တေ္တဝ, တဿ မဏ္ဍနာတိ အတ္ထော။ **ကေလနာ**တိ ကီဠနာ။ “ကေလာယ နာ”တိပိ ပဌန္တိ။ **ပဋိကေလနာ**တိ ပဋိကီဠနာ။ စပလဿ ဘာဝေါ **စာပလ္လံ, စာပလ္လံ** တ, ယေန သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂ လော ဝဿသတိကောပိ သမာနော တဒဟုဇာတအရကော ဝိယ ဟောတိ, တဿေဒမဓိဝစနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အဟပေ ပုရေ ကရောတိ, န တ ဟပံ ပုရေ ကရောတီတိ **အဟပပုရေက္ခာရော** တိ ယုတ္တာယုတ္တသမာသေန ဒုဝိဓမ တ္တံ ဒဿေတုံ **“အဟပေ နဝလောကုတ္တရဓမ္မေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဟပေ**တိ စ ဟပပဋိပက္ခေ, ဟပဝိရဟိတေ တ။ ဗ္ရဟ္မနိ သေဋ္ဌေ ဘဂဝတိ ဘတ တဿ ဓမ္မဒေသနာဝသေန အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ, ဗ္ရဟ္မုနော တ ဘဂ ဝတော အပစ္စံ ဂရုကရဏာဒိနာ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပတ္တိယာ စ, ဗ္ရဟ္မံ တ သေဋ္ဌံ အရိယမဂ္ဂံ ဇာနာတီတိ **ဗ္ရဟ္မညာ,** အရိယသာဝကသင်္ဃာတာ ပဇာ။ တေနာဟ **“သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ”** တိအာဒိ။ **ဗ္ရာဟ္မဏပဇာယာ** တိ ဗဟိတဟပပ ဇာယ။ “အဟပပုရေက္ခာရော”တိ ဧတ္ထ “ပုရေက္ခာရော”တိ ပဒမဓိကာရောတိ ဒဿေတိ **“ဧတိဿာယ စ ပဇာယ ပု ရေက္ခာရော”**တိ ဣမိနာ။ **စ**-သဒ္ဒေ သမုစ္စယတ္ထော “န ကေဝလံ အဟပပုရေက္ခာရော ဧဝ, အထ ခေါ ဗ္ရဟ္မညာယ စ ပဇာယ သမ္ဗန္ဓဘူတာယ ပုရေက္ခာရော”တိ။ **“အယဉှိ”**တိအာဒိ အဓိပ္ပာယမတ္တဒဿနံ။ “အဟပပုရေက္ခာရော”တိ ဣဒံ “ဗ္ရဟ္မညာယ ပဇာယာ”တိ ဣမိနာဝ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ, န စ ပစ္စေကမတ္ထဒီပကံ, ပကတိဗ္ရာဟ္မဏဇာတိဝသေနပိ စေတဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေန္တော **“အပိစ”**တိအာဒိမာဟ။ အယုတ္တသမာသော စာယံ။ **ဟပန္တိ** ဟပကမ္မံ, အဟိတံ ဒုက္ခန္တိ အတ္ထော။ တဿ သမ္ဗန္ဓိပေက္ခတ္တာ ကဿာ အဟပပုရေက္ခာရောတိ ပုစ္ဆာယ ဧဝမာ ဟာတိ ဒဿေတုံ **“ကဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“အတ္တနာ”**တိအာဒိ တဒတ္ထဝိဝရဏံ။ **ဗ္ရာဟ္မဏပဇာယာ** တိ ဗ္ရာဟ္မ ဏဇာတိပဇာယ။

ရဉ္ဇန္တိ အဌံ ဘဇန္တိ ရာဇာနော ဧတေနာတိ **ရဋ္ဌံ,** ကေဿ ရညော ရဇ္ဇဘူတကာသိကောသလာဒိမဟာဇနပဒာ။ ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ သုခဇီဝိကံ ဟပုဏန္တိ ဧတ္ထာတိ **ဇနပဒော,** ကေဿ ရညော ရဇ္ဇေ ဧကေကကောဋ္ဌာသဘူတာ ဥတ္တရပထ ဒက္ခိဏပထာဒိခုဒ္ဒကဇနပဒာ။ **တတ္ထ** တိ တထာ အာဂတေသု။ **ပုစ္ဆာယာ**တိ အတ္တနာ အဘိသင်္ခတာယ ပုစ္ဆာယ။ **ဝိဿဇ္ဇ နာသမ္ပဋိစ္ဆနေ**တိ ဝိဿဇ္ဇနာယ အတ္တနော ဉာဏေန သမ္ပဋိဂ္ဂဟဏေ။ ကေဝလံ့ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ, ဉာဏပရိ ဟာကံ, စိတ္တာစာရဉ္စ ဥတ္တတ ဘဂဝတာဝ ပုစ္ဆာယ ဥဿာဟံ ဇနေတ္တတ ဝိဿဇ္ဇေတီတိ အဓိပ္ပာယော။

**“တတ္ထ ကတမံ သာခလ္လံ”** န္တိအာဒိ နိက္ခေပကဏ္ဍပာဠိ (ဓ. သ. ၁၃၅၀)။ **အဒ္ဓါနဒရထ** န္တိ ဒီဃမဂ္ဂဂမနပရိ ဿမံ။ **အဿာ** တိ ဘဂဝတော, မုခပဒုမန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဗာလာတပသမ္ဖဿနေနေဝ** တိ အဘိနဝုဂ္ဂတသူရိယရံသိ သမ္ဖဿနေန ဣဝ။ တထာ ဟိ သူရိယော “ပဒ္မဗန္ဓု”တိ လောကေ ဟာကဌော, စန္ဒော ပန “ကုမုဒဗန္ဓု”တိ။ ပုဏ္ဏစန္ဒ ဿ သိရိယာ သမာနာ သိရီ ဧတဿာတိ **ပုဏ္ဏစန္ဒသဿိရိကံ။** ကထံ နိက္ကုဇ္ဇိတသဒိသတာတိ အာဟ **“သမ္ပတ္တာ ယာ”**တိအာဒိ။ ဧတ္ထ ပန **“ဧဟိ သွာဂတဝါဒီ”**တိ ဣမိနာ သုခသမ္ဘာသပုဗ္ဗကံ ပိယဝါဒိတံ ဒဿေတိ, **“သခိလော”**တိ ဣမိနာ သဏှဟာစတံ, **“သမ္မောဒကော”** တိ ဣမိနာ ပဋိသန္ထာရကုသလတံ, **“အဗ္ဘာကုဋိကော”** တိ ဣမိနာ သဗ္ဗတ္ထေ ဝ ဝိပ္ပသန္နမုခတံ, **“ဥတ္တာနမုခော”** တိ ဣမိနာ သုခသလ္လာပတံ, **“ပုဗ္ဗဘာသီ”**တိ ဣမိနာ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟဿ ဩကာသကရဏေန ဟိတဇ္ဈာသယတံ ဒဿေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**ယတ္ထ** **ကိရာ**တိ ဧတ္ထ **ကိရ**-သဒ္ဒေ အရုစိသူစနေ –

“ခဏဝတ္ထုပရိတ္တတ္တာ၊ အာဟထံ န ဝဇန္တိ ယေ။
တေ ဓမ္မာရမ္မဏာ နာမ၊ ယေ’သံ ရူဟဒယော ကိရာ”တိ။ –

အာဒီသု (အဘိဓမ္မာဝတာရ-အဋ္ဌကထာယံ အာရမ္မဏဝိဘာဂေ ဆဋ္ဌအနုစ္ဆေဒေ – ၇၇) ဝိယ, တေန ဘဂဝတာ အဓိဝုတ္ထပဒေသေ န ဒေဝတာနုဘာဝေန မနုဿာနံ အနုပဒ္ဒဝတာ, အထ ခော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနာတိ ဒဿေတိ။ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ ဟိ တာ အာရက္ခံ ဂဏ္ဟန္တိ။ **ပံသုပိသာစကာဒယော**တိ ပံသုနိဿိတပိသာစကာဒယော ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဘူတရက္ခသာဒီနံ ဂဟဏံ။ ဣအနိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝမေဝ ဟာကဋ္ဌံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**အနုသာသိတဗ္ဗော သဒ္ဓော** နာမ သဗ္ဗောပိ ဝေနေယျဇနသမူဟော။ **သယံ ဥပ္ပာဒိတော သဒ္ဓော** နာမ နိဗ္ဗတ္တိတအရိယပုဂ္ဂလသမူဟော။ **“တာဒိသော”**တိ ဣမိနာ “သယံ တ ဥပ္ပာဒိတော”တိ ဝုတ္တဝိကပ္ပော ဧဝ ပစ္စာမဋ္ဌော အနန္တရဿ ဝိဓိ ပဋိသေဓောတတိ ကတွာ, တသ္မာ “ပုရိမပဒဿေဝ တ”တိ ဝိကပ္ပန္တရဂဟဏန္တိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၀၄) ဝုတ္တံ။ တတ္ရာယမဓိပ္ပာယော – ကာမံ “ဂဏီ”တိ ဣဒံ “သင်္ဃီ”တိ ပဒဿေဝ ဝေဝစနံ, အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ ယထာဝုတ္တဝိကပ္ပဒွယေ ဒုတိယဝိကပ္ပမေဝ ပစ္စာမသိတွာ “တာဒိသောဝဿ ဂဏော အတ္ထီ”တိ ဝုတ္တတ္တာ အဝသိဋ္ဌဿပိ ပဌမဝိကပ္ပဿ သင်္ဂဟဏတ္ထံ **“ပုရိမပဒဿေဝ တ ဝေဝစနမေတ”** န္တိ ဝုတ္တန္တိ။ ဧဝမ္ပိ ဝဒန္တိ – ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရာဒီနံ ပစ္စေကဂဏီနံ ဂဏံ, သုတ္တန္တိကာဒိဂဏံ တ သန္ဓာယ **“တာဒိသော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထာပိ ဟိ သဗ္ဗောဝ ဘိက္ခုဂဏော အနုသာသိတဗ္ဗော နာမ, နိဗ္ဗတ္တိတအရိယဂဏော ပန သယံ ဥပ္ပာဒိတော နာမ, တသ္မာ “တာဒိသော”တိ ဣမိနာ ဝိကပ္ပဒွယဿာပိ ပစ္စာမသနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ ဧဝံ ပဒဒွယဿ ဝိသေသတ္ထတံ ဒဿေတွာ သဗ္ဗထာ သမာနတ္ထတံ ဒဿေတုံ **“ပုရိမပဒဿေဝ”** တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ။ ပူရဏမက္ခလိအာဒီနံ **ဗဟူနံ တိတ္ထကရာနံ,** နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ **အစေလကာဒိမတ္တကေနပိ ကာရဏေနာ**တိ နိစ္စောဠတာဒိမတ္တကေနပိ အပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌတာဒိသမာရောပနလက္ခဏေန ကာရဏေန။

**နဝကာ**တိ အဘိနဝါ။ **ဟဟုနကာ**တိ ပဟောဏကံ ပဋိဂ္ဂဏှဟိတုမနုစ္ဆဝိကာ, ဧတေန ဒုဝိဓေသု အာဂန္တုကေသု ပုရေတရမာဂတဝသေန ဣဓ အတိထိနော, န ဘောဇနဝေလာယမာဂတဝသေန အဗ္ဘာဂတာတိ ဒဿေတိ။ **ပရိယာပုဏာမီ**တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ ဇာနာမိ, ဓာတွဝတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **“ဇာနာမီ”**တိ ဝုတ္တံ။

**ကပ္ပမ္ပိ** တိ အာယုကပ္ပမ္ပိ, ဘဏေယျ စေတိ သမ္ဗန္ဓော။ **စိရံ** စိရကာလေ ကပ္ပော ခီယေထ, **ဒီဃမန္တရေ** ဒီဃကာလန္တရေပိ တထာဂတဿ ဝဏ္ဏော န ခီယေထာတိ ယောဇနာ။ **“စိရ”**န္တိ စေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗေပိ ဆန္ဒဟာနိဘယာ ရဿတ္တံ နိဂ္ဂဟိတလောပော, အတိဒီဃကာလံ တ သန္ဓာယ **“စိရဒီဃမန္တရေ”** တိ ဝုတ္တံ, ဥဘယတ္ထ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗမေတံ, ကိရိယာရဟာဒိယောဂေ ဝိယ စ အန္တရယောဂေ အဓိကက္ခရဟာအော အနုပဝဏ္ဏော, အယဥ္စ ကထာ အဘူတပရိကပ္ပနာဝသေန အဋ္ဌကထာသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၀၄; ၃.၁၄၁; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၄၂၅; ဥဒာ. အဋ္ဌ. ၅၃; ဗု. ဝံ. အဋ္ဌ. ၄.၄; စရိယာ. အဋ္ဌ. နိဒါနကထာ, ပကိဏ္ဏကကထာ; အပ. အဋ္ဌ. ၂.၇.၂၀) ဝုတ္တာ တထာ ဘာသမာနဿ အဘာဝတော။

**၃၀၅. နန္တိ** အာစရိယံ။ **အလံ**-သဒ္ဒော ဣဓ အရဟတ္ထော “အလမေဝ နိဗ္ဗိန္ဒိတု”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၇၂; သံ. နိ. ၂.၁၃၄, ၁၄၃) ဝိယာတိ အာဟ **“ယုတ္တမေတ”** တိ။ ပုဗ္ဗေန နေတွာ အသိတဗ္ဗတော ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗတော **ပုဗ္ဗောသံ ဝုစ္စတိ ဟာထေယျံ။** ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏေ ကရဏဝစနံ ဒဿေတိ **“တံ ဂဟေတွာ”**တိ ဣမိနာ။ ဟဋ္ဌိယံ ပုဋံ့သေနပိ ကုလပုတ္တေနာတိ သမ္ဗန္ဓံ ဒဿေတုံ **“တေန ပုဋံ့သေနာ”**တိ ဝုတ္တံ။ **“အံသေနာ”**တိအာဒိ အဓိပ္ပာယမတ္တဒဿနံ, ဝဟန္တေန ကုလပုတ္တေန ဥပသင်္ကမိတုံ အလမေဝါတိ အတ္ထော။

သောဏဒဏ္ဍပရိဝိတက္ကဝဏ္ဏနာ

**၃၀၆-၇.** န ဣဓ **တိရော**-သဒ္ဒော “တိရောကုဍ္ဍေ တ တိရောပာကာရေ တ ဆဋ္ဌေယျ တ ဆဍ္ဍာပေယျ တ”တိ အာဒီသု (ပါစိ. ၈၂၅) ဝိယ ဗဟိအတ္ထောတိ အာဟ **“အန္တောဝနသဏ္ဍေ ဂတဿာ”** တိ။ တတ္ထ ဝိဟာရောပိ ဝနသဏ္ဍပရိယာပန္နောတိ ဒဿေတိ **“ဝိဟာရဗ္ဘန္တရံ ပဝိဋ္ဌဿာ”** တိ ဣမိနာ။ **ဧတေ** အဥ္ဇလိံ ပဏာမေတွာ နိသိန္နာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန **ဥဘတောပက္ခိကာ,** “ဣတရေ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိဝသေန ဧကတောပက္ခိကာ”တိ အတ္ထတော အာပန္နော ဟောတိ။ ဒလိဒ္ဒတ္တာ, ဉာတိပါရိဇုညာဒိနာ ဇိဏ္ဏတ္တာ စ နာမဂေတ္တဝသေန အပာကဋာ ဟုတွာ ပါကဋာ ဘဝိတုကာမာ ဧဝမကံသူတိ အဓိပ္ပာယော။ **ကေရာဋိကာ**တိ သဌာ။ **တတ္ထာ** တိ ဒွီသု ဇနေသု။ **တတော**တိ ဝိဿာသတော, အန တော တ။

## ဗြာဟ္မဏပညတ္တိဝဏ္ဏနာ

၃၀၉. အနောနတကာယဝသေန **ထဒ္ဓဂတ္တော,** န မာနဝသေန။ တေန ဟဌ်ယံ ဝက္ခတိ “အဗ္ဘုန္နာမေတ္ထ”တိ။
စေတောဝိတက္ကံ သန္ဓာယ စိတ္တသီသေန **“စိတ္တံ အညာသီ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဝိဃာတန္တိ** စိတ္တဒုက္ခံ။

၃၁၁. **သကသမယေတိ** ဗြာဟ္မဏလဒ္ဓိယံ။ **မီယမာနောတိ** မရိယမာနော။ **ဒိဋ္ဌိသဉ္ဇာနနေနေတ** တိ အတ္တနော လဒ္ဓိ
သဉ္ဇာနနေနေဝ။ **သုဇန္တိ** ဟောမဒဗ္ဗိံ, နိဗ္ဗစနံ ဝုတ္တမေဝ။ **ဂဏ္ဍဟန္တေသူ** တိ ဇုဟနတ္ထံ ဂဏ္ဍဟနကေသု, ဣရုဝိဇ္ဇေ
သူတိ အတ္ထော။ **ဣရုဝေဒဝသေန** ဟောမကရဏတော ဟိ ယညယဇကော “ဣရုဝိဇ္ဇာ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ပဌမော တတိ** တတ္
ထ သန္နိပတိတေသု သုဇာကိရိယာယံ သဗ္ဗပဓာနော တ။ **ဒုတိယော တတိ** တဒနန္တရိကော တ။ **“သုဇ”**န္တိ ဣဒံ ကရဏတ္
ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **“သုဇာယာ”**တိ။ အဂ္ဂိဟုတ္တမုခတာယ ယညဿ ယညေ ဒိယ္ယမာနံ သုဇာမုခေန ဒိယ္
ယတိ။ ဝုတ္တဉ္စ “အဂ္ဂိဟုတ္တမုခါ ယညာ, သာဝိတ္တီ ဆန္ဒသော မုခ”န္တိ (မ. နိ. ၂.၄၀၀)။ တသ္မာ “ဒိယ္ယမာန”န္တိ
အယံ ဟဌသေသော ဝိညာယတီတိ **အာစရိယေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၁၁) ဝုတ္တံ။ အပိစ သုဇာယ ဒိယ္ယမာနံ **သုဇန္တိ** တဒ္ဓိတဝ
သေန အတ္ထံ ဒဿေတုံ ဧဝမာဟ။ **ဟောရာဏာတိ** အဋ္ဌကထာစရိယာ။ ပုရိမတဒေ စေတ္ထ အနုဝသေန ပဌမော တ ဒုတိ
ယော တ, ပစ္ဆိမတဒေ အာအနုဝသေနာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ **ဝိသေသတောတိ** ဝိဇ္ဇာစရဏဝိသေသတော, န ဗြ္
ရာဟ္မဏေဟိ ဣစ္ဆိတဝိဇ္ဇာစရဏမတ္တတော။ **ဥတ္တမဗြာဟ္မဏဿာ** တိ အနုတ္တရဒက္ခိဏေယ္ယတာယ ဥက္ကဋ္ဌ
ဗြာဟ္မဏဿ။ ယထာဓိပ္ပေတဿ ဟိ ဝိဇ္ဇာစရဏဝိသေသဒီပကဿ “ကတမံ ပန တံ ဗြာဟ္မဏသီလံ, ကတမာ သာ
ပညာ”တိအာဒိဝစနဿ ဩကာသကရဏတ္ထမေဝ “ဣမေသံ ပန ဗြာဟ္မဏ ပဉ္စန္နံ အင်္ဂာန”န္တိအာဒိဝစနံ ဘဂဝတ
အဘာစ, တသ္မာ ပဓာနဝစနာနုရူပမနုသန္ဓိံ ဒဿေတုံ **“ဘဂဝတ ပနာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၃၁၃. **အပဝဒတီတိ** ဝဏ္ဏာဒိနိ အပနေတ္တတ ဝဒတိ, အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **“ပဋိက္ခိပတီ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဣဒန္**
တိ “မာ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော ဧဝံ အဝစာ”တိအာဒိဝစနံ။ **ဗြာဟ္မဏသမယ** န္တိ ဗြာဟ္မဏသိဒ္ဓန္တံ။ **မာ ဘိန္ဒိ** တိ မာ
ဝိနာသေသိ။

၃၁၆. သမောယေဝ ဟုတ္တတ သမောတိ **သမသမော,** သဗ္ဗထာ သမောတိ အတ္ထော။ ပရိယာယဒွ္ဝယဥ္ဟိ အတိသယ
တ္ထဒီပကံ ယထာ “ဒုက္ခဒုက္ခံ, ရူပရူပ”န္တိ။ ဧကဒေသမတ္တတော ပန အင်္ဂကေန မာဏဝေန တေသံ သမဘာဝတော တံ နိ
ဝတ္တေန္တော **“ဌပေတ္တတ ဧကဒေသမတ္တ”**န္တိအာဒိမာဟ။ **ကုလကောဋိပရိဒီပန**န္တိ ကုလဿ အာဒိပရိဒီပနံ။ ယသ္မာ
အတ္တနော ဘဂိနိယာ။ပေ.။ န ဇာနိဿတိ, တသ္မာ န တဿ မာတာပိတုမတ္တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ, ကုလကောဋိပရိဒီပနံ ပန
သန္ဓာယ ဝဒတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **“အတ္တဘာဉ္စနက”** န္တိ ဣမိနာ ကမ္မပထပတ္တံ ဝဒတိ။ **ဂုဏောတိ** ယထာဝုတ္တော ပဉ္စ
သီလေ။ **အထာပိ သိယာတိ** ယဒိပိ တုမှ္ဟာကံ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော သိယာ, ဘိန္နသီလဿာပိ **ပုန ပကတိသီလေ ဌိတဿ**
**ဗြာဟ္မဏဘာဝံ** ဝဏ္ဏာဒယော **သာဓေန္တီ** တိ ဧဝံ သိယာတိ အတ္ထော။ “သာဓေတီ”တိ ဟဋ္ဌေ “ဝဏ္ဏော”တိ ကတ္တာ
အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၁၆) အဇ္ဈာဟဋော, နိဒဿနဋ္ဌေတံ။ **မန္တဇာတိသု** ပိ ဟိ ဧသေဝ နယော။ **သီလမေတတိ** ပုန
ပကတိဘူတံ သီလမေဝ ဗြာဟ္မဏဘာဝံ သာဓေဿတိ, ကသ္မာတိ စေ **“တသ္မိံ ဟိ။ပေ.။ ဝဏ္ဏာဒယော”** တိ။ တတ္ထ
**သမ္မောဟမတ္တံ ဝဏ္ဏာဒယော** တိ ဝဏ္ဏမန္တဇာတိယော ဗြာဟ္မဏဘာဝဿ အင်္ဂန္တိ သမ္မောဟမတ္တမေတံ, အ
သမဝေက္ခိတ္တတ ကထိတမိဒံ။

## သီလပညာကထာဝဏ္ဏနာ

၃၁၇. **ကထိတော ဗြာဟ္မဏေန ပဉှော** တိ “သီလဝာ စ ဟောတီ”တိအာဒိနာ ဒွိန္နမေဝ အင်္ဂါနံ ဝသေန ယထာပု
စ္ဆိတော ပဉှော ယာထာဝတော ဝိဿဇ္ဇိတော။ **ဧတ္ထ** တိ ယထာဝိဿဇ္ဇိတေ အတ္ထေ, အင်္ဂဒွ္ဝယေ တ။ **တသ္**
**သာ**တိ သောဏဒဏ္ဍဿ။ ယဒိ ဧကမင်္ဂံ ဌပေယျ, အထ ပတိဋ္ဌာတုံ န သက္ကုဏေယျ။ ယဒိ ပန န ဌပေယျ, အထ
သက္ကုဏေယျ, ကိံ ပနေသ တထာ သက္ခိဿတိ နု ခေါ, နောတိ ဝီမံသနတ္ထမေဝ ဧဝမာဟ, န တု ဧကဿ အင်္ဂဿ
သ ဌပနီယတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တထာ စာဟ **“ဧဝမေတံ ဗြာဟ္မဏာ”** တိအာဒိ။ ဓောဝိတတ္တာဝ ပရိသုဇ္ဈနန္တိ
အာဟ **“သီလပရိသုဒ္ဓာ”** တိ, သီလသမ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗသော သုဒ္ဓာ အနုပက္ကိလိဋ္ဌာတိ အတ္ထော။ **ကုတော ဒုဿီလေ**
**ပညာ** အသမာဟိတတ္တာ တဿ။ **ကုတော တ ပညာရဟိတေ ဇဠေ ဠေမူဠေ သီလံ** သီလဝိဘာဂဿ, သီလပရိသောဓနူ

ဟာယသ္သ စ အဇ္ဈာနနတော။ ဌေ္ဌာ မုခေ ဂဠ္ဌတိ ယသ္သာတိ **ဌေ္ဌမူကော** ခ-ကာရသ္သ ဂ-ကာရံ ကတွာ, **လေမုခော, လေမူကော** တ။ ဣတိ ဗဟုဓာ ဟဋော္ဌတိ **ဘယဘေရဝသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၈) ဝုတ္တော။ ပကဋ္ဌံ ဥက္ကဋ္ဌံ ဉာဏံ **ပညာဏန္တိ** ကတွာ ဟာကတိကံ ဉာဏံ နိဝတ္တေတုံ **"ပညာဏ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနာဒိဉာဏဥ္ဟိ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, တဒေတံ ပကာရေဟိ ဇာနနတော **ပညာ**တတိ အာဟ **"ပညာယေတ"**တိ။

**စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေန ဓောတာ**တိ သမာဓိပဒဋ္ဌာနေန စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေန သကလသံကိလေသမလဝိသုဒ္ဓိယာ ဓောဝိတာ ဝိသုဒ္ဓါ။ တေနာဟ **"ကထံ ပနာ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဓောဝတီ**တိ သုဇ္ဈတိ။ **သင္ဂြီအသီတိဝဿာနီ** တိ သင္ဂြိဝဿာနိ တ အသီတိဝဿာနိ တ။ **မရဏကာလေပိ,** ပဂေဝ အညသ္မိံ ကာလေ။ **မဟာသင္ဂြိဝဿတ္ထေရော ဝိယာ** တိ သင္ဂြိဝဿမဟာထေရော ဝိယ။ **ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟမတ္တမ္ပီ** တိ တတ္ထ **ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟော** နာမ ယထာဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သဘာဝသရသတော ဥပဓာရေတွာ ပုန ပဒဋ္ဌာနတော "အယံ ဝေဒနာ ဖဿံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သော စ ဖဿော အနိစ္စော ဒုက္ခော ဝိပရိဏာမဓမ္မော"တိ လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေတွာ ပဝတ္တိတဝိပဿနာ။ ဇဝံ ပဿန္တေန ဟိ သုခေန သက္ကာ သာ ဝေဒနာ အဓိတသေတုံ "ဝေဒနာ ဇဝ ဝေဒယတီ"တိ။ **ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ** တိ ယထာဥပ္ပန္နံ ဒုက္ခဝေဒနံ အနုဝတ္တိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ဝီထိပဋိပန္နာယ ဝိပဿနာယ တံ ဝိနောဒေတွာ။ **သံသုမာရပတိတေနာ**တိ ကုမ္ဘီလေန ဝိယ ဘူမိယံ ဥရေန နိပဇ္ဇမာနေန။ **"နာဟ"**န္တိအာဒိ တထာ သီလရက္ခဏမေဝ ဒုက္ကရန္တိ ကတွာ ဝဒတိ။ သီလေ ပတိဋ္ဌိတဿ ဟိ အရဟတ္တံ ဟတ္ထဂတံယေဝ။ ယထာဟ "သီလေ ပတိဋ္ဌာယ။ပေ.။ ဝိဇဋယေ ဇဋ္ဌ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂; ပေဋ္ဌကော. ၂၂; မိ. ပ. ၂.၉) စတူသု ပုဂ္ဂလေသု ဥဃ္ဃာဋိတညုနော တေယံ ဝိသယောတိ အာဟ **"ဥဃ္ဃာဋိတညုတာယာ"**တိ။ **ပညာယ သီလံ ဓောဝိတွာ**တိ သီလံ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု အခဏ္ဍာဒိဘာဝတာဒနေန ပညာယ သုဝိသောဓိတံ ကတွာ။ **သန္တတိမဟာမတ္တဝတ္ထု** ဓမ္မပဒေ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.သန္တတိမဟာမတ္တဝတ္ထု)။

၃၁၈. **"ကသ္မာ အာဟာ"** တိ ဥပရိဒေသနာယ ကာရဏံ ပုစ္ဆတိ။ **လဇ္ဇာ** နာမ "သီလဿ စ ဇာတိယာ စ ဂုဏအေသပ္ပကာသနေန သမဏေန ကေတမေန ပုစ္ဆိတပဥ္ဟံ ဝိဿဇ္ဇေဿီ"တိ ပရိသာယ ပညာတတာ, သာ တထာ ဝိဿဇ္ဇိတုမသမတ္ထတာယ ဘိဇ္ဇိဿတီတိ အတ္ထော, ပဌမံ အလဇ္ဇမာနောပိ ဣဒာနိ လဇ္ဇိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပရမ**န္တိ ပမာဏံ။ "တွေကပရမာ မယ"န္တိ ပအနံ တုလ္ယာဓိကရဏတံ ဒဿေတုံ **"တေ မယ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – "သီလပညာဏ"န္တိ ဝစနမေဝ အမှာကံ ပရမံ, တဒတ္ထဘူတာနိ ပဉ္စသီလာနိ, ဝေဒတ္တယဝိဘာဝနံ ပညဉ္စ လက္ခဏာဒိတော နိဒ္ဒါရေတွာ ဇာနနံ နတ္ထိ, ကေဝလံ တတ္ထ ဝစီပရမာဝ မယန္တိ။ အယံ ပနေတ္ထ အဋ္ဌကထာမုတ္တကန ယော – **တွေကပရမာ** တိ တွေကဥက္ကံသကောဋိကာ, ပဉ္စမံ ပဥ္ဟာဝိဿဇ္ဇနာဝ အမှာကံ ဥက္ကံသကောဋီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "မယာ သကသမယဝသေန ပဥ္ဟော ဝိဿဇ္ဇိတော"တိ။ **ပရန္တိ** အတိရေကံ။ **ဘာသိတဿာ** တိ ဝစနဿ သဒ္ဒဿ။

**အယံ ပန ဝိသေသော**တိ သီလနိဒ္ဒေသေ နိယျာတနမတ္တံ အပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"သီလမိစ္စေဝ နိယျာတိတ"**န္တိ။ သာမညဖလသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၁.၁၅၀) ဟိ သီလံ နိယျာတေတွာပိ ပုန သာမညဖလမိစ္စေဝ နိယျာတိတံ။ သဗ္ဗေသမ္ပိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တတ္တာ, ဈာနာနဉ္စ တံ သမ္ပယောဂတော **"အတ္ထတော ပညာသမ္ပဒာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ပညာနိဒ္ဒေသေ ဟိ ဈာနပညံ အဓိဋ္ဌာနံ ကတွာ ပဉ္စမံ ဝိပဿနာပညာ နိယျာတိတာ။ တေနာဟ **"ဝိပဿနာပညာယာ"** တိအာဒိ။

သောဏဒဏ္ဍဥပာသကတ္တပဋိဝေဒနာကထာဝဏ္ဏနာ

၃၂၁. **ဒဟရော ယုတ**တိ တတ္ထ **ဒဟရ**ဝစနေန ပဌမယောဗ္ဗနဘာဝံ ဒဿေတိ။ ပဌမယောဗ္ဗနကာလဂတော ဟိ "ဒဟရော"တိ ဝုစ္စတိ။ ပုတ္တဿ ပုတ္တော **နတ္တာ** နာမ။ **နပ္ပဟောတီ** တိ န သမ္ဘဇ္ဇတိ, ပုတ္တနတ္တပ္ပမာဏောပိ န ဟောတီတိ အတ္ထော။ "အာသနာ မေ တံ ဝုဋ္ဌာန"န္တိ တေဿ အတ္ထာပတ္တိံ ဒဿေတုံ **"မမ အကာရဝေနာ"**တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **တေန္တိ** အဉ္ဇလိပဂ္ဂဟဏံ။ အယဉ္ဟိ ယထာ တထာ အတ္တနော မဟာဇနဿ သမ္ဘာဝနံ ဥပ္ပာဒေတွာ ကောဟညေန ပရေ ဝိမ္ဟာပေတွာ လာဘုပ္ပာဒနံ နိဗ္ဗိဂီသန္တော ဝိစရတိ, တသ္မာဿ အတိဝိယ ကုဟကဘာဝံ ဒဿေန္တော **"ဣမိနာ ကိရာ"**တိအာဒိ ဝဒတိ ။ **အကရဝံ နာမ နတ္ထီ** တိ အကရဝဝစနံ နာမ နတ္ထိ, နာယံ ဘဂဝတိ အကရဝေန "အဟမ္ပေဝ ခော ပနာ"တိအာဒိမာဟ, အထ ခော အတ္တနော လာဘပရိဟာနိဘယေနေတတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၃၂၂. **တဏှာနုရူပာယာ** တိ ယာဒိသီ တဿ အဇ္ဈာသယပ္ပဝတ္တိ, တဒနုရူပာယာတိ မဇ္ဈေပဒလောပေန အတ္ထော။ တဿ တဿ ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿိတဿ တာဒိသဿ ဉာဏပရိပာကဿ အဘာဝတော ကေဝလံ အဗ္ဘုဒယသန္နိဿိတော ဧဝ အတ္ထော ဒဿိတောတိ အာဟ **"ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကံ အတ္ထံ သန္ဒဿေတွာ"** တိ, ပစ္စက္ခတော ဝိဘာဝေတွာတိ အတ္ထော။ **ကုသလေ ဓမ္မေ** တိ တေဘူမကေ ကုသလဓမ္မေ, အယမေတ္ထ နိပ္ပရိယာယတော အတ္ထော။ ပရိယာယတော ပန "စတုဘူမကေ"တိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ လောကုတ္တရကုသလဿပိ အာယတိံ လဗ္ဘမာနတ္တာ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ "အာယတိံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ, တဿနာဘာဂိယာယ ဝာ"တိ။ **တတ္ထာ** တိ ကုသလေ ဓမ္မေ ယထာ သမာဒပိတေ။ **နန္တိ** သောဏဒဏ္ဍံ ဗြာဟ္မဏံ။ **သမုတ္တေဇေတွာ** တိ သမ္မဒေဝ ဥပရူပရိ နိသာနေတွာ ပုညကိရိယာယ တိက္ခဝိသဒဘာဝမာပာဒေတွာ။ တံ ပန အတ္ထတော တတ္ထ ဥဿာဟဇနနမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **"သဥဿာဟံ ကတွာ"**တိ။ **တာယ စ သဥဿာဟတာယာ** တိ ဧဝံ ပုညကိရိယာယ သဥဿာဟတာ နိယမတော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထသမ္ပဟာဒနီတိ ယထာဝုတ္တာယ သဥဿာဟတာယ စ သမ္ပဟံသေတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အညေဟိ စ ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေဟီ** တိ ဧဝရူပာ တေ ဂုဏာသမင်္ဂိတာ စ ကေန္တေန ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထနိပ္ဖာဒနီတိ တသ္မိံ ဝိဇ္ဇမာနေဟိ, အညေဟိ စ ဂုဏေဟိ **သမ္ပဟံသေတွာ** သမ္မဒေဝ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဘာဝမာပာဒေတွာတိ အတ္ထော။

ယဒိ ဘဂဝတ ဓမ္မရတနဝဿံ ဝဿိ, အထ ကသ္မာ သော ဝိသေသံ နာဓိဂစ္ဆီတိ စောဒနံ သောဓေတုံ **"ဗြာဟ္မဏော ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကုဟကတာယာ**တိ ဝုတ္တနယေန ကောဟညကတ္တာ, ကူမိနာ ပယောဂသမ္ပတ္တိအဘာဝံ ဒဿေတိ။ ယဇ္ဇေဝံ ကသ္မာ ဘဂဝတ တဿ တထာ ဓမ္မရတနဝဿံ ဝဿီတိ ပဋိစောဒနမ္ပိ သောဓေန္တော **"ကေဝလမဿာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကေဝလန္တိ** နိဗ္ဗေဓဘာဂိယဘာဂိယေန အသမ္မိဿံ။ **နိဗ္ဗာနတ္ထာယာ** တိ နိဗ္ဗာနာဓိဂမတ္ထာယ, ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ ဝါ။ အာယတိံ ဝိသေသာဓိဂမနူပာယဘူတာ ပုညကိရိယာသု ပရိစယသင်္ခါတာ တဿနာ ဧဝ ဘာဂေ, တသ္မိံ ဥပာယဘာဝေန ပဝတ္တာတိ **တဿနာဘာဂိယာ။** န ဟိ ဘဂဝတော နိရတ္ထကာ စတုပ္ပဒိကကထာမတ္တာပိ ဓမ္မဒေသနာ အတ္ထိ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗာ ပုရိမပစ္ဆိမကထာ"** တိ။ အာဒိတော စေတ္ထ ပဘုတိ ယာဝ ဗြာဟ္မဏဿ ဝိသုဒ္ဓနာပရိယောသာနံ, တာဝ **ပုရိမကထာ,** ဘဂဝတော ပန သီလပညာဝိသုဒ္ဓနာ **ပစ္ဆိမကထာ။** ဗြာဟ္မဏေန ဝုတ္တာပိ ဟိ ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိပဋိသညုတ္တာ ကထာ အာယတိံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ တဿနာဘာဂိယာ ဧဝေတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၅. ကူဋဒန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂၃. ဧဝံ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ ကူဋဒန္တသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, သောဏဒဏ္ဍ သုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ ကူဋဒန္တသုတ္တဘာဝံ တ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ မဂဓေသူတိ ကူဋဒန္တသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ **“မဂဓာ နာမ ဇနပဒိနော ရာဇကုမာရာ”**တိအာဒီသု အမ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ ကောသလဇနပဒဝဏ္ဏနာယံ အမှေဟိ ဝုတ္တနယော ယထာရဟံ နေတဗ္ဗော။ အယံ ပနေတ္ထ ဝိသေသော – မဂေန သဒ္ဓိံ ဓာဝိံသူတိ **မဂဓာ,** ရာဇကုမာရာ, မံသေသု တ ဂိဇ္ဈိံသူတိ **မဂဓာ** နိရုတ္တိနယေန။ ရုဠှိဟိဧသာ, ပစ္စယလောပတော စ ဧတေသံ နိဝါသဘူတေပိ ဇနပဒေ ဝုဒ္ဓိ န ဟောတီတိ နေရုတ္တိကာ။ ဇနပဒနာမေယေဝ ဗဟုဝစနံ, န ဇနပဒသဒ္ဒေ ဇာတိသဒ္ဒတ္တာတိ ဝုတ္တံ **“တသ္မိံ မဂဓေသု ဇနပဒေ”** တိ။ **ဣတော ပရန္တိ** “မဂဓေသူ”တိ ပဒတော ပရံ “စာရိကံ စရမာနော”တိအာဒိဝစနံ။ **ပုရိမသုတ္တဒွယေ** တိ အမ္ဗဋ္ဌသောဏဒဏ္ဍသုတ္တဒွယေ။ **ဝုတ္တနယမေဝ** တိ ယံ တတ္ထ အာဂတသဒိသံ ဣဓာဂတံ, တံ အတ္ထဝဏ္ဏနာတော ဝုတ္တနယမေဝ, တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ “တရုဏော အမ္ဗရုက္ခော အမ္ဗလဋ္ဌိကာ”တိ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂) ဝုတ္တတ္တာ **“အမ္ဗလဋ္ဌိကာ ဗြဟ္မဇာလေ ဝုတ္တသဒိသာတ”** တိ အာဟ။

ယညာဝိဓိံ သမ္ပာဒေတွာ မဟာယညံ ဥဒ္ဒိဿ သဝိညာဏကာနိ, အဝိညာဏကာနိ စ ယညူပကရဏာနိ ဥပဋ္ဌပိတာနီတိ အတ္ထံ သန္ဓာယ “မဟာယညော ဥပက္ခဋော”တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ, တံ ပနေတံ ဥပကရဏံ ဧတေသံ တထာ သဇ္ဇနမေဝါတိ ဒဿေတိ **“သဇ္ဇိတော”** တိ ဣမိနာ။ **ဝစ္ဆတရသတာနီ** တိ ယုဝဘာဝပ္ပတ္တာနိ ဗလဝဝစ္ဆသတာနိ။ ဝစ္ဆာနံ ဝိသေသာတိ ဟိ **ဝစ္ဆတရာ,** တေ ပန ဝစ္ဆာ ဧဝ ဟောန္တိ, န ဒမ္မာ, န စ ဗလီဗဒ္ဒါတိ အာဟ **“ဝစ္ဆသတာနီ”** တိ။ အယံ အာစရိယမတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၂၃)။ **တရ**-သဒ္ဒော တ အနတ္ထကောတိ ဝုတ္တံ **“ဝစ္ဆသတာနီ”** တိ။ ဧဝဉှိ သဗ္ဗောပိ ဝစ္ဆဆပ္ပဘေဒေ သင်္ဂဟိတော ဟောတိ။ **ဧတေ**တိ ဥသဘာဒယော ဥရဗ္ဘပရိယောသာနာ။ **အနေကေသ**န္တိ အနေကဇာတိကာနံ။ **မိဂပက္ခီန** န္တိ မဟိံသရုရုပသဒကုရုင်္ဂဂောကဏ္ဏမိဂါနဉ္စေဝ မောရကပိဉ္ဇရဝဋ္ဋကတိတ္တိရ လာဟာဒိပက္ခီနဉ္စ။ သဗ္ဗာဝသေန အနေကတံ သတ္တသတဂ္ဂဟဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ **“သတ္တသတ္တသတာနီ”**တိ ဝုတ္တံ, သတ္တသတာနိ, သတ္တသတာနိ စာတိ အတ္ထော။ **ထူဏ**န္တိ ယညောပကရဏာနံ မိဂပက္ခီနံ ဗန္ဓနတ္ထမ္ဘံ။ **ယူပေ**ာတိပိ တဿ နာမံ။ တေနာဟ **“ယူပသင်္ခါတ”** န္တိ။

၃၂၈. **ဝိဓာ**တိ ဝိပ္ပဋိသာရဝိနောဒနာ။ ယော ဟိ ယညသင်္ခါတဿ ပုညဿ ဥပက္ကိလေသော, တဿ ဝိဓမနတော နိတရဏတော နိရောဓနတော ဝိဓာ ဝုစ္စန္တိ ဝိပ္ပဋိသာရဝိနောဒနာ, တာ ဧဝ ပုညာဘိသန္ဒံ အဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဌပေန္တီတိ **“ဌပနာ”**တိ စ ဝုတ္တာ။ အဝိပ္ပဋိသာရတော ဧဝ ဟိ ဥပရူပရိ ပုညာဘိသန္ဒပ္ပဝတ္တီတိ။ ဌပနာ စေတာ ယညဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဝသေန တီသု ကာလေသု ပဝတ္တိယာ တိပ္ပကာရာတိ အာဟ **“တိဋ္ဌပန”** န္တိ။ **ပရိက္ခာရ**သဒ္ဒော စေတ္ထ ပရိဝါရပရိယာယော “ပရိကရောန္တိ ယညံ အဘိသင်္ခရောန္တီ”တိ ကတွာ။ တေနာဟ **“သောဠသပရိဝါရ”**န္တိ။

## မဟာဝိဇိတရာဇယညကထာဝဏ္ဏနာ

၃၃၆. ပုဗ္ဗေ ဘူတံ **ဘူတပုဗ္ဗံ** ယထာ “ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ”န္တိ အာဟ **“ပုဗ္ဗစရိတ”**န္တိ, အတ္တနော ပုရိမဇာတိသမ္ဘူတံ ဗောဓိသမ္ဘာရဘူတံ ပုညစရိယန္တိ အတ္ထော။ တထာ ဟိ တဿ အနုကမိနိဓိဿ ထာဝရနိဓိနာ နိဒဿနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ သဒ္ဒဝိဒူ ပန ဝဒန္တိ **“ဘူတပုဗ္ဗန္တိ ဣဒံ ကာလသတ္တမိယာ နေပာတိကပဒ”**န္တိ။ အတီတကာလေတိ ဟိ တေသံ မတေန အတ္ထော။ **အဿာ** တိ အနေန။ မဟန္တံ ပထဝီမဏ္ဍလံ ဝိဇိတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ မဟန္တံ တ ဝိဇိတံ ပထဝီမဏ္ဍလမဿာ အတ္ထီတိ အတ္ထော။ “အဿော ရဋ္ဌေတိ ယဿ ဝိဇိတေ ဝိဟရတိ, တဿ ရဋ္ဌေ”တိအာဒီသု ဝိယ ဟိ **ဝိဇိတ**သဒ္ဒော ရဋ္ဌေ ပဝတ္တတိ, ဣမိနာ တဿ ဧကရာဇဘာဝံ ဒီပေတိ, န စက္ကဝတ္တိရာဇဘာဝံ သတ္တရတနသမန္နတာအဝစနတော။ ဟဋ္ဌိယံ န ယေန ကေနစိ သန္တကမတ္တေန အဍ္ဎတာတိ ဒဿေတုံ **“အဍ္ဎော”** တိ ဝတွာ **“မဟဒ္ဓနော”** တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ယော ကောစိ”**တိအာဒိ။ အဍ္ဎတာ ဟိ နာမ ဝိဘဝသမ္ပန္နတာ သာ စ တံ တဒုပါဒါယ ဝုစ္စတိ။ တထာ မဟဒ္ဓနတာပီတိ တံ ထာမပ္ပတ္တံ ဥက္ကံသဂတံ ဒဿေတုံ **“အပရိမာဏသန္နိစယော”** တိ အာဟ။ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန

ဝိသေသတော ကာမာ ဣဓ **ဘောက** နာမာတိ ဒဿေတိ။ **“ပဉ္စကာမဂုဏာဝသေနာ”**တိ ဣမိနာ။ **ပိဏ္ဍပိဏ္ဍာဝသေနာ** တိ ဘာဇနာလင်္ကာရာဒိဝိဘာဂံ အဟုတွာ ကေဝလံ ခဏ္ဍခဏ္ဍာဝသေန။

ရူပံ အပေ့တွာ, အနပေ့တွာ တ မာသပ္ပမာဏေန ကတော **မာသကော။ အာဒိသဒ္ဒေန** ထာလကာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **အနေကကောဋ္ဌိသင်္ချေနာ** တိ ကဟာပဏာနံ ကောဋ္ဌိသတာဒိပ္ပမာဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ဟေဋ္ဌိမန္တေန ကောဋ္ဌိသတပ္ပမာဏေနေဝ ခတ္တိယမဟာသာလဘာဝပ္ပတ္တိတော။

**တုင်္ဂို** တိ သုမနတာ။ **ဥပကရဏ**သဒ္ဒော စေတ္ထ ကာရဏပရိယာယော။ ကိံ ပန တန္တိ အာဟ **“နာနာဝိဓာလင်္ကာရသုဝဏ္ဏရဇတဘာဇနာဒိဘေဒ”**န္တိ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဝတ္ထသေယျာဝသထာဒီနိ သင်္ဂယှန္တိ, သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာဝေဠုရိယဝဇိရပဝဠာနိ **သတ္တ ရတနာနီ**တိ ဝဒန္တိ။ ယထာဟု –

‘‘သုဝဏ္ဏံ ရဇတံ မုတ္တာ၊ မဏိဝေဠုရိယာနိ စ။
ဝဇိရဉ္စ ပဝဠန္တိ၊ သတ္တာဟု ရတနာနိမေ’’တိ။

သာလိဝီဟိအာဒိ သတ္တဓညံ သာနုလောမံ ပုဗ္ဗန္နံ နာမ ပုရေကတ္ထတံ သဿဖလန္တိ ကတွာ။ တဗ္ဗိပရိယာယတော မုဂ္ဂမာသာဒိ တဒဝသေသံ အပရန္နံ နာမ။ အပရန္နတော ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တမန္နံ ပုဗ္ဗန္နံ, တတော အပရသ္မိံ ပဝတ္တမန္နံ အပရန္နံ။ န္န-ကာရဿ ပန ဏ္ဏ-ကာရေ ကတေ **ပုဗ္ဗဏ္ဏံ, အပရဏ္ဏဉ္စာ** တိ နေရုတ္တိကာ။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေ ပနေတေသံ အာဒိကပ္ပေ သမ္ဘတသမ္ဘဝဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုရိမံ ‘‘အမ္ဘော မဟဒ္ဓနော ပဟူတဇာတရူပရဇတော’’တိ ဝစနံ ဒေဝသိကံ ပရိဗ္ဗယအနုဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန, ပရိဝတ္တနမနဓညဝသေန စ ဝုတ္တံ, ဣဒံ ပန ‘‘ပဟူတဓနဓညော’’တိ ဝစနံ နိဓာနဂတဓနဝသေန, သင်္ဂဟိတဓညဝသေန စာတိ ဣမံ ဝိသေသံ သန္ဓာယ အယံ နယော ဒဿိတော။ ဝီသကဟာပဏမ္ပဏာဒိဒေဝသိကဝဠဉ္ဇနမ္ပိ ဟိ မဟာသာလလက္ခဏံ။

ဣဒါနိ တဗ္ဗိပရီတဝသေန ဝိသေသံ ဒဿေတုံ **“အထ ဝာ”**တိအာဒိနာ ဒုတိယနယော အာရဒ္ဓော။ ဣမိနာ ဧဝ ဟိ ပုရိမဝစနံ နိဓာနဂတဓနဝသေန, သင်္ဂဟိတဓညဝသေန စ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထတော သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ဣဒန္တိ** ‘‘ပဟူတဓနဓညော’’တိ ဝစနံ။ **အဿာ** တိ မဟာဝိဇိတရညော။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ **ဒေဝသိကံ,** ဘာဝနပုံသကမေတံ။ အာသကမ္မကရပောရိသာဒီနံ ဝေတ္တနာနုပ္ပဒါနံ **ပရိဗ္ဗယအာနံ။** ဣဏာသောနောဒိဝသေန ဓနဓညာနမာဒါနံ **ဂဟဏံ။ အာဒိ**သဒ္ဒေန ဣဏာဒါနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ပရိဝတ္တနဓနဓညဝသေနာ** တိ ကယဝိက္ကယကရဏေန ပရိဝတ္တိတဗ္ဗာနံ ဓနဓညာနံ ဝသေန။ ကတ္ထစိ ပန သမုစ္စယဝိရဟိတပဟဒ္ဓော ဒိဿတိ။ တတ္ထ ‘‘ပရိဗ္ဗယအနုဂ္ဂဟဏာဒိဝသေနာ’’တိ ဣဒံ ပရိဝတ္တနပဒေန သမ္ဗန္ဓံ ကတွာ တာဒိသေန ဝိဓိနာ ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တေတဗ္ဗာနံ ဓနဓညာနံ ဝသေနာတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ကောဋ္ဌံ** ဝုစ္စတိ ဓညဋ္ဌပနဋ္ဌာနံ, တဒေဝ အဂါရံ တထာ။ တေနာဟ **“ဓညေန ပရိပုဏ္ဏကောဋ္ဌာဂါရော”** တိ။ ဓဇံ သာရဂဗ္ဘံ **ကောသော,** ဓညဋ္ဌပနဋ္ဌာနံ **ကောဋ္ဌာဂါရ** န္တိ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တတော အညထာပိ တံ ဒဿေတုံ **“အထ ဝာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယထာ အသိနော တိက္ခဘာဝပရိဟာရတော ပရိစ္ဆဒေ ‘‘ကောသော’’တိ ဝုစ္စတိ, ဓဇံ ရညော တိက္ခဘာဝပရိဟာရကတ္တာ စတုရင်္ဂိနီ သေနာ ‘‘ကောသော’’တိ အာဟ **“စတုဗ္ဗိဓော ကောသော”** တိအာဒိ။ ‘‘ဒ္ဓတဒသပုရိသော ဟတ္ထီ’’တိအာဒိနာ (ဟာစိ. ၃၁၄) ဝုတ္တလက္ခဏေန စေတ္ထ **ဟတ္ထိ** အာဒယော ဂဟေတဗ္ဗာ။ ဝတ္ထကောဋ္ဌာကရဂ္ဂဟဏေနေဝ သဗ္ဗဿပိ ကုပ္ပဘဏ္ဍဋ္ဌပနဋ္ဌာနဿ ဂဟိတတ္တာ **“ကောဋ္ဌာကရံ တိဝိဓ”** န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဇာတရူပရဇတတော ဟိ အညံ လောဟအယအရဝိသာဏဝတ္တာဒိကမသာရဒဗ္ဗံ ကေပေတဗ္ဗတော ဂ-ကာရဿ က-ကာရံ ကတွာ **ကုပ္ပံ** ဝုစ္စတိ။ ဇာတရူပရဇတနိဓာနံ **ဓနကောဋ္ဌာကရံ။** တတ္ထ တတ္ထ ရတနံ ဝိလောကေတွာ တ စရဏံ **ရတနဝိလောကနစာရိကာ။** ကာမံ တမတ္ထံ ရာဇာ ဇာနာတိ, ဘဏ္ဍာကရိကေန ပန ကထာပေတွာ ပရိသာယ နိဿဒ္ဒဘာဝတဟာဒနတ္ထမေဝ ဇံ ပုစ္ဆတိ။ တထာ ကထာပနေ ဟိ အသတိ ပရိသာ သဒ္ဒံ ကရိဿတိ ‘‘ကသ္မာ ရာဇာ ပရမ္ပရာဂတံ ကုလဓနံ ဝိနာသေတိ’’တိ, တတော စ ပကတိက္ခော်ဘော ဘဝိဿတိ, သတိ ပန တထာ ကထာပနေ ‘‘ဇော် ကာရဏာ တံ ဆဋ္ဋေတီ’’တိ နိဿဒ္ဒဘာဝမာပဇ္ဇိဿတိ။ တတော စ ပကတိက္ခော်ဘော န ဘဝိဿတိ, တသ္မာ တထာ ပုစ္ဆတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မရဏဝသ**န္တိ မရဏဿ, မရဏသင်္ခာတံ တ ဝိသယံ။

၃၃၇. ဟဋ္ဌိယံ ''အာမန္တေတ္ဝာ''တိ ဧတေသု မန္တိတုကာမော ဟုတ္ဝာတိ အတ္ထံ ဝိညာပေတုံ **''ဧကေန ပဏ္ဏိ တေန သဒ္ဓိံ မန္တေတ္ဝာ''**တိ ဝုတ္တံ။ ဓာတုဝတ္ထာနုဝတ္တကော ဟေတ္ထ ဥပသဂ္ဂေ, ပကရဏာဓိဂတော စ ကတ္ထ စိ အတ္ထဝိသေသော ယထာ ''သိက္ခမာနေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ အညာတဗ္ဗံ ပရိပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ပရိပဥှိတဗ္ဗ''န္တိ (ဟာစိ. ၄၃၄)။ တထာ ဟိဿ ပဒဘာဇနေ ဝုတ္တံ ''သိက္ခမာနေနာတိ သိက္ခိတုကာမေန။ အညာတဗ္ဗန္တိ ဇာနိတဗ္ဗ''န္တိအာဒိ (ဟာစိ. ၄၃၆)။ **အာမန္တေသီ** တိ မန္တိတုကာမောသိ။ ဇနပဒဿ အနုပဒ္ဒဝတ္ထံ, ယညဿ စ စိရာနုပ္ပဝတ္တနတ္ထံ ဗု ရာဟပ္ပဏော စိန္တေသီတိ အာဟ **''အယံ ရာဇာ''**တိအာဒိ။ အာဟာရန္တာနံ မနုဿာနံ ဂေဟာနီတိ သမ္ဗန္ဓော, အနာဒရေ တ ဇေတံ သာမိဝစနံ။

၃၃၈. သတ္တာနံ ဟိတသုခဿ ဝိဒူသနတော, အဟိတဒုက္ခဿ စ အာဝဟနတော ကဏ္ဍကသဒိသတာယ စောရာ ဧဝ ကြမ **''ကဏ္ဍကာ''** တိ ဝုတ္တံ **''စောရကဏ္ဍကေဟိ သကဏ္ဍကော''** တိ။ ယထာ ကမတသိနံ ဃာတကာ ကမဃာ တကာ အဘေဒဝသေန, ဥပစာရေန စ နိဿယနာမဿ နိဿိတေပိ ပဝတ္တနတော, ဧဝံ ပန္ထိကာနံ ဒုဟနာ ဗာဓနာ **ပန္ထ ဒုဟာ**။ ဓမ္မတော အပေတဿ အယုတ္တဿ ကရဏသီလော **အဓမ္မကာရီ,** ယော တ အတ္တနော ဝိဇိတေ ဇနပဒါနံ တ တော တတော အနတ္ထတော တာယနေန ခတ္တိယေန ကတ္တဗ္ဗဓမ္မော, တဿ အကရဏသီလောတိ အတ္ထော။ **ဒ သ္သျုတိ** စောရာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဒံသေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တီတိ ဟိ **ဒဿဝေ** နိဂ္ဂဟိတလောပေန, တေ ဧဝ ခီလသဒိသတ္ တာ **ခီလန္တိ ဒဿုခီလံ။** ယထာ ဟိ ခေတ္တေ ခီလံ ကသနာဒီနံ သုခပ္ပဝတ္တိံ, မူလသန္တာနေန သဿပရိဗုဒ္ဓိဉ္စ ဝိဗန္ဓ တိ, ဧဝံ ဒဿဝေပိ ရဋ္ဌေ ရာဇာဏာယ သုခပ္ပဝတ္တိံ, မူလဝိရုဠှိယာ ဇနပဒပရိဗုဒ္ဓိဉ္စ ဝိဗန္ဓန္တိ။ ဟဏာစာဂံ ဒဿေ တုံ **''မာရဏေနာ''**တိ ဝုတ္တံ, ဟိံသနံ ဒဿေတုံ **''ကောဋ္ဋနေနာ''** တိ။ **ဝဓ**သဒ္ဒော ဟိ ဟိံသနတ္ထောပိ ဟောတိ ''ဝဓတိ န ရောဒတိ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ''တိအာဒီသု (ဟာစိ. ၈၈၀) ဝိယ, ကပ္ပရာဒီဟိ ဟေထနေနာတိ အတ္ထော။ **အဒ္ဒု** နာမ အရုက္ခန္ဓေန ကတော ဗန္ဓနောပကရဏဝိသေသော, တေန ဗန္ဓနံ တထာ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ရဇ္ဇုဗန္ဓနသင္ခလိကဗန္ဓ နဃရဗန္ဓနာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဟာ-**ဓာတုယာ ဇာနိပဒနိပ္ဖတ္တိံ ဒဿေတိ **''ဟာနိယာ''**တိ ကြမိနာ, သာ စ နေဟာယန မေတတိ ဝုတ္တံ **''သတံ ဂဏှိဟထာ''**တိအာဒိ။

ပဉ္စသိခမတ္တံ ဌပေတွာ မုဏ္ဍာပနံ **ပဉ္စသိခမုဏ္ဍကရဏံ။** တံ ''ကာကပက္ခကရဏ''န္တိပိ ဝေဟာရန္တိ။ သီသေ ဆ ကဏောဒကာဝသေစနံ **ကေမယသိဉ္စနံ။ ကုဒဏ္ဍကော** နာမ စတုဟတ္ထတော ဦနော ရဿဒဏ္ဍကော, ယော ''ဂဒ္ဒု လော''တိပိ ဝုစ္စတိ, တေန ဗန္ဓနံ **ကုဒဏ္ဍကဗန္ဓနံ။ အာဒိ** သဒ္ဒေန ခုရမုဏ္ဍံ ကရိတ္ဝာ ဘသ္မပုဋဝဓနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **သမ္မာ**သဒ္ဒော ဉာယတ္ထောတိ အာဟ **''ဟေတုနာ''**တိအာဒိ, ပရိယာယဝစနမေတံ။ **ဦဟနိဿာမိ** တိ ဥဒ္ဓရိဿာမိ, အပ နေဿာမီတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗေ တတ္ထ ကတပရိစယတာယ **ဥဿာဟံ ကရောန္တိ။ ''အနုပ္ပဒေတူ''** တိ ဧတေဿ အနု အနု ပဒေတူတိ အတ္ထံ သန္ဓာယ **''ဒိန္နေ အပ္ပဟောန္တေ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ကသိဥပကရဏဘဏ္ဍံ** ဖာလဟဇနေယုဂနင်္ဂ လာဒိ, ကြမိနာ ဟဋ္ဌိယံ ဗီဇဘတ္တမေဝ နိဒ္ဒိဿနဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ သက္ခိကရဏပဏ္ဏာရောပနနိဗန္ဓနံ ဝဓိ ယာ သဟ တ ဝိနာ တ ပုန ဂဟေတုကာမဿ အဒေ ဟောတိ, ကြမ ပန တဒုဘယမ္ပိ နတ္ထိ ပုန အဂ္ဂဟေတုကာမတ္တာတိ ဝုတ္တံ **''သက္ခိံ အကတွာ''** တိအာဒိ။ တေနာဟ **''မူလစ္ဆေဇ္ဇဝသေနာ''** တိ။ **သက္ခိ** န္တိ တအ ပစ္စက္ခကဇနံ။ **ပဏ္ဏေ အနာရောပေတွာ**တိ တာလာဒိပဏ္ဏေ ယထာစိဏ္ဏံ လိခနဝသေန အနာရောပေတွာ။ အညတ္ထ ပဏ္ဏာကာရေပိ **ဟာဘ တ**သဒ္ဒော, ကြမ ပန ဘဏ္ဍမူလေယေတတိ အာဟ **''ဘဏ္ဍမူလဿာ''** တိအာဒိ။ ဘဏ္ဍမူလဥဟိ ပကာရတော ဥဒယ ဘဏ္ဍာနိ အာဘရတိ သံဟရတိ ဧတေနာတိ **ဟာဘတံ။** ဥဒယနေတော ပဂေဝ အာဘတံ **ဟာဘတန္တိ** သဒ္ဒဝိဒူ, ပဏ္ဏာကာရော ပန တံ တဒတ္ထံ ပတ္တေန္တေဟိ အာဘရီယတေတိ **ဟာဘတံ။** ပတ္တနတ္တဓာတကော ဟိ အယံ **ပ-**သဒ္ဒော။

**''ယထာဟာ''**တိအာဒိနာ ဟာဘတသဒ္ဒဿ မူလဘဏ္ဍတ္တံ **စူဠသေဋ္ဌိဇာတက** ဟဒ္ဒေန (ဇာ. ၁.၁.၄) သာဓေတိ။ တတ္တာယမဋ္ဌကထာ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၄) **''အပ္ပကေနပီတိ** ထောကေနပိ ပရိတ္တကေနပိ။ **မေဓာဝီ**တိ ပညဝာ။ **ဟာဘတေ နာ**တိ ဘဏ္ဍမူလေန။ **ဝိစက္ခဏော** တိ ဝေဟာရကုသလော။ **သမုဋ္ဌာပေတိ အတ္တာန** န္တိ မဟန္တံ ဓနဉ္စ ယသဉ္စ ဥပ္ ဟာဒေတ္ဝာ တတ္ထ အတ္တာနံ သဏ္ဌာပေတိ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ ယထာ ကိံ? **အဏုံ အဂ္ဂိံဝ သန္ဓမံ,** ယထာ ပဏ္ဍိတပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ အနုက္ကမေန ဂောမယစုဏ္ဏာဒီနိ ပက္ခိပိတ္ဝာ မုခဝါတေန ဓမန္တော သမုဋ္ဌာပေတိ ဝဍ္ဍေတိ မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ကရောတိ, ဧဝမေဝ ပဏ္ဍိတော ထောကမ္ပိ ဟာဘတံ လဘိတ္ဝာ နာနာဥပာယေဟိ ပယောဇေတ္ဝာ ဓနဉ္စ ယ သဉ္စ ဝဍ္ဍေတိ, ဝဍ္ဍေတ္ဝာ စ ပန တတ္ထ အတ္တာနံ ပတိဋ္ဌာပေတိ, တာယ ဧဝ တ ပန ဓနယသမဟန္တတာယ အတ္ တာနံ သမုဋ္ဌာပေတိ, အဘိညာတံ ဟာကဋံ ကရောတီတိ အတ္ထော''တိ။

ဒိဝသေ ဒိဝသေ အတဗ္ဗံ **ဒေဝသိကံ။** မာသေ မာသေ အတဗ္ဗံ **မာသိကံ။ အာဒိ**သဒ္ဒေန အနုဟေသထိကာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ **တသ္သ တသ္သ** ပုရိသသ္သ။ ကုသလာနုရူပေန, ကမ္မာနုရူပေန သူရဘာတနုရူပေနာတိ ဒွ္ဝန္နံတော ပရံ သုဃ္ယမာနော **အနုရူပ**သဒ္ဒော ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဆေကဘာတနုရူပတာ စေတ္ထ **ကုသလာနုရူပံ။** ကတ္တစိ **ကုသလ**ဒ္ဒော ဒိသ္သတိ, သော စ ဇာဏုသောဏိအာဒိကုလာနမိဝ **ကုလာနုရူပမ္ပိ** အတဗ္ဗတော ယုဇ္ဇတေဝ။ သေနာပစ္စာဒိ **ဌာနန္တရံ, ဣမိနာ** ဘတ္တဝေတနံ နိဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တန္တိ ဒသ္သေတိ။ သကကမ္မပသုတတ္တာ, အနုပဒ္ဒဝတ္တာ စ **ခေမဒ္ဓာနံ ရာသိကော** ရာသိကာရဘူတော။ **ခေမေန ဌိတာ**တိ အနုပဒ္ဒဝေန ပဝတ္တာ။ တေနာဟ **"အဘယာ"**တိ, ကုတောစိပိ ဘယရဟိတာတိ အတ္ထော။ **မောအာ မောဒမာနာ**တိ မောအယ မောဒမာနာ, သောမနဿေနေဝ မောဒမာနာ, န သံသန္ဒနမတ္တေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ "ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၃၈၁) ဟိ **မုဒ**သဒ္ဒော သံသန္ဒနေပိ ပဝတ္တတိ, အညေ မောအာ ဟုတွာ အပရေပိ မောဒမာနာ ဝိဟရန္တီတိ တ အတ္ထော။ တေနာဟ **"အညမညံ ပမုဒိတစိတ္တာ** တိ, အညေညောဂေပိ ဝတ္တိစ္ဆာယေဝ ဝုဒ္ဓိတိ ဒွိခါ ဟဒ္ဓော ဝုတ္တော။ **ဣဒ္ဓဖီတဘာဝံ** န္တိ သမိဒ္ဓဝေပုလ္လဘာဝံ။

## စတုပရိက္ခာရဝဏ္ဏနာ

၃၃၉. တသ္မိံ တသ္မိံ ကိစ္စေ အနုယန္တိ အနုဝတ္တန္တီတိ အနုယန္တာ။ တေယေဝ **အာနုယန္တာ** ယထာ "အနုဘာတေ ဧဝ အာနုဘာတေ"တိ, "အာနုယုတ္တာ"တိပိ ဟဒ္ဒော, တသ္မိံ တသ္မိံ ကိစ္စေ အနုယုဇ္ဇန္တီတိ ဟိ **အာနုယုတ္တာ** ဝုတ္တနယေန။ **အဿာ** တိ ရညော။ **တေ**တိ အာနုယန္တခတ္တိယာဒယော။ "အမ္ဗေဟ ဇေတ္ထ ဗဟိ ကရောတိ"တိ **အတ္တမနာ န ဘဝိဿန္တိ။** "နိဗဒ္ဓဝိပုလာယာဂမော ကမော **နိဂမော။** ဝိဝမိုတမဟာအာယော မဟာကမော"တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၃၈) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ "အဟကာရပရိက္ခေပဟော သာပဏော **နိဂမော,** သဟကာရာပဏံ **နဂရံ,** တံ တဗ္ဗိပရီတော **ကမော"**တိ (ကင်္ခာဝိတရဏီ အဘိနဝဋီကာယံ သင်္ဃာဒိသေသကဏ္ဍေ ကုလဒူသကသိက္ခာပဒေ ပဿိတဗ္ဗံ) ဝိနယဋီကာသု။ ဂသန္တိ မဒ္ဒန္တိ ဇေတ္ထာတိ **ကမော,** သေ့ဝဝ ဟကဒ္ဓော စေ, **နိဂမော နာမ** အတိရေကော ကမောတိ ကတွတ။ ဘုသတ္ထော ဟောတ္တ **နိ**-သဒ္ဒော, သညာသဒ္ဒတ္တာ စ ရဿောတိ သဒ္ဒဝိဒူ။ ဇနပဒတ္တော ဝုတ္တောဝ။ "သာမ္မာမစ္စ စော သခါ ကောသော, ဒုဂ္ဂဥ္စ ဝိဇိတံ ဗလ"န္တိ ဝုတ္တာသု သတ္တသု ရာဇပကတီသု ရညော တဒဝသေသာနံ ဆန္နံ ဝသေန ဟိတသုခါတိဝုဒ္ဓိ, တဒေကဒေသော စ အာနုယန္တာဒယောတိ အာဟ **"ယံ တုမ္ဟာက"**န္တိအာဒိ။

တံတံကိစ္စေသု ရညာ အမာ သဟ ဘဝန္တီတိ **အမစ္စာ။** "အမာတသိ"တိအာဒီသု ဝိယ ဟိ သမကိရိယာယ **အမာ**တိ အဗ္ဗယပဒံ, စ-ပစ္စယေန တဒ္ဓိတသိဒ္ဓီတိ နေရုတ္တိကာ။ ရဇ္ဇကိစ္စတေသာသနကာလေ ပန တေ ရညာ ပိယာ, သဟာပဝတ္တနကာ စ ဘဝန္တီတိ ဒသ္သေတိ **"ပိယသဟာယကာ"**တိ ဣမိနာ။ ရညော ပရိသတိ ဘတ **"ဟာရိသဇ္ဇာ။** ကေ ပန တေတိ ဝုတ္တံ **"သေသာ အာဏတ္တိကာရကာ"** တိ , ယထာဝုတ္တာနုယုတ္တခတ္တိယာဒီဟိ အဝသေသာ ရညော အာဏာကရာတိ အတ္ထော။ သတိပိ ဒေယ္ယဓမ္မေ အာနုဘာဝသမ္ပတ္တိယာ, ပရိတရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝေ တာဒိသံ အတုံ န သက္ကာ။ ဝုဒ္ဓကာလေ စ တာဒိသာနမ္ပိ ရာဇူနံ တဒုဘယံ ဟာယတေဝ, ဒေယ္ယဓမ္မေ ပန အသတိ ပဂေတတိ ဒသ္သေတုံ **"ဒေယ္ယဓမ္မသ္မိဥ္စဟိ"** တိအာဒိမာဟ။ ဒေယ္ယဓမ္မသ္မိံ အသတိ စ မဟလ္လကကာလေ စ အတုံ န သက္ကာတိ ယောဇနာ။ **ဧတေနာ**တိ ယထာဝုတ္တကာရဏဒွ္ဝယေန။ **အနုမတိယာ**တိ အနုဇာနနေန။ **ပက္ခာ** တိ သပက္ခာ ယညဿ အင်္ဂဘူတာ။ ယညံ ပရိကရောန္တီတိ **ပရိက္ခာရာ,** သမ္ဘာရာ, တေ စ တဿ ယညဿ အင်္ဂဘူတတ္တာ ပရိတရာ ဝိယ ဟောန္တီတိ အာဟ **"ပရိတရာ ဘဝန္တီ"** တိ။ **"ရထော"**တိအာဒိနာ ဣဓာနမိပ္ပေတမတ္ထံ နိသေဓေတိ။

"ရထော သေတပရိက္ခာရော၊ ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော။
ဥပေက္ခာ ဓုရသမာဓိ၊ အနိစ္ဆာ ပရိတရဏ"န္တိ။ (သံ. နိ. ၅.၄)။

ဟိ **သံယုတ္တမဟာဝဂ္ဂဟဋ္ဌိ။** တတ္ထ **ရထော**တိ ဗြဟ္မယာနသညိတော အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂရထော။ **သေတပရိက္ခာရော**တိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလာလင်္ကာရော။ **"သီလပရိက္ခာရော"**တိပိ ဟဒ္ဒော။ **ဈာနက္ခော** တိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာနံ ပဉ္စန္နံ ဈာနင်္ဂါနံ ဝသေန ဈာနမယအက္ခော။ **စက္ကဝီရိယော** တိ ဝီရိယစက္ကော။ **ဥပေက္ခာ ဓုရသမာဓီ**တိ ဥပေက္ခာ ဒွိန္နံ ဓုရာနံ သမတာ။ **အနိစ္ဆာ ပရိတရဏ** န္တိ အလောဘော သီဟမ္မောဒီနိ ဝိယ ပရိတရဏံ။

## အဋ္ဌပရိက္ခာရဝဏ္ဏနာ

၃၄၀. ဥဘတော သုဇာတာဒီဟိ ဝုစ္စမာနေဟိ။ **ယသသာ**တိ ပဋ္ဌဝိခေန အာနုဘာဝေန။ တေနာဟ **"အာဏာဌပနသမတ္ထတာယာ"**တိ။ **"သဒ္ဓော"** တိ တေသ္သ "အတာအနသ္သ ဖလံ ပစ္စနုဘောတိ ပတ္တိယာယတီ"တိ အတ္တံ ဒသ္သေတုံ **"အနုသ္သာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အနေ သူရောတိ **အနသူရော,** ဒေယ္ယဓမ္မေ ဤသကမ္ပိ သင်္ဂ အကတ္တ မုတ္တစာဂေ, တဟ္မာတေ ပန ကမ္မသ္သကတာဉာဏသ္သ တိက္ခဝိသဒဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္သ ဟိ တိက္ခဝိသဒဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ "သဒ္ဓော"တိ ဝတ္တ "အနသူရော"တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"န သဒ္ဓာမတ္တကေနာ"** တိအာဒိ။ ယသ္သ ဟိ ကမ္မသ္သကတာ ပစ္စက္ခမိဝ ဥပဋ္ဌာတိ, သော ဧဝံ ဝုတ္တော။ **ယံ အနံ ဒေတီ**တိ ယံ ဒေယ္ယဓမ္မံ ပရသ္သ ဒေတိ။ **တသ္သ ပတိ ဟုတ္တတ**တိ တဗ္ဗိသယံ လောဘံ သုဠုမဘိဘဝန္တော တသ္သ အဓိပတိ ဟုတ္တ ဒေတိ။ ကာရဏောပစာရဝစနဥ္စ ဟောတံ။ ပရတောပိ ဧသေဝ နယော။ တဗ္ဗိသယေန လောဘေန အနာကမုနိယတ္တာ **န အသော, န သဟာယော။**

တဒေဝတ္တံ ဗ္ဗတိရေကတော, အန္ဝယတော စ ဝိဝရိတ္တ ဒသ္သေန္တော **"ယော ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။ ဣဓာနဓိပ္ပ ပေတသ္သ ဟိ အသာဒိဒ္ဒဝယသ္သ ဗ္ဗတိရေကတော ဒသ္သနံ။ ခာဒနီယဘောဇနီယာဒီသု မဓုရဿေဝ ပဏီတတ္တာ **"မ ဓုရံ ဘုဥ္ဇတီ"**တိ ဝုတ္တံ, နိဒဿနမတ္တံ တ ဧတံ, ပဏီတံ ပရိဘုဥ္ဇတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အသော ဟုတ္တတ ဒေတိ** တဏှာယ အသဗ္ဗတံ ဥပဂတတ္တာ။ **သဟာယော ဟုတ္တတ ဒေတိ** တသ္သ ပိယဘာတနိဿဇ္ဇနတော။ **သာမီ ဟုတ္တတ ဒေတိ** တတ္ထ တဏှာအသဗ္ဗတော အတ္တာနံ မောစေတ္တ အဘိဘုယ္ယ ပဝတ္တနတော။ ယံ ပနေတံ အာစရိယေန ဝုတ္တံ "သာမိပရိဘောဂသဒိသာ"တိ, (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၄၀) တံ တဏှာအသဗ္ဗမတိက္ကန္တတာသာမညံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ န ဟိ ခီဏာသဝသ္သ ပရိဘောဂေ သာမိပရိဘောဂေ ဝိယ ခီဏာသဝဿေဝ အနံ အနသာမိတိ အတ္တော ဥပပန္နော ဟောတိ, ပဏ္ဍာ တ ပမာဒလိခိတမေတံ။ **တာဒိသော**တိ အနသာမိသဘာတော။

**သမိတဟာပသမဏဗာဟိတဟာပဗ္ဗာဟ္မဏာ** ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေနေတ္ထ ဝုတ္တာ, ပဗ္ဗဇ္ဇာမတ္တသမဏဇာတိမတ္တဗ္ဗ ရာဟ္မဏာ တ ကပဏာဒိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဒုဂ္ဂတာ** တိ ဒုက္ကရံ ဇီဝိကမုပဂတာ ကသိရဝုတ္တိကာ။ တေ နာဟ **"ဒလိဒ္ဒမနုသ္သာ"** တိ။ **ပထာဝိနော**တိ မဂ္ဂကမိနော။ **ဝဏိဗ္ဗကာ** တိ အယကာနံ ဂုဏကိတ္တနဝသေန, ကမ္မဖလကိ တ္တနမုခေန စ ယာစနကာ သေယ္ယထာပိ နဂ္ဂစရိယာဒယောတိ အတ္တံ ဒသ္သေတုံ **"ယေ က္လင်္ဂ ဒိန္န"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဒုဘယေနေဝ ဟိ အနသ္သ ဝဏ္ဏထောမနာ သမ္ဘဝတိ။ ယေ ဝိစရန္တိ, တေ ဝဏိဗ္ဗကာ နာမာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ပသတမတ္တ**န္တိ ဝီဟိတဏ္ဍုလာဒိဝသေန ဝုတ္တံ, **သရာဝမတ္တ**န္တိ ယာဂုဘတ္တာဒိဝသေန။ **ဩပာနံ** ဝုစ္စတိ ဩကဟေတ္တ တ ဟာတဗ္ဗတော နဒီတဠာကာဒီနံ သဗ္ဗသာဓာရဏံ တိတ္ထံ, ဩပာနမိဝဘူတောတိ **ဩပာနဘူတော။** တေနာဟ **"ဥဒပာနဘူ တော"**တိအာဒိ။ **ဟုတ္တတ**တိ ဘာဝတော။ **သုတမေဝ သုတဇာတ**န္တိ **ဇာတ**သဒ္ဒသ္သ အနတ္ထန္တရတစကတ္တမာဟ ယထာ "ကောသဇာတ"န္တိ။

အတီတာဒိအတ္ထစိန္တနသမတ္ထတာ နာမ တသ္သ ရညော အနုမာနဝသေန, ဣတိကတ္တဗ္ဗတာဝသေန စ ဝေဒိတ ဗ္ဗာ, န ဗုဒ္ဓာနံ ဝိယ တတ္ထ ပစ္စက္ခဒဿိတာယာတိ ဒသ္သေတုံ **"အတီတေ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ပုညာပုညာနိသံသစိန္တနဥ္စ စေတ္ထ ပကရဏာဓိဂတဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ပုညသ္သာ** တိ ယညပုညသ္သ။ **အယကစိတ္တမ္မိ** တိ အယကာနံ, အယကံ တ စိတ္တမ္မိ, အတုကမ္ပတာစိတ္တမ္မီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣမေသု ပန အဋ္ဌသု အင်္ဂေသု အမုတာဒယော ပဥ္စ ယညသ္သ တာဝ ပရိက္ခာရာ ဟောန္တု တေဟိ ဝိနာ တသ္သ အသိဇ္ဈနတော , သုဇာတတာ, ပန သုရူပတာ စ ကထံ ယညသ္သ ပ ရိက္ခာရော သိယာ တဒုဘယေန ဝိနာပိ တသ္သ သိဇ္ဈနတောတိ စောဒနာယ သဗ္ဗေသမ္ပိ အဋ္ဌန္နမင်္ဂါနံ ပရိက္ခာရဘာဝံ အန္ဝယတော, ဗ္ဗတိရေကတော စ ဒသ္သေန္တော **"ဧတေ ဟိ ကိရာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ စ ကေစိ ဧဝံ ဝဒန္တိ "ယထာ အမုတာဒယော ပဥ္စ ယညသ္သ ဇော်သတောဝ အင်္ဂါနိ, န ဧဝံ သုဇာတတာ, သုရူပတာ စ, တဒုဘယံ ပန အနေကံ သတောဝ အင်္ဂန္တိ ဒီပေတုံ အရုစိသူစကသ္သ **ကိရ**သဒ္ဒသ္သ ဂဟဏံ ကတ"န္တိ။ တေ ဟိ "အယံ ဒုဇ္ဇာတောတိအာဒိဝ စနသ္သ အနေကံသိကတံ မညမာနာ တထာ ဝဒန္တိ, တယိဒံ အသာရံ။ သဗ္ဗသာဓာရဏဝသေန ဟောတံ ဗ္ဗတိရေကတော ယညသ္သ အင်္ဂဘာဝဒဿနံ တတ္ထ သိယာ ကောသဋ္ဌိ တထာ ပရိဝိတက္ကော"တိ တသ္သာပိ အဝကာသာဘာဝဒဿ နတ္ထမေဝ ဧဝံ ဝုတ္တတ္တာ, တဒုဘယသာဓာရဏဝသေနေဝ အနေကံသတော အင်္ဂဘာဝသ္သ အဒဿနတော စ။ ကိရ သဒ္ဒော ပနေတ္ထ တဒအ ဗ္ဗာဟ္မဏသ္သ စိန္တိတာကာရသူစနတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝမေနေန စိန္တေတ္တ "ဣမာနိပိ အ ဋ္ဌင်္ဂါနိ တသ္သေဝ ယညသ္သ ပရိက္ခာရာ ဘဝန္တီ"တိ ဝုတ္တာနီ"တိ ကိရသဒ္ဒေန တသ္သ စိန္တိတာကာရော သူစိတော ဟောတိ။ **ဧဝမာဒီနီ**တိ တတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန "အယံ ဝိရူပေ ကိတ္တကံ။ပေ.။ ဥပစ္ဆိန္ဒိသ္သတိ, အယံ ဒလိဒ္ဒော, အပ္ပေ

သက္ကော, အသ္သဒ္ဓော, အပ္ပသုတော, န အတ္ထညူ, န မေဓာဝီ ကိတ္တကံ။ပေ။ ဥပဋ္ဌိဒ္ဓိဿတီ''တိ ဧတေသံ သ င်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။

## စတုပရိက္ခာရာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၄၁. ''သုဇံ ပဂ္ဂဏှန္တာန''န္တိ ဧတ္ထ **သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၁၁-၃၁၃) ဝုတ္တော သု ဒ္ဓိသု ဝိကပ္ပေသု ဒုတိယဝိကပ္ပံ နိဿာယေဝေန္တော **''မဟာယာဂ''**န္တိအာဒိမာဟ, တေန စ ပုရောဟိတဿ သယမေဝ ကဋ္ဆုဂ္ဂဟဏာဇောတနေန ဧဝံ သဟတ္ထာ သက္ကစ္စံ အနေ ယုတ္တပယုတ္တတာ ဉာတ္ထိတဗ္ဗာတိ ဒဿေတိ။ **ဧဝံ ဒုဋ္ဌာတဿာ**တိ ဧတ္တာပိ ''သုဇာတတာယ အနေကာံသတော အင်္ဂဘာဝဒဿနမေဝိဒ''န္တိ အဂ္ဂဟေတ္ဝာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန သဗ္ဗသာဓာရဏဝသေနေဝ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ **အာဒိသဒ္ဒေန** ဟိ ''ဧဝံ အနဇ္ဈာယကဿ။ပေ။ ဒု သ္သီလဿ။ပေ။ ဒုပ္ပညဿ သံဝိဓာနေန ပဝတ္တအနံ ကိတ္တကံ ကာလံ ပဝတ္တိဿတီ''တိ ဧတေသံ သင်္ဂဟော ဒ ဋ္ဌဗ္ဗော။ **တသ္မာ** တိ တဒုဘယကာရဏတော။

## တိဿောဝိဓာဝဏ္ဏနာ

၃၄၂. **တိဏ္ဏံ ဌာနာန** န္တိ အနဿ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနသင်္ခာတာနံ တိဿန္နံ ဘူမိနံ, အဝတ္ထာနာနန္တိ အ တ္ထော။ **စလန္တိ** တိ ကမ္ပန္တိ ပုရိမာကာရေန န တိဋ္ဌန္တိ။ **ကရဏတ္ထေ** တိ တတိယာဝိဘတ္တိအတ္ထေ။ ကရဏီယသ ဒ္ဒာပေက္ခာယ ဟိ ကတ္တရိ **ဧဝ** ဧတံ သာမိဝစနံ, န ကရဏေ။ ယေဘုယျေန ဟိ ကရဏဇောတကဝစနဿ အတ္ထ ဘာဝတော အနုတ္တကတ္တာဝ ကရဏတ္ထောတိ ဉာဓာခိပ္ပေတော။ ပဋ္ဌာနုတာပဿ အကရဏူဟယံ ဒဿေတုံ **''ပုဗ္ဗ။ ပေ။ ပတိဋ္ဌပေတဗ္ဗာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အစလာ**တိ ဒဋ္ဌဟာ ကေနစိ အသံဟီရာ။ **ပတိဋ္ဌပေတဗ္ဗာ** တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိ တာ ကာတဗ္ဗာ။ တထာ ပတိဋ္ဌာပနူပာယမ္ပိ ဒဿေန္တော **''ဝေဥပ္ပဟိ''**တိအာဒိမာဟ။ တထာ ပတိဋ္ဌာပနေန ဟိ ယထာ တံ အနံ သမ္ပတိ ယထာဓိပ္ပာယံ နိပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ အာယတိမ္ပိ ဝိပုလဖလတာယ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ ဝိပ္ပဋိသာရေန အနုပ က္ကိလိဋ္ဌဘာဝတော။ **ဒ္ဓိသု ဌာနေသူ**တိ ယဇမာနယိဋ္ဌဌာနေသု။ ဝိပ္ပဋိသာရော။ပေ။ န ကတ္တဗ္ဗောတိ အတ္ထံ သန္ ဓာယ **''ဧသေဝ နယော''**တိ ဝုတ္တံ။ **မုဉ္စစေတနာ** တိ ပရိစ္စာဂစေတနာ, တဿာ နိစ္စလဘာဝေ နာမ မုတ္တစာဂတာ ပုဗ္ဗာ ဘိသင်္ခာရဝသေန ဥဠာရဘာဝေ။ **ပစ္ဆာသမနုဿရဏစေတနာ** တိ ပရစေတနာ, တဿာ ပန နိစ္စလဘာဝေ ''အဟော မယာ အနံ ဒိန္နံ သာဓု သုဋ္ဌု''တိ အနဿ သက္ကစ္စံ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ တဒုဘယစေတနာနံ နိစ္စလက ရဏူပာယံ ဗျတိရေကတော ဒဿေတုံ **''တထာ။ပေ။ ဟောတိ''**တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **တထာ အကရောန္တဿာ** တိ မုဥ္စ စေတနံ, ပဋ္ဌာသမနုဿရဏစေတနဥ္စ နိစ္စလမကရောန္တဿ, ဝိပ္ပဋိသာရံ, ဥပ္ပာဒေန္တဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **''နာပိ ဥဠာရေသု ဘောဂေသု စိတ္တံ နမတီ''** တိ ဉာဒံ ပန ပစ္ဆာသမနုဿရဏစေတနာယ ဧဝ ဗျတိရေကတော နိစ္စလ ကရဏူပာယဒဿနံ။ ဝေဥပ္ပဟိ ယထာနိဒ္ဒိဋ္ဌနိဒဿနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ တတ္ထ **ဥဠာရေသု ဘောဂေသူ**တိ ခေတ္တဝိသေ သေ ပရိစ္စာဂဿ ကတတ္တာ လဒ္ဓေသုပိ ဥဠာရေသု ဘောဂေသု။ **နာပိ စိတ္တံ နမတိ** ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရေန ဥပက္ကိ လိဋ္ဌဘာဝတော။ ယထာ ကထန္တိ အာဟ **''မဟာရောရုဝ''**န္တိအာဒိ။ တဿ ဟိ သေဋ္ဌိဿ ဂဟပတိနော ဝတ္ထု ကောသလသံယုတ္တေ, (သံ. နိ. ၁.၁၃၁) မဃဒေဝဟကဇာတကေ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၃.၆.မဃဒေဝဟကဇာတကဝဏ္ဏနာ) စ အာဂတံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> ''ဘူတပုဗ္ဗံ သော မဟာရာဇ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ တဂရသိခိံ နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ပိဏ္ဍပာတေန ပဋိပာဒေသိ, 'ဒေထ သမဏဿ ပိဏ္ဍပာတ'န္တိ ဝတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ, ဒတွာ စ ပန ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိ ''ဝရမေတံ ပိဏ္ဍပာတံ အသာ တ ကမ္မကရာ တ ဘုဉ္ဇေယျုံ'''န္တိအာဒိ။

သော ကိရ အညေသုပိ ဒိဝသေသု တံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပဿတိ, အတုံ ပနဿ စိတ္တံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မိံ ပန ဒိဝ သေ အယံ ပဒုမဝတိယာ ဒေဝိယာ တတိယပုတ္တော တဂရသိခိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ ဖလသမာပတ္တိသုခေန ဝီတိနာမေတွာ ပုဗ္ဗဏှသမယေ ဝုဋ္ဌာယ အနောတတ္တဒဟေ မုခံ ဓောဝိတွာ မနောသိလာတလေ နိတသေတွာ ကာယဗန္ဓနံ ဗန္ဓိတွာ ပတ္တစီဝရမာဒာယ အဘိညာပာဒကံ ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဉာဒ္ဓိယာ ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ နဂရဒွာရေ ဩရုယှ စီဝရံ ပာရုပိတွာ ပတ္တမာဒာယ နဂရတသိနံ ဃရဒွာရေသု သဟဿဘဏ္ဍိကံ ဌပေန္တော ဝိယ

ဟာသာဒိကေဟိ အတိက္ကမနာဒီဟိ အနုပုဗ္ဗေန သေဋ္ဌိနော ဃရဒွါရံ သမ္ပတ္တော, တံ ဒိဝသဉ္စ သေဋ္ဌိ ဟတောဝ ဥဋ္ဌာယ ပဏီတံ ဘောဇနံ ဘုဥ္ဇိတွာ ဃရဒွါရကောဋ္ဌကေ အာသနံ ပညပေတွာ ဒန္တန္တရာနိ သောဓေန္တော နိသိန္နော ဟောတိ။ သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ တံ ဒိဝသံ ဟတောဝ ဘုတွာ နိသိန္နတ္တာ အနစ္စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဘရိယံ ပက္ကောသာပေတွာ "ဣမဿ သမဏဿ ပိဏ္ဍပာတံ ဒေဟီ"တိ ဝတွာ ရာဇုပဋ္ဌာနတ္ထံ ပက္ကာမိ။ သေဋ္ဌိဘရိယာ သမ္ပဇညဇာတိကာ စိန္တေသိ "မယာ တွေကေန ကာလေန ဣမဿ 'ဒေထာ'တိ ဝစနံ န သုတပုဗ္ဗံ, အပေန္တောပိ စ အဇ္ဇ န ယဿ တ တဿ တ အပေတိ, ဝိတရာဂဒေါသမောဟဿ ဝန္တကိလေသဿ ဩဟိတဘာရဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ အပေတိ, ယံ တ တံ တ အဒတွာ ပဏီတံ ပိဏ္ဍပာတံ ဒဿာမီ"တိ ဃရာ နိက္ခမ္မ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ပတ္တံ အာဒာယ အန္တောနိဝေသနေ ပညတ္တာသနေ နိသီဒါပေတွာ သုပရိသုဒ္ဓေဟိ သာလိတဏ္ဍုလေဟိ ဘတ္တံ သမ္ပာဒေတွာ တဒနုရူပံ ခာဒနီယံ, ဗျဉ္ဇနံ, သူပေယျဉ္စ အဘိသင်္ခရိတွာ ပတ္တံ ပူရေတွာ ဗဟိ ဂန္ဓေဟိ အလင်္ကရိတွာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဟတ္ထေသု ပတိဋ္ဌပေတွာ ဝန္ဒိ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓော "အညေသမ္ပိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာနံ သင်္ဂဟံ ကရိဿာမီ"တိ အပရိဘုဥ္ဇိတွာဝ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သောပိ ခေါ သေဋ္ဌိ ရာဇုပဋ္ဌာနံ ကတွာ အာဂစ္ဆန္တော ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ အာဟ "မယံ တုမှာကံ ပိဏ္ဍပာတံ ဒေထာ"တိ ဝတွာ ပက္ကန္တာ, အပိ တေ လဒ္ဓေါ ပိဏ္ဍပာတော"တိ? အာမ, သေဋ္ဌိ လဒ္ဓေါတိ။ "ပဿာမာ"တိ ဂီဝံ ဥက္ခိပိတွာ ဩလောကေသိ, အထဿ ပိဏ္ဍပာတဂန္ဓော ဥဋ္ဌဟိတွာ နာသပုဋံ ပဟရိ။ သော စိတ္တံ သံယမေတုံ အသက္ကောန္တော ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိ, တဿ ပန ဝိပ္ပဋိသာရဿ ဥပ္ပန္နာကာရော "ဝရမေတ"န္တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တောယေဝ။ ပိဏ္ဍပာတ အနေန ပနေသ သတ္တက္ခတ္တုံ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပန္နော, သတ္တက္ခတ္တုမေဝ စ သာဝတ္ထိယံ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော, အယဉ္စဿ သတ္တမော ဘဝေ, ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရေန ပန နာပိ ဥဠာရေသု ဘောဂေသု စိတ္တံ နမတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ **သံယုတ္တဝရလဉ္စကေ** –

> "ယံ ခေါ သော မဟာရာဇ သေဋ္ဌိ ဂဟပတိ ဒတွာ ပစ္ဆာ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိ 'ဝရမေတံ ပိဏ္ဍပာတံ အသာ တ ကမ္မကရာ တ ဘုဉ္ဇေယျု'န္တိ, တဿ ကမ္မဿ ဝိပာကေန နာဿုဠာရာယ ဘတ္တဘောဂာယ စိတ္တံ နမတိ, နာဿုဠာရာယ ဝတ္ထဘောဂာယ, ယာနဘောဂာယ, နာဿုဠာရာနံ ပဉ္စန္နံ ကာမဂုဏာနံ ဘောဂာယ စိတ္တံ နမတီ"တိ (သံ. နိ. ၁.၁၃၁)။

**မယှဂ္ဃဟကဇာတကေပိ** ဝုတ္တံ –

> "ဣတိ မဟာရာဇ အာဂန္တုကသေဋ္ဌိ တဂရသိခိပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဒိန္နပစ္စယေန ဗဟုံ ဓနံ လဘိ, ဒတွာ အပရစေတနံ ပဏီတံ ကာတုံ အသမတ္ထတာယ ပဏီတေ ဘောဂေ ဘုဥ္ဇိတုံ နာသက္ခိ"တိ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၃.၆.မယှဂ္ဃဟကဇာတကဝဏ္ဏနာ)။

ဘာတု ပနေသ ဧကံ ပုတ္တံ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၃၅၄) သာပတေယျဿ ကာရဏာ ဇီဝိတံ တေရောပေသိ, တေန ကမ္မေန ဗဟူနိ ဝဿာနိ နိရယေ ပစ္စိတ္ထ, သတ္တက္ခတ္တုဉ္စ အပုတ္တကော ဇာတော, ဣဒါနိပိ တေနေဝ ကမ္မေန မဟာရောရုဝံ ဥပပန္နော။ တေန ဝုတ္တံ **"မဟာရောရုဝံ ဥပပန္နဿ သေဋ္ဌိဂဟပတိနော ဝိယာ"** တိ, ပုရိမပစ္ဆိမစေတနာဝသေန စေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကော ဟိ စေတနာ ဒွေဝ ပဋိသန္ဓိယော န ဒေတီတိ။

### ဒသအာကာရဝဏ္ဏနာ

၃၄၃. အာကရောတိ အတ္တနော အနုရူပတာယ သမရိယာဒပရိစ္ဆေဒံ ဖလံ နိဗ္ဗတ္တေတီတိ **အာကာရော,** ကာရဏန္တိ အာဟ **"ဒသဟိ ကာရဏေဟီ"**တိ။ မရိယာဒတ္ထော ဟေတ္ထ **အာ**-သဒ္ဒေါ။ န ဒုဿီလေသွေဝဝ, အထ ခေါ **သီလဝန္တေသုပိ ဝိပ္ပဋိသာရံ ဥပ္ပာဒေဿတိ။** တဒုဘယေပိ န ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗောတိ ဟိ ဒဿေတုံ **အပိ**-သဒ္ဒေန, **ပိ**-သဒ္ဒေန တ သမ္ပိဏ္ဍနံ ကရောတိ။ **ပဋိက္ကဟကတောဝ ဥပ္ပဇ္ဇတီ** တိ ဗလဝတရံ ဝိပ္ပဋိသာရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ဒုဗ္ဗလော ပန ဒေယျဓမ္မတော, ပရိတရဇနတောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ။ **ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ ယုတ္တ** န္တိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟံ။ ဝိပ္ပဋိသာရမ္ပိ ဝိနောဒေသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တေသံယေဝတ**တိ ဟဏာတိဟတီနမေဝ။ ယဇနံ နာမေတ္ထ အနမေတခိပ္ပေတံ, န အဂ္ဂိဇုဟနန္တိ အာဟ **"ဒေတု ဘဝ"**န္တိ။ **ဝိဿဇ္ဇတူ** တိ မုတ္တစာဂဝသေန စဇတု။ **အဗ္ဘန္တရ** န္တိ အဇ္ဈတ္တံ သကသန္တာနေ။

သောဠသာကာရဝဏ္ဏနာ

၃၄၄. အနုမတိပက္ခာဒယော ဧဝ ပေဟ္ဌာ ယညဿ ဝတ္ထုံ ကတွာ ''သောဠသပရိက္ခာရာ''တိ ဝုတ္တာ, ဣဓ ပန သန္ဒဿနာဒိဝသေန အနုမောဒနာယ အာရဒ္ဓတ္တာ ဝုတ္တံ **''သောဠသဟိ အာကာရေဟီ''**တိ။ **ဒဿေတွာ**တိ အတ္တနော ဒေသနာနုဘာဝေန ပစ္စက္ခမိဝ ဖလံ ဒဿေတွာ, အနေကတရံ ပန ဒဿနတော ''ဒဿေတွာ ဒဿေတွာ''တိ ဗျာပနဝစနံ, တဒေဝ အာဘုသော မေဠုနဋ္ဌေန **အာမေဍိတဝစန**န္တိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၄၄) ဝုတ္တံ။ **''သမာဒပေတွာ သမာဒပေတွာ''**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **တမတ္ထ**န္တိ အနုဖလဝသေန ကမ္မဖလသမ္ဗန္ဓမတ္ထံ။ **သမာဒပေတွာ**တိ သုတမတ္တံ အကတွာ ယထာ ရာဇာ တမတ္ထံ သမ္မဒေဝ အာဒိယတိ စိတ္တေ ကရောန္တော သုဂ္ဂဟိတံ ကတွာ ဂဏှာတိ, တထာ သက္ကစ္စံ အာဒာပေတွာ။

**''ဝိပ္ပဋိသာရဝိနောဒနေနာ''** တိ ဣဒံ နိဒဿနမတ္တံ။ လောဘာဒေသမောဟက္ကဿာမစ္ဆရိယမာနာဒယောပိ ဟိ အန စိတ္တဿ ဥပက္ကိလေသာ, တေသံ ဝိနောဒနေနပိ တံ တေအပိတံ သမုတ္တေဇိတံ နာမ ဟောတိ တိက္ခဝိသဒဘာတပတ္တိတော, အာသန္နတရဘာဝတော ပန ဝိပ္ပဋိသာရဝိနောဒနမေဝ ဂဟိတံ။ ပဝတ္တိတေ ဟိ အနေ တဿ သမ္မာတေတိ။ ယာထာဝတော ဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဂုဏေဟိ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌဘာတတဟဒနံ သမ္ပဟံသန္တိ အာဟ **''သုန္ဒရ''** န္တိအာဒိ။ **ဓမ္မတော**တိ သစ္စတော။ တဒတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ **''ဓမ္မေန သမေန ကာရဏေနာ''** တိ ဝုတ္တံ။ သစ္စဥ္ဟိ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ **ဓမ္မံ,** ဥပသမစရိယဘာဝတော **သမံ,** ယုတ္တဘာဝေန **ကာရဏ**န္တိ စ ဝုစ္စတိ။

၃၄၅. တသ္မိံ ယညေ ရက္ခိတဗ္ဗာဒေပိ နာမ နာဟောသိ, ကုတော ဟဏဝဓာတိ ဟဏဝဓာဘာဝဿေဝ ဒဠှီကရဏတ္ထံ, သဗ္ဗသော ဝိပရီတဂ္ဂဟေဟိ အဝိဒူသိတတာဒဿနတ္ထဉ္စ ဟဋ္ဌိယံ ''နေဝ ကတေ ဟညိံသူ''တိအာဒီနိ ဝတွာပိ ''န ရုက္ခာ ဆိဇ္ဇိံသူ''တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **''ယေ ယူပနာမကေ''**တိအာဒိမာဟ။ **ဗရိဟိသတ္ထာယာ**တိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထာယ။ **ဝနမာလာသင်္ခေပေနာ** တိ ဝနပုပ္ဖေဟိ ဂန္ထိတမာလာနိယာမေန။ ဧဝံ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၄၅) ဝုတ္တံ, ဝနပန္တိအာကာရေနာတိ အတ္ထော။ **ဘူမိယံ တ ပတ္ထရန္တီ** တိ ဝေဒိဘူမိံ ပရိက္ခိပန္တာ တတ္ထ တတ္ထ ပတ္ထရန္တိ။ မန္တာဒိနာ ဟိ ပရိသင်္ခတာ ဘူမိ ဝိန္ဒတိ အဿ လာဘသက္ကာရေတိ ကတွာ **''ဝေဒီ''**တိ ဝုစ္စတိ။ တေပိ ရုက္ခာ တေပိ ဒဗ္ဗာတိ သမ္ဗန္ဓော, ကမ္မကတ္တာ စေတံ ဒွဝယံ, အဘိဟိတကမ္မံ တ။ ဝတ္တိဥ္စာယ ဟိ ယထာသတွ တိံ ကာရကာ ဘဝန္တိ။ ဝုတ္တနယေန ဟဏဝဓာဘာဝဿ ဒဠှီကရဏတ္ထံ, ဝိပရီတဂ္ဂဟေန အဝိဒူသိတဘာဝဒဿ နတ္ထဉ္စေတန္တိ ဒဿေတိ **ကိံ ပနာ''**တိအာဒိနာ။ **အန္တောဂေဟဒာသော** အန္တောဇာတော။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဓနက္ကီ တကရမရာနီတဒာသမ်ဒာသဗျူပဂတာနံ သင်္ဂဟော။ **ပုဗ္ဗမေတ**တိ ဘတိကရဏတော ပဂေဝ။ **ဓနံ ဂဟေတွာ**တိ ဒိဝသေ ဒိဝ သေ ယထာကမ္မံ ဂဟေတွာ။ **ဘတ္တဝေတန**န္တိ ဒေဝသိကံ ဘတ္တဉ္စေဝ မာသိကာဒိပရိဗ္ဗယဉ္စ။ ဝုတ္တော့တယမတ္ ထော။ **တဇ္ဇိတာ** တိ သန္တဇ္ဇိတာ။ **ပရိကမ္မာနိ** တိ သဗ္ဗဘာဂိယာနိ ကမ္မာနိ, ဥစ္စာဝစာနိ ကမ္မာနီတိ အတ္ထော။ **ပိယသမု အာစာရေနေတ**တိ ဣဋ္ဌဝစနေနေဝ။ **ယထာနာမဝသေနေတ**တိ ဟာကဠနာမာနုရူပေနေဝ။ **သပ္ပိတေလနဝနီတဒဓိမဓုဖာဏိ တေန စေတ**တိ ဧတ္ထ **စ**-သဒ္ဒေ အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထော, တေန ပဏီတပဏီတာနံ နာနပ္ပကာရာနံ ခာဒနီယဘောဇနီ ယာဒီနဉ္စေဝ ဝတ္ထယာနမာလာဂန္ဓဝိလေပနသေယျာဝသထာဒီနဉ္စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, တေနာဟ **''ပဏီတေဟိ သ ပ္ပိတေလာဒိသမ္မိဿေဟေတ''**တိအာဒိ။ တဿ တဿ ကာလဿ အနုရူပေဟိ ယာဂုပေ.။ ဟနကာဒီဟီတိ သမ္ဗန္ ဓော။ **သပ္ပိအာဒီန**န္တိ သပ္ပိအာဒီဟိ။

၃၄၆. ပဋိသာမေတဗ္ဗတော, အတ္တနော အတ္တနော သန္တကဘာဝတော **စ သံ** နာမ ဓနံ ဝုစ္စတိ, တဿ ပတီတိ **သပ တိ** နိဂ္ဂဟိတလောပေန, ဓနတ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကဟိတာဝဟတ္တာ တဿ ဟိတန္တိ **သာပတေယျံ** , တဒေဝ ဓနံ။ တေနာဟ **''ပဟူတံ ဓန''**န္တိ။ **အက္ခယဓမ္မမေတ** တိ အခယသဘာဝမေဝ။ **ကမဘာဂေနာ**တိ သံကိတ္တနဝသေန က မေ တ ဂဟေတဗ္ဗဘာဂေန, ဧဝံ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၄၆) ဝုတ္တံ, ပစ္စေကံ သဘာဂကမကောဋ္ဌာသေနာတိပိ အတ္ ထော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

၃၄၇. **ယညာတဗ္ဗော**တိ ခဏိတာတဋ္ဌဿ အဿမေဓာဒိယညယဇနဋ္ဌာနဿေတံ အဓိဝစနံ, တဗ္ဗောဟာရေန ပန ဣဓ အနသာလာယ ဧဝ, တာယ စ ပုရတ္ထိမနဂရဒွာရေ ကတာယ ပုရတ္ထိမဘာဂေ တေတိ အတ္ထံ ဒဿေတိ **''ပုရတ္ ထိမတော နဂရဒွာရေ''**တိအာဒိနာ။ တံ ပန ဌာနံ ရညော အနသာလာယ နာတိဒူရေ တေတိ အာဟ **''ယထာ''**တိအာဒိ။ ယ

တော တတ္ထ ဟတရာသံ ဘုဥ္ဇိတ္ဝာတ အကိလန္တရူပဟယေ၀ သာယန္ဟေ ရညော အနသာလံ သမ္ပာပုဏာန္တိ။ **“ဒက္ခိဏေန ယညာတဋ္ဌသ္သာ”**တိအာဒီသုပိ ဧသေ၀ နယော။ **ယာဂုံ ပိဝိတွတတိ** ဟိ ယာဂုသီသေန ဟတရာသဘောဇနမာဟ။

**၃၄၈. မဝုရန္တိ** သာဒုရသံ။ **ဥပရိ ဝတ္တဗ္ဗမတ္ထ** န္တိ ''အပိစ မေ ဘော ဝေ ဟောတိ''တိအာဒိနာ ဝုစ္စမာနမတ္ထံ။ **ပရိဟာရေနာ**တိ ဘဂဝန္တံ ဂရုံ ကတွာတ အကရ၀ပရိဟာရေန, ဥဇုကဘာတပနယနေန တ, ဥဇုကဝုတ္တိ ပရိဟရိတွာတ ဝင္ကဝုတ္တိယာ၀ ယထာစိန္တိတမတ္ထံ ပုစ္ဆန္တော ဧဝမာဟာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **“ဥဇုကမေ၀ ပုစ္ဆယမာနော အကရတော ဝိယ ဟောတိ”**တိ။

## နိစ္စအနအနုကုလယည၀ဏ္ဏနာ

**၃၄၉. ဥဋ္ဌာယာ** တိ အနေ ဥဋ္ဌာနဝီရိယမာဟ, **သမုဋ္ဌာယာ** တိ တသ္သ သာတစ္စကိရိယံ။ ကသိတဏိဇ္ဇာဒိ **ကမ္မာနိ အကရောန္တော** ဒလိဒ္ဒိယာဒိအနတ္ထာပတ္တိယာ **နသ္သိသ္သတီ** တိ အဓိပ္ပာယော။ **အပ္ပသမ္ဘာရတရော စေ၀ မဟပ္ဖလတရော စာ**တိ သင်္ခေပတော အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တော ဟဋ္ဌိယံ ပန ''အပ္ပတ္တတရော စ အပ္ပသမာရမ္ဘတရော စ မဟပ္ဖလတရော စ မဟာနိသံသတရော စာ''တိ ဟဠော။ တတ္ထ **အပ္ပသမ္ဘာရတရော**တိ အတိဝိယ ပရိတ္တသမ္ဘာရော, အသမာရဇ္ဇဘိယသမ္ဘာရော။ **အပ္ပတ္တတရော** တိ ပန အတိဝိယ အပ္ပကိစ္စော, **အတ္တော** စေတ္ထ ကိစ္စံ, တ္တ-ကာရသ္သ ဌ-ကာရံ ကတွာတ **“အပ္ပဋ္ဌတရော”** တိပိ ဟဠော။ သမ္ဘာ အာရဘိယတိ ယညော ဧတေနာတိ **သမာရမ္ဘော,** သမ္ဘာရသမ္ဘရဏ၀သေန ပဝတ္တသတ္တပီဋ္ဌာ, အပ္ပော သမာရမ္ဘော ဧတေသ္သာတိ တထာ, အယံ ပနာတိသယေနာတိ **အပ္ပသမာရမ္ဘတရော။** ဝိပဟကသညိတံ မဟန္တံ သဒိသံ ဖလမေတသ္သာတိ **မဟပ္ဖလော,** အယံ ပနာတိသယေနာတိ **မဟပ္ဖလတရော။** ဥဒယသညိတံ မဟန္တံ နိသ္သန္ဒာဒိဖလမေတသ္သာတိ **မဟာနိသံသော,** အယံ ပနာတိသယေနာတိ **မဟာနိသံသတရော။** **ဓုဝအနာနီ**တိ ဓုတနိ ထိရာနိ အဝိစ္ဆိန္နာနိ ကတွာတ အတဗ္ဗအနာနိ။ **နိစ္စဘတ္တာနီ** တိ ဧတ္ထ ဘတ္တသီသေန စတုပစ္စယဂ္ဂဟဏံ။ **အနုကုလယညာနီ**တိ အနုကုလံ ကုလာနုက္ကမံ ဥပာအယ အတဗ္ဗအနာနိ ။ တေနာဟ **“အမ္ဟာကံ”**န္တိအာဒိ။ ယာနိ ပဝတ္တေတဗ္ဗာနိ, တာနိ အနုကုလယညာနိ နာမာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **နိဗဒ္ဓအနာနီ** တိ နိဗန္ဓေတွာတ နိယမေတွာတ ပဝေဏိ၀သေန ပဝတ္တိတအနာနိ။

ဟတ္ထိဒန္တေန ကတာ **ဒန္တမယသလာကာ,** ယတ္ထ အယကာနံ နာမံ အင်္ကန္တိ, ဣမိနာ တံ နိစ္စဘတ္တံ သလာက အနဝ၀သေနာတိ ဒဿေတိ။ **တံ ကုလန္တိ** အနာထပိဏ္ဍိကကုလံ။ **အလိဒ္ဒိယေနာ** တိ ဒလိဒ္ဒဘာဝေန။ **“ကေသလာကတော ဥဒ္ဓံ အတုံ နာသက္ခိ”**တိ ဣမိနာ ဧကေနပိ သလာကအနေန နိဗဒ္ဓအနံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတုမဒတွာတ အနုရက္ခဏမာဟ။ **ရညော**တိ သေတတဟနရညော။

**အာဒီနိ ဝတွာတ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ''ကသ္မာ သေနော ဝိယ မံသပေသိ ပက္ခန္ဒိတွာတ ဂဏှာဟာသီ''တိ ဧဝမာဒီနံ သမသမအနေ ဥသ္သုက္ကနဝစနာနံ သင်္ဂဟော။ **ဂလဂ္ဂဟာ** တိ ဂလဂ္ဂဟဏာ။ **“ကမ္မန္တေဒ၀သေနာ”** တိ ဣမိနာ အတ္တနော အတ္တနော ကမ္မောကာသာအနမ္ပိ ပီဋ္ဌာယေတတိ ဒဿေတိ။ **သမာရမ္ဘ** သဒ္ဒော စေတ္ထ ပီဠနတ္ထောတိ အာဟ **“ပီဋ္ဌာသင်္ခါတော သမာရမ္ဘော”** တိ။ ပုဗ္ဗစေတနာမုဥ္စစေတနာအပရစေတနာသမ္ပတ္တိယာ အယက၀သေန တိဏ္ဏံ အင်္ဂါနံ, ဝီတရာဂတာဝီတအောသတာဝီတမောဟတာပဋိပတ္တိယာ ဒက္ခိဏေယျ၀သေန စ တိဏ္ဏံတိ ဝေ **ဆဠင်္ဂသမန္နာဂတာ** ဟောတိ **ဒက္ခိဏာ,** ဆဠင်္ဂုတ္တရေ **နန္ဒမာတာသုတ္တဥ္စ** (အ. နိ. ၆.၃၇) တသ္သတ္ထသ္သ သာဓကံ။ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနကစေတနာ၀သေန မဟာနဒီ ဝိယ, မဟောဃော ဝိယ စ ဣတော စိတော စ အဘိသန္ဒိတွာတ ပက္ခန္ဒိတွာတ ပဝတ္တိတော ပုညမေ၀ **ပုညာဘိသန္ဒော။ တထာဝိဓ** န္တိ ပမာဏသ္သ ကာတုံ အသုကရတ္တမာဟ။ ကာရဏမဟတ္တေန ဖလမဟတ္တမ္ပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဥပရိ နဇ္ဇာ ဝုဋ္ဌိယာ မဟောဃော ဝိယာတိ ဝုတ္တံ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။

**၃၅၀. နဝနတေ**တိ သဗ္ဗအာ အဘိနတေ, ဒိ၀သေ ဒိ၀သေ အယကသ္သ ဗုဒ္ဓာဟရာပဇ္ဇနတော ကိစ္စပရိယောသာနံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **“ဧကေနာ”**တိအာဒိ။ ယထာရဒ္ဓသ္သ အာတသသ္သ ကတိပယေနာပိ ကာလေန ပရိသမာပေတဗ္ဗတော ကိစ္စပရိယောသာနံ အတ္ထီတိ အာဟ **“ပဏ္ဏသာလ”** န္တိအာဒိ။ မဟာဝိဟာရေပိ ကိစ္စပရိယောသာနသ္သ အတ္ထိတာဥပာယံ ဒဿေတုံ **“ကေတရံ ခနပရိစ္စာဂံ ကတွာတ”** တိ ဝုတ္တံ။ **သုတ္တန္တပရိယာယေနာ** တိ **သဗ္ဗာသဝသုတ္တန္တာဒိ** ဟ

ဋ္ဌိနယေန။ **နတနိသံသာ**တိ သီတပဋိဃာတာဒယော ပဋိသလ္လာနာရာမပရိယောသာနာ ယထာပစ္စဝေက္ခဏံ ဂဏိတာ နဝ ဥဒယာ, အပ္ပမတ္တတာယ စေတေ ဝုတ္တာ။

ယသ္မာ ပန အာတပံ ဒေန္တေန နာမ သဗ္ဗမ္ပိ ပစ္စယဇာတံ ဒိန္နမေဝ ဟောတိ။ ယထာဟ **သံယုတ္တာဂမဝရလဉ္ဆကေ** "သော စ သဗ္ဗဒဒေါ ဟောတိ ယော ဒဒါတိ ဥပဿယ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၄၂), သအာ ပုညပဝမုနူဟယဥ္စ ဇော။ ဝုတ္တဥ္ဟိ တတ္ထေဝ "ယေ ဒဒန္တိ ဥပဿယံ, တေသံ ဒိဝါ စ ရတ္တော စ, သအာ ပုညံ ပဝမုတီ"တိ (သံ. နိ. ၁.၄၇) တထာ ဟိ ဒွေဝ တယော ကမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ကိဥ္စိ အလဒ္ဓာ အာဂတဿာပိ ဆာယူဒကသမ္ပန္နံ အာရာမံ ပဝိသိတွာ နဟာယိတွာ ပတိဿယေ မုဟုတ္တံ နိပဇ္ဇိတွာ ဥဋ္ဌာယ နိသိန္နဿ ကာယေ ဗလံ အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တံ ဝိယ ဟောတိ။ ဗဟိ ဝိစရန္တဿ စ ကာယေ ဝဏ္ဏဓာတု တတာတပေဟိ ကိလမတိ, ပတိဿယံ ပဝိသိတွာ ဒွါရံ ပိဓာယ မုဟုတ္တံ နိပန္နဿ ဝိသဘာဂသန္တတိ ဝူပသမ္မတိ, သဘာဂသန္တတိ ပတိဋ္ဌာတိ, ဝဏ္ဏဓာတု အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တာ ဝိယ ဟောတိ။ ဗဟိ ဝိစရန္တဿ စ ဟာဒေ ကဏ္ဍကော ဝိဇ္ဈတိ, ခါဏု ပဟရတိ, သရီသပာဒိပရိဿယာ စေဝ စောရဘယဥ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ပတိဿယံ ပဝိသိတွာ ဒွါရံ ပိဓာယ နိပန္နဿ သဗ္ဗေ တေ ပရိဿယာ န ဟောန္တိ, သဇ္ဈာယန္တဿ ဓမ္မပီတိသုခံ, ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကရောန္တဿ ဥပသမသုခဥ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခေပာဘာဝတော။ ဗဟိ ဝိစရန္တဿ စ ကာယေ သေဒါ မုစ္စန္တိ အက္ခီနိ ဖန္ဒန္တိ, သေနာသနံ ပဝိသနက္ခဏေ မဉ္စပီဌာဒီနိ န ပညာယန္တိ, မုဟုတ္တံ နိပန္နဿ ပန အက္ခိပသာဒေါ အာဟရိတွာ ပက္ခိတ္တော ဝိယ ဟောတိ, ဒွါရဝါတပါနမဉ္စပီဌာဒီနိ ပညာယန္တိ။ ဧတသ္မိဥ္စ အာဝါသေ ဝသန္တံ ဒိသွာ မနုဿာ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ "အာဝါသံ ဒေန္တေန။ပေ။ ဟောတီ"တိ "သအာ ပုညပဝမုနူဟယဥ္စ ဇော"န္တိ စ, တသ္မာ ဧတေ ယထာဝုတ္တာ သဗ္ဗေပိ အာနိသံသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**ခန္ဓကပရိယာယေနာ** တိ သေနာသနက္ခန္ဓကေ (စူဠဝ. ၂၉၄) အာဂတဝိနယပာဋ္ဌိနယေန။ တတ္ထ ဟိ အာဂတာ –

"သီတံ ဥဏှံ ပဋိဟန္တိ၊ တတော ဝါဠမိဂါနိ စ။
သရီသပေ စ မကသေ၊ သိသိရေ စာပိ ဝုဋ္ဌိယော။

တတော ဝါတာတပေါ ဃောရော၊ သဉ္ဇာတော ပဋိဟညတိ။
လေဏတ္ထဉ္စ သုခတ္ထဉ္စ၊ ဈာယိတုဉ္စ ဝိပဿိတုံ။

ဝိဟာရဒါနံ သင်္ဃဿ၊ အဂ္ဂံ ဗုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏိတံ။
တသ္မာ ဟိ ပဏ္ဍိတော ပေါသော၊ သမ္ပဿံ အတ္ထမတ္တနော။

ဝိဟာရေ ကာရယေ ရမ္မေ၊ ဝါသယေတ္ထ ဗဟုဿုတေ။
တေသံ အန္နဉ္စ ပါနဉ္စ၊ ဝတ္ထသေနာသနာနိ စ။

ဒဒေယျ ဥဇုဘူတေသု၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။
တေ တဿ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာပနူဒနံ။
ယံ သော ဓမ္မံ ဣဓညာယ၊ ပရိနိဗ္ဗာတိ အနာသဝေါ"တိ။ –

ရာဇဂဟသေဋ္ဌာဒီနံ ဝိဟာရဒါနေန အနုမောဒနာကထာယော ပေယျာလဝသေန ဒဿိတာ။ တတ္ထ **သီတံ ဥဏှံ ပဋိဟ**န္တိ ဥတုဝိသဘာဂဝသေန ဝုတ္တံ။ **သိသိရေ စာပိ ဝုဋ္ဌိယော** တိ ဧတ္ထ **သိသိရော**တိ သမ္ဖုသိတကဝါတော ဝုစ္စတိ။ **ဝုဋ္ဌိယော**တိ ဥတုကမေဃဝုဋ္ဌိယော ဧဝ။ တာနိ သဗ္ဗာနိ "ပဋိဟန္တီ"တိ ကြိယာဝ ပဒေန ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

**ပဋိဟညတီ**တိ ဝိဟာရေန ပဋိဟညတိ။ **လေဏတ္ထ**န္တိ နိလီယနတ္ထံ။ **သုခတ္ထ**န္တိ သီတာဒိပရိဿယာဘာဝေန သုခဝိဟာရတ္ထံ။ **"ဈာယိတုဉ္စ ဝိပဿိတု"**န္တိ ကြိဒမ္ပိ ပဒဒွယံ "သုခတ္ထဉ္စာ"တိ ကြိယာဝ ပဒေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကြိဒဥ္ဟိ ဝုတ္တံ ဟောတိ – သုခတ္ထဉ္စ ဝိဟာရဒါနံ, ကတမသုခတ္ထံ? ဈာယိတုံ, ဝိပဿိတုဉ္စ ယံ သုခံ တဒတ္ထံ။ အထ ဝါ ပရပဒေနပိ ယောဇေတဗ္ဗံ – ဈာယိတုဉ္စ ဝိပဿိတုဉ္စ ဝိဟာရဒါနံ, "ဣဓ ဈာယိဿတိ ဝိပဿိဿတီ"တိ ဒဒ

တော ဝိဟာရအနံ သင်္ဃဿ အင်္ဂ ဗုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏိတံ။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ ''သော စ သဗ္ဗဒအော ဟောတိ, ယော ဒအာတိ ဥပဿယ''န္တိ (သံ. နိ. ၁.၄၂)။

ယသ္မာ စ အင်္ဂ ဝဏ္ဏိတံ, **တသ္မာ ဟိ ပဏ္ဍိတော ပေါသော** တိ ကထာ။ **တသယေတ္ထ ဗဟုဿုတေ** တိ ဧတ္ထ ဝိဟာရေ ပရိယတ္တိဗဟုဿုတေ စ ပဋိဝေဓဗဟုဿုတေ စ တသေယျ။ **တေသံ အန္နဥ္စာ** တိ ယံ တေသံ အနုစ္ဆဝိကံ အန္နဥ္စ ဟနဥ္စ ဝတ္ထာနိ စ မဥ္စပီဌာဒိသေနာသနာနိ စ, တံ သဗ္ဗံ တေသု **ဥဇုဘူတေသု** အကုဋိလစိတ္တေသု။ **ဒဒေယျ ဟာ**တိ နိဒဟေယျ။ တဥ္စ ခော **ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ,** န စိတ္တပ္ပသာဒံ ဝိရာဓေတွာ။ ဧဝံ ဝိပ္ပသန္နစိတ္တဿ ဟိ **တေ တဿ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ၊ပေ.။ ပရိနိဗ္ဗာတိ အနာသဝေ** တိ အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာနယော။

အယံ ပန **အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၅၀) စေဝ **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** (သာရတ္ထ. ဋီ. ၃.၂၈၅) စ သံဝဏ္ဏိတော ဋီကာနယော – **သီတ**န္တိ အဇ္ဈတ္တံ ဓာတုက္ခောဘဝသေန တ ဗဟိဒ္ဓာ ဥတုဝိပရိဏာမဝသေန တ ဥပ္ပဇ္ဇနကသီတံ။ **ဥဏှ**န္တိ အဂ္ဂိသန္တာပံ, တဿ ဝနဒါဟာဒီသု သမ္ဘဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ပဋိဟန္တီ** တိ ပဋိဗာဓတိ ယထာ တဒုဘယဝသေန ကာယစိတ္တာနံ ဗာဓနံ န ဟောတိ, ဧဝံ ကရောတိ။ သီတုဏှဗ္ဗာဟတေ ဟိ သရီရေ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော ဘိက္ခု ယောနိသော ပဒဟိတုံ န သက္ကောတိ, **တဋ္ဌမိကနီ**တိ သီဟဗျဂ္ဃာဒိစဏ္ဍမိဂေ ။ ဂုတ္တသေနာသနဥ္ဟိ အာရညကမ္ပိ ပဝိသိတွာ ဒွာရံ ပိဓာယ နိသိန္နဿ တေ ပရိဿယာ န ဟောန္တိ။ **သရီသပေ**တိ ယေ ကေစိ သရန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ဒီဃဇာတိကေ သပ္ပာဒိကေ။ **မကသေ**တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ, ဍံသာဒီနမ္ပိ ဧတေနေဝ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သိသိရေ**တိ သိသိရကာလဝသေန, သတ္တာဟဝဒ္ဒလိကာဒိဝသေန စ ဥပ္ပန္နေ သိသိရသမ္ဖဿေ။ **ဝုဋ္ဌိယော**တိ ယဒါ တဒါ ဥပ္ပန္နာ ဝဿဝုဋ္ဌိယော ပဋိဟန္တီတိ ယောဇနာ။

**တတောတပေါ ဃောရော**တိ ရုက္ခဂစ္ဆာဒီနံ ဥမ္မူလဘဥ္ဇနာဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ ဃောရော သရဇအရဇာဒိဘေဒော တတော စေဝ ဂိမ္ဟပရိဠာဟသမယေသု ဥပ္ပတ္တိယာ ဃောရော သူရိယာတပေါ စ **ပဋိဟညတိ** ပဋိဗာဟီယတိ။ **လေဏတ္ထ**န္တိ နာနာရမ္မဏတော စိတ္တံ နိဝတ္တေတွာ ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ။ **သုခတ္ထ** န္တိ ဝုတ္တပရိဿယာဘာဝေန ဖာသုဝိဟာရတ္ထံ။ **ဈာယိတု**န္တိ အဋ္ဌတိံသာယ အာရမ္မဏေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ စိတ္တံ ဥပနိဗန္ဓိတွာ ဥပနိဇ္ဈာယိတုံ။ **ဝိပဿိတု** န္တိ အနိစ္စာဒိတော သင်္ခါရေ သမ္မသိတုံ။

**ဝိဟာရေ**တိ ပတိဿယေ။ **ကာရယေ**တိ ကာရာပေယျ။ **ရမ္မေ** တိ မနောရမေ နိဝါသသုခေ။ **တသယေတ္ထ ဗဟုဿုတေ**တိ ကာရေတွာ ပန ဧတ္ထ ဝိဟာရေ ဗဟုဿုတေ သီလဝန္တေ ကလျာဏဓမ္မေ နိဝါသေယျ, တေ နိဝါသေန္တော ပန တေသံ ဗဟုဿုတာနံ ယထာ ပစ္စယေဟိ ကိလမထော န ဟောတိ, ဧဝံ **အန္နဥ္စ ပါနဥ္စ ဝတ္ထသေနာသနာနိ စ ဒဒေယျ ဥဇုဘူတေသု** အဇ္ဈာသယသမ္ပန္နေသု ကမ္မကမ္မဖလာနံ, ရတနတ္တယဂုဏာနဥ္စ သဒ္ဒဟနေန **ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ**။

ဣဒါနိ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ အညမညူပကာရိတံ ဒဿေတုံ **''တေ တဿာ''** တိ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **တေ**တိ ဗဟုဿုတာ။ **တဿာ** တိ ဥပါသကဿ။ **ဓမ္မံ ဒေသေန္တီ** တိ သကလဝဋ္ဋဒုက္ခပနူဒနံ သဒ္ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။ **ယံ သော ဓမ္မံ ဣဓညာယာ**တိ သော ဥပါသကော ယံ သဒ္ဓမ္မံ ဣမသ္မိံ သာသနေ သမ္မာပဋိပဇ္ဇနေန ဇာနိတွာ အဂ္ဂမဂ္ဂာဓိဂမေန **အနာသဝေ** ဟုတွာ **ပရိနိဗ္ဗာတိ** ကောဒသဂ္ဂိဝူပသမေန သီတိ ဘဝတီတိ။

သီတပဋိဃာတာဒိကာ ဝိပဿနာဝသာနာ တေရသ, အန္နာဒိလာဘော, ဓမ္မဿဝနံ, ဓမ္မာဝဗောဓော, ပရိနိဗ္ဗာနန္တိ ဧဝမေတ္ထ **သတ္တရသ အာနိသံသာ ဝုတ္တာ**။

ပဋိဂ္ဂဟဏကာနံ ဝိဟာရဝသေန ဥပ္ပန္နဖလာနုရူပမ္ပိ အယကာနံ ဝိဟာရအနဖလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယေဘုယျေန ဟိ ကမ္မသရိက္ခကဖလံ လဘန္တီတိ အာဟ **''တသ္မာ''** တိအာဒိ။ **''သင်္ဃဿ ပန ပရိစ္စတ္တတ္တာ''** တိ ဣမိနာ သင်္ဃိကဝိဟာရမေဝ ပဓာနဝသေန ဝဒတိ, သင်္ဃိကဝိဟာရော နာမမေဝ စာတုဒ္ဒိသံ သင်္ဃံ ဥဒ္ဒိဿ ကတဝိဟာရော, ယံ သန္ဓာယ **ပဒဘာဇနီယံ** ဝုတ္တံ ''သင်္ဃိကော နာမ ဝိဟာရော သင်္ဃဿ ဒိန္နော ဟောတိ ပရိစ္စတ္တော''တိ။ ယတ္ထ ဟိ စေ တိယံ ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ, ဓမ္မဿဝနံ ကရီယတိ, စတူဟိ ဒိသာဟိ ဘိက္ခူ အာဂန္တွာ အပ္ပဋိပုစ္ဆိတွာတယေဝ ဟာဒေ

ဓာဝိတ္ဝာ ကုဋ္ဌိကာယ ဒွါရံ ဝိဝရိတွာ သေနာသနံ ပဋိဇဂ္ဂိတွာ ယထာဖာသုကံ ဂစ္ဆန္တိ, သော အန္တမသော စတုရတနိကာပိ ပဏ္ဏသာလာ ဟောတု, စာတုဒ္ဒိသံ သင်္ဃံ ဥဒ္ဒိဿ ကတဝိဟာရောတွေဝ ဝုစ္စတိ။

၃၅၁. လောဘံ နိဂ္ဂဏှာတိတုံ အသက္ကောန္တဿ **ဒုပ္ပရိစ္စဇာ။ “ကေဘိက္ခုဿ တ** ’တိအာဒိ ဥပာသကာနံ တထာ သမာအနေ အာစိဏ္ဏံ, ဒဋ္ဌဟာတရံ သမာအနုဋ္ဌ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ, သရဏံ ပန တေသံ သာမံ သမာဒိန္နမ္ပိ သမာဒိန္နမေဝ ဟောတီ”တိ ဝဒန္တိ။ သင်္ဃဿ တ ဂဏဿ တ သန္တိကေတိ ယောဇနာ။ **တတ္ထာ** တိ ယထာဂဟိတေ သရဏော, **“တဿာ”** တိပိ ပာဌော, ယထာဂဟိတသရဏဿာတိ အတ္ထော။ **နတ္ထိ ပုနပ္ပုနံ ကတ္တဗ္ဗတာ** တိ ဝိညူဇာတိကေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိညူဇာတိကာနမေဝ ဟိ သရဏာဒိအတ္ထကောသလ္လာနံ သုဝဏ္ဏဃဋေ သီဟဝသာ ဝိယ အကုပ္ပံ သရဏဂမနံ တိဋ္ဌတိ။ **“ဇီဝိတပရိစ္စာဂမယံ ပုည”** န္တိ စ ဣဒံ “သစေ တွံ ယထာဂဟိတံ သရဏံ န ဘိန္ဒိဿတိ, ဧတေဟံ တံ မာရေမီ”တိ ကာမံ ကောစိ တိဏှေဟန သတ္တေန ဇီဝိတာ ဝေရောပေယျ, တထာပိ “နေတဟံ ဗုဒ္ဓံ ‘န ဗုဒ္ဓေါ’တိ, ဓမ္မံ ‘န ဓမ္မော’တိ, သင်္ဃံ ‘န သင်္ဃော’တိ ဝဒာမီ”တိ ဒဋ္ဌဟာတရံ ကတွာ ဂဟိတသရဏဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **“သဂ္ဂ သမ္ပတ္တိံ ဒေတီ”**တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ။ ဖလာနိသံသာနိ ပနဿ သရဏဂမနဝဏ္ဏနာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၅၀ သရဏဂမနကထာ) ဝုတ္တာနေဝ။

၃၅၂. ဝက္ခမာနနယေန ဝေရဟေတုတာယ **ဝေရံ** ဝုစ္စတိ ဟဏာတိဟတာဒိပာပဓမ္မော, တံ မဏာတိ “မယိ ဣဓ ဌိတာယ ကထမာဂစ္ဆသီ”တိ တဇ္ဇေန္တီ ဝိယ နိတရေတီတိ **ဝေရမဏီ,** တတော တ ဟာပဓမ္မတော ဝိရမတိ ဧတာယာတိ “ဝိရမဏီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိရုတ္တိနယေန ဣ-ကာရဿ ဧ-ကာရံ ကတွာ **“ဝေရမဏီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **ခုဒ္ဒကပာဌဋ္ဌကထာယံ** ပနာပ “ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ, ဝိရမဏိသိက္ခာပဒန္တိ ဒွိဓာသဇ္ဈာယံ ကရောန္တီ”တိ (ခု. ပါ. အဋ္ဌ. သာဓာရဏဝိဘာဝနာ) ကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာဝေတ္ထ ဝိရတိ အဓိပ္ပေတာ, န ဖလသမ္ပယုတ္တာ ယညာဓိကရဏတော။ အသမာဒိန္နသီလဿ သမ္ပတ္တတော ယထူပဋ္ဌိတဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုတော ဝိရတိ **သမ္ပတ္တဝိရတိ။** သမာအနဝသေန ဥပ္ပန္နာ ဝိရတိ **သမာအနဝိရတိ။ သေတု** ဝုစ္စတိ အရိယမဂ္ဂေါ, တပ္ပရိယာပန္နာ ဟုတွာ ဟာပဓမ္မာနံ သမုစ္ဆေဒဝသေန ဃာတနပ္ပဝတ္တာ ဝိရတိ **သေတုဃာတဝိရတိ။** အညတ္ထ “သမုစ္ဆေဒဝိရတီ”တိပိ ဝုတ္တာ။ ဣအနိ တာ သရူပတော ဒဿေတုံ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဇာတိ။ပေ။ ဒီနီ**တိ အပဒိသိတဗ္ဗဇာတိကေတ္တကုလာဒီနိ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ဝယဗာဟုသစ္စာဒီနံ သင်္ဂဟော ။ **ပရိဟရတီ**တိ အဝီတိက္ကမဝသေန ပရိဝဇ္ဇေတိ, သီဟဠဒီပေ စက္ကနဥပါသကဿ ဝိယ သမ္ပတ္တဝိရတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**“ဟဏံ န ဟနာမီ”**တိအာဒီသု အာဒယတ္ထေန **ဣတိ**-သဒ္ဒေန, ဝိကပ္ပတ္ထေန တ-သဒ္ဒေန တ “အဒိန္နံ နာဒိယာမိ, အဒိန္နာအနာ ဝိရမာမိ, ဝေရမဏိံ သမာဒိယာမီ”တိ ဧဝမာဒီနံ ပစ္စေကမတ္ထာနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝေဠ္ဌ ကတွာ “သိက္ခာပဒ” မိစ္စေဝ အဝတွာ “သိက္ခာပဒာနီ”တိ ဝုတ္တံ။ ဟဏာတိဟတာ ဝေရမဏိန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **သမာဒိယာမီ**တိ သမ္မာ အာဒိယာမိ, အဝီတိက္ကမာဓိပ္ပာယေန, အခဏ္ဍာ’ ဆိဒ္ဒာ’ ကမ္မာသာ’ သဗလကာရိတာယ စ ဂဏှာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဥတ္တရဝဍ္ဍမာနပဗ္ဗတတသိဥပါသကဿ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၈၉ ကုသလကမ္မပထဝဏ္ဏနာ; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၁၀၉-၁၁၁; ဓ. သ. အဋ္ဌ. ကုသလကမ္မပထဝဏ္ဏနာ) ဝိယ သမာအနဝိရတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာဒိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ။ ဣအနိ တတ္ထာ တတ္ထာဂတေသု ဓမ္မတော, ကောဋ္ဌာသတော, အာရမ္မဏတော, ဝေဒနာတော, မူလတော, အာအနတော, ဘေဒတောတိအာဒိနာ အနေကဓာ ဝိနိစ္ဆယေသု သင်္ခေပေနေဝ အာရမ္မဏတော ဝိနိစ္ဆယံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပုရိမာ ဒွေ**တိ သမ္ပတ္တသမာအနဝိရတိယော။ **“ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိဝတ္ထု”** တိ ပရမတ္ထတော ဟဏော ဝုတ္တော, ပညတ္တိတော ပန “သတ္တာဒိဝတ္ထူ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ, ဧဝဉှိ “သတ္တေယေဝ အာရဘိတွာ ဟဏာတိဟတာ, အဗြဟ္မစရိယာ စ ဝိရမတီ”တိ (ခု. ပါ. အဋ္ဌ. ၅. ဧကတာနာနတာဒိဝိနိစ္ဆယ) **ခုဒ္ဒကာဂမဋ္ဌကထာဝစနေန** သံသန္ဒတိ သမေတီတိ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန စေတ္ထ သတ္တသင်္ခါရဝသေန အဒိန္နဝတ္ထု, တထာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဝတ္ထု, ဝိတထဝတ္ထု, သင်္ခါရဝသေနေဝ သုရာမေရယဝတ္ထူတိ ဧတေသံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တန္တီ** တိ ယထာဝုတ္တံ ဝီတိက္ကမဝတ္ထုံ အာလမ္ဗိတွာ ဝီတိက္ကမန စေတနာသင်္ခါတဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုတော ဝိရမဏဝသေန ပဝတ္တန္တိ။ **ပစ္ဆိမာ** တိ သေတုဃာတဝိရတိ။ **နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာဝ** တထာပိ ကိစ္စသာဓနေတော။ ဣမိနာ ပန တတ္တေဝ အာဂတေသု တီသု အာစရိယတဒေသု ဒွေဝ ပဋိဗာဟိတွာ ဧကဿေတ နုဇာနနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

“သမ္ပတ္တဝိရတိ, ဟိ သမာဒာနဝိရတိ စ ယဒေဝ ပဇဟတိ, တံ အတ္တနော ဟဏာတိပာတာဒိအကုသလမေတရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တတိ”တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ “သမာဒာနဝိရတိ ယတော ဝိရမတိ, တံ အတ္တနော တ ပရေသံ တ ဟဏာတိပာတာဒိ အကုသလမေတလမ္ဗဏံ ကတွာ ပဝတ္တတိ။ သမ္ပတ္တဝိရတိ ပန ယတော ဝိရမတိ, တေသံ ဟဏာတိပာတာဒီနံ အာလမ္ဗဏာနေဝ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တတီ”တိ အပရေ။ “ဒွယမ္ပိ စေတံ ယတော ဟဏာတိပာတာဒိအကုသလတော ဝိရမတိ, တေသမာရမ္မဏဘူတံ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုမေတလမ္ဗဏံ ကတွာ ပဝတ္တတိ။ ပုရိမပုရိမပဒတ္ထဥပဟိ ဝီတိက္ကမဝတ္ထုမာလမ္ဗဏံ ကတွာ ပစ္ဆိမပစ္ဆိမပဒတ္ထတော ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထုတော ဝိရမတီ”တိ အညေ။ ပဌမတအော စေတ္ထ အယုတ္တောယေဝ။ ကသ္မာ? တဿ အတ္တနော ဟဏာတိပာတာဒိအကုသလဿ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝတော, အဗဟိဒ္ဓဘာဝတော စ။ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ ဟိ ပဉ္စန္နံ သိက္ခာပဒာနံ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏတာ, ဗဟိဒ္ဓာရမ္မဏတာ စ ဝုတ္တာ။ တထာ ဒုတိယတအောပိ အယုတ္တောယေဝ။ ကသ္မာ? ပုရိမတဒေန သမ္မိဿတ္တာ, ပရေသံ ဟဏာတိပာတာဒိအကုသလာရမ္မဏဘာဝေ စ အနေကန္တိ ကတ္တာ, ဒွိန္နံ အာလမ္ဗဏပ္ပဘေဒဝစနတော စ။ တတိယတအော ပန ယုတ္တော သဗ္ဗဘာဏကာနမဘိမတော, တသ္မာ တဒေဝ အနုဇာနာတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ “တီသု အာစရိယတဒေသု ဒွေဝ ပဋိဗာဟိတွာ ကေသွ သေတနုဇာနနံ ဝေဒိတဗ္ဗ”န္တိ။

တ္တောဟ – ယဇ္ဇေတံ ဝိရတိဒွယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုမေတလမ္ဗဏံ ကတွာ ပဝတ္တေယျ, ဧဝံ သတိ အညံ စိန္တေန္တော အညံ ကရေယျ, ယဉ္စ ပဇဟတိ, တံ န ဇာနေယျာတိ အယ’မနဓိပ္ပေတော အတ္တော အာပဇ္ဇတီတိ? ဝုစ္စတေ – န ဟိ ကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တေန္တော “အညံ စိန္တေန္တော အညံ ကရောတီ”တိ တ “ယဉ္စ ပဇဟတိ, တံ န ဇာနာတီ”တိ တ ဝုစ္စတိ။ ယထာ ပန အရိယမဂ္ဂေ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော၀ ကိလေသေ ပဇဟတိ, ဧဝံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိဝတ္ထာရမ္မဏမေ့ဝတံ ဝိရတိဒွယံ ဟဏာတိပာတာဒီနိ ဒုဿီလျာနိ ပဇဟတိ။ တေနာဟု ပောရာဏာ –

> “အာရဘိတွာတန အမတံ၊ ဇဟန္တော သဗ္ဗပာပကေ။
> နိဒဿနဉ္စေတ္ထ ဘဝေ၊ မဂ္ဂဋ္ဌောရိယပုဂ္ဂလော”တိ။ (ခု. ဟ. အဋ္ဌ. ကေတာနာနတာဝိနိစ္ဆယ)။

ဣ္တအနိ သင်္ခေပေနေဝ အာအနတော, ဘေဒတော တ ဝိနိစ္ဆယံ ဒဿေတုံ **“တ္တော”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတံ သီလံ သမာဒိယာမီ”တိအာဒိနာ **ကေတော** ကေဇ္ဈံ ဂဏှာတိ။ ဝေမ္ပိ ဟိ ကိစ္စဝသေန တောသံ ပဉ္စဝိတော ဝိညာယတိ။ **သဗ္ဗာနိပိ ဘိန္နာနိ ဟောန္တိ** ကေဇ္ဈံ သမာဒိန္နတ္တာ။ န ဟိ တအာ ပဉ္စင်္ဂိကတ္တံ သီလဿ သမ္ဘဇ္ဇတိ။ ယံ တု ဝီတိက္ကန္တံ, တေနေဝ ကမ္မဗန္ဓော။ “ဟဏာတိပာတာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမီ”တိအာဒိနာ **ကေကံ** ဝိသုံ ဝိသုံ ဂဏှာတိ။ **“ဝေရမဏိသိက္ခာပဒ”**န္တိ စ ဣဒံ သမာသဘာဝေန **ခုဒ္ဒကပာဌဋ္ဌကထာယံ** (ခု. ဟ. အဋ္ဌ. သာဓာရဏာဝိဘာဝနာ) ဝုတ္တံ, ပာဠိပောတ္ထကေသု ပန “ဝေရမဏီ”န္တိ နိဂ္ဂဟိတန္တမေဝ ဗ္ယာသဘာဝေန ဒိဿတိ။ ဂဟဋ္ဌဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ။ သာမဏေရာနံ ပန ယထာ တထာ တ သမာအနေ ကေသ္မိံ ဘိန္နေ သဗ္ဗာနိပိ ဘိန္နာနိ ဟောန္တိ ဟာရာဇိကာပတ္တိတော။ ဣတိ ကေဇ္ဈံ, ပစ္စေကဉ္စ သမာအနေ ဝိသေသော ဣဓ ဝုတ္တော, **ခုဒ္ဒကာဂမဋ္ဌကထာယံ** ပန “ကေဇ္ဈံ သမာဒိယတော ကောယေဝ ဝိရတိ ကော၀ စေတနာ ဟောတိ, ကိစ္စဝသေန ပနေတာသံ ပဉ္စဝိဓတ္တံ ဝိညာယတိ။ ပစ္စေကံ သမာဒိယတော ပန ပဉ္စေဝ ဝိရတိယော, ပဉ္စ စ စေတနာ ဟောန္တီ”တိ (ခု. ဟ. အဋ္ဌ. ကေတာနာနတာဒိဝိနိစ္ဆယ) အယံ ဝိသေသော ဝုတ္တော။ ဘေဒေပိ “ယထာ တထာ တ သမာဒိယန္တု, သာမဏေရာနံ ကေသ္မိံ ဘိန္နေ သဗ္ဗာနိပိ ဘိန္နာနိ ဟောန္တိ။ ဟာရာဇိကဋ္ဌာနိယာနိ ဟိ တာနိ တေသံ။ ယံ တု ဝီတိက္ကန္တံ ဟောတိ, တေနေဝ ကမ္မဗန္ဓော။ ဂဟဋ္ဌာနံ ပန ဧကသ္မိံ ဘိန္နေ ကေမေဝ ဘိန္နံ ဟောတိ, ယတော တေသံ တံသမာအနေနေဝ ပုန ပဉ္စင်္ဂိကတ္တံ သီလဿ သမ္ပဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တံ။ ယထာဝုတ္တောပိ ဒီဃဘာဏကာနံ တအော အပရေတအော နာမ တတ္ထ ကတော။

**သေတုဃာတဝိရတိယာ ပန ဘေအော နာမ နတ္ထိ** ပဋိပက္ခသမုစ္ဆိန္ဒနေန အကုပ္ပသဘာဝတ္တာ။ တဒေဝတ္ထံ ဒဿေန္တေန **“ဘဝန္တရေပီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **“ဘဝန္တရေပီ”** တိ ဣမိနာ အတ္တနော အရိယဘာဝံ အဇာနန္တောပီတိ အတ္ထံ ဝိညာပေတိ။ **ဇီဝိတဟေတုပိ,** ပဂေဝ အညဟေတု။ **“နေဝ ဟဏံ ဟနတိ, န သုရံ ပိဝတီ”**တိ ဣဒံ မဇ္ဈေပေယျာလနိဒ္ဒိဋ္ဌံ, မိဂပဒဝဠဉ္ဇနနယေန တ ဝုတ္တံ ။ **သုရ**န္တိ စ နိဒဿနမတ္တံ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဟိ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာနုယောဂံ န ကရောတိ။ “မဇ္ဇန္တိ တဒေဝ ဥဘယံ, ယံ တ ပနညမ္ပိ သုရာသဝဝိနိမုတ္တံ မဒနီယ”န္တိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၁၁၃၄) **သံယုတ္တမဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ။ **ခုဒ္ဒကပာဌဋ္ဌကထာယဉ္စ** “တဒုဘယမေဝ မဒနီယဋ္ဌေန မဇ္ဇံ, ယံ တ ပနညမ္ပိ ကိဉ္စိ အတ္ထိ မဒနီယံ, ယေန ပီတေန မတ္တော ဟောတိ ပမတ္တော, ဣဒံ ဝုစ္စတိ မဇ္ဇ”န္တိ (ခု. ဟ. အ

ဌ. ပုရိမပဉ္စသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ) **“သစေ ပိဿာ”** တိအာဒိနာ တတ္ထေဝ ဝိသေသဒဿနံ, အဇာနန္တဿပိ **ခီရမေဝ** မုခံ **ပဝိသတိ, န သုရာ,** ပဂေဝ ဇာနန္တဿ။ **ကောဉ္စသကုဏာန** န္တိ ကုန္တသကုဏာနံ။ သစေပိ မုခေ ခီရမိဿကေ ဥဒကေ ပက္ခိပန္တီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ “န စေတ္ထ ဥပမောပမေယျာနံ သမ္ဗန္ဓတာ သိယာ ကောဉ္စသကုဏာနံ ယောနိသိဒ္ဓတ္တာ”တိ ကောစိ ဝဒေယျာတိ အာဟ **“ကာဒ”**န္တိအာဒိ။ **ယောနိသိဒ္ဓ** န္တိ မနုဿတိရစ္ဆာနာနံ ဥဒ္ဓံ တိရိယမေဝ ဒီဃတာ ဝိယ, ဗကာနံ မေဃသဒ္ဒေန, ကုက္ကုဋီနံ ဝါတေန ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏံ ဝိယ စ **ဇာတိသိဒ္ဓံ,** ကာတိ ကောစိ ဝဒေယျ စေတိ အတ္ထော။ “စေတ”တိပိ ပာဌံ ဝတွာ သမုစ္စယတ္ထမိစ္ဆန္တိ ကေစိ။ **ဓမ္မတာသိဒ္ဓ** န္တိ ဗောဓိသတ္တေ ကုစ္ဆိဂတေ ဗောဓိသတ္တမာတု သီလံ ဝိယ, ဝိဇာတေ တဿာ ဒိဝင်္ဂမနံ ဝိယ စ သဘာဝေန သိဒ္ဓံ, မဂ္ဂဓမ္မတာယ တ အရိယမဂ္ဂါနုဘာဝေန သိဒ္ဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဝိသဇ္ဇေယျာတိ အတ္ထော။

**ဒိဋ္ဌိဇုကရဏံ နာမ ဘာရိယံ** ဒုက္ကရံ, တသ္မာ သရဏဂမနံ သိက္ခာပဒသမာဒာနတော မဟဋ္ဌတရမေဝ, န အပ္ပဋ္ဌတရန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **တေန္တိ** သိက္ခာပဒံ။ **ယထာ တ တထာ တ ဂဏှန္တဿာပီ** တိ အာဒရံ ကရဝမကတွာ သမာဒိယန္တဿာပိ။ **သာဓုကံ ဂဏှန္တဿာပီ** တိ သက္ကစ္စံ သီလာနိ သမာဒိယန္တဿာပိ **အပ္ပဋ္ဌတရမေဝ, အပ္ပသမာရမ္ဘတရဉ္စ,** န ဒိဂုဏံ ဥဿာဟော ကရဏီယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီလံ ကာမ အဘယအနတာယ **အနံ,** အနဝသေသံ တ သတ္တနိကာယံ ဒယတိ ရက္ခတီတိ **အနံ။** အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော – သရဏံ ဥပဂတေန ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ သက္ကစ္စံ ဝတ္ထုတ္တယပူဇာ ကာတဗ္ဗာ, တတ္ထ စ သံကိလေသော သာဓုကံ ပရိဟရိတဗ္ဗော, သိက္ခာပဒါနိ ပန သမာဒာနမတ္တံ, သမ္ပတ္တဝတ္ထုတော ဝိရမဏမတ္တဉ္စာတိ သရဏဂမနတော သီလဿ အပ္ပဋ္ဌတရတာ, အပ္ပသမာရမ္ဘတရတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ဇီဝိတဒါနာဒိနာ ဒဏ္ဍနိဓာနတော, သကလလောကိယလောကုတ္တရ ဂုဏာဓိဋ္ဌာနတော စဿ **မဟပ္ဖလတရတာ, မဟာနိသံသတရတာ** စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ။

တမတ္ထံ ဟဋ္ဌိယာ သာဓေန္တော **“ဝုတ္တဉ္စေတ”** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ “အဂ္ဂါနီ”တိ ဉာတတ္တာ **အဂ္ဂညာနိ။** စိရရတ္တတာယ ဉာတတ္တာ **ရတ္တညာနိ။** “အရိယာနံ သာဓူနံ ဝံသာနီ”တိ ဉာတတ္တာ **ဝံသညာနိ။** ပုရိမကာနံ အာဒိပုရိသာနံ ဧတာနီတိ **ပောရာဏာနိ။** သဗ္ဗသော ကေနစိပိ ပကာရေန သာဓူဟိ န ကိဏ္ဏာနိ န ဆဍ္ဍိတာနီတိ **အသံကိဏ္ဏာနိ။** အယဉ္စ နယော နေသံ ယထာ အတီတေ, ဧဝံ ဧတရဟိ, အနာဂတေ စာတိ အာဟ **“အသံကိဏ္ဏပုဗ္ဗာနီ”** တိအာဒိ။ အတီတေ ဟိ ကာလေ အသံကိဏ္ဏဘာဝဿ “အသံကိဏ္ဏပုဗ္ဗာနီ”တိ နိဒဿနံ, ပစ္စုပ္ပန္နေ “န သင်္ကိယန္တီ”တိ, အနာဂတေ “န သင်္ကိယိဿန္တီ”တိ။ အတောယေဝ **အပ္ပဋိကုဋ္ဌာနိ** န ပဋိက္ခိတ္တာနိ။ န ဟိ ကဒါစိပိ ဝိညူ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဟိံသာဒိပာပဓမ္မံ အနုဇာနန္တိ။ **အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ အဘယံ ဒေတီ** တိ သဗ္ဗေသု ဘူတေသု နိဟိတဒဏ္ဍတ္တာ သကလဿပိ သတ္တနိကာယဿ ဘယာဘာဝံ ဒေတိ။ န ဟိ အရိယသာဝကတော ကဿစိ ဘယံ ဟောတိ။ **အဝေရန္တိ** ဝေရာဘာဝံ။ **အဗျာပဇ္ဈ** န္တိ နိဒ္ဒုက္ခတံ။ **“အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ အဘယံ ဒတွာ”** တိအာဒိ အာနိသံသဒဿနံ, ဟေတုမ္ပိ စေတ္ထ **ဒတွာ**-သဒ္ဒော ယထာ “မာတရံ သရိတွာ ရောဒတီ”တိ။

ယံ ကိဉ္စိ စဇနလက္ခဏံ, သဗ္ဗံ တံ ယညောတိ အာဟ **“ကာဒဉ္စ ပနာ”** တိအာဒိ။ န နု စ ပဉ္စသီလံ သဗ္ဗကာလိကံ။ အဗုဒ္ဓုပ္ပါဒကာလေပိ ဟိ ဝိညူ တံ သမာဒိယန္တိ, န စ ဧကန္တတော ဝိမုတ္တာယတနံ ဗာဟိရကာနမ္ပိ သမာဒိန္နတ္တာ။ သရဏဂမနံ ပန ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဟေတုကံ, ဧကန္တတော စ ဝိမုတ္တာယတနံ, ကထံ တတ္ထ သရဏဂမနတော ပဉ္စသီလဿ မဟပ္ဖလတာတိ အာဟ **“ကိဉ္စာပီ”** တိအာဒိ။ **ဇေဋ္ဌက** န္တိ မဟပ္ဖလဘာဝေန ဥတ္တမံ။ **“သရဏဂမနေယေဝ ပတိဋ္ဌာယာ”** တိ ကာမိနာ တဿ သီလဿ သရဏဂမနေန အဘိသင်္ခတတ္တာ တတော မဟပ္ဖလတံ, တထာ အနဘိသင်္ခတဿ စ သီလဿ အပ္ပဖလတံ ဒဿေတိ။

၃၅၃. **ဤဒိသမေဝတ**တိ ဧဝံ သံကိလေသပဋိပက္ခမေဝ ဟုတွာ။ နနု စ ပဌမဇ္ဈာနာဒိယညာယေဝ ဒေသေတဗ္ဗာ, ကသ္မာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ဒေသနမာရဘတီတိ အနုယောဂံ ပရိဟရိတုံ **“တိဝိဓ။ပေ။ ဒဿေတုကာမော”** တိ ဝုတ္တံ။ တိဝိဓသီလပာရိပူရိယံ ဌိတဿ ဟိ နေသံ ယညာနံ အပ္ပဋ္ဌတရတာ, မဟပ္ဖလတရတာ စ ဟောတိ, တသ္မာ တံ ဒဿေတုကာမတ္တာ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ဒေသနံ အာရဘတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။ **ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တေဟိ ဂုဏေဟီ**တိ ဧတ္ထ “သော တံ ဓမ္မံ သုတွာ တထာဂတေ သဒ္ဓံ ပဋိလဘတီ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၁) ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာ သရဏဂမနံ, သီလသမ္ပဒာ, ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာတိ ဧဝမာဒယော ဂုဏာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဌမံ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေန္တော န ကိလမတီတိ ယောဇနာ။ **တာနီ**တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိ။ **“ပဌမံ ဈာန”**န္တိအာဒိနာ ဟဋ္ဌိယံ ပဏီတာနမေဝ ဈာ

နာနံ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော ကတောတိ မန္တ္ဝာ **“ကော် ကပ္ပံ, အဋ္ဌ ကပ္ပေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ, မဟာကပ္ပဝသေန စေတ္ထ အတ္ထော။ ဟီနံ ပန ပဌမံ ဈာနံ အသင်္ချေယ္ယကပ္ပဿ တတိယဘာဂံ အာယုံ ဒေတိ။ မဇ္ဈိမံ ဥပမုကပ္ပံ။ ဟီနံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဒွေဝ ကပ္ပာနိ, မဇ္ဈိမံ စတ္တာရီတိအာဒိနာ အတ္ထော နေတဗ္ဗော။ အပိစ ယသ္မာ ပဏီတာနိယေဝေတ္ထ ဈာနာနိ အဓိပ္ပေတာနိ မဟပ္ဖလတရဘာဝဒဿနပရတ္တာ ဒေသနာယ, တသ္မာ ‘‘ပဌမံ ဈာနံ ကော် ကပ္ပ’’န္တိအာဒိနာ ပဏီတာနေဝ ဈာနာနိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**တဒေတတ**တိ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ။ စတုက္ကနယေန ဟိ ဒေသနာ အာဂတာ။ ယဒိ ဧဝံ ကထံ အာရုပ္ပတာတိ အာဟ **“အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိသမာပတ္တိဝသေန ဘာဝိတ”** န္တိ, တထာ ဘာဝိတတ္တာ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ အာရုပ္ပံ ဟုတ္ဝာ ဝီသတိကပ္ပသဟဿာဒီနိ အာယုံ ဒေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ အယံ အာစရိယဿ မတိ။ အထ တ **တဒေတတ**တိ အာရုပ္ပသင်္ခာတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ, တံ ပန ကသ္မာ ဝီသတိကပ္ပသဟဿာဒီနိ အာယုံ ဒေတီတိ ဝုတ္တံ **“အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိသမာပတ္တိဝသေန ဘာဝိတ”**န္တိ, တထာ ဘာဝိတတ္တာ ဧဝံ ဒေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ အပရော နယော **“တဒေတ”**တိ ဝုတ္တေ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနမေတတိ အတ္ထော အာပဇ္ဇေယ္ယာတိ တံ နိဝတ္တေတုံ **“အာကာသာနဉ္စာယတနာဒိသမာပတ္တိဝသေန ဘာဝိတ”**န္တိ အာဟ, တထာ ဘာဝိတံ အင်္ဂသမတာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသင်္ခာတံ အာရုပ္ပဇ္ဈာနမေတဓိပ္ပေတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

သမ္မဒေဝ နိစ္စသညာဒိပဋိပက္ခဝိဓမနဝသေန ပဝတ္တမာနာ ပုဗ္ဗဘာဂိယေ ဧဝ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ သမာနေန္တီ ဝိပဿနာ ဝိပဿကပုဂ္ဂလဿ အနပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ သမာဝဟတီတိ ဝုတ္တံ **“ဝိပဿနာသုခဿဒိသဿ ပန သုခဿ အဘာဝတ မဟပ္ဖလ”**န္တိ။ ယထာဟ ဓမ္မရာဇာ **ဓမ္မပဒေ** –

‘‘ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ’’န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄)။

ယသ္မာ ပနာယံ ဒေသနာ ကမိနာ အနုက္ကမေန ဥက္ကံသိ ဉာဏာနိ နိဗ္ဗတ္တေန္တဿ ဝသေန ပဝတ္တိတာ, တသ္မာ **“ဝိပဿနာဉာဏေ ပတိဋ္ဌာယာ”** တိအာဒိနာ ဟေဋ္ဌိမံ ဟေဋ္ဌိမံ ဥပရိမဿ ဥပရိမဿ ပတိဋ္ဌာဘူတံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ သမာနရူပနိမ္မာနံ နာမ မနောမယိဒ္ဓိယာ အညေဟိ အသာဓာရဏကိစ္စန္တိ အာဟ **“အတ္တနော။ပေ။ မဟပ္ဖလာ”** တိ။ ဟတ္ထိအဿာဒိဝိဝိဓရူပကရဏံ **ဝိကုဗ္ဗနံ,** တဿ ဒဿနသမတ္ထတာယ။ **ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ** နာမ ပုရိမဇာတိသု ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတော ခန္ဓပဒေသော။ အရဟတ္တမဂ္ဂေနေဝ မဂ္ဂသုခံ နိဋ္ဌိတန္တိ ဝုတ္တံ **“အတိ။ပေ။ မဟပ္ဖလ”** န္တိ။ **သမာပေန္တော** တိ ပရိယောသာပေန္တော။

## ကူဋဒန္တဥပါသကတ္တပဋိဝေဒနာဒိကထာဝဏ္ဏနာ

၃၅၄-၈. **“အဘိက္ကန္တံ ဘော ဂေါတမာ”** တိအာဒိ ဒေသနာယ ပသာဒဝစနံ, **“သောဟံ ဘဝန္တ”** န္တိအာဒိ ပန သရဏဂမနဝစနန္တိ တဒုဘယသမ္ဗန္ဓံ ဒဿေန္တော **“ဒေသနာယာ”**တိအာဒိမာဟ။ **တန္တိ** မန္တော ကာယိကစေတသိကသုခသမုပ္ပန္နပဟာတော။ **သဗ္ဗေ တေ ဟဏယော** တိ ‘‘သတ္တ စ ဥသဘသတာနိ’’တိအာဒိနာ ဝုတ္တေ သဗ္ဗေ တေ ဟဏိနော။ **တံ ပဝတ္တိ**န္တိ တေသံ ဟဏီနံ မောစနာကာရံ။ **အာကုလဘာဝတေ**တိ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မဿ သုတတ္တာ ဟဏီသု အနုဒ္ဒယံ ဥပဋ္ဌပေတ္ဝာ ဌိတဿ ‘‘ကထဉ္ဟိ နာမ မယာ တာဝ ဗဟူ ဟဏိနော မာရဏတ္ထာယ ဗန္ဓာပိတာ’’တိ စိတ္တေ ပရိဗ္ဗာကုလဘာဝေ, ယသ္မာ အတ္ထိ, တသ္မာ န ဒေသေတီတိ ယောဇနာ, **“ဥဒဟာဒီ”**တိပိ ဟဥ္ဇော။ **သုတ္ဝာတ**တိ ‘‘မုတ္တာ ဘော တေ ဟဏယော’’တိ အာရောစိတဝစနံ သုတ္ဝာ။ **စိတ္တစာရော** တိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ။ ‘‘ကလ္လစိတ္တံ မုဒုစိတ္တံ ဝိနီဝရဏစိတ္တံ ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ ပသန္နစိတ္တ’’န္တိ ဣဒံ ပဒပဉ္စကံ သန္ဓာယ‘‘**ကလ္လစိတ္တန္တိအာဒီ”** တိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ‘‘အနုကထံ သီလကထ’’န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တာယ အနုပုဗ္ဗိကထာယ အာနုဘာဝေန။ ကာမစ္ဆန္ဒဝိဂမေန **ကလ္လစိတ္တတာ** အရောဂစိတ္တတာ, ဗျာပါဒဝိဂမေန မေတ္တာဝသေန **မုဒုစိတ္တတာ** အကထိနစိတ္တတာ, ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိဂမေန ဝိက္ခေပဘာဝတော **ဝိနီဝရဏစိတ္တတာ** တေဟိ အမလီနစိတ္တတာ, ထိနမိဒ္ဓဝိဂမေန သမ္ပဂ္ဂဟဏဝသေန **ဥဒဂ္ဂစိတ္တတာ** အမလီနစိတ္တတာ, ဝိစိကိစ္ဆာဝိဂမေန သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အဓိမုတ္တတာယ **ပသန္နစိတ္တတာ** အနာဝိလစိတ္တတာ

စ ဟောတီတိ အာဟ **“အနုပုဗ္ဗိကထာနုဘာဝေန ဝိက္ခမ္ဘိတနီဝရဏတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ”** န္တိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထ ဘော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလ ပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ ကူဋဒန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထ ပကာသနာ။

ကူဋဒန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၆. မဟာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

ဗ္ရာဟ္မဏဒူတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၃၅၉. ဧဝံ ကူဋဒန္တသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ မဟာလိသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနော ကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, ကူဋဒန္တသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ မဟာလိသုတ္တဘာဝံ တ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ ဝေသာလိယန္တိ မဟာလိသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ **ပုနပ္ပုနံ ဝိသာလဘာဝူပဂမနတော** တိ ဧတ္ထာယံ သင်္ခေပေါ – ဗာရာဏသိရညော ကိရ အဂ္ဂမဟေသိယာ မံသပေသိဂဗ္ဘေန ဒွေဝ အရကာ နိဗ္ဗတ္တာ ဓိတာ စ ပုတ္တော စ, တေသံ အညမညံ ဝိတဟောန သောဠသက္ခတ္တုံ ပုတ္တဓီတုဝသေန ဒွေဝ ဒွေဝ အရကာ ဝိဇာတာ။ တတော တေသံ အရကာနံ ယထာက္ကမံ ဝဍ္ဎေန္တာနံ ပစ္စေကံ သပရိတရာနံ အာရာမုယျာနနိတသဒ္ဓာနပရိတရသမ္ပတ္တိံ ဂဟေတုံ အပ္ပဟောနကတာယ နဂရံ တိက္ခတ္တုံ ကဝုတန္တရေန ကဝုတန္တရေန ပရိက္ခိပိံသု, ဧဝံ တဿ ပုနပ္ပုနံ တိဟကာရပရိက္ခေပေန ဝိသာလဘာဝမုပဂတတ္တာ **“ဝေသာလီ”**တွေဝ နာမံ ဇာတံ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပုနပ္ပုနံ ဝိသာလဘာဝူပဂမနတော ဝေသာလီတိ လဒ္ဓနာမကေ နဂရေ”**တိ။ ဝိတ္ထာရကထာ စေတ္ထ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ, (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၆) ရတနသုတ္တဝဏ္ဏနာယ (ခု. ပ. အဋ္ဌ. ဝေသာလိဝတ္ထု; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ရတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ) စ ဂဟေတဗ္ဗာ။ **ဗဟိနဂရေ**တိ နဂရတော ဗဟိ, န အမ္ဗပာလိဝနံ ဝိယ အန္တောနဂရသ္မိံ။ **သယံဇာတ**န္တိ သယမေဝ ဇာတံ အရောပိမံ။ **မဟန္တဘာဝေနာ**တိ ရုက္ခဂစ္ဆာနံ, ဌိတောကာသဿ စ မဟန္တဘာဝေန။ တေနေတဟ **“ဟိမဝန္တေန သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟုတွာ”**တိ။ ယံ ပန ဝေနယိကာနံ မတေန **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ –

> “တတ္ထ မဟာဝနံ နာမ သယံဇာတံ အရောပိမံ သပရိစ္ဆေဒံ မဟန္တံ ဝနံ။ ကပိလဝတ္ထုသာမန္တာ ပန မဟာဝနံ ဟိမဝန္တေန သဟ ဧကာဗဒ္ဓံ အပရိစ္ဆေဒံ ဟုတွာ မဟာသမုဒ္ဒံ အာဟစ္စ ဌိတံ, ဣဒံ တာဒိသံ န ဟောတီ”တိ (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၂)။

တံ မဇ္ဈိမဘာဏကသံယုတ္တဘာဏကာနမ္ပိ သမာနကထာ။ **မဇ္ဈိမဋ္ဌကထာယ** ဉ္ဟိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၅၂) **သံယုတ္တဋ္ဌကထာယဉ္စ** (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၇) တထေဝ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ပန ဒီဃဘာဏကာနံ မတေန ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ယဒိ စ **“အဟုတွာ”**တိ ကတ္ထစိ ပာဌော ဒိဿတိ, ဧဝံ သတိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သမာနတာဧ သိယာတိ။ **ကူဋာဂာရသာလာသင်္ခေပေနာ**တိ ဟံသမဏ္ဍလာကာရသဏ္ဌာတဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္နေန ကူဋာဂာရသာလာနိယာမေန, တထာ ကတတ္တာ ဟာသာ အာယေဝ “ကူဋာဂာရသာလာ”တိ ဝုတ္တော, တဗ္ဗောဟာရေန ပန သကလောပိ သင်္ဃာရာမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိနယဋ္ဌကထာယံ** (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၂.၁၆၂) တု ဧဝံ ဝုတ္တံ –

> “ကူဋာဂာရသာလာ ပန မဟာဝနံ နိဿာယ ကတေ အာရာမေ ကူဋာဂာရံ အန္တောကတွာ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆဒနေန ကတာ သဗ္ဗာကာရသမ္ပန္နာ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဂန္ဓကုဋိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”တိ။

ကောသလေသု ဇာတာ, ဘဝါ, တေ တ နိဝါသော ဧတေသန္တိ **ကောသလကာ။** ဧဝံ **မာဂဓကာ။** ဇနပဒတစိနော ဟိ ဟယတော ပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစနာ။ ယဿ အကရဏေ ပုဂ္ဂလော မဟာဇာနိယော ဟောတိ, တံ ကရဏံ အရဟတီတိ **ကရဏီယ**န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **“အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗကမ္မေနာ”** တိ။ **အကာတုမ္ပိ ဝဋ္ဋတီ** အသတိ သမတာယေ, တသ္မာ သမတာယေ သတိ ကတ္တဗ္ဗတော **တံ ကိစ္စန္တိ ဝုစ္စတီ** တိ အဓိပ္ပာယော။

၃၆၀. ယာ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟာ နာနတ္တသညာ, တာသံ ဝသေန **“နာနာရမ္မဏစာရတော”** တိ ဝုတ္တံ, နာနာရမ္မဏပ္ပဝတ္တိတောတိ အတ္ထော။ သမ္ဘာဝန္တသ္သေဝ ဟိ ပဋိသေဓော, န အသမ္ဘာဝန္တဿ။ **ပဋိက္ကမ္မာ** တိ နိဝတ္တေတွာ တထာ စိတ္တံ အနုပ္ပာဒေတွာ။ **သလ္လီနော** တိ ဈာနသမာပတ္တိယာ ဧကတ္တာရမ္မဏံ အလ္လီနော။ **နိလီနော**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဧကီဘာဝ”**န္တိအာဒိ။ သပရိတရတ္တာ အနေကောပိ တအာ ဧကော ဝိယ ဘဝတီတိ ဧကီဘာဝေ, တံ **ဧကီဘာဝံ။** ယေနာယသ္မာ နာဂိတော, တံ သန္ဓာယ **“တသ္မာ ဌာနာ”** တိ ဝုတ္တံ။

ဩဋ္ဌဒ္ဓလိစ္ဆဝိဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၃၆၁. အဒ္ဒေါဠှတာယာ** တိ ဥပနောဠှတာယ။ တဿ ကိရ ဉတ္တရောဠှဿ အပ္ပကတာယ တိရိယံ ဖာလေတ္ဝာ တ အဒ္ဓမပနီတံ ဝိယ ခာယတိ စတ္တာရော ဒန္တေ, ဒ္ဝေ စ အဂ္ဂါ န ဆာဒေတိ, တေန နံ **"ဩဠှဒ္ဒော"** တိ ဝေါဟရတိ။ ကေစိ ပန "အဓော-သဒ္ဒေန ဟဌံ ပရိကပ္ပေတွာ ဟေဠှာ ဩဠှဿ ဩလမ္ဗကတာယ **"ဩဠှာဓော"** တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ တထာ ဟဋဿ အဒိဿနတော, အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၆၁) စ အဝဏ္ဏိတတ္တာ။ အယံ ကိရ ဥဟောသထိကော အယကော အနုပတိ သဒ္ဒော ပသန္နော ဗုဒ္ဓမာမကော ဓမ္မသင်္ဃမာမကော။ တေနာဟ **"ပုရေဇာတဝ္ တ"**န္တိအာဒိ။ ခန္ဓကေ, (မဟာဝ. ၂၈၉) မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၁၆၁) စ အာဂတနယေန **"နီလပီတာဒိ။ပေ။ တာဝတိံသပရိသသပ္ပဋိဘာကယာ"**တိ ဝုတ္တံ။ အယံ ပန ဝေသာလီ ဘဂဝတော ကာလေ ဣဒ္ဓါ စေဝ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တာ စ အဟောသိ။ တတ္ထ ဟိ ရာဇူနမေဝ သတ္တ သဟဿာနိ, သတ္တ သတာနိ, သတ္တ စ ရာဇာနော အဟေသုံ, တထာ ယုဝရာဇ သေနာပတိဘဏ္ဍာဂါရိကပဘုတီနမ္ပိ, ဟသာဒကူဋာဂါရအာရာမပေါက္ခရဏိအာဒယောပိ တပ္ပရိမာဏာယေဝ, ဗဟုဇနာ, အာကိဏ္ဏမနုဿာ, သုဘိက္ခာ စ။ တေန ဝုတ္တံ **"မဟာတိယာ လိစ္ဆဝိပရိသာယာ"** တိ။ တဿ ပန ကုလဿ အာဒိ ဘူတာနံ ယထာဝုတ္တာနံ မံသပေသိယာ နိဗ္ဗတ္တအရကာနံ တာပသေန ဟယိတံ ယံ ခီရံ ဥဒရံ ပဝိသတိ, သဗ္ဗံ တံ မဏိဘာဇနဂတံ ဝိယ ဒိဿတိ, စရိမကာဘဝေ ဖောဓိသတ္တော ကုစ္ဆိဂတေ ဗောဓိသတ္တမာတု ဝိယ ဥဒရစ္ဆဝိယာ အတိဝိပ္ပသန္နတာ ယ တေ နိစ္ဆဝီ အဟေသုံ။ အပရေ ပနာဟု "သိဗ္ဗေတွာ ဌပိတာ ဝိယ နေသံ အညမညံ လီနာ ဆဝိ အဟောသီ"တိ။ ဇဝံ တေ နိစ္ဆဝိတာယ တ လီနစ္ဆဝိတာယ တ **လိစ္ဆဝီ** တိ ပညာယိံသု, နိရုတ္တိနယေန စေတ္ထ ပဒသိဒ္ဓိ, တဗ္ဗံသေ ဥပ္ပန္နာ သဗ္ဗေပိ လိစ္ဆဝယော နာမ ဇာတာ။ တေနာဟ "လိစ္ဆဝိပရိသာယာ"တိ, လိစ္ဆဝိရာဇူနံ, လိစ္ဆဝိဝံသဘူတာယ တ ပရိ သာယာတိ အတ္ထော။ မဟန္တံ ယသံ လာတိ ဂဏှာတီတိ **မဟာလိ** ယထာ "ဘဒ္ဒာလီ"တိ။ **မူလနာမ**န္တိ မာတာပိတူဟိ ကတနာမံ။

**၃၆၂. သာသနေ ယုတ္တပယုတ္တော** တိ ဘာဝနမနုယုတ္တော။ သဗ္ဗတ္ထ သီဟသမာနဝုတ္တိနောပိ ဘဂဝတော ပရိ သာယ မဟတ္တေ သတိ တဒဇ္ဈာသယာနုရူပံ ပဝတ္တိယမာနာယ ဓမ္မဒေသနာယ ဝိသေသော ဟောတီတိ အာဟ **"မဟန္တေ န ဥဿာဟေန ဓမ္မံ ဒေသေဿတီ"**တိ။

"ဝိဿာသိကော"တိ ဝတွာ တမဿ ဝိဿာသိကဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ **"အယဥဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ထူလသရီ ရော**တိ ဝဍ္ဎရသရီရော။ ထေရဿ ခီဏာသဝဘာဝတော "အာလသိယဘာဝေ အပ္ပဟီနော"တိ န ဝတ္တဗ္ဗော, တသနာ လေသံ ပန ဥပာဒာယ **"ဤသကံ အပ္ပဟီနော ဝိယ ဟောတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ န ဟိ သာဝကာနံ ဗုဒ္ဓါနမိဝ သတသနာ ကိလေသာ ပဟီယန္တိ။ ယထာဝုတ္တံ ဟသာဒမေဝ သန္ဓာယ **"ကူဋာဂါရမဟာဂေဟာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ဟာစီနမုခာ**တိ ဟာစီနပမုခာ။

**၃၆၃.** ဝိနေယျဇနာနုပရောဓေန ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ ပဋိဟာရိယဝိဇမ္ဘနံ ဟောတီတိ အာဟ **"အထ ခော"**တိအာဒိ။ ဂန္ဓကုဋိတော နိက္ခမနဝေလာယဥဟိ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ဗုဒ္ဓရသ္မိယော အာဝေဠာဝေဠာ ယမလာ ယမလာ ဟုတွာ သဝိသေသံ ပ ဘဿရာ ဝိနိစ္ဆရိံသု။ တာဟိ "ဘဂဝတ နိက္ခမတီ"တိ သမာရောစိတမိဝ နိက္ခမနံ သဥ္စာနိံသု။ တေန ဝုတ္တံ **"သံသူစိတ နိက္ခမနော"**တိ။

**၃၆၄.** "အဇ္ဇာ"တိ ဝုတ္တဒိဝသတော အတီတမနန္တရံ **ဟိယျောဒိဝသံ ပုရိမံ နာမ,** တထာ "ဟိယျော"တိ ဝုတ္တဒိဝသတော ပရံ **ပုရိမတရံ** အတိသယေန ပုရိမတ္တာ။ ဣတိ ဣမေသု ဒ္ဝီသု ဒိဝသေသု ဝဝတ္ထိတော ယထာက္ကမံ ပုရိမ ပုရိမတရဘာဝေါ။ ဇဝံ သန္တေပိ ယဒေတ္ထ "ပုရိမတရ"န္တိ ဝုတ္တံ, တတော ပဘုတိ ယံ ယံ ဩရံ, တံ တံ ပုရိမံ။ ယံ ယံ ပရံ, တံ တံ ပုရိမတရန္တိ ဒဿေန္တော **"တတော ပဋ္ဌာယာ"** တိအာဒိမာဟ။ ဩရပာရဘာဝဿ ဝိယ, ဟိ ဒိသာဝိဒိသာ ဘာဝဿ ဝိယ စ ပုရိမပုရိမတရဘာဝဿ အပေက္ခာသိဒ္ဓိ။ **မူလဒိဝသတော**တိအာဒိဒိဝသတော။ **အဂ္ဂေ** တိ ဥပယောဂတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ, ဥပယောဂဝစနဿ တ **ဧ**-ကာရာဒေသောတိ ဒဿေတိ **"အဂ္ဂ"** န္တိ ဣမိနာ, ပဌမန္တိ အတ္ထော။ တံ ပနေတ္ထ ပရာ အတီတာ ကောဋိယေဝါတိ အာဟ **"ပရကောဋိံ ကတွာ"**တိ။ **ယံ**-သဒ္ဒော ပရိစ္ဆေဒေ နိပါတော, တပ္ပ ယောဂေန စာယံ "ဝိဟရာမိ"တိ ဝတ္တမာနပယောဂေါ, အတ္ထော ပန အတီတဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတုံ **"ယာဝ ဝိဟာသိ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **တဿာ** တိ ဒိဝသဿ။ ပဌမဝိကပ္ပေ "ဝိဟရာမိ"တိ ဣမဿ "ယဒဂ္ဂေ"တိ ဣမိနာ ဥ ဇုကံ တာဝ သမ္ဗန္ဓိတွာ ပစ္ဆာ "နစိရံ တီဏိ ဝဿာနီ"တိ ပမာဏဝစနံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန "နစိရံ တီ ဏိ ဝဿာနီ"တိ ဣမေဟိပိ ကုဋိလံ သမ္ဗန္ဓော ကတ္တဗ္ဗော။ **နစိရ**န္တိ စေတံ ဘာဝနပုံသကံ, အစ္စန္တသညောဂံ တာ။ တဥဟိ ပမာဏတော ဝိသေသေတုံ **"တီဏိ ဝဿာနီ"** တိ ဝဒတိ။ တေနာဟ **"နစိရံ ဝိဟာသိံ တီဏိယေဝ ဝဿာနီ"** တိ။

**အယန္တိ** သုနက္ခတ္တော။ **ပိယဇာတိကာနီ**တိ ကန္တသဘာဝါနိ။ **သာတဇာတိကာနီ**တိ မဓုရသဘာဝါနိ။ မဓုရသဒ္ဒိသတာယ ဟိ **"မဓုရ"**န္တိ မနောရမံ ဝုစ္စတိ။ အာရမ္မဏံ ကရောန္တေန ကာမေန ဥပသံဟိတာနီတိ **ကာမူပသံဟိတာနိ,** ကာမနိယာနိ။ တေနာဟ **"ကာမဿာဒယုတ္တာနီ"** တိ, အာရမ္မဏိကေန ကာမသင်္ခါတေန အဿာဒေန သညုတ္တာနိ, ကာမသင်္ခါတဿ ဝါ အဿာဒဿ ယောဂ္ဂါနီတိ အတ္ထော။ **သရီရသဏ္ဌာနေ** တိ သရီရဝိမ္ဗေ, အာကာရေ ဧဝတံ ဘုမ္မံ။ တသ္မာ **သဒ္ဒေနာ** တိ တံ နိဿာယ ဝါတော ဥပ္ပန္နေန သဒ္ဒေနာတိ အတ္ထော။ အပိစ ဝိနာ ဟဋ္ဌဿေဝ **ဘာဝိတတ္တ** ပဒေနေဝ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **မဓုရေနာ**တိ ကဏ္ဏသုခေန သာတေန။ **ကဏ္ဏသက္ခလိယ** န္တိ ကဏ္ဏပဋိကာယံ။

**တ္တော၀တာ** တိ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏပရိကမ္မဿ အကထနမတ္တေန။ "အတ္တနာ ဉာတမ္ပိ န ကထေတိ, ကိံ ဣမဿ သာသနေ အဓိဋ္ဌာနေနာ"တိ ကုဇ္ဈန္တော **ဘဂဝတိ အာဃာတံ ဗန္ဓိတွာ,** သဟ ကုဇ္ဈနေနေဝ စေသ ဈာနာဘိညာ ပရိဟာယိ။ **စိန္တေသီ** တိ "ကသ္မာ နု ခော သော မယှံ တံ ပရိကမ္မံ န ကထေသီ"တိ ပရိဝိတက္ကေန္တော အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇနဝသေန စိန္တေသိ။ **အနုက္ကမေနာ** တိ ပါထိကသုတ္တေ, (ဒီ. နိ. ၃.၃ အာဒယော) မဟာသီဟနာဒသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၁.၃၈၁) စ အာဂတနယေန တံ တံ အယုတ္တမေဝ စိန္တေန္တော, ဘာသန္တော, ကရောန္တော စ အနုက္ကမေန ဘဂဝတိ ဗဒ္ဓာဃာတတာယ သာသနေ ပတိဋ္ဌံ အလဘန္တော **ဂိဟိဘာဝံ ပတွာ တမတ္ထံ** ကထေတိ။

## ဧကံသဘာဝိတသမာဓိဝဏ္ဏနာ

၃၆၆-၃၇၁. **ဧကံသာယာ**တိ တဒတ္ထေ စတုတ္ထီဝစနံ, ဧကံသတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **အံသ**သဒ္ဒော စေတ္ထ ကောဋ္ဌာသပရိယာယော, သော စ အဓိကာရတော ဒိဗ္ဗရူပဒဿနဒိဗ္ဗသဒ္ဒသဝနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဧကကောဋ္ဌာသာယာ"**တိအာဒိ။ **တ**-သဒ္ဒော စေတ္ထ ဝိကပ္ပနေ ဧကံသဿေတဓိပ္ပေတတ္တာ။ **အနုဒိသာယာ**တိ ပုရတ္ထိမဒက္ခိဏာဒိဘေဒာယ စတုဗ္ဗိဓာယ အနုဒိသာယ။ **ဥဘယကောဋ္ဌာသာယာ** တိ ဒိဗ္ဗရူပဒဿနတ္ထံ, ဒိဗ္ဗသဒ္ဒသဝနတ္ထဉ္စ။ **ဘာဝိတော**တိ ယထာ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ, ဒိဗ္ဗသောတဉာဏဉ္စ သမဓိဂတံ ဟောတိ, ဧဝံ ဘာဝိတော။ တယိဒံ ဝိသုံ ဝိသုံ ပရိကမ္မကရဏေန ဣဇ္ဈန္တီသု ဝတ္တဗ္ဗံ နတ္ထိ, ဧကဇ္ဈံ ဣဇ္ဈန္တီသုပိ ကမေနေဝ ကိစ္စသိဒ္ဓိ ဘဝတိ ဧကဇ္ဈံ ကိစ္စသိဒ္ဓိယာ အသမ္ဘဝတော။ ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဟိ "ဒိဗ္ဗာနဉ္စ ရူပာနံ ဒဿနာယ, ဒိဗ္ဗာနဉ္စ သဒ္ဒာနံ သဝနာယာ"တိ ဣဒံ ဧကဿ ဥဘယသမတ္ထတာသန္ဒဿနမေဝ, န ဧကဇ္ဈံ ကိစ္စသိဒ္ဓိသမ္ဘဝသန္ဒဿနံ။ **"ဧကံသဘာဝိတော သမာဓိ ဟေတူ"**တိ ဣမိနာ သုနက္ခတ္တော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာယ **ဧဝ** ပရိကမ္မဿ ကတတ္တာ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ဒိဗ္ဗသဒ္ဒံ နာဿောသီတိ ဒဿေတိ။

၃၇၂. ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏတော ဒိဗ္ဗသောတဉာဏမေဝ သေဋ္ဌန္တိ မညမာနော မဟာလိ တေမတ္ထံ ပုစ္ဆတီတိ အာဟ **"ဣဒံ ဒိဗ္ဗသောတေန။ပေ။ မညေ"** တိ။ **အပဏ္ဏကန္တိ** အဝိရဇ္ဈနကံ, အနဝဇ္ဇံ ဝါ။ **သမာဓိယေဝ** ဘာဝေတဗ္ဗဋ္ဌေန **သမာဓိဘာဝနာ** ။ "ဒိဗ္ဗသောတဉာဏံ သေဋ္ဌ"န္တိ မညမာနေန စ တေန ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏမ္ပိ ဒိဗ္ဗသောတေနေဝ သဟ ဂဟေတွာ "တေသံ နူန ဘန္တေ"တိအာဒိနာ ပုဋ္ဌဝစနေန ပုဋ္ဌတ္တန္တိ ဒဿေတုံ **"ဥဘယံသဘာဝိတာနံ သမာဓီန"**န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဗာဟိရာ တော သမာဓိဘာဝနာ** အနိယျာနိကတ္တာ။ တာ ဟိ ဣတော ဗာဟိရကာနမ္ပိ ဣဇ္ဈန္တိ။ **န အဇ္ဈတ္တိကာ** ဘဂဝတာ သာမုက္ကံသိကဘာဝေန အပ္ပဝေဒိတတ္တာ။ န ဟိ တေ သစ္စာနိ ဝိယ သာမုက္ကံသိကာ။ **ယဒတ္ထ** န္တိ ယေသံ အတ္ထာယ, အဘေဒေပိ ဘေဒဝစနမေတံ, ယဿ ဝါ ဝိသေသနဘူတဿ အတ္ထာယ။ **တေ**တိ အရိယဖလဓမ္မေ။ "တ"န္တိပိ အဓုနာ ပါဌော။ တေ ဟိ သစ္ဆိကာတဗ္ဗာ, "အတ္ထိ ခော မဟာလိ အညေဝ ဓမ္မာ။ပေ။ ယေသံ သစ္ဆိကိရိယာဟေတု ဘိက္ခူ မယိ ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တီ"တိ သစ္ဆိကာတဗ္ဗဓမ္မာ စ ဣဓ ဝုတ္တာ။

## စတုအရိယဖလဝဏ္ဏနာ

၃၇၃. **သံယောဇနန္တိ** တိ ဗန္ဓနန္တိ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ဝဋ္ဋဒုက္ခဘယေ သံယောဇနတော တတ္ထ သတ္တေ သံယောဇေန္တိ နာမ, တသ္မာ။ ကတ္ထစိ "ဝဋ္ဋဒုက္ခမယေ ရထေ"တိ ပါဌော, န ပောရာဏော တထာ အာစရိယေန အဝဏ္ဏိတတ္တာ။ **မဂ္ဂသောတံ အာပန္နော,** န ပသာဒိသောတံ။ "သောတောတိ ဘိက္ခဝေ အရိယမဂ္ဂဿေတံ အဓိဝစန"န္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **အာပန္နော** တိ စ အာဒိတော ပတ္တောတိ အတ္ထော အာ-ဥပသဂ္ဂဿ အာဒိကမ္မနိ ပဝတ္တနတော, ဣဒံ ပန ဖလဋ္ဌဝသေန ဝုတ္တံ။ အတီတကာလဝစနဉ္စေတံ, မဂ္ဂက္ခဏေ ပန မဂ္ဂသောတံ အာပဇ္ဇတိ နာမ။ တေနေတဟ **ဒက္ခိဏာ**

ဝိဘင်္ဂေ “သောတာပန္နေ အနံ့ ဒေတိ, သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နေ အနံ့ ဒေတီ”တိ (မ. နိ. ၃.၃၇၉) **အပတနဓမ္မော** တိ အနုပပဇ္ဇနသဘာဝေါ။ **ဓမ္မနိယာမေနာ**တိ ဥပရိမဂ္ဂဓမ္မနိယာမေန။ ဟေဋ္ဌိမဿေဝ သတ္တမဘဝတော ဥပရိ အနုပပဇ္ဇနဓမ္မတာယ တ နိယတော‌တိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော။ **ပရံ အယနံ** ပရာဂတိ **အဿ** အတ္ထီတိ အတ္ထော။ **အနေနာ**တိ ပုန တတိယသမာသဝစနံ, တ-သဒ္ဒော စေတ္ထ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော။

**တနုတ္တံ** နာမ ပဝတ္တိယာ မန္ဒတာ, ဝိရဠတာ စာတိ ဝုတ္တံ **“တနုတ္တာ”** တိအာဒိ။ **ကရဟစီ**တိ နိပါတမတ္တံ, ပရိယာယဝစနံ တ။ “ဩရေန စေ မာသော သေသော ဂိမ္ဟာနန္တိ ဝဿိကသာဋိကစီဝရံ ပရိယေသေယျာ”တိအာဒီသု (ပာရာ. ၆၂၇) ဝိယ **ဩရ**-သဒ္ဒော န အတိရေကတ္တောတိ အာဟ **“ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာန”** န္တိ, ဟေဋ္ဌာဘာဂဿ ကာမဘဝဿ ပစ္စယဘာဝေန ဟိတာနန္တိ အတ္ထော။ **“သုဒ္ဓာဝါသဘူမိယ”** န္တိ တေသံ ဥပပတ္တိဋ္ဌာနဒဿနံ။ **ဩပပါတိကော**တိ ဥပပါတိကော ဥပပါတနေ သာဓုကာရီ။ တေနာဟ **“သေသယောနိပဋိက္ခေပဝစနမေတ”** န္တိ **ပရိနိဗ္ဗာနဓမ္မော** တိ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာနသဘာဝေါ။ ဝိမုစ္စတီတိ **ဝိမုတ္တိ,** စိတ္တမေဝ ဝိမုတ္တိ **စေတောဝိမုတ္တီ** တိ ဝုတ္တံ **“စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ”** န္တိအာဒိ။ စိတ္တသီသေန စေတ္ထ သမာဓိ ဂဟိတော “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော, စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂; ပေဋကော. ၂၂; မိ. ပ. ၁.၁.၉) ဝိယ။ **ပညာဝိမုတ္တိ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ တေနာဟ **“အရဟတ္တဖလပညာဝ ပညာဝိမုတ္တီ”** တိ။ **သာမ**န္တိ အတ္တနာဝ, အပရပ္ပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။ **“အဘိဇာနိတွာ”**တိ ဣမိနာ တွာဒိပစ္စယကာရိယဿ ယ-ကာရဿ လောပေ ဒဿိတော။ **“အဘိညာယာ”**တိ ဣမိနာ ပန နာ-ဝစနကာရိယဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သစ္ဆိ** တိ ပစ္စက္ခတ္တေ နေပါတိကံ။ **ပစ္စက္ခကရဏံ** နာမ အနုဿုတာကာရပရိဝိတက္ကာဒိကေ မုဉ္စိတွာ သရူပတော အာရမ္မဏကရဏံ။

## အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၇၄-၅. **ဥပ္ပတိတွာ** တိ အာကာသမဂ္ဂေန ဥဋ္ဌတွာ။ ပဋိပဇ္ဇတိ အရိယာသာဝကော နိဗ္ဗာနံ, အရိယဖလဉ္စ ဧတာယာတိ **ပဋိပဒါ,** သာ စ တဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ တေတိ အရိယမဂ္ဂေ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါနာမေန ဣမေ ဝုတ္တော။ အာတတဝိတတာဒိဝသေန **ပဉ္စင်္ဂိကံ။** ဒိသာဝိဒိသာနိဝိဋ္ဌပဒေသေန **အဋ္ဌင်္ဂိကော။** အဋ္ဌင်္ဂတော မုတ္တော အညော ကောစိ အဋ္ဌင်္ဂိကော နာမ မဂ္ဂေါ နတ္ထီတိ အာဟ **“အဋ္ဌင်္ဂမတ္တောယေဝ”** တိအာဒိနာ။ န ဟိ အဝယဝဝိနိမုတ္တော သမုဒါယော နာမ ကောစိ အတ္ထီတိ။ တသ္မာ “အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ အဿာတိ အညပဒတ္ထသမာသံ အကတွာ ‘အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ အဋ္ဌင်္ဂါနိ, တာနိ အဿ သန္တီတိ **အဋ္ဌင်္ဂိကော** ’တိ သမာသဂဗ္ဘတဒ္ဓိတဝသေန ပဒသိဒ္ဓိ ကာတဗ္ဗာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၇၄, ၃၇၅) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, အဓိပ္ပာယော စေတ္ထ စိန္တေတဗ္ဗော။ အညပဒတ္ထသမာသေ ဟိ ကတေ န သက္ကာ အဋ္ဌင်္ဂအဋ္ဌင်္ဂိကာနံ ဘေဒေ အညမညံ ဝိပရိယာယံ ကတွာပိ နိယမေတုံ ဗ္ယာသေ ဥဘယပဒတ္ထပရဘာဝေန သဟေဝ သင်္ဂါပရိစ္ဆေဒေန အတ္ထာပတ္တိတော။ သမာသဂဗ္ဘေ ပန တဒ္ဓိတေ ကတေ သက္ကာ ဧဝ တေသံ ဘေဒေ အညမညံ ဝိပရိယာယံ ကတွာ နိယမေတုံ သမာသေ ဥတ္တရပဒတ္ထပရဘာဝေန ဝိနာဝ သင်္ဂါပရိစ္ဆေဒေန အတ္ထာပတ္တိတော။ ကေတ္တိဘာဝလက္ခဏော ဟိ သမာသောတိ။ **ဓမ္မအယာဒသုတ္တန္တဋီကာယံ** ပန အာစရိယေနေဝ ဧဝံ ဝုတ္တံ “ယသ္မာ မဂ္ဂင်္ဂသမုဒယေ မဂ္ဂေတိဟာရော ဟောတိ, သမုဒယော စ သမုဒယီဟိ သမန္နာဂတော, တသ္မာ အတ္တနော အဝယဝဘူတာနိ အဋ္ဌ အင်္ဂါနိ ဧတဿ သန္တီတိ အဋ္ဌင်္ဂိကော”တိ။ ပဌမနယေ စေတ္ထ အင်္ဂိနာ အင်္ဂဿ အဋ္ဌင်္ဂိကဘာဝေ ဝုတ္တော, ဒုတိယနယေ ပန အင်္ဂေန အင်္ဂိနောတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

ဣဒါနိ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂေ လက္ခဏတော, ကိစ္စခဏာရမ္မဏဘေဒကမတော စ ဝိနိစ္ဆယံ ဒဿေန္တော **“တတ္ထာ”**တိအာဒိမာဟ။ **သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ** တိ အဝိပရီတံ ယာထာဝတော စတုန္နမရိယသစ္စာနံ ပစ္စက္ခမေဝ ဒဿနသဘာဝါ။ **သမ္မာ အဘိနိရောပနလက္ခဏော** တိ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဝိပရီတမဘိနိရောပနသဘာဝေါ။ **သမ္မာ ပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ**တိ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတာ ဝါစာ ဇနေ သင်္ဂဏှာတီတိ တဗ္ဗိပက္ခတော ဝိရတိသဘာဝါ သမ္မာဝါစာ ဘေဒကရမိစ္ဆာဝါစပ္ပဟာနေန ဇနေ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ စ ပရိဂ္ဂဏှနကိစ္စဝတီ ဟောတိ, ဧဝံ အဝိပရီတံ ပရိဂ္ဂဟဏသဘာဝါ။ **သမ္မာ သမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော** တိ ယထာ စီဝရကမ္မာဒိကော ကမ္မန္တော ဧကံ ကာတဗ္ဗံ သမုဋ္ဌာပေတိ, တံတံကိရိယာနိပ္ဖာဒကော တ စေတနာသင်္ခါတော ကမ္မန္တော ဟတ္ထပာဒစလနာဒိကံ ကိရိယံ သမုဋ္ဌာပေတိ, ဧဝံ သာဝဇ္ဇကတ္တဗ္ဗကိရိယာသမုဋ္ဌာပကမိစ္ဆာကမ္မန္တပ္ပဟာနေန သမ္မာကမ္မန္တော နိရဝဇ္ဇသမုဋ္ဌာပနကိစ္စတ ဟောတိ, သမ္ပယုတ္တေ စ သမုဋ္ဌာပေန္တော ဧဝ ပဝတ္တတီတိ အဝိပရီတံ သမုဋ္ဌာပနသဘာဝေါ။ **သမ္မာ ဝေါဒါပနလက္ခဏော** တိ ကာ

ယတစာနံ, ခန္ဓသန္တာနသ္မိ စ သံကိလေသဘူတမိစ္ဆာဇီဝပ္ပဟာနေန အဝိပရီတံ ဝေါဒါပနသဘာဝတော။ **သမ္မာ ပဂ္ဂဟလက္ခဏောတိ** သသမ္ပယုတ္တဓမ္မေသ္မိ စိတ္တသ္မိ သံကိလေသပက္ခေ ပတိတုမဒတွာ အဝိပရီတံ ပဂ္ဂဏှနသဘာဝတော။ **သမ္မာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ** တိ တာဒိဘာဝလက္ခဏေန အဝိပရီတံ တတ္ထ ဥပဋ္ဌာနသဘာဝတော။ **သမ္မာ သမာဓာနလက္ခဏောတိ** ဝိက္ခေပဝိဒ္ဓံသနေန အဝိပရီတံ စိတ္တသ္မိ သမာဒဟနသဘာဝတော။

သဟဇေကဋ္ဌတာယ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာ အဝိဇ္ဇာဒယော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတော အညေ **အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသာ** နာမ။ **ပဿတီတိ** ပကာသေတီတိ ကိစ္စပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ တေနာဟ **"တပ္ပဋိ။ပေ။ အသမ္မောဟတော"** တိ။ ဣဒညှိ တဿာ ပဿနာကာရဒဿနံ။ တေနေဝ ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဒ္ဒါတေန အင်္ဂေန တတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏာ ပဝတ္တတိ။ ပုရိမာနိ ဒွေဝ ကိစ္စာနိ သဗ္ဗေသမေဝ သာဓာရဏာနီတိ အာဟ **"သမ္မာသင်္ကပ္ပာဒယောပီ"** တိအာဒိ။ **"တထေတ"**တိ ဣမိနာ "အတ္တနော ပစ္စနီကကိလေသေဟိ သဒ္ဓိ"န္တိ ဣဒမနုကမ္ပတိ။

**ပုဗ္ဗဘာဂေတိ** ဥပစာရက္ခဏေ။ ဥပစာရဘာဝနာဝသေန အနေကတရံ ပဝတ္တစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ **နာနက္ခဏာ။** အနိစ္စာဒိလက္ခဏဝိသယတ္တာ **နာနာရမ္မဏာ။** မဂ္ဂသ္မိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ **ဧကက္ခဏာ။** နိဗ္ဗာနာရမ္မဏတ္တာ **ဧကာရမ္မဏာ။ ကိစ္စတောတိ** ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒုက္ခာဒိဉာဏေဟိ ကတ္တဗ္ဗေန ဣမေ သာတိသယံ နိဗ္ဗတ္တေန ကိစ္စေန, ဣမသ္မိံ သေဝ တ ဉာဏဿ ဒုက္ခာဒိပ္ပကာသနကိစ္စေန။ **စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ** စတူသု သစ္စေသု ကာတဗ္ဗကိစ္စ နိဗ္ဗတ္တိတော။ **တီဏိ နာမာနိ လဘတိ** ကာမသင်္ကပ္ပာဒိပ္ပဟာနနိဗ္ဗတ္တိတော။ **သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ** "ဝိရတိစေတနာ, သဗ္ဗေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ သိက္ခာပဒာနီ"တိ (ဝိဘ. ၇၀၄) ဝုစ္စန္တိ။ တတ္ထ ပန ပဓာနာနံ ဝိရတိစေတနာနံ ဝသေန **"ဝိရတိယောပိ ဟောန္တိ စေတနာယောပီ"**တိ ဝုတ္တံ, မုသာဝါဒာဒီဟိ ဝိရမဏကာလေ တ ဝိရတိယော, သုဘာသိတာဒိဝါစာဘာသနာဒိကာလေ စေတနာယော ဟောန္တီတိ ယောဇေတဗ္ဗာ။ စေတနာနံ အမဂ္ဂင်္ဂတ္တာ **"မဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဝိရတိယောဝ"** တိ အာဟ။ ဧကဿေဝ ဉာဏဿ ဒုက္ခာဒိဉာဏတာ ဝိယ, ဧကာယေဝ ဝိရတိယာ မုသာဝါဒာဒိဝိရတိဘာဝေါ ဝိယ စ ဧကာယဝ စေတနာယ သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနဿ ဘာဝေန သမ္မာဝါစာဒိဘာဝသိဒ္ဓိတော, တံသိဒ္ဓိယဉ္စ အင်္ဂတ္တယတ္တာသိဒ္ဓိတော စ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣမိနာ စေတာသံ ဒုဝိဓတံ, အဘေဒတဉ္စ ဒဿေတိ။ **သမ္မပ္ပဓာနသတိပဋ္ဌာနဝသေနာ**တိ စတုသမ္မပ္ပဓာနစတုသတိပဋ္ဌာနဘာဝဝသေန။

ယဒိပိ သမာဓိဥပကာရကာနံ အဘိနိရောပနာ နုမဇ္ဇနသမ္ပိယာယနပ ပဗ္ဗဟနသန္တာနံ ဝိတက္ကဝိစာရပီတိသုခါပေက္ခာနံ ဝသေန စတူဟိ ဈာနေဟိ သမ္မာသမာဓိ ဝိဘတ္တော, တထာပိ တယာမော ဝိယ အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပာဒနာဒိစတုဝါယာမကိစ္စံ, သတိ ဝိယ စ အသုဘာသုခါနိစ္စာနတ္တဘူတေသု ကာယာဒီသု သုဘာဒိသညာပဟာနစတုသတိကိစ္စံ ဧကောဝ သမာဓိ စတုက္ကဇ္ဈာနသမာဓိကိစ္စံ န သာဓေတိ။ တသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ။ တထာ မဂ္ဂက္ခဏေပိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ။ တထာ မဂ္ဂက္ခဏေပိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ တတိယဇ္ဈာနသမာဓိ တတိယဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ။ တထာ မဂ္ဂက္ခဏေပိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိ ဧဝ။ တထာ မဂ္ဂက္ခဏေပီတိ အာဟ **"ပုဗ္ဗဘာဂေပိ မဂ္ဂက္ခဏေပိ သမ္မာသမာဓိယေဝ"** တိ။

**တသ္မာ** တိ ပညာပဇ္ဇောတတ္တာ **အဝိဇ္ဇာန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ** ပညာသတ္ထတ္တာ **ကိလေသစောရေ ဃာတေန္တော**တိ ယထာရဟံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ယသ္မာ ပန အနာဒိမတိ သံသာရေ ဣမိနာ ယောဂိနာ ကအာစိပိ အသမုဂ္ဃာဋိတပုဗ္ဗော ကိလေသဂဏော, တဿ သမုဂ္ဃာဋကော စ အရိယမဂ္ဂေါ။ အယဉ္စေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ ဗဟူပကာရာ, တသ္မာ။ တဒေဝ ဗဟူပကာရတံ ကာရဏဘာဝေန ဒဿေတုံ **"ယောဂိနော ဗဟူပကာရတ္တာ"**တိ ဝုတ္တံ။

**တဿာ** တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ။ "ဗဟူပကာရော"တိ ဝတွာ တံ ဗဟူပကာရတံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေန္တော **"ယထာ ဟီ"**တိ အာဒိမာဟ။ အယံ တမ္ဗကံသာဒိမယတ္တာ **ကူဋော။** တံပရိဟရဏတော မဟာသာရတာယ **ဆေကော။ ဧဝန္တိ** ယထာ ဟေရညိကဿ စက္ခုနာ ဒိသွာ ကဟာပဏဝိဘာဂဇာနနေ ကိရိယာသာမတ္ထဘာဝေန ကရဏန္တရံ ဗဟုကာရံ ယဒိဒံ ဟတ္ထော, ဧဝံ ယောဂိနော ပညာယ ဩလောကေတွာ ဓမ္မဝိဘာဂဇာနနေ ပုဗ္ဗစာရီဘာဝေန ဓမ္မန္တရံ ဗဟုကာရံ ယဒိဒံ ဝိတက္ကော ဝိတက္ကေတွာဝ ပညာယ တဒဝဗောဓတော။ တသ္မာ သမ္မာသင်္ကပ္ပော သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဗဟုကာရောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒုတိယဥပမာယံ **ဧဝန္တိ** ယထာ တစ္ဆကော ပရေန ပရိဝတ္တေတွာ ပရိဝတ္တေတွာ ဒိန္နံ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ တသိယာ

တဏှာပစ္စယာ ဂေဟာဒိကရဏကမ္မေ ဥပနေတိ, ဧဝံ ယောဂီ ဝိတက္ကေန လက္ခဏာဒိတော ဝိတက္ကေန္တော ဒိန္နကမ္မေ ယာထာဝတော ပရိဂ္ဂဏှန္တော ပညာဘိသမယာဒိကမ္မေ ဥပနေတီတိ ယောဇနာ။ ဝစီဘေဒဿ ဥပကာရကော ဝိတက္ကော သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇဝစီဘေဒေ နိဝတ္တနပဝတ္တနကရဏာယ သမ္မာဝါစာယပိ ဥပကာရကောတိ အာဟ **“သတ္တယ”**န္တိ အာဒိ။ **“ယထာဟာ”**တိအာဒိနာ ဓမ္မဒိန္နာယ ဘိက္ခုနိယာ ဝိသာခဿ နာမ ဂဟပတိနော ဝုတ္တံ **စူဠဝေဒလ္လသုတ္တပဒံ** (မ. နိ. ၁.၄၆၃) သာဓကဘာဝေန ဒဿေတိ။ **ဘိန္ဒတီ** တိ နိစ္ဆာရေတိ။

ဝစီဘေဒနိယာမိကာ တစာ ကာယိကကိရိယာနိယာမကဿ ကမ္မန္တဿ ဥပကာရိကာတိ တဒတ္ထံ လောကတော ဟာကဋ္ဌံ ကာတုံ **“ယသ္မာ ပနာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဥဘယံ သုစရိတန္တိ** ကာယသုစရိတံ, ဝစီသုစရိတဉ္စ။ အာဇီဝဋ္ဌမကသီလံ နာမ စတုဗ္ဗိဓဝစီသုစရိတတိဝိဓကာယသုစရိတေဟိ သဒ္ဓိံ သမ္မာအာဇီဝံ အဋ္ဌမံ ကတွာ ဝုတ္တံ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလံ။ ယဥ္ပဟိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “ပုဗ္ဗေဝ ခော ပနဿ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မံ အာဇီဝေ သုပရိသုဒ္ဓော ဟောတီ”တိ။ **တဒုဘယာနန္တရန္တိ** ဒုစ္စရိတဒွယပဟာယကဿ သုစရိတဒွယဟရိပူရိဟေတုဘူတဿ သမ္မာဝါစာသမ္မာကမ္မန္တဒွယဿ အနန္တရံ။ **သုတ္တပမတ္တေနာ** တိ အပ္ပဟဿုက္ကံ သုတ္တေန, ပမတ္တေန စ။ **ဣဒံ ဝီရိယန္တိ** စတုဗ္ဗိဓံ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယံ။ **ကာယာဒီသူ**တိ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု။ ဣန္ဒြိယသမတာဒယော သမာဓိဿ ဥပကာရကာ။ တဗ္ဗိဓုရာ ဓမ္မာ အနုပကာရကာ။ **ဂတိယော**တိ နိပ္ဖတ္တိယော, ကိစ္စာဒိသဘာဝေ တာ။ **သမန္နေဝသိတွာ**တိ ဥပဓာရေတွာ, ဟေတုမ္ပိ စာယံ တွာပစ္စယော။

## ဒွေဝပဗ္ဗဇိတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၃၇၆-၇. ကသ္မာ အာရဒ္ဓန္တိ အနုသန္ဓိကာရဏံ ပုစ္ဆိတွာ တံ ဝိဿဇ္ဇေတုံ **“အယံ ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ တေန အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိဝသေနာယံ ဥပရိ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ ဒဿေတိ။ **တေနာ**တိ တထာလဒ္ဓိကတ္တာ။ **အဿာ** တိ လိစ္ဆဝိရညော။ **ဒေသနာယန္တိ** သဏှသုခုမာယ သုညတပဋိသံယုတ္တာယ ယထာဒေသိတဒေသနာယ။ **နာဓိမုစ္စတီ** တိ န သဒ္ဒဟတိ န ပသီဒတိ။ **တန္တိဓမ္မံ နာမ ကထေန္တော** တိ ယေသံ အတ္ထာယ ဓမ္မော ကထီယတိ, တတ္ထ တေသံ အသတိပိ မဂ္ဂပဋိဝေဓေ ကေဝလံ သာသနေ ပဝေဏီဘူတံ, ပရိယတ္တိဘူတံ တ တန္တိဓမ္မံ ကတွာ ကထေန္တော, တေန တအာ တေသံ မဂ္ဂပဋိဝေဓာဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ဧဝရူပဿာ** တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာ အဝိပရီတဒေသနတာယ ဧဝံဟာကဋ္ဌဓမ္မကာယဿ သတ္ထုနော။ **အဿာ** တိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမဓိဂမေန သမာဟိတစိတ္တဿ ကုလပုတ္တဿ ဧတံ “တံ ဇီဝ”န္တိ အာဒိနာ ဥစ္ဆေဒအာဒိဂဟဏံ အပိ နု ယုတ္တန္တိ ပုစ္ဆတိ, လဒ္ဓိယာ ပန ဈာနာဓိဂမမတ္တေန န တာဝ ဝိဝေစိတတ္တာ “ယုတ္တမဿေတ”န္တိ တေဟိ ဝုတ္တေ ဈာနလာဘိနောပေတံ ဂဟဏံ အယုတ္တမေဝါတိ တံ ဥစ္ဆေဒတဒံ, သဿတတဒံ တ “အဟံ ခော။ပေ။ န ဝဒါမီ”တိအာဒိနာ ပဋိက္ခိပိတွာတိ သာဓိပ္ပာယတ္တော။ **တေန္တိ** ပဌမဇ္ဈာနာဒိကံ။ **ဧဝန္တိ** ယထာဝုတ္တနယေန။ **အထ စ ပနာ**တိ ဧဝံ ဇာနနတော, ပဿနတော စ။ ကာမံ ဝိပဿကာဒိဒဿနမ္ပိ ဟဋ္ဌိယံ ကတံ, အရဟတ္တကူဋေန ပန ဒေသနာ နိဋ္ဌာပိတာတိ ဒဿေတုံ **“ဥတ္တရိ ခီဏာသဝံ ဒဿေတွာ”** တိ ဝုတ္တံ။ တေ ဟိ ဒွေဝပဗ္ဗဇိတာ ဝိပဿကတော ပဋ္ဌာယ “န ကလ္လံ တဿေတံ ဝစနာယာ”တိ အတေစုံ။ **ဣမဿာ** တိ ခီဏာသဝဿ။ ကိဥ္စာပိ “အတ္တမနာ အဟေသု”န္တိ ဟဋ္ဌိယံ န ဝုတ္တံ, “န ကလ္လ”န္တိအာဒိနာ ပန ဝိဿဇ္ဇနာဝစနေနေဝ တေသံ အတ္တမနတာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ အာဟ **“တေ မမာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ ယသ္မာ ခီဏာသဝေ ဝိဂတသမ္မောဟော တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော, တသ္မာ တဿ တထာ ဝတ္တုမယုတ္တန္တိ ဥပ္ပန္နနိစ္ဆယတာယ တံ မမ ဝစနံ သုတွာ အတ္တမနာ အဟေသုန္တိ အတ္ထော။ သောပိ ခော လိစ္ဆဝိ ရာဇာ တေ ဝိယ တထာသဉ္ဇာတနိစ္ဆယတ္တာ အတ္တမနော အဟောသိ။ တေနာဟ **“ဧဝံ ဝုတ္တေ သောပိ အတ္တမနော အဟောသီ”**တိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော အဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ မဟာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

မဟာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၇. ဇာလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## ဒေ္ဝပဗ္ဗဇိတဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၃၇၈. ဧဝံ မဟာလိသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ ဇာလိယသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနော ကာသသ္သ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, မဟာလိသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ ဇာလိယသုတ္တဘာဝံ တ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ ကောသမ္ဗိယန္တိ ဇာလိယသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ **“ဃောသိတေနာ”**တိအာဒိနာ မဇ္ဈေ ရောပယသမာသံ ဒဿေတိ, ဃောသိတဿ အာရာမောတိပိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဧဝမ္ပိ ဟိ “အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာ မေ”တိအာဒိသု (ဟာရာ. ၂၃၄) ဝိယ အယကကိတ္တနံ ဟောတိ, ဧဝံ ပန ကိတ္တေန္တော အာယသ္မာ အာနန္ဒော အညေပိ တဿ ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနေ နိယောဇေတီတိ အညတ္ထ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ကောယံ ဃောသိတသေဋ္ဌိ နာမ, ကထဉ္စာ နေန အာရာမော ကာရိတော, ကထံ ပန တတ္ထ ဘဂဝတာ ဝိဟာသီတိ ပုစ္ဆာယ သဗ္ဗံ တံ ဝိဿဇ္ဇနံ သမုအာဂမတော ပဋ္ဌာယ သင်္ခေပတော ဝ ဒဿေန္တော **“ပုဗ္ဗေ ကိရာ”** တိအာဒိမာဟ။ **အလ္လကပ္ပရဋ္ဌ** န္တိ ဗဟူသု ဟောတ္တကေသု ဒိသ္သ သတိ, ကတ္ထစိ ပန **“အဒ္ဒိလရဋ္ဌ”** န္တိ စ **“ဒမိဠရဋ္ဌ”** န္တိ စ လိခိတံ။ **တတောတိ** အလ္လကပ္ပရဋ္ဌတော။ **“ပုတ္တံ။ ပေ။ အဂမာသီ”**တိ ဣဒမ္ပိ “တဿေတံ ကမ္မ”န္တိ ဉာပေတုံ ဝုတ္တံ။ **တအာတိ** တေသံ ကမံ ပဝိဋ္ဌဒိဝသေ။ **ဗလဝဟယာ သ**န္တိ ဂရုတရံ ဗဟုပာယာသံ။ **ဇီရာပေတု**န္တိ သမဝေပာကိနိယာ ဂဟဏိယာ ပက္ကာပေတုံ။ **အသန္နိဟိတေ** တိ ဂေဟ တော ဗဟိ အညံ ဂတေ။ **ဘုဿတီ** တိ နဒတိ, “ဘုဘု”ဣတိ သုနခသဒ္ဒံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဣဒမ္ပိဿ ဧကံ ကမ္မံ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ ပန စိရကမ္ပတ္တာယ အညံ ဌာနံ ဂတေ သုနခဿ ဟဒယံ ဖာလိတံ။ တိရစ္ဆာနာ နာမေတေ ဥဇုဇာတိ ကာ ဟောန္တိ အကုဋိလာ, မနုဿာ ပန အညံ ဟဒယေန စိန္တေတိ, အညံ မုခေန ကထေန္တိ။ တေနေတဟ “ဂဟနဉှေ တံ ဘန္တေ ယဒိဒံ မနုဿာ, ဥတ္တာနကဉှေတံ ဘန္တေ ယဒိဒံ ပသတော”တိ (မ. နိ. ၂.၃)။

ဣတိ သော တာယ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ သိနေဟဝသေန ဥဇုဒိဋ္ဌိတာယ အကုဋိလတာယ ကာလင်္ကတွာ တာဝတိံသဘဝ နေ နိဗ္ဗတ္တော။ တံ သန္ဓာယာဟ **“သော။ပေ။ နိဗ္ဗတ္တီ”** တိ။ တဿ ပန ကဏ္ဏမူလေ ကထေန္တဿ သဒ္ဒော သောဠသယောဇနဋ္ဌာနံ ဖရတိ, ပကတိကထာသဒ္ဒော ပန သကလံ ဒသယောဇနသဟဿံ ဒေဝနဂရံ, ဧဝံ သရဃောသ သမ္ပတ္တိယာ **“ဃောသကဒေဝပုတ္တော” တွေဝ နာမံ အဟောသိ။** အယမဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ သိနေဟေန ဘုက္ကရဏဿ သ နိဿန္ဒော။ **စဝိတွာတိ** အာဟာရက္ခယေန စဝိတွာ။ ဒေဝလောကတော ဟိ ဒေဝပုတ္တာ အာယုက္ခယေန, ပုညက္ခ ယေန, အာဟာရက္ခယေန, ကောပေနာတိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ စဝန္တိ။ ဣမဿ ပန ကာမဂုဏေ ပရိဘုဉ္ဇတော မုဋ္ဌဿ သတိဿ အာဟာရက္ခယေန စဝနံ ဟောတိ။ သော ကောသမ္ဗိယံ နဂရသောဘိနိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ နဂရ သောဘိနိယော ကိရ ဓီတရံ ပဋိဇဂ္ဂန္တိ, န ပုတ္တံ။ ဓီတရော ဟိ တာသံ ပဝေဏီ ဃဋယန္တိ, တသ္မာ သာပိ တံ သင်္ကာရ ကူဋေ ဆဍ္ဍာပေတိ။ အယမဿ ပုဗ္ဗေ ပုတ္တဆဍ္ဍနကမ္မဿ နိဿန္ဒော။ ဟပကမ္မဉှိ နာမေတံ “အပ္ပက”န္တိ နာဝမညိတဗ္ဗံ။ တမေကော မနုဿော ကာကသုနခပရိဝါရိတံ ဒိသွာ “ပုတ္တော မေ လဒ္ဓေါ”တိ ဂေဟံ နေသိ, တဿ ပန ဟတ္ထတော ကောသမ္ဗကသေဋ္ဌိ ကဟာပဏသဟဿံ ဒတွာ အဂ္ဂဟေသိ, တမတ္ထံ သန္ဓာယ **“ကောသမ္ဗိယံ ကေဿ ကုလဿ ဃရေ နိဗ္ဗတ္တီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သတ္တက္ခတ္တုံ ဃာတာပနတ္ထံ ဥပက္ကမကရဏမ္ပိ ပုတ္တ ဆဍ္ဍနကမ္မဿေဝ နိဿန္ဒော။ **သေဋ္ဌိဓီတာယာ** တိ ဇနပဒသေဋ္ဌိနော ဓီတာယ။ **ဝေယျတ္တိယေနာ** တိ ပညာဝေယျ ယတ္တိယေန။ သာ ဟိ တဿ ပိတရာ ပေသိတံ မာရာပနပဏ္ဏံ ဖာလေတွာ ဝိဝါဟပဏ္ဏံ ဗန္ဓိတွာ ဇီဝိတလာဘံ က ရောတိ။ တာယေဝ သရသမ္ပတ္တိယာ **ဃောသိတသေဋ္ဌိ နာမ ဇာတော။**

**သရီရသန္တပ္ပနတ္ထ** န္တိ ဟိမဝန္တေ ဝ မူလဖလာဟာရတာယ ကိလန္တသရီရဿ လောဏမ္ဗိလသေဝနေန ပီနန တ္ထံ။ **တသိတာတိ** ပိပာသိတာ။ **ကိလန္တာ** တိ ပရိဿန္တကာယာ။ **ဝဋရုက္ခ**န္တိ မဟာနိဂြောဓရုက္ခံ။ တေ ကိရ တံ ပတွာ တဿ မူလေ နိသီဒိံသု။ အထ ဇေဋ္ဌကတာပသော နိဂြောဓရုက္ခဿ သောဘာသမ္ပတ္တိံ ပဿိတွာ “မဟာနု ဘာဝေ မညေ ဧတ္ထ အဓိဝုတ္ထာ ဒေဝတာ။ သာဓု ဝတာယံ ဒေဝတာ ဣသိဂဏဿ ပာနီယာဒိအနေန အဒ္ဒါနပရိဿမံ ဝိနောဒေယျာ”တိ စိန္တေသိ။ ဒေဝတာပိ တထာ စိန္တိတံ ဉတွာ ဣသိဂဏဿ ပာနီယန္ဟာနကဘောဇနာနိ အအာသိ။ တေနာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။ ဇေဋ္ဌကတာပသဿ ပန တထာ စိန္တနံ အဝိသေသတော သဗ္ဗတ္ထ အာရောပေတွာ **“သင်္ဂဟံ ပစ္စာသိသန္တာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **“ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ”** တိ ဣမိနာ ဟတ္ထပ္ပသာရဏမတ္တေန တဿာ ယ

ထိစ္စိတနိပ္ဖတ္တိ ဒဿေတိ။ **ဒေ၀တာ အာဟာ**တိ သာ အတ္တနော ပုညဿ ပရိတ္တကတ္တာ လဇ္ဇာယ ကထေတုံ အဝိသဟန္တီပိ ပုနပ္ပုနံ နိပ္ပီဠိယမာနာ ဧဝမာဟ။ **သော**တိ အနာထပိဏ္ဍိကော ဂဟပတိ။ **ဘတကာန**န္တိ ဘတိယာ ဝေယ္ယာဝစ္စံ ကရောန္တာနံ အာသပေသကမ္မကရာနံ။ **ပကတိဘတ္တဝေတနမေတ** တိ ပကတိယာ အတဗ္ဗဘတ္တဝေတနမေဝ။ တအာဥပေယသထိကတ္တာ ကမ္မံ အကရောန္တာနမ္ပိ ကမ္မကရဏဒိဝသေ အတဗ္ဗဘတ္တဝေတနမေဝ, န တတော ဦနန္တိ အတ္ထော။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** ခုဒ္ဒကဘာဏကာနံ မတေန "သာယမာသတ္ထာယ အာဂတော"တိ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၂.သာမာဝတီဝတ္ထု) ဝုတ္တံ, ဣဓ ပန ဒီဃဘာဏကာနံ မတေန **"မဇ္ဈန္ဟိကေ ဟတရာသတ္ထာယ အာဂတော"** တိ။ **ကစ္ဆိ** တိ ကစ္ဆိပိ ဘတကံ, ကိဉ္စိပိ ဘတကကမ္မန္တိ တ သမ္ဗန္ဓော။ မဇ္ဈန္ဟိကကာလတ္တာ **"ဥပမုဒိဝသော ဂတော"** တိ အာဟ, တေန ဥပမုဒိဝသမေဝ သမာဒိန္နတ္တာ "ဥပမုူပေါသထော"တိ တံ တေဟရန္တီတိ ဒဿေတိ။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၂ သာမာဝတီဝတ္ထု) ရတ္တိဘာဂေန ဥပမုူပေါသထော ဝုတ္တော, ဣဓ ပန မဇ္ဈန္ဟိကတော ပဋ္ဌာယ ဒိဝသဘာဂေနေဝ, တဒဝသေသဒိဝသရတ္တိဘာဂေန တ။ အသမေပိ ဟိ ဘာဂေ ဥပမုသဒ္ဒော ပဝတ္တတိ။ **တဒဟေတ**တိ အရုဏုဂ္ဂမနကာလံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

"ယောသောပိ ခော ဒုလ္လဘော လောကသ္မိံ ယဒိဒံ ဗုဒ္ဓော"တိ **သဥ္ဇာတပီတိဟာမောဇ္ဇော။ တဒဟေတ** တိ ကောသမ္ဗိံ ပတ္တဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေယေဝ။ **တုရိတာတ္ထာ** တိ တုရိတာ အတ္ထ, သီဃယာယိနော ဘဝထာတိ အတ္ထော။ ဧဟိဘိက္ခုပဗ္ဗဇ္ဇံ သန္ဓာယ **"ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ"** တိ ဝုတ္တံ။ **အရဟတ္တ** န္တိ စတုပဋိသမ္ဘိဒါသမလင်္ကတံ အရဟန္တဘာဝံ။ **တေပိ သေဋ္ဌိနော** သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ အမုမာသမတ္တံ အနာနိ ဒတ္ဝာ **ပစ္စာဂမ္မ တယော ဝိဟာရေ ကာရေသုံ။** ဘဂဝတ ပန ဒေဝသိကံ ဧကေကသ္မိံ ဝိဟာရေ ဝသတိ။ ယဿ စ ဝိဟာရေ ဝုတ္ထော, တဿေဝ ဃရေ ပိဏ္ဍာယ စရတိ, တအာ ပန ဃောသိတဿ ဝိဟာရေ ဝိဟရတိ။ တေန ဝုတ္တံ "ကောသမ္ဗိယံ ဝိဟရတိ ဃောသိတာရာမေ"တိ။

ဗာဟိရသမယမတ္တေန **ဥပဇ္ဈာယော,** န သာသနေ ဝိယ ဥပဇ္ဈာယလက္ခဏေန။ ဥပေစ္စ ပရဿ တစာယ အာရမ္ဘနံ ဗာဓနံ **ဥပာရမ္ဘော,** ဒောသဒဿနဝသေန ဃဋ္ဋနန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"တဒံ အာရောပေတုကာမာ ဟုတ္ဝာ"**တိ။ ဝဒန္တိ နိန္ဒာဝသေန ကထေန္တိ ဧတေနာတိ ဟိ **တအော,** ဒောသော, တမာရောပေတုကာမာ ဥပရိ ပတိဋ္ဌပေတုကာမာ ဟုတ္ဝာတိ အတ္ထော။ ကထမာရောပေတုကာမာတိ အာဟ **"ဣတိ ကိရာ"**တိအာဒိ။ **တံ ဇီဝံ တံ သရီရန္တိ** ယံ ဝတ္ထု ဇီဝသညိတံ, တဒေဝ သရီရသညိတံ။ ဣဒဉ္စဟိ "ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ"တိ ဝုတ္တတဒံ ဂဟေတ္ဝာ ဝဒန္တိ။ ရူပဉ္စ အတ္တာနဉ္စ အဒ္ဝယံ ဧကီဘာဝံ ကတ္ဝာ သမနုပဿနဝသေန, "သတ္တော"တိ တ ဗာဟိရကပရိကပ္ပိတံ အတ္တာနံ သန္ဓာယ ဝဒန္တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **"ဣဓေဝ သတ္တော ဘိဇ္ဇတီ"** တိ။ **အဿာ** တိ သမဏဿ ဂေါတမဿ။ **ဘိဇ္ဇတီ** တိ နိရုဒယဝိနာသဝသေန ဝိနဿတိ။ **တေန** ဇီဝိတသရီရာနံ အနညတ္တာနုဇာနနတော, သရီရဿ စ ဘေဒဒဿနတော။ န ဟေတ္ထ ယထာ ဒိဋ္ဌဘေဒဝတာ သရီရတော အနညတ္တာ အဒိဋ္ဌောပိ ဇီဝဿ ဘေအော ဝုတ္တော, ဧဝံ အဒိဋ္ဌဘေဒဝတာ ဇီဝတော အနညတ္တာ သရီရဿာပိ အဘေအောတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ တဿ ဘေဒဿ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတ္တာ, ဘူတုပာဒါယရူပဝိနိမုတ္တဿ စ သရီရဿ အဘာဝတောတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနာဟ **"ဥစ္ဆေဒတအော ဟောတီ"** တိ။

**အညံ ဇီဝံ အညံ သရီရန္တိ** အညဒေဝ ဝတ္ထု ဇီဝသညိတံ, အညံ သရီရသညိတံ။ ဣဒဉ္စဟိ "ရူပဝန္တံ အတ္တာနံ သမနုပဿတီ"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တတဒံ ဂဟေတ္ဝာ ဝဒန္တိ။ ရူပဘေဒဿေဝ ဒိဋ္ဌတ္တာ, အတ္တနိ စ တဒဘာဝတော "အတ္တာ နိစ္စော"တိ အယမတ္ထော အာပန္နော တတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနာဟ **"သတ္တော သဿတော အာပဇ္ဇတီ"** တိ။

**၃၇၉-၃၈၀.** တယိဒံ နေသံ ဝဇ္ဇာပုတ္တဿ ဒီဃရဿတာဒိပရိကပ္ပနသဒိသံ, တသ္မာယံ ပဉ္ဟော ဌပနီယော။ န ဟေသ အတ္ထနိဿိတော, န ဓမ္မနိဿိတော, နာဒိဗြဟ္မစရိယကော, န နိဗ္ဗိဒါဒိအတ္ထာယ သံဝတ္တတိ။ **ဟေဋ္ဌာဟာဒသုတ္တ**ဋ္ဌေတ္ထ နိဒဿနံ။ တံ တတ္ထ ရာဇနိမိလနံ ကတ္ဝာ "တေန ဟာဝုသော သုဏာထာ"တိအာဒိနာ သတ္ထာ နေသံ ဥပရိ ဓမ္မဒေသနမာရဘီတိ အာဟ **"အထ ဘဂဝာ"**တိအာဒိ။ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယော **ဒွေဝ အန္တာ။** အရိယမဂ္ဂေါ **မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ။ တဿာယေဝ ပဋိပဒါယာ**တိ မိစ္ဆာပဋိပဒါယ ဧဝ။

**သဒ္ဓာပဗ္ဗဇိတဿာ** တိ သဒ္ဓာယ ပဗ္ဗဇိတဿ "ဧဝမဟံ ဣတော ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရိဿာမီ"တိ ပဗ္ဗဇ္ဇမုပဂတဿ, တဒနုရူပဉ္စ သီလံ ပူရေတ္ဝာ ပဌမဇ္ဈာနေန သမာဟိတစိတ္တဿ။ **တေန္တိ** ကိလေသဝဋ္ဋပရိဝုဒ္ဓိဒီပနံ

“တံ ဇီဝံ တံ သရီရ”န္တိအာဒိကံ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသနိသ္သိတဝစနံ။ **နိဗ္ဗိစိကိစ္ဆော န ဟောတီ** တိ ဓမ္မေသု တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော န ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ အာသပ္ပနပရိသပ္ပနဝသေန ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။

**ဧတမေဝံ ဇာနာမီ**တိ ယေန သော ဘိက္ခု ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, ဧတံ သသမ္ပယုတ္တံ ဓမ္မံ “မဟဂ္ဂတစိတ္တ”န္တိ ဧဝံ ဇာနာမိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “မဟဂ္ဂတစိတ္တမေတန္တိ သညံ ဌပေသီ”တိ။ **နော စ ဧဝံ ဝဒာမီ**တိ ယထာ ဒိဋ္ဌိဂတိကာ တံ ဓမ္မဇာတံ သနိသ္သယံ အဘေဒတော ဂဏှန္တာ “တံ ဇီဝံ တံ သရီရ”န္တိ, တဒုဘယံ တ ဘေဒတော ဂဏှန္တာ “အညံ ဇီဝံ အည သရီရ”န္တိ အတ္တနော မိစ္ဆာဂါဟံ ပဝေဒေန္တိ, ဧဝမဟံ န ဝဒာမိ တသ္သ ဓမ္မသ္သ သုပရိညာတတ္တာ။ တေနာဟ **“အထ ခော”**တိအာဒိ။ ဗာဟိရကာ ယေဘုယ္ယေန ကသိဏဇ္ဈာနာနိ ဧဝ နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ ဝုတ္တံ **“ကသိဏပရိကမ္မံ ဘာဝေန္တဿာ”** တိ။ ယသ္မာ ဘာဝနာနုဘာဝေန ဈာနာဓိဂမော, ဘာဝနာ စ ပထဝီကသိဏာဒိသဉ္ဇာနနမုခေန ဟောတီတိ ကတွာ သညာသီသေန နိဒ္ဒိသီယတိ, တသ္မာ **“သညာဗလေန ဥပ္ပန္န”** န္တိ အာဟ။ တေန ဝုတ္တံ “ပထဝီကသိဏမေဝေတံ သဉ္ဇာနာတီ”တိအာဒိ။ ယသ္မာ ပန ဘဂဝတာ တတ္ထ တတ္ထ တရေ “အထ စ ပနာဟံ န ဝဒာမီ”တိ ဝုတ္တံ, တသ္မာ ဘဂဝတော ဝစနမုပဒေသံ ကတွာ န ဝတ္တဗ္ဗံ ကိရေတံ ကေဝလိနာ ဥတ္တမပုရိသေနာတိ အဓိပ္ပာယေန **“န ကလ္လံ တဿေတ”** န္တိ အာဟံသု, န သယံ ပဋိဘာနေနာတိ ဒဿေတုံ **“မညမာနာ ဝဒန္တီ”** တိ ဝုတ္တံ။ သေသံ အနန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တနယတ္တာ, ဟာကဋ္ဌတ္တာ စ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယ္ယတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ ဇာလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

ဇာလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၈. မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## အစေလကဿပဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၃၈၁.** ဧဝံ ဇာလိယသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ မဟာသီဟနာဒသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, ဇာလိယသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဘာဝံ တ ပကာသေတုံ **"ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ.။ ဥရုညာယံ ဝိဟရတီတိ မဟာသီဟနာဒသုတ္တ"**န္တိ အာဟ။ **တေဒေဝ နာမ**န္တိ ယသ္မိံ ရဋ္ဌေ တံ နဂရံ, တဿ ရဋ္ဌဿပိ ယသ္မိံ နဂရေ ဘဂဝါ ဝိဟာသိ, တဿ နဂရဿပိ "ဥရုညာ"တွေဝ နာမံ, တသ္မာ **ဥရုညာယ**န္တိ ဥရုညာနာမဇနပဒေ ဥရုညာနာမနဂရေတိ အာဝုတ္တိအာဒိနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမိနာ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ – န သဗ္ဗတ္ထ နိယတပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစနာဝ ဇနပဒတာစီ သဒ္ဒာ, ကတ္ထစိ အနိယတပုလ္လိင်္ဂပုထုဝစနာပိ ယထာ "အင်္ဂဝိဟံ ဝိဟရတီ"တိ (ဟာစိ. ၈၄, ၈၉) ကေစိ ဇနပဒမေဝတ္ထံ ဝဒန္တိ, တံ အပနေတုံ **"ဘဂဝါ ဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ရမဏီယော**တိ မနောဟရဘူမိဘာဂတာယ, ဆာယူဒကသမ္ပတ္တိယာ, ဇနဝိဝိတ္တတာယ စ မနောရမော။ မိဂါနံ အဘယံ ဒေတိ ဧတ္ထာတိ **မိဂဒါယော**။ တေနာဟ **"သော"**တိအာဒိ။ **စေလံ** ဝတ္ထံ, တံ နတ္ထိ အဿာတိ **အစေလော**တိ ဝုတ္တံ **"နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော"**တိ။ **နာမ**န္တိ ဂေါတ္တနာမံ။ တပနံ သန္တပနံ ကာယဿ ခေဒနံ **တပေ,** သော ဧတဿ အတ္ထီတိ **တပဿီ**။ ယသ္မာ တထာဘူတော တပံ နိဿိတော, တပေ စ တံ နိဿိတော ဟောတိ, တသ္မာ **"တပနိဿိတက"**န္တိ အာဟ။ **မုတ္တာစာရာဒီ** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန ပရတော **ဟတ္ထာပ** (ဒီ. နိ. ၁.၃၉၇) မာဂတာ ဟတ္ထာပလေခနာဒယော သင်္ဂဟိတာ။ လူခံ ဖရုသံ သာဓုသမ္မတာစာရဝိရဟတော အပသာဒနီယံ အာဇီဝတိ ဝတ္တတီတိ **လူခာဇီဝီ**တိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကနယော။ **ဥပဝဏ္ဏေတီ** တိ ဥပဟသနဝသေန ပရိဘာသတိ။ **ဥပဝဒတီ**တိ အဝညာပုဗ္ဗကံ အပဝဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဟီဠေတိ ဝမ္ဘေတီ"** တိ။ "ဟေတုမ္ဟိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"တိအာဒီသု ဝိယ **ဓမ္မ**သဒ္ဒော ဟေတုပရိယာယောတိ အာဟ **"ကာရဏဿ အနုကာရဏ"**န္တိ။ တထာဝုတ္တသဒ္ဒတ္ထောယေဝေတ္ထ ကာရဏသဒ္ဒဿ ဟေတုဘာဝတော။ အတ္ထဝသာ ပယုတ္တော ဟိ သဒ္ဒပယောဂေါ။ သောယေဝ စ သဒ္ဒတ္တော ပရေဟိ ဝုစ္စမာနော အနုကာရဏံ တဒနုရူပံ တဿဒိသံ တ တတော ပစ္ဆာ တ ဝုတ္တကာရဏဘာဝတော။ **ပရေဟီ**တိ ယေသံ တုမ္ဟေဟိ ဣဒံ ဝုတ္တံ, တေဟိ ပရေဟိ။ **ဝုတ္တကာရဏေနာ** တိ ယထာ တေဟိ ဝုတ္တံ, တထာ စေ တုမ္ဟေဟိ န ဝုတ္တံ, ဧဝံ သတိ တေဟိ ဝုတ္တကာရဏေန သကာရဏော ဟုတွာ တုမှာကံ တဒေဝ တ တတော ပရံ တဿ အနုတဒေဝ တ ကောစိ အပ္ပမတ္တကောပိ ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗံ ကာရဏံ ဌာနံ နာဂစ္ဆေယျ, ကိမေဝံ နာဂစ္ဆတီတိ ယောဇနာ။ **"ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ သင်္ခေပတော ဒဿေတိ။

**၃၈၂.** ဣဒါနိ ယံ ဝိဘဇ္ဇဝါဒံ သန္ဓာယ ဘဂဝတာ "န မေတေ ဝုတ္တဝါဒိနော"တိ သင်္ခေပေန ဝတွာ တံ ဝိဘဇိတွာ တ ဒဿေတုံ "ဣဓာဟံ ကဿပ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တံ ဝိဘာဂေန ဒဿေန္တော **"ဣဓေကစ္စော"** တိအာဒိမာဟ။ ဘဂဝါ ဟိ နိရတ္ထကံ အနုပသမသံဝတ္တနိကံ ကာယကိလမထံ "အတ္တကိလမထာနုယောဂေါ ဒုက္ခော အနရိယော အနတ္ထ သံဟိတော"တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁; မဟာဝ. ၁၃)။ ဂရဟတိ, သာတ္ထကံ ပန ဥပသမသံဝတ္တနိကံ ကာယကိလမထံ "အာရညိကော ဟောတိ, ပံသုကူလိကော ဟောတီ"တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၅.၁၈၁, ၁၈၂; ပရိ. ၃၂၅) ဝဏ္ဏေတိ။ **အပ္ပပုညတာယာ**တိ အပုညတာယ။ အပ္ပသဒ္ဒော စေတ္ထ "ဒွတ္တိဆဒနဿ ပရိယာယံ အပ္ပဟရိတေ ဌိတေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗ"န္တိ အာဒီသု (ဟာစိ. ၁၃၅) ဝိယ အဘာဝတ္တော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဘာဝတော ကမ္မဖလံ ပဋိက္ခိပန္တေန "နတ္ထိ ဒိန္န"န္တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၇၁; မ. နိ. ၁.၄၄၅; ၂.၉၄, ၂၂၅; ၃.၉၁, ၁၁၆, ၁၃၆; သံ. နိ. ၃.၂၁၀; အ. နိ. ၃.၁၁၈; ၁၀.၁၇၆; ဓ. သ. ၁၂၂၁; ဝိဘ. ၉၀၇) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိံ ပုရက္ခတွာ ဇီဝိတဝုတ္တိဟေတု တထာ တထာ ဒုစ္စရိတပူရဏံ သန္ဓာယ **"တီဏိ ဒုစ္စရိတာနိ ပူရေတွာ"** တိ ဝုတ္တံ။

**ဘိယျောသောမတ္တာယာ** တိ မတ္တတော အတိရေကံ။ **"ဘိယျောသော"** တိ ဟိ ဣဒံ ဘိယျောသဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ နေပာတိကံ။ **အနေသနဝသေနာ**တိ ကောဟညေ ဌတွာ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနိစ္ဆာယ ယထာ တထာ တပံ ကတွာ အနေသိတဗ္ဗမေသနာဝသေန မိစ္ဆာဇီဝေနာတိ အတ္ထော။ ယထာဝုတ္တနယေန ဇီဝိတဝုတ္တိဟေတု **တီဏိ ဒုစ္စရိတာနိ ပူရေတွာ။ ဣမေ ဒွေ**တိ "အပ္ပပုညော, ပုညတာ"တိ စ ဝုတ္တေ ဒုစ္စရိတကာရိနော ဒွေ ပုဂ္ဂလေ။

ဒုတိယနယေ **ဣမေ ဒွေ**တိ ‘‘အပ္ပပုညော, ပုညတ’’တိ စ ဝုတ္တေ သုစရိတကာရိနော ဒွေ ပုဂ္ဂလေ။

ပဌမဒုတိယနယေသု ဝုတ္တနယေနေဝ တတိယစတုတ္ထနယေသုပိ ယထာက္ကမံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဌမတတိယနယေသု စေတ္ထ အပေဟတုကအကိရိယတဒိနော။ ဒုတိယစတုတ္ထနယေသု ပန ကမ္မကိရိယတဒိနောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အပ္ပဒုက္ခဝိဟာရီ**တိ အပ္ပကံ ဒုက္ခေန ဝိဟာရီ။ **ဗာဟိရကာစာရယုတ္တော** တိ သာသနာစာရတော ဗာဟိရကေန တိတ္ထိယာစာရေန ယုတ္တော။ **အတ္တာနံ သုခေတ္ဝာ** တိ အဓမ္မိကေန အနေသနာယ လဒ္ဓပစ္စယနိမိတ္တေန သုခေန အတ္တာနံ သုခေတ္ဝာ သုခံ ကတ္ဝာ, **‘‘သုခေ ဌပေတ္ဝာ’’**တိ အဓိပ္ပာယော။

**‘‘န အနိ မယာ သဒိသော အတ္ထိ’’** တိအာဒိနာ တဏှာဟာမာနဒိဋ္ဌိသင်္ဂါတာနံ တိဿန္နံ မညနာနံ ဝသေန ဒုစ္စရိတပူရဏမာဟ။ လာဘသက္ကာရံ တ ဥပ္ပာဒေန္တော တီဏိ ဒုစ္စရိတာနိ ပုရေတ္ဝာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေနာ**တိ ‘‘နတ္ထိ ကာမေသု ဒေါသော’’တိ ဧဝံ ပဝတ္တမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန။ **ပရိဗ္ဗာဇိကာယာ** တိ ဗာဟိရပဗ္ဗဇ္ဇမုပဂတာယ တာပသအာရိကာယ, ဆန္နပရိဗ္ဗာဇိကာယ စ။ ‘‘အပရော’’တိ ဧတ္တောပိ ဟိ ‘‘တာပသော တ ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော တ’’တိ အဓိကာရော။ **ဒဟရာယာ**တိ တရုဏာယ။ **မုဒုကာယာ**တိ သုခုမာလာယ။ **လောမသာယာ**တိ တနုတမ္ဗလောမတာယ အပ္ပလောမဝတိယာ။ လောမံ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **လောမသာ**။ လိင်္ဂတ္တယေပိ ဟိ သ-ပစ္စယေန ပဒသိဒ္ဓိမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ **ကာမေသူ**တိ ဝတ္ထုကာမေသု။ **ဟတဗ္ဗတ** န္တိ ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ။ ပရိဘောဂတ္ထော ဟေတ္ထ **ဟ**-သဒ္ဒော, တဗ္ဗသဒ္ဒော စ ဘာဝသာဓနော။ တာ-သဒ္ဒော ပန သကတ္ထေ ယထာ ‘‘ဒေဝတာ’’တိ, **ဟတဗ္ဗတ** န္တိ တ ပရိဘုဥ္ဇနကတံ, ကတ္တုသာဓနော စေတ္ထ တဗ္ဗသဒ္ဒော ယထာ ဥပရိပဏ္ဏာသကေ **ပဉ္စတ္တယသုတ္တေ** ‘‘ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ တ ဗြာဟ္မဏာ တ ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတဗ္ဗသင်္ခါရမတ္တေန ဧတဿ အာယတနဿ ဥပသမ္ပဒံ ပညပေန္တိ’’တိ (မ. နိ. ၃.၂၄) တထာ ဟိ **တဒဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ ‘‘ဝိဇာနာတီတိ **ဝိညာတဗ္ဗံ,** ဒိဋ္ဌသုတမုတဝိညာတမတ္တေန ပဉ္စဒွါရိကသညာပဝတ္တိမတ္တေနာတိ အယဥ္ဟိ ဧတ္ထ အတ္ထော’’တိ, (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၄) **တဋ္ဋီကာယ** ဥ ‘‘ယထာ နိယ္ယန္တီတိ နိယ္ယာနိကာတိ ဗဟုလံ ဝစနတော ကတ္တုသာဓနော နိယ္ယာနိကသဒ္ဒော, ဧဝံ ဣဓ ဝိညာတဗ္ဗသဒ္ဒောတိ အာဟ ‘ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာတဗ္ဗ’န္တိ,’’ တာ-သဒ္ဒော ပန ဘာဝေ။ အဿာဒိယမာနပက္ခေ ဌိတော ကိလေသကာမောပိ ဝတ္ထုကာမပရိယာပန္နောယေဝ, တသ္မာ တေသု ယထာရုစိ ပရိဘုဥ္ဇန္တောတိ အတ္ထော။

**ဣဒန္တိ** နယစတုက္ကဝသေန ဝုတ္တံ အတ္ထပ္ပဘေဒဝိဘဇနံ။ **‘‘တိတ္ထိယဝသေန အာဂတံ** အဋ္ဌကထာယံ တထာ ဝိဘတ္တတ္တာ’’တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၈၂) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, တထာယေဝ ပန ဟဋ္ဌိယမ္ပိ ဝိဘတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သာသနေပီ**တိ ဣမသ္မိံ သာသနေပိ။

ကထံ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **‘‘ကေစ္စော ဟီ’’** တိအာဒိ။ ယသ္မာ န လဘတိ, တသ္မာ အနေသနံ ကတ္ဝာတိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **အရဟတ္တံ တ** အတ္တနိ အသန္တံ ‘‘အတ္ထိ မေ’’တိ ယထာရုတံ **ပဋိဇာနိတ္ဝာ**။ သာမန္တဇပ္ပနပစ္စယပဋိသေဝနဣရိယာပထသန္နိဿိတသင်္ခါတာနိ **တီဏိ တ ကုဟနဝတ္ထူနိ ပဋိသေဝိတ္ဝာ**။

**တာဒိသော**တိ ဓုတင်္ဂ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၂; ထေရဂ. အဋ္ဌ. ၂.၈၄၄ အာဒယော) သမာဒာနဝသေန လူခာဇီဝီ ဧဝ။ **အနေသနဝသေနာ**တိ နိဒဿနမတ္တံ။ ‘‘အရဟတ္တပဋိဇာနနေနာ’’တိအာဒိပိ ဟိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

**ဒုလ္လဘသုခော ဘဝိဿာမိ** ဒုဂ္ဂတီသု ဥပပတ္တိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **အသက္ကောန္တော** တိ ဧတ္ထ အန္တသဒ္ဒော ဘာဝလက္ခဏေ, အသက္ကုဏမာနေ သတီတိ အတ္ထော။

၃၈၃. **အသုကဋ္ဌာနတော** တိ အသုကဘာဝတော။ **အာဂတာ**တိ ဥပပတ္တိဝသေန ဣဓာဂတာ။ **ဣဓာနိ ဂန္တဗ္ဗဋ္ဌာနဥ္စာ**တိ ဥပပတ္တိဝသေနေဝ အာယတိံ ဂမိတဗ္ဗဘာဝဥ္စ။ **တတော**တိ အတီတဘာဝတော။ **ပုန ဥပပတ္တိ** န္တိ အာယတိံ အနန္တရဘာဝေ ပုန ဥပပတ္တိံ, တတော အနန္တရဘာဝေပိ ပုန ဥပပတ္တိန္တိ ပုနပ္ပုနံ နိဗ္ဗတ္တိံ။ **ကေန ကာရဏေန ဂရဟိဿာမိ** တိ ဧတ္ထ ယထာဘူတမဇာနန္တော ဣစ္ဆာဒောသဝသေန ယံ ကိဉ္စိ ဂရဟေယျ, န တထာ စာဟံ, အဟံ ပန ယထာဘူတံ ဇာနန္တော သဗ္ဗမေ့တံ ကေန ကာရဏေန ဂရဟိဿာမိ, သဗ္ဗဿပေတဿ တပဿ ဂရဟာယ ကာရဏံ နတ္ထီတိ ဣမမဓိပ္ပာယံ ဒဿေန္တော **‘‘ဂရဟိတဗ္ဗမေတ’’** တိအာဒိမာဟ။ **ဘတ္တိက** န္တိ ပုဗ္ဗဘတ္တိကံ။ ဥပမာပက္ခေ ပရိသုဒ္ဓ

ဓတောယ ဓာတံ, တထာ အဓာတုဉ္စ, ဥပမေယျုပက္ခေ ပန ပသံသိတဗ္ဗဂုဏတာယ ဓာတံ ပရိသုဒ္ဓံ, တထာ အဓာတဉ္စာတိ အတ္ထော။ **တမတ္ထ** န္တိ ဂရဟိတဗ္ဗဿ စေဝ ဂရဟဏံ, ပသံသိတဗ္ဗဿ စ ပသံသနံ။

၃၈၄. ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဿ, သမ္ပရာယိကဿ စ အတ္ထဿ သာဓနဝသေန ပဝတ္တိယာ ဂရုကတ္တာ **န ကောစိ န သာဓူတိ ဝဒတိ။ ပဉ္စဝိဓံ ဝေရ**န္တိ ပါဏာတိပါတာဒိပဉ္စဝိဓဝေရံ။ တဉှိ ပဉ္စဝိဓဿ သီလဿ ပဋိပက္ခဘာဝတော, သတ္တာနံ ဝေရဟေတုတာယ စ **"ဝေရ"**န္တိ ဝုစ္စတိ, တတော ဧဝ စ တံ **န ကောစိ "သာဓူ"တိ ဝဒတိ** တထာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထာနမသာဓနတော, သတ္တာနံ သာဓုဘာဝဿ ဒူသနတော စ။ **န နိရုန္ဓိတဗ္ဗ**န္တိ ရူပဂ္ဂဟဏေ န နိဝါရေတဗ္ဗံ။ ဒဿနီယဒဿနတ္ထော ဟိ စက္ခုပဋိလာဘောတိ တေသမဓိပ္ပာယော။ အယမေဝ နယော သောတာဒီသုပိ။ ယဒဂ္ဂေန တေသံ ပဉ္စဒွါရေ အသံဝရော သာဓု, တဒဂ္ဂေန တတ္ထ သံဝရော န သာဓူတိ အဓိပ္ပာယော ဟောတီတိ အာဟ **"ပုန။ပေ။ အသံဝရ"**န္တိ။

အယမေတ္ထ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – **ယံ တေ ကေစိ ဝဒန္တိ "သာဓူ"တိ** တေ "ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ"တိ ဝုတ္တာ တိတ္ထိယာ ယံ အတ္တကိလမထာနုယောဂါဒိံ "သာဓူ"တိ ဝဒန္တိ, တံ မယံ န "သာဓူ"တိ ဝဒါမ။ **ယံ တေ။ ပေ။ "န သာဓူ"တိ** ယံ ပန တေ အနဝဇ္ဇပစ္စယပရိဘောဂံ, သုနိဝတ္ထသုပာရုတာဒိသမ္မာပဋိပတ္တိဉ္စ "န သာဓူ"တိ ဝဒန္တိ, တံ မယံ "သာဓူ"တိ ဝဒါမာတိ။

ဣတိ ယံ ပရဝါဒမူလကံ စတုက္ကံ ဒဿိတံ, တဒေဝ ပန သကဝါဒမူလကံ စတုက္ကံ ကတွာ ဒဿိတန္တိ ဝိညာပေတုံ **"ဧဝ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယဉှိ ကိဉ္စိ ကေနစိ သမာနံ, တေနပိ တံ သမာနမေဝ။ ယဉ္စ ကိဉ္စိ ကေနစိ အသမာနံ, တေနပိ တံ အသမာနမေဝါတိ အာဟ **"သမာနာသမာနတ"**န္တိ။ တတ္ထ စ **သမာနတ**န္တိ သမာနတာမတ္တံ။ အနဝသေသတော ဟိ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာနံ ပဟာနံ, ဥပသမ္ပါဒေတဗ္ဗဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပါဒနဉ္စ သကဝါဒေဝ ဒိဿတိ, န ပရဝါဒေ။ တေန ဝုတ္တံ "ယွာဟံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧဝံ ဝဒါမီ"တိအာဒိ။ သကဝါဒပရဝါဒါနုရူပံ ဝုတ္တနယေန **ပဉ္စသီလာဒိဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။**

### သမနုယုဉ္ဇာပနကထာဝဏ္ဏနာ

၃၈၅. **အန္တ** မိတိ အာဏတ္တိယံ ပဉ္စမီအတ္တနောပဒံ။ **လဒ္ဓိံ ပုစ္ဆန္တော** တိ "ကိံ သမဏော ဂေါတမော သံကိလေသဓမ္မေ အနဝသေသံ ပဟာယ ဝတ္တတိ, ဥဒါဟု ပရေ ဂဏာစရိယာ, တေ ဝါ အတ္တနော လဒ္ဓိံ ဝဒေဟီ"တိ ဧဝံ ပဋိညာတံ သိဒ္ဓန္တံ ပုစ္ဆန္တော။ **ကာရဏံ ပုစ္ဆန္တော** တိ "သမဏောဝ ဂေါတမော သံကိလေသဓမ္မေ အနဝသေသံ ပဟာယ ဝတ္တတီ"တိ ဝုတ္တေ "ကာရဏေနပိ ဧတမတ္ထံ ကထယာ"တိ ဧဝံ ဟေတုံ ပုစ္ဆန္တော။ **ဥဘယံ ပုစ္ဆန္တော** တိ "ကြဒံ နာမေတ္ထ ကာရဏ"န္တိ ကာရဏံ ဝတွာ ပဋိညာတေ အတ္ထေ သာဓိယမာနေ အနွယတော, ဗျတိရေကတော စ ကာရဏံ သမတ္ထေတုံ သဒိသာသဒိသပ္ပဘေဒံ ဥပမောဒါဟရဏဒွယံ ပုစ္ဆန္တော။ အပိစ ဟေတုပမောဒါဟရဏဝသေန တိလက္ခဏသမ္ပတ္တိယာ ယထာပဋိညာတေ အတ္ထေ သာဓိတေ သမ္မဒေဝ အနု ပစ္ဆာ ဘာသန္တော နိဂမေန္တောပိ **သမနုဘာသတိ နာမာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **"ဥပသံဟရိတွာ"**တိ ပါဌသေသော။ **"ကိံ တေ"**တိအာဒိ ဥပသံဟရဏာကာရဒဿနံ ။ **ဒုတိယပဒေပီ**တိ "သဗ္ဗေန တ သဗ္ဗ"န္တိ ပဒေပိ။ ဝစနသေသံ, ဥပသံဟရဏာကာရဉ္စ သန္ဓာယ **"ဧသေဝ နယော"**တိ ဝုတ္တံ။

**တမတ္ထ** န္တိ တံ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာနံ အနဝသေသံ ပဟာယ ဝတ္တနသင်္ခါတံ, သမာဒါတဗ္ဗဓမ္မာနံ အနဝသေသံ သမာဒါယ ဝတ္တနသင်္ခါတဉ္စ အတ္ထံ။ **ယောဇေတွာ**တိ အကုသလာဒိပဒေဟိ ယောဇေတွာ။ အကောသလ္လသမ္ဘူတာဒိအတ္ထေန **အကုသလာ စေဝ** တတောယေဝ **အကုသလာတိ စ သင်္ခါတာ, သင်္ခါတ** သဒ္ဒော စေတ္ထ ဉာတတ္ထော, ကောဋ္ဌာသတ္ထော စ ယုဇ္ဇတီတိ အာဟ **"ဉာတာ, ကောဋ္ဌာသံ ဝါ ကတွာ ဌပိတာ"** တိ, ပုရိမေန စေတ္ထ ပဒေန ဧကန္တာကုသလေ ဝဒတိ, ပစ္ဆိမေန တံ သဟဂတေ, တပ္ပဋိပက္ခိယေ စ။ ဧဝဉှိ ကောဋ္ဌာသကရဏေန ဌပနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ အကုသလပက္ခိကဘာဝေန ဟိ ဝဝတ္ထာပနံ ကောဋ္ဌာသကရဏံ။ **အဝဇ္ဇ** သဒ္ဒော ဒောသတ္ထော ဂါရယှပရိယာယတ္တာ, အ-သဒ္ဒဿ စ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိတောတိ အာဟ **"သဒောသာ"**တိ။ **အရိယာ** နာမ နိဒ္ဒောသာ။ ဣမေ ပန အကုသလာ ကထဉ္စိပိ နိဒ္ဒောသာ န ဟောန္တီတိ **နိဒ္ဒောသဋ္ဌေန အရိယာ ဘဝိတုံ နာလံ အသမတ္ထာ။**

၃၈၆-၃၉၂. **“ယ”**န္တိ ဧတံ ကာရဏေ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ ဒသ္သေတိ **“ယေနာ”**တိ ဣမိနာ။ **ယံ တ ပနာ**တိ အသမ္ဘာဝနာဝစနမေတံ, ယံ တ ပန ကိဉ္စီတိ အတ္ထော။ **ပဟာယ ဝတ္တန္တီ**တိ စ အတ္ထဝသာ ပုထုဝစနဝိပရိဏာမောတိ ဝုတ္တံ **“ယံ တ တံ တ အပ္ပမတ္တကံ ပဟာယ ဝတ္တန္တီ”**တိ။ **ဂဏာစရိယာ** စေတ္ထ ပူရဏမက္ခလိအာဒယော။ သတ္ထုပဘာဝတ္တာ သင္ဃသ္သ သင္ဃသမ္ပတ္တိယာပိ သတ္ထုသမ္ပတ္တိ ဝိဘာဝီယတီတိ အာဟ **“သင္ဃ။ပေ။ သိဒ္ဓိတော”**တိ, သာ ပန ပသံသာ ပသာဒဟေတုကာတိ ပသာဒမုခေန တံ ဒသ္သေတုံ **“ပသီဒမာနာပီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထေန ပိ-သဒ္ဒေန အပ္ပသီဒမာနာပိ ဧဝမေဝ န ပသီဒန္တီတိ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ ယထာ ဟိ အန္ဝယတော သတ္ထုသမ္ပတ္တိယာ သာဝကေသု, သာဝကသမ္ပတ္တိယာ စ သတ္ထရိ ပသာဒော သမုစ္စီယတိ, ဧဝံ ဗျတိရေကတော သတ္ထုဝိပတ္တိယာ သာဝကေသု, သာဝကဝိပတ္တိယာ စ သတ္ထရိအပ္ပသာဒောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **“တထာ ဟီ”**တိအာဒိ တဗ္ဗိဝရဏံ။ **သရီရသမ္ပတ္တိ**န္တိ ရူပသမ္ပတ္တိံ, ရူပကာယပာရိပူရိန္တိ အတ္ထော။ ရူပပ္ပမာဏော သတ္တော သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ, **“ဓမ္မဒေသနံ တ သုတ္ဝာ”**တိ ဣဒန္တု ဃောသပ္ပမာဏေ, ဓမ္မပ္ပမာဏေ စ, **“ဘိက္ခူနံ ပနာစာရဂောစရ”** န္တိအာဒိ ပန ဓမ္မပ္ပမာဏေ, လူခပ္ပမာဏေ စ။ အာစာရဂောစရာဒီဟိ ဓမ္မော, သမ္မာပဋိပတ္တိယာ လူခော စ ဟောတိ ။ တသ္မာ ‘‘ဘဝန္တိ ဝတ္တာရော’’တိ ပဌမပဒေ ရူပပ္ပမာဏာ, ဃောသပ္ပမာဏာ, ဓမ္မပ္ပမာဏာ စ, ဒုတိယပဒေ ဓမ္မပ္ပမာဏာဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။ **ကိံဝဏ္ဏူဟော**တိ ကိတ္တကဂဏာတိကော။ ယာ သင္ဃသ္သ ပသံသာတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော, အယမေဝ တ ဟဒ္ဓော။

တတ္ထ ယာ ဗုဒ္ဓါနံ, ဗုဒ္ဓသာဝကာနမေဝ စ ဟာသံသတာ, အညေသဉ္စ တဒဘာဝတော ဇောတိတော, တံ ဝိရတိပ္ပဟာနသံဝရဒ္ဒေသဝသေန နီဟရိတွာ ဒသ္သေန္တော **“အယမဓိပ္ပာယော”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ သေတုဃာတဝိရတိယာ အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တတ္တာ **“သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နတ္ထီ”** တိ ဝုတ္တံ။ အင္ဂသမာပတ္တိဝသေန ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနမတ္တံ, ဝိပဿနာမတ္တဝသေန တဒင်္ဂပ္ပဟာနမတ္တန္တိ ယထာလာဘံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဝိပဿနာမတ္တဝသေနာ** တိ စ ‘‘အနိစ္စ’’န္တိ တ ‘‘ဒုက္ခ’’န္တိ တ ဝိဝိဓံ ဒဿနမတ္တဝသေန, န ပန နာမရူပဝဝတ္ထာနပစ္စယပရိဂ္ဂဏှဟနပုဗ္ဗကံ လက္ခဏတ္တယံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရာနံ သမ္မသနဝသေန။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒော, ဟိ အနတ္တာနုပဿနာ စ ဗာဟိရကာနံ နတ္ထိ။ **ဣတရာနိ** သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိနိဿရဏပ္ပဟာနာနိ **တီဏိ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နတ္ထိ** မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနတ္တာ။ လောကိယပဉ္စသီလတော အညော သဗ္ဗောပိ **သီလသံဝရော,** ‘‘ခမော ဟောတိ သီတဿ ဥဏှဿာ’’တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၄; ၃.၁၅၉; အ. နိ. ၄.၁၁၄) ဝုတ္တော သုပရိသုဒ္ဓော **ခန္တိသံဝရော,** ‘‘ပညာယေတေ ပိဓိယ္ယရေ’’တိအာဒိနာ (သု. နိ. ၁၀၄၁; စူဠနိ. ၆၀) ဝုတ္တော ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒကော မဂ္ဂဉာဏသင်္ခါတော **ဉာဏသံဝရော,** မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ပိဒဟနဝသေန ပဝတ္တော သုပရိသုဒ္ဓော **ဣန္ဒြိယသံဝရော,** ‘‘အနုပ္ပန္နာနံ ပာပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနုပ္ပာဒာယာ’’တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၄၀၃; မ. နိ. ၁.၁၃၅; သံ. နိ. ၅.၈; ဝိဘ. ၂၀၅) ဝုတ္တော သမ္မပ္ပဓာနသင်္ခါတော **ဝီရိယသံဝရော** တိ ဣမံ သံဝရပဉ္စကံ သန္ဓာယ **“သေသံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နတ္ထီ”** တိ ဝုတ္တံ။

**“ပဉ္စ ခော ပနိမေ ဟတိမောက္ခုဒ္ဒေသာ”** တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တသီလဿေဝ ပုန ဂဟဏံ သာသနေ သီလဿ ဗဟုဘာဝံ ဒဿေတွာ တဒေကဒေသေ ဧဝ ပရေသံ အဝဋ္ဌာနဒဿနတ္ထံ။ **“ဥပေါသထုဒ္ဒေသာ”** တိ အဓုနာ ဟဒ္ဓော။ **ပညာယတီ**တိ ပတိဋ္ဌိတဘာဝေန ဟာကဋ္ဌော ဟောတိ, တသ္မာ မယာ ဟိ။ပေ။ နတ္ထီတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သီဟနာဒ**န္တိ သေဋ္ဌနာဒံ, အဘီတနာဒံ ကေနစိ အပ္ပဋိဝတ္တိယတာဒံ။ ယံ ပန ဝဒန္တိ –

‘‘ဥတ္တရသ္မိံ ပဒေ ဗျဂ္ဃ-ပုင်္ဂဝေသဘကုဉ္ဇရ။
သီဟသဒ္ဒူလနာဂါဒျာ၊ ပုမေ သေဋ္ဌတ္ထဂေစရာ’’တိ။

တံ ယေဘုယ္ယဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

## အရိယအဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၉၃. ‘‘အယံ ပန ယထာဝုတ္တော မမ တဒေဝ အဝိပရီတောဝ, တသ္သေဝံ အဝိပရီတဘာဝတော ဣမံ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ အပရပ္ပစ္စယတော ဇာနိတဗ္ဗော’’တိ ဧဝံ **အဝိပရီတဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ။** ဟဋ္ဌိယံ **“အတ္ထိ ကဿပ”** တိအာဒိသု အယံ ယောဇနာ – ယံ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော သာမံယေဝ အတ္တပစ္စက္ခတော ဧဝံ ဉဿတိ ဒက္ခတိ ‘‘သမဏော ဂေါတမော ဝဒန္တော ယုတ္တပတ္တကာလေ တထဘာဝတော ဘူတံ, ဧကံသေန ဟိတာဝဟဘာဝတော အတ္ထံ, ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မံ,

ဝိနယယောဂတော, ပရေသဉ္စ ဝိနယနတော ဝိနယံ ဝဒတီ''တိ, သော မယာ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတ္ဝာ ပဝေဒိတော သ
ကလဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏဘူတော အတ္ထိ ကဿပ မဂ္ဂေါ, တဿ စ အဓိဂမူပာယဘူတာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာတိ, တေန
''သမဏော ဂေါတမော က္လမေ ဓမ္မေ အနဝသေသံ ပဟာယ ဝတ္တတီ''တိအာဒိ နယပ္ပဝတ္တော တအော ဂေါနစိ အသမ္ပ
ကမ္ပိတော ယထာဘူတ သီဟနာဒေါတိ ဒဿေတိ။ **ဒက္ခတိ** တိ စေတ္ထ ဿတိ-သဒ္ဒေန ပဒသိဒ္ဓိ ''ယတ္ရ ဟိ နာမ သာ
ဝကော ဧဝရူပံ ဉဿတိ တ ဒက္ခတိ တ သက္ခိ ကရိဿတီ''တိအာဒီသု ဝိယ။

''ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီ''တိအာဒိ သုတ္တပဒေသု (အ. နိ. ၃.၁၃၄) ဝိယ **စ မဂ္ဂဉ္စ ပဋိပဒ**
**ဉ္စ ဂေါတော ကတ္ဝာ ဒဿေန္တော။ ''အယမေတ''**တိ သာဝဏရဏဝစနံ မဂ္ဂဿ ပုထုဘာဝပဋိက္ခေပတ္ထံ, သဗ္ဗ
အရိယသာဓာရဏဘာဝဒဿနတ္ထံ, သာသနေ ဟာကဋ္ဌဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ။ တေနာဟ ''ဧကာယနော အယံ ဘိက္ခဝေ
မဂ္ဂေါ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. ၁.၁၀၆; သံ. နိ. ၅.၃၆၇, ၃၈၄)။

''ဧသေဝ မဂ္ဂေါ နတ္ထညော, ဒဿနဿ ဝိသုဒ္ဓိယာ''တိ, (ဓ. ပ. ၂၇၄) –

''ဧကာယနံ ဇာတိခယန္တဒဿီ၊
မဂ္ဂံ ပဇာနာတိ ဟိတာနုကမ္ပီ။
ဧတေန မဂ္ဂေန အတရိံ သု ပုဗ္ဗေ၊
တရိဿန္တိ ယေ စ တရန္တိ ဩဃ''န္တိ။ (သံ. နိ. ၅.၃၈၄၊ ၄၀၉; စူဠနိ. ၁၀၇၊ ၂၁၁; နေတ္တိ. ၁၇၀) စ –

သဗ္ဗေသု စေဝ သုတ္တပဒေသေသု, အဘိဓမ္မပဒေသေသု (ဝိဘ. ၃၅၅) စ ဧကောတယံ မဂ္ဂေါ ဟာကဋ္ဌောတိ။

## တပောပက္ကမကထာဝဏ္ဏနာ

၃၉၄. တပောယေဝ ဥပက္ကမိတဗ္ဗတော, အာရဘိတဗ္ဗတော **တပောပက္ကမာ** တိ အာဟ **''တပာရမ္ဘာ''** တိ, အာရ
မ္ဘနဋ္ဌေတ္ထ တပကရဏမေဝတိ ဒဿေတိ **''တပောကမ္မာနီ''** တိ က္လမိနာ။ **သမဏကမ္မသင်္ခာတာ** တိ သမဏေဟိ က
တ္တဗ္ဗကမ္မသညိတာ။ **ဗြာဟ္မဏကမ္မသင်္ခာတာ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **နိစ္စောလော** တိ နိဿဋ္ဌစောလော သ
ဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပဋိက္ခိတ္တစောလော။ စေလံ, စောလောတိ စ ပရိယာယဝစနံ။ ကောစိ ဆိန္နဘိန္နပဋ္ဋပိလောတိကခရောပိ ဒ
သန္တယုတ္တဿ ဝတ္ထဿ အဘာဝတော ''နိစ္စောလော''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘေယျာတိ တံ နိဝတ္တေတုံ **''နဂ္ဂ**
**ဂေါ''**တိ ဝုတ္တံ, နဂ္ဂိယဝတသမာအနေန သဗ္ဗထာ နဂ္ဂေါတိ အတ္ထော။ လောကိယကုလပုတ္တာစာရဝိရဟိတတာဝ ဝိသ္ဝ
သဋ္ဌာစာရတာတိ ဒဿေတိ **''ဥစ္စာရကမ္မာဒီသူ''** တိအာဒိနာ။ ကထံ ဝိရဟိတောတိ အာဟ **''ဌိတကောတ''**တိအာဒိ, က္လဒ
ဉ္စ နိဒဿနမတ္တံ ဝမိတ္ဝာ မုခဝိက္ခာလနာဒိအာစာရဿပိ တေန ဝိဿဋ္ဌတ္တာ။ **အပလိခတီ**တိ ဉဒကေန အဓောဝန
တော အပလိဟတိ။ သော ကိရ ဒဏ္ဍကံ ''သတ္တော''တိ ပညပေတိ, တသ္မာ တံ ပဋိပဒံ ပူရေန္တော ဧဝံ ကရောတီတိ ဝုတ္ဝ
တံ **''ဥစ္စာရံ တ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အပလိခတီ**တိ အပကာသတိ။

''ဟေဝိ ဘဒန္တော''တိ ဝုတ္တေ ဉပဂမနသင်္ခာတော ဝိဓိ **ဟေဝိဘဒ္ဒန္တော,** တံ စရတီတိ **ဟေဝိဘဒ္ဒန္တိကော** , ရုဋ္ဌ္ဝဟိ
သဒ္ဒေန စေတ္ထ တဒ္ဓိတသိဒ္ဓိ ယထာ ''ဟေဝိပဿိကော''တိ, (မ. နိ. ၁.၇၄) တပ္ပဋိက္ခေပေန **နဟေဝိဘဒ္ဒန္တိကော,** တ
ဒေဝတ္ထံ ဒဿေတိ **''ဘိက္ခာဂဟဏတ္ထ''** န္တိအာဒိနာ။ **န ဧတီ**တိ န အာဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ **နတိဋ္ဌဘဒ္ဒန္တိကော** တိ ဧတ္ဝ
ထာပိ။ သမဏေန နာမ သယံဝစနကရေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ, န ပရဝစနကရေနာတိ အဓိပ္ပာယေန **တဒုဘယမ္ပိ။ပေ.။ န ကရော**
**တိ။ ပုရေတရန္တိ** တံ ဌာနံ အတ္တနာ ဥပဂမနတော ပဌမတရံ, တံ ကိရ သော ''ဘိက္ခုနာ နာမ ယာဒိစ္ဆကီ ဧဝ ဘိက္ခာ ဂဟေ
တဗ္ဗာ''တိ အဓိပ္ပာယေန န ဂဏှ္ဝာတိ။ **ဥဒ္ဒိဿကတံ** ပန ''မမ နိမိတ္တဘာဝေန ဗဟူ ခုဒ္ဒကာ ဟဏာ သင်္ဃာဋ္ဋမာပာ
ဒိတာ''တိ အဓိပ္ပာယေန နာဓိတသေတိ။ **နိမန္တနမ္ပိ** ''ဧဝံ တေသံ ဝစနံ ကတံ ဘဝိဿတီ''တိ အဓိပ္ပာယေန န သာဒိ
ယတိ။ **ကုမ္ဘီ** တိ ပက္ကဘိက္ခာပက္ခိတ္တကုမ္ဘော။ **ဥက္ခလီ** တိ ဘိက္ခာပစနကုမ္ဘော။ **ပစ္ဆီ** တိ ဘိက္ခာပက္ခိတ္တပိ
ဋ္ဌကံ။ **တတောပီ**တိ ကုမ္ဘီကဠောပိတောပိ။ **ကုမ္ဘီ** အာဒီသုပိ သော သတ္တသညီတိ အာဟ **''ကုမ္ဘီကဠောပိယော''** တိအာဒိ။
**''အယံ မ''**န္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **အန္တရ** န္တိ ဥဘိန္နမန္တရာဋ္ဌံ။

**ကဗဠင္ကရာယော** တိ အာလောပဿ အန္တရာယော။ ဇွော္တာပိ သော သတ္တသည။ **ပုရိသန္တရဂတာယာ** တိ ပုရိသ သမီပဂတာယ။ **ရတိအန္တရာယော** တိ ကာမရတိယာ အန္တရာယော။ ကမသဘာကဒိဝသေန သင်္ဂမ္မ ကိတ္တေန္တိ တေ သွာတိ **သံကိတ္တိ။** တထာ သံဟဋ္ဌတဏ္ဍုလာဒိသဉ္စယော တေန ကတဘတ္တမိဓာဓိပ္ပေတန္တိ ဝုတ္တံ **"သံကိတ္တေတ္ တ ကတဘတ္တေသူ"**တိ။ မဇ္ဈိမနိကာယေ **မဟာသီဟနာဒသုတ္တန္တဋီကာယံ** ပန အာစရိယေနေဝ ဇဝံ ဝုတ္တံ "သံကိတ္တ ယန္တိ တောယာတိ **သံကိတ္တိ,** ကမတသီဟိ သမုဒယဝသေန ကိရိယမာနကိရိယာ, တွေ ပန ဘတ္တသံကိတ္တိ အဓိပ္ပေ တာတိ အာဟ 'သံကိတ္တေတ္တ ကတဘတ္တေသူ'တိ"။ ဣဒံ ပန တဿ ဥက္ကဋ္ဌပဋိပဒါတိ ဒဿေတိ **"ဥက္ကဋ္ဌ ဌော"**တိအာဒိနာ။ ယထာ စေတ္တ, ဇဝံ "နဟောိဘဒ္ဒန္တိကော"တိအာဒီသုပိ ဥက္ကဋ္ဌပဋိပဒါဒဿနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သာသင္ဒ** အေ သုနခပရိယာယော။ **တဿာ** တိ သုနခဿ။ **တတ္ထ** တိ တသ္မိံ ဌာနေ။ **သမူဟသမူဟစာရိနီ**တိ သင်္ဃသင်္ဃစာရိ နီ။ **မနုဿာ** တိ ဝေယ្យာဝစ္စကရမနုဿာ။

**သောဝီရကန္တိ** ကဥ္ဇိကံ။ "လောဏသောဝီရက"န္တိ ကေစိ, တဒယုတ္တမေဝ, "သဗ္ဗသဿသမ္ဘာရေဟိ ကတ"န္ တိ ဝုတ္တတ္တာ။ လောဏသောဝီရကဥ္ဟိ သဗ္ဗမစ္ဆမံသပုပ္ဖဖလာဒိသမ္ဘာရကတံ။ **သုရာပာနမေဝ**တိ မဇ္ဇလက္ခဏပ ပတ္တာယ သုရာယ ပာနမေဝ။ မေရယမ္ပေတ္တ သင်္ဂဟိတံ လက္ခဏဟာရေန, ဧကသေသနယေန ဝါ။ **သဗ္ဗေသုပိ** တိ သာ ဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇေသုပိ ကဥ္ဇိကသုရာဒီသု။ ဧကာဂါရိကော ဘိက္ခာစရိယာယ ဥပဂစ္ဆတီတိ **ဧကာဂါရိကော။ နိဝတ္တတီ** တိ ပ စ္စာဂစ္ဆတိ, သတိ ဘိက္ခာလာဘေ တဒုတ္တရိ န ဂစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧကာလောပေနေဝ ဝတ္တတီတိ **ဧကာ လောပိကော။** ဒီယတိ တောယာတိ **ဒတ္တိ,** ဒဝတ္တိအာလောပမတ္တဂ္ဂဟိ ခုဒ္ဒကံ ဘိက္ခာအနဘာဇနံ။ တေနာဟ **"ခုဒ္ဒ ကပာတီ"**တိ။ **အဂ္ဂဘိက္ခ** န္တိ အနာမဋ္ဌဘိက္ခံ, သမာဘိသင်္ခတတာယ တ ဥတ္တမဘိက္ခံ။ အဘုဥ္ဇနဝသေန ဧကော ဟော တေဿာတိ **ဧကာဟိကော,** အာဟာရော, တံ အာဟာရံ အာဟာရေတီတိ အတ္တော။ သော ပန အတ္ထတော ဧကဒိ ဝသလင်္ဃကောတိ ဝုတ္တံ **"ဧကဒိဝသန္တရိက"**န္တိ။ သေ နယော **"ဒွတာဟိက"**န္တိအာဒီသုပိ။ အပိစ ဧကာဟံ အဘုဥ္ဇိတ္ တ ဧကာဟံ ဘုဥ္ဇနံ, ဧကာဟတရော တ **ဧကာဟိကံ။** ဒွီဟံ အဘုဥ္ဇိတ္တတ ဒွီဟံ ဘုဥ္ဇနံ, ဒွီဟတရော တ **ဒွတာဟိကံ။** သေ သဒွဝယေပိ အယံ နယော။ ဥက္ကဋ္ဌော ဟိ ပရိယာယဘတ္တဘောဇနိကော ဒွီဟံ အဘုဥ္ဇိတ္တတ ဧကာဟမေဝ ဘုဥ္ဇတိ။ ဇဝံ သေသဒွဝယေပိ။ **မဇ္ဈိမာဂမဋီကာယံ** ပန "ဧကာဟံ အန္တရဘူတံ တေဿ အတ္ထီတိ ဧကာဟိကံ။ သေသပဒေသုပိ သေ နယော"တိ ဝုတ္တံ။ "ထေရာ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုနိယော ဩဝဒန္တိ ပရိယာယေနာ"တိအာဒီသု ဝိယ တရတ္တော **ပရိယာယ** သဒ္ဒော။ **ဧကာဟတရေနာ**တိ ဧကာဟိကတရေန။ "ဧကာဟိက"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တဝိဓိမေဝ ပဋိဟဋ္ဌိယာ ပဝတ္တဘာဝေန ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိယံ "ဣတိ ဧဝရူပ"န္တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၃၉၅. **သာမာကော** နာမ ဧကဓညော။ **သယံဇာတာ ဝီဟိဇာတီ**တိ အရောပိမဝီဟိဇာတိ။ ယဒေဝ "ဝီဟိ"တိ ဝဒန္တိ။ **လိခိ တွတ**တိ ကသိတ္တတ။ **သိလေသောပီ**တိ ကဏိကာရာဒိရုက္ခနိယျာသောပိ။ **ကုဏ္ဍက** န္တိ တနုတရံ တဏ္ဍုလသကလံ, တ ဏ္ဍုလခဏ္ဍကန္တိ အတ္တော။ ဩဒနေန ကတံ ကဥ္ဇိယံ **ဩဒနကဥ္ဇိယံ။** "တသိတကေန ပိညာကေန နဟာယေယ္ယ ယာ"တိအာဒီသု (ပာစိ. ၁၂၀၃) ဝိယ **ပိညာက** သဒ္ဒော တိလပိဋ္ဌပရိယာယော။ ယထာဟ "ပိညာကံ နာမ တိလပိဋ္ဌံ ဝုစ္စ တီ"တိ။ "တရုဏကဒလိက္ခန္ဓမေဝ ပိညာက"န္တိ ကေစိ, န ဂဟေတဗ္ဗမေတံ ကတ္ထစိပိ တထာ အဝစနတော။

၃၉၆. သဏေဟိ သဏတကေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတာနိ **သာဏာနိ,** အညေဟိ မိဿကာနိ သာဏာနိ ဧဝ **မသာဏာနိ** နိရုတ္ တိနယေန, န ဆဗ္ဗိဝရပရိယာယန္ဒာနိ ဘင်္ဂါနိ။ ကေစိ ပန "မသာဏာနိ နာမ စောဠဝိသေသာနီတိ ပရိကပ္ပေတ္တတ မဿက စောဠာနီ"တိ ပဌန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ ဟေရာဏေဟိ တထာ အဝုတ္တတ္တာ။ **ဧရကတိဏာဒီနီ**တိ ဇွတ္တ **အာဒိ**သဒ္ဒေန အက္ကမကစိကဒလိတကာဒီနံ သင်္ဂဟော, ဧရကာဒီဟိ ကတာနိ ဟိ ဆတနိ လာမကာနိ ဒုဿာနီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္ တိ။ **ဆဝ**သဒ္ဒော ဟေတ္ထ ဟီနတစကော, ပုရိမဝိကပ္ပေ ပန မတသရီရတစကော။ **ဆဥ္ဍိတနန္တကာနိ** တိ ဆဥ္ဍိတပိလော တိကာနိ။ အဇိနဿေဒန္တိ **အဇိနံ,** ပကတိအဇိနမိဂစမ္မံ, တဒေဝ မဇ္ဈေ ဖာလိတကဋ္ဌေ, အဇိနဿ ခိပံ ဖာလိတမုပမုန္ တိ **အဇိနက္ခိပံ** ။ "သခုရကန္တိပိ ဝဒန္တီ"တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅၅) **ပပဉ္စသူဒနိယံ** ဝုတ္တံ, ဒုဝိန္နံ တိဏ္ဏံ တ သမုဒိတဥ္ စေ, အဇိနက္ခိပန္တိ တေသမဓိပ္ပာယော။ **ဝိနယသံဝဏ္ဏနာသု** ပန "အဇိနမေဝ အဘေဒတော **အဇိနက္ခိပ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ကန္ဒိတ္တတ** တိ ဥဇ္ဇုဝုဇ္ဇုဝေန ကန္ဒိတ္တတ။ **"ဂန္ထေတွတ"** တိပိ ဟဒဿော, ဝင္ဂေတွတ ဗန္ဓိတ္တတတိ အတ္တော။ ဖဝဠဟိ ဖ လကစီရေ နိဒဿနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ **ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တ** န္တိ အဇိတတဒဿ ပဋိက္ခိတ္တတရဘာဝေ ဥပမာဒဿနတ္ ထံ ယဒေဝ ကေသကမ္ဗလံ သန္ဓာယ **အင်္ဂုတ္တရာဂမေ** (အ. နိ. ၃.၁၃၈) ဝုတ္တံ။

**တန္တာဝုတာနီ** တိ တန္တံ့ ပသာရေတွာ ဌိတာနိ။ **ပဋိကိဌ္ဌော** တိ ဟီနော။ ကသ္မာတိ ဝုတ္တံ **"ကေသကမ္ဗလော"**တိအာဒိ။ ဟဋ္ဌိယံ **ဥဇ္ဇင္ဂကော"** တိ ဇေတ္ထ "ဥဒ္ဓံ ဌိတကော"တိ အတ္တော **မဇ္ဈိမာဂမဋ္ဌကထာယံ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၁၅) ဝုတ္တော။ **ဥဇ္ဇ** သဒ္ဒော ဟိ ဥပရိအတ္ထေ နေပာတိကော ယထာ "ဥဇ္ဇ ဇာဏုမဏ္ဍလ"န္တိ။ အနေကပရိမာဏာ, ဟိ နိပာတာ, အနေကတ္ထာ စ။

မိစ္ဆာတပါယာမဝသေနေဝ ဥက္ကုဋိကဝတာနုယောဂေတိ အာဟ **"ဥက္ကုဋိကဝီရိယံ အနုယုတ္တော"** တိ။ န ကေဝလံ နိသိန္နောယေဝ ဥက္ကုဋိကော, အထ ခေါ **ဂစ္ဆန္တောပိ။ပေ.။ ဂစ္ဆတိ။ အယကဏ္ဍကေ** တိ အယောမယကဏ္ဍကေ။ **ပကတိကဏ္ဍကေ** တိ သလာကကဏ္ဍကေ။ ဥစ္စဘူမိယံ **ထဏ္ဍိလ** သဒ္ဒောတိ ဝုတ္တံ **"ဥစ္စေ ဘူမိဋ္ဌာနေ"** တိ။ အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – **ထဏ္ဍိလ** န္တိ သမာပကတိဘူမိ ဝုစ္စတိ "ပတ္တဏ္ဍိလေ ဟတုရဟောသီ"တိအာဒီသု ဝိယ။ အမရကောသေပိ ဟိ **နိဃဏ္ဍုသတ္ထေ** ဝုတ္တံ "ဝေဒီ ပရိက္ခတာ ဘူမိ, သမေ ထဏ္ဍိလံ စာတုရေ"တိ (သတ္တရသမ ဝဂ္ဂေ ၁၈ ကထာယံ) တသ္မာ ထဏ္ဍိလေ အနန္တရဟိတာယ ပကတိဘူမိယံ သေယ္ယမ္ပိ ကပ္ပေတီတိ အတ္တော။ ယံ သန္ဓာယ တတ္ထေဝ **နိဃဏ္ဍုသတ္ထေ** ဝုတ္တံ "ယော ထဏ္ဍိလေ ဝတ ဝသာ, သေတေ ထဏ္ဍိလသာယိ သော"တိ (သတ္တရသမဝဂ္ဂေ ၄၄ ကထာယံ) ရဇော ဇေ ဇလ္လံ မလီနံ **ရဇောဇလ္လံ။** တေန ဝုတ္တံ **"သရီရ"**န္တိအာဒိ။ **လဒ္ဓံ အာသန** န္တိ နိသီဒိတုံ ယထာလဒ္ဓမာသနံ။ **အကောပေတွာ**တိ အညတ္ထ အနုပဂန္တွာ။ တထာ စာဟ **"တတ္ထေဝ နိသီဒနသီလော"**တိ။ ဇဝံ နိသီဒန္တော ဟိ တံ အကောပေန္တော နာမ ဟောတိ။ စတူသု မဟာဝိကဋေသု ဂူထမေဝိဓာဓိပ္ပေတန္တိ ဝုတ္တံ **"ဂူထံ ဝုစ္စတိ"** တိ။ တဉှိ အာသယဝသေန ဝိရူပံ ကဋ္ဌတ္တာ **"ဝိကဋ္ဌ"**န္တိ ဝုစ္စတိ။ **သာယံ တတိယ**န္တိ သာယန္ဟသမယသင်္ခာတံ တတိယသမယံ။ **အဿ** တိ ဥဒကောရောဟနာနုယောဂဿ။ ဟတောပဒမိဝ သာယံပဒံ နေပာတိကံ ။ အနုသာရလောပေန ပန **"သာယတတိယက"**န္တိပိ ဟဍ္ဍော ဒိဿတိ။

တွေ စ "အစေလကော ဟောတိ"တိအာဒီနိ ယာဝ "ထုသောဒကံ ပိဝတိ"တိ တောနိ ဝတပဒာနိ ဧကတရာနိ, "ကောကရိကော တ ဟောတိ"တိအာဒီနိ ပန နာနာတရာနိ, နာနာကာလိကာနိ တ။ တထာ "သာကဘက္ခော တ ဟောတိ"တိအာဒီနိ, "သာဏာနိပိ ဓာရေတိ, မသာဏာနိပိ ဓာရေတိ"တိအာဒီနိ စ။ တထာ ဟေတ္တ တ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ, ပိ-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏဉ္စ ကတံ။ ပိ-သဒ္ဒောပိ က္လစ ဝိကပ္ပတ္တော ဇဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပုရိမေသု ပန ဝတပဒေသု တဒုဘယမ္ပိ န ကတံ, ဇဝဉ္စ ကတွာ "အစေလကော ဟောတိ"တိ ဝတွာ "သာဏာနိပိ ဓာရေတိ"တိအာဒိဝစနဿ, "ရဇောဇလ္လဓရောပိ ဟောတိ"တိ ဝတွာ "ဥဒကောရောဟနာနုယောဂမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ"တိ ဝစနဿ စ အဝိရောဓော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။ အထ တ ကိမေတ္ထ အဝိရောဓစိန္တာယ။ ဥမ္မတ္တကပစ္ဆိသဒိသော ဟိ တိတ္ထိယတဒေါ။ အပိစ "အစေလကော ဟောတိ"တိ အာရဘိတွာ တပ္ပသင်္ဂေန သဗ္ဗမ္ပိ အညမညဝိရောဓမေဝ အတ္တကိလမထာနုယောဂံ ဒဿေန္တေန တေန အစေလကဿပေန "သာဏာနိပိ ဓာရေတိ"တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

## တပေါပက္ကမနိရတ္ထကတာဝဏ္ဏနာ

၃၉၇. **သီလသမ္ပဒါဒီဟိ** တိ သီလသမ္ပဒါ, သမာဓိသမ္ပဒါ, ပညာသမ္ပဒါတိ က္လမာဟိ လောကုတ္တရာဟိ သမ္ပဒါဟိ။ **ဝိနာ**တိ ဝိရဟိတတ္တာ, ဝိနာ တ တာဟိ န ကအစိပိ သာမညံ တ ဗ္ရဟ္မညံ တ သမ္ဘဝတိ, တသ္မာ တေသံ တပေါပက္ကမာနံ နိရတ္ထကတံ ဒဿေန္တောတိ သဟဋ္ဌသေသယောဇနာ။ **အောသဝေရဝိရဟိတ**န္တိ အောသသင်္ခါတဝေရတော ဝိရဟိတံ။ က္လဒဉှိ အောသဿ မေတ္တာယ ဥဇုပဋိပက္ခတော ဝုတ္တံ။ ယံ ပန အာစရိယေန ဝုတ္တံ "အောသဂ္ဂဟဏေန တ သဗ္ဗေပိ ဈာနပဋိပက္ခာ သံကိလေသဓမ္မာ ဂဟိတာ။ ဝေရဂ္ဂဟဏေန ပစ္စတ္ထိကဘူတာ သတ္တာ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ အောသရဟိတံ, တဒဂ္ဂေန ဝေရရဟိတ"န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၃၉၇), တဒေတံ ဟဋ္ဌိယံ ဝေရသဒ္ဒဿေဝ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ, အဋ္ဌကထာယဉ္စ တဒတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ အောသသဒ္ဒဿ ဝုတ္တတ္တာ ဝိစာရေတဗ္ဗံ။

၃၉၈. **တွေကမတ္တ** န္တိ နဂ္ဂစရိယာဒိမတ္တံ။ ဟကဋ္ဌဘာဝေန ကာယတိ အတ္တံ ဂမေတီတိ **ပကတိ,** လောကသိဒ္ဓ တဒေါ။ တေနာဟ **"ပကတိကထာ သော"**တိ။ "မတ္တာ သုခပရိစ္စာက"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၂၉၀) ဝိယ မတ္တာသဒ္ဒော အပ္ပတ္တံ အန္တောနီတံ ကတွာ ပမာဏတစကောတိ အာဟ **"က္လမိနာ"**တိအာဒိ။ တေန ပန ပမာဏေန ပဟာတဗ္ဗော ဇဝ ပဋိပတ္တိက္ကမော ပကရဏပ္ပတ္တော။ က္လမိနာ "တပေါပက္ကမေနာ"တိ သဒ္ဒန္တရေန တ အဓိဂတောတိ ဒဿေတိ **"ပဋိပတ္တိက္ကမေနာ"** တိ က္လမိနာ။ **တတော**တိ တသ္မာ သာမညဗ္ရဟ္မညဿ အပ္ပမတ္တကေနေဝ ပဋိပတ္တိက္ကမေန

သုဒုက္ကရဘာဝတော။ ဣမံ ဟေတုသမ္ပန္နံ သန္ဓာယ **“ပဒသမ္ဗန္ဓေန သဒ္ဒိ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗတရေသု။

၃၉၉. **အညထာ**တိ ယဒိ အစေလကဘာတဒိနာ သာမညံ တ ဗ္ရဟ္မညံ တ အဘဝိဿ, ဧဝံ သတိ သုဝိဇာနော သမဏော, သုဝိဇာနော ဗြာဟ္မဏော။ ယသ္မာ ပန တုမ္ဟေဟ ဣတော အညထာ သာမညံ, အညထာ ဗ္ရဟ္မညံ ဝဒထ, တသ္မာ ဒုဇ္ဇာနော သမဏော ဒုဇ္ဇာနော ဗြာဟ္မဏောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ဣဒံ သန္ဓာယာဟာ”** တိ။ **တံ ပကတိတဒံ ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ**တိ ယံ ပုဗ္ဗေ ဟာကတိကံ သာမညံ, ဗ္ရဟ္မညဥ္စ ဟဒယေ ဌပေတ္ဝာ တေန အစေလကဿပေန “ဒုက္ကရံ သုဒုက္ကရ”န္တိ ဝုတ္တံ, ဘဂဝတာ စ တမေဝ သန္ဓာယ “ပကတိ ခေါ သော”တိအာဒိ ဘာသိတံ, တမေဝ ဣဓ ဟာကတိက သာမညဗ္ရဟ္မညဝိသယံ ကထံ ပဋိသံဟရိတ္ဝာ။ **သဘာဝတောဝ** ပရမတ္ထတော ဧဝ သမဏဿ, ဗြာဟ္မဏဿ စ ဒုဇ္ဇာနဘာဝံ **အာဝိကရောန္တော ပုနပိ “ပကတိ ခေါ”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ရာပီ**တိ သမဏဗ္ရာဟ္မဏတာဒေပိ။ **ပဒသမ္ဗန္ဓန္**တိ ဟေတုပဒေန သဒ္ဓိံ ပုဗ္ဗာပရတာဃဋ္ဋနသမ္ဗန္ဓံ။

## သီလသမာဓိပညာသမ္ပဒာဝဏ္ဏနာ

၄၀၀-၁. **ပဏ္ဍိတော** တိ ဟေတုသမ္ပတ္တိသိဒ္ဓေန ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော။ **ကထံ ဥဂ္ဂဟေသီ** တိ ပရိပက္ကဉာဏတ္တာ ဃဋ္ဋေ ပဒီပေန ဝိယ အဗ္ဘန္တရေ သမုဇ္ဇလန္တေန ပညာဝေယျတ္တိယေန တတ္ထ တတ္ထ ဘဂဝတာ ဒေသိ တမတ္ထံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော တံ ဒေသနံ ဥပဓာရေသိ။ ယသ္မာ ဥဂ္ဂဟေသိ, တသ္မာ။ပေ။ ဝိဒိတ္ဝာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **တသ္သ စာ**တိ ယော အစေလကော ဟောတိ, ယာဝ ဥဒကောရောဟနာနုယောဂမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ, တဿ စ။ တဿ စေတိ တ ပဒဒွေအေ, အဘာဝိတာ အသန္တိကတာ ဟောတိ စေတိ ယောဇနာ။ **တာ သမ္ပတ္တိယော ပုစ္ဆာမိ,** ယာဟိ သမဏော စ ဗြာဟ္မဏော စ ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **သီလသမ္ပဒါဒိဝိဇာနနတ္ထ** န္တိ သီလသမ္ပဒါဒိဝိဇာနနဟေတု။ “ကသ္မာ ပုစ္ဆတီ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ **အထ-**သဒ္ဒော စေတ္ထ ကာရဏော။ ဧဝမီဒိသေသု။ **သီလသမ္ပဒာယာ** တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော, ဥပလက္ခဏနိဒ္ဒေသော တယံ, တေန “စိတ္တသမ္ပဒာယ, ပညာသမ္ပဒာယာ”တိ ပဒဒွယံ သင်္ဂဏှာတိ။ တေနာဟ “သီလစိတ္တပညာသမ္ပဒာဟိ အညာ”တိ။ ဣမေဟိ စ အသေက္ခသီလာဒိက္ခန္ဓတ္တယံ သင်္ဂဟိတန္တိ ဝုတ္တံ **“အရဟတ္တဖလမေတ”** တိ။ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေတိ **“အရဟတ္တဖလပရိယောသာန”** န္တိအာဒိနာ။ ဣဒဥ္စ ဟိ ကာကောလောကနမိဝ ဥဘယာပေက္ခဝစနံ။

## သီဟနာဒကထာဝဏ္ဏနာ

၄၀၂. **အနုတ္တရ** န္တိ အနညသာဓာရဏတာယ, အနညသာဓာရဏတ္တဝိသယတာယ စ အနုတ္တရံ။ **မဟာသီဟနာဒ** န္တိ မဟန္တံ ဗုဒ္ဓသီဟနာဒံ။ အတိဝိယ အစ္စန္တဝိသုဒ္ဓတာယ **ပရမဝိသုဒ္ဓံ။ “ပရမ** န္တိ ဥက္ကဋ္ဌံ။ တေနာဟ ‘ဥတ္တမ’န္တိ” အာစရိယေန ဝုတ္တံ, ဥက္ကဋ္ဌပရိယာယော စ **ပရမ**သဒ္ဒော အတ္ထီတိ တဿာဓိပ္ပာယော။ **သီလမေတ**တိ လောကိယ သီလမတ္တတ္တာ သီလသာမညမေဝ။ ယထာ အနညသာဓာရဏံ ဘဂဝတော လောကုတ္တရသီလံ သတသနပဋိပက္ခဓမ္မဝိဒ္ဓံသနတော, ဧဝံ လောကိယသီလမ္ပိ အနညသာဓာရဏမေဝ တဒနုစ္ဆဝိကဘာဝေန ပဝတ္တတ္တာ။ ဝေဉ္စဟိ “နာဟံ တတ္ထ”တိ ဟဋ္ဌိဝစနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။ “ယာဝတာ ကဿပ အရိယံ ပရမံ သီလ”န္တိ ဣဒံ “သီလဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသန္တိ”တိ ဧတ္ထ အာကာရဒဿနံ။ “ယဒိဒံ အဓိသီလ”န္တိ ဣဒံ ပန “တတ္ထာ”တိ ပဒဒွယေ အနိယမဝစနံ ။ **“ယဒိဒံ အဓိ သီလ”**န္တိ စ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဒုဝိဓမ္ပိ ဗုဒ္ဓသီလံ ဧကေဇ္ဈံ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ, တသ္မာ တ-သဒ္ဒေနပိ ဥဘယ ဿေဝ ပရာမသနန္တိ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ သီလေပိ ပရမသီလေပီ”** တိအာဒိမာဟ။ **သမသမန္တိ** သမေန ဝိသေသနဘူ တေန သီလေန သမန္တိ အတ္ထံ ဝိညာပေတုံ **“မမ သီလသမေန သီလေန မယာ သမ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ **တသ္မိံ သီလေ** တိ ဒုဝိ ဓေပိ သီလေ။ **ဣတိ ဣမန္တိ** ဧဝံ ဣမံ သီလဝိသယံ။ **ပဌမန္တိ** ဥပ္ပတ္တိက္ကမတော ပဌမံ ပဝတ္တတ္တာ ပဌမဘူတံ။

**တပတီ**တိ ကိလေသေ သန္တပ္ပတိ, ဝိဓမေတီတိ အတ္ထော။ **“တဒေတ”**တိ ဣမိနာ တုလျာဓိကရဏသမာသမာဟ။ **ဇိဂုစ္ဆတီ** တိ ဟီဠေတိ လာမကတော ဌပေတိ။ အာရကာ ကိလေသေဟီတိ ကတ္ဝာ **နိဒ္ဒောသတ္တာ အရိယာ။ အာရုဠှ ဝတ္ထုဝသေနာ**တိ အဇ္ဈာရုဠှဝတ္ထုဝသေန။ **ဝိပဿနာဝီရိယသင်္ခာတာ** တိ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တဝီရိယသင်္ခာတာ။ လောကိယမတ္တတ္တာ **တပေဇိဂုစ္ဆာဝ။** မဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ ဝီရိယသင်္ခာတာ တပောဇိဂုစ္ဆာတိ အဓိကာရဝသေ

န သမ္ဘန္ဓော။ သဗ္ဗာကုသလဘာဝတော **ပရမာ နာမ**။ ယထာ ယုဝိနော ဘာဝေ ယောဗ္ဗနံ, ဧဝံ ဇိဂုစ္ဆိနော ဘာဝေ **ဇေဂု စ္ဆံ**။ **ယဒိဒံ အဓိဇေဂုစ္ဆ**န္တိ သီလေ ဝိယ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဒုဝိဓမ္ပိ ဗုဒ္ဓဇေဂုစ္ဆံ။ **တတ္ထာ** တိ ဇေဂုစ္ဆေပိ အဓိဇေဂုစ္ဆေပိ။ **ကမ္မဿကတာပညာ** တိ "အတ္ထိ ဒိန္န်, အတ္ထိ ယိဋ္ဌ"န္တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၄၄၁; ဝိဘ. ၇၉၃) နယပ္ပဝတ္တံ ဉာဏံ။ ယထာဟ **ဝိဘင်္ဂေ** –

> "တတ္ထ ကတရံ ကမ္မဿကတာဉာဏံ, အတ္ထိ ဒိန္နံ, အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ, အတ္ထိ ဟုတံ, အတ္ထိ သုကဋဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော။ပေ။ ဌပေတွာ သစ္စာနုလောမိကံ ဉာဏံ သဗ္ဗာပိ သာသဝါ ကုသလာ ပညာ ကမ္မဿကတာဉာဏ"န္တိ (ဝိဘ. ၇၉၃)။

သဗ္ဗမ္ပိ ဟိ အကုသလံ အတ္တနော ဝာ ဟောတု, ပရဿ ဝာ, န သကံ နာမ။ ကသ္မာ? အတ္ထဘဉ္ဇနတော, အနတ္ထဇနနတော စ။ တထာ သဗ္ဗမ္ပိ ကုသလံ သကံ နာမ။ ကသ္မာ? အနတ္ထဘဉ္ဇနတော, အတ္ထဇနနတော စ။ ဧဝံ ကမ္မဿကဘာဝေ ပဝတ္တာ ပညာ ကမ္မဿကတာပညာ နာမ။ **ဝိပဿနာပညာ** တိ မဂ္ဂသစ္စဿ, ပရမတ္ထသစ္စဿ စ အနုလောမနတော သစ္စာနုလောမိကသညိတာ ဝိပဿနာပညာ, လောကိယမတ္တတော ပညာဝ။ ဣတ္ထိလိင်္ဂဿ နပုံသက လိင်္ဂဝိပရိယာယော ဣဓ **လိင်္ဂဝိပလ္လာသော**။ **ယာယံ အဓိပညာ** တိ သီလေ ဝိယ လောကိယလောကုတ္တရဝသေန ဒုဝိဓာပိ ဗုဒ္ဓပညာ။ **တတ္ထာ** တိ ပညာယပိ အဓိပညာယပိ။ ယထာရဟံ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတဘာဝတော **ဝိမုတ္တိယေဝ နာမ**။ မဂ္ဂဖလဝ သေန ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္ဒနပဋိပ္ပဿမ္ဘနာနိ **သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယော**။ အထ ဝါ သမ္မာဝါစာဒိဝိ ရတီနံ အဓိသီလဂ္ဂဟဏေန, သမ္မာဝါယာမဿ အဓိဇေဂုစ္ဆဂ္ဂဟဏေန, သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ အဓိပညာဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတ တ္တာ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန သမ္မာသင်္ကပ္ပသတိသမာဓယော မဂ္ဂဖလပရိယာပန္နာ **သမုစ္ဆေဒပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ ယော** ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **နိဿရဏဝိမုတ္တိ** ပန နိဗ္ဗာနမေဝ။ **ယာ အယံ အဓိဝိမုတ္တီ** တိ သီလေ ဝုတ္တနယေန ဒုဝိဓာပိ အဓိဝိမုတ္တိ။ **တတ္ထာ** တိ ဝိမုတ္တိယာပိ အဓိဝိမုတ္တိယာပိ။

၄၀၃. ယံ ကိဉ္စိ ဇနဝိဝိတ္တဋ္ဌာနံ **သုညာဂါရ**မိစ္စာဓိပ္ပေတံ။ တတ္ထ နဒန္တေန ဝိနာ အညော ဇနော နတ္ထီတိ ဒဿ သေတုံ **"ဧကကော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌသု ပရိသာသု** တိ ခတ္တိယပရိသာ, ဗြာဟ္မဏဂဟပတိသမဏစာတုမဟာရာဇိ ကတာဝတိံသမာရဗြဟ္မပရိသာတိ ဣမာသု အဋ္ဌသု ပရိသာသု။

တဒတ္ထံ **မဇ္ဈိမာဂမဝရေ မဟာသီဟနာဒသုတ္တပဒေန** (မ. နိ. ၁.၁၅၀) သာဓေန္တော **"စတ္တာရိမာနီ"** တိအာဒိမာ ဟ။ တတ္ထ **ဝေသာရဇ္ဇာနီ** တိ ဝိသာရဒဘာဝ, ဉာဏပ္ပဟာနအန္တရာယိကနိယျာနိကဓမ္မဒေသနာနိမိတ္တံ ကုတောစိပိ အသန္တဿနဘာဝ နိဗ္ဘယဘာဝတိ အတ္ထော။ "ဝေသာရဇ္ဇ"န္တိ ဟိ စတူသု ဌာနေသု သာရဇ္ဇာဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဥပ္ပန္နသောမနဿမယဉာဏဿေတံ နာမံ။ အညေဟိ ပန အသာဓာရဏတံ ဒဿေတုံ **"တထာဂတဿ တထာဂတဝေသာရဇ္ဇာနီ"**တိ ဝုတ္တံ။ "ယထာ တ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓာနံ ဝေသာရဇ္ဇာနိ ပုညုဿယသမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနိ, တထာ အာဂတဝေသာရဇ္ဇာနီ"တိ တ ဒုတိယဿ တထာဂတသဒ္ဒဿ တုလျာဓိကရဏတ္တာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ အယံ အဋ္ဌကထာန ယော။ နေရုတ္တိကာ ပန ဝဒန္တိ "သမာသေ သိဒ္ဓေ သာမညတ္တာ, သညာသဒ္ဒတ္တာ စ တထာ ဝုတ္တ"န္တိ။ **အာသဘံ ဌာန**န္တိ သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဥတ္တမဋ္ဌာနံ။ သဗ္ဗညုတံ ပဋိဇာနနဝသေန အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ, အဋ္ဌပရိသံ ဥပသင်္ကမန္တီတိ ဝါ **အာသဘာ,** ဗုဒ္ဓာ, တေသံ ဌာနန္တိပိ အတ္ထော။

အပိစ ဂဝယော ပုင်္ဂဝ – ဂဝသတဇေဋ္ဌကော **ဥသဘော,** ဂဝသဟဿဇေဋ္ဌကော **ဝသဘော**။ ဝဇသတဇေဋ္ဌကော ဝါ **ဥသဘော,** ဝဇသဟဿဇေဋ္ဌကော **ဝသဘော**။ ဧကကမဓေတ္တေ ဝါ ဇေဋ္ဌော **ဥသဘော,** ဒွီသု ကမဓေတ္တေသု ဇေဋ္ဌော **ဝသဘော,** သဗ္ဗဂဝသေဋ္ဌော သဗ္ဗတ္ထ ဇေဋ္ဌော သဗ္ဗပရိဿယသဟော သေတော ဟသာဒိကော မဟာဘာရ ဝဟော အသနိသတသဒ္ဒေဟိပိ အကမ္ပနီယော **နိသဘော**တိ။ နိသဘောဝ ဣဓ "ဥသဘော"တိ အဓိပ္ပေတော။ ဣဒမ္ပိ ဟိ တဿ ပရိယာယဝစနံ။ ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ,** ဣဒံ ပန အာသဘံ ဝိယာတိ **အာသဘံ**။ ယထေဝ ဟိ နိသဘသင်္ခါ တော ဥသဘော ဥသဘဗလေန သမန္နာဂတော စတူဟိ ပါဒေဟိ ပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ တထာ ဂတောပိ ဒသတထာဂတဗလေန သမန္နာဂတော စတူဟိ ဝေသာရဇ္ဇပါဒေဟိ အဋ္ဌပရိသာပထဝိံ ဥပ္ပီဠေတွာ သဒေဝကေ လောကေ ကေနစိ ပစ္စတ္ထိကေန ပစ္စာမိတ္တေန အကမ္ပိယော အစလဋ္ဌာနေန တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ တိဋ္ဌမာနောဝ တံ အာသ ဘံ ဌာနံ ပဋိဝိဇာနာတိ ဥပဂစ္ဆတိ န ပစ္စက္ခာတိ အတ္တနိ အာရောပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ "အာသဘံ ဌာနံ ပဋိဇာနာတီ"တိ။

**သီဟနာဒံ နဒတီ**တိ “သေဋ္ဌနာဒံ အဘီတနာဒံ နဒတီ”တိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ အထ တ သီဟနာဒသဒိသံ နာဒံ နဒတိ။ အယမတ္ထော ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တေ အာဂတေန **သီဟနာဒသုတ္တေန** (သံ. နိ. ၃.၇၈) ဒီပေတဗ္ဗော။ ယထာ တ သီဟော မိဂရာဇာ ပရိဿယာနံ သဟနတော, ကေဏာမပိ သမတ္တတရဏာဒီနံ ဟနနတော စ “သီဟော”တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ တထာဂတော မုနိရာဇာ လောကဓမ္မာနံ သဟနတော, ပရပ္ပဝါဒာနံ ဟနနတော စ “သီဟော”တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဝုတ္တဿ သီဟဿ နာဒံ နဒတိ။ တတ္ထ ယထာ မိဂသီဟော သီဟဗလေန သမန္နာဂတော သဗ္ဗတ္ထ ဝိသာရဒေါ ဝိဂတလောမဟံသော သီဟနာဒံ နဒတိ, ဧဝံ တထာဂတသီဟော ဒသတထာဂတဗလေန သမန္နာဂတော အဋ္ဌသု ပရိသာသု ဝိသာရဒေါ ဝိဂတလောမဟံသော “ဣတိ ရူပ”န္တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၇၈; အ. နိ. ၈.၂) နယေန နာနာဝိဓဒေသနာဝိလာသသမ္ပန္နံ သီဟနာဒံ နဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ပရိသာသု သီဟနာဒံ နဒတီ”တိ။

**ပဉ္စဟံ အဘိသင္ခရိတ္ဝာ** တိ ဉာတုမိစ္ဆိတံ အတ္ထံ အတ္တနော ဉာဏဗလာနုရူပံ အဘိသင္ခရိတ္ဝာ။ **တင္ခဏညေဝ** တိ ပုစ္ဆိတက္ခဏေယေဝ ဌာနုပ္ပတ္တိကပဋိဘာနေန **ဝိဿဇ္ဇေတိ။** အဇ္ဈာသယာနုရူပံ, အတ္ထဓမ္မာနုရူပဉ္စ ဝိဿဇ္ဇနတော **စိတ္တံ ပရိတောသေတိယေဝ။ အဿာ** တိ သမဏဿ ဂေါတမဿ။ **သောတဗ္ဗံ မညန္တိ** တိ အဋ္ဌက္ခဏဝဇ္ဇိတေန နဝမေန ခဏေန လဒ္ဓမာနတ္တာ “ယံ နော သတ္ထာ သာသတိ, တံ မယံ သောဿာမာ”တိ အာဒရဘာဝဇာတာ **မဟန္တေနေဝ ဉဿာဟေန** သောတဗ္ဗံ သမ္ပဋိစ္ဆိတဗ္ဗံ မညတိ။ **ကလ္လစိတ္တာ မုဒုစိတ္တာ** တိ ပသာဒအဘိဝုဒ္ဓိယာ ဝိဂတုပက္ကိလေသတာယ ကလ္လစိတ္တာ မုဒုစိတ္တာ ဟောန္တိ။ **မုဒ္ဓပ္ပသန္နာ** တိ တုဋ္ဌပ္ပသန္နာ နိရတ္ထကပ္ပသန္နာ။ **ပသန္နာကာရော** နာမ ပသန္နေဟိ ကာတဗ္ဗသက္ကာရော, သော ဒုဝိဓော ဓမ္မာမိသပူဇာဝသေန, တတ္ထ အာမိသပူဇံ ဒဿေန္တော **“ပဏီတာနီ”**တိအာဒိမာဟ။ ဓမ္မပူဇာ ပန ဟဋ္ဌိယမေဝ “တထတ္တာယ ပဋိပဇ္ဇန္တီ”တိ ဣမိနာ ဒဿိတာ။ **တထာဘာဝါယာ**တိ ယထာဘာဝါယ ယဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏဿ အတ္ထာယ ဓမ္မော ဒေသိတော, တထာဘာဝါယ။ တဒေဝတ္ထံ ဒဿေတုံ **“ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိပူရဏတ္ထာယာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ ဟိ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိဿရဏပရိယောသာနာ, သာ စ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ ယာယ အနုပုဗ္ဗိယာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာ, ပဋိပဇ္ဇန္တာနဉ္စ သတိ အဇ္ဈတ္တိကင်္ဂသမတယေ ဧကံသိကာ တဿာ ဟာရိပူရီတိ တံ အနုပုဗ္ဗိံ ဒဿေန္တော **“ကေစိ သရဏေသူ”**တိအာဒိမာဟ။ ယထာ ပူရေန္တာ ပူရေတုံ သက္ကောတိ နာမ, တထာ ပူရဏံ ဒဿေတုံ **“သဗ္ဗာကာရေန ပန ပူရေန္တီ”** တိ ဝုတ္တံ။

**ဣမသ္မိံ ပနောကာသေ** တိ “ပဋိပန္နာ စ အာရာဓေန္တီ”တိ သီဟနာဒကိစ္စဟာရိပူရိဋ္ဌပနေ ဟဋ္ဌိပဒေသေ။ **သမောဓာနေတဗ္ဗာ**တိ သင်္ကလယိတဗ္ဗာ။ **ကေစ္စံ။ပေ။ ပဿာမီတိ ဘဂဝတော ဧကော သီဟနာဒေ** အသာဓာရဏော အညေဟိ အပ္ပဋိဝတ္တိယော သေဋ္ဌနာဒေ အဘီတနာဒေတိ ကတ္ဝာ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ အပရံ တပဿိန္တိ အဓိကာရော။ **ပုရိမာနံ ဒသန္န** န္တိ “ကေစ္စံ တပဿိံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တံ ပဿာမီ”တိ ဝုတ္တသီဟနာဒတော ပဌာယ ယာဝ “ဝိမုတ္တိယာ မယ္ဟံ သဒိသော နတ္ထီ”တိ ဝုတ္တသီဟနာဒ ပုရိမကာနံ ဒသန္နံ သီဟနာဒာနံ, နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ သာမိဝစနံ။ တေနာဟ **“ဧကေကဿာ”** တိ။ **“ပရိသာသု စ နဒတီ”တိ အာဒယော** “ပဋိပန္နာ စ မံ အာရာဓေန္တီ”တိ ပရိယောသာနာ **ဒသ ဒသ** သီဟနာဒာ **ပရိဝါရာ**။ “ကေစ္စံ တပဿိံ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တံ ပဿာမီ”တိ ဟိ သီဟနာဒံ နဒန္တော ဘဂဝါ ပရိသာသု နဒတိ ဝိသာရဒေါ ဟုတ္ဝာ နဒတိ, တတ္ထ စ ပဉ္စဟံ ပုစ္ဆန္တိ, ပဉ္စဟံ ဝိဿဇ္ဇေတိ, ဝိဿဇ္ဇနေန ပရဿ စိတ္တံ အာရာဓေတိ, သုတ္ဝာ သောတဗ္ဗံ မညန္တိ, သုတ္ဝာ စ ဘဂဝတော ပသီဒန္တိ, ပသန္နာ စ ပသန္နာကာရံ ကရောန္တိ, ယံ ပဋိပတ္တိံ ဒေသေတိ, တထတ္တာယ ပဋိပဇ္ဇန္တိ, ပဋိပန္နာ စ မံ အာရာဓေန္တီတိ ဧဝံ ပရိဝါရေတ္ဝာ အတ္ထယောဇနာ သမ္ဘဝတိ။ အယမေဝ နယော သေသေသုပိ နဝသု။

**“ဧဝ”**န္တိအာဒိနာ ယထာဝုတ္တာနံ သီဟနာဒာနံ သင်္ကလယိတ္ဝာ ဒဿနံ။ **တေ ဒသာ**တိ “ပရိသာသု စ နဒတီ”တိ အာဒယော ဒသ သီဟနာဒာ။ **ပုရိမာနံ ဒသန္န** န္တိ ယထာဝုတ္တာနံ မူလဘူတာနံ ပုရိမကာနံ ဒသသီဟနာဒာနံ။ **ပရိဝါရဝသေနာ**တိ မူလိံ ကတ္ဝာ ပစ္စေကံ ပရိဝါရဝသေန ယောဇိယမာနာ **သတံ** သီဟနာဒာ။ **ပုရိမာ စ ဒသာ**တိ မူလမူလိယော ကတ္ဝာ ပရိဝါရဝသေန အယောဇိယမာနာ ပုရိမကာ စ ဒသာတိ ဧဝံ **ဒသာဓိကံ သီဟနာဒသတံ ဟောတိ။ အညသ္မိံ ပန သုတ္တေ** တိ **မဇ္ဈိမာဂမ** စူဠသီဟနာဒသုတ္တာဒိမ္ဟိ (မ. နိ. ၁.၁၃၉) **တေနာ**တိ သင်္ဂါမဟတ္တေန။ မဟာသီဟနာဒတ္တာ **ဣဒံ သုတ္တံ “မဟာသီဟနာဒ”န္တိ ဝုစ္စတိ,** န ပန **မဇ္ဈိမနိကာယေ** မဟာသီဟနာဒသုတ္တမိဝ စူဠသီဟနာဒသုတ္တမုပာဒါယာတိ အဓိပ္ပာယော။

တိတ္ထိယပရိဝါသကထာဝဏ္ဏနာ

၄၀၄. **ပဋိသေဓေတ္ထ**တိ တထာ ဘာတဘာဝဒဿနေန ပဋိက္ခိပိတ္ထ။ ယံ ဘဂဝတ ဟာထိကဝဂ္ဂေ **ဥဒုမ္ဗရိကသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၃.၅၇) ''ကွစ နိဂ္ရောဓ တပဿီ''တိအာဒိနာ ဥပက္ကိလေသဝိဘာဂံ, ဟာရိသုဒ္ဓိဝိဘာဂဉ္စ ဒဿေန္တော သပရိသဿ နိဂ္ရောဓပရိဗ္ဗာဇကဿ ပုရတော သီဟနာဒံ နဒတိ, တံ ဒဿေတုံ **''ဣာအနိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **နဒိတပုဗ္ဗန္တိ** ဥဒုမ္ဗရိကသုတ္တေ အာဂတနယေန ပုဗ္ဗေ နိဂ္ရောဓပရိဗ္ဗာဇကဿ နဒိတံ ။ **တပဇ္ဈဟ္မစာရိ** တိ ဥတ္တမတပစာရီ, တပေန တ ဝီရိယေန ဗ္ရဟ္မစာရီ။ **ဣာဒန္တိ** ''ရာဇဂဟေ။ပေ။ ပဥ္ဟံ အပုစ္ဆိ''တိ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတဝစနံ။ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၀၃) ပန ယထာဝုတ္တံ အဌကထာဝစနမေဝ ပစ္စာမဋ္ဌံ။ ဧတ္တ စ ကာမံ ယအာ နိဂ္ရောဓော ပဥ္ဟမပုစ္ဆိ, ဘဂဝတ စ ဿ ဝိဿဇ္ဇေသိ, န တအာ ဘဂဝတ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ ဝိဟရတိ, ရာဇဂဟသမီပေယေဝ ဥဒုမ္ဗရိကာယ ဒေဝိယာ ဥယျာနေ ဝိဟရတိ တတ္တေဝ တထာ ပုစ္ဆိတတ္တာ, ဝိဿဇ္ဇိတတ္တာ စ, တထာပိ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ ဘဂဝတော ဝိဟာရော န တာဝ ဝိစ္ဆိန္နော, တသ္မာ ဟဋ္ဌိယံ ''တတ္ရ မ''န္တိအာဒိဝစနံ, အဌကထာယဉ္စ ''တတ္ရ ရာဇဂဟေ ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ ဝိဟရန္တံ မ''န္တိအာဒိဝစနံ ဝုတ္တန္တိ ဣမမတ္ထမ္ပိ **''ယံ တံ ဘဂဝတ''**တိအာဒိနာ ဝိညာပေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ''ဂိဇ္ဈကူဋေ ပဗ္ဗတေ''တိ ဣဒံ တတ္ထ ကတဝိဟာရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **''ဂိဇ္ဈကူဋေ မဟာဝိဟာရေ''** တိ ဣမိနာ။ **ဥဒုမ္ဗရိကာယာ** တိ တန္နာမိကာယ။ **ဥယျာနေ** တိ တတ္ထ ကတပရိဗ္ဗာဇကာရာမံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **နိဂ္ရောဓော** နာမ ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော။ **သန္ဓာနော** နာမ ပဥ္စဥပဟာသကသတပရိတရော အနာကမိဥပဟာသကော။ **ကထာသလ္လာပ**န္တိ ''ယဂ္ဃေ ဂဟပတိ ဇာနေယ်ျာသိ, ကေန သမဏော ဂေါတမော သဒ္ဓိံ သလ္လပတီ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၃.၅၃) သလ္လာပကထံ။ **ပရန္တိ** အတိသယတ္တေ နိပါတော။ **ဝိယာ**တိ ပဒပူရဏမတ္တေ ယထာ တံ ''အတိဝိယာ''တိ။ **အန္ဓဗာလ**န္တိ ပညာစက္ခုနာ အန္ဓံ ဗာလဇနံ။ **ယောဂေ**တိ နယေ, ဒုက္ခနိဿရဏူပာယေတိ အတ္ထော။

၄၀၅. **အနေနာ**တိ ဘဂဝတာ။ **ခန္ဓကေ** တိ **မဟာဝဂ္ဂေ** ပဗ္ဗဇ္ဇခန္ဓကေ (မဟာဝ. ၈၆) ယံ ပရိတာသံ ပရိဝသတီတိ ယောဇနာ။ ''ပုဗ္ဗေ အညတိတ္ထိယော ဘူတောတိ **အညတိတ္ထိယပုဗ္ဗော''** တိ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၇၆) **အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရေန** ဝုတ္တံ။ ပဌမံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဂဟေတွာဝ ပရိဝသတီတိ အာဟ **''သာမဏေရဘူမိယံ ဌိတော''**တိ။ **တန္တိ** ဒ္ဒီဟိ အာကာရေဟိ ဝုတ္တံ ပရိတာသံ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇ**န္တိ ''အာကင္ခတိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ, အာကင္ခတိ ဥပသမ္ပဒ''န္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ ပဗ္ဗဇ္ဇဂ္ဂဟဏံ။ ''ဥတ္တရိဒိရတ္တတိရတ္တံ သဟသေယ်ျံ ကပ္ပေယျာ''တိ (ပာစိ. ၅၁) ဧတ္ထ ဒိရတ္တဂ္ဂဟဏံ ဝိယ **ဝစနသိလိဋ္ဌတာဝသေနေဝ ဝုတ္တံ**။ ယသ္မာ ပန သာမဏေရဘူမိယံ ဌိတောနေဝ ပရိဝသိတဗ္ဗံ, န ဂိဟိဘူတေန, တသ္မာ **အပရိဝသိတ္တတယေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇံ လဘတိ။ န ကမပ္ပဝေသနာဒီနီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန နဝေသိယာဝိဓဝထုလ္လကုမာရိကပဏ္ဍကဘိက္ခုနိကေစရတာ, သဗ္ရဟ္မစာရီနံ ကိံ ကရဏီယေသု ဒက္ခာနလသာဒိတာ, ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီသု တိဗ္ဗစ္ဆန္ဒတာ, ယဿ တိတ္ထာယတနတော ဣာဓာဂတော, တဿ အဝဏ္ဏဘဏနေ အတ္တမနတာ, ဗုဒ္ဓါဒီနံ အဝဏ္ဏဘဏနေ အနတ္တမနတာ, ယဿ တိတ္ထာယတနတော ဣာဓာဂတော, တဿ ဝဏ္ဏဘဏနေ အနတ္တမနတာ, ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝဏ္ဏဘဏနေ အတ္တမနတာတိ ဣမေသံ သင္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ပူရေတ္တ္ဗန ပရိဝသိတဗ္ဗ**န္တိ ယအာ ပရိဝသတိ, တအာ ပူရမာနေန ပရိဝသိတဗ္ဗံ။ **အဌဝတ္တပူရဏေနာ** တိ ယထာဝုတ္တာနံ အဋ္ဌန္နံ ဝတ္တာနံ ပူရဏေန။ **ဧတ္တော** တိ ပရိတသေ, ဥပသမ္ပဒာယ တ။ **ဃံသိတ္ဓတ ကောဋ္ဌေတ္တ** တိ အဇ္ဈာသယဝီမံသနဝသေန သုဝဏ္ဏံ ဝိယ ဃံသိတ္ဓတ ကောဋ္ဌေတ္တ။ **ပဗ္ဗဇ္ဇာယာ** တိ နိဒဿနမတ္တံ။ ဥပသမ္ပဒာပိ ဟိ တေန သင္ဂယှတိ။

**''ဂဏမဇ္ဈေ နိသီဒိတ္တ** တိ ဥပသမ္ပဒာကမ္မဿ ဂဏပ္ပဟောနကာနံ ဘိက္ခူနံ မဇ္ဈေ သင္ဃတ္ထေရော ဝိယ တဿ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ နိသီဒိတ္တ''တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၀၅) အာစရိယေန ဝုတ္တံ, ဣာအနိ ပန ဗဟူသုပိ ဟေတ္တကေသု **''တံ နိသီအပေတ္တ''**တိ ကာရိတဝသေန ဟဌော ဒိဿတိ။ အစိရူမုပသမ္ပန္နဿ အဿာတိ **အစိရူပသမ္ပန္နော,** အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ **''ဥပသမ္ပန္နော ဟုတ္တ နစိရမေတ''** တိ အာဟ။ ကာယစိတ္တဝိဝေကာဝ ဣာဓာဓိပ္ပေတာ ဥပဓိဝိဝေကဿ ပဋိပဇ္ဇနာဓိကာရတ္တာတိ ဝုတ္တံ **''ကာယေန စေဝ စိတ္တေန စ''** တိ။ **ဝူပကဋ္ဌော** တိ ဝိဝိတ္တော။ တာဒိသဿ သီလဝိသောဓနေ အပ္ပမာအော အဝုတ္တသိဒ္ဓေါတိ ကမ္မဋ္ဌာနေ အပ္ပမာဒမေဝ ဒဿေတိ။ **ပေသိတစိတ္တော** တိ နိဗ္ဗာနံ ပတိ ပေသိတစိတ္တော, တန္နိန္နော တပ္ပောဏော တပ္ပဗ္ဘာရောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ, ဧဝံဘူတော စ တထာ အနပေက္ခတာယ ဝိဿဇ္ဇိတကာယော နာမာတိ အဓိပ္ပာယမာဝိကာတုံ **''ဝိဿဋ္ဌအတ္တဘာဝေ''** တိ ဝုတ္တံ။ **အတ္တာ** တိ စေတ္ထ စိတ္တံ ဝုစ္စတိ ရူပကာယဿ အဝိသယတ္တာ။ **ယဿာ** တိ အရဟတ္တဖလဿ။ ဇာတိကုလပုတ္တာပိ အာစာရသမ္ပန္နာ ဧဝ အရဟတ္တာဓိဂမာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာပေက္ခာ ဟောန္တီတိ တေပိ ဇာတိကုလပုတ္တေ တေဟေဝ အာစာရကုလပုတ္တေဟိ ဧကသင်္ဂဟေ ကရောန္တော **''အာစာရကုလပုတ္တာ''** တိ အာဟ။ ဣမိနာ ဟိ အာစာရသမ္ပန္နာ ဇာတိကုလပုတ္တာပိ သင်္ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ အာစာရသမ္ပန္နာနမေတာဓိပ္ပေတဘာဝေ စ ''သမ္မဒေဝ''တိ သဒ္ဒန္တ

ရေန ဝိညာယတိ။ “ဩတိဏ္ဏောမှိ ဇာတိယာ”တိအာဒိနာ နယေန ဟိ သံဝေဂပုဗ္ဗိကံ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ သန္ဓာယ “သမ္မဒေတ”တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ “**ဟေတုနာဝ ကာရဏေနေတ**”တိ။ တတ္ထ **ဟေတုနာ**တိ နယေန ဥပာယေန။ **ကာရဏေနေတ**တိ တဗ္ဗိဝရဏဝစနံ ။ **တန္တိ** အရဟတ္တဖလံ။ တဒေဝ ဟိ “အနုတ္တရံ ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာန”န္တိ ဝတ္တုမရဟတိ အညေသံ တထာ အဘာဝတော။ “ယံတံသဒ္ဒာ နိစ္စသမ္ဗန္ဓာ”တိ သဒ္ဒနယေနပိ တဒတ္ထံ ဒဿေတိ “**တဿ ဟိ**”တိအာဒိနာ။ “ယဿတ္ထာယ။ပေ။ ပဗ္ဗဇန္တီ”တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တဿ **တဿ** အရဟတ္တဖလဿ **အတ္ထာယ ကုလပုတ္တာ ပဗ္ဗဇန္တိ,** တသ္မာ အရဟတ္တဖလမိဓာဓိပ္ပေတန္တိ ဝိညာယတီတိ အဓိပ္ပာယော။ နတ္ထိ ပရော ဇနော တထာ သစ္ဆိကရဏေ ပစ္စယော ယဿာတိ **အပရပ္ပစ္စယော,** တံ။ ဥပ-သဒ္ဒော ဝိယ **သံ**-သဒ္ဒောပိ ဓာတုသဒ္ဒာနုဝတ္တကောတိ ဝုတ္တံ “**ပါပုဏိတွာ**”တိ, ပတွာ အဓိဂန္တွာတိ အတ္ထော။ **ဥပ**-သဒ္ဒော တ ဓာတုသဒ္ဒာနုဝတ္တကော, **သံ**-သဒ္ဒော ပန ဓာတုဝိသေသကောတိ အာဟ “**သမ္ပာဒေတွာ**” တိ, အသေက္ခာ သီလသမာဓိပညာယော နိပ္ဖာဒေတွာ, ပရိပူရေတွာတိ အတ္ထော။

**နိဋ္ဌာပေတု** န္တိ နိဂမနဝသေန ပရိယောသာပေတုံ။ “ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ။ပေ။ ဝိဟာသီ”တိ ဣမိနာ ဧဝ ဟိ အရဟတ္တနိကူဋေန ဒေသနာ ပရိယောသာပိတာ, တံ ပန နိဂမေတုံ “**အညတရော။ပေ။ အဟောသီ**”တိ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ **ဝုတ္တံ။** ဧကောဝ ဣမေ **အညတရော,** န ပန နာမဂေါတ္တာဒီဟိ အပာကဋတော။ **အရဟန္တာန**န္တိ ဥဗ္ဗာဟနေ စေတံ သာမိဝစနံ။ တထာ ဥဗ္ဗာဟိတတ္တာ စ တေသမဗ္ဘန္တရောတိ အတ္ထော အာပန္နောတိ အဓိပ္ပာယံ ဒဿေန္တော “**ဘဂဝတော**”တိအာဒိမာဟ။ ကေစိ ပန ဧဝံ ဝဒန္တိ – **အရဟန္တာန**န္တိ စေတံ သမ္ဗန္ဓေယေဝ သာမိဝစနံ, အတော စေတ္ထ သဟ ပါဌသေသေန အဓိပ္ပာယမတ္ထံ ဒဿေတုံ “**ဘဂဝတော**”တိအာဒိ ဝုတ္တန္တိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပ္ပကာသနိယာ မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

မဟာသီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၉. ဟေဠှဟဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## ဟေဠှဟဒပရိဗ္ဗာဇကဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၄၀၆.** ဧဝံ မဟာသီဟနာဒသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ ဟေဠှဟဒသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, မဟာသီဟနာဒသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ ဟေဠှဟဒသုတ္တဘာဝံ ဝါ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ သာဝတ္ထိယန္တိ ဟေဠှဟဒသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ “သာဝတ္ထိယ”န္တိ ဣဒံ သမီပတ္ထေ ဘုမ္မန္တိ ဒဿေတုံ **“သာဝတ္ထိံ ဥပနိဿာယာ”** တိ ဝုတ္တံ, စီဝရာဒိပစ္စယပဋိဗဒ္ဓတာယ ဥပနိဿယံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ဇေတော** နာမ ရာဇကုမာရော, တေန ရောပိတတ္တာ သံဝဍ္ဎိတတ္တာ ပရိပါလိတတ္တာ ဇေတဿ ဝနံ ဥပဝနန္တိ အတ္ထမာဟ **“ဇေတဿ ကုမာရဿ ဝနေ”** တိ။ သုဒတ္တော နာမ ဂဟပတိ အနာထာနံ ပိဏ္ဍဿ အာယကတ္တာ **အနာထပိဏ္ဍိကော။** တေန ဇေတဿ ဟတ္ထတော အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋိသန္ထရဏေန တံ ကိဏိတွာ အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋီဟေဝ သေနာသနံ ကာရာပေတွာ အဋ္ဌာရသဟိရညကောဋီဟေဝ ဝိဟာရမဟံ နိဋ္ဌာပေတွာ ဧဝံ စတုပညာသဟိရညကောဋိပရိစ္စာဂေန သော အာရာမော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိယျာတိတော။ တေနာဟ **“အနာထပိဏ္ဍိကေန ဂဟပတိနာ အာရာမော ကာရိတော”** တိ။ ပုပ္ဖဖလပလ္လဝါဒိဂုဏသမ္ပတ္တိယာ, ဟာဏိနော နိတသဖာသုတာဒိနာ တ ဝိသေသေန ပဗ္ဗဇိတာ တတော တတော အာဂမ္မ ရမန္တိ အနုက္ကဏ္ဌိတာ ဟုတွာ နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ **အာရာမော။** အထ တ ယထာဝုတ္တဂုဏသမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ တတ္ထ ဂတေပိ အတ္တနော အဗ္ဘန္တရေ အာနေတွာ ရမေတီတိ **အာရာမော။**

ဖေဏ္ဍော ယဿ ဟဒေသု ဇာတောတိ **ဟေဠှဟဒော။** ဖေဏ္ဍော ဟေဠှောတိ ဟိ ပရိယာယော။ ပရိဗ္ဗာဇကော ဒုဝိဓော ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော, အစ္ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော စ။ တတ္ထ အစ္ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကောပိ အစေလကော အာဇီဝကောတိ ဒုဝိဓော။ တေသု အစေလကော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ နဂ္ဂေါ, အာဇီဝကော ပန ဥပရိ ကေဝလံ ဝတ္ထံ ဥပကစ္ဆကန္တရေ ပဝေသေတွာ ပရိဟရတိ, ဟေဋ္ဌာ နဂ္ဂေါ။ အယံ ပန ဒုဝိဓောပေသ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော”** တိ, ဝတ္ထစ္ဆာဒနပဗ္ဗဇ္ဇူပဂတတ္တာ ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကသင်္ခံ ဂတောတိ အတ္ထော ။ **ဗြာဟ္မဏမဟာသာလော** တိ မဟာဝိဘဝတာယ မဟာသာရတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏော။ **ဂဏာစရိယော**တိ သာပေက္ခတာယ သမာသော။ **သမယန္တိ** သာမညနိဒ္ဒေသော, ဧကသေသနိဒ္ဒေသော ဝါ, တံ တံ သမယန္တိ အတ္ထော။ **ပဝဒန္တိ** တိ ပကာရတော ဝဒန္တိ, အတ္တနာ အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေန ယထာ တထာ သမယံ ဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ **တာရုက္ခော** တိ တဿ နာမံ။ **ပဘုတိ** သဒ္ဒေန တောဒေယျဇာဏုသောဏိသောဏဒဏ္ဍကူဋဒန္တာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ, **အာဒိ**သဒ္ဒေန ပန ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကာဒိကေ။ **တိန္ဒုကော** နာမ ကာဠကက္ခန္ဓရုက္ခော။ **စီရန္တိ** ပန္တိ။ တိန္ဒုကာ စီရံ ဧတ္ထ သန္တီတိ **တိန္ဒုကစီရော။** တထာ ဧကော သာလာ ဧတ္ထာတိ **ဧကသာလကော။** ဘူတပုဗ္ဗဂတိယာ တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေန္တော **“ယသ္မာ”** တိအာဒိမာဟ။ **ဣတိ ကတွာ**တိ ဣမိနာ ကာရဏေန။ **“တသ္မိံ”** န္တိအာဒိနာ ယထာဟဋံ ဝိဘတ္တိနုဒဿနံ။

အနေကာကာရာနဝသေသဉေယျတ္ထဝိဘာဂတော, အပရာပရုပ္ပတ္တိတော စ ဘဂဝတော ဉာဏံ လောကေ ပတ္ထဋမိဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“သဗ္ဗညုတညာဏံ ပတ္ထရိတွာ”** တိ, ယတော တဿ ဉာဏဇာလတာ ဝုစ္စတိ။ ဝေနေယျာနံ တဒန္တောဂဓဘာဝေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောဝ။ ဝေနေယျသတ္တပရိဂ္ဂဏှနတ္ထံ သမန္နာဟာရေ ကတေ ပဌမံ နေသံ ဝေနေယျဘာဝေနေဝ ဥပဋ္ဌာနံ ဟောတိ, အထ သရဏဂမနာဒိဝသေန ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ ဝီမံသီယတီတိ အာဟ **“ကိန္နု ခော ဘဝိဿတီတိ ဥပပရိက္ခန္တော”**တိ။ **နိရောဓန္တိ** သညာနိရောဓံ။ **နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ** တတော နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနံ သညုပ္ပတ္တိံ။ **သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဉာဏေန သံသန္ဒိတွာ** တိ ယထာ တေ နိရောဓံ, နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာနဉ္စ ဗျာကရိံသု, ဗျာကရိဿန္တိ စ, တထာ ဗျာကရဏဝသေန သံသန္ဒိတွာ။ **ကတိပာဟစ္စယေနာ** တိ ဒွိတီဟတီဟစ္စယေန။ ဟဋ္ဌိယမေဝ ဟိ ဣမမတ္ထံ ဝက္ခတိ။ **သရဏံ ဂမိဿတီ** တိ “သရဏ”မိတိ ဂမိဿတိ။ **“ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော** တိ ဟတ္ထိသာရိနော ပုတ္တော”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၀၆) အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ အဝုနာ ပန **“စိတ္တော ဟတ္ထိသာရိပုတ္တော”** တွေဝဝ ဟဋ္ဌော ဒိဿတိ, စိတ္တော နာမ ဟတ္ထာစရိယဿ ပုတ္တောတိ အတ္ထော။

**သုရတ္တဒုပဋ္ဋ** န္တိ ရဇနေန သမ္မာ ရတ္တံ ဒိဂုဏံ အန္တရဝါသကံ ပရိဝတ္တနဝသေန **နိဝာသေတွာ**။ **“ယုဂန္ဓရပဗ္ဗတံ ပရိက္ခိပိတွာ”**တိ က္ကာဒံ ပရိက္ခပ္ပဝစနံ “တာဒိသော အတ္တိ စေ, တံ ဝိယာ”တိ။ **မေဃဝဏ္ဏ**န္တိ ရတ္တမေဃဝဏ္ဏံ, သဉ္ဈာပဘာနုရဉ္ဇိတမေဃသင်္ကာသန္တိ အတ္ထော။ ပဋ္ဋမေန စေတ္ထ သဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ, ဒုတိယေန ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိံ။ **ဧကံသဝရဂတ**န္တိ တမံသဝရပ္ပဝတ္တံ။ တထာ ဟိ **သုတ္တနိပာတဋ္ဌကထာယံ ဝင်္ဂီသသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** ဝုတ္တံ “ဧကံသန္တိ စ တမံသံ ဟရုပိတွာ ဌိတဿေတံ အဓိဝစနံ။ ယတော ယထာ တမံသံ ဟရုပိတွာ ဌိတံ ဟောတိ, တထာ စီဝရံ ကတွာတိ ဧဝမဿတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော”တိ [သု. နိ. အဋ္ဌ. နိဂြောဓကပ္ပသုတ္တ (ဝင်္ဂီသသုတ္တ) ဝဏ္ဏနာ] တတ္ထ **တေ**န္တိ “ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ”တိ ဝစနံ။ **ယတော**တိ ယထာဝုတ္တဝစနဿ ဟရုပိတွာ ဌိတဿေဝ အဓိဝစနတ္တာ ဧဝမဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပစ္စဂ္ဃ** န္တိ ဧကံ ကတွာ အနဓိဋ္ဌိတကာလေ ဟဒ္ဒေ ကံ မဟဂ္ဃံ, **ပစ္စဂ္ဃံ** တ အဘိနဝံ, အဗ္ဘုဏှေဟ တဒ္ခဏေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ အတ္ထော။ ပုရိမဉ္စေတ္ထ အတ္ထဝိကပ္ပံ ကေစိ န က္ကစ္ဆတိ။ တထာ ဟိ အာစရိယေနေဝ **ဥဒာနဋ္ဌကထာယံ** ဝုတ္တံ “ပစ္စဂ္ဃေတိ အဘိနဝေ, ပစ္စေကံ မဟဂ္ဃတာယ ပစ္စဂ္ဃေတိ ကေစိ, တံ န သုန္ဒရံ။ န ဟိ ဗုဒ္ဓာ ဘဂဝန္တော မဟဂ္ဃံ ပဋိဂ္ဂဏှန္တိ, ပရိဘုဉ္ဇန္တိ စာ”တိ, က္ကဓာပိ တေန ပစ္ဆိမောယေဝ အတ္ထဝိကပ္ပော ဂဟိတော။ အဘိနဝတာယ “ပစ္စဂ္ဃ”န္တိ စ က္ကာဒံ အာဒိတော တထာ လဒ္ဓဝေဟာရေန, အနညပရိဘောဂတာယ စ ဝုတ္တံ, တထာ တ သတ္တု အဓိဋ္ဌာနေန တံ ပတ္တံ သဗ္ဗကာလံ “ပစ္စဂ္ဃ”န္တွေဝ ဝုစ္စတိ။ **သေလမယပတ္တ** န္တိ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာမယံ စတုမဟာရာဇဒတ္တိယံ ပတ္တံ။ အယမေဝ ဟိ ဘဂဝတာ နိစ္စပရိဘုတ္တော ပတ္တော **သမစိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ** ဒီသုပိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၃၇) တထာ ဝုတ္တတ္တာ။

၄၀၇. **အတ္တနော ရုစိဝသေန** အဇ္ဈာသယဝသေန, န ပရေဟိ ဥဿာဟိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **“အတိပ္ပဂေါဘာဝမေဝ ဒိသွာ”**တိ စ က္ကာဒံ ဘူတကထနံ န တာဝ ဘိက္ခာစရဏဝေလာ သမ္ပတ္တာတိ ဒဿနတ္ထံ။ ဘဂဝာ ဟိ တဒါ ကာလဿေဝ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တော “တသနာဘာဂိယာယ ဓမ္မဒေသနာယ ဟေဋ္ဌဟာဒံ အနုဂ္ဂဏှိဿာမိ”တိ။ ဟဋ္ဌိယံ **အတိပ္ပဂေါ ခေါ**တိ ဧတ္ထ **“ပဂေ”**တိ က္ကာဒံ **ကစ္စာယနမတေန** ပ-က္ကစ္စပ္ပသဂ္ဂတော ဩ-ကာရဂ-ကာရာဂမနေ သိဒ္ဓံ။ ပ-သဒ္ဒေါယေဝ ဟာတောအတ္ထံ ဝဒတိ။ အညေသံ ပန သဒ္ဒဝိဒူနံ မတေန ဟာတောပဒမိဝ နေပာတိကံ။ တေနေဝ တတ္ထ တတ္ထ **အဋ္ဌကထာသု** (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁) ဝုတ္တံ “အတိပ္ပဂေါ ခေါတိ အတိဝိယ ဟာတော”တိ။ အပိစ ပဋ္ဌမံ ဂစ္ဆတိ ဒိဝသဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ **ပဂေ**တိ နိဗ္ဗစနံ က္ကမိနာ ဒဿိတံ။ ဒုဝိဓော ခလုသဒ္ဒော ဝိယ ဟိ ပဂေတိ သဒ္ဒော နာမနိပါတောပသဂ္ဂဝသေန တိဝိဓော။ ဧဝဉ္စဟိ က္ကာဓ “အတိပ္ပဂေါဘာဝမေဝ ဒိသွာ”တိ ဝစနံ ဥပပန္နံ ဟောတိ။

**ယံနူနာ**တိ ဧသ နိပါတော အညတ္ထ သံသယပရိဒီပနော, က္ကာဓ ပန သံသယပတိရူပကပရိဒီပနော၀။ ကသ္မာ “သံသယပရိဒီပနေ”တိ ဝုတ္တံ, နနု ဗုဒ္ဓါနံ သံသယော နတ္ထီတိ အာဟ **“ဗုဒ္ဓါနဉ္စ”** တိအာဒိ။ **သံသယော နာမ နတ္ထိ** ဗောဓိမူလေ ဧဝ တဿ သမုဂ္ဃာဋိတတ္တာ။ **ပရိဝိတက္ကပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ အဓိပ္ပေတကိစ္စဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တပရိဝိတက္ကော။ **သော**တိ “ကရိဿာမ, န ကရိဿာမာ”တိအာဒိကော ဧသ စိတ္တာစာရော **သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ လဗ္ဘတိ** သမ္ဘဝတိ ဝိစာရဏာဝသေနေဝ ပဝတ္တနတော, န ပန သံသယဝသေန။ **တေနာဟာ**တိ ယေနေသ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ လဗ္ဘတိ, တေန ဘဂဝါ ဧဝမာဟာတိ က္ကမမေဝ ဟဋ္ဌိ က္ကမဿ အတ္ထဿ သာဓကံ ကရောတိ။ အယံ **အဋ္ဌကထာတော** အပရော နယော – **ယံနူနာ**တိ ပရိကပ္ပနေ နိပါတော။ “ဥပသင်္ကမေယျ”န္တိ ကိရိယာပဒေန ဝုစ္စမာနောယေဝ ဟိ အတ္ထော အနေန ဇောတီယတိ။ တသ္မာ အဟံ ယံနူန ယဒိ ပန ဥပသင်္ကမေယျံ သာဓု ဝတာတိ ယောဇနာ။ “ယဒိ ပနာ”တိ က္ကာဒမ္ပိ တေန သမာနတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ **“ယဒိ ပနာဟန္တိ အတ္ထော”** တိ။

၄၀၈. **အဿာ** တိ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ။ **ဥဒ္ဒံဂမနဝသေနာ** တိ ဥန္နတဗဟုလတာယ ဥဂ္ဂန္တွာ ဥဂ္ဂန္တွာ ပဝတ္တနဝသေန။ **ဒိသာသု ပတ္ထဋ္ဌဝသေနာ** တိ ဝိပုလဘာဝေန ဘူတပရမ္ပရာယ သဗ္ဗဒိသာသု ပတ္ထရဏဝသေန။ ဧတ္ထ စ ဟဋ္ဌိယံ ယထာ ဥန္နတဟယော သဒ္ဒော ဥန္နာဒော, ဧဝံ ဝိပုလဘာဝေန ဥပရူပရိ ပဝတ္တောပိ ဥန္နာဒောယေဝါတိ တဒုဘယံ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ **“ဥန္နာဒိနိယာ”** တိ ဝုတ္တံ, ပုန တဒုဘယမေဝ ဝိဘာဂံ ကတွာ **“ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါယာ”** တိ။ အတော ဟဋ္ဌိနယာနုရူပမေဝ အတ္ထံ ဝိဝရတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ က္ကာအနိ ပရိဗ္ဗာဇကပရိသာယ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒတာကာရဏံ, တဿ စ ပဝတ္တိအာကာရံ ဒဿေန္တော **“တေသဉှိ”**တိအာဒိမာဟ။ **ဗာလာတပေ**တိ အဘိနဝုဂ္ဂတသူရိယာတပေ။ **ကာမဿာဒေါ** နာမ ကာမဂုဏဿာဒေါ။ **ဘဝဿာဒေါ** နာမ ကာမရာဂါဒိသဟဂတော ဘဝေသု အဿာဒေါ။

သူရိယုဂ္ဂမနေ ခဇ္ဇောပနမိဝ နိပ္ပဘတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“ခဇ္ဇောပနကူပမာ ဇာတာ”** တိ။ **လာဘသက္ကာရေပိ နော ပရိဟီနေ**ာတိ အတ္ထော **ဗာဝေရုဇာတကေန** (ဇာ. ၁.၄.၁၅၄) ဒီပေတဗ္ဗော။ **ပရိသအေသော**တိ ပရိသာယ ပဝတ္တ အေသော။

**၄၀၉. သဏ္ဍာပေသိ** တိ သညမနဝသေန သမ္မဒေဝ ဌပေသိ။ သဏ္ဍာပနဥ္စေတ္ထ တိရစ္ဆာနကထာယ အညမညသ္မိံ အကရဝသ္သ စဇာပနဝသေန အာစာရသိက္ခာပနံ , ယထာဝုတ္တအေသသ္သ နိဂ္ဂဟနဥ္စ ဟောတီတိ အာဟ **“သိက္ခာပေ သီ”**တိအာဒိ။ **နန္တိ** ပရိသံ။ **အပ္ပသဒ္ဒ** န္တိ နိဿဒ္ဒံ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒာဘာဝံ။ **“ဧကော နိသီဒတိ”**တိအာဒိ အတ္ထာပ တ္တိဒဿနံ။ **ဝုဒ္ဓိ** န္တိ လာဘဂုဏဝုဒ္ဓိံ။ **ပတ္ထယမာနော** တိ ပတ္ထယနဟေတု။ မာနင္ကေ ဟိ လက္ခဏေ, ဟေတုမ္ဟိ စ ကြဍန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ ဣအနိ တမတ္တံ ဝိတ္ထာရေတုံ **“ပရိဗ္ဗာဇကာ ကိရာ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အပရဒ္ဓ** န္တိ အပရဇ္ဈို တံ။ **နပ္ပမဇ္ဇန္တိ** တိ ပမာဒံ န အာပဇ္ဇန္တိ, န အကရဝံ ကရောန္တီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**၄၁၀. နော အာဂတေ အာနန္ဒော** တိ အမှာကံ ဘဂဝတိ အာဂတေ အာနန္ဒော ပီတိ ဟောတိ။ “စိရဿံ ခေါ ဘန္တေ ဘဂဝာ ဣမံ ပရိယာယမကာသီ”တိ ဝစနံ ပုဗ္ဗေပိ တတ္ထ အာဂတပုဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တဝစနမိဝ ဟောတီတိ စောဒနံ သ မုဋ္ဌာပေတ္ဝာ ပရိဟရန္တော **“ကသ္မာ အာဟာ”** တိအာဒိမာဟ။ **ပိယသမုဒာစာရာ**တိ ပိယာလာပာ။ **တသ္မာ** တိ တထာ ပိ ယသမုဒာစာရဿ ပဝတ္တနတော။ န ကေဝလံ အယမေဝ, အထ ခေါ အညေပိ ပဗ္ဗဇိတာ ယေဘုယျေန ဘဂဝတော အပစိတိံ ကရောန္တေတာတိ တဒညေသမ္ပိ ဗာဟုလ္လကမ္မေန တဒတ္ထံ သာဓေတုံ **“ဘဂဝန္တဥှိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တ တ္ထ ကာရဏမာဟ **“ဥစ္စာကုလီနတာယာ”**တိ , မဟာသမ္မတရာဇတော ပဋ္ဌာယ အသမ္ဘိန္နခတ္တိယကုလတာယာတိ အတ္ထော။ တထာ ဟိ သောဏဒဏ္ဍေန ဝုတ္တံ “သမဏော ခလု ဘော ဂောတမော ဥစ္စာကုလာ ပဗ္ဗဇိတော အသမ္ဘိန္နခတ္တိယ ကုလာ”တိ, (ဒီ. နိ. ၁.၃၀၄) တေန သာသနေ အပ္ပသန္နာနမ္ပိ ကုလကရဝေန ဘဂဝတိ အပစိတိံ ဒဿေတိ။ **တေသမ္ပိ အန္တ တရေ ကာ နာမ ကထာ**တိ ယထာဝုတ္တပရိစ္ဆေဒဿန္တရေ ကီဒိသာ နာမ ကထာ။ **ဝိပ္ပကတာ** တိ အာရဒ္ဓာ ဟုတ္ဝာ အပရိယောသိတာ။ “ကာ ကထာ ဝိပ္ပကတာ”တိ ပန ဝဒန္တော အတ္ထတော တဿာ ပရိယောသာပနံ ပဋိဇာနာတိ နာမ။ ကာ ကထာတိ စ အဝိသေသစောဒနာ, တသ္မာ ယဿာ တဿာ သဗ္ဗဿာပိ ကထာယ ပရိယောသာပနံ ပဋိညာတံ ဟောတိ, တဥ္စ ပဋိဇာနနံ ပဒေသညုနော အဝိသံယတ္တံ အာဟ **“ယာဝ။ပေ။ သဗ္ဗညုပဝာရဏံ ပဝာရေသီ”**တိ။ **သောတိ** ပရိ ဗ္ဗာဇကပရိသာယ ကထိတာ ရာဇကထာဒိကာ။ **နိဿာရာ** တိ နိရတ္ထကဘာဝေန သာရရဟိတာ။

အဘိသညာနိရောဓကထာဝဏ္ဏနာ

**၄၁၁.** “တိဋ္ဌတေသာ”တိ တေဿ အာပန္နမတ္တံ ဒဿေန္တော **“သစေ”**တိအာဒိမာဟ။ **သုကာရဏန္တိ** သုန္ဒ ရံ အတ္ထာဝဟံ ဟိတာဝဟံ ကာရဏံ။ **ယတ္ထာ** တိ အညတရိဿံ သာလာယံ။ **နာနာတိတ္ထသဉ္ဇာတာသု** လဒ္ဓီသု နိယုတ္ဝာ တာတိ **နာနာတိတ္ထိယာ**ဏိယသဒ္ဒေန။ ဏိကသဒ္ဒေန တ က-ကာရဿ ယ-ကာရံ ကတ္ဝာ ယထာ “အန္တိယော”တိ။ “အယံ ကိံ ဝဒတိ အယံ ကိံ ဝဒတီ”တိ ကုတူဟလံ ကောလာဟလမေတ္ထ အတ္ထီတိ **ကောတူဟလာ,** သာ ဧဝ သာလာ **ကောတူဟလသာလာ**တိ အာဟ **“ကောတူဟလုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတော”** တိ။ **ဥပသဂ္ဂမတ္တံ** ဓာတ္ဝတ္ထာနုဝတ္တနတော။ သညာသီသေနာယံ ဒေသနာ, တသ္မာ သညာသဟဂတာ သဗ္ဗေပိ ဓမ္မာ ဂယှန္တိ, တတ္ထ ပန စိတ္တံ ပဓာနန္တိ ဝုတ္ တံ **“စိတ္တနိရောဓေ”** တိ။ ပဟာနဝသေန ပန အစ္စန္တနိရောဓဿ တေဟိ အနဓိပ္ပေတတ္တာ, အဝိသယတ္တာ စ **“ခ ဏိကနိရောဓေ”**တိ အာဟ။ ကာမံ သောပိ တေသံ အဝိသယောဝ, အတ္ထတော ပန နိရောဓကထာ ဝုစ္စမာနာ တတ္ထေဝ တိဋ္ဌတိ, တသ္မာ အတ္ထာပတ္တိမတ္တံ ပတိ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တဿာ** တိ အဘိသညာနိရောဓကထာယ။ **“ကိတ္တိဃောသော”**တိ ‘အဟော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝတေ, ဘဝန္တရပဋိစ္ဆန္နမ္ပိ ကာရဏံ ဧဝံ ဟတ္ထာမလကံ ဝိယ ပစ္စက္ခတော ဒ ဿေတိ, သာဝကေ စ ဒေသိသေ သံဝရသမာဒနေ ပတိဋ္ဌာပေတီ’တိ ထုတိဃောသော ယာဝ ဘဝဂ္ဂ **ပတ္ထရတိ** တိ။ အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ ဣအနိ ပန “သကလဇမ္ဗုဒီပေ ဘဂဝတော ကထာကိတ္တိဃောသော ပတ္ထရတီ”တိ ဟဍ္ဍော ဒိသ္ သတိ။ **ပဋိဘာဂကိရိယ**န္တိ ပဋ္ဌာသဝသေန ပဋိဘာဂဘူတံ ပယောဂံ။ **ဘဝန္တရသမယ** န္တိ တတ္ထ တတ္ထ ဝုဋ္ဌာနသမယံ အဘူတပရိကပ္ပိတံ ကိဥ္စိ ဥဿာရိယဝတ္တံ၊ အတ္ထနော သမယံ ကတ္ဝာ ကထေန္တိ။ **ကိဥ္စိဒေဝ သိက္ခာပဒ** န္တိ “ဧကမူလ ကေန ဘဝိတဗ္ဗံ, တွေကာံ ဝေလံ ဧကသ္မိံယေဝ ဌာနေ နိသီဒိတဗ္ဗ”န္တိ ဧဝမာဒိကံ ကိဥ္စိဒေဝ ကာရဏံ သိက္ခာကောဋ္ဌာ သံ ကတ္ဝာ **ပညပေန္တိ** ။ **နိရောဓကထ**န္တိ နိရောဓသမာပတ္တိကထံ။

**တေသူ**တိ ကောတူဟလသာလာယံ သန္နိပတိတေသု နာနာတိတ္ထိယသမဏဗြာဟ္မဏေသု။ **ကေစ္စေ** တိ ဧကေ။ **ပုရိမော**တိ "အဟေတု အပ္ပစ္စယာ ပုရိသဿ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိပိ နိရုဇ္ဈန္တိပီ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တတဒိ။ **ဧတ္ထာ** တိ စတူသု တဒီသု။ ယွတယံ ကၠမ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သမာပတ္တိ** န္တိ အသညီဘတဝဟံ တယောကသိဏပရိကမ္မံ, အာကာသကသိဏပရိကမ္မံ တ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိံ, ပဥ္စမဇ္ဈာနသမာပတ္တိံ တ။ **နိရောဓေ**တိ ဟေဌာ ဝုတ္တနယေန သညာနိရောဓေ။ **ဟေတုံ အပဿန္တော** တိ ယေန ဟေတုနာ အသညီဘဝေ သညာယ နိရောဓော သဗ္ဗသော အနုပ္ပာဒော, ယေန စ တတော စုတဿ ကၠမ ပဉ္စဝေကာရဘဝေ သညာယ ဥပ္ပာဒော, တဒုဘယမ္ပိ ဟေတုံ အဝိသယတာယ အပဿန္တော။

**ဒုတိယော**တိ "သညာ ဟိ ဘော ပုရိသဿ အတ္တာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တတဒိ။ **နန္တိ** ပဋမတဒိံ။ **နိသေဓေတ္ဝာ**တိ "န ခော ပန မေတံ ဘော ဧဝံ ဘဝိဿတီ"တိ ဧဝံ ပဋိက္ခိပိတွာ။ **မိဂသိင်္ဂတာပသဿာ** တိ ဧဝံနာမကတာပသဿ။ တသ္မိ ကိရ မတ္တကေ မိဂသိင်္ဂာကာရေန ဒွေဝ စူဠာ ဥဋ္ဌဟိံသု, "ကၠသိသိင်္ဂေ"တိပိ တဿ နာမံ။ **အသညကဘာဝ**န္တိ မုဉ္ဆာပတ္တိယာ ကိရိယာမယသညာဝသေန ဝိဂတသညိဘာဝံ။ ဝက္ခတိ ဟိ "ဝိသညီ ဟုတွာ"တိ။ စတ္တာလီသနိဟတေ အာဂတနယေန **မိဂသိင်္ဂတာပသဝတ္ထုံ** သင်္ဂဝေပတော ဒဿေတုံ **"မိဂသိင်္ဂတာပသော ကိရာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ကိလေသာနံ သန္တာပနတော **အတ္တန္တပော။** ဒုက္ကရတပတာယ **ဃောရတပေ** တိဗ္ဗတပော။ နိဗ္ဗိသေဝန ဘာတပာဒနေန သဗ္ဗသော မိလာပိတစက္ခာဒိတိက္ခိန္ဒြိယတာယ **ပရမဓိတိန္ဒြိယော။ သက္ကဝိမာန** န္တိ ပဏ္ဍုကမ္ဗလ သိလာသနံ သန္ဓာယာဟ။ တဉ္ဟိ တထာရူပပစ္စယာ ကအာစိ ဥဏှံ, ကအာစိ ထဒ္ဓံ, ကအာစိ စလိတံ ဟောတိ။ **"သက္က။ပေ.။ ပတ္ထေတီ"**တိ အယောနိသော စိန္တေတွာ **ပေသေသိ။ ဘင်္ဂေ** တိ ဘဉ္ဇိတကုသလဇ္ဈာနယော, အဓုနာ ပန "လင်္ဂေ"တိ ဟင်္ဂ လိခန္တိ။ **တေန ဒိဗ္ဗဖဿေနာ** တိ ဟတ္ထဂ္ဂဟဏမတ္တဒိဗ္ဗဖဿေန။ **တန္တိ** တထာ သညာပဋိလာဘံ။ **ဧဝမာဟာ**တိ ဧဝံ "သညာ ဟိ ဘော ပုရိသဿ အတ္တာ"တိအာဒိနာ အာကာရေန သညာနိရောဓမာဟ။ ကၠမိနာဝ နယေန ကၠတော ပရေသုပိ ဒ္ဝီသု ဌာနေသု ဟင်္ဂိမာဟရိတွာ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

**တတိယော**တိ "သန္တိ ဟိ ဘော သမဏဗြာဟ္မဏာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တတဒိ။ **အာထဗ္ဗဏပယောဂ**န္တိ အာထဗ္ဗဏ ဝေဒဝိဟိတံ အာထဗ္ဗဏိကာနံ ဝိသညိဘာတပာဒနပ္ပယောဂံ။ **ဥပကမုန္ခံ** အာဟရဏံ။ **အပကမုန္ခံ** အပဟရဏံ ။ **အာထဗ္ဗဏံ ပယောဇေတွာ**တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒေ အာဂတံ အဂ္ဂိဇုဟနပုဗ္ဗကံ မန္တပဒံ ပယောဇေတွာ သီသစ္ဆိန္နတာဒိဒဿနေန သညာနိရောဓမာဟ။ **တဿာ** တိ ယဿ သီသစ္ဆိန္နတာဒိ ဒဿိတံ, တဿ။

**စတုတ္ထော** တိ "သန္တိ ဟိ ဘော ဒေဝတာ မဟိဒ္ဓိကာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တတဒိ။ **ယက္ခဒာသီန** န္တိ ဒေဝဒာသီနံ, ယာ "ယောဂဝတိယော"တိပိ ဝုစ္စန္တိ, ယောဂိနိယောတိပိ ဟာကဋ္ဌာ။ **မဒနိဒ္ဒ** န္တိ သုရာမဒနိမိတ္တကံ သုပနံ။ **ဒေဝတူပဟာရန္တ**ိ နစ္စနကယနာဒိနာ ဒေဝတာနံ ပူဇံ။ **သုရာဟတိ**န္တိ ဟတိပုဏ္ဏံ သုရံ။ **ဒိတ**တိ အတိဒိတ, ဥဿုရေတိ အတ္ထော။ **တန္တ**ိ တထာ သုပိတွာ ဝုဋ္ဌဟနံ။ **သုတ္တကာလေ** ဒေဝတာနံ သညာပကမုနဝသေန **နိရောဓံ သမာပန္နာ, ပဗုဒ္ဓကာလေ** သညုပကမုနဝသေန **နိရောဓာ ဝုဋ္ဌိတာ** တိ **မညမာနော**တိ အဓိပ္ပာယော။

**ဋ္ဌေမူဂကထာ ဝိယာ**တိ ကၠမေသံ ပဏ္ဍိတမာနီနံ ကထာ အန္ဓဗာလကထာသဒိသီ။ **စတ္တာရော နိရောဓေ** တိ အညမညဝိဓုရေ စတ္တာရောပိ နိရောဓေ။ **ဧကေန ဘဝိတဗ္ဗ** န္တိ ဧကသဘာဝေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ **န ဗဟုနာ**တိ န စ အညမညဝိရုဒ္ဓေန ဗဟုဝိဓေန နာနာသဘာဝေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ **တေနာပိ ဧကေနာ**တိ ဧကသဘာဝဘူတေန တေနာပိ နိရောဓေန။ **အညေနေတ**တိ တေဟိ ဝုတ္တာကာရတော အညာကာရေနေဝ **ဘဝိတဗ္ဗံ။ သော** တိ ဧကသဘာဝဘူတော နိရောဓော။ **အညတ္ရ သဗ္ဗညုနာ** တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓံ ဌပေတွာ။ **ကၠဏာ**တိ ကောတူဟလသာလာယံ။ **အယံ နိရောဓော အယံ နိရောဓော**တိ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ဗျာပနိစ္စ ဆာဝစနံ သတ္ထာ အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသေန အနေကာကာရတော ကာရံ နိရောဓံ ဝိဘာဝေဿတီတိ ဒဿနတ္ထံ ကတံ။ **အဟော နူနာ**တိ ဧတ္ထ **အဟော**တိ အစ္ဆရိယေ နိပာတော, **နူနာ**တိ အနုဿရဏေ။ တသ္မာ **အဟော နူန ဘဂဝ** တိ အနညသာဓာရဏဒေသနတ္တာ ဘဂဝ နိရောဓမ္ပိ အဟော အစ္ဆရိယံ ကတွာ အာရာဓေယျ မညေတိ အဓိပ္ပာယော။ **အဟော နူန သုဂတော**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ အစ္ဆရိယဝိဘာဝနတော ဧဝ စေတ္ထ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ အာမေဍိတဝစနံ။ အစ္ဆရိယတ္ထောပိ ဟေသ **အဟော**သဒ္ဒော အနုဿရဏမုခေနေဝ ဟောဋ္ဌဟာဒေန ဂဟိတော။ တသ္မာ ဝုတ္တံ **"အနုဿရဏတ္ထေ နိပာတဒ္ဝယ"** န္တိ။ **တေနာ**တိ အနုဿရဏတ္ထမုခေန ပဝတ္တနတော။ "အဟော။ပေ.။ သုဂတော"တိ ဝစနေန တေဒဟောသီတိ ယောဇနာ။ "ယံတံသဒ္ဒာ နိစ္စသမ္ဗန္ဓာ"တိ သာဓိပ္ပာယံ ယောဇနံ ဒဿေတုံ **"ယော**

**ဝေတေသ"**န္တိအာဒိမာဟ။ ကာလဒေသပုဂ္ဂလာဒိဝိဘာဂေန ဗဟုဘေဒတ္တာ **ဣမေသံ နိရောဓမ္မာန**န္တိ ဗဟုတ္တေ သာမိဝစနံ, ကုသလလဒ္ဒယောဂေ စေတံ ဘုမ္မတ္တေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ကုသလော နိပုဏော ဆေကော**တိ ပရိယာယဝစနမေတံ။ **အဟော နူန ကထေယျာ**တိ အစ္ဆရိယံ ကတ္ဝာ ကထေယျ မညေ။ သော သုဂတောတိ သမ္ဗန္ဓော။ **စိဏ္ဏဝသိတာယာ**တိ နိရောဓသမာပတ္တိယံ စိဏ္ဏဝသီဘာဝတ္တာ။ **သဘာဝံ ဇာနာတီ**တိ နိရောဓသဘာဝံ ယာထာဝတော ဇာနာတိ။

## အဟေတုကသညုပ္ပာဒနိရောဓကထာဝဏ္ဏနာ

၄၁၂. **ဃရမဇ္ဈေယေဝ ပက္ခလိတာ**တိ ယထာ ဃရတော ဗဟိ ဂန္တုကာမာ ပုရိသာ မဂ္ဂံ အနောတရိတွာ ဃရဝိဝရေ သမတလေ ဝိဝဋ္ဋင္ဂဏေ ဧဝ ပက္ခလန္တိ ပတ္တာ, ဧဝံသမ္ပဒမိဒန္တိ အတ္ထော။ အသာဓာရဏော **ဟေတု,** သာဓာရဏော **ပစ္စယော**တိ ဧဝမာဒိဝိဘာဂေ အညတ္ရ ဝုတ္တော, ဣဓ ပန တေန ဝိဘာဂေန ပယောဇနံ နတ္ထိ သညာယ အကာရဏဘာဝပဋိက္ခေပပရတ္တာ စောဒနာယာတိ ဝုတ္တံ **"ကာရဏဿေဝ နာမ"**န္တိ။ ယံ ပန ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ "သဟေတူ ဟိ ဟေဋ္ဌဟာဒ သပ္ပစ္စယာ ပုရိသဿ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိပိ နိရုဇ္ဈန္တိပီ"တိ, တတ္ထ သဟေတူ သပ္ပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ ပန နိရုဇ္ဈန္တိယေဝ, န တိဋ္ဌန္တီတိ ဒဿနတ္ထံ "နိရုဇ္ဈန္တိပီ"တိ ဝစနံ, န တု နိရောဓဿ သဟေတုသပစ္စယတာဒဿနတ္ထံ။ ဥပ္ပာဒေယေဝ ဟိ သဟေတုကော, န နိရောဓော။ ယဒိ ဟိ နိရောဓောပိ သဟေတုကော သိယာ, တဿပိ ပုန နိရောဓေန ဘဝိတဗ္ဗံ အင္ဂါရာဒီနံ ပုန အင္ဂါရာဒိနာ ဝိယ, န စ တဿ ပုန နိရောဓော အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယဉ္စ နယော ခဏနိရောဓဝသေန ဝုတ္တော။ ယော ပန ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလဝသေန သဗ္ဗသော အနုပ္ပာဒနိရောဓော, သော "သဟေတုကော"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော တထာရူပဟယ ပဋိပတ္တိယာ ဝိနာ အဘာဝတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ "သိက္ခာ ဧကာ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သိက္ခာ ဧကာ သညာ နိရုဇ္ဈတီ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၄၁၂) တတော ဧဝ စ **အဋ္ဌကထာယ**မ္ပိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၁၃) ဝုတ္တံ "သညာယ သဟေတုကံ ဥပ္ပာဒနိရောဓံ ဒီပေတု"န္တိ။ ဧတ္တကာဟိ ဟဋ္ဌိဝစနံ, အဋ္ဌကထာဝစနဉ္စ အနုပ္ပာဒနိရောဓံ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သိက္ခာ**တိ ဟေတုဝတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ, ယ-ကာ ရလောပေ တ "သင်္ကာပိ တမှာ ဝနပတ္တာ ပက္ကမိတဗ္ဗ"န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၁၉၂) ဝိယ။ ဟေတုဘာဝေ စဿာ ဥပရိ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ **ဧကေသံ**ဝ စ အညပရိယာယော, န သင်္ခါတစိ "ဣတ္ထေကေ သတော သတ္တဿာ"တိ အာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၈၅-၉၁, ၉၄-၉၈; မ. နိ. ၃.၂၁) ဝိယာတိ အာဟ **"သိက္ခာယ ဧကစ္စာ သညာ ဇာယန္တိ"**တိ။ သေသပဒေ သုပိ ဧသေဝ နယော။

၄၁၃. **ဝိတက္ကာရေတုကမ္မတာ**တိ ဝိတက္ကာရေတုကာမတာယ။ **ပုစ္ဆာဝသေနာ**တိ ကထေတုကမ္မတာပုစ္ဆာဝသေန, **ဝိတက္ကာရေတုကမ္မတာပုစ္ဆာဝသေနာ**တိ တ သမာသော။ "ဟေဋ္ဌဟာဒဿေတယံ ပုစ္ဆာ"တိ အာသင်္ကာယ "ဘဂဝတ အတေစာ"တိ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တံ။ သညာယ။ပေ။ ဒီပေတုံ တာ ဒဿေန္တောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ ။ **တတ္ထာ**တိ တဿံ ဥပရိ ဝ က္ခမာနာယ ဒေသနာယ။ **တတိယာ**တိ အဓိပညာသိက္ခာ အာဂတာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **"အယံ။ပေ။ ဒေသိတောတိ ဧတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မာသင်္ကပ္ပဝသေန အာဂတာ။** ကသ္မာတိ စေ? **ပရိယာပန္နတ္တာ,** သဘာဝတော, ဥပကာရတော စ ယထာ ရဟံ ပညာက္ခန္ဓေ အဝရောဓတ္တာ သင်္ဂဟိတတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ တထာ ဟိ **စူဠဝေဒလ္လသုတ္တေ** ဝုတ္တံ "ယာ စာဝုသော ဝိသာခ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, ယော စ သမ္မာသင်္ကပ္ပော , ဣမေ ဓမ္မာ ပညာက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတာ"တိ (မ. နိ. ၁.၄၆၂) ကာမဉ္စေတ္ထ ဝုတ္တနယေန တိဿောပိ သိက္ခာ အာဂတာ, တထာပိ အဓိစိတ္တသိက္ခာယ ဧဝ အဘိသညာနိရောဓော ဒ သ္သိတော။ ဣတရာ ပန တဿာ သမ္ဘာရဘာဝေန အာနီတာတိ အယမတ္ထော ဟဋ္ဌိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေ**တိ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဩသေ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပဇ္ဇနကရာဂေ။ **အသမုပ္ပန္နကာမစာရော**တိ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နတာဝသေန နသမုပ္ပန္နော ယော ကောစိ ကာမစာရော, ယာ ကာစိ လောဘုပ္ပတ္တိ။ အစုနာ ပန "အသမုပ္ပန္နကာမရာဂေ"တိ ဟဋ္ဌော, သော အယုတ္တော ၀ အတ္ထတော ဝိရုဒ္ဓတ္တာ။ ကာမရာဂေ စေတ္ထ ဝိသယဝသေန နိယမိတတ္တာ ကာမဂုဏာရမ္မဏော ၀ လောဘော ဒဋ္ဌဗ္ဗော, ကာမစာရော ပန ဈာနနိကန္တိဘဝရာဂါဒိပ္ပဘေဒော သဗ္ဗောပိ လောဘစာရော။ ကာမနဋ္ဌေန, ကာမေသု ပဝတ္တနဋ္ဌေန စ **ကာမစာရော။** သဗ္ဗောပိ ဟိ တေဘူမကဓမ္မာ ကာမနီယဋ္ဌေန ကာမာ။ ယသ္မာ ဥဘယေသမ္ပိ သဟာစရဏညယေန ကာမသညာဘာဝေ ဟောတိ, တသ္မာ "ကာမသညာ"တိ ပဒုဒ္ဒာရံ ကတ္ဝာ တဒုဘယမေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ အသမုပ္ပန္နကာမစာရတော ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဿ ဝိသေသဒဿနံ, အသမုပ္ပန္နကာမစာရဿေဝ တ ဣဓာဓိပ္ပေတဘာဝဒဿနံ။ ကာမံ ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေပိ အ သမုပ္ပန္နော ဧဝ အနာကမိမဂ္ဂေန သမုဏ္ဍိယတိ, တသ္မိံ ပန သမုဏ္ဍိတေပိ န သဗ္ဗော ရာဂေ သမုဏ္ဍံ ဂစ္ဆ

တိ တဿ အင်္ဂမင်္ဂေန သမုက္ကဍ္ဎိတတ္တာ။ တသ္မာ ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဂ္ဂဟဏေန ဣတရဿ သဗ္ဗဿ ဂဟဏံ န ဟောတီတိ ဥဘယတ္ထသာဓာရဏေန ပရိယာယေန ဥဘယမေဝ သင်္ဂဟေတွာ ပါဠိယံ ကာမသညာဂ္ဂဟဏံ ကတံ, အတော တဒုဘယံ သရူပတော, ဝိသေသတော စ ဒဿေတွာ သဗ္ဗသင်္ဂဟိကဘာဝတော **“အသမုပ္ပန္နကာမစာရော ပန ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဝဋ္ဋတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တသ္မာ** တိ အသမုပ္ပန္နကာမစာရဿေဝ ဣဓ ဝဋ္ဋနတော အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ယောဇနာ။ **တဿာ** တိ ပဌမဇ္ဈာနသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလဿ။ **သဒိသတ္တာ** တိ ကာမသညာဒိဘာဝေန သမာနတ္တာ, ဧတေန ပါဠိယံ “ပုရိမာ”တိ ဣဒံ သဒိသကပ္ပနာဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ အနာဂတာ ဟိ ဣဓ “နိရုဇ္ဈတီ”တိ ဝုတ္တာ အနုပ္ပာဒဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တသ္မာ အနာဂတမေဝ ဒဿေတုံ **“အနုပ္ပန္နာဝ နုပ္ပဇ္ဇတီ”** တိ ဝုတ္တံ။

**ဝိဝေကဇပီတိသုခသင်္ခါတာ** တိ ဝိဝေကဇပီတိသုခေဟိ သဟ အက္ခာတာ, န ဝိဝေကဇပီတိသုခါနီတိ အက္ခာတာ။ တံသမ္ပယုတ္တာ ဟိ သညာယေဝ ဣဓာဓိပ္ပေတာ, န ဝိဝေကဇပီတိသုခါနိ။ အထ တ ဝိဝေကဇပီတိသုခကောဋ္ဌာသိကာတိ အတ္ထော။ **သင်္ခါတ** သဒ္ဒော ဟေတ္ထ ကောဋ္ဌာသတ္ထော “အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယေယျာ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၈၉, ၉၁) ဝိယ။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနဝသေန နာနတ္တသညာပဋိဃသညာဟိ နိပုဏတာယ **သုခုမာ။** ဘူတတာယ **သစ္စာ။** တဒေဝတ္ထံ ဒဿေတိ **“ဘူတာ”**တိ ဣမိနာ။ သုခုမဘာဝေန, ပရမတ္ထဘာဝေန စ အဝိပရီတသဘာတတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ဗျာသဝသေန ယထာဟဋ္ဌမတ္ထံ ဒဿေတွာ သမာသဝသေနပိ ယထာဟဋ္ဌမေဝ ဒဿေန္တော **“အထ တ”**တိအာဒိမာဟ။ သမာသဗျာသဝသေန ဟိ ဒွိဓာ ဟဇ္ဇော ဒိဿတိ။ **“ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနဝသေနာ”**တိ ဣမိနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဘာဝနာနုဘာဝသိဒ္ဓါ, သညာယ သဏှသုခုမတာ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဝိညာယတီတိ ဒဿေတိ။ **ဘူတတာယာ**တိ သုခုမဘာဝေန, ပရမတ္ထဘာဝေန စ အဝိပရီတတာယ, ဝိဇ္ဇမာနတာယ တ။ **ဝိဝေကဇေဟီ**တိ နီဝရဏဝိဝေကတော ဇာတေဟိ။ ဣဒါနိ ဈာနသမင်္ဂီဝသေန ဝုတ္တဿ ဒုတိယပဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **“သာ အဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗဝါရေသု။

သမာပဇ္ဇနာဓိဋ္ဌာနံ ဝိယ ဝုဋ္ဌာနမ္ပိ ဈာနေ ပရိယာပန္နံ ဟောတိ ယထာ တံ ဓမ္မာနံ ဘင်္ဂက္ခဏော ဓမ္မေသု, အာဝဇ္ဇနပစ္စဝေက္ခဏာနိ ပန န ဈာနပရိယာပန္နာနိ, တသ္မာ ဈာနပရိယာပန္နမေဝ ဝသီကရဏံ ဂဟေတွာ **“သမာပဇ္ဇန္တော, အဓိဋ္ဌဟန္တော, ဝုဋ္ဌဟန္တော စ သိက္ခတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ **တန္တိ** ပဌမဇ္ဈာနံ။ **တေန။ပေ။ ဈာနေနာ**တိ ဣဒမ္ပိ “သိက္ခာ”တိ ဧတဿ သံဝဏ္ဏနာပဒံ။ **တေနာ**တိ စ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနံ, ပဌမဇ္ဈာနေန ဟေတုနာတိ အတ္ထော။ ဟေတုဘာဝေ စေတ္ထ ဈာနဿ ဝိဝေကဇပီတိသုခသုခုမသစ္စသညာယ ဥပ္ပတ္တိယာ သဟဇာတာဒိပစ္စယဘာဝတော။ ကာမသညာယ ပန နိရောဓဿ ဥပနိဿယပစ္စယဘာဝတောဝ။ သော စ ခေါ သုတ္တန္တပရိယာယေန။ တထာ စေဝ ဟေဋ္ဌာ သံဝဏ္ဏိတံ “တထာရူပာယ ပဋိပတ္တိယာ ဝိနာ အဘာဝတော”တိ **ဧတေနုပါယေနာ**တိ ယွာယံ ပဌမဇ္ဈာနတပ္ပဋိပက္ခသညာဝသေန “သိက္ခာ ဧကာ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, သိက္ခာ ဧကာ သညာ နိရုဇ္ဈတီ”တိ ဧတ္ထ နယော ဝုတ္တော, ဧတေန နယေန။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သဗ္ဗဝါရေသု။

၄၁၄. ဣဒါနိ အာကိဉ္စညာယတနပရမာယ ဧဝ သညာယ ဒဿနေ ကာရဏံ ဝိဘာဝေန္တော **“ယသ္မာ ပနာ”** တိ အာဒိမာဟ။ ယသ္မာ ဣဓ။ပေ။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ကေသံ ပနိဒံ အင်္ဂတော သမ္မသနန္တိ ဝုတ္တံ **“အဋ္ဌသမာပတ္တိယာ”**တိအာဒိ။ **အင်္ဂတော** တိ ဈာနင်္ဂတော။ ဣဒဉှိ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာယ လက္ခဏဝစနံ။ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနဉှိ ကရောန္တော သမာပတ္တိံ ပတွာ အင်္ဂတောဝ သမ္မသနံ ကရောတိ, န စ သညာ သမာပတ္တိယာ ကိဉ္စိ အင်္ဂံ ဟောတိ။ အထ စ ပနေတံ ဝုတ္တံ **“ဣဓ သညာ သညာတိ ဧဝံ အင်္ဂတော သမ္မသနံ ဥဒ္ဒိဋ္ဌ”** န္တိ, တသ္မာ လက္ခဏဝစနမေတံ။ **အင်္ဂတော** တိ တ အဝယဝတောတိ အတ္ထော, အနုပဒဓမ္မတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ကလာပတော**တိ သမူဟတော။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ သမာပတ္တိဝသေန တံတံသညာနံ ဥပ္ပာဒနိရောဓေ ဝုစ္စမာနေ အင်္ဂဝသေန သော ဝုတ္တော ဟောတိ, တသ္မာ “ဣဓ”တိအာဒိနာ အင်္ဂတောဝ သမ္မသနံ ဒဿေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တသ္မာ** တိ သညာဝသေနေဝ အင်္ဂတော သမ္မသနဿ ဥဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ။ **တဒေဝါ**တိ အာကိဉ္စညာယတနမေဝ, န နေဝသညာနာသညာယတနံ တတ္ထ ပဋုသညာဘာဝတော။

“ယော”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “ယတော”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ယော နာမာ”**တိ ယထာ “အာဒိမှီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗေ “အာဒိတော”တိ ဝုစ္စတိ အတ္ထေ ပရိဂ္ဂယှမာနေ ယထာယုတ္တဝိဘတ္တိယာဝ တော-သဒ္ဒဿ လဗ္ဘနတော။

**နာမ**-သဒ္ဒော စေတ္ထ ခော-သဒ္ဒော ဝိယ ဝါစာသိလိဋ္ဌတာမတ္တံ။ သဒ္ဒေဒန္တိ **သကံ,** အတ္တနာ အဓိဂတဈာနံ, တသ္မိံ သညာ **သကသညာ,** သာ ဧတဿတ္ထီတိ **သကသညီ**တိ ဝုတ္တံ **“အတ္တနော ပဌမဇ္ဈာနသညာယ သညတ”** တိ။ ဤကာရော စေတ္ထ ဥပရိ ဝုစ္စမာနနိရောဓဟေတုကတာယ သာတိသယာယ ဈာနသညာယ အတ္ထိဘာဝဇောတကော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနေဝါဟ **“အနုပုဗ္ဗေန သညဂ္ဂံ ဖုသတီ”** တိအာဒိ။ တသ္မာ တတ္ထ တတ္ထ သကသညိတာဂ္ဂဟဏေန တသ္မိံ တသ္မိံ ဈာနေ သဗ္ဗသော သုစိဏ္ဏဝသီဘာဝေ ဒီပိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**လောကိယာန**န္တိ နိဒ္ဒါရဏေ သာမိဝစနံ, သာမိအတ္ထေ ဧဝ ဝါ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ တံ တေသု သေဋ္ဌံ, တဒဂ္ဂေန တေသမ္ပိ သေဋ္ဌန္တိ။ ဝိဘတ္တာဝဓိအတ္ထေ ဝါ သာမိဝစနံ ။ ဧတ္ထ ပန “လောကိယာန”န္တိ ဝိသေသနံ လောကုတ္တရသမာပတ္တီဟိ တဿ အသေဋ္ဌဘာဝတော ကတံ။ သေသံ **“ကိစ္စကာရကသမာပတ္တီန”** န္တိ ပန ဝိသေသနံ အကိစ္စကာရကသမာပတ္တိတော တဿ အသေဋ္ဌဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အကိစ္စကာရကတာ စဿာ “ယထေဝ ဟိ တတ္ထ သညာ, ဧဝံ ဖဿာဒယောပီ”တိ, “ယဒဂ္ဂေန ဟိ တတ္ထ ဓမ္မာ သင်္ခါရာဝသေသဘာဝပ္ပတ္တိယာ ပကတိဝိပဿကာနံ သမ္မသိတုံ အသက္ကုဏေယျရူပေန ဌိတာ, တဒဂ္ဂေန ဟေဋ္ဌိမသမာပတ္တိဓမ္မာ ဝိယ ပဋုကိစ္စကရဏသမတ္ထာပိ န ဟောန္တီ”တိ စ **အဋ္ဌကထာသု** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၈၇) ပဋုသညာကိစ္စာဘာဝဝစနတော ဝိညာယတိ။ သွာယမတ္ထော **ပရမတ္ထမဉ္ဇူသာယ** နာမ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယ** အာရုပ္ပကထာယံ (ဝိသုဒ္ဓိ. ဋီ. ၁.၂၈၆) အာစရိယေန သဝိသေသံ ဝုတ္တော, တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကေစိ ပန “ယထာ ဟေဋ္ဌိမာ ဟေဋ္ဌိမာ သမာပတ္တိယော ဥပရိမာနံ ဥပရိမာနံ သမာပတ္တီနံ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စံ သာဓေန္တိ, န ဧဝံ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ ကဿစိပိ အဓိဋ္ဌာနံ သာဓေတိ, တသ္မာ သာ အကိစ္စကာရိကာ ဣတရာ ကိစ္စကာရိကာ”တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တံ တဿာပိ ဝိပဿနာစိတ္တပရိဒမနာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနကိစ္စသာဓနတော, တသ္မာ ပုရိမောယေဝ အတ္ထော ယုတ္တော။ ကသ္မာ စေတံ တေသမဂ္ဂန္တိ အာဟ **“အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိယ”** န္တိအာဒိ။ “ဣတီ”တိ ဝတွာ **“လောကိယာနံ။ပေ။ အဂ္ဂတ္တာ”** တိ တဿတ္ထော ဝုတ္တော, “အဂ္ဂတ္တာ”တိ ဧတ္ထ ဝါ နိဒဿနမေတံ။

**ပကပ္ပေတီ** တိ သံဝိဒဟတိ။ ဈာနံ သမာပဇ္ဇန္တော ဟိ ဈာနသုခံ အတ္တနိ သံဝိဒဟတိ နာမ။ **အဘိသင်္ခရောတီ** တိ အာယူဟတိ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ သမ္ပိဏ္ဍနတ္တော ဟိ သမုဒါယတ္တော။ ယသ္မာ ပန နိကန္တိဝသေန စေတနာကိစ္စဿ မတ္ထကပ္ပတ္တိ, တသ္မာ ဖလူပစာရေန ကာရဏံ ဒဿေန္တော **“နိကန္တိ။ပေ။ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဣမာ အာကိဉ္စညာယတနသညာ**တိ ဣဒါနိ လဗ္ဘမာနာ အာကိဉ္စညာယတနသညာ ။ တံသမတိက္ကမေနေဝ ဥပရိဈာနတ္ထာယ စေတနာဘိသင်္ခရဏာသမ္ဘဝတော **နိရုဇ္ဈေယျုံ။ အညာ** တိ အာကိဉ္စညာယတနသညာဟိ အညာ။ **ဩဠာရိကာ**တိ တတော ထူလတရာ။ ကာ ပန တာတိ အာဟ **“ဘဝင်္ဂသညာ”** တိ။ အာကိဉ္စညာယတနတော ဝုဋ္ဌာယ ဧဝ ဟိ ဥပရိဈာနတ္ထာယ စေတနာဘိသင်္ခရဏာနိ ဘဝေယျုံ, ဧဝဉ္စ အာကိဉ္စညာယတနသညာ နိရုဇ္ဈေယျုံ, ဝုဋ္ဌာနဉ္စ ဘဝင်္ဂဝသေန ဟောတိ, တတော ပရမ္ပိ ယာဝ ဥပရိဈာနသမာပဇ္ဇနံ, တာဝ အန္တရန္တရာ ဘဝင်္ဂသညာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တာ စ အာကိဉ္စညာယတနသညာဟိ ဩဠာရိကာတိ အဓိပ္ပာယော။

**စေတေန္တော**တိ နေဝသညာနာသညာယတနဇ္ဈာနံ ဧကံ ဒွေဝ စိတ္တဝါရေပိ သမာပဇ္ဇနဝသေန ပကပ္ပေန္တော ဧဝ။ **န စေတေတီ**တိ တထာ ဟေဋ္ဌိမဈာနေသု ဝိယ ဝါ ပုဗ္ဗာဘောဂဘာဝတော န ပကပ္ပေတိ နာမ။ ပုဗ္ဗာဘောဂဝသေန ဟိ ဈာနံ ပကပ္ပေန္တော ဣမ “စေတေတီ”တိ ဝုတ္တော။ **အဘိသင်္ခရောန္တော**တိ တတ္ထ အပ္ပဟီနနိကန္တိကတာဝသေန အာယူဟန္တော ဧဝ။ **နာဘိသင်္ခရောတီ** တိ တထာ ဟေဋ္ဌိမဈာနေသု ဝိယ ဝါ ပုဗ္ဗာဘောဂဘာဝတော နာယူဟတိ နာမ။ “အဟမေတံ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေမိ ဥပသမ္ပာဒေမိ သမာပဇ္ဇာမီ”တိ ဟိ ဧဝံ အဘိသင်္ခရဏံ တတ္ထ သာလယဿေဝ ဟောတိ, န အနာလယဿ, တသ္မာ ဧကဒွိစိတ္တက္ခဏိကမ္ပိ ဈာနံ ပဝတ္တေန္တော တတ္ထ အပ္ပဟီနနိကန္တိကတာယ “အဘိသင်္ခရောန္တော ဧဝ”တိ ဝုတ္တော။ ယသ္မာ ပနဿ တထာ ဟေဋ္ဌိမဈာနေသု ဝိယ ဝါ တတ္ထ ပုဗ္ဗာဘောဂေ နတ္ထိ, တသ္မာ “န အဘိသင်္ခရောတီ”တိ ဝုတ္တံ။ **“ဣမဿ ဘိက္ခုနော”** တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝတ္ထဿ ဝိဝရဏံ။ တတ္ထ ယသ္မာ ဣမဿ။ပေ။ အတ္ထိ, တသ္မာ “န စေတေတိ, နာဘိသင်္ခရောတီ”တိ စ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **အာဘောဂသမန္နာဟာရော** တိ အာဘောဂသင်္ခါတော, အာဘောဂဝသေန ဝါ စိတ္တဿ အာရမ္မဏာဘိမုခံ, အာရမ္မဏဿ ဝါ စိတ္တာဘိမုခံ အန္ဝါဟာရော။ **“သွာယမတ္ထော”** တိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ ဥပမာယ ပဋိပါဒေတိ။ **ပုတ္တဃရာစိက္ခဏေနာ**တိ ပုတ္တဃရဿ အာရောစနနယေန။

ဂန္တတ္တာ အာအယ အာဂတန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **ပစ္စာဘာဂေ** တိ အာသနသာလာယ ပစ္ဆိမဒိသာယံ ဌိတဿ ပိတုဃရဿ ပစ္စာဘာဂေ။ **တတောတိ** ပုတ္တဃရတော။ **လဒ္ဓဃရမေတ** တိ ယတောနေန ဘိက္ခာ လဒ္ဓာ, တမေဝ ဃရံ ပုတ္တဂေဟမေဝ။ **အာသနသာလာ ဝိယ အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ္တိ** တတော ပိတုဃရပုတ္တဃရဋ္ဌာနိယာနံ နေဝသညာနာသညာယတနနိရောဓသမာပတ္တီနံ ဥပဂန္တဗ္ဗတော။ **ပိတုဂေဟံ ဝိယ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိ** အမနသိကာတဗ္ဗတော, မဇ္ဈေ ဌိတတ္တာ စ။ **ပုတ္တဂေဟံ ဝိယ နိရောဓသမာပတ္တိ** မနသိကာတဗ္ဗတော, ပရိယန္တေ ဌိတတ္တာ စ။ **ပိတုဃရံ အမနသိကရိတွာတ**တိ ပဝိသိတွာတ သမတိက္ကန္တမ္ပိ ပိတုဃရံ အမနသိကရိတွာ။ ပုတ္တဃရဿေဝ အာစိက္ခဏံ ဝိယ ဧကံ ဒွေ စိတ္တဝါရေ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗမ္ပိ နေဝသညာနာသညာယတနံ အမနသိကရိတွာ ပရတော နိရောဓသမာပတ္တတ္တာယ ဧဝ မနသိကာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝံ အမနသိကာရသာမညေန, မနသိကာရသာမညေန စ ဥပမောပမေယျတာ ဝုတ္တာ အာစိက္ခဏေနပိ မနသိကာရဿေဝ ဇောတနတော။ န ဟိ မနသိကာရေန ဝိနာ အာစိက္ခဏံ သမ္ဘဝတိ။

**တာ ဈာနသညာ**တိ ဧကံ ဒွေ စိတ္တဝါရေ ပဝတ္တာ နေဝသညာနာသညာယတနဈာနသညာ။ နိရောဓသမာပတ္တိယ ဥဟုိ ယထာရဟံ စတုတ္ထာရူပကုသလကိရိယဇဝနံ ဒုတိက္ခတ္တုမေဝ ဇဝတိ, န တဒုတ္တရိ။ **နိရုဇ္ဈန္တီ** တိ သရသဝသေန ဝေ နိရုဇ္ဈန္တိ, ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဗလေန ပန ဥပရိ အနုပ္ပာဒေါ။ ယထာ စ ဈာနသညာနံ, ဧဝံ ဣတရသညာနမ္ပီတိ အာဟ **"အညာ စာ"**တိအာဒိ။ **နုပ္ပဇ္ဇန္တီ** ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **သော ဧဝံ ပဋိပန္နော ဘိက္ခု** တိ ယထာဝုတ္တေ သညဂ္ဂေ ဌိတဘာဝေန ပဋိပန္နော ဘိက္ခု, သော စ ခေါ အနာကမီ တ အရဟာ တ ဒွိဟိ ဖလေဟိ သမန္နာဂမော, တိဏ္ဏံ သင်္ခါရာနံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိ, သောဠသဝိဓာ ဉာဏစရိယာ, နဝဝိဓာ သမာဓိစရိယာတိ ဣမေသံ ဝသေန နိရောဓပဋိပာဒနပဋိပတ္တိ ပဋိပန္နောတိ အတ္ထော။ အနုပုဗ္ဗနိရောဓဝသေန စိတ္တစေတသိကာနံ အပ္ပဝတ္တိယေဝ သညာဝေဒနာသီသေန **"သညာဝေဒယိတနိရောဓ"**န္တိ ဝုတ္တာ။ **ဖုသတီ**တိ ဧတ္ထ **ဖုသနံ** နာမ ဝိန္ဒနံ ပဋိလဒ္ဓီတိ ဒဿေတိ **"ဝိန္ဒတိ ပဋိလဘတီ"**တိ ဣမိနာ။ အတ္ထတော ပန ဝုတ္တနယေန ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလံ စိတ္တစေတသိကာနံ သဗ္ဗသော အပ္ပဝတ္တိယေဝ။

နိရုတ္တကတာယ **ဥပသဂ္ဂမတ္တံ,** တသ္မာ သညာ ဣစ္စေဝ အတ္ထော။ နိရောဓပဒေန အနန္တရိကံ ကတွာ သမာပတ္တိပဒေ ဝတ္တဗ္ဗေ တေသံ ဒွိန္နမန္တရေ သမ္ပဇာနပဒံ ဌပိတန္တိ အာဟ **"နိရောဓပဒေန အန္တရိကံ ကတွာ ဝုတ္တ"**န္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"အနုပေ.။ အတ္ထော"** တိ, တေန အယုတ္တသမာသောယံ ယထာရုတဟဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ။ **တတ္ရာပီ**တိ တသ္မိံ ယထာပဒမနုပုဗ္ဗိဌပနေပိ အယံ ဝိသေသတ္ထောတိ ယောဇနာ။ **သမ္ပဇာနန္တဿာ** တိ တံ တံ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ တတ္ထ တတ္ထ သင်္ခါရာနံ သမ္မသနဝသေန ပဇာနန္တဿ ပုဂ္ဂလဿ။ **အန္တေ** တိ ယထာဝုတ္တာယ နိရောဓပဋိပာဒနပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနေ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ **သမ္ပဇာနန္တဿာ** တိ သမ္ပဇာနကာရိနော, ဣမိနာ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနကဿ ဘိက္ခုနော အာဒိတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗပဋိပတ္တိပရိကပညာယ သဒ္ဓိံ အတ္ထသာဓိကာ ပညာ ကိစ္စတော ဒဿိတာ ဟောတိ။ တေနာဟ **"ပဏ္ဍိတဿ ဘိက္ခုနော"** တိ။ ဝစနသေသာပေက္ခာ' နပေက္ခတာ ဒွိန္နံ ဝိကပ္ပာနံ ဝိသေသော။

သံဝဏ္ဏနောကာသာနုပ္ပတ္တိတော **နိရောဓသမာပတ္တိကထာ ကထေတဗ္ဗာ။ သဗ္ဗာကာရေနာ** တိ နိရောဓသမာပတ္တိယာ သရူပဝိသေသော, သမာပဇ္ဇနကော, သမာပဇ္ဇနဋ္ဌာနံ, သမာပဇ္ဇနကာရဏံ, သမာပဇ္ဇနာကာရောတိ ဧဝမာဒိနာ သဗ္ဗပ္ပကာရေန ။ **တတ္ထာ** တိ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၃၀၇) **ကထိတတောတ**တိ ကထိတဋ္ဌာနတော ဧဝ, တေဝီသတိမပရိစ္ဆေဒတောတိ အတ္ထော, န ဣမ တံ ဝအာမ ပုနရုတ္တိဘာဝတော, ဂန္ထဂရုကဘာဝတော စာတိ အဓိပ္ပာယော။

ဟဋ္ဌိမံ **ဧဝံ ခေါ အဟန္တိ** ဧတ္ထ အာကာရတ္ထော **ဧဝံ**-သဒ္ဒော ဥဂ္ဂဟိတာကာရဒဿနန္တိ ကတွာ။ **ဧဝံ ဟေဋ္ဌာ ဌဟာအာ**တိ ဧတ္ထ ပန သမ္ပဋိစ္ဆနတ္ထော တထေဝ အနုဇာနနန္တိ ကတွာ။ တေနာဟ **"သုဥဂ္ဂတိတံ တယာ'တိ အနုဇာနန္တော"**တိ။

၄၁၅. သညာ အဂ္ဂ တ္တောတိ **သညဂ္ဂံ,** အာကိဉ္စညာယတနံ။ **အဝသေသသမာပတ္တီသုပိ သညဂ္ဂံ အတ္ထီတိ** ဧတ္ထ ပန သညဂ္ဂဘာတေ ''သညဂ္ဂ''န္တိ ဝုတ္တော, သညာယေဝ အဂ္ဂန္တိ တုလျာဓိကရဏသမာသော တ။ **"ပုထူ"**တိ အယံ လိင်္ဂဝိပလ္လာသော, နိကာရလောပေ တတိ ဝုတ္တံ **"ဗဟူနီ"**တိ။ **"ယထာ"**တိ ဣမိနာ ကရဏပ္ပကာရသဌ

ခါတော ပကာရဝိသေသော ဂဟိတော, န ပကာရသာမညန္တိ ဒဿေတိ **“ပထဝီကသိဏာဒီသူ”**တိအာဒိနာ။ **“ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတီ”**တိအာဒိ တဗ္ဗိဝရဏံ။ ဈာနာနံ တာဝ ယုတ္တော ကရဏဘာဝေ သညာနိရောဓဖုသနဿ သာဓကတမဘာဝေါ, ကသိဏာနံ ပန ကထန္တိ? တေသမ္ပိ သော ယုတ္တော ဧဝ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ဈာနာနံ နိရောဓဖုသနဿ သာဓကတမဘာဝေါ, တဒဂ္ဂေန ကသိဏာနမ္ပိ တဒဝိနာဘာဝတော။ အနေကကရဏာပိ စ ကိရိယာ ဟောတိယေဝ ယထာ “အဒ္ဒေန မဂ္ဂေန ယာနေန ဒီပိကာယ ဂစ္ဆတီ”တိ။

**ကေတရန္တိ** သကိံ။ **ပုရိမသညာနိရောဓန္တိ** ကာမသညာနိရောဓံ, န ပန နိရောဓသမာပတ္တိသညိတံ သညာနိရောဓံ။ **ဧကံ သညဂ္ဂ** န္တိ ဧကံ သညာဘူတံ အဂ္ဂံ, ဧကော သညဂ္ဂဘာဝေ တ ဟေဋ္ဌိမာယ သညာယ ဥက္ကဋ္ဌဘာဝတော။ သညာ စ သာ အဂ္ဂဉ္စာတိ ဟိ **သညဂ္ဂံ,** န သညာသု အဂ္ဂန္တိ။ ယထာ ပန သညာ အဂ္ဂေ ဇွောတိ **သညဂ္ဂံ,** အာကိဉ္စညာ ယတနံ, ဧဝံ သေသဈာနမ္ပိ။ ယေန စ နိမိတ္တေန ဈာနံ “သညဂ္ဂ”န္တိ ဝုတ္တံ, တဒေဝ သညာသင်္ခါတံ နိမိတ္တံ ဘာဝ လောပေန, ဘာဝပ္ပဓာနေန တ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ **ဒွေဝ တရေတိ** ဒွိက္ခတ္တုံ။ **သတသဟဿံ သညဂ္ဂါနီ** တိ မိဂပဒဝဠဉ္ဇနနိဒ္ဒေသော။ **သေသကသိဏေသူ**တိ ကသိဏာနမေဝ ဂဟဏံ နိရောဓကထာယ အဓိကတတ္တာ, တတော ဧဝ စေတ္ထ ဈာနဂ္ဂဟဏေနပိ ကသိဏဇ္ဈာနာနိ ဧဝ ဂဟိတာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ယထာ “ပထဝီကသိဏေန ကရဏဘူတေနာ”တိ တအာရမ္မဏိကံ ဈာနံ အနာမသိတ္ဝာ ဝုတ္တံ, ဧဝံ **“ပဌမဇ္ဈာနေန ကရဏဘူတေနာ”** တိ တအာရမ္မဏံ အနာမသိတ္ဝာ ဝဒတိ။ **“ဣတီ”**တိအာဒိနာ တဒေဝတ္ထံ သင်္ဂဟေတွာ နိဂမနံ ကရောတိ။ **သဗ္ဗမ္ပိ** တိ ကေတရံ သမာပန္နဇ္ဈာနသညမ္ပိ။ **သင်္ဂ ဟေတွာတ**တိ သဉ္ဇာနနလက္ခဏေန တံသဘာဝတနတိဝတ္တနတော သင်္ဂဟံ ကတွာ, သမာပဇ္ဇနဝသေန, သဉ္ဇာနနလက္ခဏေန စ ကေတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပရာပရန္တိ** ပုနပ္ပုနံ။ **ဗဟူနိ** သညဂ္ဂါနိ ဟောန္တိ။

**၄၁၆.** ပဌမနယေ ဈာနပဒဋ္ဌာနံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ ပုဂ္ဂလဿ ဝသေန သညာဉာဏာနိ ဒဿိတာနိ။ ဒုတိယ နယေ ပန ယဿာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂေန ဃဋ္ဋေန္တဿ မဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဿာ ဝိပဿနာမ ဂ္ဂဝသေန သညာဉာဏာနိ ဒဿိတာနိ။ တတိယနယေ စ ယဿာ ပဌမနယော ဩဋ္ဌာရိကော, ဒုတိယနယောပိ မိဿကော တိ တဒုဘယံ အသမ္ဘာဝေတွာ အစ္စန္တသုခုမဂမ္ဘီရံ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရမေဝ ဒဿေတုံ မဂ္ဂဖလဝသေန သညာဉာဏာနိ ဒဿိတာနိ။ တယောပေတေ နယာ မဂ္ဂသောဓနဝသေန ဒဿိတာ။

“အယံ ပနေတ္ထ သာရော”တိ ဝိဘာဝေတုံ တိပိဋကမဟာသိဝတ္ထေရတအော အာဘတော။ တထာ ဟိ “အရဟတ္တ ဖလသညာယ ဥပ္ပာအ”တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၁၆) ထေရတအနုကူလမေဝ ဥပရိ အတ္ထော သံဝဏ္ဏိတောတိ။ **ဣမေ ဘိက္ခူ** တိ ပုရိမတဒိနေ ဘိက္ခူ။ တအာ **ဒီဃနိကာယတန္တိံ** ပရိဝတ္တေန္တေ ဣမံ ဌာနံ ပတွာ ယထာဝုတ္တပဋိဟဒ္ဓို ယာ တယော နယေ ကထေန္တေ ဘိက္ခူ သန္ဓာယ ဧဝံ ထေရော ဝဒတိ။ နိရောဓံ ပုစ္ဆိတွာ တဿိံ ကထိတေ တဒနန္တရံ သညာဉာဏုပ္ပတ္တိံ ပုစ္ဆန္တော အတ္ထတော နိရောဓာ ဝုဋ္ဌာနံ ပုစ္ဆတိ နာမ။ နိရောဓတော စ ဝုဋ္ဌာနံ အရဟတ္တဖလု ပ္ပတ္တိယာ တ သိယာ, အနာဂါမိဖလုပ္ပတ္တိယာ တ, တတ္ထ သညာ ပဌမာ, တဒနန္တရဉ္စ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏန္တိ တဒုဘယံ နိဒ္ဒါရေန္တော ထေရော **“ဟေဋ္ဌဟအော ဟေဋ္ဌာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဘဂဝတ**တိ အာလပနဝစနံ။

ယထာ မဂ္ဂဝီထိယံ မဂ္ဂဖလဉာဏေသု ဥပ္ပန္နေသု နိယမတော မဂ္ဂဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏာနိ ဟောန္တိ, ဧဝံ ဖလ သမာပတ္တိဝီထိယံ ဖလပစ္စဝေက္ခဏဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ **“ပစ္ဆာ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ”** န္တိ။ **“ဣဒံ အရဟတ္တဖလ”** န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏဿ ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနံ။ အယမေဝ ပစ္စယော **ဣဒပ္ပစ္စယော** မ-ကာရဿ ဒ-ကာရံ ကတွာ။ ဒ-ကာရေနပိ ပကတိပဒမိစ္ဆန္တိ ကေစိ သဒ္ဒဝိဒူ။ သော ပန ထေရတဒေ န ဖလသမာဓိသညာ တေတိ အာဟ **“ဖ လသမာဓိသညာပစ္စယာ”**တိ, အရဟတ္တဖလသမာဓိသဟဂတသညာပစ္စယာတိ အတ္ထော။ **ကိရာ**တိ အနုဿရဏတ္ထေ နိပာတော။ ယထာဓိဂတဓမ္မာနုဿရဏပက္ခိယာ ဟိ ပစ္စဝေက္ခဏာ။ သမာဓိသီသေန စေတ္ထ သဗ္ဗံ အရဟတ္တဖလံ ဂဟိတံ သဟာစရဏဉာယေန, တသ္မိံ အသတိ ပစ္စဝေက္ခဏာယ အသမ္ဘဝတောတိ ဟာဋ္ဌိယံ “ဣဒပ္ပစ္စယာ”တိ ဝုတ္တံ။ ဧဝ မိဓ ဒီဃဘာဏကာနံ မတေန ဖလပစ္စဝေက္ခဏာယ ကေန္တိကတာ ဒဿိတာ။ **စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ပန ဧဝံ ဝုတ္တံ “သာ ပန န သဗ္ဗေသံ ပရိပုဏ္ဏာ ဟောတိ။ ဧကော ဟိ ပဟီနကိလေသမေဝ ပစ္စဝေက္ခတိ, ဧကော အဝသိဋ္ဌ ဌကိလေသမေဝ, ဧကော မဂ္ဂမေဝ, ဧကော ဖလမေဝ, ဧကော နိဗ္ဗာနမေဝ။ ဣမာသု ပန ပဉ္စသု ပစ္စဝေက္ခဏာသု ဧကံ တ ဒွေ ဝါ နော လဒ္ဓုံ န ဝဋ္ဋန္တီ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၅), တဒေတံ **မဇ္ဈိမဘာဏကာနံ** မတေန ဝုတ္တံ။ **အာဘိဓမ္မိကာ** ပန ဝဒန္တိ –

''မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ၊ ပစ္စဝေက္ခတိ ပဏ္ဍိတော။
ဟီနေ ကိလေသေ သေသေ စ၊ ပစ္စဝေက္ခတိ တ န တ''တိ။ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဌကထာယံ ကမ္မဋ္ဌာန
သင်္ဂဟဝိဘာဂေ ဝိသုဒ္ဓိဘေဒေ)။

## သညာအတ္တကထာဝဏ္ဏနာ

၄၁၇. **''ကမသူကရော''**တိ ဣမိနာ ဝနသူကရမပနေတိ။ ဇေဠကာဟိ ဥပမာဝစနံ သူပပန္နံ ဟောတီတိ။ ဒေသနာယ သဏှ
ဟဘာဝေန သာရမ္ဘမက္ခပ္ပလာသာဒိမလဝိသောဓနေတော သုတမယဉာဏံ နှဟာပိတံ ဝိယ, သုခုမဘာဝေန အနုဝိလိတ္တံ
ဝိယ, တိလက္ခဏဗ္ဘာဟတတာယ ကုဏ္ဍလာဒ္ဒာလင်္ကာရဝိဘူသိတံ ဝိယ စ ဟောတိ။ တဒနုပဝိသတော ဉာဏဿ, တ
ထာဘာတ တံသမင်္ဂိနော စ ပုဂ္ဂလဿ တထာဘာဝတပတ္တိ, နိရောဓကထာယ နိဝေဒနဥစ္စဿ သိရိသယနေ ပဝေသန
သဒိသန္တိ အာဟ **''သဏှဟသုခုမ။ပေ။ အာရောပိတောပီ''**တိ။ **တတ္ထာ** တိ တိဿံ နိရောဓကထာယံ။ မန္ဒဗုဒ္ဓိတာယ **သုခံ
န ဝိန္ဒန္တော** အလဘန္တော, အဇာနန္တော တ။ မလဝိဒူသိတတာယ **ဂူထဋ္ဌာနသဒိသံ။ အတ္တနော လဒ္ဓိ** န္တိ အတ္တဒိဋ္ဌိံ။
**အနုမတိံ ဂဟေတုံ တတိ** အနုညံ ဂဟေတုံ ''ဧဒိသော မေ အတ္တာ''တိ အနုဇာနာပေတုံ, အတ္တနော လဒ္ဓိယံ ပတိဋ္ဌာ
ပေတုံ တတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဟဋ္ဌိယံ **ကံ ပနာ**တိ ဩဠာရိကော, မနောမယော, အရူပီတိ တိဏ္ဏံ အတ္တတာအနံ ဝသေန တိဝိဓေသု အတ္တာနေသု
ကတရံ အတ္တာနံ ပစ္စေသီတိ အတ္ထော။ **''ဒေသနာယ သုကုသလော''**တိ ဣမိနာ ''အဝဿံ မေ ဘဂဝတ လဒ္ဓိံ ဝိဒ္ဓံ
သေဿတီ''တိ တဿ မနသိကာရံ ဒဿေတိ။ **ပရိဟာရန္တော** တိ ဝိဒ္ဓံသနတော အပနေန္တော, အရူပီ အတ္တာတိ
အတ္တနော လဒ္ဓိံ နိဂူဟန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဟဋ္ဌိယံ ''ဩဠာရိကံ ခေါ''တိအာဒိမ္ဟိ ပရိဗ္ဗာဇကဝစနေ အယမဓိပ္ပာ
ယော – ယသ္မာ စတုသန္တတိရူပပ္ပဗန္ဓံ ဧကတ္တဝသေန ဂဟေတွာ ရူပီဘာဝတော ''ဩဠာရိကော အတ္တာ''တိ ပစ္စ
စေတိ အတ္တတဒီ, အန္နဟနောပဋ္ဌာနတဥစ္စဿ ပရိကပ္ပေတွာ ''သဿတော''တိ မညတိ, ရူပီဘာဝတော ဧဝ စ
သညာယ အညတ္တံ ဉာယာဂတမေဝ, ယံ ဝေဒတဒိနော ''အန္နမယော, ဟနမယော''တိ စ ဒ္ဓဝိဓာ တေဟရန္တိ, တသ္မာ ပရိ
ဗ္ဗာဇကော တံ အတ္တတဒိမတံ အတ္တာနံ သန္ဓာယ ''ဩဠာရိကံ ခေါ''တိအာဒိမာဟာတိ။

''ဩဠာရိကော စ ဟိ တေ ပေဋ္ဌဟဒ အတ္တာ အဘဝိဿာ''တိအာဒိမ္ဟိ ဘဂဝတော ဝစနေ စာယမဓိပ္ပာယော –
ယဒိ အတ္တာ ရူပီ ဘဝေယျ, ဧဝံ သတိ ရူပံ အတ္တာ သိယာ, န စ သညီ သညာယ အရူပဘာဝတော, ရူပဓမ္မာနဉ္စ အသ
ဉ္စာနနသဘာဝတ္တာ။ ရူပီ စ သမာနော ယဒိ တဝ မတေန နိစ္စော, သညာ စ အပရာပရံ ပဝတ္တနတော တတ္ထ တတ္ထ
ဘိဇ္ဇတီတိ ဘေဒသဗ္ဘာဝတော အနိစ္စာ , ဧဝမ္ပိ ''အညာ သညာ, အညော အတ္တာ''တိ သညာယ အဘာဝတော အစေ
တနောဝ အတ္တာ ဟောတိ, တသ္မာ သေ အတ္တာ န ကမ္မဿ ကာရကော, န စ ဖလဿ ဥပဘုဥ္စနကောတိ အာပန္န
မေတတိ ဣမံ ဒောသံ ဒဿေန္တော ဘဂဝတ ''ဩဠာရိကော စာ''တိအာဒိမာဟာတိ။ **တတ္ထာ** တိ ''ရူပီ အတ္တာ''တိ တ
ဒေ။ **ပစ္စာဂစ္ဆတော** တိ သေသကိရိယာပေက္ခာယ ကမ္မတ္ထေယေဝ ဥပယောဂဝစနံ, **ပစ္စာဂစ္ဆတော** တိ စ ပစ္စာဂစ္
ဆန္တဿ, ဇာနန္တဿ, ပဋိစ္စ တဒေန ပဝတ္တဿာတိ တ အတ္ထော။ ''အညာ စ သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အညာ စ
သညာ နိရုဇ္ဈတီ''တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု ဥပ္ပာဒပုဗ္ဗကော နိရောဓော, န စ ဥပ္ပန္နံ အနိရုဇ္ဈနကံ နာမ အတ္ထီတိ စောဒ
နံ သောဓေတုံ **''စတုန္နံ ခန္ဓာန''** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သတိပိ နေသံ ကောလမ္ဗဏဝတ္ထုကဘာဝေ ဥပ္ပာဒနိရောဓာဓိကာရတ္
တာ ကေုပ္ပာဒနိရောဓဘာတောဝ ဝုတ္တော။ **အပရာပရ**န္တိ ဟေဋ္ဌာနုဟေဋ္ဌ။

၄၁၈-၄၂၀. ဟဋ္ဌိယံ **မနောမယ**န္တိ ဈာနမနသော ဝသေန မနောမယံ။ ယော ဟိ ဗာဟိရပစ္စယနိရပေက္ခော, သော မန
သာဝ နိဗ္ဗတ္တောတိ မနောမယော။ ရူပလောကေ နိဗ္ဗတ္တသရီရံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ယံ **ဝေဒတဒိနော** ''အာနန္ဒမယော ,
ဝိညာဏမယော''တိ စ ဒ္ဓဝိဓာ တေဟရန္တိ။ **တတ္ထာပီ** တိ ''မနောမယော အတ္တာ''တိ တဒေပိ။ **အဒေသေ ဒိန္နေ** တိ ''အညာ
ဝ သညာ ဘဝိဿတီ''တိအာဒိနာ အဒေသေ ဒိန္နေ အတ္တနော လဒ္ဓိယေဝ ဝဒန္တော ''အရူပိံ ခေါ''တိအာဒိမာဟာတိ သမ္ဗ
န္ဓော။ ဣဓာပိ ပုရိမတဒေ ဝုတ္တနယေန ''ယဒိ အတ္တာ မနောမယော သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီ အဟီနိန္ဒြိယော ဘဝေယျ, ဧဝံ
သတိ ရူပံ အတ္တာ သိယာ, န စ သညီ သညာယ အရူပဘာဝတော''တိအာဒိ သဗ္ဗံ အေသဒဿနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တမတ္ထဥ္စ
ဟိ ဒဿေန္တော ဘဂဝတ ''မနောမယော စ ဟိ တေ ပေဋ္ဌဟအာ''တိအာဒိမတေစ။ ကသ္မာ ပနာယံ ပရိဗ္ဗာဇကော ပဌမံ
ဩဠာရိကံ အတ္တာနံ ပဋိဇာနိတွာ တံ လဒ္ဓိံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ပုန မနောမယံ အတ္တာနံ ပဋိဇာနာတိ? တမ္ပိ ဝိဿဇ္ဇိတွာ

တ ပုန အရူပိ အတ္တာနံ ပဋိဇာနာတီတိ? ကာမဉ္စေတ္ထ ကာရဏံ "တတော သော အရူပီ အတ္တာတိ ဇေ၀လဒ္ဓိကော သ မာနောပိ။ပေ.။ အာဒိမာဟာ"တိ ဟေဌာ ၀ုတ္တမေ၀, တထာပိ ဣမေ တိတ္ထိယာ နာမ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တာ ထုသရာသိမှိ နိ ခာတခာဏုကော ဝိယ စဥ္စလာတိ ကာရဏန္တရမ္ပိ ဒဿေတုံ **"ယထာ နာမာ"**တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ **သညာ နပ္ပတိဋ္ဌာတီ** တိ အာရမ္မဏေ သဥ္ဇာနနဝသေန သညာ န ပတိဋ္ဌာတိ, အာရမ္မဏေ သညံ န ကရောတီတိ ၀ုတ္တံ ဟောတိ။ **သညာပတိဋ္ဌာ ဌာနကာလေ**တိ ဧတ္ထာပိ အယံ နယော။

**တတ္ရာပီ** တိ "အရူပီ အတ္တာ"တိ တဒေပိ။ **သညာယာ**တိ ပကတိသညာယ, ဧ၀ံ **ဘဒန္တဓမ္မပါလတ္ထေရေန** (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၁၈-၄၂၀) ၀ုတ္တံ။ အညသ္မိံ တိတ္ထာယတနေ ဥပ္ပာဒနိရောဓန္တိ ဟိ သမ္ဗန္ဓော။ တေန **၀ေဒိကာနံ** မတေန နာ နက္ခဏေ ဥပ္ပန္နာယ နာနာရမ္မဏာယ သညာယ ဥပ္ပာဒနိရောဓမိစ္ဆတီတိ ဒဿေတိ။ ကေစိ ပန "အာစရိယသညာ ယာ"တိ ပဌန္တိ, တဒယုတ္တံ အတ္ထဿ ဝိရုဒ္ဓတ္တာ, ထေရေန စ အနုဒ္ဓဋတ္တာ။ အပရာပရံ ပဝတ္တာယ သညာယ ဥပ္ပာဒဝယဒဿနတော **ဥပ္ပာဒနိရောဓံ ဣစ္ဆတိ။** တထာပိ "သညာ သညာ"တိ ပဝတ္တသမညံ "အတ္တာ"တိ ဂဟေ တွတ တဿ အဝိစ္ဆေဒံ ပရိကပ္ပေန္တော သဿတံ မညတိ။ တေနာဟ **"အတ္တာနံ ပန သဿတံ မညတီ"** တိ။ **တ သ္မာ**တိ အပရာပရံ ပဝတ္တသညာယ နာမမတ္တေန သဿတံ မညနတော။ သညာယ ဥပ္ပာဒနိရောဓမတ္တေ အဌတ္တ တ တဒုတ္တရိ သဿတဂ္ဂါဟဿ ဂဟဏတော အေသံ ဒဿေတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တထေတ**တိ ယထာ "ရူပီ အတ္ တာ, မနောမယော အတ္တာ"တိ စ တဒ္ဒ၀ယေ အတ္တနော အသညတာ, ဧ၀ဥ္စ "အစေတနတာ"တိအာဒိအေသပ္ပသ င္ဂေ ဒုန္နိတရော , တထေ၀ ဣမသ္မိံ တဒေပီတိ အတ္ထော။ **မိစ္ဆာဒဿနေနာ** တိ အတ္တဒိဋ္ဌိသင္ခါတေန မိစ္ဆာဘိနိဝေသေ န။ **အဘိဘူတတ္တာ** တိ အနာဒိကာလဘာဝိတဘာဝေန အဇ္ဈောတ္ထဋတ္တာ, နိတရိတဉာဏစာရတ္တာတိ ၀ုတ္တံ ဟော တိ။ ယေန သန္တတိဃနေန, သမူဟဃနေန စ ဝဥ္စိတော ဗာလော ပဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တမာနံ ဓမ္မသမူဟံ မိစ္ဆာကဟ ၀သေန "အတ္တာ"တိ စ "နိစ္စော"တိ စ အဘိနိဝိဿ တေဟရတိ, တံ ဧကတ္တသညိတံ သန္တတိဃနံ, သမူဟဃနဥ္စ ဝိ နိဘုဇ္ဇ ယာထာဝတော ဇာနနံ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေ, သော စ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ တိတ္ထိယာနံ နတ္ထိ။ တသ္မာ အယမ္ပိ ပရိဗ္ဗာဇ ကော တာဒိသဿ ဉာဏပရိပာကဿ အဘာဝတော ၀ုစ္စမာနမ္ပိ နာနတ္တံ နာညာသီတိ အာဟ **"တံ နာနတ္တံ အဇာနန္ တော"**တိ။ သညာ နာမာယံ နာနာရမ္မဏာ နာနာက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဝေတိ စာတိ ၀ေဒိကာနံ မတံ။ **သညာယ ဥပ္ပာဒနိရော ဓံ ပဿန္တောပိ သညာမယံ** သညာဘူတံ **အတ္တာနံ** ပရိကပ္ပေတွတ ယထာ၀ုတ္တဃနဝိနိဗ္ဘောကာဘာဝတော **နိစ္စမေဝ** ကတွတ ဒိဋ္ဌိမညနာယ **မညတိ။** တထာဘူတဿ စ တဿ သဏှသုခုမပရမဂမ္ဘီရမမ္မတာ န ဉာယတေတတိ ဣဒံ ကာရဏံ ပဿန္တေန ဘဂ၀တာ **"ဒုဇ္ဇာနံ ခေါ"** တိအာဒိ ၀ုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **"အထဿ ဘဂဝါ"** တိအာဒိမာ ဟ။

**ဒိဋ္ဌိ** အာဒီသု "ဧ၀မေတ"န္တိ ဒဿနံ အဘိနိဝိသနံ **ဒိဋ္ဌိ** ။ တဿာ ဧ၀ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတံ "ဧ၀မေတ"န္တိ နိဇ္ဈာနဝ သေန ခမနံ **ခန္တိ။** တထာ ရောစနံ **ရုစိ။ "အညထာယေတ"**တိအာဒိ တေသံ ဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ဝိဘဇ္ဇ ဒဿနံ။ တတ္ထ **အည ထာယေတ**တိ ယထာ အရိယဝိနယေ အန္တဒ္ဒယံ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမပဋိပဒာ၀သေန ဒဿနံ ဟောတိ, တတော အညထာ ယေ၀။ **အညဒေတ**တိ ယံ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇတိ ခန္ဓာယတနာဒိ, တဿ စာပိ အနိစ္စတာဒိ, တတော အညဒေ၀ ပရမတ္ထ တော အဝိဇ္ဇမာနံ အတ္တသဿတာဒိကံ တယာ ခမတေ စေ၀ ရုစ္စတေ စာတိ အတ္ထော။ အာဘုသော ယုဥ္ဇနံ **အာယော ဂေါ။** တေန ၀ုတ္တံ **"ယုတ္တပယုတ္တတာ"** တိ။ **ပဋိပတ္တိယာ** တိ ပရမတ္တစိန္တနာဒိပရိဗ္ဗာဇကပဋိပတ္တိယာ။ အာစရိယ ဿ ဘာဝေ **အာစရိယကံ,** ယထာ တထာ ဩ၀ါဒအနုသာသနံ, တဒဿတ္ထီတိ **အာစရိယကော** ယထာ "သဒ္ဓော"တိ အာဟ **"အညတ္ထာ"** တိအာဒိ။ အညသ္မိံ တိတ္ထာယတနေ တ၀ အာစရိယဘာဝေ အတ္ထီတိ ယောဇနာ။ **"တေနာ"**တိ အာဒိ သဟ ယောဇနာယ ယထာတက္ကံ ဒဿနံ။ "အယံ ပရမတ္ထော, အယံ သမ္မုတီ"တိ ဣမဿ ဝိဘာဂဿ ဒုဗ္ဗိ ဘာဂတ္တာ **ဒုဇ္ဇာနံ ဧတံ** နာနတ္တံ။ "ယဇ္ဇေတံ ဒုဇ္ဇာနံ တာ၀ တိဋ္ဌတု, အညံ ပနတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆာမီ"တိ စိန္တေတွ တ တထာ ပဋိပန္နတံ ဒဿေတုံ **"အထ ပရိဗ္ဗာဇကော"** တိအာဒိ ၀ုတ္တံ။ **အညော တ သညာတော**တိ သညာသဘာ၀ တော အညသဘာတေ တ အတ္တာ ဟောတူတိ အတ္ထော။ အဓုနာ ပန **"အညာ တ သညာ"**တိ ဟဌော ဒိဿတိ။ **အသ္ သာ**တိ အတ္တနော။

လောကီယတိ ဒိဿတိ, ပတိဋ္ဌဟတိ တ တ္ထေ ပုညပာပံ, တဗ္ဗိပာကော စာတိ **လောကော,** အတ္တာ။ သော ဟိသ္ သ ကာရကော, ၀ေဒကော စာတိ ဣစ္ဆိတော။ **ဒိဋ္ဌိဂတ** န္တိ "သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ"တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၁; ဥဒါ. ၅၅) နယပ၀တ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတံ။ န ဟေသ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထနိဿိတော တဒသံ၀တ္တန

တော။ ယော ဟိ တံ သံဝတ္တနကော, သော "တံ နိဿိတော"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘေယျ ယထာ တံ ပုညဉာဏသမ္ဘာ ရော။ ဧတေနေဝ နယေန န ဓမ္မနိဿိတတာပိ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗာ။ ဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိ **အာဒိဗြဟ္မစရိယံ,** တဒေဝ **အာဒိဗြဟ္မစရိယကံ** ယထာ "ဝိနယော ဧဝ ဝေနယိကော"တိ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၈)။ တေနာဟ **"သိက္ခတ္တယသင်္ခာတဿ သာ"**တိအာဒိ။ သဗ္ဗမ္ပိ တဂ္ဂံ အန္တောဂဓာဝဓာရဏံ တဿ အဝဓာရဏဖလတ္တာတိ ဝုတ္တံ **"အာဒိမတ္တ"**န္တိ။ တဒိဓ အဓိသီလသိက္ခာဝ။ သာ ဟိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတေ သာသနဗြဟ္မစရိယေ အာဒိဘူတာ, န အညတ္ထ ဝိယ အာဇီဝဋ္ဌမကာဒိ အာဒိဗြဟ္မစရိယကန္တိ ဒဿေတိ **"အဓိသီလသိက္ခာမတ္တ"**န္တိ ဣမိနာ။ **နိဗ္ဗိဒ္ဒနတ္တာယာ** တိ ဥက္ကဏ္ဌိတ ဘာဝတာယ။ **"အဘိဇ္ဈာနနာယာ**တိ ဉာတပရိညာဝသေန အဘိဇ္ဈာနနတ္တာယ။ **သမ္ဗုဇ္ဈနတ္တာယာ** တိ တီရဏပဟာနပရိညာ ဝသေန သမ္ဗောဓနတ္တာယာ"တိ ဝဒန္တိ။ အပိစ **အဘိဇ္ဈာနနာယာ**တိ အဘိညာပညာဝသေန ဇာနနာယ။ တံ ပန ဝဋ္ဋဿ ပစ္စက္ခကရဏမေဝ ဟောတီတိ အာဟ **"ပစ္စက္ခကိရိယာယာ"**တိ။ **သမ္ဗုဇ္ဈနတ္တာယာ** တိ ပရိညာဘိသမယဝသေန ပဋိဝေဓ တ္တာယ။ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသဿ သံသာရဝဋ္ဋေ နိဗ္ဗိဒါဝိရာဂနိရောဓုပသမာသံဝတ္တနံ ဝဋ္ဋန္တောဂဓတ္တာ, တဿ ဝဋ္ဋ ဋ္ဌသမ္ဗန္ဓနတော စ။ တထာ အဘိညာသမ္ဗောဓနိဗ္ဗာနာသံဝတ္တနဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ကာမံ တဏှာပိ ဒုက္ခသဘာဝ ဧဝ, တဿာ ပန သမုဒယဘာဝေန ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ **"တဏှံ ဌပေတွာ"**တိ ဝုတ္တံ။ **ပဘာဝနတော**တိ ဥပ္ပာဒနတော။ ဒုက္ခံ ပဘာဝေန္တီပိ တဏှာ အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယန္တရသဟိတာ ဧဝ ပဘာဝေတိ, န ကေဝလာတိ အာဟ **"သပ္ပစ္စယာ"** တိ။ **အပ္ပဝတ္တီ** တိ အပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ။ န ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထ ဒုက္ခသမုဒယာ, ဧတေန္ဝါ မိံ တ အဓိဂတေတိ ဟိ **အပ္ပဝတ္တိ။** ဒုက္ခနိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ, တဒတ္ထဉ္စ သာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပ ဋိပဒါ။ မဂ္ဂဟတုဘာဝေ**တိ မဂ္ဂသမုပ္ပာဒေ။ **ဖလသစ္ဆိကိရိယာ** တိ ဖလဿာဓိဂမဝသေန ပစ္စက္ခကရဏံ။ **တံ အာကာ ရန္တိ** တံ တုဏှီဘာဝသင်္ခာတံ ဂမနလိင်္ဂ **အာရောစေန္တော ဝိယ,** န ပန အဘိမုခံ အာရောစေတိ။

၄၂၁. သမန္တတော နိဂ္ဂဏှနဝသေန တောဒနံ ဝိဇ္ဈနံ **သန္နိတောဒကံ။** မနောဂဏာဒီနံ ဝိသေသနဿ နပုံသကလိ င်္ဂေန နိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ **"တစာယ သန္နိတောဒကေနာ"** တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"ဝစနပတောဒကေနာ"**တိ။ အထ တ **"တစာ ယာ"**တိ ဣဒံ **"သန္နိတောဒကေနာ"** တိ ဧတ္ထ ကရဏဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"ဝစနပတောဒကေနာ"**တိ ဟိ ဝစနေန ပတောဒကေ နာတိ အတ္ထော, "တစာယာ"တိ တ သမ္ဗန္ဓေ သာမိဝစနံ။ တစာယ သန္နိတောဒနကိရိယာယ သဇ္ဈဗ္ဘရိတမကံသူတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **"သဇ္ဈဗ္ဘရိတ"** န္တိ ဧတေဿ "သံ အဓိ အဘိ အရိဘ"န္တိ ပဒန္တေဘေ, သမန္တတော ဘုသံ အရိတ န္တိ အတ္ထော, သတတမတ္တေဟိ တုတ္တကေဟိ ဝိယ ဝိဝိဓေဟိ ပရိဗ္ဗာဇကတစာတောဒနေဟိ တုဒိံ သူတိ ဝုတ္တံ ဟော တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **"ဥပရိ ဝိဇ္ဈိံသူ"** တိ။ **သဘာဝတော ဝိဇ္ဇမာန** န္တိ ပရမတ္ထသဘာဝတော ဥပလဗ္ဘမာနံ, န ပကတိ အာဒိ ဝိယ အနုပလဗ္ဘမာနံ။ **တစ္ဆ** န္တိ သစ္စံ။ **တထ**န္တိ အဝိပရီတံ။ အတ္ထတော ဝေဝစနမေဝ တံ ပဒတ္တယံ။ **နဝ လောကုတ္တရဓမ္မေသူ**တိ ဝိသယေ ဘုမ္မံ, တေ ဓမ္မေ ဝိသယံ ကတွာ။ **ဌိတသဘာဝ**န္တိ အဝဋ္ဌိတသဘာဝံ, တဒုပ္ပာဒ ကန္တိ အတ္ထော။ **လောကုတ္တရဓမ္မနိယာမနိယတ** န္တိ လောကုတ္တရဓမ္မသမ္ဘာပနနိယာမေန နိယတံ။ ဣအနိ ပန **"လောကုတ္တရဓမ္မနိယာမတ"** န္တိ ဟဋ္ဌော, သော န ဟောရာဏော အာစရိယေန အနုဒ္ဓဋ္ဋတ္တာ။ ကသ္မာ ပနေသာ ပဋိပဒါ ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာတိ အာဟ **"ဗုဒ္ဓါနဥဟိ"**တိအာဒိ။ **သာ**တိ ပဋိပဒါ။ **ဧဒိသာ**တိ "ဓမ္မဋ္ဌိတတ"န္တိအာဒိနာ ဝု တ္တပ္ပကာရာ။

## စိတ္တဟတ္ထိသာရိပုတ္တဟေဋ္ဌပါဒဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၄၂၂. ဟတ္ထိံ သာရေတိ ဒမေတီတိ **ဟတ္ထိသာရိ,** ဟတ္ထာစရိယော။ **သုခုမေသု အတ္ထန္တရေသူ** တိ ခန္ဓာယတနာ ဒီသု သုခုမဉာဏကေစရေသု ဓမ္မေသု။ အဘိဓမ္မိကော ကိရေသ။ **ကုသလော**တိ ပုဗ္ဗေပိ ဗုဒ္ဓသာသနေ ကတပရိစယတာယ ဆေကော။ **တာဒိသေ စိတ္တေ** တိ ဂိဟိဘာဝစိတ္တေ။ ဣတရော ပန တံ သုတွာဝ န ဝိဗ္ဘမိ, **ပဗ္ဗဇ္ဇာယမေဝ အဘိရမိ** တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဂိဟိဘာဝေ အာနိသံသကထာယ ကထိတတ္တာ** တိ ဧတ္ထ သီလဝန္တဿ ဘိက္ခုနော တထာ ကထနေန ဝိ ဗ္ဘမနေ နိယောဇိတတ္တာ ဣအနိ သယမ္ပိ သီလတ ဧဝ ဟုတွာ ဆ တရေ ဝိဗ္ဘမီတိ အဓိပ္ပာယော ဂဟေတဗ္ဗော။ ကမ္မ သရိက္ခကေန ဟိ ကမ္မဖလေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ **ကထေန္တာန** န္တိ အနာဒရေ သာမိဝစနံ။ **မဟာသာဝကဿ ကထိတေ** တိ မဟာသာဝကဘူတေန မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရေန အပသာဒနဝသေန ကထိတေ, ကထနနိမိတ္တံ ပတိဋ္ဌံ လဒ္ဓုံ အသက္က ကောန္တောတိ အတ္ထော။ **"ဝိဗ္ဘမိတွာ ဂိဟီ ဇာတော"** တိ ဣဒံ သတ္တမတရမိဝ ဝုတ္တံ။ **ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၁.၃ စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရဝတ္ထု) ပန **ကုဒ္ဒါလပဏ္ဍိတဇာတကေ** (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၇ ကုဒ္ဒါလဇာတကဝဏ္ဏနာ) စ ဆက္ခ

တ္တုမေဝ ဝိဗ္ဘမနတရော ဝုတ္တော။ **ဂိဟိသဟာယကော**တိ ဂိဟိကာလေ သဟာယကော။ **အပသက္ကန္တောပိ နာမာ** တိ
အပိ နာမ အပသက္ကန္တော, ကရယ္ဟာဝစနမေတံ။ **ပဗ္ဗဇိတုံ ဝဋ္ဋတီ** တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဝဋ္ဋတိ။

၄၂၃. **ပညာစက္ခုနော နတ္ထိတာယာ**တိ သုဝုတ္တဒုရုတ္တသမဝိသမဒဿနသမတ္ထဿ ပညာစက္ခုနော အဘာဝေန။
ယာဒိသေန စက္ခုနာ သော "စက္ခုမာ"တိ ဝုတ္တော, တံ ဒဿေတုံ **"သုဘာသိတာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အယံ အဋ္ဌကထာတော
အပရော နယော – **ဧကံသိကာ**တိ ဧကန္တိကာ, နိဗ္ဗာနဝဟဘာဝေန နိစ္ဆိတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပညတ္တာ** တိ ဝဝတ္ထ
ပိတာ။ **န ဧကံသိကာ**တိ န ဧကန္တိကာ နိဗ္ဗာနာဝဟဘာဝေန နိစ္ဆိတာ ဝဋ္ဋန္တောဂဓဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ အယမ
တ္ထော ဟိ "ကသ္မာ စေတေ ပောဋ္ဌပါဒ မယာ ဧကံသိကာ ဓမ္မာ ဒေသိတာ ပညတ္တာ, ဧတေ ပောဋ္ဌပါဒ အတ္ထသံ
ဟိတာ။ပေ။ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တန္တီ"တိအာဒိသုတ္တပဒေဟိ သံသန္ဒတိ သမေတီတိ။

### ဧကံသိကဓမ္မဝဏ္ဏနာ

၄၂၅. **"ကသ္မာ အာရဘီ"** တိ ကာရဏံ ပုစ္ဆိတွာ **"အနိယျာနိကဘာဝဒဿနတ္ထ"** န္တိ ပယောဇနံ ဝိဿဇ္ဇိ
တံ။ ဖလေ ဟိ သိဒ္ဓေ ဟေတုပိ သိဒ္ဓေါ ဟောတီတိ, အယံ အာစရိယမတိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၂၅) အပရေ ပန "ဒေိသေသု အတ္
ထသဒ္ဒေါ ကာရဏေ ဝတ္တတိ, ဟေတွဝတ္ထေ စ ပစ္စတ္တဝစနံ, တသ္မာ **အနိယျာနိကဘာဝဒဿန** န္တိ ဧတ္ထ အ
နိယျာနိကဘာဝဒဿနကာရဏာ"တိ အတ္ထမိစ္ဆန္တိ။ **ပညာပိတနိဋ္ဌာယာ** တိ ပဝေဒိတဝိမုတ္တိမဂ္ဂဿ။ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိ
ယောသာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ **နိဋ္ဌာ** တိ ဟိ ဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ "ဧကော နိဋ္ဌာ ပဋ္ဌိတကတေ"တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၆) **မဟာသီဟနာ
ဒသုတ္တပဒေ** ဝိယ ဌာ-သဒ္ဒဿ ဂတိအတ္ထေ ပဝတ္တနတော။ နိဋ္ဌာမဂ္ဂေ စ ဣဓ ဥတ္တရပဒလောပေန "နိဋ္ဌာ"တိ
အဓိပ္ပေတော။ တဿေဝ ဟိ နိယျာနိကတာ, အနိယျာနိကတာ စ ဝုစ္စတိ, န နိဋ္ဌာယ။ နိယျာတီတိ **နိယျာနိကာ**
ယ-ကာရဿ က-ကာရံ ကတွာ။ အနီယသဒ္ဒေါ ဟိ ဗဟုလံ ကတ္တုတ္ထာဘိဓာယကော, န နိယျာနိကာ **အနိယျာနိ
ကာ,** တဿာ ဘာဝေ တထာ။ **နိယျာနံ** ဝာ နိဂ္ဂမနံ နိဿရဏံ, ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ဝူပသမောတိ အတ္ထော, နိယျာနမေ
ဝ **နိယျာနိကံ,** န နိယျာနိကံ **အနိယျာနိကံ,** သော ဧဝ ဘာဝေ သဘာဝေ **အနိယျာနိကဘာဝေ,** တဿ ဒဿန
တ္ထန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

**"သဗ္ဗေ ဟီ"** တိအာဒိ တဒတ္ထဝိဝရဏံ။ အမတံ နိဗ္ဗာနံ နိဋ္ဌမိတိ ပညပေတိ ယထာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **လောကထူပိ
ကာဒိဝသေန နိဋ္ဌံ ပညပေန္တီ**တိ "နိဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗာန"န္တိ ဝစနသာမညမတ္တံ ဂဟေတွာ တထာ ပညပေန္တိ။ **လောကထူ
ပိကာ** နာမ ဗြဟ္မဘူမိ ဝုစ္စတိ လောကဿ ထူပိကသဒိသတာပရိကပ္ပနေန။ ကေစိ ပန "နေဝသညာနာသညာယတနဘူမိံ
လောကထူပိကာ"တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တံ **အဋ္ဌကထာသု** တထာ အဝစနတော။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန စေတ္ထ "အညော ပုရိသော,
အညာ ပကတီ"တိ ပကတိပုရိသန္တရာဝဗောဓော မောက္ခော, ဗုဒ္ဓိအာဒိဂုဏဝိနိမုတ္တဿ အတ္တနော အသကတ္တနိ အဝ
ဋ္ဌာနံ မောက္ခော, ကာယဝိပတ္တိကတိ ဇာတိဗန္ဓာနံ အပဝဇ္ဇနဝသေန အပ္ပဝတ္တော မောက္ခော, ပရေန ပုရိသေန ပ
လောကတာ မောက္ခော, တံသမီပတာ မောက္ခော, တံသမာယောဂေ မောက္ခောတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တ
သ္မိံ တသ္မိံဥ္ဟိ သမယေ နိဋ္ဌံ အပညပေန္တော နာမ နတ္ထိ။ ဗြာဟ္မဏာနံ ပဌမဇ္ဈာနဗြဟ္မလောကော နိဋ္ဌာ။ တတ္ထ
ဟိ နေသံ နိစ္စာဘိနိဝေသော ယထာ တံ ဗကဿ ဗြဟ္မုနော, (မ. နိ. ၁.၅၀၁) ဝေခနသာဒိတာပသာနံ အာဘဿရာ, သဥ္
စယာဒိပရိဗ္ဗာဇကာနံ သုဘကိဏှာ, အာဇီဝကာနံ "အနန္တမာနသော"တိ ပရိကပ္ပိတော အသညီဘဝေ။ ဣမသ္မိံ ပန သာ
သနေ အရဟတ္တံ နိဋ္ဌာ, သဗ္ဗေပိ စေတေ ဒိဋ္ဌိဝသေန ဗြဟ္မလောကာဒီနိ အရဟတ္တမညနာယ "နိဗ္ဗာနံ နိဗ္ဗာန"န္
တိ ဝစနသာမညမတ္တံ ဂဟေတွာ တထာ ပညပေန္တိ, န ပန ပရမတ္ထတော နေသံသမယေ နိဗ္ဗာနပညာပနဿ လဗ္ဘ
နတောတိ အာဟ **"သာ စ န နိယျာနိကာ"** တိအာဒိ။ **ယထာပညတ္တာ** တိ ယေန ယေန ပကာရေန ပညတ္တာ, ပညတ္တပ္
ပကာရာ ဟုတွာတတိ အတ္ထော။ **န နိယျာတီ** တိ "ယေနာကာရေန နိဋ္ဌာ ဟာပုဏီယတီ"တိ တေဟိ ပဝေဒိတာ, တေနာကာ
ရေန တဿာ အပတ္တဗ္ဗတာယ န နိယျာတိ။ **ပဏ္ဍိတေဟိ ပဋိက္ခိတ္တာ** တိ "နာယံ နိဋ္ဌာ ပဋိပဒာ ဝဋ္ဋဿ အနတိ
က္ကမနတော"တိ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ ပဋိက္ခိတ္တာ။ **နိဝတ္တတီ** တိ ပဋိက္ခေပကာရဏဝစနံ, ယသ္မာ တေဟိ ပညတ္
တာ နိဋ္ဌာ ပဋိပဒာ န နိယျာတိ န ဂစ္ဆတိ, အညဒတ္ထု တံသမင်္ဂိနံ ပုဂ္ဂလံ သံသာရေ ဧဝ ပရိဗ္ဘမာပေန္တီ နိဝတ္တတိ,
တသ္မာ ပဏ္ဍိတေဟိ ပဋိက္ခိတ္တာတိ အတ္ထော။ **တန္တိ** အနိယျာနိကဘာဝံ။

**ဈာနံ, ပဉ္စ** န္တိ စ ပုထုဝစနဝိပရိယာယောတိ အာဟ **"ဈာနန္တာ ပဉ္စန္တာ"** တိ။ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာဒိသဒ္ဒာနဥ္စာတိ "ယာ ပန ဘိက္ခုနီ ဇာနံ သဘိက္ခုကံ အာရာမံ အနာပုစ္ဆာ ပဝိသေယျ"တိအာဒီသု (ပါစိ. ၁၀၂၄) လိင်္ဂဝိသေသေန ဝိပရိယာယော, ဇာနန္တီတိ အတ္ထော။ "ယာစံ အဒဒမပ္ပိယော"တိအာဒီသု (ပါရာ. ၃၄၆; ဇာ. ၁.၇.၅၅) ဝိဘတ္တိဝိသေသေန, ယာစန္တဿာတိ အတ္ထော။ ဣဓ ပန ပုထုဝစနဝသေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဓာနံ ဇာနနံ နာမ ပစ္စက္ခတော ဇာနနံ တဿ ဖေဒ္ဒဘာဝတော, ဒဿနသမဗ္ဗဓာနံ တဿ သံသယာနုဗန္ဓတ္တာတိ အယံ ကမော ဝုတ္တော **"ဇာနံ ပဉ္စ"** န္တိ။ တေနေတ္တ ဇာနနေန ဒဿနံ ဝိသေသေတိ။ ဧဝဥ္စာတိ **ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာနိ ခေါ တသ္မိံ လောကေ မနုဿာနံ သရီရသဏ္ဌာနာဒီနိ** တိ ကေတော အဓိပ္ပါယဒဿနံ သုပပန္နံ ဟောတိ။ အယဥ္စေ့ဟတ္ထာဓိပ္ပါယော "ကိံ တုမှာကံ ဧကန္တသုခေ လောကေ ပစ္စက္ခတော ဉာဏဒဿနံ အတ္ထီ"တိ။ **ဇာန** န္တိ တ တဿ လောကဿ အနုမာနဝိသယတံ ဝုစ္စတိ, **ပဉ္စ** န္တိ ပစ္စက္ခတော ဝိသယတံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ "အပိ တုမှာကံ လောကော ပစ္စက္ခတော ဉာတော, ဥဒါဟု အနုမာနတော"တိ။

ယသ္မာ ပန လောကေ ပစ္စက္ခဘူတော အတ္ထော ဣန္ဒြိယကေစရဘာဝေန ပါကဋော, တသ္မာ ပါကဋေန အတ္ထေန အဓိပ္ပါယံ ဒဿေတုံ **"ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာနိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒိဋ္ဌပဒေန တ ဒဿနံ, တဒနုဂတတ္တ ဇာနနံ ဂဟေတ္ဝာ တဒုဘယေနေဝ အတ္ထေန အဓိပ္ပါယံ ဝိဘာဝေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာနိ** တိ ဟိ ဒဿနေန, တဒနုဂတေန စ ဉာဏေန ဂဟိတပုဗ္ဗာနီတိ အတ္ထော။ ဧဝဥ္စ ကတွာ **"သရီရသဏ္ဌာနာဒီနိ"** တိ သမရိယာဒဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ **"အပ္ပာဋိဟီရကတ"** န္တိ အယံ အနုနာသိကလောပနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"အပ္ပာဋိဟီရကံ တ"** န္တိ။ တံ ဝစနံ အပ္ပာဋိဟီရကံ သမ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ္ပာဋိဟီရပဒေ အနုနာသိကလောပေ, "ကတ"န္တိ စ ဧကံ ပဒန္တိ ကေစိ, တဒယုတ္တံ သမာသသမ္ဘဝတော, အနုနာသိကလောပဿ စ အဝတ္တဗ္ဗတ္တာ။ ဧဝမေတ္ထ ဝဏ္ဏယန္တိ – ပဋိပက္ခဟရဏတော ပဋိဟာရိယံ, တဒေဝ **ဟာဋိဟာရိယံ။** အတ္တနာ ဥတ္တရဝိရဟိတဝစနံ။ ဟာဋိဟာရိယမေဝေတ္ထ **"ဟာဋိဟီရက"** န္တိ ဝုတ္တံ ပရေဟိ ဝုစ္စမာနဥတ္တရေဟိ သဥတ္တရတ္တာ, န ဟာဋိဟီရကန္တိ **အပ္ပာဋိဟီရကံ။** ဝိရဟတ္ထော စေတ္ထ **အ**-သဒ္ဒော။ တေနာဟ **"ပဋိဟရဏဝိရဟိတ"** န္တိ။ သဥတ္တရဉ္စာဟိ ဝစနံ တေန ဥတ္တရဝစနေန ပဋိဟရီယတိ ဝိပရိဝတ္တီယတိ, တသ္မာ ဥတ္တရဝစနံ ပဋိဟရဏံ နာမ, တတော ဝိရဟိတန္တိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဧဝ နိယျာနဿ ပဋိဟရဏမဂ္ဂဿ အဘာဝတော "အနိယျာနိက"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"အနိယျာနိက"** န္တိ။

၄၂၆. **ဝိလာသော** ဣတ္ထိလီဠာ, ယော "သိင်္ဂါရဘာဝဇာ ကိရိယာ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ **အာကပ္ပော** ကေသဗန္ဓဝတ္ထဂ္ဂဟဏာဒိအာကာရဝိသေသော, ဝေသသံဝိဓာနံ တ။ **အာဒိသဒ္ဒေန** ဟာဝဘာဝါဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဟာဝ**တိ ဟိ စာတုရိယံ ဝုစ္စတိ။

## တယောအတ္တပဋိလာဘဝဏ္ဏနာ

၄၂၈. အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ **အတ္တာ,** အတ္တဘာဝေတိ အာဟ **"အတ္တဘာဝပဋိလာဘော"**တိ။ ကထံ ဒဿေတီတိ ဝုတ္တံ **"ဩဠာရိကတ္တဘာဝပဋိလာဘေနာ"** တိအာဒိ။ **ကာမဘဝံ ဒဿေတီ** ဣတရဘဝဒွယတ္တဘာဝတော ဩဠာရိကတ္တာ။ **ရူပဘဝံ ဒဿေတီ** ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တံ ဟုတွာ ရူပီဘာဝေန ဥပလဒ္ဓနတော။ **အရူပဘဝံ ဒဿေတီ** အရူပီဘာဝေန ဥပလဒ္ဓနတော။ **သံကိလေသိကာ ဓမ္မာ နာမ ဒွါဒသ အကုသလစိတ္တုပ္ပာဒါ** တဒဘာဝေ ကဿစိ သံကိလေသဿ အသမ္ဘဝတော။ **ဝေါဒါနိယာ ဓမ္မာ နာမ သမထဝိပဿနာ** တာသံ ဝသေန သဗ္ဗသော စိတ္တဝေါဒါနဿ သိဇ္ဈနတော။

၄၂၉. ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ အသမုစ္ဆေဒေ သတိ န ကဒါစိပိ အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ တ ဟာရိပူရိ, ဝေပုလ္လံ တ သမ္ဘဝတိ, သမုစ္ဆေဒေ ပန သတိ သမ္ဘဝတီတိ မဂ္ဂဖလပညာနမေဝ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, တာ ဟိ သကိံ ပရိပုဏ္ဏာပိ အပရိဟီနဓမ္မတ္တာ ပရိပုဏ္ဏာ ဧဝ ဘဝန္တိ။ **တရုဏပီတီ**တိ ဥပ္ပန္နမတ္တာ အလဒ္ဓာသေဝနာ ဒုဗ္ဗလပီတိ။ **ဗလဝတုဋ္ဌီ** တိ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိယာ လဒ္ဓာသေဝနာ ဥပရိဝိသေသာဓိဂမဿ ပစ္စယဘူတာ ထိရတရာ ပီတိ။ ဣဒါနိ သင်္ခေပတော ပိဏ္ဍတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ကိံ ဝုတ္တ"** န္တိအာဒိမာဟ ။ တတ္ထ ယံ ဝိဟာရံ သယံ။ပေ။ ဝိဟရိဿတီတိ အတ္ထေစုမှာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံ ဝိဟာရံ "သံကိလေသိကဝေါဒါနိယဓမ္မာနံ ပဟာနာဘိဝုဒ္ဓိနိဋ္ဌံ ပညာယ ဟာရိပူရိဝေပုလ္လဘူတံ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ အပရပ္ပစ္စယေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခတော သမ္ပာဒေတွာ ဝိဟရိဿတီ"တိ ကထယိမှာ တိ။ **တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ ဝိဟာရေ။ **တဿာ** တိ ဩဝါဒကရဿ ဘိက္ခုနော။ **ဧဝံ ဝိဟရတော**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရေန ဝိဟရဏဟေတု, ဝိဟရန္တဿ တ။ တန္နိမိတ္တံ **ပါမောဇ္ဇံ,** ပမောဒပ္ပဘဝာ **ပီတိ,** တပ္ပစ္စယဘူတံ **ပဿဒ္ဓိဒွယံ,** တထာ

သူပဋ္ဌိတာ **သတိ,** ဥက္ကံသဂတတာယ **ဥတ္တမဉာဏံ။ သုခော စ ဝိဟာရော** ဘဝိဿတီတိ ယောဇနာ။ ကာယစိတ္တပဿ
ဒ္ဓိ ဟိ ''ပဿဒ္ဓိ''တိ ဝုတ္တာ, အယမေဝ စ ဟဒ္ဓော။ ''နာမကာယပဿဒ္ဓိ''တိပိ ပဌန္တိ, တဒယုတ္တမေဝ ပဿဒ္ဓိ
ဒွယဿ အဝိနာဘာဝတော။ ကသ္မာ ပနေသ သုခော ဝိဟာရောတိ အာဟ **''သဗ္ဗဝိဟာရေသူ''**တိအာဒိ, သဗ္ဗေသုပိ ဣရိ
ယာပထဝိဟာရာဒီသု သန္တပဏီတတာယ ဣမဿေဝ သုခတ္တာ ''သုခော ဝိဟာရော''တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ ဝုတ္
တံ ဟောတိ။ ကထံ သုခောတိ ဝုတ္တံ **''ဥပသန္တော ပရမမဓုရော''** တိ။

ပဌမဇ္ဈာနေ ပဋိလဒ္ဓမတ္တေ ဟီနဘာဝတော ပီတိ ဒုဗ္ဗလာ ဟာမောဇ္ဇပက္ခိကာ, သုဘာဝိတေ ပန တသ္မိံ ပဂုဏော
ဘာ ပဏီတာ ဗလဝဘာဝတော ပရိပုဏ္ဏကိစ္စာ ပီတီတိ ဝုတ္တံ **''ပဌမဇ္ဈာနေ ဟာမောဇ္ဇာဒယော ဆပိ ဓမ္မာ လဗ္ဘန္
တီ''**တိ။ **ဟာမောဇ္ဇံ နိဝတ္တတီ** တိ ဒုဗ္ဗလပီတိသင်္ခာတံ ဟာမောဇ္ဇံ ဆသု ဓမ္မေသု နိဝတ္တတိ ဟာယတိ။ ဝိတက္ကဝိစာရက္
ခောဘဝိရဟိတေန ဟိ စတုက္ကနယဝိဘတ္တေ ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗအာ ပီတိ ဗလဝတီ ဧဝ ဟောတိ, န ပဌမဇ္ဈာနေ ဝိယ
ကအာစိ ဒုဗ္ဗလာတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ပီတိ နိဝတ္တတိ** တပ္ပဟာနေနေဝ တတိယဇ္ဈာနဿ လဗ္ဘနတော။ ''သုခော ဝိဟာ
ရော''တိ ဣမိနာ သမာဓိ ဂဟိတောတိ အာဟ **''တထာ စတုတ္ထေ''** တိ။ ယေ ပန ''သုခော ဝိဟာရော'တိ ဧတေန သုခံ ဂဟိ
တ''န္တိ ဝဒန္တိ, တေသံ မတေန သန္တဝုတ္တိတာယ ဥပေက္ခာပိ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ''သုခ''မိစ္စေဝ ဘာသိတာတိ (ဝိဘ.
အဋ္ဌ. ၂၃၂; ဝိသုဒ္ဓိ. ၂.၆၄၄; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၂၇; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၀၅) ကတ္ထ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣမသ္မိံယေဝ
**ဒီဃနိကာယေ** (ဒီ. နိ. ၁.၄၃၂; ၃.၁၆၆, ၃၅၈) အာဂတံ အနေကဓာ ဒေသနာနယမုဒ္ဒရိတ္ထ ဣဓ ဒေသိတနယံ နိယမေတုံ
**''ဣမေသူ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သုဒ္ဓ။ပေ။ ကထိတ** န္တိ ဥပရိမဂ္ဂံ အကထေတွာ ကေဝလံ ဝိပဿနာပာဒကမေဝ ဈာနံ က
ထိတံ။ **စတူဟိ။ပေ။ ကထိတာ**တိ ဝိပဿနာပာဒကဘာဝေန ဈာနာနိ ကထေတွာ တတော ပရံ ဝိပဿနာပုဗ္ဗကာ စတ္တာ
ရောပိ မဂ္ဂါ ကထိတာ။ **စတုတ္ထဇ္ဈာနိကဖလသမာပတ္တိ ကထိတာ** တိ ပဌမဇ္ဈာနိကာဒိကာ ဖလသမာပတ္တိယော
အကထေတွာ စတုတ္ထဇ္ဈာနိကာ ဧဝ ဖလသမာပတ္တိ ကထိတာ။ **ပီတိဝေဝစနမေဝ ကတွာ**တိ ဒွိန္နံ ပီတီနံ ကေသ္မိံ စိ
တ္တုပ္ပာဒေ အနုပ္ပဇ္ဇနတော ဟာမောဇ္ဇံ ပီတိဝေဝစနမေဝ ကတွာ, တဒုဘယံ အဘေဒတော ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟော
တိ။ ပီတိသုခါနံ အပရိစ္စတ္တတ္တာ, ''သုခော ဝိဟာရော''တိ စ သာတိသယဿ သုခဝိဟာရဿ ဂဟိတတ္တာ **''ဒုတိ
ယဇ္ဈာနိကဖလသမာပတ္တိ နာမ ကထိတာ''**တိ ဝုတ္တံ။ ကာမံ ပဌမဇ္ဈာနေပိ ပီတိသုခါနိ လဗ္ဘန္တိ, တာနိ ပန ဝိတက္က
ဝိစာရပရိက္ခောဘေန န တတ္ထ သန္တပဏီတာနိ, ဣဓ စ သန္တပဏီတာနေဝ အဓိပ္ပေတာနိ, တသ္မာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကာ
ဧဝ ဖလသမာပတ္တိ ဂဟိတာ, န ပဌမဇ္ဈာနိကာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄၃၂-၄၃၇. **ဝိဘာဝနတ္ထော** တိ ပကာသနတ္ထော သရူပတော နိရူပနတ္ထော ''န သမဏော ဂေါတမော ဗြာဟ္မ
ဏော ဖဿော ။ပေ။ အဘိဇာနာတိ တ ပစ္စုဒ္ဓေတိ တ အာသနေန တ နိမန္တေတီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၈.၁၁; ပါရာ. ၂)
ဝိယ။ တေနာဟ **''အယံ သော''**တိအာဒိ။ ''အယံ အတ္တပဋိလာဘော သော တေ''တိ ဧဝံ သရူပတော ဝိဘာဝေတွာ ပကာ
သေတွာ။ **အယန္တိ** ဟိ ဘဂဝတာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ အတ္တပဋိလာဘံ အာသန္နပစ္စက္ခဘာဝေန ပစ္စာမသတိ, **သော**တိ ပန ပရေ
ဟိ ပုစ္ဆိယမာနံ ပရမ္မုခဘာဝေန။ **န နံ ဧဝံ ဝဒာမာ**တိ ဧတ္ထ **နန္တိ** ဩဠာရိကမတ္တပဋိလာဘံ။ **သပ္ပာဋိဟီရကတ** န္တိ ဧတ္
ထ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပရေဟိ စောဒိတဝစနပဋိဟာရကံ သဥတ္တရဝစနံ သပ္ပာဋိဟီရကန္တိ ဟိ
အယမေဝ ဝိသေသော။ **တုစ္ဆော** တိ မုသာ အဘူတော။ **သော**တိ မနောမယော, အရူပော တ အတ္တပဋိလာဘော။ **သစ္စော တ**တိ
သော ဧဝ ဩဠာရိကော အတ္တပဋိလာဘော။ **တသ္မိံ သမယေ သစ္စော ဟောတီ** တိ တသ္မိံ ပစ္စုပ္ပန္နသမယေ ဝိဇ္ဇမာနော
ဟောတိ။ **အတ္တပဋိလာဘောတွေဝ နိယ္ယာတေသိ** တိ အတ္တပဋိလာဘသဒ္ဒေန တထာ ဧဝ ပရိယောသာပေသိ, န ပန နံ
''အတ္တပဋိလာဘော''တိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီတိ ပဉ္စတ္တိ သရူပတော နီဟရိတွာ ဒဿေသီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ရူပါဒယော
စေတ္ထ ဓမ္မာ**တိ ရူပဝေဒနာဒယော ဧဝ ဧတ္ထ လောကေ သဘာဝဓမ္မာ။ **နာမမတ္တမေတ**န္တိ ရူပါဒိကေ ပဉ္စက္ခန္ဓေ ဥ
ပါဒါယ နာမပဉ္စတ္တိမတ္တမေတံ **''အတ္တပဋိလာဘော''**တိ။ **ဧဝရူပါ ဝောဟာရာ**တိ ''ဩဠာရိကော အတ္တပဋိလာဘော''တိ
အာဒိဝေါဟာရာ။ **နာမပဉ္စတ္တိဝသေနာ** တိ နာမဘူတပဉ္စတ္တိမတ္တဝသေန။ ''အတ္တပဋိလာဘော'တိ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီ''တိ
**နိယ္ယာတနတ္ထံ။**

၄၃၈. **ဝေဠု ပန ဝတွာ** တိ ရူပါဒိကေ ဥပါဒါယ ပဉ္စတ္တိမတ္တမေတံ အတ္တပဋိလာဘောတိ ဣမမတ္ထံ ''ယသ္မိံ စိတ္
တ သမယေ''တိအာဒိနာ ဝတွာ။ **ပဋိပုစ္ဆိတွာ** တိ ယထာ ပရေ ပုစ္ဆေယျုံ, တထာ ကာလဝိဘာဂတော ပဋိပုစ္ဆနာနိ ပုစ္ဆိ
တွာ။ **ဝိနယနတ္ထ** န္တိ ယထာပုစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ဉာပနဝသေန ဝိနယနတ္ထာယ။ **ယေ တေ အတီတာ ဓမ္မာ** တိ
အတီတသမယေ အတီတတ္တပဋိလာဘဿ ဥပါဒါနဘူတာ ရူပါဒယော ဓမ္မာ။ **တေ ဧတရဟိ နတ္ထိ** နိရုဒ္ဓတ္တာ။ တ

တော ဧဝ **“အဟေသု”**န္တိ သင်္ဂ္ဂ ဂတာ ။ **တသ္မာ** တိ ဥပာဒါနသ္သ အတီတသ္မိံယေဝ သမယေ လဗ္ဘနတော။ **သောပီ**တိ တဒုပါဒါနော **မေ အတ္တပဋိလာဘောပိ**။ **တသ္မိံယေဝ သမယေ** တိ အတီတေ ဧဝ သမယေ။ **သစ္စော အဟောသိ** တိ ဘူတော ဝိဇ္ဇမာနော ဝိယ အဟောသိ။ **အနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာန** န္တိ အနာဂတာနဉ္စေဝပစ္စုပ္ပန္နာနဉ္စ ရူပါဒိဓမ္မာနံ ဥပါဒါနဘူတာနံ။ **တဒါ အဘာဝတ**တိ တသ္မိံ အတီတသမယေ အဘာဝတ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ။ တဒုပါဒါနဘူတော **အနာဂတော, ပစ္စုပ္ပန္နော** စ အတ္တပဋိလာဘော **တသ္မိံ အတီတ** သမယေ **မောဃော** တုစ္ဆော မုသာ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ **အတ္ထတော**တိ ပဒတ္ထိအတ္ထတော။ **နာမမတ္တမေဝ**တိ သမညာမတ္တမေဝ။ ပရမတ္ထတော အနုပလဗ္ဘမာနတ္တာ **အတ္တပဋိလာဘံ ပဋိဇာနာတိ**။

**“ဧသေဝ နယော”**တိ ကြမိနာ ယေ တေ အနာဂတာ ဓမ္မာ, တေ တေရဟိ နတ္ထိ, “ဘဝိဿန္တိ”တိ ပန သင်္ဂ္ဂ ဂတာ, တသ္မာ သောပိ မေ အတ္တပဋိလာဘော တသ္မိံယေဝ သမယေ သစ္စော ဘဝိဿတိ။ အတီတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ပန ဓမ္မာနံ တဒါ အဘာဝတ တသ္မိံ သမယေ “မောဃော အတီတော, မောဃော ပစ္စုပ္ပန္နော”တိ ဧဝံ အတ္ထတော နာမမတ္တမေဝ အတ္တပဋိလာဘံ ပဋိဇာနာတိ။ ယေ ကြမေ ပစ္စုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ, တေ တေရဟိ “အတ္ထိ”တိ သင်္ဂ္ဂ ဂတာ, တသ္မာ ယွတာယံ မေ အတ္တပဋိလာဘော, သော ကြအနိ သစ္စော ဟောတိ။ အတီတာနာဂတာနံ ပန ဓမ္မာနံ အစုနာ အဘာဝတ တေရဟိ “မောဃော အတီတော, မောဃော အနာဂတော”တိ ဧဝံ အတ္ထတော နာမမတ္တမေဝ အတ္တပဋိလာဘံ ပဋိဇာနာတီတိ ကြမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။

၄၃၉-၄၄၃. **သံသန္ဒိတု** န္တိ သမာနေတုံ။ **ဂတ**တိ ကဝိတော။ **တတ္ထာ** တိ ခီရာဒီသု ပဉ္စကေရသေသု။ **ယသ္မိံ သမယေ ခီရံ ဟောတီ**တိ ယသ္မိံ ကာလေ ဘူတုပါဒါယသညိတံ ဥပါဒါနဝိသေသံ ဥပါဒါယ ခီရပညတ္တိ ဟောတိ။ **န တသ္မိံ။ ပေ.။ ဂစ္ဆတိ** ခီရပညတ္တိဥပါဒါနသ္သ ဘူတုပါဒါယရူပသ္သ ဒဓိအာဒိပညတ္တိယာ အနုပါဒါနတော။ ပဋိနိယတဝတ္ထုကာ ဟိ တော လောကသမညာ။ တေနာဟ **“ယေ ဓမ္မေ ဥပါဒါယ”** တိအာဒိ။ သင်္ခါယတိ ကထီယတိ တောယာတိ **သင်္ခါ**။ အတ္ထံ နီဟရိတွာ ဥစ္စတ္တိ ဝဒန္တိ တောယာတိ **နိရုတ္တိ**။ တံ တဒတ္ထံ နမန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ **နာမံ,** တထာ တေဟာရန္တိ ဧတေနာတိ **တေဟာရော,** ပညတ္တိယေဝ။ “ယသ္မိံ သမယေ”တိအာဒိနာ ခီရေ ဝုတ္တနယံ ဒဓိအာဒီသုပိ **“ဧသေ နယော သဗ္ဗတ္ထာ”** တိ အတိဒိသတိ။

**သမနုဇာနနမတ္တကာနီ**တိ “ကြဒံ ခီရံ, ကြဒံ ဒဓိ”တိအာဒိနာ တာဒိသေသု ဘူတုပါဒါယရူပဝိသေသေသု လောကေ ပရမ္ပရာဂတံ ပညတ္တိံ အပ္ပဋိက္ခိပိတွာ သမနုဇာနနံ ဝိယ ပစ္စယဝိသေသဝိသိဋ္ဌံ ရူပါဒိခန္ဓသမူဟံ ဥပါဒါယ “ဩဠာရိကော အတ္တပဋိလာဘော”တိ စ “မနောမယော အတ္တပဋိလာဘော”တိ စ “အရူပေ အတ္တပဋိလာဘော”တိ စ တထာ တထာ သမနုဇာနနမတ္တကာနိ, န စ တဗ္ဗိနိမုတ္တော ဥပါဒါနတော အညော ကောစိ ပရမတ္ထတော အတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **နိရုတ္တိမတ္တကာနီ**တိ သဒ္ဒနိရုတ္တိယာ ဂဟဏူပါယမတ္တကာနိ။ “သတ္တော ဖဿော”တိအာဒိနာ ဟိ သဒ္ဒဂ္ဂဟဏုတ္တရကာလံ တဒနုဝိဒ္ဓပဏ္ဏတ္တိဂ္ဂဟဏမုခေနေဝ တဒတ္ထာဝဗောဓော။ တထာ စာဟု –

“ပဌမံ သဒ္ဒံ သောတေန, တီတံ ဒုတိယစေတသာ။
နာမံ တတိယစိတ္တေန, အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ”တိ။ (မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာယံ ပစ္စယသင်္ဂဟဝိဘာဂေပိ)။

**ဝစနပထမတ္တကာနီ**တိ တသ္သေဝ ဝေဝစနံ။ နိရုတ္တိယေဝ ဟိ အညေသမ္ပိ ဒိဋ္ဌာနုဂတိမာပဇ္ဇန္တာနံ ကာရဏဋ္ဌေန **ဝစနပထော**။ **တေဟာရမတ္တကာနီ**တိ တထာ တထာ တေဟာရမတ္တကာနိ။ **နာမပဏ္ဏတ္တိမတ္တကာနီ** တိ တသ္သေဝ ပရိယာယော, တံတံနာမပညာပနမတ္တကာနီတိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗမေတ**န္တိ “အတ္တပဋိလာဘော”တိ တ “သတ္တော”တိ တ “ပေဟေသော”တိ တ သဗ္ဗမေတံ **တေဟာရမတ္တကံ**။ ကသ္မာတိ စေ, ပရမတ္ထတော အနုပလဗ္ဘနတောတိ ဒသ္သေတုံ **“ယသ္မာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သုညော**တိ ပရမတ္ထတော ဝိဝိတ္တော။

ယဇ္ဇေဝံ ကသ္မာ စေသာ ဗုဒ္ဓေဟိပိ ဝုစ္စတီတိ စောဒနံ သောဓေန္တော **“ဗုဒ္ဓါနံ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ သမ္မုတိယာ တေဟာရသ္သ ကထနံ **သမ္မုတိကထာ**။ ပရမတ္ထသ္သ သဘာဝဓမ္မသ္သ ကထနံ **ပရမတ္ထကထာ**။ ပရမတ္ထသန္နိသ္သိတကထာဘာဝတော အနိစ္စာဒိကထာပိ **“ပရမတ္ထကထာ”** တိ ဝုတ္တာ။ ပရမတ္ထဓမ္မောယေဝ ဟိ “အနိစ္စော, ဒုက္ခော”တိ စ ဝုစ္စတိ, န သမ္မုတိဓမ္မော။

“အနိစ္စာ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ၊ ဒုက္ခာနတ္တာ စ သင်္ခတာ။
နိဗ္ဗာနဉ္စေဝ ပညတ္တိ၊ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆယာ” တိ။ (ပရိ. ၂၅၇) –

ဝစနတော ပနေသ “အနတ္တာ”တိ ဝုစ္စတိ, ခန္ဓာဒိပညတ္တိ ပန တဇ္ဇာပညတ္တိ ဝိယ ပရမတ္ထသန္နိဿယာ, အာသန္နတရာ စ, ပုဂ္ဂလပညတ္တိအာဒယော ဝိယ န ဒူရေ , တသ္မာ ခန္ဓာဒိကထာပိ **“ပရမတ္ထကထာ”** တိ ဝုတ္တာ, ခန္ဓာဒိသီသေန တ တဒုပာဒါနသဘာဝဓမ္မာ ဧဝ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နနု စ သဘာဝဓမ္မာပိ သမ္မုတိမုခေနေဝ ဒေသနမာရောဟန္တိ, န ပရမတ္ထမုခေန, တသ္မာ သဗ္ဗာပိ ဒေသနာ သမ္မုတိကထာဝ သိယာတိ? နယိဒမေဝံ ကထေတဗ္ဗဓမ္မဝိဘာဂေန ကထာဝိဘာဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ, န စ သဒ္ဒော ကေနစိ ပဝတ္တိနိမိတ္တေန ဝိနာ အတ္ထံ ပကာသေတီတိ။

ကသ္မာ စေဝံ ဒုဗ္ဗိဓာ ဗုဒ္ဓါနံ ကထာ ပဝတ္တတီတိ အနုယောဂံ ကာရဏဝိဘာဝနေန ပရိဟရိတုံ **“တတ္ထ ယော”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အတ္ထံ **ဝိဇာနိတုံ** စတုသစ္စံ **ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ** ဝဋ္ဋတော **နိယျာတုံ အရဟတ္တ** သင်္ခါတံ **ဇယဂ္ဂါဟံ ဂဟေတုံ သက္ကောတိ။** ယသ္မာ ပရမတ္ထကထာယ ဧဝ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓော, အရိယသစ္စကထာ စ သိခါပ္ပတ္တာ ဒေသနာ, တသ္မာ ဝိနေယျပုဂ္ဂလဝသေန အာဒိတော သမ္မုတိကထံ ကထေန္တောပိ ဘဂဝါ ပရတော ပရမတ္ထကထံယေဝ ကထေတီတိ အာဟ **“တဿ”** တိအာဒိ။ “အာဒိတောဝ သမ္မုတိကထံ ကထေတီ”တိ ဟိ ဝဒန္တော ပရတော ပရမတ္ထကထမ္ပိ ကထေတီတိ ဒီပေတိ, ဣတရတ္ထ ပန “အာဒိတောဝ ကထေတီ”တိ အဝဒန္တော သဗ္ဗတ္ထပီတိ။ **“တထာ”**တိအာဒိနာ ကထာဒွယကထနေ ပရိယာယန္တရံ ဝိဘာဝေတိ။ **ဗောဓေတွာတ**တိ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ တထာ တထာ ဒေသေတဗ္ဗမတ္ထံ ဇာနာပေတွာ, ဣမိနာ ပန ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ – ကတ္ထစိ သမ္မုတိကထာပုဗ္ဗိကာ ပရမတ္ထကထာ ဟောတိ ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေန, ကတ္ထစိ ပရမတ္ထကထာပုဗ္ဗိကာ သမ္မုတိကထာ, ဣတိ ဝိနေယျဒမ္မကုသလဿ သတ္ထု ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန တထာ တထာ ဒေသနာ ပဝတ္တတီတိ။ သဗ္ဗတ္ထ ပန ဘဂဝါ ဓမ္မတံ အဝိဇဟန္တော ဧဝ သမ္မုတိမနုဝတ္တတိ, သမ္မုတိံ အပရိစ္စဇန္တောယေဝ ဓမ္မတံ ဝိဘာဝေတိ, နံ တတ္ထ အဘိနိဝေသာတိဓာဝနာနိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ ဘဂဝတာ “ဇနပဒနိရုတ္တိံ နာဘိနိဝိသေယျ, သမညံ နာတိဓာဝေယျာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၃၉-၄၄၃)။

ပဌမံ သမ္မုတိကထာကထနံ ပန ဝေနေယျဝသေန ယေဘုယျေန ဗုဒ္ဓါနမာစိဏ္ဏန္တိ တံ ကာရဏေန သဒ္ဓိံ ဒဿေန္တော **“ပကတိယာ ပနာ”**တိအာဒိမာဟ။ **လူခာကာရာ**တိ ဝေနေယျာနမနဘိသမ္ဗုဇ္ဈနဝသေန လူခသဒိသာ။ နနု စ သမ္မုတိ နာမ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ အဘူတာ, တံ ကထံ ဗုဒ္ဓါ ကထေန္တီတိ ဝုတ္တံ **“သမ္မုတိကထံ ကထေန္တာပီ”**တိအာဒိ။ **သစ္စမေဝ** တိ တထမေဝ ။ **သဘာဝမေဝ**တိ သမ္မုတိဘာဝေန တံသဘာဝမေဝ။ တေနာဟ **“အမုသာ တ”**တိ။ ပရမတ္ထဿ ပန သစ္စာဒိဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

ကော ပနိမေသံ သမ္မုတိပရမတ္ထဓမ္မာနံ ဝိသေသောတိ? ယသ္မိံ ဘိန္နေ, ဗုဒ္ဓိယာ ဝါ အဝယဝဝိနိဗ္ဘောဂေ ကတေ န တံသညာ, သော ဃဋပဋာဒိပ္ပဘေဒော သမ္မုတိ, တဗ္ဗိပရိယာယတော ပရမတ္ထော။ န ဟိ ကက္ခဠဖုသနာဒိသဘာဝေ အယံ နယော လဗ္ဘတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ ဝုတ္တနယေန သမ္မုတိ စ သစ္စသဘာဝါ ဧဝါတိ အာဟ **“ဒုဝေ သစ္စာနိ အက္ခာသီ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဒုဝေ သစ္စာနိ အက္ခာသီ** တိ နာနာဒေသဘာသာကုသလော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနမတ္ထသံဝဏ္ဏနကော အာစရိယော ဝိယ နာနာဝိဓသမ္မုတိပရမတ္ထကုသလော ဘဂဝါ ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဒုဝေယေဝ သစ္စာနိ အက္ခာသီတိ အတ္ထော။ တံ သရူပတော, ပရိမာဏတော စ ဒဿေတိ **“သမ္မုတိံ ပရမတ္ထဉ္စ, တတိယံ နူပလဗ္ဘတီ”** တိ ဣမိနာ။ **ဝဒတံ ဝရော**တိ သဗ္ဗေသံ ဝဒန္တာနံ ဝရော။ လောကသင်္ကေတမတ္တသိဒ္ဓါ **သမ္မုတိ။** ပရမော ဥတ္တမော အဝိပရီတော ယထာဘူတသဘာဝေါ **ပရမတ္ထော။**

ဣအာနိ နေသံ သစ္စသဘာဝံ သဟ ကာရဏေန ဒဿေတုံ **“သင်္ကေတဝစန”** န္တိ ကထာ ဝုတ္တာ။ ယသ္မာ လောကသမ္မုတိကာရဏံ, တသ္မာ သင်္ကေတဝစနံ သစ္စံ, ယသ္မာ စ ဓမ္မာနံ ဘူတလက္ခဏံ, တသ္မာ ပရမတ္ထဝစနံ သစ္စန္တိ ယောဇနာ။ **လောကသမ္မုတိကာရဏ** န္တိ ဟိ သင်္ကေတဝစနဿ သစ္စဘာဝေ ကာရဏဒဿနံ, လောကသိဒ္ဓါ သမ္မုတိ သင်္ကေတဝစနဿ အဝိသံဝါဒနတာယ ကာရဏန္တိ အတ္ထော, ဝိသံဝါဒနာဘာဝတော သင်္ကေတဝစနံ သစ္စန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဓမ္မာနံ ဘူတလက္ခဏ** န္တိ စ ပရမတ္ထဝစနဿ သစ္စဘာဝေ ကာရဏဒဿနံ။ သဘာဝဓမ္မာနံ ယော ဘူတော အဝိပရီတော သဘာဝေါ, တဿ လက္ခဏံ အင်္ဂနံ ဉာပနန္တိ အတ္ထော, ယာထာဝတော အဝိသံဝါဒနဝသေန ပဝတ္တနတော ပရမတ္ထဝစနံ သစ္စန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **အနင်္ဂဏသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** ပန အာစရိယေနေဝ နိဿက္ကဲ

ကဝစနေန ပဒမုလ္လိင္ဂေတ္ဝတ **“လောကသမ္မုတိကာရဏာ** တိ လောကသမညံ နိဿာယ ပဝတ္တနတော။ **ဓမ္မာန** န္တိ သဘာဝဓမ္မာနံ။ **ဘူတကာရဏာ**တိ ယထာဘူတသဘာဝံ နိဿာယ ပဝတ္တနတော”တိ ဝုတ္တံ။

အညတ္ထ ပန –

“တသ္မာ ဝေါဟာရကုသလဿ၊ လောကနာထဿ သတ္ထုနော။
သမ္မုတိံ ဝေါဟရန္တဿ၊ မုသာဝါဒေါ န ဇာယတီ”တိ။ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၇; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀; ကထာဝ. အဋ္ဌ. ၂၄) –

အယမ္ပိ ဂုဏပရိဒီပနီ ကထာ ဒိဿတိ။ တတ္ထ **တသ္မာ** တိ သစ္စဿ ဒုဝိဓတ္တာ, သင်္ကေတဝစနဿ တ သစ္စ ဘာဝတော။ **သမ္မုတိံ ဝေါဟရန္တဿာ** တိ “ပုဂ္ဂလော သတ္တော”တိအာဒိနာ လောကသမညံ ကထေန္တဿ **မုသာ ဝါဒေါ** နာမ **န ဇာယတီ**တိ အတ္ထော။ အပိစ “အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ ပုဂ္ဂလ ကထံ ကထေတိ ဟိရောတ္တပ္ပဒီပန တ္ထံ, ကမ္မဿကတာဒီပနတ္ထံ, ပစ္စတ္တပုရိသကာရဒီပနတ္ထံ, အာနန္တရိယဒီပနတ္ထံ, ဗြဟ္မဝိဟာရဒီပနတ္ထံ, ပု ဗ္ဗေနိဝါသဒီပနတ္ထံ, ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိဒီပနတ္ထံ, လောကသမ္မုတိယာ အပ္ပဟာနတ္ထဉ္စာ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၅၇; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၇၀; ကထာဝ. အဋ္ဌ. ၂၄; ကထာ. အနုဋီ. ၁) တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တကာရဏမ္ပိ အာဟရိတ္ဝာ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ယဒိ တထာဂတော ပရမတ္ထသစ္စံ သမ္မဒေဝ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတ္ဝာ ဌိတောပိ လောကသမညာဘူတံ သမ္မုတိသစ္စံ ဂ ဟေတွာဝ ဝဒတိ, ဧဝဉ္စေတ္ထ ကော လောကိယမဟာဇနေဟိ ဝိသေသောတိ ဝုတ္တံ **“ယာဟိ”**တိအာဒိ, အယံ ဟဋ္ဌိယံ သ မ္ဗန္ဓော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – လောကိယမဟာဇနော အပ္ပဟီနပရာမာသတ္တာ “ဧတံ မမာ”တိအာဒိနာ ပရာမသန္တော ဝေါဟရတိ။ တထာဂတော ပန သဗ္ဗသော ပဟီနပရာမာသတ္တာ အပရာမသန္တောဝ ယသ္မာ လောကသမညာဟိ ဝိနာ လောကိယော အတ္ထော လောကေန ဒုဗ္ဗိညေယျော, တသ္မာ တာဟိ တံ ဝေါဟရတိ။ တထာ ဝေါဟရန္တော စ အတ္တ နော ဒေသနာဝိလာသေန ဝေနေယျသတ္တေ ပရမတ္ထသစ္စေ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ။ **ဒေသနံ ဝိနိဝဋ္ဋေတွာ** တိ ဟေဋ္ဌာ ဝု တ္တာယ ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသပဋိသံယုတ္တာယ ဝဋ္ဋကထာယ ဝိနိဝတ္တေတွာ ဝိဝေစေတွာ။ **အရဟတ္တနိကူဋေန နိဋ္ဌာ ပေသီ**တိ “အပရာမသ”န္တိ ဣမိနာ ပဒေန တဏှာမာနပရာမာသပ္ပဟာနကိတ္တနေန တပ္ပဟာယကအရဟတ္တသင် ခာတနိကူဋေန ဒေသနံ ပရိယောသာပေသိ။ ယံ ပနေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလ ပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ ပေါဋ္ဌပါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထ ပကာသနာ။

ပေါဋ္ဌပါဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၀. သုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## သုဘမာဏဝကဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၄၄၄. ဧဝံ မေ သုတန္တိ သုဘသုတ္တံ. တတ္ထ **အစိရပရိနိဗ္ဗုတေ**တိ … 

အာယသ္မာ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, ပေဋကာဒိသုတ္တသ္သာနန္တရံ သင်္ဂီတသ္သ သုတ္တသ္သ သုဘသုတ္တဘာဝံ

တ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ သာဝတ္ထိယန္တိ သုဘသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ အနုနာသိကလောပေန “အစိရ ပရိနိဗ္ဗုတေ”တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **“အစိရံ ပရိနိဗ္ဗုတေ”** တိ ဣမိနာ ယထာ ပေဋကာဒိသုတ္တေ “အပ္ပာဋ္ဌိဟီရက တံ ဘာသိတံ သမ္ပဇ္ဇတီ”တိ, အစိရံ ပရိနိဗ္ဗုတသ္သ အဿာတိ ဝါ **အစိရပရိနိဗ္ဗုတော** ယထာ “အစိရပက္ကန္တော, မာသဇာတော”တိ။ အတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **အစိရပရိနိဗ္ဗုတေ** တိ စ သတ္တမ္ယာ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝဿ စိရကာလတာပဋိက္ခေပေန အာသန္နတာမတ္တံ ဒဿိတံ, ကာလပရိစ္ဆေဒော ပန န ဒဿိတောတိ တံ ဒဿေန္တော **“ပရိနိဗ္ဗာနတော”** တိအာဒိမာဟ။ ဝိသာခပုဏ္ဏမိတော ဥဒ္ဓံ ယာဝ ဇေဋ္ဌပုဏ္ဏမီ, တာဝ ကာလံ သန္ဓာယ **“မာသမတ္တေ”**တိ ဝုတ္တံ။ **မတ္တ**သဒ္ဒေန ပန တဿ ကာလဿ ကိဉ္စိ အသမ္ပုဏ္ဏတံ ဇောတေတိ။ တုဒိသညိတော ကမော နိတသော ဧတဿာတိ **တောဒေယျော။** တံ ပနေသ ယသ္မာ သောဏဒဏ္ဍော (ဒီ. နိ. ၁.၃၀၀) ဝိယ စမ္ပံ, ကူဋဒန္တော (ဒီ. နိ. ၁.၃၂၃) ဝိယ စ ခာဏုမတံ အဇ္ဈာဝသတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“တဿ အဓိပတိတ္တာ”** တိ, ဣဿရဘာဝတောတိ အတ္ထော။ အယမ္ပိ ဟိ ရညော ပသေနဒိကောသလဿ ပုရောဟိတဗြာဟ္မဏော။ **ပုတ္တမ္ပိ အာဟ** တိ သုဘံ မာဏဝမ္ပိ ဩဝဒန္တော အာဟ။

**အဉ္ဇနာန** န္တိ အက္ခိအဉ္ဇနတ္ထာယ ဃံသိတအဉ္ဇနာနံ။ **ဝမ္မိကာန** န္တိ ကိမိသမာဟဋဝမ္မိကာနံ သဉ္စယံ ဒိသွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **မဓူနန္တိ** မက္ခိကမဓူနံ။ **သမာဟာရ**န္တိ မကရန္ဒသန္နိစယံ။ **ပဏ္ဍိတော ဃရမာဝသေ** တိ ယသ္မာ အပ္ပတရပ္ပတရေပိ ဂယှမာနေ ဘောဂ ခီယန္တိ, အပ္ပတရပ္ပတရေပိ စ သဉ္စိယမာနေ ဝဍ္ဎန္တိ, တသ္မာ ယထာဝုတ္တမုပမတ္တယံ ပညာယ ဒိသွာ ဝိညုဇာတိကော ကိဉ္စိပိ ဝယမကတွာ အာယမေဝ ဥပ္ပာဒေန္တော ဃရေဝသေ ဃရာဝါသမနုတိဋ္ဌေယျာတိ လောဘာဒေသိတပဋိပတ္တိံ ဥပဒိသတိ။

**အအာနမေဝ သိက္ခာပေတွာ** သိက္ခာပနဟေတု လောဘာဘိဘူတတာယ **တသ္မိံယေဝ ဃရေ သုနခော ဟုတွာ** နိဗ္ဗတ္တိ။ လောဘဝသိကဿ ဟိ ဒုဂ္ဂတိ ဟတ္ထဂတာဝ, “ဇနဝသဘော နာမ ယက္ခော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တီ”တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၅၀) ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗပရိစယေန **အတိဝိယ ပိယာယတိ။** ဝုတ္တဉ္စေတံ “ပုဗ္ဗေဝ သန္နိဝါသေနာ”တိအာဒိ (ဇာ. ၁.၂.၁၇၄)။ **နိက္ခန္တေ** တိ ဂေဟနိက္ခမနေ ကရဏိယေန ဗဟိ နိဂ္ဂတေ။ သုဘံ မာဏဝံ အနုဂ္ဂဏှိတုကာမော ဧကကောဝ **ဘဂဝါ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိ။ ဘုက္ကာရ** န္တိ “ဘု ဘူ”တိ သုနခသဒ္ဒကရဏံ။ **“ဘော ဘော”**တိ ဗြာဟ္မဏသမုဒာစာရေန **ပရိဘာဝိတွာ** ပရိဘဝနဟေတု။ “ဘောဝါဒီ နာမ သော ဟောတိ, သစေ ဟောတိ သကိဉ္စနော”တိ (ဓ. ပ. ၃၉၆; သု. နိ. ၆၂၅) ဟိ ဝုတ္တံ။ နနု စ ဟေဋ္ဌာ “အအာနမေဝ သိက္ခာပေတွာ သုနခော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော”တိ အာဟ, ကသ္မာ ပနေတ္ထ “ပုဗ္ဗေပိ မံ ‘ဘော ဘော’တိ ပရိဘာဝိတွာ သုနခော ဇာတော”တိ ဝဒတီတိ? တထာ နိဗ္ဗတ္တိယာ တဒုဘယသာဓာရဏဖလတ္တာ။ အာနိသံသဖလဉှိ သာဓာရဏကမ္မေနပိ ဇာတံ, န ဝိပါကဖလံ ဝိယ ဧကကမ္မေနေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဝီစိံ ဂမိဿသိ** ကတောကာသဿ ကမ္မဿ ပဋိဗာဟိတုမသက္ကုဏေယျဘာဝတော။ “ဇာနာတိ မံ သမဏော ဂေါတမော”တိ **ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ။ ဥဒ္ဓနန္တရေ** တိ စုလ္လိကန္တရေ။ **နန္တိ** သုနခံ။

**တံ ပဝတ္တိ**န္တိ ဘဂဝတာ ယထာဝုတ္တကာရဏံ။ ဗြာဟ္မဏစာရိတ္တဿ အပရိဟာပိတတံ သန္ဓာယ, တထာ ပိတရံ ဥက္ကံသေန္တော **“ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော”** တိ အာဟ။ **မုခါရုဠှ**န္တိ သယံပဋိဘာနဝသေန မုခမာရုဠှံ။ **တံ ပဝတ္တိံ ပုစ္ဆီ**တိ “သုတမေတံ ဘော ဂေါတမ မယှံ ပိတာ သုနခော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော”တိ တုမ္ဟေဟိ ဝုတ္တံ, “ကိမိဒံ သစ္စံ ဝါ အသစ္စံ ဝါ”တိ ပုစ္ဆိ။ **တထေဝ ဝတွာ**တိ ယထာ ပုဗ္ဗေ သုနခဿ ဝုတ္တံ, တထေဝ ဝတွာ။ **အဝိသံဝါဒနတ္ထ**န္တိ သစ္စာပနတ္ထံ, “တောဒေယျဗြာဟ္မဏော သုနခော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော”တိ ဝစနဿ အဝိသံဝါဒနေန အတ္တနော အဝိသံဝါဒိဘာဝဒဿနတ္ထန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အပ္ပော ဒကန္တိ** အပ္ပကေန ဥဒကေန သမ္ပာဒိတံ။ **မဓုပါယာသ**န္တိ သာဒုရသံ, မဓုယောဇိတံ ဝါ ပါယာသံ။ **တထာ အကာသိ,** ယထာ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ **“သဗ္ဗံ ဒဿေသီ** တိ

ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန သော သုနခော တံ သဗ္ဗံ နေတွာ ဒဿေသိ, န ဇာတိဿရတာယ။ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဘုက္ကရဏံ ပန ပုရိမဇာတိသိဒ္ဓတသနာဝသေနာ”တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၄၄) ဇေဝံ အာစရိယေန ဝုတ္တံ။ ဥပရိပဏ္ဏာသကေ ပန **စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တဋ္ဌကထာယံ** “သုနခော ‘ဉာတောမှိ ဣမိနာ’တိ ရောဒိတွာ ‘ဟုံ ဟု’န္တိ ကရောန္တော ဓနနိဓာနဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ပာဒေန ပထဝိံ ခဏိတွာ သညံ အဒာသီ”တိ (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၈၉) ဇာတိဿရာကာရမာဟ, ဝီမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

“ဘဝပဋိစ္ဆန္နံ နာမ ဇေရူပံ သုနခပဋိသန္ဓိအန္တရံ ဟာကဋ္ဌံ သမဏဿ ဂောတမဿ, အဒ္ဓါ သေ သဗ္ဗညူ”တိ **ဘဂဝတိ ပသန္နစိတ္တော။** အင်္ဂဝိဇ္ဇာပာဌကော ကိရေသ။ တေနဿ ဧတဒဟောသိ “ဣမံ ဓမ္မပဏ္ဏာကာရံ ကတွာ သမဏံ ဂောတမံ ပဥှံ ပုစ္ဆိဿာမီ”တိ, တတော သော စုဒ္ဒသ ပဉှေ အဘိသင်္ခရိတွာ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ။ တေန ဝုတ္တံ **“စုဒ္ဒသ ပဉှေ ပုစ္ဆိတွာ”**တိ။ တတ္ထ **စုဒ္ဒသ ပဉှေ** တိ “ဒိဿန္တိ ဟိ ဘော ဂောတမ မနုဿာ အပ္ပာယုကာ, ဒိဿန္တိ ဒီဃာယုကာ။ ဒိဿန္တိ ဗဝှာဗာဓာ, အပ္ပာဗာဓာ။ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ, ဝဏ္ဏဝန္တော။ အပ္ပေသက္ခာ, မဟေသက္ခာ။ အပ္ပဘောဂါ, မဟာဘောဂါ။ နီစကုလီနာ, ဥစ္စာကုလီနာ။ ဒိဿန္တိ ဒုပ္ပညာ, ဒိဿန္တိ ပညဝန္တော။ ကော နု ခော ဘော ဂောတမ ဟေတု ကော ပစ္စယော, ယေန မနုဿာနံယေဝ သတံ မနုဿဘူတာနံ ဒိဿန္တိ ဟီနပဏီတတာ”တိ (မ. နိ. ၃.၂၈၉) ဣမေ **စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တေ** အာဂတေ စုဒ္ဒသ ပဉှေ။ “ကမ္မဿကာ မာဏဝ သတ္တာ ကမ္မဒါယာဒါ”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၈၉) သင်္ခေပတော, ဝိတ္ထာရတော စ **ဝိဿဇ္ဇနပရိယောသာနေ ဘဂဝန္တံ သရဏံ ဂတော** ။ အင်္ဂသုဘတာယ **“သုဘော”** တိဿ နာမံ။ **မာဏဝေ**တိ ပန မဟလ္လကကာလေပိ တရုဏဝေဟာရေန နံ ဝေဟရတိ။ **အတ္တနော ဘောဂဂါမတော**တိ တုဒိဂါမတော **အာဂန္တွာ** တင်္ခဏိကံ **ဝသတိ**။ တေနေဝ ဟဋ္ဌိယံ “ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေနာ”တိ ဝုတ္တံ။

၄၄၅. **“ကော စ မေ ကင်္ခာ အတ္ထိ”** တိ ဣမိနာ ဥပရိ ပုစ္ဆိယမာနဿ ပဉှဿ ပဂေဝ တေန အဘိသင်္ခတဘာဝံ ဒဿေတိ။ **မာဏဝကန္တိ** ခုဒ္ဒကမာဏဝံ “ကေပုတ္တကော, (မ. နိ. ၂.၂၉၆, ၃၅၃; ဟရာ. ၂၆) ပိယပုတ္တကော”တိအာဒီသု ဝိယ က-သဒ္ဒဿ ခုဒ္ဒကတ္ထေ ပဝတ္တနတော။ **ဝိသဘာဂဝေဒနာ**တိ ဒုက္ခဝေဒနာ။ သာ ဟိ ကုသလကမ္မနိဗ္ဗတ္တေ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇနကသုခဝေဒနာပဋိပက္ခဘာဝတော “ဝိသဘာဂဝေဒနာ”တိ စ ကာယံ ကဉှာ ဟုတွာ ဗာဓနတော ပီဠနတော “အာဗာဓော”တိ စ ဝုစ္စတိ။ ကီဒိသာ ပန သာတိ အာဟ **“ယာ ဧကဒေသေ”**တိအာဒိ။ **ဧကဒေသေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ**တိ သရီရေကဒေသေ ဥဋ္ဌဟိတွာပိ အပရိဝတ္တိဘာဝကရဏတော **အယပဋ္ဋေန အာဗန္ဓိတွာ ဝိယ ဂဏှာတိ,** ဣမိနာ ဗလဝရောဂေ **အာဗာဓော** နာမာတိ ဒဿေတိ။ **ကိစ္ဆဇီဝိတကရော** တိ အသုခဇီဝိတာဝဟော, ဣမိနာ ဒုဗ္ဗလော အပ္ပမတ္တကော ရောဂေ **အာတင်္ကော** နာမာတိ ဒဿေတိ။ **ဥဋ္ဌာန** န္တိ သယနနိသဇ္ဇာဒိတော ဥဋ္ဌဟနံ, တေန ယထာ တထာ အပရာပရံ သရီရဿ ပရိဝတ္တနံ ဝဒတိ။ **ဂရုက**န္တိ ဘာရိယံ အကိစ္စသိဒ္ဓိကံ။ ဂိလာနဿေဝ ကာယေ ဗလံ န ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ လဟုဋ္ဌာနေန စေတ္ထ ဂေလညာဘာဝေ ပုစ္ဆိတော။ ဟေဋ္ဌာ စတူဟိ ပဒေဟိ အဖာသုဝိဟာရာဘာဝံ ပုစ္ဆိတွာပိ ဣအနိ ပုန ဖာသုဝိဟာရဘာဝံ ပုစ္ဆတိ, တေန သဝိသေသော ဧတ္ထ ဖာသုဝိဟာရော ပုစ္ဆိတောတိ ဝိညာယတိ။ အသတိပိ ဟိ အတိသယတ္ထဇောတနေ သဒ္ဒေ အတ္ထာပတ္တိတော အတိသယတ္ထော လဗ္ဘတေဝ ယထာ “အဘိရူပဿ ကညာ အတဗ္ဗာ”တိ။ တေနာဟ **“ဂမနဋ္ဌာနာ”** တိအာဒိ။ ပုရိမံ အာဏာပနဝစနံ, ဣဒံ ပန ပုစ္ဆိတဗ္ဗာကာရဒဿနန္တိ အယမိမေသံ ဝိသေသောတိ ဒဿေတိ **“အထဿာ”** တိအာဒိနာ။

၄၄၇. **ကာလော** နာမ ဥပသင်္ကမနဿ ယုတ္တပတ္တကာလော, **သမယော** နာမ တဿေဝ ပစ္စယသာမဂ္ဂီ, အတ္ထတော ပနေသ တဇ္ဇံ သရီရဗလဉ္စေဝ တပ္ပစ္စယပရိဿယာဘာဝေ စ။ **ဥပာဒါန**ံ နာမ ဉာဏေန တေသံ ဂဟဏံ သလ္လက္ခဏန္တိ အာဟ **“ပညာယာ”**တိအာဒိ။ **“သွေဝ ဂမနကာလော ဘဝိဿတီ”** တိ ဣမိနာ ကာလံ, **“ကာယေ”**တိအာဒိနာ သမယဉ္စ သရူပတော ဒဿေတိ။ **ဖရိဿတီ** တိ ဖရဏဝသေန ဌဿတိ။

၄၄၈. **စေတိယရဋ္ဌေ** တိ စေတိရဋ္ဌေ။ ယ-ကာရေန ဟိ ပဒံ ဝဍ္ဎေတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ “စေတိရဋ္ဌတော အညံ ဝိသုံယေဝေကံ ရဋ္ဌ”န္တိပိ ဝဒန္တိ။ “ယသ္မာ မရဏံ နာမ တာဒိသာနံ ဒသဗလာနံ ရောဂဝသေနေဝ ဟောတိ, တသ္မာ ယေန ရောဂေန တံ ဇာတံ, တဿ သရူပပုစ္ဆာ, ကာရဏပုစ္ဆာ, မရဏဟေတုကစိတ္တသန္တာပပုစ္ဆာ, တဿ စ သန္တာပဿ သဗ္ဗလောကသာဓာရဏတာ, တထာ မရဏဿ စ အပ္ပဋိကရဏတာ”တိ ဧဝမာဒိနာ မရဏပဋိသညုတ္တံ သမ္မောဒနီယံ ကထံ ကထေသီတိ ဒဿေတုံ **“ဘော အာနန္ဒာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“ကော နာမာ”**တိအာဒိနာ ဟိ ရောဂံ ပုစ္ဆတိ, **“ကိံ ဘဂဝတ ပရိဘုဉ္ဇိ”**တိ ဣမိနာ ကာရဏံ, **“အပိစာ”**တိအာဒိနာ စိတ္တသန္တာပံ, **“သတ္တာ နာမာ”** တိအာဒိနာ တဿ သဗ္ဗလောကသာဓာ

ရဏတံ, **“ကော အနိ”**တိအာဒိနာ မရဏဿ အပ္ပဋိကရဏတံ ဒဿေတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **မဟာဇာနီ**တိ မဟာဟာနိ။ **ယတ္ထာ**တိ ယေန ကာရဏေန ပရိနိဗ္ဗုတော, တေန ကော အနိ အညော မရဏာ မုစ္စိဿတီတိအာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဣုအာနီ**တိ စ အတ္တနော မနသိကာရံ ပတိ တေဟာရမတ္တေန ဝုတ္တံ။ **လဇ္ဇိဿတီ** တိ လဇ္ဇာ ဝိယ ဘဝိဿတိ, ဝိဇ္ဇိဿတီတိ အတ္ထော ။ ပီတာဘေသဇ္ဇာနုရူပံ အာဟာရဘောဇနံ ဟောရဏာစိဏ္ဏုန္တိ အာဟ **“ပီတ။ပေ။ ဒတ္ဝတ”**တိ။

**ဟုတ္ဝတ**တိ ဟဒ္ဒေသေသော သန္တိကာဝစရဘာဝဿ ဝိသေသနတော။ မာရော ဟပိမာ ဝိယ **န ရန္ဓဂဝေသီ,** ဥတ္တရမာဏဝေ ဝိယ စ **န ဝီမံသနာဓိပ္ပာယော,** အပိ တု ခလု **ဥပဋ္ဌာကော ဟုတ္ဝတ သန္တိကာဝစရော** တိ ဟိ ဝိသေသေတိ။ **န ရန္ဓဂဝေသီ**တိ န ဆိဒ္ဒဂဝေသီ။ **ယေသု ဓမ္မေသု** တိ ဝိမောက္ခုပာယေသု နိယ္ယာနိကဓမ္မေသု။ **ဓရန္တိ** တိ အစုနာ တိဋ္ဌန္တိ, ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။

၄၄၉. အတ္ထတော ပယုတ္တတာယ သဒ္ဒပယောဂဿ သဒ္ဒပဗန္ဓလက္ခဏာနိ တီဏိ ပိဋ္ဌကာနိ တဒတ္ထဘူတေဟိ သီလာဒီဟိ တီဟိ ဓမ္မက္ခန္ဓေဟိ သင်္ဂယှန္တီတိ ဝုတ္တံ **“တီဏိ ပိဋကာနိ တီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟေတွ”** တိ။ **သင်္ခိတ္တေန ကထိတ**န္တိ ''တိဏ္ဏံ ခော မာဏဝ ခန္ဓာန''န္တိ ဧဝံ ဂဏနတော, သာမညတော စ သင်္ခေပနေဝ ကထိတံ။ **“ကတမေသံ တိဏ္ဏ”** န္တိ အယံ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာယေဝ, န ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ မာဏဝဿေဝ ဟိ အယံ ပုစ္ဆာ, န ထေရဿာတိ အာဟ **“မာဏဝေ”**တိအာဒိ။ အညတ္ထ ပန ဤဒိသေသု ဌာနေသု ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာယေဝ ဒိသွ သတိ, န အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ။ ဣုဓ ပန **အဋ္ဌကထာယံ** ဧဝံ ဝုတ္တံ, တဒေတံ အဋ္ဌကထာပမာဏတော ပစ္စေတဗ္ဗံ။ တအ ပဝ တ္တမာနဉ္စဟိ ပစ္စက္ခံ ကတ္ဝတ အဋ္ဌကထမ္ပိ သင်္ဂဟမာရောပိသု။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာဘာဝေ ပနဿ ထေရသ္ သေဝ ဝစနတာ သိယာ။

## သီလက္ခန္ဓဝဏ္ဏနာ

၄၅၀-၄၅၃. **သီလက္ခန္ဓဿ** တိ ဧတ္ထ ပဒတ္ထဝိပလ္လာသကာရီ ဣုတိသဒ္ဒေါ လုတ္တော, အတ္ထနိဒ္ဒေသော ဝိယ သဒ္ဒနိဒ္ဒေသော တ, ယထာရုတော စ ဣုတိသဒ္ဒော အာဒ္ဒတ္ထော, ပကာရတ္ထော တ, တေန ''အရိယဿ သမာဓိက္ခန္ဓဿ။ပေ။ ပတိဋ္ဌပေသီ''တိ အယံ ဟဋ္ဌော ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေန ဝုတ္တံ **“တေသု ဒဿိတေသူ”** တိ, တေသု တီသု ခန္ဓေသု ဥဒ္ဒေသဝသေန ဒဿိတေသူတိ အတ္ထော။ **ဘဂဝတာ ဝုတ္တနယေနေဝ** တိ သာမညဖလာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၄) ဒေသိတနယေနေဝ, တေန ဣုမဿ သုတ္တဿ ဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝံ ဒဿေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သာသနေ န သီလမေဝ သာရော**တိ အရိယမဂ္ဂသာရေ ဘဂဝတော သာသနေ ယထာဒဿိတံ သီလံ သာရော ဧဝ န ဟောတိ သာရဝ တော မဟတော ရုက္ခဿ ပပဋိကဋ္ဌာနိကတ္တာ ။ အဋ္ဌာနပယုတ္တော ဟိ ဧဝသဒ္ဒော ယထာဌာနေ န ယောဇေတဗ္ဗော။ ယဒ္ဓေဝံ ကသ္မာ တမိဓ ဂဟိတန္တိ အာဟ **“ကေဝလ”**န္တိအာဒိ။ ဈာနာဒိဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ အဓိဂန္တုကာမဿ အဓိဋ္ဌာနမတ္တံ တတ္ထ အပ္ပတိဋ္ဌိတဿ တေသမသမ္ဘဝတော။ ဝုတ္တဉ္စဟိ ''သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော''တိအာဒိ (သံ. နိ. ၁.၂၃, ၁၉၂; ပေဋ္ဌကော. ၂၂) အထ တ **သာသနေ န သီလမေဝ သာရော**တိ ကာမဠ္ဌေတ္ထ သာသနေ မဂ္ဂဖလသီလသင်္ခါတံ လောကုတ္တရသီလမ္ပိ သာရမေဝ, တထာပိ န သီလက္ခန္ဓော ဧဝ သာရော ဟောတိ, အထ ခေါ သမာဓိက္ခန္ဓောပိ ပညာက္ခန္ဓောပိ သာရော ဧတတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ ယထာပယုတ္တေန ဧဝသဒ္ဒေန အတ္ထော ဝေဒိ တဗ္ဗော, ပုရိမောယေဝ ပနတ္ထော ယုတ္တတရော။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **“ဣုတော ဥတ္တရိ”** တိအာဒိ။ **အညမ္ပိ ကတ္တဗ္ဗ** န္တိ သေသခန္ဓဒွယံ။

## သမာဓိက္ခန္ဓဝဏ္ဏနာ

၄၅၄. ကသ္မာ ပနေတ္ထ ထေရော သမာဓိက္ခန္ဓံ ပုဋ္ဌောပိ ဣုန္ဒြိယသံဝရာဒိကေ ဝိဿဇ္ဇေသိ, နနု ဧဝံ သန္တေ အညံ ပုဋ္ဌော အညံ ဗျာကရောန္တော အမ္ဗံ ပုဋ္ဌော လဗုဇံ ဗျာကရောန္တော ဝိယ ဟောတီတိ ဤဒိသီ စောဒနာ ဣုဓ အနောကာသာတိ ဒဿေန္တော **“ကထဉ္စ။ပေ။ အာရဘိ”** တိ အာဟ, တေနေတ္ထ ဣုန္ဒြိယသံဝရာဒယောပိ သမာဓိ ဥပကာရကတံ ဥပာဒာယ သမာဓိက္ခန္ဓပက္ခိကဘာဝေန ဥဒ္ဒိဋ္ဌာတိ ဒဿေတိ။ ယေ တေ ဣုန္ဒြိယသံဝရာဒယောတိ သ မ္ဗန္ဓော။ ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနဒေသနာနန္တရံ အဘိညာဒေသနာယ အဝသရောတိ ကတ္ဝတ **ရူပဇ္ဈာနာနေဝ အာဂတာနိ, န အရူပဇ္ဈာနာနိ။** ရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနပာဒိကာ ဟိ သပရိဘဏ္ဍာ ဆပိ အဘိညာယော။ ယသ္မာ ပန လောကိယာဘိ

ညာယော ဣဇ္ဈမာနာ အဋ္ဌသု သမာပတ္တီသု စုဒ္ဒသဝိဓေန စိတ္တပရိဒမနေန ဝိနာ န ဣဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ အဘိညာသု ဒေသိယမာနာသု အရူပဇ္ဈာနာနိပိ ဒေသိတာနေဝ ဟောန္တိ နာနန္တရိကဘာဝတော။ တေနာဟ **“အာနေတွာ ပန ဒီပေတဗ္ဗာနီ”**တိ, ဝုတ္တနယေန ဒေသိတာနေဝ ကတွာ သံဝဏ္ဏေကေဟိ ပကာသေတဗ္ဗာနီတိ အတ္ထော။ **အဋ္ဌကထာယံ** ပန “စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ”တိ ဣမိနာဝ အရူပဇ္ဈာနမ္ပိ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဿေတုံ **“စတုတ္ထဇ္ဈာနေန ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ ဟိ ရူပဝိရာဂဘာဝနာဝသေန ပဝတ္တံ “အရူပဇ္ဈာန”န္တိ ဝုစ္စတိ။

**၄၇၁-၄၈၀. န စိတ္တေကဂ္ဂတာမတ္တကေနေတ** တိ ဧတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယာနုသာရေန ဌာနာဌာနပယုတ္တဿ ဧဝသဒ္ဒဿာနုရူပမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ လောကိယသမာဓိက္ခန္ဓဿ ပန အဓိပ္ပေတတ္တာ **“န စိတ္တေကဂ္ဂတာ။ပေ။ အတ္ထိ”**တိ ဝုတ္တံ။ **အရိယော သမာဓိက္ခန္ဓော** တိ ဧတ္ထ ဟိ အရိယသဒ္ဒော သုဒ္ဓမတ္တပရိယာယောဝ, န လောကုတ္တရပရိယာယော။ ယထာ စေတ္ထ, တထာ **အရိယော သီလက္ခန္ဓော** တိ ဧတ္ထာပိ။ **ဣတော**တိ ပညာက္ခန္ဓတော, သော စ ဥက္ကဋ္ဌတော အရဟတ္တဖလပရိယာပန္နော ဧတတိ အာဟ **“အရဟတ္တပရိယောသာန”** န္တိအာဒိ။ လောကိယာဘိညာပဋိသမ္ဘိဒာဟိ ဝိနာပိ ဟိ အရဟတ္တေ အဓိဂတေ “နတ္ထဝ ဥတ္တရိကရဏီယ”န္တိ သက္ကာ ဝတ္တုံ ယဒတ္ထံ ဘဂဝတိ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ, တဿ သိဒ္ဓတ္တာ။ ဣဓ ပန လောကိယာဘိညာယောပိ အာဂတာယေဝ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျံ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ သုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

သုဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၁. ကေဝဋ္ဋသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## ကေဝဋ္ဋဂဟပတိပုတ္တဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

၄၈၁. ဧဝံ သုဘသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ ကေဝဋ္ဋသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, သုဘသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ ကေဝဋ္ဋသုတ္တဘာဝံ ဝါ ပကာသေတုံ **"ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ နာဠန္ဒာယန္တိ ကေဝဋ္ဋသုတ္တ"** န္တိ အာဟ။ **ဟတရိကသ္သာ** တိ ဧဝံနာမကဿ သေဋ္ဌိနော။ **အမ္ဗဝနေ** တိ အမ္ဗရုက္ခဗဟုလေ ဥပဝနေ။ တံ ကိရ သော သေဋ္ဌိ ဘဂဝတော အနုစ္ဆဝိကံ ဂန္ဓကုဋိံ, ဘိက္ခူသင်္ဃဿ စ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနကုဋိမဏ္ဍပာဒီနိ သမ္ပာဒေတွာ ပာကာရပရိက္ခိတ္တံ ဒွါရကောဋ္ဌကသမ္ပန္နံ ကတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သံဃဿ နိယျာတေသိ, ပုရိမဝေါဟာရေန ပနေသ ဝိဟာရော "ဟတရိကမ္ဗဝန"န္တွေဝ ဝုစ္စတိ။ **"ကေဝဋ္ဋော" တိဒံ** နာမမတ္တံ။ "ကေဝဋ္ဋေဟိ သံရက္ခိတတ္တာ, တေသံ ဝါ သန္တိကေ သမ္ဘူတတ္တာ"တိ ကေစိ။ ဂဟပတိပုတ္တဿာတိ ဧတ္ထ ကာမဉ္စေသ တဒါ ဂဟပတိဋ္ဌာနေ ဌိတော, ပိတု ပနဿ အစိရကာလကတတာယ ပုရိမသမညာယ "ဂဟပတိပုတ္တော"တွေဝဝ ဝေါဟရီယတိ။ တေနာဟ **"ဂဟပတိမဟာသာလော"**တိ, မဟာဝိဘဝတာယ မဟာသာရော ဂဟပတီတိ အတ္ထော, ရ-ကာရဿ ပန လ-ကာရံ ကတွာ **"မဟာသာလော"**တိ ဝုတ္တံ ယထာ "ပလိဗုဒ္ဓေါ"တိ (စူဠနိ. ၁၅; မိ. ပ. ၆.၃.၇; ဇာ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၁၀၂) **သဒ္ဓေါ ပသန္နော** တိ ဟေဋ္ဌုဗ္ဗနိကာသဒ္ဓါဝသေန ရတနတ္တယသဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော, တတောယေဝ ရတနတ္တယပ္ပသန္နော။ ကမ္မကမ္မဖလသဒ္ဓါယ တ **သဒ္ဓေါ,** ရတနတ္တယပ္ပသာဒဗဟုလတာယ **ပသန္နော။ သဒ္ဓါဓိကတ္တာယေဝ** တိ တထာစိန္တာယ ဟေတုဝစနံ, သဒ္ဓါဓိကော ဟိ ဥမ္မာဒပ္ပတ္တော ဝိယ ဟောတိ။

**သမိဒ္ဓါ** တိ သမ္မဒေဝ ဣဒ္ဓါ, ဝိဘဝသမ္ပတ္တိယာ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တာ သမ္ပုဏ္ဏာ, အာကိဏ္ဏာ ဗဟူ မနုဿာ ဧတ္ထာတိ အတ္ထံ သန္ဓာယ **"အံသကူဋ္ဌေနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ "ဧဟိ တွံ ဘိက္ခု အနုဝဒ္ဓမာသံ, အနုမာသံ, အနုသံဝစ္ဆရံ တ မနုဿာနံ ပသာဒာယ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ကရောဟီ"တိ ဧကေဿ ဘိက္ခုနော အာဏာပနမေဝ သမာဒိသနံ, တံ ပန တသ္မိံ ဌာနေ ဌပနံ နာမာတိ အာဟ **"ဌာနန္တရေ ဌပေတူ"** တိ ။ **ဥတ္တရိမနုဿာန** န္တိ ပကတိမနုဿေဟိ ဥတ္တရိတရာနံ ဥတ္တမပုရိသာနံ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဈာယီနံ, အရိယာနဉ္စ။ **ဓမ္မတော**တိ အဓိဂမဓမ္မတော, ဈာနာဘိညာမဂ္ဂဖလဓမ္မတောတိ အတ္ထော, နိဒ္ဒါရဏေ စေတံ နိဿက္ကဝစနံ။ တတော ဟိ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ နိဒ္ဓါရေတိ။ ဧဝံ ဥတ္တရိသဒ္ဒံ မနုဿသဒ္ဒေန ကေပဒံ ကတွာ ဣဒါနိ ပာဋိဟာရိယသဒ္ဒေန သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ ဝိသုမေဝ ပဒံ ကရောန္တော **"ဒသကုသလသင်္ခါတတော တ"**တိအာဒိမာဟ။ **မနုဿဓမ္မတော** တိ ပကတိမနုဿဓမ္မတော။ **ပဇ္ဇလိတပဒီပေ** တိ ပဇ္ဇလန္တပဒီပေ။ **တေလသ္နေဟ**န္တိ တေလသေစနံ။ **ရာဇဂဟသေဋ္ဌိဝတ္ထုသ္မိ** န္တိ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိနော စန္ဒနပတ္တအနုဝတ္ထုမှိ (စူဠဝ. ၂၅၂)။ **သိက္ခာပဒံ ပညာပေသီ**တိ "န ဘိက္ခဝေ ဂိဟီနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မံ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတဗ္ဗံ။ ယော ဒဿေယျ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿာ"တိ (စူဠဝ. ၂၅၂) ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိပဋိက္ခေပကံ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ။

၄၈၂. ဂုဏာသမ္ပတ္တိတော အစာဝနံ သန္ဓာယ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေတိ **"န ဂုဏဝိနာသနေနာ"**တိ ဣမိနာ။ တေနာဟ **"သီလဘေဒ"**န္တိအာဒိ။ **ဝိသဟန္တော နာမ နတ္ထိ** တိ နိတရိတဋ္ဌာနေ ဥဿဟန္တော နာမ နတ္ထိ။ ဝေမှိ ဣမိနာ ကာရဏန္တရေနာယံ ဥဿဟန္တောတိ ဒဿေတုံ **"အယံ ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဝိဿာသိကော, တသ္မာ ဝိဿာသံ ဝဍ္ဎေတွာတိ ယောဇနာ။ **ဝဍ္ဎေတွာ** တိ စ ဗျူဟေတွာ, ဝိဘူတံ ဟာကဋံ ကတွာတိ အတ္ထော။

## ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယဝဏ္ဏနာ

၄၈၃-၄. **အာဒီနဝ**န္တိ ဒေါသံ။ ကထံ တေန ကတာ, ကတ္ထ တ ဥပ္ပန္နာတိ အာဟ **"တတ္ထ ကိရာ"** တိအာဒိ။ **ဧကေနာ**တိ ဂန္ဓာရေန နာမ ဣသိနာ။ ဧဝဥ္ဟိ ပုဗ္ဗေနာပရံ သံသန္ဒတီတိ။ ဂန္ဓာရီ နာမေသာ ဝိဇ္ဇာ စူဠဂန္ဓာရီ, မဟာဂန္ဓာရီတိ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ တတ္ထ **စူဠဂန္ဓာရီ** နာမ တိဝဿတော ဩရံ မတသတ္တာနံ ဥပပန္နဋ္ဌာနဇာနနာ ဝိဇ္ဇာ။ ဝင်္ဂီသဝတ္ထု (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၂၀; အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁၂) စေတ္ထ သာဓကံ။ **မဟာဂန္ဓာရီ** နာမ တဿ စေဝ ဇာနနာ, တဒုတ္တရိ စ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏကမ္မဿ သာဓိကာ ဝိဇ္ဇာ။ ယေဘုယျေန ဟေသာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏကိစ္စံ သာဓေတိ။ တသ္သာ ကိရ ဝိဇ္ဇာယ သာဓကော ပုဂ္ဂလော တာဒိသေ ဒေသေ, ကာလေ စ မန္တံ ပရိဇပ္ပေတွာ ဗဟုဓာပိ အတ္တာနံ ဒဿေတိ, ဟတ္ထိ

အာဒီနိပိ ဒဿေတိ, အဒဿနီယောပိ ဟောတိ, အဂ္ဂိထမ္ဘမ္ပိ ကရောတိ, ဓလထမ္ဘမ္ပိ ကရောတိ, အာကာသေပိ အတ္တာနံ ဒဿေတိ, သဗ္ဗံ ဣန္ဒဇာလသဒိသံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဋ္ဌော** တိ ဒုက္ခိတော ဗာဓိတော။ တေနာဟ **"ပီဠိတော"**တိ။

## အာဒေသနာပာဋိဟာရိယဝဏ္ဏနာ

**၄၈၅.** ကာမံ **"စေတသိက"**န္တိ ဣဒံ ယေ စေတသိ နိယုတ္တာ စိတ္တေန သမ္ပယုတ္တာ, တေသံ သာဓာရဏဝစနံ, သာဓာရဏေ ပန ဂဟိတေ စိတ္တဝိသေသော ဒဿိတော နာမ ဟောတိ။ သာမညဇောတနာ စ ဝိသေသေ အဝတိဋ္ဌတိ, တသ္မာ စေတသိကပဒဿ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ဒဿေန္တော **"သောမနဿဒောမနဿံ အဓိပ္ပေတ"**န္တိ အာဟ။ **သောမနဿ** ဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဒေကဋ္ဌာ ရာဂါဒယော, သဒ္ဓါဒယော စ ဓမ္မာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ, **ဒောမနဿ** ဂ္ဂဟဏေန ဒောသာဒယော။ ဝိတက္ကဝိစာရာ ပန သရူပေနေဝ ဒဿိတာ။ ပိ-သဒ္ဒဿ ဝတ္တဗ္ဗသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော သုဝိညေယျောတိ အာဟ **"ဧဝံ တဝ မနော"**တိ, ဣမိနာ ပကာရေန တဝ မနော ပဝတ္တောတိ အတ္ထော။ ကေန ပကာရေနာတိ ဝုတ္တံ **"သောမနဿိတော ត"** တိအာဒိ။ **"ဧဝမ္ပိ တေ မနော"** တိ ဣဒံ သောမနဿိတတာဒိမတ္တဒဿနံ, န ပန ယေန သောမနဿိတော တ ဒောမနဿိတော တ, တံ ဒဿနန္တိ တံ စိတ္တံ ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိယံ **"ဣတိပိ တေ စိတ္တ"**န္တိ ဝုတ္တံ။ ဣတိသဒ္ဒော စေတ္ထ နိဒဿနတ္ထော "အတ္ထီတိ ခော ကစ္စာန အယမေကော အန္တော"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၅; ၃.၉၀) ဝိယ။ တေနာဟ **"ဣဒဉ္စိဒဉ္စ အတ္ထ"**န္တိ။ ပိ-သဒ္ဒော ဣဓာပိ ဝုတ္တသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။ ပရဿ စိတ္တံ မနတိ ဇာနာတိ ဗောဓယာတိ **စိန္တာမဏိ** န-ကာရဿ ဏ-ကာရံ ကတွာ, သာ ဧဝ ပုဗ္ဗပဒမန္တရေန **မဏိကာ**။ စိန္တာ နာမ န စိတ္တေန ဝိနာ ဘဝတီတိ အာဟ **"ပရေသံ စိတ္တံ ဇာနာတီ"** တိ။ "တဿာ ကိရ ဝိဇ္ဇာယ သာဓကော ပုဂ္ဂလော တာဒိသေ ဒေသေ, ကာလေ စ မန္တံ ပရိဇပ္ပိတွာ ယဿ စိတ္တံ ဇာနိတုကာမော, တဿ ဒိဋ္ဌသုတာဒိဝိသေသသညာနနုမုခေန စိတ္တာစာရံ အနုမိနန္တော ကထေတီ"တိ ကေစိ။ "တစံ နိစ္ဆာရေတွာ တတ္ထ အက္ခရလက္ခဏ ဝသေန ကထေတီ"တိ အပရေ။ သာ ပန ဝိဇ္ဇာ ပဒကုသလဇာတကေန (ဇာ. ၁.၉.၄၉ အာဒယော) ဒီပေတဗ္ဗာ။

## အနုသာသနီပာဋိဟာရိယဝဏ္ဏနာ

**၄၈၆. ပဝတ္တေန္တာ** တိ ပဝတ္တနကာ ဟုတွာ, ပဝတ္တနဝသေန ဝိတက္ကေထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဧဝ**န္တိ ဟိ ယထာနုသိဋ္ဌာယ အနုသာသနိယာ ဝိဓိဝသေန, ပဋိသေဓဝသေန စ ပဝတ္တိအာကာရပရာမသနံ, သာ စ အနုသာသနီ သမ္မာဝိတက္ကာနံ, မိစ္ဆာဝိတက္ကာနဉ္စ ပဝတ္တိအာကာရဒဿနဝသေန တတ္ထ အာနိသံသဿ, အာဒီနဝဿ စ ဝိဘာဝနတ္ထံ ပဝတ္တတိ။ **အနိစ္စသညမေဝ,** န နိစ္စသညံ။ ပဋိယောဂီနိဝတ္တနတ္ထဉှိ ဧဝ-ကာရဂ္ဂဟဏံ။ ဣဓာပိ **ဧဝံ**-သဒ္ဒဿ အတ္ထော, ပယောဇနဉ္စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဣဒံ**-ဂဟဏေပိ ဧသေဝ နယော။ **ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂ**န္တိ နိဒဿနမတ္တံ တဒညရာဂဿ စေဝ ဒောသာဒီနဉ္စ ပဟာနဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ, တပ္ပဟာနဿ စ တဒညရာကဒိခေပနဿ ဥပာယဘာဝတော ဒုဋ္ဌလောဟိတဝိမောစနဿ ပုဗ္ဗဒုဋ္ဌမံသခေပနူပာယတာ ဝိယ။ **လောကုတ္တရဓမ္မမေဝ** တိ အဝဓာရဏံ ပဋိပက္ခဘာဝတော သာဝဇ္ဇဓမ္မနိဝတ္တနပရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တဿာဓိဂမူပာယာနိသံသဘူတာနံ တဒညေသံ အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ နာနန္တရိကဘာဝတော။ **ဣဒ္ဓိဝိဓံ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယ**န္တိ **ဒဿေတိ** ဣဒ္ဓိယေဝ ပာဋိဟာရိယန္တိ ကတွာ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

ပာဋိဟာရိယပဒဿ ပန ဝစနတ္ထံ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ပဌမဗောဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ; ဣတိဝု. အဋ္ဌ. နိဒါနဝဏ္ဏနာ) "ပဋိပက္ခဟရဏတော, ရာဂါဒိကိလေသာပနယနတော ပာဋိဟာရိယ"န္တိ ဝဒန္တိ, ဘဂဝတော ပန ပဋိပက္ခာ ရာဂါဒယော န သန္တိ ယေ ဟရိတဗ္ဗာ။ ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ အဋ္ဌဂုဏသမန္နာဂတေ စိတ္တေ ဟတပဋိပက္ခေ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ တတ္ထ ပဝတ္တတေဟာရေန စ န သက္ကာ ဣဓ "ပာဋိဟာရိယ"န္တိ ဝတ္တုံ။ သစေ ပန မဟာကာရုဏိကဿ ဘဂဝတော ဝေနေယျဂတာ စ ကိလေသာ ပဋိပက္ခာ, တေသံ ဟရဏတော **"ပာဋိဟာရိယ"**န္တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ သတိ ယုတ္တမေတံ။ အထ ဝါ ဘဂဝတော စေဝ သာသနဿ စ ပဋိပက္ခာ တိတ္ထိယာ, တေသံ ဟရဏတော **ပာဋိဟာရိယံ**။ တေ ဟိ ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန, ဒိဋ္ဌိပ္ပကာသနေ အသမတ္ထဘာဝေန စ ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနီဟိ ဟရိတာ အပနီတာ ဟောန္တီတိ။ **"ပဋီ"**တိ ဝါ အယံ သဒ္ဒော "ပစ္ဆာ"တိ ဧတဿ အတ္ထံ ဗောဓေတိ "တသ္မိံ ပဋိပဝိဋ္ဌမှိ, အညော အာဂစ္ဆိ ဗြာဟ္မဏော"တိ (သု. နိ. ၉၈၅; စူဠနိ. ၄) **ဟရာယနသုတ္တ** ပဒေ ဝိယ, တသ္မာ သမာဟိတေ စိတ္တေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ စ ကတကိစ္စေန ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ ပဋိဟာရိယံ, အတ္တနော ဝါ ဥပက္ကိလေသေသု စ

တုတ္တဇ္ဈာနမဂ္ဂေဟိ ဟရိတေသု ပဋ္ဌာ ဟရဏံ ပဋိဟာရိယံ, ဣဒ္ဓိအာဒေသနာနုသာသနိယော စ ဝိဂတုပက္ကိလေသေ န ကတကိစ္စေန စ သတ္တဟိတတ္ထံ ပုန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ, ဟရိတေသု စ အတ္တနော ဥပက္ကိလေသေသု ပရသတ္တာနံ ဥပ က္ကိလေသဟရဏာနိ ဟောန္တီတိ ပဋိဟာရိယာနိ နာမ ဘဝန္တိ, ပဋိဟာရိယမေဝ **ဟဋိဟာရိယံ။** ပဋိဟာရိယေ ဝါ ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာနုသာသနိသမုဒာယေ ဘဝံ ဧကေကံ **"ဟဋိဟာရိယ"**န္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိဟာရိယံ ဝါ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ, မဂ္ဂေါ စ ပဋိပက္ခဟရဏတော, တတ္ထ ဇာတံ, တသ္မာ ဝါ နိမိတ္တဘူတတော, တတော ဝါ အာဂတန္တိ **ဟဋိဟာရိယံ** , ဣဒ္ဓိအာ ဒေသနာနုသာသနီဟိ ဝါ ပရသန္တာနေ ပသာဒါဒီနံ ပဋိပက္ခသ္သ ကိလေသသ္သ ဟရဏတော ဝုတ္တနယေန **ဟဋိဟာရိယံ။** **သဟတံ ဓမ္မဒေသနာ**တိ သဗ္ဗကာလံ ဒေသေတဗ္ဗဓမ္မဒေသနာ။

**ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယေနာ** တိ သဟာဒိယောဂေ ကရဏဝစနံ, တေန သဒ္ဓိံ အာစိဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ဣတရတ္ထာပိ ဧသ နယော။ ဓမ္မသေနာပတိဿ အာစိဏ္ဏန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တမတ္ထံ ခန္ဓကဝတ္ထုနာ သာဓေန္တော **"ဒေဝဒတ္တ တော"**တိအာဒိမာဟ။ **ဂယာသီသေ**တိ ဂယာကာမဿ အဝိဒူရေ ဂယာသီသနာမကော ဟတ္ထိကုမ္ဘသဒိသော ပိဋ္ဌိပါသာ ဏော အတ္ထိ, ယတ္ထ ဘိက္ခုသဟဿဿပိ ဩကာသော ဟောတိ, တသ္မိံ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ။ **"စိတ္တာစာရံ ဉတ္တ တ"**တိ ဣမိနာ အာဒေသနာပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတိ, **"ဓမ္မံ ဒေသေသိ"** တိ ဣမိနာ အနုသာသနီပာဋိဟာရိယံ, **"ဝိကုဗ္ဗနံ ဒဿေတွတ"**တိ ဣမိနာ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ။ **မဟာနာဂ**တိ မဟာခီဏာသဝ အရဟန္တော။ "နာဂေ"တိ ဟိ အရဟ တော အဓိဝစနံ နတ္ထိ အာဂု ပာပမေတဿာတိ ကတွာ။ ယထာဟ **သဘိယသုတ္တေ** –

"အာဂုံ န ကရောတိ ကိဉ္စိ လောကေ၊
သဗ္ဗသံယောဂေ ဝိသဇ္ဇ ဗန္ဓနာနိ။
သဗ္ဗတ္ထ န သဇ္ဇတီ ဝိမုတ္တော၊
နာဂေါ တာဒိ ပဝုစ္စတေ တထတ္တာ"တိ။ (သု. နိ. ၅၂၇; မဟာနိ. ၈၀; စူဠနိ. ၂၇၊ ၁၃၉)။

အဋ္ဌကထာယံ ပနေတ္ထ "ဓမ္မသေနာပတိဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဉ္စသတာ ဘိက္ခူ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌ ဟိံသု။ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ အရဟတ္တဖလေ"တိ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၄၈၆) ဝုတ္တံ။ **သင်္ဂဟဘေဒ ကက္ခန္ဓကဟင်္ဂယံ** ပန "အထ ခေါ တေသံ ဘိက္ခူနံ အာယသ္မတာ သာရိပုတ္တေန အာဒေသနာပာဋိဟာရိယာနုသာသနိ ယာ, အာယသ္မတာ စ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနေန ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယာနုသာသနိယာ ဩဝဒိယမာနာနံ အနုသာသိယမာနာနံ ဝိရ ဇံ ဝီတမလံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ 'ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ'န္တိ" (စူဠဝ. ၃၄၅) ဥဘိန္နမ္ပိ ထေရာနံ ဓမ္မ ဒေသနာယ တေသံ ဓမ္မစက္ခုပဋိလာဘောဝ ဒဿိတော, တယိဒံ ဝိသဒိသဝစနံ ဒီဃဘာဏကာနံ, ခန္ဓကဘာဏကာနဉ္စ မတိ ဘေဒေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သင်္ဂဟကာဘာသိတာ ဟိ အယံ ဟင်္ဂိ, အဋ္ဌကထာ စ တေဟေဝ သင်္ဂဟမာရောပိတာ, အပိစ ဟင်္ဂိယံ ဥပရိမဂ္ဂဖလမ္ပိ သင်္ဂဟေတွတ "ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒီ"တိ ဝုတ္တံ ယထာ တံ ဗြဟ္မာယုသုတ္တေ, (မ. နိ. ၂.၃၉၅) စူဠဝရာဟု လောဝါဒသုတ္တေ (မ. နိ. ၃.၄၁၆) စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**"အနုသာသနီပာဋိဟာရိယံ ပန ဗုဒ္ဓာနံ သတတံ ဓမ္မဒေသနာ"**တိ သာတိသယတာယ ဝုတ္တံ။ **သဥပာရမ္ဘာနိ** ယထာဝု တ္တေန ပတိရူပကေန ဥပာရမ္ဘိတဗ္ဗတော။ **သအောသာနိ** ပရာရောပိတအောသသမုဋ္ဌနဿ အနုဟာယဘာဝတော။ သအောသတ္တာ ဧဝ **အဒ္ဓာနံ န တိဋ္ဌန္တိ** စိရကာလဋ္ဌာယီနိ န ဟောန္တိ။ **အဒ္ဓာနံ အတိဋ္ဌနတော န နိယျန္တိ** တိ ဖ လေန ဟေတုနော အနုမာနံ။ အနိယျာနိကတာယ ဟိ တာနိ အနဒ္ဓနိယာနိ။ **အနုသာသနီပာဋိဟာရိယံ အနုဟာရမ္ဘံ** ဝိသုဒ္ဓိ ပ္ပဘဝတော, ဝိသုဒ္ဓိနိဿယတော စ။ တတောယေဝ **နိဒ္ဒောသံ။** န ဟိ တတ္ထ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓာဒိအောသသမ္ဘဝေါ အ တ္ထိ။ နိဒ္ဒောသတ္တာ ဧဝ **အဒ္ဓာနံ တိဋ္ဌတိ** ပရပ္ပဝါဒဝါတေဟိ, ကိလေသဝါတေဟိ စ အနုပဟန္တဗ္ဗတော။ **အဒ္ဓာနံ တိဋ္ဌနတော နိယျာတီ**တိ ဣဓာပိ ဖလေန ဟေတုနော အနုမာနံ။ နိယျာနိကတာယ ဟိ တံ အဒ္ဓနိယံ။ **တသ္မာ** တိ ယထာ ဝုတ္တကာရဏတော, တေန စ ဥပာရမ္ဘာဒိ, အနုပာရမ္ဘာဒိဥဘာတိ ဥဘယံ ယထာက္ကမံ ဥဘယတ္ထ ကရိယာ့ဟဟာသံသ ဘာဝံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။

ဘူတနိရောဓေသကဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၄၈၇. အနိယျာနိကဘာဝဒဿနတ္ထ** န္တိ ယသ္မာ မဟာဘူတပရိယေသကော ဘိက္ခု ပုရိမေသု ဒွီသု ဟဒ္ဒိဟာရိယေသု ဝသိပ္ပတ္တော သုကုသလောပိ သမာနော မဟာဘူတာနံ အပရိသေသနိရောဓသင္ခာတံ နိဗ္ဗာနံ နာဝဗုဇ္ဈိ, တသ္မာ တဒုဘယာနိ နိယျာနာဝဟတ္တာဘာဝတော အနိယျာနိကာနီတိ တေသံ အနိယျာနိကဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **နိယျာနိက ဘာဝဒဿနတ္ထ**န္တိ အနုသာသနီပာဋိဟာရိယံ တက္ကရဿ ဧကန္တတော နိယျာနာဝဟန္တိ တဿေဝ နိယျာနိက ဘာဝဒဿနတ္ထံ။

ဇဝံ တေသ္သာ ဒေသနာယ မုဋ္ဌပယောဇနံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အနုသင်္ဂိကပယောဇနံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။ နိယျာနမေဝ ဟိ တေသ္သာ ဒေသနာယ မုဋ္ဌပယောဇနံ တဿ တဒတ္ထဘာဝတော။ **ဗုဒ္ဓါနံ** ပန **မဟန္တ တဘာဝေ** အနုသင်္ဂိကပယောဇနံ အတ္ထာပတ္တိယာဝ ဂန္တဗ္ဗတော။ ကီဒိသော နာမေသ ဘိက္ခူတိ အာဟ **"ယော မဟာဘူတေ"**တိအာဒိ။ **ပရိယေသန္တော** တိ အပရိယေသံ နိရုဇ္ဈနဝသေန မဟာဘူတေ ဂဝေသန္တော, တေသံ အနဝသေ သနိရောဓံ ဝီမံသန္တောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိစရိတွာတ**တိ ဓမ္မတာယ စောဒိယမာနော ပရိစရိတွာ။ ဓမ္မတာသိဒ္ဓံ ကိရေတံ, ယဒိဒံ တဿ ဘိက္ခုနော တထာ ဝိစရဏံ ယထာ အဘိဇာတိယံ မဟာပထဝိကမ္ပာဒိ။ **ဝိဿဇ္ဇနကာသ** န္တိ ဝိဿဇ္ဇနဋ္ဌာနံ, **"ဝိဿဇ္ဇကရ"** န္တိပိ ဟဋ္ဌော, ဝိဿဇ္ဇကန္တိ အတ္ထော။ **တသ္မာ** တိ ဗုဒ္ဓမေဝ ပုစ္ဆိတွာတ နိက္ကင္ခတ္တာ, တသ္သေဝ ဝိဿဇ္ဇိတုံ သမတ္ထတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မဟန္တဘာဝပ္ပကာသနတ္ထ** န္တိ သဒေဝကေ လောကေ အနညသာဓာရဏဿ ဗုဒ္ဓါနံ မဟန္တဘာဝဿ မဟာနုဘာဝတာယ ဒီပနတ္ထံ။ **ဣဒ္ဓ ကာရဏ** န္တိ ''သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဧဒိသော ဧကော ဘိက္ခု တအနုဘာဝပ္ပကာသကော ဟောတီ''တိ ဣမမ္ပိ ကာရဏံ။

**ကတ္ထာ** တိ နိမိတ္တေ ဘုမ္မံ, ကသ္မိံ ဌာနေ ကာရဏဘူတေတိ အတ္ထံ ဒဿေတုံ **"ကိံ အာဂမ္မာ"** တိ ဝုတ္တံ, ကိံ အာရမ္မဏံ ပစ္စယဘူတံ အဓိဂန္တွာ အဓိဂမနဟေတူတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ကိံ ပတ္တဿာ"** တိ။ ကိမာရမ္မဏံ ပတ္တဿ ပုဂ္ဂလဿ နိရုဇ္ဈန္တီတိ သမ္ဗန္ဓော, ဟေတုဂဗ္ဘဝိသေသနမေတံ။ **တေ**တိ မဟာဘူတာ။ **အပ္ပဝတ္တိဝသေနာ** တိ ပုန အနုပ္ပဇ္ဇနဝသေန။ **သဏ္ဌာနကာရေနာ** တိ ဝဓနတ္တလက္ခဏရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာန-သမုဋ္ဌာနကလာပစုဏ္ဏနာ နတ္တေကတ္တဝိနိဗ္ဘောဂ- ဝိနိဗ္ဘောဂသဘာဂ-ဝိသဘာဂအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရသင်္ဂဟပစ္စယသမန္နာဟာရပစ္စယဝိ ဘာဂကာရတော , သသမ္ဘာရသင်္ခေပသသမ္ဘာရဝိဘတ္တိသလက္ခဏသင်္ခေပသလက္ခဏဝိဘတ္တိအာကာရတော စာတိ သဗ္ဗေန အာကာရေန။

**၄၈၈.** ဒိဗ္ဗန္တိ ဧတ္ထ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမင်္ဂီဘူတာ ဟုတွာတ ဝိစရန္တီ, ကီဠန္တီ, ဇောတေန္တိ စာတိ **ဒေဝ**, ဒေဝလောကာ။ တေ ယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ **ဒေဝယာနိယော** ယထာ ''နိယျာနိကာ''တိ (ဓ. သ. ဒုကမာတိကာ ၉၇) ဧတ္ထ အနီယသဒ္ဒေ ကတ္တုဝတ္တေ, တထာ ဣမ ကရဏတ္တေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **"တေန ဟေသာ"**တိ အာဒိ။ **ဝသံ ဝတ္တေန္တော** တိ ဧတ္ထ **ဝသဝတ္တနံ** နာမ ယထိစ္ဆိတဋ္ဌာနဂမနံ။ **တန္တိ** ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ။ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ဧတေသံ ဣဿရာတိ **စာတုမဟာရာဇိကာ။** ကသ္မာ ပနေသ သမီပေ ဌိတံ သဒေဝကလောကပဇ္ဇောတံ ဘဂဝန္တံ အပုစ္ဆိတွာတ ဒူရေ ဒေဝေ ဥပသင်္ကမီတိ စောဒနမပနေတိ **"သမီပေ ဌိတ"**န္တိအာဒိနာ။ ''ယေ ဒေဝတ မဂ္ဂဖလ လာဘိနော, တေပိ တမတ္ထံ ဧကဒေသေန ဇာနေယျုံ, ဗုဒ္ဓဝိသယော ပနာယံ ပဉှော ပုစ္ဆိတော''တိ စိန္တေတွာတ ''န ဇာနာမာ''တိ အာဟံသု။ တေနာဟ **"ဗုဒ္ဓဝိသယေ"**တိအာဒိ။ **န လဗ္ဘာ** တိ န သက္ကာ, အဇ္ဈောတ္ထရဏံ နာမေတ္ထ ပုစ္ဆာယ နိဗ္ဗာဓနန္တိ ဝုတ္တံ **"ပုနပ္ပုနံ ပုစ္ဆတီ"** တိ။ **"ဟတ္ထတော မောစေဿာမာ"** တိ တေဟာရဝသေန ဝုတ္တံ, ဟန္ဒ နံ ဒူရမပနေဿာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **အဘိက္ကန္တတရာ** တိ ဧတ္ထ **အဘိ**သဒ္ဒေ အတိသဒ္ဒတ္ထောတိ အာဟ **"အတိက္ကန္တတရာ"**တိ, ရူပသမ္ပတ္တိယာ စေဝ ပညာပဋိဘာနာဒိဂုဏေဟိ စ အမှေဟ အဘိဘုယျ ပရေသံ ကာမနီယတရာတိ အတ္ထော။ **ပဏီတတရာ**တိ ဥဠာရတရာ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဥတ္တမတရာ"**တိ။

၄၉၁-၄၉၃. သဟဿက္ခော ပန သက္ကော အဘိသမေတာဝီ အာဂတဖလော ဝိညာတသာသနော, သော ကသ္မာ တံ ဘိက္ခုံ ဥပာယေန နိယျောဇေသီတိ အနုယောဂမပနေတိ **"အယံ ပန ဝိသေသော"**တိအာဒိနာ။

**ခဏ္ဍော ပနက** န္တိ ရတ္တိံ ဇလန္တံ ခုဒ္ဒကကိမိံ။ **ဓမန္တော ဝိယာ** တိ မုခဝါတံ ဒေန္တော ဝိယ။ **အတ္ထိ စေတ** တိ ဧဒိသော မဟာဘူတပရိယေသကော **ပုဂ္ဂလော နာမ** ဝိဇ္ဇမာနော ဧဝ ဘဝေယျ, မယာ အပေသိတောယေဝ ပဏ္ဍာ ဇာနိဿ သတီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တတော**တိ တထာ စိန္တနတော ပရံ။ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏေဿဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ **ဒေဝယာနိယသဒိ**

သောဝ။ **“ဒေဝယာနိယမဂ္ဂေတိ တ။ပေ။ အဘိညာဉာဏန္တိ တ သဗ္ဗမေတံ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿေဝ နာမ”**န္တိ ဣဒံ ဟ
ဋ္ဌိယံ, အဋ္ဌကထာသု စ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတရုဠှိနာမဝသေန ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗာသုပိ ဟိ အဘိညာသု ဒေဝယာနိယမဂ္ဂါ
ဒိကေစိတ္တက္ခဏိကအပ္ပနာဒိနာမံ ယထာရဟံ သမ္ဘဝတိ။

၄၉၄. **အာဂမနပုဗ္ဗဘာဂေ နိမိတ္တ**န္တိ ဗြဟ္မုနော အာဂမနဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇနကနိမိတ္တံ။ ဥဒယတော ပုဗ္ဗ
ဘာဂေတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဣမေ**တိ ဗြဟ္မကာယိကာ။ **ဝေယျာကရဏေနာ**တိ ဗျာကရဏေန။ **အနာရဒ္ဓစိတ္တော**တိ အနာရာဓိတစိတ္တော အတုဋ္ဌစိတ္တော။ **တဒ**န္တိ ဒေါသံ။ **ဝိက္ခေပ**န္တိ တစာယ ဝိဝိဓာ ခေပနံ။

၄၉၅. **ကုဟကတ္တာ**တိ ဝုတ္တနယေန အဘူတတော အညေသံ ဝိမှာပေတုကာမတ္တာ။ **“ဂုဟကတ္တာ”**တိ ပဌိတွာ ဂု
ယှိတုကာမတ္တာတိ အတ္ထမ္ပိ ဝဒန္တိ ကေစိ။

## တီရဒဿီသကုဏူပမာဝဏ္ဏနာ

၄၉၇. **ပဒေသေနာ**တိ ဧကဒေသေန, ဥပါဒိန္နကေန သတ္တသန္တာနပရိယာပန္နေနာတိ အတ္ထော။ **အနုပါဒိန္နကေပီ**တိ
အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓေပိ။ **နိပ္ပဒေသတော**တိ အနဝသေသတော။ **တသ္မာ**တိ တထာ ပုစ္ဆိတတ္တာ, ပုစ္ဆာယ အယုတ္တဘာဝ
တောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပုစ္ဆာမူဠှဿာ**တိ ပုစ္ဆိတုမဇာနနတော ပုစ္ဆာယ သမ္မူဠှဿ။ ဝိတထပဉှော ဟိ “ပုစ္ဆာမူဠှော”တိ ဝုစ္စတိ ယထာ “မဂ္ဂမူဠှော”တိ။ **ပုစ္ဆာယ ဒေါသံ ဒဿေတွာ**တိ တေန ကတပုစ္ဆာယ ပုစ္ဆိတာကာရေ ဒေါ
သံ ဝိဘာဝေတွာ။ **ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇန**န္တိ တထာ သိက္ခာပိတာယ အဝိတထပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇနံ။ ယသ္မာ ဝိဿဇ္ဇနံ နာမ
ပုစ္ဆာနုရူပံ, ပုစ္ဆာသဘာဂေန ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗတော, န စ တထာဂတာ ဝိရဇ္ဈိတွာ ကတပုစ္ဆာနုရူပံ ဝိရဇ္ဈိတွာဝ ဝိဿဇ္
ဇေန္တိ, အတ္ထသဘာဂတာယ စ ဝိဿဇ္ဇနဿ ပုစ္ဆကာ တဒတ္ထံ အနဝဗုဇ္ဈန္တာ သမ္မုယှန္တိ, တသ္မာ ပုစ္ဆံ
သိက္ခာပေတွာ အဝိတထပုစ္ဆာယ ဝိဿဇ္ဇနံ ဗုဒ္ဓါနမာစိဏ္ဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“ကသ္မာ”**တိအာဒိ။ **ဒုဝိညာပ
ယော**တိ ယထာဝုတ္တကာရဏေန ဒုဝိညာပေတဗ္ဗော။

၄၉၈. **န ပတိဋ္ဌာတီ**တိ ပစ္စယံ ကတွာ န ပတိဋ္ဌဟတိ။ “ကတ္ထ”တိ ဣဒံ နိမိတ္တေ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **“ကိံ အာ
ဂမ္မာ”**တိ။ **အပ္ပတိဋ္ဌာ**တိ အပ္ပစ္စယာ, သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သမုစ္ဆိန္နကာရဏာတိ အတ္ထော။ **ဥပါဒိန္နံယေဝါ**တိ ဣန္ဒြိယ
ဗဒ္ဓမေဝ။ ယသ္မာ ဧကဒိသာဘိမုခံ သန္တာနဝသေန ဗဟုဓာ သဏ္ဌိတေ ရူပပ္ပဗန္ဓေ ဒီဃသညာ, တမုပါဒာယ တတော အပ္ပ
ကံ သဏ္ဌိတေ ရဿသညာ, တဒုဘယဉ္စ ဝိသေသတော ရူပဂ္ဂဟဏမုခေန ဂယှတိ, တသ္မာ **“သဏ္ဌာနဝသေနာ”** တိ
အာဒိ ဝုတ္တံ။ အပ္ပပရိမာဏေ ရူပသင်္ဃာတေ အဏုသညာ, တဒုပါဒာယ တတော မဟတိ ထူလသညာ, ဣဒမ္ပိ ဒွယံ
ဝိသေသတော ရူပဂ္ဂဟဏမုခေန ဂယှတီတိ အာဟ **“ဣမိနာပီ”**တိအာဒိ။ **“ပိ**-သဒ္ဒေန စေတ္ထ ‘သဏ္ဌာနဝသေန ဥပါ
ဒါရူပံ ဝုတ္တ”န္တိ ဧတ္ထာပိ ဝဏ္ဏမတ္တမေဝ ကထိတန္တိ ဣမမတ္ထံ သမုစ္စိနာတီ”တိ ဝဒန္တိ။ ဝဏ္ဏသဒ္ဒော ဟေတ္ထ ရူ
ပါယတနပရိယာယော။ **သုဘ**န္တိ သုန္ဒရံ, ဣဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ **အသုဘ**န္တိ အသုန္ဒရံ, အနိဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ တေ
နာဟ **“ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရမ္မဏံ ပနေဝံ ကထိတ”**န္တိ။ ဒီဃံ ရဿံ အဏုံ ထူလံ သုဘာသုဘန္တိ တီသုပိ ဌာနေသု ရူပါယတန
မုခေန ဥပါဒါရူပဿေဝ ဂဟဏံ ဘူတရူပါနံ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ “ကတ္ထ အာပေါ စ ပထဝီ, တေဇော ဝါ
ယော န ဂါဓတီ”တိ ဟိ ဘူတရူပါနိ ဝိသုံ ဂယှန္တိ။ **နာမ**န္တိ ဝေဒနာဒိက္ခန္ဓစတုက္ကံ။ တဉှိ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမန
တော, နာမကရဏတော စ “နာမ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဟေဋ္ဌာ “ဒီဃံ ရဿ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝ ဣဓ ရူပန္တိ ဝုတ္တေ ရူပ
သညာယ ဂဟိတန္တိ ဒဿေတိ **“ဒီဃာဒိဘေဒ”**န္တိ ဣမိနာ။ **အာဒိ**သဒ္ဒေန အာပါဒီနဉ္စ သင်္ဂဟော။ ယသ္မာ တ ဒီဃာ
ဒိသမညာ န ရူပါယတနဝတ္ထုကာဝ, အထ ခေါ ဘူတရူပဝတ္ထုကာပိ။ တထာ ဟိ သဏ္ဌာနံ ဖုသနမုခေနပိ ဂယှတိ, တသ္မာ
ဒီဃရဿာဒိဂ္ဂဟဏေန ဘူတရူပမ္ပိ ဂယှတေဝါတိ ဣမမတ္ထံ ဝိညာပေတုံ “ဒီဃာဒိဘေဒံ ရူပ” မိစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **ကိံ
အာဂမ္မာ**တိ ကိံ အဓိဂန္တွာ ကိဿ အဓိဂမနဟေတု။ “ဥပရုဇ္ဈတီ”တိ ဣဒံ အနုပ္ပာဒနိရောဓံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ခဏ
နိရောဓန္တိ အာဟ **“အသေသမေတံ နပ္ပဝတ္တတီ”** တိ။

၄၉၉. **တတ္ရ ဝေယျာကရဏံ ဘဝတီ** တိ အနုသန္ဓိဝစနမတ္တံ စုဏ္ဏိယပဒံ။ **ဝတွာ** ဝေယျာကရဏဝစနဘူတံ **ဝိ
ညာဏန္တိအာဒိ** သိလောကမာဟာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဝိညာတဗ္ဗ**န္တိ ဝိသိဋ္ဌေန ဉာဏေန ဉာတဗ္ဗံ, သဗ္ဗဉာဏုတ္တမေန
အရိယမဂ္ဂဉာဏေန ပစ္စက္ခတော ဇာနိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗာနဿေတံ နာမ”**န္တိ။ နိဒဿိယတေတိ **နိ**

**ဒဿနံ,** စက္ခုဝိညေယျံ, န နိဒဿနံ **အနိဒဿနံ,** အစက္ခုဝိညေယျန္တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ **နိဒဿနံ** တ ဥပမာ, တဒေ တဿ နတ္ထီတိ **အနိဒဿနံ။** န ဟိ နိဗ္ဗာနဿ နိစ္စဿ ကေနစိ တဿ အစ္စန္တပဏီတသဘာဝဿ သဒိသံ နိဒဿနံ ကုတောစိ လဗ္ဘတီတိ။ ယံ အဟုတွာ သမ္ဘောတိ, ဟုတွာ ပဋိဝေတိ, တံ သင်္ခတံ ဥဒယဝယန္တေဟိ သအန္တံ, အသင်္ခတဿ ပန နိဗ္ဗာနဿ နိစ္စဿ တေ ဥဘောပိ အန္တာ န သန္တိ, တတော ဧဝ နဝဘာဝတပဂမသင်္ခာတာ ဇရ တာပိ တဿ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **“ဥပ္ပာဒန္တော တ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဥပ္ပာဒန္တော** တိ ဥပ္ပာအာဝတ္ထာ။ **ဝယန္တော** တိ ဘင်္ဂါဝတ္ထာ။ **ဌိတဿ အညထတ္တန္တော** တိ ဇရတာ ဝုတ္တာ။ အဝသေသသင်္ဂဟဏေန ဌိတာဝတ္ထာ အနုညာတာ ဟောတိ။ **တိတ္ထဿာ** တိ ဟနတိတ္ထဿ။ တတ္ထ နိဗ္ဗစနံ ဒဿေတိ **“တဥဟိ”**တိအာဒိနာ။ **ပပန္တိ** တိ ပကာရေန ပိဝန္တိ။ တထာ ဟိ အာစရိယေန ဝုတ္တံ “ပပန္တိ တွေတိ ပပန္တိ ဝုတ္တံ။ တွေ ဟိ ပပန္တိ ဟနတိတ္ထ”န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၄၉၉) နိရုတ္တိနယေန, ယထာရုတလက္ခဏေန တ **ပ-ကာရဿ ဘ-ကာရော ကတော။ သဗ္ဗတောတိ** သဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနမုခတော။ တေနာဟ **“အဋ္ဌတိံသာယ ကမ္မဋ္ဌာနေသု ယေန ယေန မုခေနာ”** တိ။ အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – ပကာရေန ဘာသနံ ဇောတနံ **ပဘာ,** သဗ္ဗတော ပဘာ အဿာတိ **သဗ္ဗတောပဘံ,** ကေနစိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ သမန္တတော ပဘဿရံ ဝိသုဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ **တွေ နိဗ္ဗာနေ** တိ နိမိတ္တေ ဘုမ္မံ ဒဿေတိ **“ကြဒံ နိဗ္ဗာနံ အာဂမ္မာ”**တိ ကြမိနာ။ ယေန နိဗ္ဗာနမဓိဂတံ, တံ သန္တတိပရိယာပန္နာနံယေဝ ကြဓ အနုပ္ပာဒနိရောဓော အဓိပ္ပေတောတိ ဝုတ္တံ **“ဥပာဒိန္နကဓမ္မဇာတံ နိရုဇ္ဈတိ, အပ္ပဝတ္တံ ဟောတီ”** တိ။

**တတ္ထာ** တိ ယဒေတံ “ဝိညာဏဿ နိရောဓေနာ”တိ ပဒံ ဝုတ္တံ, တသ္မိံ။ ဝိညာဏံ ဥဒ္ဒရတိ တဿ ဝိဘဇ္ဇိတဗ္ဗတ္တာ။ **စရိမကဝိညာဏန္တိ** အရဟတော စုတိစိတ္တသင်္ခာတံ ပရိနိဗ္ဗာနစိတ္တံ။ **အဘိသင်္ခာရဝိညာဏ** န္တိ ပုညာဒိ အဘိသင်္ခာရစိတ္တံ။ **ဧတ္တေတံ ဥပရုဇ္ဈတီ** တိ တေသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ ဧတံ နာမရူပံ အနုပာဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ နိရုဇ္ဈတိ။ တေနာဟ **“ဝိဇ္ဈာတ။ပေ.။ ဘာဝံ ယာတီ”** တိ။ **ဝိဇ္ဈာတဒီပသိခာ ဝိယာ** တိ နိဗ္ဗုတဒီပသိခာ ဝိယ။ **“အဘိသင်္ခာရဝိညာဏဿာပီ”**တိအာဒိနာ သဥပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုမုခေန အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတုမေဝ ဝဒတိ နာမရူပဿ အနဝ သေသတော ဥပရုဇ္ဈနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ တေန ဝုတ္တံ **“အနုပ္ပာဒဝသေန ဥပရုဇ္ဈတီ”** တိ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ဉာဏေနာ**တိ ကတ္တရိ, ကရဏေ တ ကရဏဝစနံ, **နိရောဓေနာ**တိ ပန ဟေတုမှိ။ **တွေတ္ထာ** တိ နိဗ္ဗာနေ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ကြတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလ ပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ ကေဝဋ္ဋသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာ သနာ။

ကေဝဋ္ဋသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၂. လောဟိစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ

## လောဟိစ္စဗြာဟ္မဏဝတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၅၀၁.** ဧဝံ ကေဝဋ္ဋသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ လောဟိစ္စသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏ
နောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, ကေဝဋ္ဋသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ လောဟိစ္စသုတ္
တဘာဝံ ဝ ပကာသေတုံ **“ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ ကောသလေသူတိ လောဟိစ္စသုတ္တ”** န္တိ အာဟ။ **သာလဝတိကာ**တိ
ကာရဏမန္တရေန ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန **တဿ ကမဿ နာမံ။** ကမဏိကာဘာဝေနာတိ ကေစိ။ **ဝတိယာ**တိ ကဏ္ဍက
သာခာဒိဝတိယာ။ **လောဟိတော** နာမ တဿ ကုလေ ပုဗ္ဗပုရိသော, တဗ္ဗံသဝသေန လောဟိတဿ အပစ္စံ **လောဟိစ္
စော**တိ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေတ္တတော အာဂတနာမံ။

**၅၀၂.** “ကိဉှိ ပရော ပရဿ ကရိဿတီ”တိ **ပရာနုကမ္ပာ ဝိရဟိတတ္တာ လာမကံ။** န တု ဥစ္ဆေဒသဿတာ
နံ အညတရဿာတိ အာဟ **“န ပနာ”**တိအာဒိ။ ဒိဋ္ဌိဂတန္တိ ဟိ လဒ္ဓိမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ, အညထာ ဥစ္ဆေဒသဿတ
ဂ္ဂဟဝိနိမုတ္တော ကောစိ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟော နာမ နတ္ထီတိ တေသမညတရံ သိယာ။ “ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ”တိ ဣဒံ မနသိ, ဝစ
သိ စ ဥပ္ပန္နတာသာဓာရဏဝစနန္တိ ဒဿေတိ **“န ကေဝလဉ္စာ”** တိအာဒိနာ။ **သော ကိရ။ပေ။ ဘာသတိယေဝာ**တိ စ
တဿာ လဒ္ဓိယာ လောကေ ပာကဋဘာဝံ ဝဒတိ။ ယသ္မာ ပန အတ္တတော အညော ပရော ဟောတိ, တသ္မာ ယထာ အနု
သာသကတော အနုသာသိတဗ္ဗော ပရော, ဧဝံ အနုသာသိတဗ္ဗတောပိ အနုသာသကောတိ ဒဿေတုံ **“ပရော”**တိအာဒိ ဝု
တ္တံ။ **ကိံ**-သဒ္ဒာပေက္ခာယ စေတ္ထ **“ကရိဿတီ”** တိ အနာဂတကာလဝစနံ, အနာဂတေပိ တ တေန တဿ ကာတဗ္ဗံ
နတ္ထီတိ ဒဿနတ္တံ။ **ကုသလံ ဓမ္မ**န္တိ အနဝဇ္ဇဓမ္မံ နိက္ကိလေသဓမ္မံ, ဝိမောက္ခဓမ္မန္တိ အတ္ထော။ “ပရေသံ ဓမ္
မံ ကထေဿာမီ”တိ တေဟိ အတ္တာနံ ပရိတရာပေတွာ ဝိစရဏံ ကိမတ္ထိယံ, အာသယဝုဒ္ဓိဿပိ အနုရောဓေနေ ဝိနာ
တံ န ဟောတိ, တသ္မာ **အတ္တနာ။ပေ။ ဝိဟာတဗ္ဗန္တိ ဝဒတိ။** တေနာဟ “ဧဝံသမ္ပဒမိဒံ ဟာပကံ လောဘဓမ္မံ ဝဒာမီ”တိ။

**၅၀၄.** **“ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေနာ”** တိ ဣမိနာ ပုလ္လိင်္ဂိကဿပိ အတ္ထဿ ဣတ္ထိလိင်္ဂသမညာတိ ဒဿေတိ။
**သော**တိ လောဟိစ္စဗြာဟ္မဏော။ **ဘာရော**တိ ဘဂဝတော ပရိဿဗာဟုလ္လတ္တာ, အတ္တနော စ ဗဟုကိစ္စကရဏီယတ္တာ
ဂရု ဒုက္ကရံ။

**၅၀၈.** **ကထာဖာသုကတ္ထ** န္တိ ကထာသုခတ္ထံ, သုခေန ကထံ ကထေတုဉ္စေဝ သောတုဉ္စာတိ အတ္ထော။ **အယံ ဥ
ဟာသကော**တိ ရောသိကနှာပိတံ အာဟ။ **အပ္ပေဝ နာမ သိယာ** တိ တွေ ပီတိဝသေန အာမေဍိတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ တံ
“ဗုဒ္ဓဂဇ္ဇိတ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဘဂဝတ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ဝိသေသတော ပီတိသောမနဿဇာတော ဟောတိ, တသ္မာ
ပီတိဝသေန ပဌမံ ဂဇ္ဇတိ, ဒုတိယမ္ပိ အနုဂဇ္ဇတိ။ ကိံ ဝိသေသံ ဂဇ္ဇနမနုဂဇ္ဇနန္တိ ဝုတ္တံ **“အယ”**န္တိအာဒိ။ အာအေ
ဘာသနံ **အလ္လာဟော,** သညောဂေ ပရေ ရဿော။ တဒုတ္တရိ သဟ ဘာသနံ **သလ္လာဟော။**

## လောဟိစ္စဗြာဟ္မဏာနုယောဂဝဏ္ဏနာ

**၅၀၉.** **သမုဒယသဉ္ဇာတီ** တိ အာယုပ္ပာဒေတိ အာဟ **“ဘောဂုပ္ပာဒေ”** တိ။ **တတော**တိ သာလဝတိကာယ။ **လာဘန္
တရာယကရော**တိ ဓနဓညလာဘဿ အန္တရာယကရော။ အနုပုဗ္ဗော ကပိ-သဒ္ဒော အာကင်္ခနတ္ထောတိ ဒဿေတိ
**“ဣစ္ဆတီ”** တိ ဣမိနာ။ အယံ အဋ္ဌကထာတော အပရော နယော – သာတိသယေန ဟိတေန အနုကမ္ပကော အနုဂ္ဂဏှာန
ကော **ဟိတာနုကမ္ပီ** တိ။ **သမ္ပဇ္ဇတီ** တိ အာသေဝနလာဘေန နိပ္ပဇ္ဇတိ, ဗလဝတီ ဟောတိ အဝဂ္ဂဟာတိ အတ္ထော။
တေန ဝုတ္တံ **“နိယတာ ဟောတီ”**တိ။

**၅၁၀-၅၁၁.** **ဒုတိယံ ဥပပတ္တိ** န္တိ “နနု ရာဇာ ပသေနဒိကောသလော”တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ ဒုတိယံ ဥပပတ္တိံ ဌာနံ ယု
တ္တိံ။ ကာရဏဉှိ ဘဂဝတ ဥပမာမုခေန ဒဿေတိ, ဣမာယ စ ဥပပတ္တိယာ တုမ္ဟေ စေဝ အညေ စာတိ လောဟိစ္စမ္ပိ
အန္တောကတွာ သံဝဏ္ဏနံ ကတံ ဟောတိ။ ယေ စ ဣမေ ကုလပုတ္တာ ဒိဗ္ဗာ ဂဗ္ဘာ ပရိပာစေန္တီတိ ယောဇနာ။ ဥပနိဿ
ယသမ္ပတ္တိယာ, ဉာဏပရိပာကဿ တ အဘာဝေန **အသက္ကောန္တာ။** ကမ္မပဒေန အတုလ္ယာဓိကရဏတ္တာ ပရိပာစေ

န္တိ ကိရိယာယ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသေန **ဥပယောဂတ္တေ ပစ္စတ္တဝစနံ။** ယေ ပန ‘‘ပရိပစ္စန္တိ’’တိ ကမ္မရူပေန ပဌန္တိ, တေသံ မတေ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသေန ပယောဇနံ နတ္ထိ ကမ္မကတ္တုဘာဝတော, အတ္တော ပနသ္သ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ဝုတ္တနယေန အနာဒိပုညဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အပိတာနုကမ္ပာဒိတာ စ တဿ တံသမင်္ဂီသတ္တဝသေန ဟောတိ။ ဒိဝိ ဘဝတိ **ဒိဗ္ဗာ။** ဂဗ္ဘေန္တိ ပရိပစ္စနဝသေန အတ္တနိ ပဗန္ဓေန္တီတိ **ဂဗ္ဘာ,** ဒေဝလောကာ။ **‘‘ဆန္နံ ဒေဝလောကာန’’** န္တိ နိဒဿနဝစနမေတံ။ ဗ္ရဟ္မလောကဿာပိ ဟိ ဒိဗ္ဗဂဗ္ဘဘာဝေ လဗ္ဘတေဝ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဟေတုကတ္တာ။ ဇေဋ္ဌကတ္တ ‘‘ဘာဝနံ ဘာဝယမာနာ’’တိ က္လဒမ္ပိ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ ။ ‘‘ဒေဝလောကကမိနိ ပဋ္ဋိပဒံ ပူရယမာနာ’’တိ ဝတ္တ တံ ပဋိပဒံ သရူပတော ဒဿေတုံ **‘‘အာနံ ဒဒမာနာ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဘဝန္တိ တ္တေ ယထာရုစိ သုခသမပ္ပိတာတိ **ဘာဝ,** ဝိမာနာနိ။ ဒေဝဘာဝပတ္တာ **ဒိဗ္ဗာ။** ဝုတ္တနယေနေဝ **ဂဗ္ဘာ။** **အနာဒယော** ဒေဝလောကသံဝတ္တနိကာ **ပုညဝိသေသာ။ ဒိဗ္ဗာ ဘဝတိ** က္လဓ ဒေဝလောကပရိယာပန္နာ ဥပပတ္တိဘဝ အဓိပ္ပေတာ။ တအာဝဟော ဟိ ကမ္မဘဝေ ပုဗ္ဗေ ဂဟိတောတိ အာဟ **‘‘ဒေဝလောကေ ဝိဟာကက္ခန္ဓာ’’** တိ။

တယောစောဒနာရဟဝဏ္ဏနာ

၅၁၃. **အနိယာမိတေနေဝတ**တိ အနိယမိတေနေဝ, ‘‘တ့ဝံ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိကော, ဧဝံ သတ္တာနံ အနတ္တသ္သ ကာရကော’’တိ ဧဝံ အနုဒ္ဒေသိကေနေဝ။ သဗ္ဗလောကပတ္ထဋ္ဌာယ လဒ္ဓိယာ သမုပ္ပဇ္ဇနတော **ယာဝ ဘဝဂ္ဂ ဥဂ္ဂတံ။ မာန** န္တိ ‘‘အဟ မေတံ ဇာနာမိ, အဟမေတံ ပဿာမီ’’တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ပဏ္ဍိတမာနံ။ **ဘိန္ဒိတ္ဝာတ** တိ ဝိဓမေတ့တ, ဇဟာပေတ့တတိ အတ္တော။ **တယော သတ္တာရေ** တိ အသမ္မာဒိတအတ္တဟိတော အနောတဒကရသာဝကော စ အသမ္မာဒိတအတ္တဟိတော ဩတဒကရသာဝကော စ သမ္မာဒိတအတ္တဟိတော အနောတဒကရသာဝကော စေတိ က္လမေ တယော သတ္တာရော။ စတုတ္ထော ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော န စောဒနာရဟော, တသ္မာ ‘‘တံ တေန ပုစ္ဆိတော ဧဝ ကထေဿာမီ’’တိ စောဒနာရဟောဝ တယော သတ္တာရေ ပဌမံ ဒဿေတိ, ပစ္ဆာ စတုတ္ထံ သတ္တာရံ။ ကာမစ္ဆေတ္တ စတုတ္ထော သတ္တာ ဧကော အဒုတိယော အနညသာဓာရဏော, တထာပိ သော ယေသံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနံ ဝသေန ‘‘ဓမ္မယော ကာယော’’တိ ဝုစ္စတိ, တေသံ သမုအာယဘူတောပိ တေ ဂုဏာဝယဝေ သတ္ထုဋ္ဌာနိယေ ကတ့တ ဒဿေန္တော ဘဂဝ ‘‘အယမ္ပိ ခော လောဟိစ္စ သတ္တာ’’တိ အဘာသိ။

**အညာ**တိ ယ-ကာရလောပနိဒ္ဒေသော ‘‘သယံ အဘိညာ’’တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၂၈, ၃၇; မ. နိ. ၁.၁၅၄, ၄၄၄) ဝိယ, တဒတ္တေ စေတံ သမ္ပအနဝစနန္တိ ဒဿေတိ **‘‘အညာယာ’’**တိအာဒိနာ။ သာဝကတ္တံ ပဋိဇာနိတ့တ ဌိတတ္တာ ဧကဒေသေနသ္သ သာသနံ ကရောန္တီတိ အာဟ **‘‘နိရန္တရံ တဿ သာသနံ အကတ့တ’’** တိ။ **ဥက္ကမိတ့တ ဥက္ကမိတ့တ** တိ ကအစိ တထာ ကရဏံ, ကအာစိ တထာ အကရဏဉ္စ သန္ဓာယ ဝိစ္ဆာဝစနံ, ယဒိစ္ဆိတံ ကရောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော ။ **ပဋိက္ကမန္တိယာ**တိ အနဘိရတိယာ အကရဏေန အပဂစ္ဆန္တိယာ။ တေန ဝုတ္တံ **‘‘အနိစ္ဆန္တိယာ’’** တိအာဒိ။ **ကောယာ**တိ အဒုတိယာယ က္လတ္ထိယာ, **သမ္ပယောဂ** န္တိ မေထုနဓမ္မသမာယောဂံ။ **ဧကော က္လစ္ဆေယျာ** တိ အဒုတိယော ပုရိသော သမ္ပယောဂံ က္လစ္ဆေယျာတိ အာနေတ့တ သမ္ဗန္ဓော။ ဩသက္ကနာဒိမုခေန က္လတ္ထိပုရိသသမ္ဗန္ဓနိဒဿနံ ဂေဟဿိတာ ဂေဟဿိတအပေက္ခဝသေန တဿ သတ္တုနော သာဝကေသု ပဋိပတ္တိဒဿနတ္တံ။ အတိဝိရတ္တဘာဝတော **ဒဋ္ဌုံ ဌမ္ပိ အနိစ္ဆမာနံ ပရမ္မုခိံ ဌိတံ** က္လတ္တိံ။ **လောဘေနာ**တိ ပရိတရံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇနကလာဘသက္ကာရလောဘေန။ **ဤဒိသော**တိ ဧဝံသဘာဝေ သတ္တာ။ **ယေနာ**တိ လောဘဓမ္မေန။ **တတ္ထ သမ္မာဒေဟိ** တိ တသ္မိံ ပဋိပတ္တိဓမ္မေ ပတိဋ္ဌိတံ ကတ့တ သမ္မာဒေဟိ။ ကာယဝင္ကာဒိဝိဂမေန **ဥဇုံ ကရောဟိ။**

၅၁၄. **သဿရူပကာနိ တိဏာနီ** တိ သဿသဒိသာနိ နီတရာဒိတိဏာနိ။

၅၁၅. **ဧဝံ စောဒနံ အရဟတီ**တိ ဝုတ္တနယေန သာဝကေသု အပ္ပောဿုက္ကဘာဝတဟဒနေ နိယောဇနဝသေန စောဒနံ အရဟတိ, န ပဌမော ဝိယ ‘‘ဧဝရူပော တဝ လောဘဓမ္မော’’တိအာဒိနာ, န စ ဒုတိယော ဝိယ ‘‘အတ္တာနမေဝ တာဝ တတ္ထ သမ္မာဒေဟီ’’တိအာဒိနာ။ ကသ္မာ? သမ္မာဒိတအတ္တဟိတတာယ တတိယဿ။

နစောဒနာရဟသတ္ထုဝဏ္ဏနာ

**၅၁၆. န စောဒနာရဟောတိ** တွေ ယသ္မာ စောဒနာရဟာတာ နာမ သတ္တုဝိပ္ပဋိပတ္တိယာ တ သာဝကဝိပ္ပဋိပတ္တိယာ တ ဥဘယဝိပ္ပဋိပတ္တိယာ တ ဟောတိ, တယိဒံ သဗ္ဗမ္ပိ ဣမသ္မိံ သတ္တရိ နတ္ထိ, တသ္မာ န စောဒနာရဟောတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတုံ **"အယဥ္စဟိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဿုတ** တိ ပဋိဿုတ။

**၅၁၇. မယာ ဂဟိတာယ ဒိဋ္ဌိယာ** တိ သဗ္ဗသော အနုဝဇ္ဇေ အနုပဝဇ္ဇေ သမ္မာပဋိပန္နေ, ပရေသဥ္စ သမ္မဒေဝ သမ္မာပ ဋိပတ္တိံ ဒဿေန္တေ သတ္ထရိ အဘူတဒေါသာရောပနဝသေန မိစ္ဆာဂဟိတာယ နိရယကမိနိယာ ဟပဒိဋ္ဌိယာ။ **နရကပ ဟာတ**န္တိ နရကာသင်္ခာတံ မဟာပပာတံ။ ပပတန္တိ ဇတ္တောတိ ဟိ **ပဟာတော။ ဓမ္မဒေသနာပဟတ္တေနာ** တိ ဓမ္မဒေသနာသင် ခာတေန ဟတ္ထေန။ **သဂ္ဂမဂ္ဂထလေ** တိ သဂ္ဂကမိမဂ္ဂဘူတေ ပုညဓမ္မထလေ, စာတုမဟာရာဇိကာဒိသဂ္ဂသောတာပတ္ တိအာဒိမဂ္ဂသင်္ခာတေ တ ထလေ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလ ပညာဝေယ္ယတ္တိယဇနနာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ လောဟိစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထ ပကာသနာ။

လောဟိစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၃. တေဝိဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၅၁၈.** ဧဝံ လောဟိစ္စသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေတွာ ဣဒါနိ တေဝိဇ္ဇသုတ္တံ သံဝဏ္ဏေန္တော ယထာနုပုဗ္ဗံ သံဝဏ္ဏနောကာသဿ ပတ္တဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ, လောဟိစ္စသုတ္တဿာနန္တရံ သင်္ဂီတဿ သုတ္တဿ တေဝိဇ္ဇသုတ္တဘာဝံ ဝါ ပကာသေတုံ **"ဧဝံ မေ သုတံ။ပေ။ ကောသလေသူတိ တေဝိဇ္ဇသုတ္တ"**န္တိ အာဟ။ **နာမ**န္တိ နာမမတ္တံ။ ဒိသာတစီသဒ္ဒတော ပယုဇ္ဇမာနော **နေသဒ္ဒော** အဒုရတ္ထေ ဣစ္ဆိတော, တပ္ပယောဂေန စ ပဉ္စမိယတ္ထေ သာမိဝစနံ, တသ္မာ "ဥတ္တရေနာ"တိ ပဒေန အဒူရတ္ထဇောတနံ, ပဉ္စမိယတ္ထေ စ သာမိဝစနံ ဒဿေတုံ **"မနသာကဋ္ဋတော အဝိဒူရေ ဥတ္တရပဿေ"**တိ ဝုတ္တံ။ "ဒိသာတစီသဒ္ဒတော ပဉ္စမီဝစနဿ အဒူရတ္ထဇောတနတော အဒူရတ္ထံ ဒဿေတုံ ဧနသဒ္ဒေန ဧဝံ ဝုတ္တ"န္တိ ကေစိ, သတ္တမိယတ္ထေ စေတံ တတိယာဝစနံ "ပုဗ္ဗေန ကာမံ ရမဏီယ"န္တိအာဒီသု ဝိယ။ "အက္ခရစိန္တကာ ပန ဧန-သဒ္ဒယောဂေ အဝဓိတစိနိ ပဒေ ဥပယောဂဝစနံ ဣစ္ဆန္တိ, အတ္ထော ပန သာမိဝသေနေဝ ဣစ္ဆိတော, တသ္မာ ဣဓ သာမိဝစနဝသေနေဝ ဝုတ္တ"န္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၅၁၈) အယံ အာစရိယမတိ။ **တရုဏအမ္ဗရုက္ခသဏ္ဍေ**တိ တရုဏမ္ဗရုက္ခသမူဟေ။ ရုက္ခသမုဒါယဿ ဟိ ဝနသမညာ။

**၅၁၉. ကုလစာရိတ္တာဒိသမ္ပတ္တိယာ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန မန္တဇ္ဈေနာဘိရူပတာဒိသမ္ပတ္တိံ သင်္ဂဏှာတိ။ **တတ္ထ တတ္ထာ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဒေသေ, ကုလေ ဝါ။ တေ နိဝါသဋ္ဌာနေန ဝိသေသေန္တော **"တတ္ထာ"**တိအာဒိမာဟ။ **မန္တသဇ္ဈာယကရဏတ္ထ**န္တိ အာထဗ္ဗဏမန္တာနံ သဇ္ဈာယကရဏတ္ထံ။ တေန ဝုတ္တံ "အဇ္ဈေသံ ဗဟူနံ ပဝေသနံ နိဝါရေတွာ"တိ။ **နဒီတီရေ**တိ အစိရဝတိယာ နဒိယာ တီရေ။

မဂ္ဂမဂ္ဂကထာဝဏ္ဏနာ

**၅၂၀. ဇင်္ဃာစာရ**န္တိ စင်္ကမေန, ဣတော စိတော စ ဝိစရဏံ။ သော ဟိ ဇင်္ဃာသု ကိလမထဝိနောဒနတ္ထံ စရဏတော "ဇင်္ဃဝိဟာရော, ဇင်္ဃစာရော"တိ စ ဝုစ္စတေ။ တေနာဟ ဟဋ္ဌီယံ "အနုစင်္ကမန္တာနံ အနုဝိစရန္တာန"န္တိ။ စုဏ္ဏမတ္တိကာဒိ **နှာနီယသမ္ဘာရော။ တေန ဝုတ္တ**န္တိ ဥဘောသုပိ အနုစင်္ကမနာနုဝိစရဏာနံ လဗ္ဘနတော ဧဝံ ဝုတ္တံ။ မဂ္ဂေါ စေတ္ထ ဗြဟ္မလောကဂမနူပာယပဋိပဒါဘူတော ဥဇုမဂ္ဂေါ။ ဣစ္ဆိတဋ္ဌာနံ ဥဇုကံ မဂ္ဂတိ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဟိ **မဂ္ဂေါ,** တဒညော **အမဂ္ဂေါ, အ** -သဒ္ဒေါ ဝါ ဝုဒ္ဓိအတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တထာ ဟိ **"ကတမံ နု ခေါ"**တိအာဒိနာ မဂ္ဂမေဝ ဒဿေတိ။ **ပဋိပဒ**န္တိ ဗြဟ္မလောကကာမိမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ။

**အဉ္ဇသာယနောတိ ဥဇုမဂ္ဂဿ ဝေဝစနံ** ပရိယာယဒွယဿ အတိရေကတ္ထဒီပနတော ယထာ "ပဒဋ္ဌာန"န္တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ အဉ္ဇသသဒ္ဒော ဥဇုကပရိယာယော။ နိယျာတီတိ နိယျာနိယော, သော ဧဝ **နိယျာနိကော**တိ ဒဿေတိ **"နိယျာယန္တော"**တိ ဣမိနာ။ **နိယျာနိကော နိယျာတီ**တိ စ ကေန္တနိယျာနံ ဝုတ္တံ, **ဂစ္ဆန္တော** ဟုတွာ **ဂစ္ဆတီတိ အတ္ထော။** ကသ္မာ မဂ္ဂေါ "နိယျာတီ"တိ ဝုစ္စတော, နနွေဝသ ဂမနေ အဗ္ဘာဟာရောတိ? သစ္စံ။ ယသ္မာ ပနဿ နိယျာတု-ပုဂ္ဂလဝသေန နိယျာနဘာဝေါ လဗ္ဘတိ, တသ္မာ နိယျာယန္တပုဂ္ဂလဿ ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇနဝသေန **နိယျာယန္တော** မဂ္ဂေါ **"နိယျာတီ"**တိ ဝုစ္စတေ။ **ကရောတီ**တိ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒေတိ။ တထာ ဥပ္ပာဒေန္တောယေဝ ဟိ တံ ပဋိပဇ္ဇတိ နာမ။ သဟ ဗျေတိ ဝတ္တတီတိ **သဟဗျော,** သဟဝတ္တနကော, တဿ ဘာဝေါ **သဟဗျတာ**တိ ဝုတ္တံ **"သဟဘာဝတယာ"**တိ။ **သဟဘာဝေါ**တိ စ သလောကတာ, သမီပတာ ဝါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ စာဟ **"ဧကဋ္ဌာနေ ဟုတုဘာဝတယာ"** တိ။ **သကမေဝ**တိ အတ္တနော အာစရိယေန ပေါက္ခရသာတိနာ ကထိတမေဝ။ **ထောမေတွာ**တိ "အယမေဝ ဥဇုမဂ္ဂေါ အယမဉ္ဇသာယနော"တိအာဒိနာ ပသံသိတွာ။ တထာ **ပဂ္ဂဏှိတွာ။** ဘာရဒွါဇောပိ သကမေဝ အတ္တနော အာစရိယေန တာရုက္ခေန ကထိတမေဝ အာစရိယဝါဒံ ထောမေတွာ ပဂ္ဂဏှိတွာ ဝိစရတီတိ ယောဇနာ။ **တေန ဝုတ္တ**န္တိ ယထာ တထာ ဝါ အဘိနိဝိဋ္ဌဘာဝေန ဟဋ္ဌီယံ ဝုတ္တံ။

**၅၂၁-၅၂၂. အနိယျာနိကာတ**တိ အပ္ပာဋိဟာရိကာဝ, အညမညဿ ဝါဒေ ဒေါသံ ဒဿေတွာ အဝိပရီတတ္ထဒဿနတ္ထံ ဥတ္တရရပဟိတာ ဧဝါတိ အတ္ထော။ **တုလ**န္တိ မာနပတ္တတုလံ။ အညမညဝါဒဿ အာဒိတောဝ ဝိရုဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ **ဝိဂ္ဂဟော,** သွေဝ ဝိဝဒနဝသေန အပရာပရံ ဥပ္ပန္နော **ဝိဝါဒေါ**တိ အာဟ **"ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိကော"**တိအာဒိ။ **ဒုဝိဓောပိ ဧသော**တိ ဝိဂ္ဂဟော, ဝိဝါဒေါတိ ဒွိဓာ ဝုတ္တောပိ ဧသော ဝိရောဓော။ **နာနာအာစရိယာနံ ဝါဒတော**တိ နာနာရုစိကာနံ

အာစရိယာနံ တဒဘာဝတော။ **နာနာတအေ** နာနာဝိဓာ တအေတိ ကတ္ဝာ, အဝုနာ ပန "နာနာအာစရိယာနံ တအေ နာနာတ အေ"တိ ဟဒ္ဓော။

၅၂၃. **ကေသ္ဘာပီ** တိ တုမ္ဟေဟသု ဒွီသု ကေသ္ဘာပိ။ **ကေသ္မိံ** န္တိ သကတဒပရတဒေသု ကေသ္မိံပိ။ **သံသယော နတ္ထီ**တိ "မဂ္ဂော နု ခေါ, နု မဂ္ဂော"တိ ဝိစိကိစ္ဆာ နတ္ထိ, အဥ္ဆသာနဥ္ဆသာဘာဝေ ပန သံသယော။ တေန ဝုတ္တံ "သေ ကိရာ"တိအာဒိ **ဇဝံ သတီ**တိ ယဒိ သဗ္ဗတ္ထ မဂ္ဂသညိနော, ဇဝံ သတိ **"ကိသ္မိံ တေ ဝိဂ္ဂဟော"** တိ ဘဂဝတ **ပုစ္ဆတိ။** ဣ တိသဒ္ဒေန စေတ္ထ အာဒ္ဓတ္ထေန ဝိတအေ, နာနာတအေ စ သင္ဂဟိတော။

၅၂၄. "ဣစ္ဆိတဌာနံ ဥဇုကံ မဂ္ဂတိ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ မဂ္ဂေ, ဥဇုမဂ္ဂေ။ တဒညော အမဂ္ဂေ, အ-သဒ္ဒ အေ တ ဝုဒ္ဓိအတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော"တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ **အနုဇုမဂ္ဂေ** တိ တ္တောပိ အ-သဒ္ဒော ဝုဒ္ဓိအ တ္တော စ ယုဇ္ဇတိ။ **တမေဝ ဝတ္ထုန္တိ** သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗ္ရာဟ္မဏာနံ မဂ္ဂသ္သ မဂ္ဂဘာဝသင္ခါတံ, သကမဂ္ဂသ္သ ဥဇုမ ဂ္ဂဘာဝသင္ခါတဥ္စ ဝတ္ထုံ။ **သဗ္ဗေ တေ** တိ သဗ္ဗေ တေ နာနာအာစရိယေဟိ ဝုတ္တမဂ္ဂ, ယေ ဟဋ္ဌိယံ "အဒ္ဓရိယာ ဗ္ရာဟ္မဏာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တာ။ အယမေတ္ထ ဟဋ္ဌိအတ္ထော – **အဒ္ဓရော** နာမ ယညဝိသေသော, တဒုပယောဂိဘာဝ တော **အဒ္ဓရိယာနိ** ဝုစ္စန္တိ ယဇူနိ, တာနိ သဇ္ဈာယန္တီတိ **အဒ္ဓရိယာ,** ယဇုဝေဒိနော။ တိတ္တိရိနာ နာမ ဣသိနာ ကတာ မန္တာတိ **တိတ္တိရာ,** တေ သဇ္ဈာယန္တီတိ **တိတ္တိရိယာ,** ယဇုဝေဒိနော ဧဝ။ ယဇုဝေဒသာခါ ဟေသာ, ယဒိဒံ တိတ္တိရ န္တိ။ **ဆန္ဒော** ဝုစ္စတိ ဝိသေသတော သာမဝေဒော, တံ သရေန ကာယန္တီတိ **ဆန္ဒောကာ,** သာမဝေဒိနော။ **"ဆန္ဒော က"**တိပိ တတိယက္ခရေန ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။ ဗဟဝေ ဣရိယော ထောမနာ တ္တောတိ **ဗဝ္ဟာရိ,** ဣရုဝေဒော, တံ အဓီယန္တီတိ **ဗဝ္ဟာရိဇ္ဈာ။**

**ဗဟူနီ**တိ ဧတ္တောယံ ဥပမာသံသန္ဒနာ – ယထာ တေ နာနာမဂ္ဂ ဂေါသတော တသ္သ ကမသ္သ တ နိဂမသ္သ တ ပ ဝေသာယ ဟောန္တိ, ဇဝံ ဗ္ရာဟ္မဏေဟိ ပညာပိယမာနာပိ နာနာမဂ္ဂ ဂေါသတော ဗ္ရဟ္မလောကူပဂမနာယ ဗ္ရဟ္မုနာ သဟဗ္ဗတာယ ဟောန္တီတိ။

၅၂၅. **ပဋိဇာနိတ္ဝာ ပဋ္ဌာ နိဂ္ဂယ္ဟမာနာ အဝဇာနန္တိ** တိ ပုဗ္ဗေ နိဒ္ဒေသတံ သလ္လက္ခမာနာ ပဋိဇာနိတ္ဝာ ပစ္ ဆာ သဒေသဘာဝေန နိဂ္ဂယ္ဟမာနာ "နေတံ မမ ဝစန"န္တိ အဝဇာနန္တိ, န ပဋိဇာနန္တီတိ အတ္ထော။

၅၂၇-၅၂၉. **တေ တေဝိဇ္ဇာ**တိ တေဝိဇ္ဇကာ တေ ဗ္ရာဟ္မဏာ။ ဧဝသဒ္ဒေန ဉာပိတော အတ္ထော ဣဓ နတ္ထီတိ ဝ-ကာရော ဂဟိတော, သော စ အနတ္ထကောတတိ ဒဿေတိ **"အာဂမသန္ဓိမတ္တ"**န္တိ ဣမိနာ, ဝဏ္ဏာဂမေန ပဒန္တရသန္ဓိ မတ္တံ ကတန္တိ အတ္ထော။ **အန္ဓပဝေဏီ**တိ အန္ဓပန္တိ။ **"ပဏ္ဏာသသဋ္ဌိ အန္ဓာ"** တိ ဣဒံ တသ္သာ အန္ဓပဝေဏိယာ မဟ တော ဂစ္ဆဂုမ္ဗသ္သ အနုပရိဂမနယောဂ္ယတာဒဿနံ။ ဧဝဥ္ဟိ တေ "သုစိရံ ဝေလံ မယံ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆာမာ"တိ သညိနော ဟောန္တိ။ အန္ဓာနံ ပရမ္ပရသံသတ္တဝစနေန ယဋ္ဌိကဟကဝိရဟတာ ဒဿိတာတိ ဝုတ္တံ **"ယဋ္ဌိကဟကေနာ"** တိအာဒိ။ တဒုအာဟရဏံ ဒဿေန္တေန **"ဧကော ကိရာ"**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **အနုပရိဂန္တွာ** တိ ကဥ္စိ ကာလံ အနုက္ကမေန သမန္တ တတော ဂန္တွာ။ **ကစ္ဆ** န္တိ ကစ္ဆဗန္ဓဒုဿကဏ္ဏံ။ "ကစ္ဆံ ဗန္ဓန္တီ"တိအာဒီသု (စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၂၈၀; ဝိ. သင်္ဂ. အဋ္ဌ. ၃၄.၄၂) ဝိယ ဟိ ကစ္ဆသဒ္ဒော နိဗ္ဗသနဝိသေသပရိယာယော။ အပိစ **ကစ္ဆ** န္တိ ဥပကစ္ဆကဌာနံ။ "သမ္ဗာ ဓေ နာမ ဥဘော ဥပကစ္ဆကာ မုတ္တကရဏ"န္တိအာဒီသု (ပာစိ. ၈၀၀) ဝိယ ဟိ ကာယေကဒေသတစကော ကစ္ဆသဒ္ဒ အော။ **စက္ခုမာ**တိ ယဋ္ဌိကဟကံ ဝဒတိ။ **"ပုရိမော"**တိအာဒိ ယထာဝုတ္တက္ကမေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နာမကညေတ**တိ အတ္ထာ ဘာဝတော နာမမတ္တမေဝ, တံ ပန ဘာသိတံ တေဟိ သာရသညိတမ္ပိ နာမမတ္တတာယ အသာရဘာဝတော နိဟီနမေတတိ အ တ္ထမတ္တံ ဒဿေတိ **"လာမကံယေဝ"**တိ ဣမိနာ။

၅၃၀. **ယော**တိ ဗ္ရဟ္မလောကော။ **ယတော**တိ ဘုမ္မတ္ထေ နိဿက္ကဝစနံ။ သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝ တိဋ္ဌနတော ဝိသေသပရာမသနံ ဒဿေတုံ **"ယသ္မိံ ကာလေ"** တိ ဝုတ္တံ။ **"ဥဂ္ဂမနကာလေ"** တိအာဒိနာ ပကရဏာဓိဂ တမာဟ။ **အာယာစန္တိ** တိ ဥဂ္ဂမနံ ပတ္ထေန္တိ။ ကသ္မာ? လောကသ္သ ဗဟုကာရဘာဝတော။ တထာ ထောမနာဒီသု။ **သောမ္မော** တိ သီတလော။ အယံ ကိရ ဗ္ရာဟ္မဏာနံ လဒ္ဓိ "ပုဗ္ဗေဗ္ရာဟ္မဏာနမာယာစနာယ စန္ဒိမသူရိယာ'ဂန္တွာ လောကေ ဩဘာသံ ကရောန္တီ"တိ။

**၅၃၂. ကုလေ ပန ကိံ ဝတ္တဗ္ဗ**န္တိ ကုလမသ္မိံ ပန အပ္ပစ္စက္ခာဘူတသ္သ ဗ္ရဟ္မုနော သဟဗျတာယ မဂ္ဂဒေသနေ တေ ဝိဇ္ဇာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ကိံ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိ, ယေ ပစ္စက္ခဘူတာနမ္ပိ စန္ဒိမသူရိယာနံ သဟဗျတာယ မဂ္ဂံ ဒေသေတုံ န သက္ကောန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ **"ယတ္ထာ"**တိ ကုမိနာ "ကုဓာ"တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပစ္စာမသတိ။

## အစိရဝတီနဒီဥပမာကထာဝဏ္ဏနာ

**၅၄၂. သမဘရိတာ**တိ သမ္ပုဏ္ဏာ။ တတော ဧဝ **ကာကပေယျာ။ ဟရာ**တိ ဟရိမတီရ, အာလပနမေတန္တိ ဒသ္သေတုံ **"အမ္ဘော"**တိ ဝုတ္တံ။ **အပဟရ**န္တိ ဩရိမတီရံ။ **ဧဟီ**တိ အာဂစ္ဆာဟိ။ **ဝတာ**တိ ဧကံသေန။ အထ ဂမိသ္သသိ, ဧဝံ သတိ ဧဟီတိ ယောဇနာ။ **"အတ္ထိမေ"**တိအာဒိ အဝှာနကာရဏံ။

**၅၄၄. ပဉ္စသီလ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ** ယမနိယမာဒိဗြာဟ္မဏဓမ္မာနံ တဒန္တောဂဓဘာဝတော။ **တဗ္ဗိပရီတာ**တိ ပဉ္စသီလာဒိဝိပရီတာ ပဉ္စဝေရာဒယော။ **ကုန္ဒ**န္တိ ကုန္ဒနာမကံ ဒေဝပုတ္တံ, သက္ကံ တ။ **"အစိရဝတိယာ တီရေ နိသိန္နော"**တိ ကုမိနာ ယသ္သာ တီရေ နိသိန္နော, တဒေဝ ဥပမံ ကတွာ အာဟာတိ ဓမ္မရာဇာ ဓမ္မဓာတုယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာတိ ဒသ္သေတိ။ "ပုနပိ"တိ ဝတွာ **"အပရမ္ပိ"**တိ ဝစနံ ကတရာယပိ နဒီဥပမာယ သင်္ဂဏှနတ္ထံ။

**၅၄၆. ကာမယိတဗ္ဗဋ္ဌေနာ**တိ ကာမနီယဘာဝေန။ **ဗန္ဓနဋ္ဌေနာ**တိ ကာမယိတဗ္ဗတော သတ္တာနံ စိတ္တသ္သ အာဗန္ဓနဘာဝေန။ ကာမဉ္စာယံ ဂုဏသဒ္ဒော အတ္ထန္တရေသုပိ ဒိဋ္ဌပယောဂေ, တေသံ ပနေတ္ထ အသမ္ဘဝတော ဟာရိ သေသညာယေန ဗန္ဓနဋ္ဌာယေဝ ယုတ္တောတိ ဒသ္သေတုံ အယမတ္ထုဒ္ဒာရော အာရဒ္ဓော။ **အဟတာန**န္တိ အဓောတာနံ အဘိနဝတာနံ။ **တွေ**တိ ခန္ဓကပာဠိပဒေ **ပဋလဋ္ဌော**တိ ပဋလသဒ္ဒသ္သ, ပဋလသဒ္ဒာတော တ အတ္ထော။ **ဂုဏဋ္ဌော**တိ ဂုဏသဒ္ဒသ္သ အတ္ထော နာမ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **အစ္စေန္တီ**တိ အတိက္ကမ္မ ပဝတ္တန္တိ။ **တွေ**တိ သောမနသ္သဇာတကပာဠိပဒေ။ **ဒက္ခိဏာ**တိ တိရစ္ဆာနဂတေ အနစေတနာ။ **တွေ**တိ ဒက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ္တပဒေ (မ. နိ. ၃.၃၇၉) **မာလာဂုဏေ**တိ မာလာအမေ။ **တွေ**တိ **သတိပဋ္ဌာန** - (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၈; မ. နိ. ၁.၁၀၉) **ဓမ္မပဒပာဠိ**ပဒေသု, (ဓ. ပ. ၅၃) နိဒဿနမတ္တမေ့တံ ကောဋ္ဌာသာပဏ္ဏာသီလာဒိသုက္ကာဒိသမ္ပဒာဖိယာသုပိ ပဝတ္တနတော။ ဟောတိ စေတွ ထ –

> "ဂုဏော ပဋလရာသာနိသံသေ ကောဋ္ဌာသဗန္ဓနေ။
> သီလသုက္ကာဒ္ယုပဏ္ဏနေ၊ သမ္ပဒာယ ဖိယာယ စာ"တိ။

**ဧသေတ**တိ ဗန္ဓနဋ္ဌော ဧဝ။ န ဟိ ရူပါဒီနံ ကာမေတဗ္ဗဘာဝေ ဝုစ္စမာနေ ပဋလဋ္ဌော ယုဇ္ဇတိ တထာ ကာမေတဗ္ဗတာယ အနဓိပ္ပေတတ္တာ။ ရာသဋ္ဌာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဟာရိသေသတော ပန ဗန္ဓနဋ္ဌောဝ ယုဇ္ဇတိ။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ နေသံ ကာမေတဗ္ဗတာ, တဒဂ္ဂေန ဗန္ဓနဘာဝတေတိ။

ကောဋ္ဌာသဋ္ဌောပိ စေတ္ထ ယုဇ္ဇတေဝ စက္ခုဝိညေယျာဒိကောဋ္ဌာသဘာဝေန နေသံ ကာမေတဗ္ဗတော။ ကောဋ္ဌာသေ စ ဂုဏသဒ္ဒော ဒိဿတိ "ဒိဂုဏံ ဝဍ္ဍေတဗ္ဗ"န္တိအာဒီသု ဝိယ။

> "အသင်္ချေယျာနိ နာမာနိ၊ သဂုဏေန မဟေသိနော။
> ဂုဏေန နာမမုဒ္ဓေယျံ၊ အပိ နာမသဟဿတော"တိ။ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၃၁၃; ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၅၃; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၇၆) –

အာဒီသု ပန သမ္ပဒတ္ထော ဂုဏသဒ္ဒော, သောပိ ကုလေ န ယုဇ္ဇတီတိ အနုဒ္ဓဋော။

ဒဿနမေဝ ကုလေ ဝိဇာနနန္တိ အာဟ **"ပဿိတဗ္ဗာ"**တိ။ "သောတဝိညာဏေန သောတဗ္ဗာ"တိအာဒိအတ္ထံ **"ဧတေနုပါယေနာ"**တိ အတိဒိသတိ။ ဂဝေသိတာပိ **"ကုဋ္ဌာ"**တိ ဝုစ္စန္တိ, တေ ကုလေ နာဓိပ္ပေတာတိ ဒဿေတုံ **"ပရိယိဋ္ဌာ တ ဟောန္တု မာ တ"**တိ ဝုတ္တံ။ ကုစ္ဆိတာ ဧဝ ဟိ ကုလေ **ကုဋ္ဌာ,** တေနာဟ **"ကုဋ္ဌာရမ္မဏဘူတာ"**တိ, သုခါရမ္မဏဘူတာတိ အတ္ထော။ **ကာမနီယာ**တိ ကာမေတဗ္ဗာ။ ကုဋ္ဌဘာဝေန မနံ အပ္ပယန္တိ ဝဍ္ဎေန္တီတိ **မနာပါ။ ပိယဇာတိ**

**ကာ**တိ ပိယသဘာဝ။ **အာရမ္မဏံ ကတွ**တိ အတ္တာနမာရမ္မဏံ ကတွာ။ ကမ္မဘူတေ အာရမ္မဏေ သတိ ရာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ တံ ကာရဏဘာဝေန နိဒ္ဒိသန္တော **"ရာဂုပ္ပတ္တိကာရဏဘူတာ"** တိ အာဟ။

**ဂေဓေနာ**တိ လောဘေန။ အဘိဘူတာ ဟုတွာ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ပရိဘုဉ္ဇန္တီတိ ယောဇနာ။ **မုစ္ဆာကာရ** န္တိ မောဟနာကာရံ။ **အဓိသြသန္နာ** တိ အဓိဂယှ ဟ အဇ္ဈောသာယ အဝသန္နာ။ တေန ဝုတ္တံ **"သြကဍ္ဎယှာ"**တိ။ **သာန**န္တိ အဝသာနံ။ **ပရိနိဋ္ဌာနပ္ပတ္တာ** တိ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌာပနဝသေန ပရိနိဋ္ဌာနံ ဥပယာတာ။ **အာဒီနဝ**န္တိ ကာမပရိဘောဂေ သမ္ပတိ, အာယတိဉ္စ ဒေါသံ **အပဿန္တာ**။ ဃာသစ္ဆာဒနာဒိသမ္ဘောဂနိမိတ္တသံကိလေသတော နိဿရန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ **နိဿရဏံ,** ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိတွာ တေသံ ပရိဘောဂပညာ။ တဒဘာဝတော **အနိဿရဏပညာ** တိ အတ္ထံ ဒဿေန္တော **"ဣဒမတ္ထာ"** တိအာဒိမာဟ။ **ပစ္စဝေက္ခဏပရိဘောဂဝိရဟိတာ** တိ ယထာဝုတ္တပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေန ပရိဘောဂတော ဝိရဟိတာ။

၅၄၈-၉. **အာဝရန္တီ** တိ ကုသလဓမ္မုပ္ပတ္တိံ အာဒိတော တရေန္တိ။ **နိတရေန္တီ** တိ နိရဝသေသတော တရယန္တိ။ **သြနန္ဓန္တီ** တိ သြကဟန္တာ ဝိယ ဆာဒေန္တိ။ **ပရိယောနန္ဓန္တီ** တိ သဗ္ဗသော ဆာဒေန္တိ။ **အာဝရဏာဒီနံ ဝသေနာ**တိ ယထာဝုတ္တာနံ အာဝရဏာဒိအတ္ထာနံ ဝသေန။ တေ ဟိ အာသေဝနဗလဝတာယ ပုရိမပုရိမေဟိ ပစ္ဆိမပစ္ဆိမာ ဒဠှတရတမာဒိဘာဝပ္ပတ္တာ။

## သံသန္ဒနကထာဝဏ္ဏနာ

၅၅၀. ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေ သတိ ပုရိသဿ ပဉ္စကာမဂုဏပရိဂ္ဂဟော ပရိပုဏ္ဏော ဧဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေန သပရိဂ္ဂဟော"**တိ။ **"ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေန အပရိဂ္ဂဟော"** တိ စ ဣဒံ တေဝိဇ္ဇဗြာဟ္မဏေသု ဒိဿမာနပရိဂ္ဂဟာနံ ဒဠှလ္လတမပရိဂ္ဂဟာဘာဝဒဿနံ။ ဧဝံ ဘူတာနံ တေဝိဇ္ဇာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ ကာ ဗြဟ္မုနာ သံသန္ဒနာ, ဗြဟ္မာ ပန သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပရိဂ္ဂဟောတိ။ **ဝေရစိတ္တေန အဝေရော,** ကုတော တေဿ ဝေရပယောဂေါတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တဂေလညသင်္ခာတေနာ** တိ စိတ္တုပ္ပာဒဂေလညသညိတေန, ဣမိနာ တဿ ရူပကာယဂေလညဘာဝေ ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။ **ဗျာပဇ္ဈေနာ** တိ ဒုက္ခေန။ **ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာဒီဟိ** တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**သဒ္ဒေန တဒေကဋ္ဌာ သံကိလေသဓမ္မာ သင်္ဂယှန္တိ။ အတောယေဝေတ္ထ **"ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာဘာဝတော"** တိ တဒုဘယာဘာဝမတ္တဟေတုဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။ အပ္ပဋိပတ္တိဟေတုဘူတာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ သတိ န ကဒါစိ စိတ္တံ ပုရိသဿ ဝသေ ဝတ္တတိ, ပဟီနာယ ပန တာယ သိယာ စိတ္တဿ ပုရိသဝသေ ဝတ္တနန္တိ အာဟ **"ဝိစိကိစ္ဆာယာ"**တိအာဒိ။ **စိတ္တဂတိကာ** တိ စိတ္တဝသိကာ။ တေန ဝုတ္တံ **"စိတ္တဿ ဝသေ ဝတ္တန္တီ"** တိ။ **န တာဒိသော**တိ ဗြာဟ္မဏာ ဝိယ န စိတ္တဝသိကော ဟောတိ, အထ ခော ဝသီဘူတဈာနာဘိညတာယ စိတ္တံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတီတိ **ဝသဝတ္တီ**။

၅၅၂. **ဗြဟ္မလောကမဂ္ဂေ** တိ ဗြဟ္မလောကကမိမဂ္ဂေ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗေ, ပညာပေတဗ္ဗေ တ, တံ ပညပေန္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဥပဂန္တွာ** တိ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိယာ ဥပသင်္ကမိတွာ, ပဋိဇာနိတွာ တ။ **သမတလန္တိ သညာယ** တိ မဂ္ဂေ ဧကင်္ဂုလံ တ ဥပမုင်္ဂုလံ တ သုက္ခတာယ သမတလန္တိ သညာယ။ **ပင်္ကံ သြတိဏ္ဏာ ဝိယာ** တိ အနေကဟေရိသံ မဟာပင်္ကံ သြတိဏ္ဏာ ဝိယ။ **အနုပ္ပဝိသန္တီ** တိ အဟာယမဂ္ဂံ ဗြဟ္မလောကမဂ္ဂသညာယ သြကဟန္တိ။ တတော ဧဝ **သံသီဒိတွာ ဝိသာဒံ ဟာပုဏန္တိ။ ဧဝ** န္တိ "သမတလ"န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တနယေန။ **သံသီဒိတွာ**တိ နိမုဇ္ဇိတွာ ။ **မရီစိကာယာ**တိ မိဂတဏှိကာယ ကတ္တုဘူတာယ။ **ဝဉ္စေတွာ** တိ နဒီသဒိသံ ပကာသနေန ဝဉ္စေတွာ။ **တယမာနာ**တိ တယမမာနာ, အယမေဝ တ ဟာဌော။ **သုက္ခတရဏံ မညေ တရန္တိ** တိ သုက္ခနဒီတရဏံ တရန္တိ မညေ။ အဘိန္နေပိ ဘေဒဝစနမေတံ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ တေဝိဇ္ဇာ အမဂ္ဂမေဝ "မဂ္ဂေ"တိ ဥပဂန္တွာ သံသီဒန္တိ, တသ္မာ။ **ယထာ တေ**တိ တေ "သမတလ"န္တိ သညာယ ပင်္ကံ သြတိဏ္ဏာ သတ္တာ **ဟတ္ထပာဒီနံ သံဘဉ္ဇနံ ပရိဘဉ္ဇနံ** ဟာပုဏန္တိ ယထာ။ **ဣရိဏ ဧဝ စာ**တိ ဣမသ္မိဉ္စ အတ္ထဘာဝေ။ **သုခံ တ သာတံ တ န လဘန္တီ** တိ ဈာနသုခံ တ ဝိပဿနာသာတံ တ န လဘန္တိ, ကုတော မဂ္ဂသုခံ တ နိဗ္ဗာနသာတံ တတိ အဓိပ္ပာယော။ **မဂ္ဂဒီပက** န္တိ "မဂ္ဂဒီပက" မိစ္စေဝ တေဟိ အဘိမတံ။ **တေဝိဇ္ဇက**န္တိ တေဝိဇ္ဇတ္ထဉာပကံ။ **ဟာဝစန**န္တိ ပကဋ္ဌဝစနသမ္မတံ ဟာဌံ။ **တေဝိဇ္ဇာနံ ဗြာဟ္မဏာန** န္တိ သမ္ဗန္ဓေ သာမိဝစနံ။ **ဣရိဏ**န္တိ အရညာနိယာ ဣဒံ အဓိဝစနန္တိ အာဟ **"အကာမကံ မဟာရည"**န္တိ။ **အနုပဘောဂရုက္ခေဟိ** တိ မိဂရုရုအာဒီနမ္ပိ အနုပဘောကရုဟေဟိ ကိံ ပက္ကာဒိဝိသရုက္ခေဟိ။ **ယတ္ထ** တိ ယသ္မိံ ဝနေ။ **ပရိဝတ္တိတုမ္ပိ န သက္ကာ**

**ဟောန္တိ** မဟာကဏ္ဍကဂစ္ဆဂဟနတာယ။ ဉာတိနံ ဗျသနံ ဝိနာသော **ဉာတိဗျသနံ။** ဧဝံ **ဘောဂသီလဗျသနေသု** ပိ။ ရောဂေါ ဧဝ ဗျသတိ ဝိဗာဓတီတိ **ရောဂဗျသနံ။** ဧဝံ **ဒိဋ္ဌိဗျသနေ** ပိ။

**၅၅၄.** နနု ဇာတသဒ္ဒေနေဝ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါတိ စောဒနမပနေတိ **"ယော ဟီ"**တိအာဒိနာ။ ဇာတော ဟုတွာ သံဝမိုတော **ဇာတသံဝမော** တိ အာစရိယေန (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၅၅၄) ဝုတ္တံ, ဇာတော စ သော သံဝမော စာတိ **ဇာတသံဝဍ္ဍ ဟောတိ** ပန ယုဇ္ဇတိ ဝိသေသနပရနိပာတတ္တာ။ **န သဗ္ဗသော ပစ္စက္ခာ ဟောန္တိ** ပရိစယာဘာဝတော။ **စိရနိက္ခန္တော** တိ နိက္ခန္တော ဟုတွာ စိရကာလော။ စိရံ နိက္ခန္တဿ အဿာတိ ဟိ **စိရနိက္ခန္တော။** "ဇာတသံဝမော"တိ ပဒဒွယေန အတ္ထဿ ပရိပုဏ္ဏာဘာဝတော "တမေန"န္တိ ကမ္မပဒံ **"တာဝဒေဝ အဝသဋ္ဌ"**န္တိ ပုန ဝိသေသေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒန္ဓာယိတတ္တ** န္တိ ဝိသ္သဇ္ဇနေ မန္ဒတ္တံ သဏိကဝုတ္တိ, တံ ပန သံသယဝသေန စိရာယနံ နာမ ဟောတီတိ အာဟ **"ကင်္ခာဝသေန စိရာယိတတ္တ"** န္တိ။ **ဝိတ္ထာယိတတ္တ** န္တိ သာရဇ္ဇိတတ္တံ။ အဌာကထာယံ ပန ဝိတ္ထာယိတတ္တံ နာမ ထမ္ဘိတတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယေန **"ထဒ္ဓဘာဝဂ္ဂဟဏ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **အပ္ပဋိဟတဘာဝံ ဒဿေတိ** တဿ သေဝ အနာဝရဏဉာဏဘာဝတော။ နနေ့တမ္ပိ အန္တရာယပဋိဟတံ သိယာတိ အာသင်္ကံ ပရိဟရတိ **"တဿ ဟီ"** တိ အာဒိနာ။ **မာရာဝဋ္ဋနာဒိဝသေနာ** တိ ဧတ္တ စက္ခုမောဟမုစ္စာကာလာဒိ သင်္ဂယှတိ။ **န သက္ကာ တဿ ကေနစိ အန္တရာယော ကာတုံ** စတူသု အနန္တရာယိကဓမ္မေသု ပရိယာပန္နဘာဝတော။

**၅၅၅.** ဥက္ကစ္စုပသဂ္ဂယောဂေ လုမ္ပသဒ္ဒော, လုပိသဒ္ဒော တ ဥဒ္ဓရဏတ္ထော ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"ဥဒ္ဓရတူ"** တိ။ ဥပသဂ္ဂဝိသေသေန ဟိ ဓာတုသဒ္ဒာ အတ္ထဝိသေသဝုတ္တိနော ဟောန္တိ ယထာ "အာအန"န္တိ။ ပဇာသဒ္ဒော ပကရဏာဓိဂတတ္တာ အရကဝိသယောတိ အာဟ **"ဗြာဟ္မဏအရက"** န္တိ။

## ဗြဟ္မလောကမဂ္ဂဒေသနာဝဏ္ဏနာ

**၅၅၆-၇. "အပုဗ္ဗန္တိ** က္လမိနာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗတာကာရဏံ ဒီပေတိ။ ယဿ အတိသယေန ဗလံ အတ္ထိ, သော **ဗလ တတိ** ဝုတ္တံ **"ဗလသမ္ပန္နော"** တိ။ သင်္ခံ ဓမေတီတိ **သင်္ခဓမကော,** သင်္ခံ ဓမယိတွာ တတော သဒ္ဒပဝတ္တကော။ "ဗလတ"တိအာဒိဝိသေသနံ ကိမတ္ထိယန္တိ အာဟ **"ဒုဗ္ဗလော ဟီ"** တိအာဒိ။ ဗလဝတော ပန သင်္ခသဒ္ဒေါတိ သမ္ဗန္ဓော။ **အပ္ပနာဝ ဝဋ္ဋတိ** ပဋိပက္ခတော သမ္မဒေဝ စေတသော ဝိမုတ္တိဘာဝတော, တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။

**ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ ကာမာဝစရံ ဝုစ္စတိ** ပမာဏကရာနံ သံကိလေသဓမ္မာနံ အဝိက္ခမ္ဘနတော။ တထာ ဟိ တံ ဗြဟ္မဝိဟာရပုဗ္ဗဘာဂဘူတံ ပမာဏံ အတိက္ကမိတွာ ဩဒိဿကာနောဒိဿကဒိသာဖရဏဝသေန ဝဍ္ဎေတုံ န သက္ကာ။ ဝုတ္တဝိပရိယာယတော ပန **ရူပာရူပာဝစရံ အပ္ပမာဏကတံ ကမ္မံ နာမ။** တေနာဟ **"တဥ္ဟီ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ အရူပာဝစရေ ဩဒိဿကာနောဒိဿကဝသေန ဖရဏံ န လဗ္ဘတိ, တထာ ဒိသာဖရဏဥ္စ။ ကေစိ ပန "တံ အာဂမနဝသေန လဗ္ဘတီ"တိ ဝဒန္တိ, တဒယုတ္တံ။ န ဟိ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဿန္ဒော အာရုပ္ပံ, အထ ခေါ ကသိဏနိဿန္ဒော, တသ္မာ ယံ သုဘာဝိတံ ဝသီဘာဝံ ဟာပိတံ အာရုပ္ပံ, တံ **အပ္ပမာဏကတ**န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ "ယံ တ သာတိသယံ ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ ယ အဘိသင်္ခတေန သန္တာနေန နိဗ္ဗတ္တိတံ, ယဥ္စ ဗြဟ္မဝိဟာရသမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ သမာပန္နံ အရူပာဝစရဈာ နံ, တံ က္လမိနာ ပရိယာယေန ဖရဏပမာဏဝသေန **အပ္ပမာဏကတ"**န္တိ အပရေ။ ဝီမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗံ။

**ရူပာဝစရာရူပာဝစရကမ္မေ** တိ ရူပာဝစရကမ္မေ စ အရူပာဝစရကမ္မေ စ သတိ။ **န ဩဟီယတိ န တိဋ္ဌတိ** တိ ကတူပ စိတမ္ပိ ကာမာဝစရကမ္မံ ယထာဓိဂတေ မဟဂ္ဂတဈာနေ အပရိဟီနေ တံ အဘိဘဝိတွာ ပဋိဗာဟိတွာ သယံ ဩဟီယ ကံ ဟုတွာ ပဋိသန္ဓိံ အတုံ သမတ္ထဘာဝေ န တိဋ္ဌတိ။ "န အဝသိဿတီ"တိ တေဿ ဟိ အတ္ထဝစနံ "န ဩဟီယ တီ"တိ, တဒေတံ "န အဝတိဋ္ဌတီ"တိ တေဿ ဝိသေသဝစနံ, ပရိယာယဝစနံ တ။ တေနာဟ **"ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ အာဒိ။ **လဂ္ဂိတုံ** န္တိ အာဝရိတုံ နိသေဓေတုံ။ **ဌာတုန္တိ** ပဋိဗလံ ဟုတွာ ပတိဋ္ဌာတုံ။ **ဖရိတွာတိ** ပဋိဖရိတွာ။ **ပရိယာဒိယိ တွာတိ** တဿ သာမတ္ထိယံ ခေပေတွာ။ **ဩကာသံ ဂဟေတွာတိ** ဝိပာကအနောကာသံ ဂဟေတွာ, က္လမိနာ "လဂ္ဂိ တုံ တ ဌာတုံ တ"တိ ဝစနမေဝ ဝိတ္ထာရေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **"အထ ခေါ"**တိအာဒိ အတ္ထာပတ္တိဒဿနံ။ ကမ္မဿ ပရိ ယာဒိယနံ နာမ တဿ ဝိပာကုပ္ပာဒနံ နိသေဓေတွာ အတ္တနော ဝိပာကုပ္ပာဒနမေဝတိ အာဟ **"တဿာ"** တိအာဒိ။ **တ ဿာတိ** ကာမာဝစရကမ္မဿ **ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ။ သယမေဝတိ** ရူပာရူပာဝစရကမ္မမေဝ။ **ဗြဟ္မသဟဗျတံ ဥပ**

**နေတိ** အသတိ တာဒိသာနံ စေတောပဏိဓိဝိသေသေတိ အဓိပ္ပာယော။ တိဿဗုဒ္ဓါဒီနံ ဝိယ ဟိ မဟာပုညာနံ စေတောပဏိဓိဝိသေသေန မဟဂ္ဂတကမ္မံ ပရိတ္တကမ္မဿ ဝိပာကံ န ပဋိဗာဟတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အထ မဟဂ္ဂတဿ ဂရုကကမ္မဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ ပရိတ္တံ လဟုကကမ္မံ ကထမတ္တနော ဝိပာကဿ ဩကာသံ ကရောတီတိ? တီသုပိ ကိရ **ဝိနယဂဏ္ဌိပဒေသု** ဧဝံ ဝုတ္တံ "နိကန္တိဗလေနေဝ ဈာနံ ပရိဟာယတိ, တတော ပရိဟီနဇ္ဈာနတ္တာ ပရိတ္တကမ္မံ လဒ္ဓောကာသ"န္တိ။ ကေစိ ပန ဝဒန္တိ "အနီဝရဏာဝတ္ထာယ နိကန္တိယာ ဈာနဿ ပရိဟာနိ ဝီမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ"တိ။ ဣဒမေတ္ထ ယုတ္တတရကာရဏံ – အသတိပိ မဟဂ္ဂတကမ္မုနော ဝိပာကပဋိဗာဟနသမတ္ထေ ပရိတ္တကမ္မေ "ဣဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ သီလဿာ"တိ (ဒီ. နိ. ၁.၅၀၄; သံ. နိ. ၄.၃၅၂; အ. နိ. ၈.၃၅) ဝစနတော ကာမဘဝေ စေတောပဏိဓိ မဟဂ္ဂတကမ္မဿ ဝိပာကံ ပဋိဗာဟိတွာ ပရိတ္တကမ္မုနော ဝိပာကောကာသံ ကရောတီတိ။ **ဧဝံ မေတ္တာဒိဝိဟာရီ**တိ ဝုတ္တနယေန အပ္ပနာပတ္တာနံ မေတ္တာဒီနံ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ ဝသေန ဝိဟာရီ။

**၅၅၉.** ပဌမမုပနိဓာယ ဒုတိယံ, ကိမေတံ, ယမုပနိဓိယတီတိ ဝုတ္တံ **"ပဌမမေတ"**န္တိအာဒိ။ **မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကေ** သင်္ဂီတတ္တိ အဇ္ဈာဟရိတွာ သမ္ဗန္ဓော။ ပုနပ္ပုနံ သရဏဂမနံ ဒဠှတာရံ, မဟပ္ဖလတရဉ္စ, တသ္မာ ဒုတိယမ္ပိ သရဏဂမနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ကတိပါဟစ္စယေနာ** တိ ဒွိတီဟတီဟစ္စယေန ။ **ပဗ္ဗဇိတွာ** တိ သာမဏေရပဗ္ဗဇ္ဇံ ဂဟေတွာ။ **အဂ္ဂညသုတ္တမ္ပိ** (ဒီ. နိ. ၃.၁၁၂) အမ္ဗယေဝ တသေဌမာရဗ္ဘ ကထေသိ, နာညန္တိ ဉာပေတုံ **"အဂ္ဂညသုတ္တေ"** တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ အာဂတနယေန **ဥပသမ္ပဒဉ္စေဝ အရဟတ္တဉ္စ အလတ္ထုံ** ပဋိလဘိံသူတိ အတ္ထော။ ယမေတ္ထ အတ္ထတော န ဝိဘတ္တံ, တဒေတံ သုဝိညေယျမေဝ။

ဣတိ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ ပရမသုခုမဂမ္ဘီရဒုရနုဗောဓတ္ထပရိဒီပနာယ သုဝိမလဝိပုလပညာဝေယျတ္တိယဇနနာယ အဇ္ဇဝမဒ္ဒဝသောရစ္စသဒ္ဓာသတိဓိတိဗုဒ္ဓိခန္တိဝီရိယာဒိဓမ္မသမင်္ဂိနာ သာဋ္ဌကထေ ပိဋကတ္တယေ အသင်္ဂါသံဟီရဝိသာရဒဉာဏစာရိနာ အနေကပ္ပဘေဒသကသမယသမယန္တရဂဟနဇ္ဈောဂါဟိနာ မဟာဂဏိနာ မဟာဝေယျာကရဏေန ဉာဏာဘိဝံသဓမ္မသေနာပတိနာမထေရေန မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂရုနာ ကတာယ သာဓုဝိလာသိနိယာ နာမ လီနတ္ထပကာသနိယာ တေဝိဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ။

တေဝိဇ္ဇသုတ္တသံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတ္ရိဒံ သာဓုဝိလာသိနိယာ သာဓုဝိလာသိနိတ္တသ္မိံ ဟောတိ –

ဗျဉ္ဇနဉ္စေဝ အတ္ထော စ, ဝိနိစ္ဆယော စ သဗ္ဗထာ။
သာဓကေန ဝိနာ ဝုတ္တော, နတ္ထိ စေတ္ထ ယတော တတော။

သမ္ပဿတံ သုဓီမတံ, သာဓူနံ စိတ္တတောသနံ။
ကရောတိ ဝိဝိဓံ သာယံ, တေန **သာဓုဝိလာသိနီ**တိ။

**နိဂမနကထာ**

တ္တောဝတာ စ –

သဒ္ဓမ္မေ ဟဋ္ဌဝတ္တာယ, သာသနဿ စ ဝုဒ္ဓိယာ။
ဝဏ္ဏနာ ယာ သမာရဒ္ဓါ, သီလက္ခန္ဓကထာယ သာ။

**သာဓုဝိလာသိနီ** နာမ, သဗ္ဗသော ပရိနိဋ္ဌိတာ။
ပဏ္ဏာသာယ သာဓိကာယ, ဘာဏဝာရပ္ပမာဏတော။

အနေကသေတိဘိန္နော ယော, အနန္တဗလတဟနော။

သိရိပဝရာဒိနာမော၊ ရာဇာ နာနာရဋ္ဌိဿရော။

ဇမ္ဗုဒီပတလေ ရမ္မေ၊ မရမ္မဝိသယေ အကာ။
တမ္ဗဒီပရဋ္ဌေ ပုရံ၊ **အမရပုရ**နာမကံ။

မဏ္ဍလာစလသာမန္တံ၊ ဧရာဝတီနဒိဿိတံ။
နာနာဇနာနမာတသံ၊ ဟေမဟာသာဒလင်္ကတံ။

တတ္ရာဘိသေကပတ္တော သော၊ ရဇ္ဇံ ကာရေသိ ဓမ္မတော။
ရာဇာကရမဟာထူပံ၊ အကာသိ သမ္ပသာဒနံ။

ဥဒ္ဓမ္မံ ဥဗ္ဗိနယဉ္စ၊ ပဟာယ ဇိနသာသနံ။
ဝိသောဓေသိ ယထာဘူတံ၊ သတတံ ဒဠှမာနသော။

တေနေဝ ကာရိတေ ရမ္မေ၊ ဆာယူဒကသမပ္ပိတေ။
ဒွိဟာကာရပရိက္ခိတ္တေ၊ ဘာဝနာဘိရတာရဟေ။

မဟာမုနိသမညာ ယာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓသမ္မုခါ ကတာ။
ပဋိမာ တံဟာသာဒမှာ၊ ဥဇုအာသန္နဒက္ခိဏေ။

အသောကာရာမအာရာမေ ၊ ပဉ္စဘူမိမဟာလယေ။
**ရတနဘူမိကိတ္တိ** ဝှယေ၊ ဓမ္မဟာသာဒလင်္ကတေ။

တထာ ဒက္ခိဏဒေဝိယာ၊ နဂရသမီပေ ကတေ။
ပုဗ္ဗုတ္တရေ **ဇယဘူမိ-ကိတ္တာ** ဘိဓာနကေပိ စ။

တထေဝုတ္တရဒေဝိယာ ၊ နဂရဗ္ဘန္တရေ ကတေ။
သောဏ္ဏဂုဟာထူပန္တိကေ၊ **ပရိမာဏက**နာမကေ။

တထာ စ ဥပရာဇေနေ၊ ကတေ နဂရပစ္ဆိမေ။
မဟာဂုဟာထူပန္တိကေ၊ **မင်္ဂလာတသနာ** မကေ။

က္ကတိ သောဏ္ဏဝိဟာရေသု၊ ဝသံနေကေသု တရတော။
သက္ကတော သဗ္ဗရာဇူနံ၊ တိက္ခတ္တုံ လဒ္ဓလဉ္ဆနော။

**ဉာဏာဘိဝံသဓမ္မသေနာပတီ**တိ သုဝိဿုတော။
ဒွေဝိဘင်္ဂါဒိဓာရဏာ၊ ဥပဇ္ဈာစရိယတံ ပတ္တော။

လင်္ကာဒီဟာဂတာနမ္ပိ၊ ပရဒီပနိတသိနံ။
ဘိက္ခူနံ တစကော ဓမ္မံ၊ ပဋိပတ္တိံ နိယောဇကော။

ယံ နိဿာယ ဝိသောဓေသိ၊ သာသနံ ဧသ ဘူပတိ။
အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ၊ သော’ကာသိ ဝဏ္ဏနံ က္ကမံ။

သမ္ဗုဒ္ဓပရိနိဗ္ဗာနာ၊ ပဉ္စတာလီသကေ’ဒ္ဓကေ။
တိသတေ ဒွိသဟဿေ စ၊ သမ္ပတ္တေ သာ သုနိဋ္ဌိတာ။

**ပေဋကာလင်္ကာရ** ဝှယံ၊ နေတ္တိသံဝဏ္ဏနံ သုဘံ။
ကြမဍ္ဎ သင္ခရောန္တေန၊ ယံ ပုညံ ပသုတံ မယာ။

အညမ္ပိ တေန ပုညေန၊ ပတွတန ဗောဓိမုတ္တမံ။
တာရယိတွတ ဗဟူ သတ္တေ၊ မောစေယ္ယံ ဘဝဗန္ဓနာ။

သအာ ရက္ခန္တု ရာဇာနော၊ ဓမ္မေနေဝ ပဇံ ကြမံ။
နိရတာ ပုညကမ္မေသု၊ ဇောတေန္တု ဇိနသာသနံ။

ကြမေ စ ဟဏိနော သဗ္ဗေ၊ သဗ္ဗအာ နိရုပဒ္ဒဝါ။
နိစ္စံ ကလ္ယာဏသင်္ကပ္ပာ၊ ပပ္ပောန္တု အမတံ ပဒန္တိ။

ကြတိ ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယ

သာဓုဝိလာသိနီ နာမ အဘိနဝဋီကာ သမတ္တာ။

သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ နိဋ္ဌိတာ။